

Orationes Philelphi cum aliis opusculi.

<https://hdl.handle.net/1874/461204>

V. Oraciones Philephicum aliis opusculis

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Quam parentalem quondam pro nobilissimo illo principe patre tuo Francisco Sphortia orationem habuissim: iccirco ad te dedi: ga multa in ea legunt: q ad illius laude: & immortalitatem pertinent: cuius me studiosissimum esse non ignoras. Huic ego cum nonnullis orationibus & operibus meis duas subieci orationes: quarum alteram habueram in funere diuix illius uiragis Blancae mariae & ite alteram consolatoriam: quam iam pridem scripseram ad uirum patricium illum uenetum Iacobum antonium marcellum de obitu Valerii filii: Nam si quis haec tres orationes diligentius lectitauerit: cum pluraque inueniet non inutilia: ut mea fert opinio: tum uero quae ad aiorum immortalitatem pertinent: aduertet non inepte a me esse pro tempore & discussa & disputata. Nec unum mihi praetereundum fuit: propterea orationem illam consolatoriam ad Iacobum antonium Marcellum curasse hoc tempore cum hisce imprimenda: quoniam quae antea fuerat Mediolani ab aliis quibusdam impressa: eam pluribus in locis deprauatam corruptamque offendi: siue inscitia factum fuerit: seu inuidia: nesciam affirmare. Quod si quaesieris quibus in presentia delecter studiis: quid aliud me putes cogitare: quod non longe absim ab octogesimo quarto aetatis anno: quae ea omnia: quae a philosophis: theologisque acute sunt: & subtiliter disputata: Haec qualia sint breui cognosces. Vale mi humanissime princeps: & me comendatum habe. Mediolani ex adibus meis. vi. kal. Iunias. M. cccc. lxxxi.

Francisci Philelphi equitis aurati: laureatique poetae & oratoris: ac philosophi clarissimi orationes: & nonnulla alia opera: in quibus omne bene dicendi genus: omnesque artis rhetorice partes: ac diuinae philosophorum & theologorum sententiae comperiuntur.

TABVLA.

ORATIONES FVNEBRES

F. Phi. epistola ad Illu. principem **Lo**
do. Mariae Sphor. barri ducem **ca.**
F. phi. oratio paratalis de diuina **spor**
tia Mediolanense. ducis felicitate **ca.** **ii**
F. phi. oratio habita in funere diuix uira-
gis Blancae mariae mediola. ducis **ca.** **x**
Fr. phi. oratio funebri pro Magnifico
 ducali senatore: & clarissimo egre
 aurato **Philippo:** Borromaeo co-
 mite haronae **car.** **xv**
Fr. phi. oratio funebri pro magnifico
 egre aurato: ducalique senatore ste-
 phano federico todeschio **car.** **xv**

ORATIONES NVPTIALES

F. phi. oratio de inita societate inter illu-
 strissimos duces bonam eiusque filium to-
 anem Galeacium: & Her. astensem **ca.** **xvii**
F. fi. epithalamio in Ill. Beatricis asten-
 sis & Tristai Sphortiae nuptiis ha-
 bitum **car.** **xvii**
F. fi. salutem dicit **Lo.** cassellae **ca.** **xix**
F. fi. oratio habita in sponsalitiis **Theodo**
ri plati clarif. iureconsulti: & helisabe-
 te uicecomitis **car.** **xix**
F. fi. oratio nuptialis habita in spo-
 salitiis] Petri biragi: & helisabet pri-
 ciualis **car.** **xxi**
F. phi. epithalamio in nuptiis nobi-
 lium coniugum iohannis atonii simonetae
 & margaritae cottae **car.** **xxi**
F. fi. oratio habita in coniugio magnifica
 puella marutiae: & magni. eqtis au-
 rati raymundi atteduli **car.** **xxi**
F. fi. oratio habita in conubio magni-
 fice puella margaritae arciboldae:
 & magnifici equitis aurati **Anto**

nii cribelli

car. xxii

lem **car.** **xliii**
Aristoteles alexandro regi. **S. d.**
car. **xlv**

ORATIONES DIVERSAE

Francisci philelphi oratio ad **Piu**
 secundum pontificem max. habita
 Mantuae in publica: uniuersalique
 christianorum concione pro duce
 francisco sphortia die martis quar-
 todecimo Kal. octobres. M. cccc.
 lix. **car.** **xxii**
F. fi. ad uiros papieles oratio cogra-
 tulatoria de creatioe Iacobi borro-
 mei uitaliani comitis. f. ad dignitatem
 & gratiam episcopalem **car.** **xxiii**
F. fi. oratio de laudibus Lazari scar-
 pi episcopi ad comenses **car.** **xxv**
Fr. fi. oratio pro theodoro plato cla-
 rissimo iureconsulto **car.** **xxvii**
Fr. phi. oratio habita Mediola-
 ni in principio studii **car.** **xxviii**
Francisci philelphi. oratio ad **Six**
 tum quartum pont. maximum
car. **xxviii**

APOPHTHEGMATA.

Francisci Philelphi praefatio in
 plurarchi cheronensis apophtheg-
 mata ad **Traianum** Caesarem **xlv**
car.
Franci. philelphi praefatio ad **Ni**
 colaum quintum pont. max. in
 plurarchi cheronensis apophtheg-
 mata laconica **car.** **xliii**
Franci. philel. epistola utilissima
 ad **fredericum** cornelium de legi-
 bus **car.** **lxxiii**
Franci. philel. epistola consolato-
 ria ad **petrum** iustinum philel. ne-
 potem suum de obitu **Alphinae** ma-
 tris dilectissimae **car.** **lxxiii**
franci. philel. instructio bene uiu-
 di ad illu. principem **ducem** **Philii**
bertum **car.** **lxxiiii**
Georgii uallae placentini introdu-
 ctorum ex **Galieno** ad medici-
 nam ad **Reuerendum. D. Iacobum**
 antiquarium ducalem secretari-
 um **car.** **lxxvi**
Galieni medici ad medicinam in-
 troductorum. **car.** **lxxvii**

FINIS.

ducis felicitate

I FIERI POSSE. Censerem: ut lamétationibus: ac lachrymis sauo: & peracerbo naturæ uulneri mederetur: quæ ex incómodo fortasse magis quæ ex imaturo Francisci Sphortia inuictissimi optimique ducis & cleméntissimi patris patriæ obitu oēs accepimus non modo uos non dehortarer præstantissimi principes: sed cohortarer potius etiã atque etiã: ut oem ætatē: quoad is reuiuisceret: in assiduis flatibus degeremus & eiulatibus: **N**ō. n. in unius tanti: itaque diuini principis amissione cum nobis cunctis: tum uniuersæ italiæ parua quædã facta est uel iactura uel naufragiū: pro quæ solū ex tãto & tam diuturno bellorum turbine: ac fluctibus sedata oĩa paccataque conquieuerat. in sola profecto illius uir-

Exordi
um. nar
rationis
uim i se
cōtines
Francisc
Sphort
tia dux

ta: atque animi magnitudine: sumaque sapientia tantã spem sibi florentissima nostra respu. uiri que oēs boni collo carant: ut perpetuã se felicitatē adeptos opinaretur. Sed o fallaces mundi blanditias: quibus allecti per uarios agitamur errores. **O** lubrica atque caduca humanæ uitæ conditionē. qua tum maxime destituimur. cum uiuere est dulcissimū. **O** inanis nostros cogitatus: quæ eos secundis in rebus magis nos decipiunt: quo certiore spe quam nobis alludunt. **S**perabamus nos quidē Franciscæ sphortia te ob maximas tuas: innumerabilisque uirtutes prope modū fore sempiternū. itaque oĩa nobis erant lætitiæ: gaudiique plena. **N**ulli hostes iminebāt: nullæ præmebant sollicitudines: nullæ curæ. **T**e nō minus oēs & quæ prope essent: & quæ procul abessent maximi potentatus uerebant: quã metuebāt. **S**ub firmissimo tuo. tutissimoque præsidio uitã quieti oēs: securique agebamus. **T**e nō ita modo: sed uniuersa romana ecclesia: exteri que reges: quibus ulla aut uis aut iniuria impederet: subsidio si bi esse: ac saluti arbitrabatur. **N**ūc autē te extincto undique suspitiones incubunt: terrores obstrepunt: hostilia arma bellico fragore circūsonāt. **H**eu Heu nos infelices: atque infortunatos: quæ tanto tã miti: tã benigno: tã pio: tam inuictō: tã omni genere probitatis illustri parente orbatū sumus. **Q**uis in tanta rei in dignitate: nō moere atque fortunam deploret suã non sese intollerabili dolore conficiat? **U**tinã liceret Franciscæ sphortia princeps optime: ac fortissime sortē cōmutare nemo proflus sui sibi conscius esset: & tui qui nō emori: quæ primū optaret: quo tu reuiuisceres. in hanc sententiam indubitato pedibus iret nō solum cōstantissima uirago: & sanctissima uxor tua **B**lanca **M**aria: quæ te dies: noctisque collachrymat: & post matrem tibi omni probitate simillimū dux Galeacius: qui ob cōtinuū luctum animi cruciatur una cum reliquis piētissimis tuis filiis: uerumentia & aplis/ simus hic senatus tuus: & aula uniuersa: atque oēs ciues subditi que tui. quos unius tui desiderium torquet ac mace/ rat. **C**æterum quo feror homo miserimus: quo meus me uehementissimus rapit dolor. ut qui alios debeam: me ipsum nequeam consolari. **N**am quid prodest excellentissimi principes quicquid optare: quæ sperare nō lice/ at. **M**agnum est fateor: & graue. & per molestum: atque acerbissimū: quod nuper omnes uulnus accepimus. id si minus doleamus aut lapidei plane putandi sumus: aut nobis ipsis inimici. **S**ed illud nos tamen præterire nō debet animi esse & bene compositi & moderati & sapiētis nihil appetere supra hominem: nunquam neque a ratione di scedere neque diuinæ aduersari iusticiæ. **N**ūqui sibi ipsi non pepererit: quin morti ut homo cōcederet: parcat simplici homini cuique deus uel heroi: ut poetæ philosophique appellant. **M**oriendū est enim omnibus in idēque resoluendum unde manauerint. **Q**uod si mercatoribus magna turpitudini damus ubi aut decoquat aut red dere depositum nolint quæ dementia tanta sit nostra: ut quæ deus optimus maximus animū nostræ fidei ue/ luti cōmendarit hunc repenti domino restituere indignemur. **Q**uæ nostra queat superbia tanta esse qui fa/ stusque arrogancia: ut qui natura mortales sumus dignū existimemus corpibus quoque effici immortales prius: quam moriamur. **Q**uis usque adeo est nescius sui. quæ lateat exteriori cuique homini ante resurrectionē immortalita tem uendicari non posse. **S**ed quo pacto resurrecturus sit quisquã antequam diem obierit. **I**taque necessario fit. ut qui nati sunt omnes aliquando moriantur. **Q**uin eo mors est æquiore ferenda animo & non modo nō do/ lenda sed merito potius optimoque iure summa lætitiæ prosequenda in animis ingentibus. & excelsis quod hac sp uia atque duce ad sempiternū illud bonū supremūque peruenit quo solo felices beati que efficiuntur. **Q**uæ. n. in hu ius mundana uitæ procellis ac tēpestatibus nō modo fecilitas. sed ulla oĩno tranquillitas offerat. **Q**uod si qua hic detur fucata cuiuspiã felicitatis imago quæ tenta est: quantã habet cum sumo illo & uero atque incōmuta bili cælesti bono similitudinē. hæc omnis uni ex omnibus mortalibus & ducibus & regibus Franciscæ sphor tia ita contigit ut decessio magis metuenda iam esset. quam accessio cupiendã. id autē sic habere si paucis osten/ dero tum equidem uos rogabo. orabo. obsecrabo. ita uobis ipsis moderemini. ita consulatis ita pro rationis imperio post animi cunctas prostratas perturbaciones optulemini. ut non uestra magis quam illius causa tantam luctus acerbitem suscepisse indicemini. **H**oc enim & parui esset animi planeque ingrati ac ueluti bono alieno inuidentis. **V**olunt ergo uiri sapientissimi humanam quam uocamus felicitatem bonis his cōtineri. quorum altera sunt extra nos altera uero in nobis: & hæc sane partim corpori partim animo sunt tributa. **I**lla uero su/ biecta fortunæ esse arbitrantur quæ quidem ipsa si qua sit tandem. eam diuinæ subesse uoluntati nemo sanæ mentis ignorat. **H**æc autem tria bonorum genera quanta cum gloria & diuina quadam indulgentia. atque be/ nignitate in magnanimo illo nostro principe effloruerint. quæso diligenter attendite. **I**ncipiendum est igitur ab animi bonis quæ nostra sunt propria. dein quæ in nobis etiam ipsa sunt. de corporis. & postremo de fortunæ bonis differendum. ac de hisce quidem omnibus breui oratione. & quantum locus. atque tempus pati tur. **U**t autem ordine progrediatur oratio. natus est **F**ranciscus **S**phortia in clyto patre illo. & fortissimo belli duce **M**utio **A**ttendulo: cui primo non minus ob animi elationem atque. uires corporis **S**phortia fu/

Blanca
Maria
dux
Galeaci
us Ma/
ria dux

Diuisio
triparti
ta
Confir/
matio,

pric ptif
p appro
bationē
Mutius
attendu
l^o sphor
tia
Minia
tum
Ethru
ria
Floren
tini
Ioannes
galeaci^o
dux
Pisa
Ferraria
Nicola
us mar
chio a/
flenfis
Otho
tertius
Ladiffa
us rex

Addua
Lari^o la
cus
Tilina
uallis
Germa
nia
Arx por
ta iouis

Confr
matio se
cunda p/
tis ap/
proba/
tione

isse cognomentum uolunt: q̄ ob ingenii uim: cogitatusque acrimoniam: & est is quidem natus **Miniati** in
thuria anno a natali christiano supra millesimum quadringentesimum primum ad sextum **Kalendas augu**
stas circiter uespertinum crepusculum quo tempore pater **Sphortia** ex eodem oppido pro republica **Floren**
tina ualidissimus uiribus ioannis **Galeaci** illius splendidissimi **Mediolanensem** ducis: quæ ex urbe **Pisas** flo
rentina inuaderent opida: agrosque uastarent: constantissime: & sua maxima cum laude repugnabat. **Is** cum
primum per ætatem licuit: suo pte ingenio: curaque paterna litteris: atque eloquentiæ operam dedit: idque **Fer**
rariæ. Nam postea q̄ uita ioannem **Galeacium** deseruisset. & per diurnam obsidionem **Pisas** florentini in
deditionem recepissent **Sphortia** potissimum opera inquam **Sphortia** in auxilium a **Nicolao** ætensi nobi
lissimo principe in bello aduersus **Othonem** tertium. ab quo magnis uiribus pertinacissime ad extremū usq̄
periculum præmebatur: pro uetere beniuolentia accersitus secum dilectissimum aduectum puerum inter **Ni**
colai ipsius filios & educari: & erudiri studuit. Qui cum in omni probitatis genere nemini æqualiū cederet
intra undecimum ætatis annum tantam est laudem assecutus: ut ad **Ladisaum** usque siciliæ maximum: & po
tentissimum regeni sui nominis fama perosuerit. Nam erat **Franciscus**: non dum enim a paterno cognomi
ne **Sphortia** uocabatur: ad ingenii splendorem: in dolisq̄ præstantiam iis uirtutibus præditus: quibus su
pra ætatem admirandus apud omnes uideretur. Nam ab ipsa infantia ad ultimam usque diem fuit paucissi
mi admodum somni: cibi moderati: ac minime exquisiti: potusq̄ dilutissimi. Hoc enim uiuendi genus tum i
genium reddit acutius. tum corpus & ad bonam ualitudinem: & ad uires plurimum adiunat. Quanta esset
in omnes facilitate: quanta mansuetudine: quanta humanitate: quanta clementia: quanta dilectione: quanta
etiam animi uel magnitudine: uel altitudine nemo est: qui neiciat. Quid enim loquar de iusticia eius mirabili
quædam cōmiseratiōe cōdita. Quid de cōstantia seruadæ fidei quæ iuncto ai robore: atq̄ fortitudie. **Ut** erat oī cor
pis imūdicia: sepiusq̄ superior: ita nihil ex illi^o ore nō mō obscenū aut rusticū: sed ne icultū quædam: aut leue
quæq̄ unq̄ estuebat. Mira in illo granitas erat cū incredibili quædam leuitate cōiuncta. Vitupabat neminē castigabat
modice: operamq̄ dabat: ut pudori magis esset q̄ metui: assentatores & subdolos odio habebat. Sed aperto
homines ingenio: ac ueros plurimum diligebat. Calūniatoribus: & maledicis non modo non patefaciebat
auris: sed eos leuitatis suæ: improbitatisq̄ admonebat. Et cum foret in alienas laudes copiosus: de suis nō so
lum non loquebatur: sed nec etiam audire patiebatur. Nemo profecto uno **Francisco** **Sphortia** modestior un
quam fuit: nemo uerecundior: nemo continetior. Tanta uero beniuolentia suos omnis complectebatur non
sanguine coniunctos duntaxat: sed quoscunq̄ semel accepisset in suos: ut eos ab se abire neque iure neque in
iuria unq̄ sineret. Quid quod etiam fuisset optandum: si quod ab eo uel factum aliquanto seuerius: uel di
ctum in quæquam uæhementius prodisset. Nam quem putasset ulla ex parte ab se offensus: tanta cōtinuo
humanitate: tanta prosequeretur beneficentia: ut illum sibi nō secus ac indulgentissimo patri: aut numini cui
piam affectum redderet. Tanta autem erat in republicam caritate: ut neglectis quodammodo suis commo
dis omne studium suum: omnem operam: omnem industriam ad publicam referret & utilitatem: & dignita
tem. Quot enim quantosq̄ thesauros consumpsit in deducendo ex addua hoc riuo uel potius flumine: quo
non ex addua solum: sed ex lario lacu: & supra larium ex tellina ualle a germania usque res admodum & in
finitæ: & utilissimæ ad nos importantur. Quid enim meminero cum alia maxima: & splendidissima ædifi
cia: quæ ad publicum usum fabricatus est: tum arcem hanc. quæ porta **Iouis** appellatur. Quod ullum in me
dium afferamus ex septem illis quæ in uniuerso terrarum orbe memorantur mirabilia quod cum hac una ar
ce uel magnificentia: uel pulchritudine: uel ullo excellentiæ genere comparari queat. Non enim huiusmodi
opus molitus est **Franciscus** **Sphortia** ad illum suum: sed ad publicum & usum: & commodum. Nam arcem
sibi suam munitissimam: utilissimamq̄ constituit in animis: & caritate ciuium: quorum commoda: & emo
lumenta omnia iu mortalitati sibi ducebat esse. Et quoniam a primis usque annis non secus atque teterrimā
pestem aliquam formidaret mali nominis famam: omnis cogitatus: & actiones suas ad honestatem: & glo
riam referebat. Itaque nullum neque laborem corpore: neque periculum animo detractabat. **Viros** doctos:
& eruditos in omni genere uitæ & audiebat libenter & honorifice munerabat. Tanta erat ingenii magnitu
dine: tanta rerum humanarum pertractione: & diligentia: ut nihil prorsus: quod esset memoratu dignum:
ignorare uideretur. Itaque inter prandendum: canendumq̄ semper aliquid excogitatum acutius astantibus
proponebat: ad idque non iucunde minus q̄ subtiliter disputabat: tanq̄ iudicaret nihil esse otio: atque desi
dia a dignitate hominis alienus. Et quia per omnem uitam nihil unquam temere: nihil inconsulto inire con
suesset: omnia semper ex sententia sua fauste: atque fortunate conseq̄uebatur. Quis enim ambigat uiro fortis
simo: eidemque prudentissimo secunda omnia contingere oportere? Fauet enim deus: auxilioque est sem
per iustis cceptis: sanisque conatibus: cunecos in se seperantis amplectitur: ac fouet: id quod sapientissimus
princeps noster assidua meditatione præferens nihil aut iustum laude ulla dignum existi mabat: quod a re
ligione: pietateq̄ abhorret. Quare diuino cultu atque ueneratione fidei christianæ nihil esse apud se antiquu
us unquam uoluit. Quibus quidem innocentissimis: & optimis institutis summa est omnia cum laude con
secutis. Quod autem secundo loco dicendum mihi proposueram: quibus corporis adminiculis ad hæc tan
ta: & tam eximia animi bona esset adiutus: breuibus perstringamus. Fuit corpore **Franciscus** **Sphortia** cum
robustissimo. tum erectiore paulo supra cōmunem: atque mediocrem hominis proceritatem: & eo plane he
roico. Erat is enim: ut norunt omnes: mirabili quadam membrorum compactione ad conuenientem: ac de
coram inter sese proportionem cum tanta oris dignitate: & maiestate uultus ut uel solo aspectu dignus iudi

caretur imperio. Et cum omnium sensuum integritate ceteros homines plurimum antecelleret: tum visu adeo
 erat acerrimo: ut etiam inter praeliandum hostium uel minimum quodq; erratum prospiceret ad modum lo
 quus: eosq; continuo luere suae stultitiae poenas cogeret. Quid enim loquar de eius agilitate atq; dexteritate ad
 omnem motum: & gestum: quae tanta erat: ut quicquid facere aggredere: dicto citius effectum redderet? Qua
 secum ei per aetatem liceret: & luctatione: & saltu: & cursu: ita aequales ois anteibat: ut inueniret neminem: qui
 se cum contendere auderet. Iactu autem aequo: atq; omni dimicandi arte delectatus ferrea sudem: aut saxum inge
 nis ponderis multo longius emittebat: qm alii fragulam: aut pilam. Nam & iaculationem: & catapultam: & equi
 rationem: & meditationem omnem bellicae disciplinae ab usq; puero ludendo: uenadoq; didicerat: quae quidem
 singillatim oia & sub patre Sphortia: & suo ductu: atq; auspicio longo usu & multa exercitatione bellando:
 pugnandoq; confirmarat: & ad summum usq; auxerat. Et erat Franciscus Sphortia felici adeo corporis tepe
 ramento: ut uniuersum diem nudo capite stare in solem immotis etiam paribusq; pedibus: & frigus no plu
 ris faceret q; calorem. Ex autem uires & in brachiis inerant: & in manibus: ut quem arctius circumplexus medi
 um strixisset: eum tanq; exanimaret: quem uero pugno percussisset i caput semianimum repete uini prosterne
 ret. Voce pro tempore utebatur nunc leni ac miti: nunc graui & moderata: & cum sonora semper: tum cum
 usui esset concitata: & grandis: & horrenda. Quid enim meminero de mirifica eius linguae bonitate: q in oem
 usum uidebatur diuina potius q; humana? Quid pluribus? In corpore pulcherrimo herculeae uires inerant &
 tanta in singulis membris bonitas: ut animi bonis nulla ex parte cederet. Ceterum quoniam duas felicitatis
 partes iam percurremus: reliquum est: ut de fortunae comodis eadem breuitate transigamus. Quod modo di
 cebatur: natus est Franciscus Sphortia in ethruria: quae regio & uniuersa Italia est maxime ab omni aeris cali
 gine: nebulaeq; remotior. ob eamq; rem ab ethra: quae serenitatem significat: ethruria nomen sumpsit. Itaq; na
 tus sub eiusmodi caeli serenitate & ingenio erat perspicacior: & acritate sensuum natura nimirum alacriore.
 Quod autem ad generis attinet splendorem: si altius fuerit: q a patre sphortia repetendum: a regibus datia: &
 urbe attenda reperiemus. Attendulorum familiam originem duxisse: q ipse non minus cum illis sentio. qui
 a Mutio illo scauola affirmant manasse attendulos: qui Porphenam regem clusinoe occisurus cum frustra tam
 egregium facinus pro liberanda patria esset adortus: in dexteram scauerit suam foculo iniecta ignito: id quod
 ipse sphortia proprium nomen probat Mutius. Id enim & inter scauolas erat illustre: & inter attendulos
 apprimè celebratum. Sed ne singula prolixius persequar: ubi Franciscus in aula gratissimi illius: & clarissimi
 principis Nicolai astensis: quem pater sphortia propter Othonem tertium a se oppressum extremo periculo
 liberarat: maiorem infantiae partem: & puericiam quoq; ad undecimum usq; etatis annum cum mirabili spe
 probitatis: & laude peregrisset. Neapoli iussu patris aduectus est. Id quod propterea fecit pater: quo regi ladi
 slao gratificaretur. Is enim pueri fama delectatus hunc uidere cupiebat. Nec sua de puero se opinio falsum ha
 buit. Nam cum primum in illius conspectum Franciscus uenisset regemq; ingenio quodam: strenuoq; pudore
 ueneratus alacriter salutasset: effectq; apposite: & ornate locutus pluraq; cum ladi slaus perinde atq; filium am
 plexatus. deosculatusq; tricario donauit. eius comitatus ornatum insignibus. initium sane pulcherrimum ad
 letioris fortunae principatum. Et non modo dies non preteribat. sed ne hora quidem. quin puer. cum ei a ma
 ximis occupationibus suis facultas offerretur. ad se accersitum uariis de rebus interrogaret. cui cum ille & im
 pigre. & argute. uerecundeq; responderet. admirationem in dies magis atq; magis de sese apud regias aures.
 menteq; augebat. Cuiq; frequentior esset tam in aula regia. tum apud regem. studebat quottidie doctior fieri
 rerum etiam urbanarum. ac totius regiae discipline. utpote praefago eius ingenio futurae gloriae. ac regni. Sed ubi
 paucis post annis rex ladi slaus uita excessisset. & Ioanna soror. quae ladi slao. successit i regnum Iacobo Bar
 bonensi Mariae comiti nupsisset. Hic inq; Iacobus barbonensis sphortiam quoniam putaret nefariis suis i re
 gnam uxorem opprimendam cogitatus repugnaturum. & eum. & filium Franciscum. qui aetatis annu iam
 ageret quartum ac decimum. in subterraneum munitissime turris carcerem arcis oui appellatae coniecit sine ul
 la omnino spe futurae aliquando libertatis. Quam rei saeuiciam. atq; diritatem molestissime adeo tulit sphor
 tia. ut in filium coniectis oculis: quem unum supra uitam etiam ipsam mirifice amabat. mortem sibi conscise
 re pericacius decreuerit. ad quam. ut erat animo ferocissimo. cum furens. praecipitq; ferretur i proximum tur
 ris parietem caput infuturus. subita. atq; miserabili. & suauis. & accommodata facundissimi filii oratione no
 secis ab illo omni immanitatis impetu & coercitus est & ad mentem sanioris consilii redactus. qm a Timotheo
 musico ferunt Alexandrum regem ab armis esse ad conuiuium reuocatum. Quo pietatis officio est effectum
 ut pater sphortia ex prope iam mortuo reuixerit. ac non multo post per reginam Ioannam ipsam post com
 praesam. atq; prostratam Iacobi uiri perfidiam. ac uim omnem iusto carcere liberatus una cum pientissimo.
 probatissimoq; filio magnas res gesserit. & praclaras. Regina uero cum maximis honoribus sphortia. emo
 lumentisq; cumulauit. tum Franciscum eius filium. cuius ingenio & oratione pater seruatus esset. Arrhiani i
 atq; apicis comitatibus donauit. Quid autem memorem. uel potius admirer primum spectatissimi adolesce
 tis tirocinium aduersus angelum labellum uirum belli gloria insignem. qui ob haesitantiam linguae tartaliae ha
 buit cognomen? Nam ubi sphortia Bratio a se fugato ex urbe roma Ioanna regine iussu. urbeq; ipsa in
 reginae potestatem redacta instituisset ultionem capere. ut par erat. de uetere inimico Tartalia. qui aduersus se
 se. quo tempore Neapoli primum auctore Pandulphello. quem regina in delitiis habebat. carcere tenebatur.
 cum Bratio conspirarat. quo ipso consentiente. fauenteq; & Tuscanellam urbem. & alia eius pluraq; oppida

Confir
 matio
 tertia p
 tis p ap
 proba /
 tionem.
 Ethru /
 ria.
 Ethra.
 Datia
 reges.
 Atteda
 atteduli
 Mutius
 scauola
 Porfe /
 na rex.
 Otho.
 Neapo
 lis
 Ladisla
 us rex
 Trica
 cum.
 Ioanna
 regina
 Iacobus
 barbo /
 nensis
 Arx oui
 Timo /
 the² mu
 scus
 Alexan
 der rex
 Arrhia
 num
 Apex
 Angel²
 labellus
 Tarta /
 lia
 Bracius
 Roma
 Ioanna
 regina
 Neapo
 lis
 Pandul
 phellus
 Tuscuel
 la
 tartalia

Tuscāel
la
Pellin⁹
calabria
Lodo
uicuf an
degauē
sis rex
Renat⁹
rex
Alphō
sus rex
Pherdi
nādus
rex
Ioanna
regina
Rayniū
dul boy
lus
Fran.
Sphor
tia
Gottha
lani
P. cor.
Scipio
Atrica
nus
Pellin⁹
Buldri
nus
Ager fā
cti Mar
ci
Alphō
sus rex
Bracius
Apern⁹
Piscaria

Micha
el atten
dulus

ui opprefferat: ad tuscanellam ipsam instructa acie pugnaturus proficiscitur. Quo in loco tartalia ipse cōtra magnis uiribus in aciem cōgreditur. Pugna mox utrinq; pari animorum ui: atq; ardore conferitur. **D**iu: multumq; certatur: neuter pedem refert. Alacriter: ac fortiter incumbunt sphortiani: cōstanter hostes ferociterq; repugnant. Neutri cedunt. **S**pes prope utrinq; par. **T**um probus generosusq; adolescens: qui uix dum septimum foret ingressus: ac decimum ætatis annum: ubi ex patre percunctatus certo didicisset: qui nam esset tartalia: nam is inter pugnandum ne posset agnosci: sagulum: equumq; mutarat: illico per confertissimum aduersariorum præliantium globum districto ense in unum **T**artalia equum dirigit. **Q**uem ille ubi per uastam occurrentium cædem comminus in se irruentem aspicit: perinde atq; stupidus: atq; sui impotens repente in fugam uersus uix suorum præsidio intra portam **T**uscanellæ sublato ponte: demissaq; cataracte se recepit per magno numero: fortissimorum militum amisso: ferturq; postea conuersus ad suos dixisse illum sibi: nam qui nam esset: ex pellino cotignolano: qui intra portam est captus: acceperat: non uideri adolecētem: sed tigrē sed **L**eonem: sed horribile quoddam prodigium. **A**t quanta fuit illa uel prudentia: uel clementia: qua est eos milites usus: quos antea in calabria a se transfugas ad hostis gotthalanos prælio omnis captiuos fecit. **G**erabat enim bellum sphortia pro **L**odouico **A**ndegauensi rege tertio regis huius renati fratre aduersus **A**lphonsum regem regis: item huius pherdinandi patrem quem regina **I**oanna: quo ualidior foret contra **L**odouici factionem adoptarat. **P**ræerat in calabria maximis alphonfi: firmissimisque uiribus **R**aymundus boylus: aduersus quem ipsum **F**ranciscus mittitur a **L**odouico cum potestate regia natus annos unum ac uiginti. **H**uic dat pater sphortia pulcherrimam militum manum: & cum his ueteranos quosdam: quorum fide ducebat sibi certius nihil. **F**rancisci aduentu in calabriam cum omnis gotthalanorum impetus retardatus: repressusq; adeo incredibilem erga se omnium calabrorum beniuolentiam cōciliauit: ut ultro uniuersa prope illa regio ad eius fidem: perspectamq; uirtutem tanq; ad publicum aliquem **C**ornelium: **S**cipionem illum: qui primus est **A**frianus cognominatus: certatim confugeret: cū anno dein proximo ii: quos sibi maxime fidos **S**phortia putabat: omnes præter duos pellinum: **P**uldrinumq; sauentinum transfugerunt ad gotthalanos. **F**rancisco ipso inter hostium quasi retia relicto: atq; destituito. **S**ed hic: ut erat animo inuicto: nequaquam subita per fida fractus ubi se cum reliquis copiis quadrato agmine sine ullo tumultu in ea oppida recepisset: quæ a **L**odouico regie stipendii uice octo possidebat: cepit continuo hostilium agrum circuncursare prædari uastare: ac nusq; hostibus quiescendi spacium præbere: cum tandem transfugarum itinera quæq; assidue: conatusq; omnibus q̄ diligentissime odoratus sine ullo suo discrimine: & cum maxima gotthalanorum clade uniuersos cepit in agro: qui dicitur sancti **M**arci: quo illi populaturi procefferant. **R**eq; ad patrem sphortiam significata curriculo qui eodem ipso die **A**lphonsum regem collatis signis fuderat: fugaratq; non proculo ab urbe **N**ea poli: ab eo iubetur: ut perfidis illis omnibus suspensis laqueo gulas frangeret. **Q**uod patris imperium cum uideretur clementissimo adoloscēti seuerius: & alienum ab eius consuetudine: nam erat etiam ipse sphortia mitissimus: paululum subdubius stetit cogitabundusq;: ut qui & patri parendum esse duceret: & nihil crudelius faciundum. **D**ein conuersus ad nuncium die: inquit: mihi tu: quo uultu pater: ut ista mihi referres: imperauit? **R**espondit ille & minaci: & iracundo. **T**um **F**ranciscus non igitur pater iussit: si iussit iracundus. **I**taq; accersitis illis ad se captiuus inquit. **Q**uoniam uobis humanissimus pater meus: erratisq; uestris ignoscit: ego uos omnis q̄ liberrime missos facio: optionemq; permitto & manendi ut antea & abeundi pro arbitrio uestro. **T**um omnes præ læticia collachrymantes & patri gratias egerunt: & filio: ac sese manere uelle alacriter responderunt: fueruntq; ex illo die & fidelissimi semper: & sphortianæ gloriæ uni omnium maxime studiosi. **Q**uod factum cum prope diem sphortia ex litteris filii didicisset: conuersus ad circumstantis subridens ait: loquage filius est patre suo prudentior. **Q**uis autem eius uel constantiam: uel grauitatem non iure optimo admiretur: qua est usus: quo tempore pater sphortia profecturus in reginæ **I**oannæ auxilium aduersus **B**racium: quæ tota formidabat italia: ad tertium nonas ianuaris feria secunda: qui dies est lunæ: in fluminis **A**perni transitu: cui nunc a piscaria proximo oppido in ripa sito uulgare est nomen piscariæ: lapsu equi submersus perit. **B**raciani equites: ac pedites: qui pro bracio piscariam præsidio tenebant: cum uidissent sphortianos transitum **A**perni moliri ad eius ostia per nahementissimos maris: creberrimosq; fluctus ex oppido erumpentes occurrunt ad fauces transitum pro uiribus prohibitori: quod eo maioribus animis agebant: quod sperarent id sibi facilimum factu fore: quoniam **F**ranciscus adolescens dūtaxat natus annos duos & uiginti in malis euriis uentorum: turbulentissimisque flatibus agitatam assidue magis atq; magis exasperaceret. **A**t **F**ranciscus adolecens: ut erat animo excelso atq; inuicto: calcaribus confestim crebrioribus equum adigens: & longiori innixus hastæ ueluti uernus coluber: strenuo celeriq; cursu in obuios hostes fertur tanta audentia: ac uiribus: ut eos palatis i fugā ageret. **Q**uod **S**phortia p̄ corā aspiciens: gestiesq; læticia & uoce: & manu ad trāsmeādū suos hortat: cōmiltiones: quos ob fluctuū magnitudinē cū segnioris uidet ad transitū: ipse rursus: quo formidatibus fiducia iniiciat: ad exercitū remeās dū pone picilitatū armigero inter fluctus dexterā sublaturus porrigit: & equus quo insidebat: posterioribus desertus pedibus la bitur: & imperator ubi ephippio est excussus:

& si bis sutulit manus ferreis graues chirothecis perinde quasi auxilium implorans: tamen & thoracis & reli-
 quorumq; armorum pressus pondere: & alui fundo pedum nixum nō sustinente ingruentium fluctuum al-
 titudine obrutus. tanq̄ in **Numico** aneas diu postea: ac multum quæsitus nusquā apparuit. At **frāsciscus** subi-
 ti casus ignarus ubi inter, fortissime præliandum de surrepti patris acerbitate clam per quendam ex cōmili-
 tonibus est cōmonefactus: quāq; intollerabili cordis uulnere eiusmodi nuncio est transfixus: tamen re omni
 dissimulata paulatim sese: atque pedentium ex ea pugna subducit ad suos: hostibus minime insequētibus q̄p-
 pe qui & deteriori in ea pugna fuissent conditione: & de repentino. **sphortia** obitu nihil nossent. Ac ne ho-
 stes facerent impetum in eos: quos post sese reliquisset: ultimus esse uoluit: qui reciperet ad exercitum. Itaque
 ubi reliqui remeassent: qua modo transferant: ipse solus incensa trabe caua: quæ casu in flumine est reperta: in-
 ter sagittarum: & omnis generis missilium innumerabilis iactus breuissimo se pōto remignando recepit ad so-
 cios: quos omnis cum & extremo dolore confectos: & tumultuantis offendisset: eos est sua oratione adeo cō-
 solatus & ita ilatoris fortūæ sp̄e erexit: ut & ipsū impatorem sui cōtinuo salutarint: & ut de se oīa sibi reci-
 peret: uno consensu: & eodem ore alacriter affirmarint. At **Bracius** **sphortia** obitum non dissimulanter col-
 lachrymatus tulit permolestē: siue q̄ meminisset pristinam suam cum illo familiaritatem: atque beniuolentiā:
 siue q̄ in **sphortia** aduerso casu sui: ut fit miseretur. **Cæterum** **Franciscus** initio cum suis cōsilio **orthona** quæ
 urbs est impelignis cum uniuerso concessit exercitu: qua suorum militum munita præsidio de prima uigilia i-
 de mouens cum reliquis copiis recepit se **beneuentum** unde idibus **Ianuariis** ad reginam **Ioannā** proficiscit̄:
 & uisendi gratia & percunctandi: quid se facere iuberet. **Hæc** amissa **Neapoli** se continebat **auerfa**: quæ ut **frā-**
ciscum est coram intuta: se ob **sphortia** patris desiderium a lachrymis moderari non potuit. **Dein** pauca pro-
 re locuta: sed maternæ caritatis plena urbis oppidaq; omnia quibus donarat **sphortiam** trāssert in **Franciscū**
filium pleno iure: iubetq; ut & ipse reliquiq; fratres atque ipsorum posteri perpetuo seruet **sphortia** cogno-
 mentum. **Id** q̄ in hanc diem uidemus assidue propagari. At hæc mandat: ut collecto uniuerso exercitu prope-
 ret ad **Neapolin** obsidendam. **Nam** iccirco properandum esse regina iudicabat: quoniā rex **Alphonſus** ab
 erat profectus anno proximo posteaquā est a **sphortia** pugna superatus: in citeriorem hispaniam cū uniuersa
 classe ad renouandas augendasq; uires comparandasq; pecunias: relicto **petro** fratre cum præsidio nō me-
 diocri **gotthalanorum** & equitibus italis tribus millibus. **Cum** reginæ **ioannæ** uoluntate ac iussis paruisset q̄
 primum **Franciscus** **sphortia**: & ad eas pecunias: quas non admodum multas a reginæ quæstoribus acceperat
 collegisset etiam ex amicis & subditis: quantas potuit: comparato instructoq; robustissimo firmissimoq; ex-
 ercitu **neapolin** confestim obsedit: eam quotidie uariis præliis oppugnationibusq; concutiens. **Id**q; breui ef-
 fic: tum uiribus tum ingenio: ut si præsidio intus erant desperare cœperint rebus suis: cum hæc classis super-
 uenit: quam dux ille clarissimus **Philippus maria** in reginæ auxilium miserat munita nauibus rostratis: usq;
 ingentibus quattuordecim & triremibus quinque ac uiginti myoparonibusq; nōnullis huic: præerat uir beci-
 lis laudibus celebris **Guido torellus**. **Quare** qui pro rege **Alphonſo** erant in urbe: intellecta periculi magni-
 tudine secuti admonitionem unius **Francisci** **sphortia** ac fidem & q̄ constituto ab **Alphonſo** stipendo care-
 rent. **Berardinus** **Vbalinus** ac **Iacobus** **caudola**: id omne præsidium destituere profecti alter ad **bracium**. **ia-**
cobus autem ad reginam. **Post** horum abitionem **Franciscus** **sphortia** terrestri oppugnatione: **Guido** autem
 maritima adorti muros ui tandem urbe potiti sunt: sine ulla etiam ciuum offensione: tanta fuit nostri illius:
 moderatissimi principis uel innocentia uel prudentia. **Neapoli** per hunc modum ex ipsius **Petri** & **gottha-**
lanorum manibus recuperata: reginæq; restituta cum **francisci** **sphortia** nomen quotidie redderetur illustri-
 us idem **Philippus Maria**: ut erat summa prudentia princeps & egregius uirorum fortium censor ac iudex:
 curabat per **guidonem torellum** apud reginam: ut tanta probitate adolescentem sibi tantisper cederet: donec
Bracii audaciam: qui aquilam oblidione acerbius premebat: in **Martini** pontificis maximi & ipsius etiam re-
 ginæ contemptum: & detrimentum refringeret: atque obtereret. **Non** difficulter q̄ petebat: impetrauit. **Nā**
 tum regina **Bracium** timebat: ne si aquila potiretur cum & capuam haberet & alia pluraq; oppida regni sui:
 sentiretq; cum **alphonſo**: se uniuerso regno spoliaret: tum **Franciscus** **sphortia** partis **philippi** sequi quodam
 naturæ ductu maiorem imodum cupiebat: præsertim q̄ etiam nossent ea fuisse mente eo animo patrem **sphor-**
 tiam ut omnia in posterum ageret ex **philippi** sententia: accepissetq; iam ab illo aureū nūmum duodecim mil-
 lia: quo & sese una cum reginæ ecclesiæq; exercitu opponeret **Bracio**: & in proximam ætatem cum imperio
 equitum decemmillium ac peditum quinquemilium in **ethuriam** proficisceretur aduersus **florentinos** **fran-**
ciscus igit̄ **sphortia** agens ætatis annū iā tertiū & uigesimū pficiscit̄ noīe **Mediolanensiu** ducis **philipdi** ma-
 ria: p̄ **martino** pontifice & **Ioanna** regina **scilia** aduersus **braciu**: qui aquilam urbem cōstantissime simul &
 acerrime oppugnabat. **Erant** in ea ecclesiastica expeditione cū **Iacobus** **caudola** & **Michael** **Attendulus** duo
 q̄ **Lodouici** **seuerinas**: & colūba tū etiā **tartaliani** eq̄tes: nā **Tartalia** ipse duobus ante annis **martini** pontificis
 iussu **Auerſæ** fuerat obrūcatus: atq; alii cū iis una p̄multi & illustres & magni uiri. **At** **Bracius** aduententiū
 cōtra se uiriū nō ignarus ut erat uir aio ingēti pugnādiq; eque atq; bellādi callētissimus: eū collē: p̄ quem illis
 iter: futurę erat: duobus munierat castellis cū p̄sidio peditū circiter q̄nq; milia: ad radices aut collis qua illis de-
 census erat in cāpestrē planicię: quæ collē ab aquila dirimit: oīa aquis ex p̄xima fossa ui deductis in stagni si-
 militudinem complerat. **Inde** sua ipse tenebat castra cum equitibus ad quattuor milia exercitatis & fortibus:

Numic^o
Aeneas
Bracius
Orthoⁿ
Ortho^{is}
Ortho^a
accusati
u^o ē gra
cus
Peligni
Beneue
tum
Ioanna
regina
Neapo
lis
Auerſa
Alphon
ſus rex
Hiſpāia
citerior
Petrus
Gottha
lani
Philip
Maria
dux
Guido
torellus
Berardi
nus
Vbaldi
nus
Iacobus
caudola
Bracius
Philip
Maria
Bracius
Aquila
Martin^o
pont
Caupa
Ethruſi
Forētini
Iacobus
caudola
Michael
Attēdu
Lodoui
cus ſeue
rinus
Lodo
colūna
Tartalia
ni eq̄tes
Tarta
lia
Auerſa

Nicola⁹ quos omnis in quattuor & uiginti ordines ad pugnam instruxerat. **Nicolao** picinino uiro bellicoso & im/
picin⁹ pigro cum equitibus quadringentis & ualido pediatu e regione urbis in colle qui uocatur sancta maria ad
Collis manipulum: nequis impetus ex urbe erumpens suos pugnantis ad terga adoriretur. **Præterea** spe uincendi
sancta ea maxime ducebatur **Bracius**: quod existimaret hostium duces propter ambitionem nunquam inter se se co
Maria uenturos. **Sed** tantam uim habuit mansuetudo: ingeniiq; dexteritas: ac facundia nostri principis & monen/
do: & hortando. & suadendo: ut ne minima quidem animorum irritamenta in uniuerso illo exercitu inter/
uenerint. **Confederat** igitur ecclesiasticus exercitus ex altero collis illius latere: quem **Bracius** castellis: pedita
tuq; munierat: ad septem millia passuum iter ab aquila: cum aduenit a **Bracio** cum litteris tubicen: quibus: il
le duces omnis & prouocabat: & hortabatur ad pugnam adens eis per se licere: & sine nna prorsus uel mole
stia: uel impedimento: & ascenderent collē & ex colle in campum equum: descenderent: idq; iureiurando in/
uiolatum fore affirmabat. **Quibus** abditis cum silentium a cunctis ducibus seruaretur: conuersus **Franciscus**
Sphortia ad legatum apostolicum **Franciscum** piccolpassum integerrimum illum uirum: & sapientem: qui
postea **Mediolani** archiepiscopum gessis: si iusseris inquit pater reuendissime: posteaquā nemo audet respon
dere: ipse ut iuuenis respondebo: responde igitur inquit ille subridens. **Tum** coniectis in tubicinem suis iugē
Medio/ tioribus illis oculis ac ueluti radiantibus dicit inquit **Bracio** nos pro arbitrio nostro uenturos aduersus se
lanum se uel inuitum: & in suam quidem rem malam. **Captato** igitur tempore ex communi ducum omnium consi
lio collem ascendunt instructa acie: eaque distributa in equitum ordines uiginti pari fere numero **Bracianis**:
peditibus uero quingentis ac mille. **Post** hos omnis sequebantur impedimenta: & qui ad ministeria accom
modati ad pugandum usui haud essent. **Cum** illuxisset coepere ad radices collis descendere: & omnes quidē
pedites: nam propter callis angustias ac rupis difficultatem coacti sunt omnes equo descendere: **At** **Bracius**
siue quoniam iureiurando per litteras se obstrinxerat liberam descensum illis fore in campestrē planiciem:
siue quia ut erat animo excelsō & insolenti: iactabundus inter suos prædixerat propterea se illis liberam præ
bere descensum: quo nemo prorsus ex ea pugna euaderet: suos omnis continuit intra aciem: donec uniuersus
ille exercitus in æquo consistit campo. **Dein** collatis signis pugna conseritur intra secundum lapidem prope
aquilam maximis utrinq; uiribus: & exaltantibus animorum ardoribus: ac summo eum uita periculo uni/
uersum certatur diem uaria: mutabilisq; fortuna utrinq; uulnera: utrinq; cedes. **Nec** uno in loco prælia: hac fit
Pugna giunt: illac præmunt. **Inter** spem: ac metum omnia tumultuantur. **Idem** eodem fere momento & uictores &
coferunt uicti: cum tandem ecclesiastico cedente exercitu: præmentibusq; robustius bracianis: ac iam prope uictoribus
Hic generoso: & inuicto animo adulescens tanquam e specula quadam inter fortissime dimicandum ultimi
discriminis magnitudinem conspicatus ueluti horrendum aliquod fulmen in cōfertissimum mutuis iter se se
uulneribus digladiantium agmen tanta ui: tanto impetu irruit: ut cum in ipsum bracium inter omnis generis
tala ac cedes peruicacius fertur: hunc ille inopinato metu perculsus capiti suo infestius imminentem districto
gladio haud amplius sustinuerit: sed confestim uerso equo celerem uerteretur in fugam deiecta ulro ex ca/
pite casside ne posset agnosci. **Frat** enim **Bracii** callis serico tecta purpureo: & argenteo torque insignis: quē
eminentiores pilæ argenteæ decorabant. **Cum** ita **Franciscus** sphortia per innumerabilia occurrentium uul/
nera bracium insequitur: effectum est deniq; ut & ille fugiens ab expedito & audacissimo equite sphortiano
Fulgina in occiput lætale uulnus exciperet: & ita repente ex equo ruens suum uniuersum exercitum secum
tus in ruinam traheret. **Ex** quo intellectum est: quod apud **Euripidem** ait polynices. **Securus** imperator audaci p
Euripi stat. **Dum** sibi **Bracius** certam uictoriam pollicetur iussis tum iis pedibus: quos præsidio locarat in castellis:
des po/ ne prius hostis a tergo adoriretur: q̄ ipse iussisset: tum etiam **Nicolao** picinino: ne se ullo sui discrimine lo/
lynices co moueret: & iubendi: & uinēdi finem sortitus est. **Nam** eo uulnere postridie animam efflauit tertio nonas
Nicola⁹ lunias: & aquilam miserabili excidio liberauit. **Nec** illud certe silentio est prætereundum **Franciscum** sphor
picin⁹ tiam: **Bracius** ubi primum in castra semianimus est relatus: coepisse illum amicis: mitissimisq; uerbis ad bene
sperandum cohortari: suosq; medicos ad eum curandum q̄ diligentissime adhibuisse: nihilq; omnino præ/
termisisse: q̄ uel ad optimi uiri: uel ad fidelissimi amici officium pertineret: demūq; ubi illum extremus dese
cisset spiritus non secus illachrymasse: ac si pater extitisset. **Cæterum** posteaquā **Franciscus** post tantæ uictō/
ria: gloriam iuisset in urbem romam pontificis **Martini** & uisendi & salutandi gratia: tum est ab illo paterna
quadam exceptus dilectione: honoratusq; egregie tum etiam hanc laudem reportauit ut deceret **Martius**.
Es tu sane fili noster carissime **Francisce** sphortia & speciosus: & prudens & robustus: & fortis: ac facundus
& de **Romana** ecclesia bene promeritus: abi igitur in dei benedictione & de nobis tibi i christo **Iesu** omnia
Philip/ pollicere. **At** **Philippus** **Maria** cum in dies magis atque magis incrementa probitatis: atque consilii uideret i
pus **Francisco** sphortia coalescere: maximo curauit studio: ut eum omnino suum efficeret. **Itaq;** & **Martini** pon/
Maria tificis opera: & magno suo honorificoq; stipendio hunc ad se accersitum multis maximisq; in rebus & belli:
& pacis exercuit. **Venit** is: primum **Mediolanum**: cum ageret quartum ac uigesimalium atatis annum: quo ipso
etiam anno diuina quadam prouidentia nata est **Blanca** **Maria** pridie **Kalendas** aprilis. **Sua** uero tum præ/
Natalis sentia & oratione: tum etiam prudentia: atque morum grauitate: & elegancia non modo æquauit: sed nitū
Blancæ modum superauit omnem de sese apud **Philippum** expectationem adeo: ut uel ex eo tempore consiliū **Phi/**
Mariæ lippus id iuerit: quod paucis post annis absoluit: unius sibi **Francisci** **Sphortia** & generi faciūdi per natam
infantulam: & per adoptionem una cum filia bonorum oīum hæredis ac toti imperii successoris cōstituēdi.

Fuit enim **Philippus maria** supra omne hominum genus. qui ea tēpēstate reliquos p̄icipes lōgissime superit
 intelligendo & iudicando. **Quare Franciscum** unum singulis pene diebus ad se accersitum cum libenter au-
 diebat de rebus maximis: & grauissimis acute multa: cupio seq̄ loquentem: tum ipse quoq; per multa ex eo
 percunctabatur acriter excogitata & callide: ad quæ ita strenuus adolescens alacriter: ac prudenter responde-
 bat. ut diuino potius: q̄ humano p̄ditijs uideri posset ingenio. Interea uero temporis cum respublica flore-
 rina ipsius **Philippi Mariae** uiribus grauius p̄meretur: eoq; foret iam res deducta: ut suæ libertati metueret plu-
 rimum mittuntur a **Florentinis** ad uenetos legati: qui per multam in philippum expostulationem eōs doce-
 rent: quāto essent in periculo: quodq; diutius soli tantam belli mollem ferre non possent: & q̄ uniuersa italia
 metuendus **Philippus** foret ob ingenii uersutiam: auuiditatemq; dominandi. **Nec enim** credendū esse quietē
Philippum dein acturum occupata florentina republica. **Congerebant** in illum delicta plurima acutus ex-
 cogitata. **Superiora** tempora memoriter referebant: quibus **Philippi** maiores ab italia perturbanda nunquā
 destitissent: **Mediolanum** officinam esse belli inuidioso nomine dicebant. **Solamq; eam** urbem ex uniuersa
 so terrarum orbe: tum ob manitissimum loci situm: quem tria ingentia flumina padus. **Addua. Ticinus** red-
 dunt undiq; tutissimum ab omni ostium impetu: tum ob stequētiam populi: quæ est maxima: nulliusq; rei ne-
 q; ad uictum neq; ad uitæ cultum indigens: tum etiam ob opificium multitudinem: ac uarietatem bellis cresce-
 re: ac locupletari. **Quāobrem** postulabant: contendebant: obsecrabant: ut auxilio sibi: p̄æsidiq; essent. At
 ueneti & si nō obscure aīaduerebant: quo magis aueretur philippi imperium: eo rebus suis futurum pericu-
 losius: tamen ad bellum capeffendum nulla prorsus iniuria ab illo prouocati nō facile adducebatur: præs-
 tim quod societas etiam intercederet in alterum quinquēnium ex isto foedere duratura. **Tum** unus ex lega-
 tis florentinis **Rainaldus albitius** uir nō minus elatus: & audax: q̄ disertus ubi uidisset nullis ratiōibus uene-
 tum senatum adduci ad ferendum suæ reipublicæ auxilium in philippum. **Vos** inquit patres conscripti cum
 annis superioribus **Genuesibus** auxilium uestrum implorantibus id illis ferre nolulistis: fecerunt **Philippum**
Genueses dominum: qui nō erat: eadem nos ratione illum reddemus regem: quo uos propediem imperato-
 rem constituatis. **Quæ** cum dixisset turbato ac minaci uultu: e senatu abiens una cum ceteris legatis diuitius
 nihilo cunctatus ex urbe decessit florentiam redditurus. **Tum** ueneti de re nixius consultants in maximā in-
 ter sese uenere disceptationem: cum alii honestatem tuerentur: alii utilitatem. **Tandem** uero **Fredericus** conta-
 renus uir grauissimus inter **Venetos**: idemq; disertissimus: adductis multis ratiōibus: & exemplis tum roma-
 nis: tum peregrinis: quibus argumentaretur non omnia promissa seruanda essent: uel insidiosa: uel iniusta: &
 ea præterea quæ honesta fuerint solere mutari cum tempore: atq; illos omnis iniustos esse qui: nō propulsant
 cum possunt: iniuriam uel ab ignotis: adderetq; magnam utilitatis uim rapere ad sese honestatis & dignitatē
 & nomen. **Ad hæc** quātam calamitatem ueneta reipublica posset afferre uictoria **Philippi** de florentinis: cū
 & dominaretur genuesibus: & societatem haberet cum **Martino** pontifice maximo. & de **Ioāna** regina oīa
 quirit pro uoluntate decernere. **Næc enim** defuturam **Philippo** causam inferēdi belli in uerona: atq; uicētia
 pro iure patrio repetēdis. **Huiusmodi** in q̄ ratiōibus: alijsq; q̄ plurimis senatū perpulsi **Fredericus** ad ferendū
 florentinis auxilium: quod petebant: ubi minus se **Philippus** a bello retraheret. **Quam** q̄dem rem eo facili-
 us persuasit: quod **Franciscus** cremagnola: qui non multo antea trāsugerat a **Philippo** ad uenetos: eos i ma-
 gnam suspicionem iniecerat: de illius aduersus se uolūtate celeris uictoriæ spem afferens. **Præterea** dux ille pri-
 uatissimus **Franciscus** folcarus: cuius auctoritas erat apud omnes maxima: uno solum quæ **Fredericus** disfer-
 uerat: comprobauit: uerum etiam accuratissima oratione ostendit ultimum in rempublicam **Venetam** excidi-
 um peruenturum: ubi minus & q̄primū: & fortiter aduersus **Philippum** bellum capefferint. **Confestim** er-
 go ex itinere legatis florentinorum reuocatis societatem: quam petebant: in eū: ac firmat aquis cōditionibus
 Dein missis euestigio **Mediolanum** oratoribus **Philippum** monet: ut ab omni in florentinum populum ui-
 iniuriaq; desisteret: quod si secus faciat: fore: ut sponte causam suam ageret. **Quod** uenetorum quasi edictum
 cum **Philippo** insolentius uideretur: primo cœpit stomachari: dein secum animo uoluntas haud solere uene-
 tos se iniusticiæ obnoxios unq; facere: foedus decēnale iam quinto āno antea percussum: ac mutua societatis
 iura afferere. **Præterea** **Florentinos** belli aduersus sese auctores extitisse: qui nulla iniuria laceffiti ultro armis
 fuerit se adorti. **Quæ** dum citro: ultroq; geruntur: etiam ueneti parant omnia: quæ ad bellum attinēt. **Næc** ita
 hæc solum. **Sed** peregrinos quoq; potentatus excitant accinguntq; in **Philippum**: cum is nulla ratione adduci
 posset: ut crederet uenetos tum ob inueteratam: ac perpetuam amicitiam: tum ob inita nouissime societatem
 quicq; quo sibi in cōmodarent: temptaturos. **Sed** longe præter eius opinionem cecidit. **Interea** enim tempo-
 ris **Gelphi brixiani** factionis eius auctoribus **Petro** **Achilleq;** aduocatis ambobus & fratribus: & opulentis
 & apud ciues municipesq; carissimus audita uenetorum. ac **Florentinorū** societate deficiunt a **Philippo** ad ue-
 netos eis dedita ea urbis parte ubi gebellini minus habebāt uirium. **Nam** urbicula: quas hi potissimum inha-
 bitant: stabat: & uetus quæ uocatur: & noua una cum subiecto suburbio: atq; arcibus tam portage: q̄ ea quæ
 ualidissima est in summitate urbis pro duce **Philippo** res autem gesta est noctu feria prima: qui dies est solis
 ad sextum decimum **Kalendas** **Apriles**: anno a natali **Christiano** sexto ac uigesimo supra quadrigētesimū: &
 millesimum. **Equites** nulli hostiū ea nocte in urbem ingressi: nec alii prorsus ulli præter pedites octingētos a
 cremagnola excōposito submissos: & frequentem municipum manum quos ii fratres ex eadem factione clā
 collectos muro per insidias fracto secum adduxerant. **Erat** **Franciscus** **Sphortia** p̄ id tēporis **Mediolai** apud
Philippū: sed eius milites alij apud montem clarum: alij in proximis mūcipiis hibernabāt. **Quæ** q̄dē re eadē

Floren-
tini
Veneti

Medio-
lanum
Padus
Addua
Ticinus
Veneti
Rainal-
du
albitius
Genue-
ses

Frederi-
cus con-
tarenus
Genue-
ses

Marti-
nus.

pō. ma.
Ioanna
regina

Verona
Vicētia

Fr. Cre-
magna
la

Frāciscus
folcarus

Medio-
lanum

Brixianus
Gelphi

Petrus
achilles
aduoca-
ti

Gebelli-
ni

quo tpe
brixianus

defece-
rit a phi-
lippo

duce
Crema-
gnola

frāciscus
sphor.

Medio-
mons
clarus

Flami
nii
Ethru
sci
Amide
us
dux
Sabba
ti
montes
sabaudi
enses
Eluatii
Mar
chio
montis
ferati
Mar
chio
astensis
Mar
chio
matua
nus
Alpho
sus rex
Flisci
Fregosi
Adorni
Mons
clarus

Mathe
matici
Vatos
Balnea
patauia
Ioanes
Franci
scus
Mar
chio
Nicola
us pici
uinus
Angel
pgula
nus
Caesar
Brixia
nus
Nicola
us guere
rius

nocte audita brixiam adequitantes in urbicularas mane excepti sunt. Qui urbem tradiderat Venetis mox eius vias doliis humo completis transuersis trabibus repagulis: & cathenis muniabant: neq; subit^o impetus remperueret prius: q̄ cremagnola cum uiribus aduenisset. Philippus ea re rumoribus: ac nunciis curriculo audita Franciscum in subsidium mittit: qui incredibili usus pernicitate feria tertia: qui dies est martis cum reliquis suis copiis ex altera ipse parte urbicularas est ingressus: ex altera uero eodem tempore in urbem cremagnola cum equitibus quattuor millibus: ingentiq; peditatu. Reliqui autem omnes ducales exercitus in flaminis agebant: & in ethruscis contra florentinos. Conspirant praeterea una cum uenetis in Philippum mariam hi omnes: Amideus dux allobrogum: quos nomine deprauato a sabbatis montibus sabbaudienses pro sabbatenses appellant. & eluatii: & tres illi Marchiones Montisferrati astensis mantuanus ad haec potentissimus rex Alphonsus: qui una cum fliscis: fregosis. & adornis rem genuensem mari. terraq; turbabat. In tot: & tam magnis: tamq; periculosis: & repentinis rerum difficultatibus solus Franciscus Sphortia Philippi ducis & sustinebat: & tuebatur imperium: quae assidue die: noctuq; ex urbicularas aduersus hostes in urbem erumpens eos continuis praelis lacessere: urgere: uexare: cedere interimere: ac nunq; quietos sinere: tantaq; in desperationem agere cremagnolam: ut mentis fere atq; sensus inops quid consilii caperet: esset nescius: quippe qui supioribus temporibus cum pro Philippo militaret: uincere semper consueverat: nunc ipse quotidie uinceretur. Quare quoad conferenda manu abstinerebat: idq; totum ei negotium erat ut castellis e regione portarum obiectis per catapultas: & plumbeas pilulas: molestiq; bombardarum Franciscus Sphortia a frequenti eruptione coerceretur. At dux Philippus huic magis: q̄ brixiae metuens immissa in urbicularas ualida peditum manu ne coerceretur. At dux Philippus huic magis: q̄ brixiae metuens immissa in urbicularas ualida peditum manu Francisco iubet: ut ab eo praesidio ad montem clarum se recipiat: & in proxima municipia: donec coactis aliis exercitibus ex ethruria: & flaminia obsidentes praemantur obsidione. Paret Franciscus: ac per medias hostium monitiones ubi illuxisset: post quadragesimum: ex quo uenerat: diem cum suis omnibus erumpens ere impetu: strenuaq; ui inter occurrentium tela ac iactus ex urbe egreditur. Hunc insequitur maximis uribus cremagnola: cuius ille inter equitandum ferociam saepe conuersus reprimat: ac detundit. Sed ubi uentum est in campestre spatium montis clarum: facta phalange alacerrime fertur collati signis in cremagnolam: ubi pulcherrimum erat uisu: q̄ & constanter: & fortiter pauci sphortiani cum tanto uenetorum exercitu ad adolecentes adhuc Franciscus cum francisco ueterano diu: multumq; dimicarent. Ea q; de utroq; & duce: & exercitu opinio apud omnes constitit: nisi nox pugnam suo interuentu diremisset: no; minorem de cremagnola uictoria fuisse Franciscum sphortiam eo die consecuturum. q̄ eidem antea de bracio contigisset. Caterum hic in montem clarum se recepit: & ille in urbem brixiam ad urbicularas oppugnandas. Quo magis ipse mecum: magisq; considero admirandam illam: ad prope diuinam Philippi maria ingenii acrimoniam: eo magis illum mihi uideor ceteris mortalibus praestitisse & consilio: & prudentia. Non praesentia enim modo summa industria: diligentiaq; gerebat: sed futuris quibusq; casibus ita grauiiter: sapienterq; prouidebat: ut nihil unq; ei accidere posset inopinato. Videbat sibi esse bellum cum duabus potentissimis: & locupletissimis rebus publicis: quibus se pecuniarum magnitudine: quae belli sunt nerui: longe inferiorem intelligebat. Quae enim aut principis aut regis cuiusq; uires adeo firmas sint: quas uenetorum: Florentinorumq; pecuniae no; frangant: ac persudent. Itaq; nullum sibi praesidium firmiter ducebat: & certius unius Francisci sphortiae fide: integritate: prudentia: animi magnitudine. Accedebat ad rem: quod ex mathematicis: uatibusq; didicerat eundem Franciscum Sphortiam primum adhuc fore principem in italia: & qui solus afflictas Philippi res: ac poene perditas uitali ueluti afficeret sensu: & in latiore fortunam erigeret atq; stabiliret. Quibus cogitatibus factum est: ut uita Francisci sphor. Philippus mallet: q̄ brixiae recuperandae consulere. Nam quod saepe dicere postea Philippus co; sueuit: nisi Francisci sphortiae uita carior sibi q̄ brixia extitisset: nunq; brixiam amisisset. Sed ut ad rem: qua decepimus: reuertamur: cu; dies: ac noctes murum nouae urbiculae & bombardae & uariorum tormentorum molibus cremagnola concuteret: nec intima philippi praesidia minore aut strenuitate: aut industria ad repugnandum uterentur: aduenere tandem ex ethruria & flaminia ducales exercitus: q̄ una cum ipso Francisco prope brixiam confederunt ad duomilia passuum hostis inclusos prouocantes in pugnam. Aberat per id temporis cremagnola: qui sibi metuens ab aduenientibus copiis simulato laterum dolore perregerat ad balneas patauinas. Qui uero pro imperatore intus erat ioanes Franciscus princeps mantuanus pugnandi iis copiam nullam faciens urbiculae expugnatione erat intentus. Hic si uni Francisco sphortiae fuisset obtemperatum: & brixia esset minimo labore recuperata: & de hostibus pulcherrima sumpta uictoria. Consulebat enim ut omni cunctatione sublata per urbicularas in urbem ingressi uenetum hostem adhorreretur prius: q̄ & a uenetis maiores cogerentur uires: & a florentinis auxiliare copie mitterentur. id consilii solus Nicolaus picinus & probat: & laudabat. Nam Angelus pergulanus: & Caesar brixianus: & Nicolaus guerrerius: quibus his Cicchus patauius: ceteriq; duces Francisci gloriae inuidentes secus: q̄ sentirent: omnia gerebant: quibus dissensionibus factum est: ut & cremagnola in meliorem adductus spem reuerterit ex balneis ad exercitum: ueneri maioris quotidie copias comparant: & florentini in auxilium miserit uenetorum exercitissimum quem habebant: & prudentissimum imperatorem nicolaum Tholentinatem cu; equitu quattuor millibus & duobus millibus peditu. Na ipsi o; belli molestia liberati ia nihil sibi neq; in ethruria: nec in flaminis metuendum esse intelligebant. Is Nicolaus Tholentinus ubi primum brixiam uenit: cognita ducalium ducum dissensionem maturandum esse arbitratus: ne si illi fortasse resipiscerent: difficilior foret bellandi prouincia ingentem fossam deduci iubet in longitudinem ad passum quinq; millia. qua transitus prohiberet hostibus ad illum oio

aut auxilium ferēdū obfessis: aut minime cuiusq̄ opis adminiculum. **E**rat autem ea fossa & aggere: & ualloq̄ & castellis nonnullis atq; frequentibus munita turribus: ac pluteis acta in latitudinem passus duodecim: & tantūdem ferē in latitudinem. Venetorum. Florentinorumq; exercitus complebantur hominibus supra triginta millia. **P**hilippi autē ducis ad tria ac uiginti milia: **E**gatus utriusq; pene par. **S**ed hostium peditatus multo superior. **C**um hec uenētis uasū Nicolai Tholētīnatis gerūtū uoluit sēpenūmero Frācisclus ea molientis adori. **N**on modo habuit neminem preter unum Nicolaum picinū qui cum eo sentiret: sed omnes potius aduersantis. seq; apud philippum isimulatis quod clam uenētis faueret. **Q**uas obtrectatoꝝ inuidentiumq; calumnias quāuis non obscure franciscus rescisceret nunq̄ tamen induci potuit ut illorum mallet similis eē quā sui cum tandem post urbicularum muros continuis tormentorum ictibus terre aquatos. **A**ntonius Landria nus ac ceteri fortissimi uiri: qui arci prærant: rei frumentaria: cōmeatusq; defectū hōestas pacti in summa necessitate conditiones arcem hosti dederunt post mensem: & annum unū: ex quo die Petrus Achilesq; aduocati urbem Venetis prodidissent. **R**eddiderat sape iam Franciscus sphortia philippum ducem & litteris & nunciis certiore se plurimum nereri nequid aduersi eius exercitus caperent idq; ob solam ductorum discordiā: itaq; eum monuerat aliquē uniuersis preficeret copiis cuius saltem auctoritati audiant ceteri. se enim semper paratum fore: q̄ omni in re pareat iussis eius legitur a philippo totius imperator exercitus Carolus mala resta pisaurēnsis quē mouet ut copias suarum duces audiat quidem omnis: duorum autē solum consilia exquatur Franci si sphortia Guidonisq; torelli. id si factum eēt conflictus ille qui uocatur ad Machalum nunq̄ profecto accidisset. Erant ducales uires ad compilianum. **V**eneti uero ad fontanellam. **Q**uinto idus octobres qui dies erat solis: & idem dicatus omnipotenti domino: iubet Carolus nemo ea luce bellādi gratia equā ascendat: sed diuine uenerationi quisq; studeat. **H**ostes illius inscitia non ignari peditem instruunt qui petitis ducalibus castris **N**ardinū peditem **S**phortianum ad singulare certamen pronocet. ille ut militaris mos est non derectat pugnam itur in duellum solus Franciscus sphortia spectat armatus idq; ut ceteri faciant: monet **E**t imperator ob audit: & ceteri negligunt. inter duelli spectaculum ceteri agmine acieq; uniuersa ad pugnam dum instrūta **C**remagnola superuenit ea uia: q̄ **M**achalaū itur **A**ngelus pergulanus: & **N**icolaus idē perusinus: cui ex breuitate corporis picinino cognomentum erat dū illac per ocium obequitantes inopinato in hostilem exercitum incidunt. intellecta periculi magnitudine quo reliqui & duce: & comulitones se parēt ad pugnam ita ut erat leui armatura manum conferunt. **T**umultuarii milites concurrunt uadiq; pro sese quisq; nullum uite periculū detractantes. **V**erum quid & pauci & inermes & inter palustris difficultates q̄ant tātam uim tantum im petum sustinere aduersus callentissimū iperatorē: & uiginti milia equitū tantūq; peditatum **E**quitaris hostilis uiam omne occuparat **A**t pedites ad utraq; uia illius partem ex palustribus longis lanceis catapultis: ac iaculis ducalis milites atq; equos passim transrodiebant. **Q**uid multis **V**ix dici queat: quanta ce citas oculos quātus error mentes ducalium & militū & ducū in ea uia ad machalaū interceperit adeo ut ex cecitate erroreque pugnandi **M**achalaū accepisse nomen uideatur. **O**mnes enim subito perinde atq; excordes & amentes in fugam uersi nihil preter caecas corporis partes hostibus obiecere. **S**olus **F**ranciscus sportia tanq̄ irritatus draco ex eo duelli spectaculo prouolans ad clamorē dum ac illac fulmineum corruscat ense illas vulneratis aliis interemptis tum **A**ngelum pergulanum ex hostiū trahētium manibus captum liberat: tū ēt tandiu irruētium molem suo maximo cum uitae discrimine sustinet ut & ceteri ductores minore cū dedecore seruarent: & ipse sua cū summa laude ita dimicans referret pedē: ut receptui cecinasse: non euasisse iure fore iudicandus. **C**eterum philippus ea ingēri clade pcussus accomodato cōsilio tēpori p bergomi deditiōne cum hostib⁹ bellum soluit anno secundo postlibere potitos brixia uenetos **Q**uo quidē tēpore qm̄ solus franciscus sphortia & animo uideretur inuictus & corpore: mittitur a philippo in auxilium genuensium quos ut modo memineras. & **A**lphonsius mari & exules terra quietos eē non sinerent. **S**uperato autē appennino interloca cōfraga: & prærupta ii quos sibi amicissimos dux philippus existimat usi ligurum scilicet fide: & cōstātia circumfundunt undiq; cū tanta catapultarum ui. & omni missiliū genere ut non secus: atq; alpina grandine omnia talis passim sternerent. **D**ura profecto: & horrēda uniuersis militibus uisa est ea tam repētina pugna di facies presertim cū non pugna di modo sed ne stādi quidem ob loeoz malignitatem ulla facultas esset. itaq; sibi quisq; diffidere ac iā dedendi sui habere rōnē. quod cū **G**erardus gratianus ipse **F**rancisi propinquus uirq; fortissimus equo intra cautes lapso fecisset: seq; unius accole fide credidisset: statim ab illo ubi cassidē posuisset scorpionis cornu pcussus in caput interiit: qā liguris facinus corā **F**ranciscus intuitus & illi continuo resciso ense ceruice uitā abstulit & reliquos suos per uassam urgētium eadē hostium ad castellum **R**onchum egit incolumes quo in loco a femina nobilissima iliana spinula cuius erat castellum & per benigne exceptus ē & q̄ honorifice. inde autem genuensium rei ea strenuitate fortitudineq; prospexit ut omnes: **A**lphonsi regis exulūq; conatus frustra suscepti fuerint **E**t ne ab iliana superatus animi gratitudine uideretur tum eius filiam nobili uiro non parua cum dote uxorem tradidit tum ipsam & habuit semper in honore: & continuis beneficiis affecit. **A**t ne prætereundum quidem reor. qualem se prestit in **M**ontis ferrati **M**archionē **T**heodorum palæologum quem cum intra paucos dies quoniā nulla quam non modo affectus iniuria sed multis saepe ornatus beneficiis secunda usus **V**enetorum fortuna bellum ultro **P**hilippo intulerat patrito auitoq; omni dominatu eiecisset solus dei auctor fuit ut in possessionē amissi modo principatus per **P**hilippum reuocaretur **C**onfugerat enim **T**heodorus ad uenetos quorum presidio ubi intellexit se nihil omnino effecturum ui

flaminii
 Brixia
 fossa qlis
 exercitu
 um nu
 merus

antoniuf
 landria/
 nus
 arcis bri
 xiana de
 ditio
 Carolus
 malate/
 sta
 fr. sphor
 tia

Guido
 torellus
 Macha/
 laum
 Compi/
 lianum
 fontanel
 la

nardius
 Pugna/
 Macha/
 laum
 angelus
 nicolaus
 picini/
 nus

Confli/
 dus
 Macha/
 laum no
 mē ē gra
 cū cōpo
 sitū ex
 macho

pugna si
 gnicat
 & alios
 cacū &
 errātem
 Angelus
 pgulāus
 Bergo/
 mum

Genuē
 les
 A lphon
 sus rex
 Appen/
 ninus
 Ligures

Mons
caluus
Diuus
franciscus
Maria
Virgo
Paulus
guinigi
us
florētini

luca
ucenses
gallia cis
alpina
Ethruia
Mirādū
la
Appulia
florētini
luca
guido
antoniuf
urbinas
philipp^o
maria
nicolaus
picinin^o
ueneri
frācisus
crema
gnols
Suncinū
nicolaus
taruilla
nus
Padus
Cremōa
galeonēf
cuiusmo
di sunt
paciuus
Eustachi
us

deretq; Philippum ducem eē iure indignatum aduersus sese: francisco sphortia & deprecatore: & amico oīa est ex inia sua apud munificentissimum illum principem cōsecutus. Num uero laudatissimum illud francisci facinus silentio inuolui patiamur? Quo tempore montē caluū uiceperat: uirgo pstanti forma: honestoq; natura gñe cōfugerat una cū alijs multis: ut sit: in diui francisci tēplum. Hāc miles quispiā sphortianus eodē in tēplo ui rupta: ac mariae uirginis sublati flatibus: atq; hululatiibus auxiliū iplorantem in ipsius Mariae uirginis sacello cōpressit. Quod impietatis flagitium cū primum franciscus didicisset: tū illū iussit obruncari iniqui: neq; amorem odio: neq; religionem imundicia pollui debere: tum puellam soluta ex pecunijs suis dote uiro tradidit: cui antea fuerat desponsata. His autem rebus non sapienter minus gestis: q̄ fortiter: atque fortunatē francisco sphortia stipendo ducali iam functus accessit a paulo guinigi tyranno lucensi magnis premijs iauxiliū: cōtra obsidionē florētinoz q̄ ad deditiōnē usq; p̄mebat. admittā condicione eo cū expeditis uiribus: firmissimisq; profectus primo aduētū hostē uertit in fugā Paulumq; & lucā: atq; omnē lucensē agrū omnino liberat & detrimento & metu: cū interea tēporis paulus tyrānus ut erat mercandi: q̄ regnādi doctior: quo se omni sollicitudine: metuq; liberaret: clā agit cum florētinis de lucā deditiōne pactus ingentē auri uim: & ciuitatis florentinae donationem. Quod ubi apud lucenses increbuisse: illi factō confestim impetu tyrannū captiuū faciunt: aguntq; ad Franciscum una cum eius liberis ac rogant: ut eo iterēpto ipse urbis illius capiat dominatū. at franciscus & si intelligebat & quid paulus mereret & qd sibi liceret tamen nequa in fama labetur suam innocentia pollueret. detractato illius illustri reipublice munere quod ulro a ciuibus cūctis offerebatur urbē liberā dimittit. Paulū uero cū liberis omni offensione illa sum mittit ad philippum Mariā: cui non rat illū eē carissimū. Dein pacata re lucensi in Gallia cisalpina ex ethruia reuertitur. gebat apud Mirandulā Franciscus eo consilio: ut inde i appulia p̄ficere cū florentini rursus maximo cōparato exercitu lucā obsidione premunt belli duce Guidone antonio comite urbinati: eamq; quotidie tormētis: & omni uincēdi arte conatuq; oppugnāt. Philippus Maria coactus ea necessitate auxiliū ferre amicae urbi misso Nicolao picinino cum maximis copijs florentinos superat pugna cum ipsoz igēri clade: itaq; rursus turbata pace ueneti maiore q̄ antea apparatu bellum aduersus philippū mouēt & ipse philippus rursus maioreq; nuper & stipēdio: & spe accito francisco sphortia accingit nō mō ad ipugnādū uiribus uenetoz: atq; socioz ueze & ad oppugnādū. Venerat franciscus cremagnola cū magno equitū: ac peditū numero: ut sūcinū p̄ditione reciperet. Quod franciscus sphortia qui in agro hibernabat cremonēsi: cū per exploratores accepisset: obuiam p̄fectus pugna cōferit: eūq; turpissimā uerit in fugā captis eq̄tibz q̄ngētis: ac mille peditibus uero supra quin gētōs. id autē gestū est ad sextūdecimū calē iunias. Neq; dein multos post dies maiore ēt clade ueneti euasē francisci sphortia singulari prudētia incedibilq; uirtute percussit. Classis enim ueneta p̄fecto. Nicolao taruisano padū iā superarat supra cremonā usq;. Eā constabat galeonibus maximis septē ac triginta. triremibus at ac briemibus. alijsq; nauigijs circiter cētū. Galeones uero aliquāto sunt q̄ triremes breuiores sed cū latioribus munitis turribus agunt aut ut triremes uelis ac remis. feruntq; sup earuchos latioris pluteos: ex q̄bus singulis q̄rtuor: & sex armati uiri iaculis: ac ferreis sudibus & catapultis: & saxis atq; omni telorū iactu accerrime p̄lient. Contra uero ducalis classis deuehit galeonib^o & aliorum nauigiōz genere circiter quinquaginta cuius p̄fectus erat Pacinus Eustachius ticinensis. is eum primum aduentasset in cōspectum classis hostilis: ut erat uir animo minime demisso: & naturā fluminis peritissimus ueritus q̄ imbribus paululum excreuerat: fore: ut de crederet: ubi pugna protraheret: & ita deteriore se futurum condicione: in hostilē classē impetum facit pugna utrinq; ui magna alacriterq; conserit cadunt utrinq; multi cruoreq; madent: omnia cum tadē noctis interuentu ab utrisq; pugna desistitur amissis tamē e ducalī classe Galleonibus quinq; quoniā a classe reliqua darati ab hostium multitudine circumuenti interceptiq; sunt. Quo factum ē: ut in ducali classe paulisper tepidaretur id franciscus ut animaduertit: lectis e militibus suis quos ad nauale p̄lium maxime censuisset idoneos: ulro ipse classē inscendit: duobus prius ornatis: q̄ ex eorum equitum ordine quos calippos nominant ueluti ab se transfuge peterent cremagnolā qui ad tria millia passuum inde cum uniuerso distaret exercitu quo tepestiue si usi foret uenete classi auxiliū ferret. Hi ergo calippi duo cum uenissent ad cremagnolā mae multati ut erant docti antea questi de francisco sphortia subdunt interloquendum ducales copias omnis instructa acie eē iam motas ad eum adoriendum. Quibus auditis dum suos cremagnola parat ad pugnam classis ducalis cū drimum illuxisset unius francisci sphortia cohortatione Venetam classē inuadit magnis clamoribus magnoq; & animoq; & corporum robore. franciscus at ipse cum militibus suis conuerso galeone quē inscenderat in eum. quo p̄fectus uenetus uegebat galeonem tanto animi ardore. tanta ui: tantis oppugnant uiribus: ut Nicolaus taruisanus nequiter diutius impetū sustinere: qn ex p̄torio Galeone in subiectū myoparonē demissus deserta classe fuga salutē suā cōsuleret. Per magnā ea pugna cladē ueneti accepere q̄ppe galeōes nouē ac uiginti amiserit: & reliq; fere classē uniuersā multis hominū milibus opibusq; refertā. fuitq; ea res uel i p̄mis cā ut franciscus cremagnola apud uenetos i eā p̄fide suspiciōnē uenerit qua p̄ximo āno postea uenetiis est publice obruncatus. Hāc enim pugna profligata est in pado non procul a Cremona anno a natali christiano primo ac trigesimo supra annum quadringentesimum ad millesimum secunda feria nono calē

das:ulias. Dein postero anno publice: ac magna cum celebritate: atque laticia blanca maria nata iam annos
 septem desponsata est Francisco sphortia: id quod anno superiore philippus pater promiserat: quo tempo
 re hunc in uiccomitum familiam una cum suis omnibus filiis: posterisq; receperat: atque adoptarat. At ubi
 rursus ob classem amissam Veneti scedus percussere cum duce philippo qui etiam ipse tum ob Nicolaum pi
 cininum apud labina: pontem ad debilitatem usque catapultam uulneratum ad ceruicis neruum sub occipiti
 tum quia maiora quadam: ut erat diuino quodam: & ingenio: & sapientia princeps: animo moliretur: nō in
 uitus bellum soluit. Franciscus sphortia ex soceri sententia abiens ex hac cisalpina gallia in appuliam aduer
 sus Alphonsum regem profecturus recepit inter eundem in ultroneam dedicionem picentes: qui ob durio
 rem prouincia administrationem ioannis uirelesci ricinarensis episcopi: apostolicisq; legati defecerant ab eu
 genio quarto qui Martino nuper uita sancto in pontificatum successerat. Quam quidē rem eugenius: ut erat
 iusticia: & innocencia singulari: nō modo moleste nō tulit: sed hunc potius in proximum annum & picini i
 quartam usq; progeniē marchionem esse iussit: & totius romana ecclesia uexillifera: donec uineret: spōte cō
 stitit. Quid enim bella ea cōmemorē: quæ dein tam multa focero etiam philippo assentiēte & pro uenetis:
 & pro florentinis: & pro romana ecclesia cum suo maximo nominis splendore cōfecit. Haud satis scio: utri
 magis accusandi sint: principe ne: qui sese nimis quandoq; iis facilis ad credendum præbent: quos habent fa
 miliaris: an principum familiares: qui aliquo suo uel cōmodo: uel affectu alia q̄ sentiant: illis persuadēt. Erāt
 Franciscus sphortia: Nicolausq; picininus ut præstantissimi duo ac primarii in uniuersa Italia imperatores:
 ita mirifica inter sese beniuolentia: & suauissima conuēti consuetudine adeo: ut non consilia modo cōmu
 nia haberent: sed mutuis se pecuniis adiuuarent. Et ne id mirandum quidem. Nam ab usq; Sphortia patre
 Franciscus norat amicum extitisse Nicolaum: quippe qui & in Michaelē Attendulum: quo primum tem
 pore in carcerem Neapoli coniectus esset Sphortia: se beneficium præstitisset: & captus postea: cum pro Bra
 cio bellum gereret: per humaniter a patre foret: liberaliterq; tractatus: sed duo potissimum fuerunt scribæ di
 scordiarum omnium auctores: quæ postea inter Nicolaum franciscumq; orta sunt: Antonius pisarenis: &
 immolensis Jacobus qui cum nullis posset pecuniis satis ingurgitari: nisi quicquid Nicolaus acquireret: uel
 stipendio: uel præda diriperent: illumq; nosset uirum magis bonum: q̄ callidum: at Franciscum Sphortiam
 omni in re strenuum: ac prudentem ueritine assidua talium amicorum cōsuetudine insidia: fraudesq; sua ali
 quando prodirent in lucem: nunquā desisterunt perditissimi nebulones: donec per uarias calūnias: atq; ma
 ledicta hominem simplicem: & ad credendum facilem ab optimo amicissimoq; uiro abalienarunt. Quibus
 quidem duorum scribarum insidiis cum maxima bella inter duos clarissimos imperatores secuta sunt: tum
 ad philippum eximium illum: atque diuinum principem maxima incōmoda: calamitatesq; deuenerē. Sed
 hæc ego: qui utriusque memoriam colam: ut par est: sanctissime: ne uidear mortuos in alterius uita tranquill
 tatem per commemorationem discordiarum tanquam irritare: de industria prætereunda censui. Quare mi
 nime explicabo uel quæ in picentibus: & umbris: ethruscisq; Francisco Nicolaus incommoda sæpe intulerit
 nulla sua cum laude: dum se modo ecclesiasticis: modo Alphonso copiis coniungit: uel quotiens ab eo fessus:
 fugatusq; fuerit: cum ad Bargam: quam obsidebat: in agro lucensium ad Tenere prope Veronam: ab
 qua ipsa paucis post diebus: quam prodicione ceperat noctu: cum ingenti detrimento expulsus est. Nam ad
 montem laurum non longe ab Isaurosflumine quanto cum uulnere eundem Nicolaum maxima pugna su
 peratum: uictumq; oppresserit nouerunt omnes. Quod certe inuitum Franciscum Sphortiam fecisse illud ē
 perspicuum argumentum: & postredie illius diei cum didicisset permagna cum premi inopia amissis & uesti
 mentis: & nulis: & impedimentis: & pecuniis: & reliquis rebus omnibus una cum castris: adhibita curriculo
 diligentia: quicquid in exercitu est reperit id omne misit ad eum dono cum aureis in super mille. Ex quo
 potest liquido perspicui: q̄ filli uerit improbi atq; nefarii: qui Nicolaum picinum ab amico tam miti: tam
 clamenti: tam munifico diremerunt. Quanta præterea humanitate est: usus cum eodem fere anno Franciscū
 picinum in picentibus prope montem ulinum cum uniuerso patris exercitu uahementissimo pralio pro
 fligatum cœpit? Nam cum acerbissimo eo nuncio tantam Nicolaus in iram: dolorēq; exarsisset: ut intra pau
 eos dies uita desereretur. Franciscus eius obitum cum primū accepisset: tanto mærore affectus est: ut post amif
 sum patrem nihil unquā doluerit magis. Quod autem munus præstare pietatis potuit: tum Nicolai picini
 ni memoriam: atque uirtutem summis extulit laudibus: tum Franciscum eius filium: quem in arce firmiana cu
 stodiri iusserat: donatum pulcherrime missum fecit. Quis igitur usquam fuerit ita ab omni hominis natura
 alienus: qui minus optarit tanta humanitate: & lenitate uirum: si fas esset: imortalem fieri. At illud certe est in
 credibili quandam admiratione prosequendum: quod cum excellentissima: ac fere diuina Francisci sportia
 uirtutis usque adeo supra humanum excreuisset ingenium: ut Alphonso regi & ipsi quoque Eugenio pontifi
 ci maximo formidabilis facta iam esset ingentes atque primariæ uires Italia in eum concitarentur. Nam: &
 Alphonsum: quas habuit: omnis collegit in eum copias: & Eugenus pro auctoritate illa apostolica quæ apud
 uniuersam christianam religionem uenerabilis habetur & sacrosancta: non modo reliquos italia principa
 tus prope cunctos: in eundem hunc commouit: sed ipsum quoque philippum Mariam socerum: ut aduersus
 dilectissimum generum mitteret maximos illos suos: inuitosq; exercitus: ueluti coegit. Et enim Veneti: at
 que florentini: qui huic uni sese auxilio potissimum debebant ob maxima beneficia: plurimaque accepta: tū
 censuerat ecclesiastica metu: tum periculi magnitudine id facere sunt deterriti. Quare cum non modo oppi/

Nicola⁹
 picinin⁹
 Labina
 Gallia ci
 salpina
 Appulia
 Alphon
 sus rex
 Picente
 Ioannes
 uitellese⁹
 Eugeni⁹
 potifex
 Martin⁹
 potifex
 Veneti
 Florenti
 ni
 Roma /
 na
 ecclesia
 F. sphor
 tia
 Nicola⁹
 picinin⁹
 Sphor /
 tia
 Michael
 attendu
 lus
 Neapo /
 lis
 Bracius
 Antoni
 us pisau
 rensis
 Jacobus
 imolensis
 Picetes
 Umbri
 Ethrusci
 Alphon
 sus rex
 Barga
 Tenis
 Verona
 Mōs lau
 rus
 Haurus
 Francisc⁹
 picinin⁹
 Mōs ul
 mus
 Picentes
 Nicola⁹
 picinin⁹
 moritur
 Alphon
 sus rex

**Anathe
ma
Frederi-
cus urbi
nas**

**Qu. fa-
bius di-
stator**

**Philip-
pus Ma-
ria
Gallia ci-
salpina
Cremona
Blanca
Maria
Medio-
lanenses
Placētia
Medio-
lanenses
Veneti
Thadde-
us asten-
sis
Andreas
quirinus
Casalis
Maior
Padus
Addua
Caraua-
gii
Fou-
nouū**

da nonnulla: atque urbes: & in picentibus: & in umbrism' aximi anathematis formidine ut appellant: a Fran-
cisco sphortia defecissent: ueruetiam necessarii ipsi: & sanguine coniunctissimi defecissent: unus dūtaxat fre-
dericus comes urbinas inuentus est: qui per id temporis arate adhuc adolefcent: sed morum grauitate admo-
dum senex: ac mirifica probitate illustris a fidei sanctitate non recederet. Erant hostiles copia supra uiginti ho-
minum milia: Sphortianus autem exercitus omnis constabat militibus ad sumum sex milibus. Cūq; reliqua
loca omnia Francisco sphortia suspecta essent: & insidiarum plena: neque ab hostilibus pugnandi facultas of-
ferretur ulla: sed eo tenderet hostibus omnis callitas: & industria: ut hic intercluderetur cōmeatu: solus in qua
is Fredericus inuentus est: cuius incorrupta fide: & beniuolentissimi animi constantia nobilissimus ille prin-
ceps in tantis rerum omnium fluctibus sibi tutius nihil duxerit. Itaque in tanta hominum perfidia: leuitate:
q; suorum se recepit tanquā in opportunam aliquam stationem in agrum urbinatem. Quo cum hostiles etiā
copiae essent continuo subsecutae: neque sapius ad pugnam prouocata: in aequum campum descendere unq;
auderent: sed more Fabii illius cunctatoris se locorum difficultatibus usque tutarentur: rem frumentariam:
cōmeatūq; prohibentes: nunquam destitit fredericus per maxima suorum subditorum omnium: suaq; incō-
moda: atque detrimenta leuare omnem sphortianam difficultatem: & id quidem cum extremo ditionis suae
discrimine. At malebat egregius adolefcent: ut erat animo indylo: & dominatum omnem: & uitam etiam ip-
sam: id quod palam assidue dicitabat: amittere: q̄ pati: ut de fide: constantiaq; sua quicq; desiderandum uide-
retur. Qua quidem perseverantia factum est: ut & reliqui hostes frustrati opinione sua spem potiū dē uictō-
ria omnem amitterent & magnanimus dux ille philippus Maria in maiorem adductus admirationem de in-
supabili generi probitate: & sapientia nullum sibi præsidium regni sui certius firmissq; uideret: q̄ si unum frā-
trem sportiam ad se tutandum q̄ primum accerferet. Id autem eo erit facilius affectus quid eodem ipso ur-
binati frederico tanq; deprecatore apud generum ipsum quem alienatum ab se existimabat: est usus. Deceue-
rat enim is & iure quidem fortassis: & de Eugenio: & de Alphonso: ab quibus neque diuino: neque humano
iure foret armis: per oēm contumeliam acerrime appetitus: debitam capere ultionem. Tanti autem fecit uni-
frederici studium: pietatemq; erga se ut cum facile iam posset uim omnem hostium retundere: atque opprime-
re. Nam auxiliares copia a florentinis: & a Venetiis iam aduenerant: id certe facere noluerit tum magni esse
ducens animum: obliuisci iniuriarum: tum etiam grati frederico ipsi gratificari plurimum: quem in se adeo bene-
ficius foret expertus. Quā obrem & cum hostibus continuo bellum soluit: & secum primum per honesta-
tem posset: inurum ad locerum cum omnibus suis uiribus est pollicitus. Ipsum uero fredericum ex eo tempo-
re nō secus ac si esset filius: dilexit semper: & quod honorificum praeferre: maximeq; utile munus potuit: eū dē
praefecit belli ducem uniuersis suis exercitibus. Qua quidem dignitate ita ille est usus: ut simul cum aratis pro-
gressu carior quotidie sapientissimo: & grauissimo principi atque iucundior redderetur. Sed iam ceteris ma-
ximis facinoribus: splendidissimiq; omisit: quae innumerabilia pene sunt: ad propria paucis ueniamus. Vt sūt
res humanae omnes fluxae: ac breues egregius ille princeps Philippus Maria Anglus: qui uno sapientissimo:
rum omnium hominum iudicio potuit cum omni antiquitate in omni gloria genere de nominis immortalita-
te contēdere: inopinato migrat ex acuita: cum Franciscus sphortia huiusmodi casus omnis ignarus: ut erat
animo in socerum & beniuolo: & pio reuertit in hanc galliam cisalpinā cum uxore: ac liberis: ualidissimoq;
exercitu: quo illi auxilium ferret aduersus Venetos qui iam agrum mediolanensem inuaserant: & multis op-
pidis captis usque ad portas urbis omnia ferro ignique uastantes quotidie circumquaque discurrerent. Igitur
ubi cremonam uenit: quam dotalem annis sex antea una cum uxore Bianca Maria a philippo socero accepe-
rat inita pro tempore cum Mediolanensibus societate: quos norat hereditario iure ad sese: uxoremque per-
tinere: Placentiam celeriter obsidet. Hac. n. indigne ferēs Mediolanensem dominatū ad Venetos ultro dese-
cerat: Munierat placētia Veneti firmissimo equitatu: peditatuq; sub astēsis Thadde ductu uiri ipigri: & con-
stantis. Quā puicatus repugnātē: ubi intra paucos dies ui expugnata: captaq; & direpta: quis. n. armatis ui-
toribusq; militibus modum iponat: mediolanensibus p societatis foedere tradidisse: Atq; iā nū deinde proxi-
mū classē illam & magnā: & formidabilē: cui Andreas quirinus praerat uir mercatura: quam bello nauali
aptior: mira industria: ac uiribus apud Casalem maiorem ex arido & fuisse: & cepisset in Pado: mox trans
adduā ad eo exercitu carauagium: quod iam antea Veneti occupauerant: circumfedit oppidum sane cum po-
pulo frequens: tum a Venetiis completum maximis uiribus. Occurrunt Veneti cū potentissimo: firmissimoq;
exercitu fortium uirorum supra uigintimilia: qui tandem post plurima quotidie: piculofissimāq; plia cum
intelligerent oppidum ad triduum usque in ius nostri principis concessurum: freti uiribus suis: & quod exi-
stimarent oculatissimū: & uigilantissimum agrum pinde atq; dormitantem posse opprimere: castra ad oriū
tur ad eam partem: quam oppinabantur incustoditam. Quare cum per uiam Fori noui in castra impetu au-
daciter faciunt: summa prudentia: incomparabiliq; uirtute unius Francisci phortia tanta clade percussū sunt:
ut nisi paucosq; mediolanensem quorūdam: qui & ei: & uniuersa reipublica inuiderent: sanis cōsiliis con-
iuratio obstitisset: actum esset eo die de omni Venetorum imperio. Ceterum hoc loco quae deinceps secuta
sunt: non ab re mihi praetereunda iudicauī: ne si aliorum errata cōmemorauero: sanata uidear: & consolidata
iam uulnera ueluti reficando magis exacerbare. Illud sane omnibus & perspectum est: & cognitum tan-
tam nostri diuini illius principis & sapientiam: & constantiam: inauditamq; bonitatem extitisse: ut uniuersus
sus Mediolanensis & senatus: & populus tandem ubi sese colligisset: reiectis omnibus Venetorū: & suasior

nibus: & subsidiis unum **Franciscum** phortiam una cum **Blanca Maria** mulierum clarissimarum omnium
 quæq; sunt: aut fuerunt unquam: aut imposterum sunt futura: integerrima: optimaque uiragine ad totius rei
 publicæ imperium mirabili concordia: atq; beniuolentia accerserit: & eundem: quâdiu in uiuis fuit summa
 cum fide: atq; pietate non secus ac parentem: tum semper obseruauerit: tum assidue obseruet: uel mortuum.
Quid enim sum prolixior in referendis eius rebus: tam multis: tamq; magnificis: quas uel belli: uel pacis: & i
 omni laudatissimæ uitæ genere cum sempiterna sui nominis celebritate confecit? **Nonne** id unum explora/
 rissimum est illius mirifice uirtutis documentum: quod unus **Franciscus** sphortia apud omnes principes chri/
 stianos uenerabilis apud barbaros uero & aduersarios christi nominis esset admodum formidabilis. **Nam**
 qualem præterea uel erga maximos ecclesiæ **Romanæ** pōtifices: uel erga **Pherdinandum** regem diui illius re/
 gis **Alphonfi** filium uel erga inuictissimum regem **Francorum** **Lodouicum** se præstiterit: totus terrarum or/
 bis: & uidit & admiratus est. **Sed** quid plura in medium referam. **Vnum** **Francisco** sphortia nemo humior
 nemo melior: nemo immortalis deo per omnem iusticiæ & æquitatis: pietatisq; laudem: hominibus acceptor
 aut carior unquâ fuit. **Adde** quod in tanta filiorum prosperitate: rebusq; secundissimis: regno florentissimo
 summa gloria: ualitudine integra: leuissimo genere mortis ita intra biduum est extinctus: ut eam pro sua illa
 acutissima mentis acie: incredibilisq; prudentia intellexerit quidem: non autem senserit. **Quæ** cum ita sint: no/
 strum muneris esse arbitror illustrissimi principes: ut modum iam tandem nostro huic tam diuturno luctui im/
 ponamus: quod ut ipsi primi faciatis quo ceteris quoq; grauitatis exemplo sitis: non debeo uos non mone/
 re: adhortari. orare: obtestari. **Vincenda** est enim uobis animi mollicia & lachrymæ omnes reprimendæ: ne
 quo magis in parentem pii uideri uultis eo minus in deum sperare iudicemini. **Nam** satis est mea quidem se/
 tentia uel pro imbecillitate naturæ: uel pro communi consuetudine annum iam totum in luctu: maroreque
 agitalle. **Redeat** denique animi tranquillitas cum pristina illa uultus serenitate: ornatusq; elegantia: **Quod** si
 minus fortasse uestra causa facturi sitis id saltem huic uestræ uniuersæ reipublicæ condonate: quæ nõ uestra
 minus: q̄ amici principis causa in extremis uersatur angoribus: nam cum illo actum est quãoptime: qui per
 omnia: ut summam complexi sumus: & animi: & corporis: & fortunæ bona ad quintum & sexagesimū
 usq; annum uicis omnibus & inimicis: & hostibus perseuerauit inuictus: & ita pacata omnia atq; tranqui/
 lia a nobis abiens reliquit: ut cum omnes eius abessent exercitus: alii in appulis: ut regi pherdinando pro af/
 nitatis iure inseruient: alii in flaminii: ne quis impetus oriretur aut in bononenses: aut in senenses: aut in flo/
 rentinos: quos socios: amicosq; haberet: **Alii** in Gallis transalpinis: quo adessent **Lodouico** regi: ab quo pro/
 pter **Sagonam** dono **Genuam**q; acceptam bene esset affectus: ne minus quidem tumultus in hanc usq; diē
 in uniuerso eius imperio suscitatus sit. Itaq; nobis moderate serenda est huiusmodi hominis naturæ necessi/
 tas: tum quia mortalibus cunctis & communis est: & debita: tum etiam quia ærumnis præsentis uitæ nos li/
 berans se ducem præstat ad meliores aui tranquillitatem: **Quid** enim eius mortē doleamus: cuius uita ois ple/
 na fuerit honestatis & aduersæ nulli subiecta fortunæ? **Nam** recte **Pindarus** **Premium** primum ubi res secū/
 da afferent. **Laus** hinc sequitur probata: **Quæ** duo quisquis tenuit beatus iure uocetur. **Tanta** erat sapien/
 tia nostri principis: tantum omnibus in rebus consilium: tanta moderatio: tanta grauitas: ut non solum ni/
 hil unquâ pateretur aduersi: sed fortunæ ipsi tanquam dominaretur: quequid uel magnum uel appetendum
 in uita sit in sua potestate usq; habuisse uideatur. **Est** ille scelicissimus: ait apud **Euripedē** **Hæcuba**: mali nihil
 cui accidit uiuo. **Quis** autem uir sapiens fragilem hanc: atq; breuem uitam non contemnat: habeatq; pro ni/
 hilo: quo solidam: sempiternamq; consequatur? **Hæc** sane ratione ueram beatitudinem docebat **Epicurus** in
 hachominum uita nullo pacto inesse posse: quia corruptioni subiecta foret. **Ob** eamq; rem uocat deum bea/
 tum: quod & incorruptus sit: & sempiternus. **Quid** igitur illum post uitam tam diu bene actam adeo dolea/
 mus obdormisse in domino: tāq; adhuc uelimus inter hosce turbulentissimos fluctus agitari: laborareq; assi/
 due. **Hic** oibus & præliis corporis: & sæculi cladibus liber sui ipsius uictor euasit in cælum quem si magis q̄
 nos ipsos caste: ac pie diligeremus: gauderemus sanæ: nõ doleremus. **Si** diligeretis me: ad **Apostolos** ait chri/
 stus gauderetis utiq; quod uado ad patrem. **Nec** enim omnibus: ut scriptum reliquit **Cicero** in consolatione
 de filia sue obitu: idem illi sapientes arbitrati sunt eundem cursum in cælum patere. **Nam** uitis: & sceleribus
 contaminatos deprimi in tenebras: atq; in coeno iacere docuerunt: castos animos puros: integros: incorru/
 ptos: bonis etiam studiis: atq; artibus expolitos leui quodam & facili lapsu ad deos: idest ad naturam simile
 sui superuolare. **Euolauit** inquam **Franciscus** sphortia ex his terrenis tenebris in serenam illam caelestemque
 regionem: ut eius conspectu atq; uisu in omnem æternitatem: frueretur: ad cuius imaginem: ac similitudinem
 nouerat se creatum. **At** stultum esse quis dixerit non dolere id oportere: q̄ sua natura sit malum: tanq̄ mors
 in bonis sit numeranda: qua tollitur uita. **Præterea** alias quinq; afferi posse lugendi causas quarum una su/
 mitur ex eo incommodo: quod ipsi accipimus ex illius obitu: quem dilexerimus: altera uero: quod existime/
 mus animum sine uahementissima doloris acerbitate a corpore: cui penitus inhaeret: infixusque est: separari
 haud posse. **Tertia** autem causa suscipitur: quod arbitremur eundem: quem lugemus: priuari huiusce uitæ uo/
 luptate. adducunt etiam quartam ex horribili metu sempiterni supplicii apud inferos. **Sunt** præterea nõnulli
 ingenio usque adeo deprauato: & ad omni hominis naturæ dignitateq; alieni: ut animum opinentur una cū
 corpore interire: dissipari: deleri. **Itaq;** eos ferreos esse dicunt planeq; amentis: atq; insensatos qui minus do/
 leant mortem: ac summis ducant in malis. **Sed** hæc ego sigillatim lugendi causas soluam & facile: & uero: &

viii
**Blanca
 Maria**

**Facile
 sphortia**

**Pherdi/
 nand^o rex**

**Alphon/
 sus rex**

**Lodou/
 cus rex**

**Comple/
 xio argu/
 metionis**

**Appuli/
 pher. rex**

**flaminii/
 Bononi/
 enses.**

**Senenses/
 florētini**

**Galli tra/
 salpiui/
 Lodou/
 cus rex**

**Sagona/
 Genua/
 Pindar^o**

**euripidis/
 Hæcui/
 ba**

Epicur^o

**apostoli/
 Christus/
 Cicero**

233

**Confuta/
 tio & cō/
 firmatio**

**Quod/
 sit luge/
 di causa**

Prima
causa
Orphe⁹
Home.
pbatio
imortali
tatisaio
rū prati
ones
Platōi
ca ai de
finicio

Plotin⁹

Aristo
teles

Aristo
teles

Solomō

Timaeus
Plato
Euāgeli
um

breuiter: & primum quidem ex antiquorum philosophorum sententia probatur animi immortalitas. Nam poetae omni doctorum hominum genere longe antiquiores quid senserint de animorum aeternitate: cum Orpheus: & homerus: tum alii & graeci: & latini fere innumerabiles sunt locupletissimi testes. Plato duplicem esse animum docet: qui rationis particeps sit aeternus: alterum mundi: alterum hominis. Ita autem a Platone animus definitur: animus est essentia incorporea se ipsam mouens ac rationalis. Ea autem ratione animi immortalitatem probat Plato quod iis per se moueatur & semper ac caeteris quaecumque mouentur & fons sit & principium motionis. Nec enim latere nos debet immortalitatem dupliciter accipi. quod aut aliquid immune sit mortis. quoniam eius sua natura capax non sit ut animus aut quod alterius beneficio a morte redatur incolume. ut mundus secundum Platonem. Qua etiam ratione aliquid agitari dupliciter dicitur. Nam & de eo accipi solet: quod ex quo principio esse coeperit: semper mouetur: ut mundus & quod semper & est mouetur ut animus. Nec sane ulla possum ratione assequi: quod illos mouerit: quod omnem animum uoluerit una cum corpore interire. Nam si ita foret & mundus iam pridem: & quae in mundo sunt omnia perissent. Sed quo pacto mundi animum immortalem dixerunt hominis autem mortalem: cum & principium uterque motionis sit: & uterque uiuat a seipso: & eadem eodem attingat modo: quippe qui intelligat & quae in caelo sunt: & quae sunt ultra caelum: & quicquid est secundum essentiam: quaeratur: ascendatque ad primum usque principium. Ita quoque contemplatio secundum Plotinum: quae ab ipso fit: ex iis quae in ipso admirabilia sunt: & ex unoquoque quod in ipso est: & quod est ex Academica recordatione: etiam ante tempus ipsa dat esse: & quoniam perpetuis animus scientiis utitur perpetuus quoque necessario ipse est. Ad haec quicquid accepta compositione perficitur. ut si identidem natura dissoluitur: ut est compositum. At animus una est & simplex agilitas in uidentem secundum naturam. Non igitur hoc pacto corrumpi potest. Praeterea cum animus non sit corpulentum quiddam: nec habet at quantitatem: etiam ubi separetur a corpore: dissipari: delerique non potest. Num fortassis in aliud transmutatus corrumpatur? At huiusmodi transmutationis corruptio aufert formam: materiam dimittit. Hoc autem est compositae rei passio. Si animus igitur secundum horum aliquod genus corrumpi nequid: is est necessario immortalis. Hanc autem immortalitatem animi humani cum aliis multis in locis probat Aristoteles: tum etiam in libro secundo de animalium generatione uerbis huiusmodi. Omnes animi necessario sunt uirtute prius: quam actus. Neesse etiam est aut omnes non esse prius & fieri: aut omnes antea existere. Vel alios esse antea: alios non esse. Ac fieri aut in materia & non ingredi in maris samine: aut in materia uenire a samine quidem sed in mare aut extrinsecus fieri omnes: aut nulli: aut alios fieri. Quod fieri igitur nequaquam possit: ut animi omnes prius existant: patet ex huiusmodi rationibus: Quorincumque enim principiorum corporalis scilicet est operatio haec antea existere sine corpore minime possunt ut incedere sine pedibus: Quo: fit ut animi extrinsecus ingredi nequeant. Neque enim fieri potest ut ipsi per se: qui separari non possunt: ingrediantur: nec item in corpore samine. Est enim semen superfluitas inuoluti alimenti. Relinquitur ergo mentem solam extrinsecus aduenientem ingredi: & eandem solam esse diuinam. Nihil enim cum eius agilitate habet commune operatio corporalis. Omnis igitur uis animi uidetur alius corporis esse particeps: & eius quidem diuinius quam illa sunt corpora: quae uocantur elementa. Si auctoritatibus tantum in nos oporteret: afferem alio plerisque nobilis: spectatos philosophos: quod sola grauitate nihil contradici posse conuincerent: Quis est. n. usque adeo hebeti: obtusosque genio: qui sui ipsius discrimen habeat nullum? qui non intelligat propriam animi humani perfectionem id esse quod in corruptibile sit. At propria huiusmodi animi operatio intelligere est. Ea enim hominis & pecudibus praestat: & stirpibus & inanimis. Sed intelligere secundum uim propriae naturae uniuersalium est: & eorum: quae corrumpi non possunt. Sed cum omnis perfectio ad suum perfectibile necessario proportionem habeat relinquitur animi humani iteritui non esse subiectum. Mentalis inquam animus immortalis est: & sempiternus. Et ne id quidem mirum: Nam si ea parte: quae nobis est communis cum belluis corrumpimur: atque interimus: quis ambigat ea uos parte incorruptos: immortalesque futuros: quam ad eam imaginem: similitudinemque creati communem habemus cum caelestibus illis uel mentibus: uel angelis quo: appellatur praesertim quod necesse sit ea substantias habere communis quibus opera sunt communia. Sed hominum animos ita supremam contemplari: aeternamque ueritatem: ut angelos qui ignorat: se hominem esse negat. Hac certe uim mentis solam dicit Aristoteles in iis libris: quos de animo reliquit scriptos: a uis sensitua ita separari: quemadmodum quod perpetuum est: ab eo quod sit corruptibile. Et est huiusmodi sane animus uiuax quaedam imago dei: quem idcirco ad suam creaturam similitudinem ut proximus sibi quodam pacto in suo genere immortalis etiam quod perpetuum est: ab eo quod sit corruptibile. Incorruptio facit proximum deo. Propterea inquit: per hanc habeo immortalitatem praeterea si deus ipse dum taxat animi humani & conditor est: & creator: a quo alio: quam ab deo is periri potest: quemadmodum de angelis affirmamus: quos nulla interimitus naturae? Nam quicquid est natura corruptibile: id naturalibus constat causis: at animum deus naturae causis non subiecit: id quod in Timaeo etiam docet Plato. Recte igitur in euangelio praecipitur: Eum timere: qui postquam occiderit potestatem habet intertere in gehennam ignis: animamque: & corpus: ibi perdere: Atque illud quoque perspicuum est: si animus interiret: ex eo effici nihil posset: at quicquid naturali causa: uique generatum: nunquam perit: quin inde aliquid producat: ut ignis ubi ligna concremarit: & carbones ex lignis: & cinerem: & uapores flameos efficit. Quod fit ut nihil arte pereat: quin aliquid inde sit reliquum. Id autem de animo dici nequit. Is enim si pereat: relinquitur nihil omnino. Videmus insuper uirtutem omnem instrumentalem debilitati in ipsius instrumenti de-

bilitate eandēq; perire: ubi pereat instrumentū. Ita oculis auribus ue debilitatis audiendi ac uideēdi uirtus de-
 bilitatur: eadēque perit: cū ea pereunt instrumenta. De mentali autem ui accidit multo secus. Nūquam enim
 neq; debilitatur: neq; perit ex cuiusq; instrumenti uel amissione: uel debilitate: etiā si quādoque eius agilitas ob
 imaginandi uim interceptā cessare uideatur. Nec item illud ignorat quisquā: qui omnino stultus nō sit. Quic-
 quid forma utitur infinita: ac nullis terminis circumscripta: id corporeum esse non posse: cum omne corpo-
 reum formam habeat & finitam: & suis terminis circumscriptā. At uniuersale uel multiplicationis dicimus in-
 finitum: quodque neq; sit terminatū cōmunitate: neq; finitum quantitate. At mens cū in intelligendo huius-
 modi formā habeat ipsū uniuersale: relinquitur eam esse & simplicem: & separatam: ac ob eam rationē eti-
 am immortalē. Nā quicquid sim longior in animoꝝ nostroꝝ probanda immortalitate: quā illoꝝ duntaxat me-
 tes non capit: qui aut stulti sunt & ita similes iumētoꝝ: aut scelerati & impii: atq; proinde imāes adeo: ut di-
 uinam uim quoq; negent omnino. Haud n. scio quid Epicharmus ille comicus sibi uoluerit: cum ait: homo
 & concretū est quiddā: & discretū: atq; abit. unde uenit rursus terra in terrā spiritus autem sursum. Quid ho-
 re interitui debito: quippe quod cōpositum sit ex quattuor elementis proportionē quadam nō arithmetica
 neq; geometrica: sed musica potius: q̄ tantā uim habet in uiuū hominis corpore: ut animū Aristotelis discipu-
 lus Arxosenus non dubitaret harmoniam esse definire: sed animus qui uitam dat corpori: & id sua præsen-
 tia regit atq; moderatur aliud nihil est mea quidem sententia q̄ creata substantia spiritalis: simplex: rationis: in-
 tellectusq; particeps: quæ seipsam: mouens naturale. instrumentaleq; corpus tam diu afficit ea ui: quæ est uita
 lis est: & sensibilia admittit: quoad eorum natura capax elementalem conuenientiam seruat. Huiusmodi inq̄
 animū æternus & immortalis deus immortalē creando infundit in corpus humanū: & infundendo creat. Quā-
 ta: non probabiles solum: sed etiam necessariæ: cōmunis tamē ipse populorum omnium ac gentium: nationū
 q̄ consensus: qui est quædam ueluti firmissima lex naturæ: eam mihi ante oculos poneret. Quam enim audi-
 mus unquam aut legimus uel barbaram multitudinem: quæ futura secula nihil ad se pertinere opinaretur?
 quæ parentalia negligeret? quæ minus & orationes: & sacrificia pro iis faceret extinctis: quos uiuos carissi-
 mos habuisset? Quid enim illorum afferam testimonia: qui uel in italica ab usque Pythagora: qui Pherecydē
 solum audiuerat: uel in ionica philosophia: cui præcipium dedit thales milesius: uir eruditissimi: & grauissi-
 mi floruerunt? Qui uero inter arabas habiti sunt illustres acutissimiq; philosophi: Auerrhus. Auicenna. Al-
 gazel. Isaac. Alpetragolas quam multis: q̄ uariis: q̄ subtilibus: q̄ ueris docuerint rationibus esse hominum ani-
 mos immortalis: sit difficile numeratu. Nec illud paruum est documentum permanens animos post corpo-
 ris separationem: quod & boni: & mali Angeli nonūquam apparent hiad malas actiones: illi ad bonas ho-
 mines adhortantes: quod nunquam facerent: nisi nocent quasdam esse paratas sedes animis mortuorum &
 ad præmia: & ad pœnas. Sed quod omnem superat ueritatem habemus & uetus: & nouum testamentum: ac
 reliquos sacros libros: quibus quā diligentissime erudimur nō solum uiuere nos post obitum: uerum etiam cū
 corporibus una resurrecturos aliquando: id quod magi quoque antiquissimi perfarum philosophi constan-
 tissime asserunt. At uidete obsecro: quantum ego tribuam auctoritati: atq; sapientiæ unius francisci sphortia
 cuius hæc agimus parentalia. Si nullæ possent rationales afferri: quibus hominum animi immortales esse de-
 monstrarentur: si nulli gentium omnium: nationumq; consensus: si nullæ essentiarum inuisibilium apparitio-
 nes: si grauiora nulla testimonia quirent adduci: sola illius diuini principis uita laudatissimiq; mores: ut id si
 ne ulla controuersia crederem: satis superq; præstarent. Quo enim pacto se ab omni iniuria ab omni abstiuis-
 set maleficio: si futurum iudicasset: ut mors totius hominis esset interitus? Quot fugit & uoluptates: & emo-
 lumenta honestatis gratia? Quot labores: periculaq; suscepit: ne qua turpitudinis cuiusquam suspitione se in-
 quinaret? Duxerat olim uxorem in calabris natus annos septem ac decem nobilissimam: pulcherrimamque
 uirginem Polyxenam rufam: cui Montis alti comitatus cum oppidis pluribus: mūicipiisq; parebat. Ex hac
 suscepit iam puellulam: cum absens ad patrem sphortiam certior factus est & filiam infantulam primū:
 dein intra paucos dies Polyxenam quoq; uxorem ueneno a matertera esse interruptam. Reuertitur in cala-
 bros. Rem ita habere repperit: ut acceperat. Nam impia illa mulier ut & comitatu Montis alti & sororis si-
 liæ polyxenæ ceteris bonis omnibus hereditario iure potiretur: tanto se contaminarat scelere. Non milites
 sphortiani solum sed ii omnes calabri quibus Polyxena præfuerat: hortantur adolescentem: ac profusissimis
 lachrymis obtestantur: ut ultione sumpta de sceleratissima muliere & iteremptæ uxoris: & eius materteræ do-
 minatum omnem: id quod facillimum factu erat. sibi uendicet: cum is non religiose minus quam grauius ita
 respōdit. Et si non ignoro quod munus iusticiæ est humanæ malo tamen quod dei esset sequi q̄ quod homi-

Epichar-
musaristoxe-
nasHarmo-
niaAnimi d-
finitio

d-bario

ex comu-
ni homi-
nū opi-

nitione

pbatto

ab aucto-
ritate ita

lica phi-

losophia

pythago-
rasPhereci-
des

Ionica

philoso-
phia

Thales

Arabes

auerrhus

Auicenna

Agazel

Isaac

alpetra-
goras

pbatto

ab appi-
tionibus

spirituū

pbatto

a sacris

libris

Philoso-
phi

Magi

d-bario

a Fran-
cisci ph.

uita atq;

moribus

polyxæ

**Blanca
Maria**

**Africāus
superior
Indibilis
Rubicon
Nicolaus
picinus
Veneti
Picentel
Forū Iuuium
Camillus
G. Fabricius
Carauagium
Veneti
Mediolanum
Henericus
pannicarola
Gallia cisalpingina**

**philippus
Maria
Feraria
Chremata
philippus
dux
Padus
Ticinum
Adduam
Fredericus
rex**

nis. Scriptum est enim mihi uindictā & ego retribuā. Neque illud præclaræ continentie argumentū splendū est. Quo tempore **Franciscus sphortia** bellū gerebat pro florentinis aduersus lucenses: **Pontio** municipio ui capto direptoq; inter mulierū militarē contumeliā: ut sit puella quadā eleganti forma quinq; ac decē annos nata trahebatur a militum globo ad ludibrium stupri: cum uociferans illa imperatoris dedendam præcabatur imperatori enim suam deberi uirginitatem. Itaq; metu percussī milites hanc ad illum adducunt: qui re intellecta idq; illa illari uultu corā affirmate hic ut & iuuenis & corporis temperamento procliuis in uenerem: & qui nondum **Blancam** duxisset uxorem. non detrectat munus. Cum uero tempestiue uirgine inleatū adducta iā hastæ innixus ueneræ uoluptatis foret uulnus ultimum illaturus: subito uoce stabili inquit uirgo. Ego te mi optime imperator oro: atq; obsecro per hanc ipollutam **Mariam** uirginē: cuius sacratissimam imaginem hic depictā aspicias. Erat. n. in proximo appenso pariete quadā tabula: qua **Mariæ** uirginis imago representabatur: ne mihi meam uirginitatem eripias: sed meo me sponso qui asseruatur inter captiuos: relinqueas intactam. Quibus auditis continuo **Franciscus sphortia** compressa ui omni ueneri appetitus & illam dimisit intactam: & eius sponsum perpulchre donatū carcere liberauit. Oh mirabilē atq; i hanc diem inauditam sumi uiri continentia: longe mihi profecto unum hoc **Fr. sphortia** nō continentie solum sed religionis & pietatis exemplū maius illustriusq; uidetur: q̄ quod de **Africano** superiore proditum est memoria: qui ne uenite q̄dem in conspectū suū sit passus puellā ludibili desponsatā: eū tamen illū dixisse constat equidē ea uenite q̄ uia esset & non libera. Quis non eam iustitiæ laudem admiretur qua est usus ad rubicōa. **Nicolaus picinus** & ueronensibus & uicentinis in deditiōnem actis omnia circumquaq; bellico more uastarentur: ueniens **Franciscus sphortia** ex picentibus ut **Venetis** pro stipendii societatisq; iure auxilium ferret in summis difficultatibus: ad **Rubicōna** statua posuerat: cum ex urbe **Foroliui** noctu ciuis cuiusdam famulus ad cum uenit pollicitus illam se urbem sine ullo prorsus discrimine ei traditurum. & quo pacto id facturus esset: edocuit. Cui cū respondisset imperator non eo se aduenisse: quo perfido cuiquam esset adiutor: iussit hominem comprehendi illico: eumq; artius uinctum intra portas usq; forliui agendum curauit: quem re omni diligenter exposita ciuibus ad supplicium tradidit imitatus is quidem: tum **Camillum** i faliscis aduersus magistrum ludī: tum **G. Fabricium** aduersus medicum regis epīrotarū pyrri. Possē huiusmodi exempla iustitiæ summæq; uirtutis prope infinita in medium afferre. Sed alii duobus tribus contenti sumus: Non enim parentalia celebretes historiam recensemus: **Accepta** ingenti illa ad **Carauagium** memorabileq; clade cum **Veneti** rebus suis iā desperarent: li qui mediolani **Factiosi** ciues per id temporis summæ reipublicæ sorte præerāt. **Francisci sphortia** omnem & uirtutem & gloriam: ut erant animi iudicio hulerato uertentes in perniciem suam clam ceperunt per henericum panicarolam uirum callidum & industrium: qui mercaturam uenetis exercebat: de pace cum **Venetis** agere ea conditione: ut **Franciscum** unum **sphortiam** ex hac **Gallia cisalpingina** omnino extruderent. & ipsi certa inter se lege quas ille urbi: & oppida possidebat diuiderent: At **Veneti** quāq; intelligebāt nihil tutum sibi futurū cum ciuitate factionibus dissidenti: tamen quia intelligerent omnē mediolanensium cū suo duce discordiā sibi non posse non prodesse. rem ueluti probare & uana consilia uerbis alere: operamque dare: ut ex omnes insidiæ ad **Franciscum sphortiam** præferentur: qui etiam ipse iam pridem omnia per nōnullos optimos ciuis ex mediolano antea didicerat: dissimulabat tamē futurum sperans: ut improborum animi præclaris suis integerrimisq; operibus flecterentur: ad sanitatēq; redirent. Sed ubi uidet in dies magis atq; magis res suas apud **Mediolanenses** habere periculosius: & **Brixianos** quā iam esset in deditiōne recepturus emābus sibi eripi **Mediolanensium** ad **Brixianos** litteris quæ ne id facerent: quā propediē cū **Venetis** forent fœderatū pœssuri suadebāt: eā coactus necessitate ne & ipse & **Mediolanenses** una pirēt societate iniret cum uenetis ea cōditione: ut seruato fœdere quod **Philippus maria** socer **Feraria** paucis diebus prius q̄ uicti excederet: cum illis pœsserat sibi auxilio forent & equitibus quattuor millibus: & peditibus duobus millibus & aureis nummis ternis denis milibus in menses singulos donec oī **Mediolanensium** ditione quæ **Philippi** soceri fuerat. potiret. His humano atq; diuino iure sanctissime constitutis, atq; firmatis: cū **Franc. sphor.** municipia & castella omnia quæ ex bergomensis agro atq; brixiano nuper abstulerat: restituisset **Venetis**: & **Chremam** præterea ex illo ferariensi cum duce **philippo** fœdere traditurus prope diem foret: atq; **Veneti** contra annum iam integrū quæ cōuenerāt q̄ absolutissimæ obseruassēt: eo iā res ei at adducta: ut **Mediolanenses** diutius tātū bellū molem tollerare nō possent: p̄sertim qđ intestinis seditionibus fluctuarent: & boni nobilissimiq; ciues eā populare tyrānida iuxta atq; in foelissimum auspiciū quam erumnosissime ferrent. Tū **Veneti** cepe consilium eius soluendæ societatis auxiliique ferendi **Mediolanensibus** contra **Franciscum sphortiam** ubi minus ipse quam primum & a bello desisteret: & quicquid intra padum **Ticinum** atq; **Adduam** **Mediolanensibus** bello abstulisset: iis restituere. Quæ ratio senatus **Veneti** grauitatem a proposito mouerit: non satis compertū

est. Alii dicunt eos noluisse diutius tantam sine ullo emolumento impēsam ferre: alii quod uitio sibi dari: & a **Frederico** rege **Romanorum** & a **Francorum** rege **Carolo**: & ab **Alphonso** rege grauius ducerent: quod qui libertatem uni omnium amplecti maxime tueri debent: ut urbem quæ libera esse uellet: ad seruiendum cogent. **Sunt** præterea: qui asserant illos sibi ut uiros prudētissimos metuisse: ne **Franciscus** sphortia ubi uero potitus esset tantis auctus elatusq; uiribus uictoria in se arma conuerteret. **Qui** decretū hoc edictumq; **Franciscus** sphortia nunciarent: lecti iam fuerant duo **Paschalis** Malipperius & **Vrsatus** iustinianus: hiq; iam in itinere esse se rebantur cum **Carolus** Gonzaga uir strenuus ac fortis ducē hortatur huiusmodi fere uerbis. **Quæ** **Veneti** decreuerint: tenes: quid igitur cunctamur. **Sine** ipse **Bartholomæum** hunc collionem ac reliquas uenorum auxilii copias quæ hic prope apud nos sunt: de improviso adoriar. **Facile** enim opprimam: uertāq; in prædam. **Idem** tu ipse facito de cæteris **Venorum** uiribus: quæ **Chremam** obsident. **Et** hoc pacto eadem hora tum **Mediolanensium** perueiciam: tum **Venorum** infidias una uiceris. **Ad** quæ nobilissimus imperator ita respondit. **Doleo** equidem **Carole** & uahementer profecto: quod me **Venorum** societate quos & amavi semper: & feci plurimi: ita priuatum iri intelligam: ut quos ob maxima utrinq; data acceptaq; beneficia amicissimos semper oportuit: hostes sim habiturus. **Cæterum** utrinq; res habeat. malo illos iniuriarum q̄ me & esse & haberi auctores. **Deus** est cunctis hominum uiribus longissime superior. **Huius** ego fretus auxilio metuo neminem. **Quare** nihil prorsus quod me dedecet: sum facturus. **Quæ** cum dixisset: curauit illico: ut legatis **Venorum** **Chrema** traderetur. **Id** enim per ipsum **Carolum** cuius magnæ militum manus præsidio erat **Chrema** uel **chremensis** inuitis efficit. **Nam** q̄ antea fuerat per **Philippum** socerum **ferrariēsi** foedere constitutum: & ipse postea confirmarat: uoluit ratum esse: nequid ab se factum uideretur iniuste. **Neq;** minore se animi uel magnitudine uel clamentia gessit: posteaq; rerum **Mediolanensium** est potitus. **Nam** ubi post acceptam **Francisci** sphortia beneficio **Chremam** **Veneti** decreto sunt usi: atq; is suo dūtaxat Marte & incredibili sapientia suis ceptis deesset nunq; tandem post annum a **Mediolanēsi** republica prostratis atq; credibilibus sceleratorum quorūdam ciuium nefariis conatibus ultro est ad urbis & totius regni gubernacula una cum uxore ipsa muliere & sancta & pia **Blanca** **Maria** summis etiam cum precibus accersitus: q̄q; sese modeste moderatēq; gesserit: audire: quæso. **Ut** uniuersa urbs in sex partis distributa est. quas portas appellat. **ora** **tores** duodecim lecti sunt bini pro singulis portis. **Tertius** decimus lectus est publico decreto **Franciscus** **philippus**: siue id linguæ dicendiq; beneficio factum fuerit: siue q̄ hunc existimant imperatori esse per gratum ut qui non metuerit in summa gladiorum impunitate duas ad populum acerrimas habere orationes in teterissimos illos immanisq; tyrannos: qui diuina omnia humanaq; iura uexarent atq; confunderent: & id quidem in sacratissimo hoc templo in maxima omni magistratuum ordinumq; frequentia. **Hic** igitur cum nomine **Mediolanensis** reipublicæ solus ex omnibus oratoribus: quæadmodum a publicis magistratibus **Mediolani** constitutum: fuerat orationem ad **Franciscum** sphortiam: qui adhuc se moguntia continebat: habuisset q̄ magis potuisset ad persuadendum accommodatam: ut pro immortalium suarum uirtutum meritis pro tot tamq; multarum rerum gestarum gloria si uellet uniuersis ciuib; rem facere gratam & periuicendam: triumphali curru urbem ingrederetur more maiorum: ad hæc ille ut erat unius ingenio & miti & uerecundo & graui: locutus de se pauca & mira cum modestia absit: inquit: ut ego in patriam meam tam liberaliter ueluti reuocatus triumphans ingrediar. **Quo** si me cupitis pro benignitate uestra maxime honoratum operā date: ut omnia pacata inter uos esse offendam. **Cessent** ciuiles omnes discordia: extinguantur omnia odiorum incendia: iniuria omnes mea gratia condonentur: quod ut etiam ipsi & priuati faciatis & publice: ego primus quicquid e aduersus me meosq; perpetrati aut iniuste aut p̄uacaciter: si ignosco solū: sed omnes rogo: atq; oro: ut sepiter: na id obliuione ex aīo deleatis. **Me**ūq; i posterū ita mutis ceteris officiis: ut & uici & uicere æque sit dulcedine diuinus ille princeps locutus est. **Et** q̄ locutus est: re ipsa p̄stitit. **Quo** factū est: ut & oīs ciuiles discordias e medio sustulerit: & ulciscēdi flāmas oīs extinxerit & inimicos oīs reddiderit sibi amicissimos adeo ut ei⁹ obiitū non secus doluerint ac parētis. **Sed** q̄ postremo animi æq̄bilitate se gessit cū **Veneti**: q̄ anno tertio post acceptū **Philippi** imperiū pacatis tranquillisq; rebus oibus ubi cōspirassent cū **Alphonso** rege: maiore hūc belli apparatu adorti sunt? **Quos** uni **Francisco** sphortia non reddiderūt aut hostes aut inimicos alios apertos occultos alios? **Florentini** soli iusticiæ partes tutati sunt: qui auctore **Cosmo** **medice** infracto animo uiro atq; sapienti nullam impensæ mollem nullum bellicæ fortunæ periculum recusarunt. quo illi optimo iustissimoq; principi bene prospectum esset. **Cum** semper deus optimus maximus tum eo potissimū tempore **Luce** clarius ostendit sibi non esse neglectui uiros bonos & innocentis: **Veneti**. n. qui nullo iure alienū appetebant imperium: suum p̄ne amiserunt. **Nam** præter has duas urbis **Bergomū** ac **Brixiam** & oppidum unum **Chremam** oia quæ in **Gallia** cisalpina possederant iādiu intra paucos menses sub unius **Francisci** sphortia dicio:

Carolus
rex

Alpho
sus rex

Pascha
lis

Mali
pieri

Vrsatus
iustina

Carolus
gonza

ga

Bartho
ma⁹ co

lio
chrema

Blanca
Maria

Franci
scus phi

liphus

Philip
pus dux

Alpho
sus rex

Floren
tini

Cosmus
medices

Bergo
mum

Brixia
chrema
Bartho
lomaus
collio
Alexan
der
Sphor
tia
senagal
lica
Philip
pusdux
Hasis
Mogun
tia

Bergo
mum

Paulus
barbus

Euange
licūpræ
ceptum
Zacha
riasIhe
sus
Home
rus
Euma
Christ

Secūda
causa

Tertia
causa

Quarta
causa

Aristo
teles

Arcefila
us

Quinta
causa

nem ultro atq; alacriter deueniunt. Idēq; & brixiani & bergomenses chremensesq; fecissent: nisi Bartholomaeus collio usus ea qua semper fide consuevit: in medio uincendi cursu ad Venetos defecisset. Qua ipsa in re bonitas etiam nostri principis praeuincenda hoc loco certe non est. Didicerat Bartholomaeum corruptum pecunia magnitudine fugam parare ad Venetos: amici & familiares omnes hortabantur imperatorem: ut illi caperet: ne tanta de hoste uictoria iam fere parta per unius hominis perfidiam impediretur. Idēq; se facile effecturum Alexander Sphortia frater uir ingenio promptus & intrepidus & industrius constanter recipiebat: Tum Franciscus Nolite me inquit mei obliuisci: ut ei male faciam: quem effecerim maximis beneficiis: Nam & sena gallica cum esset pro philippo socero: & ego me per id temporis continerem hāsi: audiens eū premionon mediocri inopia octomillibus nummū aureum eius inopia consului: quos reddidit mihi nunq; & mortuo Philippo socero: ab quo quia clam sentiret cum uenētis: fuerat Moguntia coniectus in terrimū illū carcerem: quem nominant furnum: mea est opera miseria illa omni liberatus restitutus etiam omnibus eius & bonis & pecuniis: quae in ticinensi arce quam ego iam possidebam: ab ipsius usq; captiuitate seruabantur. Meaq; dein quoq; factum est opera atq; sponcione: ut a republica mediolanensium cōduceretur stipendio & amplo & honorifico: A quibus cum non multo post transiisset ad Venetos contempta omni fidei sanctitate quā mediolanensibus sponforiq; dedisset: non destiti tamen ad postremum ut uideret eundem hunc fugientem a Venetis: ab quibus ad supplicium quarebatur: inermē nudūq; excipere: & emolumentis maximis ac honoribus prosequi. Malo igitur in tantis beneficiis meis rursus falli a collione q̄ rationibus ullis adduci: ut falli ab isto credam: praesertim quod ea est uis diuinā iusticiā ut nullum sit neq; malum impunitum neq; bonum irre-muneratum. Hāc Franciscus Sphortia & benigne & grauius. Caterum quo Bartholomaei auaritia occurret: ei belli summam concessit aduersus Bergomum: q̄ eius rei maxime ille uidebatur cupere. Sed neq; hoc itē pacto mederi potuit ingenio auarissimo ac neq; quo minus contempta omni hominum fama deniq; reuerentia post acceptum grande auri pondus homo unus omnium ingratus transugerit ad Venetos. Qui sibi tamen rebusq; suis nihilo eius accessione minus metuens de pace per Paulum Barbum legatum suum uirum patricium & illustrem continuo egerunt: quam ipsam princeps moderatissimus non solum non recusat: sed ultro etiam castella omnia municipia omnia oppida omnia: quae iure belli sibi uēdicarat: Venetis dono cessit: quo nihil deesset omnino ad perpetuā pacis stabilimentum ac robur imitatus sane quod scriptū est: pacem meam relinquo uobis: pacem meam do uobis. Cum enim delectaretur omnem per se pacari Italiam: nihil per sese deesse uoluit ad tollendam omnem belli non materiam modo sed etiam suspicionem. Altrius certe animus eius suspiciebat: qui mortalia despiceret omnia immortalis illius uitae gloriam beatitudinemq; cōtemplans: ad quam sola iusticia nos perducit. Ecce rex tuus uenit tibi iustus & saluator: iquit zacharias. Itaq; uenit redemptor humani generis rex Ihesus. ut iustissimum nostrum principem corporeo carcere aliquando liberatum pro sua iusticia saluum faceret. Nam ut recte ac uero apud homerum ait Eumaeus: non amat iniustus homines qui iusque piūque ornat honore deus. Haud sane mortuus est Franciscus Sphortia: qui per tam multa tamque praecleara iusticia opera se in omnem uitam tutatus est: sed dormit: ut de puella iquit Christus: Reuiuescet enim ac resurget in gloria non hac fragili & inani. quam uana hominum circumferunt aurā: sed in illa potius. quam nulla circumscriptione est atq; nulla deletura antiquitas nullus extincturus interitus. Nunc omnibus humanae peregrinationis periculis liber est. Iam nusquam de uitis oberrare potest anfractibus. Quiescit iam tandem apud creatorem suum omni cura sollicitudineq; solutus: Nunc tranquillus nunc beatus est. Nam quid per immortalem deum tantopere doleamus? Lugeantur fontes. lugeantur flagitiosi: quorum animi sempiternis suppliciis cruciantur. Nam quod est cuiq; apud inferos supplicium metuendum: qui supplicio dignum nihil in uita gesserit? Quin potius nunc postea q̄ euasit ex huius uitae laboribus. quae stimulis & molestus & corporis & animi nunquam uacat: fruitur Franciscus Sphortia uera incorruptaq; noluptate & gaudio sempiterno: quando quidem coram illum & aspicit: & uidet: & contemplatur: qui solus fons & origo est totius foelicitatis atq; beatitudinis. Praeterea nec ullus acerbior est dolor in morte: quae aliud nihil est q̄ uitae priuatio in corpore atq; absentia: ut docet Aristoteles & id quidem ex corruptione proportionis corporeae. Nam quandiu elementorum proportio humanum continet corpus: uita animis illud afficit: ac mox ni penitus sublato. Quid igitur stultorum hominum greges mortem adeo ducit in malis? quae: ut monebat Arcefilaus illustris uir academicus: ut absens: & expectata egritudinis plurimum solet afferre dementibus: ita praesens nemini est molesta: quippe quae a perpetuo sopore quodam differat nihil. Dolere aatem ex incommodo proprio hominis est: qui non tam alterum amet q̄ seipsum. quicq; a sceneratore differat nihil. Qui. n. ex amissione comodi quod sperabat. dolet mortē alterius gauderet is certe. si ex eius uita incommodū. metuisset:

q̄q̄ sapientissimus ille princeps a nobis abiit ita bene. atq; moderate compositis rebus suis. uniuersosq; impetuo. ut siquid nobis dolendum est. illud sit sane. quod si unius illius obitu innumerabiliu comitatu uirtutu orba sumus. Sed eo princeps probatissimi uestra futura illustrior e laus: si annitemini. ut nulla uideamini illi bonitate dissimiles. Ad hereditate succedere fortuna e beneficiu. sed ea re gestaz gloria propagare uestra uirtutis propriu est munus. q̄si no pluris faciendus sit **Alexader Macedo**. quod ad ultimas usq; terraz metas imperiu propagarit. q̄ quod **Philippi** patris regnu accepit. Nos aut q sub uestra dicioe uita acturi sumus. eo feremus moderati illius absentia desideriu. qm ante oculos ponetes q a uobis recte. & cu laude gesta fuerit. patre optimu in liberis uobis optimis uiuere existimabim. & ita nihil ex eius morte nobis ee incommodatum. Nec. n. mors i malis habeda e. q̄ constituta oib e natura. nec uita tollit. sed comutat corruptibile hac. atq; aru uita i simplicem illa. & securam. & sepiterna. Præterea qd pythagorei monet. n absurdū fortasse fuerit audire.

Quos diuina homini dederit fortuna labores:
Quæ tibi fors fuerit. capito neq; ferto moleste.

Cui etiam ipsi sententia astipulatur prudenter **Anaxagora** discipulus **Euripides** ille tragicus: cum ait.

Calus sinistros qui bene tulerit mihi
Vir optimus uidetur. ac sapiens quidem.

Quand si recte re ipam iterptemur. neq; illi graui. neque nobis inopinatu quicq; accidit. Na quadiu erat pe regnandu i huius uita huanæ salebris? Aduena ego sum apud te i terra dicebat **David** & peregrinus: sicuti oes pres mei. Siue. n. mors altissimo sit somno p similis: siue logæ: atque diuturna peregrinatio: ut ait **Plato**: ea certe no bona ee no pot: cu & animi angorib: & laboribus corporis nos soluit oio. Ad hac an ignoram quo diuturnior est hois uita: eo ee calamitati magis obnoxia? **Stultus** pfecto: & ames ille mihi uideri debet: q co mitus hoium casus: & huanæ uita fragilitate no extimescit. Si **Cyrus** clarissimus ille rex psaz post tot: tatazq; uictorias potitus et babylone cotinuo esset extinctus: ludibrio **Tomiridi** no fuisset. Id e cu de aliis p multis & dici. & cognosci pot: tu maxie de **Gn. popeo** magno: de **G. Iulio** casare: de **Marco Tullio** Cicerone pspicuu est q si iuniores obissent: inimicorū oculos cladib: suis no satiasent. Quid tm nobis afferre qant maior an nox: nuerus: q̄doquid e si **Mathusale** illius æquaremus ætate: q̄ ano q̄rtodecimo post diluuiū morti coessit: cu anos noue & sexaginta supra nogetos uixisset: nihil tm ex tata uita logitudine nobis aliud supesset: q̄ maior sarcina peccatorū. **Xerxes** ille isoles: & supbus: q̄ cu gnquies decies cetenis hoium millib: hellepoto: bos phoroq; costratis: & **Atho** uelificato traiecit i gratia cu ex altiore loco suu oem cospicaret exercitu illachry malle traditur quonia diceret post centu anos le ex tata multitudine uisuz nemine. Quæ. n. ulla tps longitudo e i aternitate cotendat? Si roe rem malimus q̄ ullo nro uel comodo expendere: uel libidine: satis sibi **Fr. sphortia** satis gloria: satis natura uixerat: q̄ tatis & ta multis rebus summa gestis cu laude: regno pulcherrimo fi comparato solu: sed et stabilito anos uixerit q̄ttuor & sexagita: mensis septē: dieb: q̄ttuordecim: relicto ta foelicitate filioz coetu una cu uxore spectatissima: prudētissima: optia in tata Italia pace qua ipse peperat solus i tata illustri ciuitatu: potētissimorūq; regū ac principū societate: & amicitia: quos suis sibi maximis deuixerat beneficiis. Quid at mirari quenq; oportet: si natura ad constituta die: qua pterire no licebat: debitū soluerit. qui natura mortalis erat. **Mortuus** e inq̄ tepestiue **Franciscus** sphortia no minus q̄ fortuate. id quod ex eius natalis **Horoscopo** dignosci et licet. Quas ob res. ut tandē aliquādo poremus. quæ mea sit snia. cognoscite. obsecro moderatissimi principes. Satis ut opinior. mo ostēdimus. q̄ in hac uita mortaliū. optari cuiq; foelicitas potest. ea ita uni **Francisco** sphortia contigisse. ut fieri maior nulla gret accessio. Na & animi bois. & corporis uniuersum polluit maxie. Fortunā habuit sp̄ splēdidissimis uirtutibus suis: adeo in reb: oibus obsequente. ut ea paratibitro uti uideret. Aliud nihil erat reliquū. q̄ optaret pter ea beatitudine. q̄ nulli fortue. nulli corruptioni subiecta est. Hac illū post mortē adeptū esse cui sit ambigendū? No. n. solu eas uirtutes cosectatus est sp̄ dū uixit q̄bus itur. sed multo et studiosius q̄bus peruenitur ad deū. Na religione. sanctimōia. pietate nihil apud se unq; antiquus ee uoluit. No tenebat solu. sed et pdicabat diuinā esse iusticiam qua & iusti in altera uita pro his laboribus p̄mia recipent. quos hic inique p̄pessi eent. & iniusti pro ipsius operibus plecterentur. Nullus unq; dies illuxit ne belli qdē & inter insidias hostiū. gn genibus nudis humi nixus n̄ deuotas. ac supplicis minus quā prolyxas orōnes haberet ad deū. Nunq̄ p̄terit dies. quo minus religiosis officiis. atq; sacrificiis inter eēt. Id q̄ ab inuente usq; ætate. Nunq̄. n. aut ineptis ludicris. aut tribudiis & saltationibus delectatus e. sed ad p̄bitate suas ois actiones. ad deūq; referebat. Eius fide sanctius nihil erat **Nemini** unquā opus negauit misericordiz. ne inimicis quidem. **Viros** rerum diuinaz peritos non minus uenerabat pie. quā audiebat libenter. Et ne sim longior. quam parē. conuocarat **Pius** secundus pontifex maximus annis superioribus in cōuentū illū mātua num principes ois. regesq; christianos ad consultandum de constituenta expeditione aduersus impetū. immānitatemq; **Turcorum**. qui capta iam. & direpta inferiore **Pannonia** Italiae ueluti portis iminerēt. **Cateri** christianaz reipublicæ potentatus. & hi quidem pauci miserunt oratores: qui aliud nullum præter uerba inania ad iumentum afferrent ad opus tā piū. tam necessarium. tam salutare. At solus **Franciscus** sphortia non orator misit. sed ipsemet uenit cu uniuersa aula. & illustri sua illa nobilitate. quæ uniuersam romanam curiam illustraret. Is in quā **Franciscus** sua illa grauissima. & maiestatis plena oratione præsens. coraque pollicitus est non solu expositū ire facultates ois. atq; uires suas ad propulsandā. & profligandā uim oem. conatusq; turcorum. sed ituz etia sese cu exercitu pro ipsius summi pontificis uoluntate. neq; ullum non modo imperatoris:

Alexander rex
Philippus rex
Sexta causa
Pythagorei
Anaxagoras
Euripides
David

Cyrus rex
Babilonis
Tomiris
Gn. popei magnus
G. Iulius casar
M. Tullius cicerō
eo
Matthias salem
Xerxes
Hellepotos
Bosphorus
Athos
Gracia
Italia
Horoscopus
Conclusio generalis per enumerationem & amplificationem
Piprotus maximus
Turciana Pannonia
Italia

Christ⁹
opt.
max.

Ambro
sus
Aristip
pus.
Meni
cœus
Codrus
Phileni
Curtius
Decii
tres

Galeaci
su Ma
ria dux
Achilles
Pelleus
Blanca
Maria
F. Spho
tia dur
x
Francisc⁹
philel
phus

Galeaci
us Ma
ria

Blanca
Maria

sed ne militis quidem aut laborem: aut uitæ periculum omisissum pro libertate: atq; amplificatione: & splendore fidei christianæ. Et dubitabit quisq; de huius pientissimi principis cælesti beatitudine apud christum: q; christi opera per uniuersam uitam representarit? Nec. n. eum mors offendit incautum: qui sexta feria nominis martis: cuius posterdie euolauit in cælum: coniectis deuotis: tranquilliq; oculis in saluatoris imaginem: quam tabula depicta e regione lecti continebat: ait miti uoce: ac supplici: uisne domine ita omnino? fiat ergo uoluntas tua. Quare positis lamentis omnibus: & querelis non tam nobis dolendum est: quod talem principem amiserimus: q; lætandum: quod talem habuerimus: cuius mirificas: immortalisq; uirtutes si semper aicipem uolubimus. easq; apud omnes quottidie crebris sermonibus usurpabimus: incredibili profecto mihi credite: uoluptate detinebimur. Nam quid tantum doloris mors cuiq; potest afferre: in qua ipsa non solum nulla est iusta lugendi causa: ut modo probauimus: sed etiam cum alia pluraq; bona insunt: tum illud in primis: quod & uitia sepelit: ut inquit Ambrosius: & uirtutes suscitatur? Itaq; rectissime scriptum est. Moriatur anima mea in animis iustorum. Si aristippus ille cyrenaicus: quo humanæ uitæ consuleret: quicquid auri: quicquid nummorum habuit: dicitur abieuisse: nos ut in cælo sempiterni futuri simus: uitam hanc instabilem: & incertam tæpore tuebimur? Si Menicœus thebæus: si rex athenarum codrus: si phileni: si curtius: si tres illi decii pater: filius: ac nepos: si alii nonnulli uiri magni: & clari inani ducti gloria huiusmodi sponte morti se dederunt. nos ut gloriam cælestem adipiscamur: mortem hanc adeo doleamus: que uel naturæ cursu obuenerit. uel dono omnipotentis dei: prouidentiaq; contigerit? Sed ne si longior fuero: maiorem uobis patres cõscripti: aulicq; ducales: ac reliqui nobilissimi ciues: quo ad uos tandem solos nostra se conuertat oratio: acerbiozem ex recordatione illius nostri amissi principis dolorem incutiam: cum omne uulnus eo magis exulceratur: atq; recrudescit: quo at treclatur magis. Hoc ego loco finem dicendi faciam: si unum illud uos prius commouero: propterea esse oēs reliq; agritudinis ex animis nostris radicitus extirpandas: q; non modo non est mortuus Franciscus sphortia: sed uiuit adhuc: uigetq;: ac sapit: & in dies magis: magisq; adolescit cum in reliquis suis liberis: & sua præstanti indole: & spe paternæ probitatis insignibus: tū potissimū in excellentissimo duce nostro Galeacio Maria: cuius tantus ingenii splendor tanta magnitudo animi: tanta orationis maiestas: tanta in deū ueneratio: tanta iusticia: tanta benignitas: tantū honestatis studiū: ut certo spere iam liceat: hunc paternā gloriā oēm non equatū: sed etiā nō secus superaturū: quā ac Achille canitur pelleus superatus. Nā de huius matre Blaca Maria regina nostra qd attinet plura meminisse: cuius innocētissima uita: sanctissimiq; mores apud ipsos etiā hostis sunt uenerabiles? Quotiens in hos coniecerimus nostros oculos: ac mentē cū nostre fidei: sinceræq; pietatis fungemur officio. tū diui Francisci sphortia humanitatē: beneficentiā: absolutissimasq; uirtutes iucundissima cū animi uoluptate in memoriā reuocabimus. Nā quod in me est. unū illud uobis polliceor: promitto: spondeo. quantū præstare ingenii potero uiribus: quantū lingua resonare: quantū arūidine latine: graceq; scribēdo cõsequi aut oratoria: aut poetica facultate. sp. unus apud me Fr. Sphortia memorabit. audietur. legetur. ut non mortuū minus. quā uiuū ab uno Francisco philelpho. & amatū illū. & obseruatū. & celebratū presentē omnes. uenturiq; cognoscant.

V. Finis.
¶ Quæ quidē oratio habita ē ab eodē Francisco Philelpho egte aurato. laureatoq; poeta i ecclesia cathedra li Mediolāi. die lūe. vii. Idus Martias. āno a natali xpiano Millesimo q̄dringentesimo sexagesimo septimo.

¶ FRANCISCI PHILELPHI. Oratio habita i funere diuæ uiraginis Blacæ Mariæ Mediolanensiu ducis.

N Quam Futurum existimarā: Patres cõscripti. ut nostro huic inuictissimo. atq; optimo principi Galeatio Mariae sphortia consolator accedere in luctu tā inopinato. tanq̄ immaturo clarissima. indulgentissimaq; matris. ac uiraginis inclyta: Blanca Maria: qua quidē una ex uniuerso mulierū oīum genere nihil atas nostra pulchrius tulit. nihil illustrius. nihil præstantius. nihil melius. nihil uenerabilius. nihil deniq; ex omni parte perfectius. Nam & si noram illā esse natura mortale. tū cum mecū ipse tacitus cogitarē. quanta foret uitæ cõtinentia. quā ta frugalitate. quanta in rebus omnibus moderatione. & ordine. minime profecto dubitare poteram homo septuagenarius iā & amplius. me nunq; eius funeri iterfuturū. q̄ nondū aboluisset atatis annū quartū & quæ dragestimū. Sed inanis ē prorsus. atq; irridēda nostra oīs hūana prudētia. ut uelimus nobis certi q̄c̄. incertue polliceri. q̄ qua hois pte mortales sumus. oī mutabilitati. ifirmitati. corruptiōi subiaceam. Itaq; nō possū nō misereri & hūanā cõditiōis. & ipsi mei q̄ in id miseriæ iciderim. ut eius sim funus deploratur. in cuius uita certissimū mihi. liberisq; meis p̄sidiū collocarā. Veniōe ipse te laudatur mortuā Blanca Maria. q̄ ob inuēra bilis tuas. diuinisq; uirtutes digna fueras ut nō morte solū. sed mortis oī uacares suspitiōe? Nā quo magis atq; magis tuā p̄bitatē. & mox integritatē. pudicitia. inocentiā. fidē. pietatē. sãtimoniāq; cõsydero eo me maior ex obitu tuo maror adeo inuadit. ut qd de te primū locutur sim. nesciā. Fulgor. n. p̄tæ. parētūq; claritudo. ac cætera oīa. q̄ sub fortūæ iperio posita cēsēnt. tametsi magna i te fuerāt. & excelsa. hęc tñ alia sūt. ut ppria neq̄ ant cuiusquā bōa appellari. at excellētia ai tui. maiestasq; uirtutis me d̄ te mecū diligētī cogitatē ita reddidit attonitū. ut ab hac oī cõsolādi orōe deterreat. Oh q̄ta. & q̄ grauis ad nos calāitas uirago heroica ex tua decessiōe puenit. Heu q̄ nri nos cogitat d̄ tua diurnitate fefellerūt. ut cui uita q̄lōgissima for̄ putarem. ea i florescētis adhuc atatis decor d̄ciderit. Sed quo feror fanatic? lenex? Quo me? me itollerabilis p̄cipitē rapit maror? Quo pacto sim alios cõsolatur i tāta luctus acerbitate. nisi mihi tātis p̄r aēta moderer a doloris aculeis. do nec de tuis diuinis laudibus uerba faciens ex illaz breui cõmemoratione digna cõsolatio oriat. Sd qd tandē

xii

initium de iis facere aggredior? Non ne id unum est praestantia tua certissimum argumentum: quod natura omnipotens: quod deus ipse optimus maximus de te una mulierum plane omnium: quae aut sunt: aut fuerunt unquam in omnem posteritatem futurae sunt: innocentissima: & optima admirabilia quaedam: ac dilucida signa tulit: quae nulla hominum queat depravare malignitas? Cum primum enim coepisti agrotare: novum astrum exoritur: quod antea nunquam huiusmodi nec visum: nec auditum magnum nescio quid: atque obstupendum portendere uidebatur. Nam ut mea fert opinio:

Non est ille ferus: qui uexat regna Cometes:
Et solet humanis rebus adesse minax:
Sed quod olympiaco deus auctor misit ab axe,
Sydere quo tanto regna superna colas.

Cometes

Voluit enim deus: ut quo illustrium uirtutum omnium ductu ueluti splendidissimo quodam sydere tua futura post mortem beatitudini in terra praeruleris eodem nunc illustreris in caelo. Quo factum mirabiliter uidemus: ut una cum tuo obitu astrum ipsum ex hominum oculis occidens continuo euanuerit. Nulla est sane tanta uel leuitas uel celeritas: quae cum animi aut leuitate aut celeritate conferri queat. Tu Blanca Maria tu inquam mulier sapientissima cunctis absterisa humanis sordibus & omni terrestri coeno purgata penitus corpore resque soluta uinculis libera omnino atque tui compos leuissimo quodam celerimoque uolatu in caelum illicet es euecta aeterno gaudio inter angelos potitura. Non enim cum illis sentio patres amplissimi: qui nemini pateant reputant neque bono caelestem gloriam: neque malo infernale supplicium ad plenitudinem usque temporis ac futurum illud uniuersale iudicium. Sed ascendit continuo in caelum tum e corpore est egressa diua regina haec nostra: ubi iam fruitur suorum mercede meritorum in conspectu creatoris sui. Id uero quaquam ita de te mihi & tenendum uidetur & affirmandum uirago sanctissima: tamen cum tanta nos obtuam ex hac uita migratio nem laetitia & tanquam beatitudine priuatos intueor non possum equidem non fateri aliquid esse concedendum imbecillitati naturae. Nam ut nimia aegritudo animi est mollium stultarumque seminarum: ita moderatem quodam atque sedatus animi motus in luctu reprehendi non debet. Quo enim pacto per deum immortalem nos ipsos contineamus generosa excellentissimaque uirago: quo minus animo commoueamur: cuncte coram iacemus extrinsecusque aspiciamus. Vbi est tua illa uenusta facies niue omni candidior. Vbi rosae nitidaeque genae: qui bus gratiarum: quas fabulantur: mirabilis decor quidam referebatur? Vbi oculorum splendor solaribus micantior radiis? Vbi ubi tuus ille grauissimus sermo mira suauitate conditus? Heu heu me miserum atque infelicem. Quis usque adeo sit animo saxeo ac ferreo: qui haec tanta & tam eximia naturae bona infinitis quibusdam atque inauditis illustrata uirtutibus non requirat amissa? non queratur? non ingemiscat? non collacrymetur? Caterum omni in re modus seruandus est patres conscripti & ita humanae infirmitatis concedendum: ut ne quid minus secundum illius Chilonis laedaeamoni sapientissimum dictum. Itaque omnis omnibus & queris & lachrymis nostra se ois ad te conuertatur oratio Galeaci Maria princeps moderatissime. Scio tibi neque admonitore opus esse ad acriter recteque de unaquaque re iudicandum: qui sis ingenio diuino potius quam humano: neque adhortatore ad singulas uite actiones pro dignitate atque officio abeundas: cuius prudentia tanta est ut uix habeas parem: superiorem certe neminem. Quo sit: ut paucis mihi tecum sapientissimo & ingenti animo uirago agendum intelligam. Aegre tulisse te & permolestum maternum obitum & si dubitat nemo: tamen ea est perspicua coniectura: quod ubi certior factus es prudentium medicorum litteris matrem extremo iam spiritu laborare: ipse tam tristi percussus nuncio confestim relicto firmissimo robustissimoque exercitu: quem aduersus adorientis Sabbaudianum copias ad indubitatum ac certam non pugnam sed uictoriam instruxeras: mandandum moderatus. Abiitatem ad meridiem cum uenisses: nec multo post Mediolanum: quotiens te intra cubiculum recepisses: lamentationibus & fletibus nunquam abstinuisti. Ad Melinianum ubi peruenisses ad matrem iam morti propinquam: tu hoc loco facile ostendisti ut par erat: & magnitudinem inuicti animi tui: & scipua quandam singularisque sapientiam. Nam quaquam ea intuens tanta es coeetus ac acerbitate: ut uix a te manu contineris: tamen quod unum difficillimum est: uicisti te ipsum: quod gemitu omni lachrymisque compressis in hunc modum locutus sine ulla mutatione uultus perhiberis. Mater dulcissima cur adeo te prosternis atque affligis. Vbi est fortitudo animi tui? Vbi constantia? Vbi magnitudo? De te mihi medici spem dant optimam. Teque prope die omni aduersa ualitudinis periculo liberam fore certo pollicentur. Noli obsecro mater indulgentissima a te ipsa desistere. Collige animum tuum. Noli te ultro deserere. Num fortassis ignoras meam uitam a tua perdere uitam? Propter me saltem que ex oibus tuis liberis maxime diligis: dilexisti que semper: redi ad te spemque uiuendi reuoca. Quibus mater iter frequentis anhelitus auditis & spiritu: que iam poene amiserat: ueluti reuocato oculos in te unum coniciens. Vero inquit: Galeaci fili mi: iucundissime locutus es. Nullum ex oibus meis liberis neque magis dilexi unquam: neque plus feci quam te. Sed ego ut potes aduerneret: naturae satisfeci. Deus enim me per sua misericordia ad se reuocat. huic parendum est. Comendo tibi animam meam: deinde fratres hos tuos ois Elyabetaque sororem quoque te patrem esse oportet. Hippolytae uero filiae mihi dulcissimae ut quibuscunque in rebus opus fuerit: nunquam sis defuturus: ita abs te peto: ut aliud ex animo nihil magis. Commendo tibi Mediolanenses meos ceterosque paternae ditionis populos. Cremonenses uero qui mihi ex paterno iure dotales sunt tibi do atque relinquo dono: quos nec alterius cuiusque fore unquam uolui. Ea tamen lege cremonenses tibi do atque relinquo dono: ut urbs tui sit iuris: sed ut

Ambr
sio in li
bro de
bono
mortis

Gratia

chilo la
cedemo
nius

Sabbau
dienes
Abiatis
Medio
lanum
Melini
anum

Elyfabe
ta
Hippo
lyta
Medio
lanenses
Cremo
nenses

Maria
uirgo
Ihesus
xps
Fratres
obserua
tia.
Beatus
Franci
scus
Aeneas
Virgili
Artemi
sia
Pathe
Corne
lia
Liua
Pudici
tia
Castitas
Pudor
Vrrecu
dia
Cynici
Sales
Humai
tas
Clame
tia
Fran.
Sphor
tia
G. Iuli
us caesar
Boitas
Magna
nimitas
Benefi
centia
Artaxer
xes rex
facilitas
auaricia
Philip
puf dux
Genue
ses
Genui
ni
Libera
litas
Pietas
anniuer
salia
Paren
talia
Iusticia
Fides

bis prouentus omnes aequaliter inter te fratresque tuos diuidantur. Eos autem omnes ciues ut commendatissimi habere uelim. Ita enim meriti de me sunt. Ad postremum familiam nostram omnem ita tractabis: ut intelligat obsequia in me sua non fuisse frustra. Ego iam pœnis corporis liberata beneficio beatae Mariae uirginis cum Ihesu christo redemptore nostro futura sum. Quibus dictis perinde quasi obdormisset: uitam deseruit. Quod ipse princeps humanissima, aspiciens diuina natura aduersari nequiuisti: quin sensibus cunctis fere amissis uoce etiam interclusa excideris. Quo quidem tempore a fratribus obseruantia beati Francisci qui diuino quodam nutu sex ac triginta ex ordine illo primarii eo die in id cubiculi nec accersiti nec rei conscii conuenerant: uulnibus exceptus in proximum cubiculum es delatus. Vbi cum post spatium redisses ad te: & iter ceptas corporis uires uix recuperasses tum est ab omnibus intellectum idem dici de te uerissime potuisse: quod de aenea uirgilius cecinit. Spem uultu simulat: prae mit altum corde dolorem. Simulabas tu modo hilaritatem quandam in facie: cum matrem ad bene de se sperandum adhortabar: cum doloris tamen uulneribus cor tibi tuum transigeretur. In quos enim singultus euestigo es solutus? Quae maroris uerba in medium protulisti? Quos lacrymarum effudisti duos? Quae non es questus. Non lamentatus. non uociferatus? Oblitus tu quidem ob maternam pietatem id quod tua bona cum uenia dictum uelim: decere principem nihil habere commune cum uulgo. Lamententur muliercula. Eulentur indocti. At uir magnus atque idem sapiens se sui similemper praestet. Tu sicuti unus es ciuibus tuis uniuersis ut potestate: ita etiam omni uirtutis genere superior: te talem ostende: qualis & es: & habere infra & forti animo principem: praesertim cum nulla sit tibi oblaeta honesti: cuiusquam fletus & eiulatus causa. Mater tibi mortua est. Mortua sane mulier omni muliebri sexu & dignitate praestantior. Quam enim Artemisiam quam Pantheam quam Corneliam quam Liuiam augustinam cum unius Blancae Mariae tot summis: tantisque uirtutibus comparemus? Quid enim loquar ut hinc primum ordiar de eius animi pudicitia: quae nesciam: maior ne fuerit an castitas impolluti illius corporis quae semper non uenerati minus quam admirati sunt omnes. Sermonis autem pudor cum facti cuiusque uerecundia contendeat: ut aqua: in uerbis nulla deprehendi posset uel oscenitas uel scurrilitas atque in factis quicquid minus conueniret cum grauitate & sanctimonia. Itaque cynicorum ineptam impudentiam loco fragitum ducebat: qui & suis uerbis nude omnia appellarent: & facere multa in pro patulo non erubescerent: quibus nihilo differrent a spurcissimis animalibus. Nec tamen interdum non utebatur salibus & cauilis: quibus ita utabatur: ut offenderet neminem: & placeret omnibus. Humanitate uero & clementia erat tanta: ut uirum etiam Franciscum anteiret: quo quidem uno nec G. Iulius caesar ille: qui humanitatis & clementiae laudibus fertur in caelum: uel humanior uel clamentior haberetur. Quam naturae bonitatem & animi magnitudinem: per uniuersam uitam adeo est amplexa: ut nedum omnem obliuisceretur iniuriam: sed iis etiam beneficeret: a quibus iniuriam accepisset: secuta ea quidem diuinum praeceptum illud mihi uindictam & ego retribuam. Omnia enim mulier integerrima semper ad deum referebat. quem norat supra hominum merita munificentissime retribuere. Artaxerxes cognomento memor ut aduentibus & facilem sese praestabat & obsequentem ita legitime iubeat uxori: ut carpenti regii aulae undique sublatum aditum ad eundem sui inter proficiscendum is quam facillimum faceret: qui re aliqua egerent? At Blanca Maria ita ingenio erat miti ac placido: ut sine cuiusquam admonitione adire se uolentem intempertium duceret neminem. Quinimmo ea attemptone atque lenitate unumquemque audiebat: ut obsequentissimi numinis benignitatem repraesentaret. Vide mus plerasque prope omnis mulieres & comparanda & congerenda pecuniae per cupiditas. Aquarum naturam ac moribus quae esset haec aliena operae praecium est breuiter audire. Nondum excesserat infantiae terminos cum hanc Philippus pater ad sese accersitam: nam huius & suauissimo affatu & aspectu ipso delectabatur plurimum uel ob eam rem maxime. quod circa linamenta corporis uideret eam sibi quam simillimam: ut aureos nummos: quorum millia per multa casu iacebant in apposita mensa a Genuesibus missa dono: acciperet. quot uellet. hortatus est. At infantula ne oculos quidem conuertens in genuinos non mihi istis opus est. inquit: mi pater. nam nihil istiusmodi mihi deest per matrem meam. Quae uerba Philippus admiratus. At uolui mus. inquit: accipias saltem decem. Tum illa paternis obsecuta iussis aureis decem accepit: & ei gratias egit: & manum uerecunde osculata cum primum reuertisset ad matrem eam omnem pecuniam. iter ancillulas distribuit accipiens inquit: quo matri meae carissimae libentius simul ac diligentius pareatis. A quibus sane initiis infantiae cum nullum unquam peculium fecit: tum quascumque ex amplissimis prouentibus suis consecuta est pecunias: eas omnis quam liberalissime & pro dignitate merentium usque distribuit. Quid sigillatim eos meminero: quos nullo quasi numero suae munificentiae magnitudine sibi quod diu uixit deuinxerat. Quot in genus puellas quae ob dotis inopiam forsitan turpiter perissent suis pecuniis uiris legitime & honestissime collocauit? Quae monasteria non restituit? quae non amplificauit? quae non ornauit: ac locupletauit? Quos religiosos quosque seruos immunes suae beneficentiae unquam esse uoluit? Profecto haec una ex omnibus fuit: quae communem bonorum omnium nata utilitatem posset iudicari. Quantam autem curam pro iis gereret: qui uita defuncti essent eius tam multa nec unquam intermissa anniuersalia atque parentalia dilucido sunt argumento. Neque minor eius sit it iusticiae obseruancia erga homines: quam pietatis erga deum: Nam eius fide sanctus nihil erat. Quicquid enim promississet: emori mallet quam minus quam primum effectum reddere. Quare cum diem obituram se animaduertiret. aiebat ob eam rem ditaxat uitam tantisper cupere. donec ari alieno satisfaceret. Nam ob donandi magnificenciam as alienum non medicore conflat. Idque ut dissolueretur: accuratissimo cauit testamento. Omnia

iusticia munera in medium referam non est opus: cum neminem prætereat non modo illam omni iniuria ac
 maleficio semper abstinuisse sed ita operam atq; industriam semper adhibuisse: ut nullus sibi locus propulsa-
 da ab aliis iniuriæ relinqueretur. **Quam** ob aliam eam putemus cum & eius uir dux **Franciscus** non esset in-
 uilus. & **Galeacius** hic princeps noster cum exercitu abesset i **Gallis** in auxilium **Lodouici** regis missus a pa-
 tre nullo tumultus nullo omnino motus in tanto regis discrimine consecutos: cum terror propter superiora
 bella imineret a finitimis oibus presertimq; a **Venetis** qui & potētissimi forent: & ob non absurdas qualdā
 suspiciones honestam uiderent habere causam iusti belli. **At** hi ut sunt uiri iustissimi: nefas esse atq; piaculi si-
 mile iudicant armis laceßere sanctissimam mulierem. **Quim** potius eam per benigne hortati sunt ut bene
 de sese amicissimeq; sparet: cum nihil prorsus pretermittere decreuissent: quod ei eiusq; rebus omnibus profu-
 rum itelligerent. **Quam** **Venorum** mentem cum finitimi ceteri cognouissent: longe facilius sunt adducti
 ut quiescerent: nec in ducem clarissimam temptare aliquid auderent: quam hi etiam præ uirtutis magni uidi-
 ne uerebantur: quos hostili in eam animo eē sensebant. **Habeat** cum iustitiæ coniunctam opibus **Blanca** ma-
 ria non solum ingenii acrimoniam qua dicto citius res singulas discernebat: sed prudentiam quandā supra
 hominis naturā: ut suo falli iudicio unquam posset. **Hanc** muniebat corroborabatq; ualidius tēperantiā ad
 inimiculis: qua existimatio potissimū seruatur ois. **Nā** & cibo erat moderatissimo & uino dilutissimo uteba-
 tur atq; aqua mera nōnūq;: cū diuinis ieiuniis indulgeret: quod eius rei sapissime faciebat. **Quanta** uero in ea
 esset dicendi grauitas quantus lepos: uel potius eloquebatur cum opus foret & rursus tacebat: cum locus tē-
 Et loquebatur illa quidē ornatissime: uel potius eloquebatur cum opus foret & rursus tacebat: cum locus tē-
 pusq; requireret. **Audiebat** enim quod legitur apud **Sophocle** poeta: **Mundū** mulieri fert silentium o mulier
Verum quoniam norat in perpolitā castigataq; oratione uim maximam iesse ad omnes animi motus uel cō-
 citandos uel sedandos: curauit assidue ut liberi sui cum sapientiæ studio eloquatiæ coniungerent maiestatem.
Non enim ignorabat mulier prudentissima q; **parysatis** regina illa perlatum **Cyri** iunioris & **artaxeris** ma-
 ter filiis consiliū dabat: decere eum principem qui apparare atq; imperiose quicq; dicturus esset oratione uti
 grauißima: atq; ornatissima. **Tradunt** **Corneliam** africani superioris filiā atq; **Graechorum** matrem permul-
 tum filiis ad eloquentiam profuisse. quoniam latinitatem perpulchre callere. essetq; disertissima. **Nō** fortal-
 sis existimemus paruo adiuumento a prima usq; infantia nostro huic sapientissimo eloquentissimoq; princi-
 pi matrem hanc **Philippi** mariæ filiam **Francisci** uxorem extitisse cuius ut uita omnis erat honestatis plēa
 ita quotidianus sermo mirificam dulcedinem quandam omni melle spauiozem grauitatemq; redolebat sen-
 tentiarum crebritate atq; acumine redundantem? **Quātum** momentum habeat copiosa elegasq; oratio & ad
 persuadendum accommodata. **M. Tul. Cicero** cum in aliis pluribus causis tum in illa præcipue demonstra-
 uit: quā habuit apud **G. Iuliu** **Cæsare** dictatore pro **Qu. Ligario**. **Ira** erat **Cæsare** in **Qu. legarium** animo in-
 flāmat: ut eum oīno foret condemnaturus. **Quare** eum uenientem **Ciceronem** uidisset: ut hominem defen-
 deret conuersus ad amicos clam dixisse fert. **Quāq;** reus mihi certo damnandus est: nil tamen prohibet: ut
Ciceronem audiamus. **Quantū** fuerit dicēdi pōdus quantus torrens: quanta uis impetus in diuio illo ingēio
M. Tul. ciceronis: uel hic intueri licet: q; & **Cæsare** & dictatore & romanorum omnium eloquentissimum
 & ira extuentem in reum: ut quē aīo iā cōdamnarat: absoluerē cogerit uel inuitum: **Nō** solum enim **Cicerōe**
 causam agente pro dignitate inter attētius audiēdū **cæsare** se continere non potuit: qn & uultum sape & co-
 lorem mutaret in facie: sed ubi ad cōmemorationē pugnæ pharfalicæ prudēs deuenit oīo: seq; **cicero** cōuertit
 in accusatorem **Tuberonem** turbato uultu uoceq; altiote ea; ueluti iracunda i hæc uerba erupisset. **Quid** enī
Tubero ille tuus districtus in acie pharfalica gladius agebat cuius latus ptebat: quis erat sensus armorum tuo-
 rum? q; tua mens oculi manus ardor animi? **Quid** cupiebas? **Quid** optabas. **Cum** in hæc inquit **Cicero** non
 artificiosus minus q; uehementius uerba erupisset: ita **Cæsare** aīo ē cōmotus: ut pindeatq; sui imemor ac pene
 amens p totius corporis cōquassationē libellis: quos inter manus habebat abiectis cōtra pertinacē illā aī sen-
 tentiam eum absolueret. quē nō iniuria oderat. **Quid** dicā de **M. Antonio** illustri illo & grauißimo oratore
Nōne quos **Marius** ac **Cina** milites ad se obruncandū miserāt: ita sermone suo flexit ac placauit: ut quos in
 eius sanguinē mucrones distixerant & iā uibrabat p cussuri: eos obstupefacti oī cruore uacuos i uaginas remit-
 terent. **Athenienses** uero sola pistrati capti facundia regum eius imperium ppeti maluerūt q; solonis costi-
 lium seqntes publica frui libertate. **Idēque** pericli quodāmō contigisse legimus: qui quoniam sapi etiam cum
 eloquentia cōiunxisset. **Fuerat**. n. **Anaxagora** usus pceptore: agebat in Atheniensi populo p uoluntate oia.
Delectabat **Blanca Maria** ubi diuinis officiis ceterisq; rebus necessariis functa eēt: nam ociosa erat nunq;. se-
 per aliqd lectitare: quo & sibi prodesset: & melioris redderet suos liberos. **Quare** cū in eam **Platonis** senten-
 tiam incidisset: quā ille dixisse tradit. **Tum** demum terræ orbē beatum fore: cum aut sapientes regnarent:
 aut reges sape cōpissent: lōge maiore studio curauit: ut filii sui quātum humanum pateretur ingeniu: & igno-
 rant nihil & quod didicissent: apposite decoreq; loquerent: ut quos parentum diligentia munisset tā opu-
 leto: tam florēt imperio: hi quo recte saperent doctrina & eloqntia ornarent: huiusmodi enim studiis eos
 præditos longe apud omnes fore admirabilioris arbitrabat. **Id** uero quantam præ se ferat utilitatem: exem-
 plum omnibus perspicuum reddidit noster hic princeps cum adhuc esset adolescentulus. **Fatebor** autem uel
 præsentē ipso q; uerum est: haud q; dissimulanter. **Novi** enim humanitatem & modestiam eius: qui non mō-
 menti me nolit. sed ne mendacium quidem dicere. **Nam** tametsi honestissimus semper factis delectatur ma-

Francisc⁹

dux

Galeaci⁹

dux

Galli

Lodouici

cul rex

Veneti

Acrimo

nia

prudētia

tēperantia

eloqntia

Taciturnitas

Sophocles

Eloquentia & sapientia

Parysatis

regina

Cyri iunior

Artaxerxes rex

Cornelia

Scipio africanus

Gracchi philipp⁹

Maria

Fran: sphortia

M. Tul. Cicero

G. Iulius Cæsar

Qu. Ligarius

M. Tul. Cicero

Cæsar

Pugna pharfalica

Tubero

M. Antonius orator

Marius

Cinna

Athenienses

Pistratus

Pericles

Anaxagoras

hil qđ nollet possit accidere: monuit: ne illic diutius inter rusticos illos barbaros tempus terret: quin se turis/ sine uia ducem e uestigio sequeret: lacere enim ad postremam eius ædis testudinem subiectam uallē a nemi/ ne custoditam: minusq; frequentatam: qua transitus esset per breuis in loca patris sui: quo ubi peruenerit: tutis/ sumum iter fore ad Taurinum: Nam taurini omnia futura pro suis optatis. Verum a portare: ut per fenestrā: q̄ erat in pariete eius ædis post altare magnum: se demitteret in subiectam humum. Nam equitationem ide/ futuram per uallem: Quod ut clam facer: corrupendos esse pecunia montanos illos: qui intra ædem se cō/ tinebat. Quæ locutus fert̄ plerosq; aureos Galeacio tradere dono uoluisse qbus ad eā rem uteret: quos acci/ pere ipse uoluit: inquitens satis sibi esse pecūia. Rursus amideus celeritatem hortatus ait se cōtinuo icireo an/ tecedere: ut per fenestram illā ubi se demiserit: sit patus et cū equo quo p eā uallē q̄ commodissime ueheret. Et/ ita rursus celeritate hortatus abiit. Nec Galeacius lōgius cūctādū eē iudicauit ea ductus fiducia q̄ iā pridem/ norat Antonii romagnani fidē: atq; obseruatiā i patrē suū ducē Frācisum: Verum quo pacto ide abiret clan/ culum: nō uidebat. Nā tametsi mōtanos illos armatos intelligebat manū in se iniicere nō audere: q̄ diu eēt in/ eo tēplo pp in hibitionem ecclesiasticam: tū cū secū ipse cogitaret eos nullas admittere suas munerationes: q̄s/ facere tēparat: & paulo ante uenisse quendā ad se iuuenē ab Vgolino prætorē uersute missum tanq̄ salutādi/ gratia non ab re sibi cauēdū norat: ne inde abiēs ab illis offēderet: & iā dies inalbescebat. Itaq; postea a late/ re: se recepit tanq̄ somno interceptus cancellario prius edocto qđ factō sit opus. Is rusticos mitibus adit uer/ bis rogatq; tantisp̄ ex æde secedat donec dñs suus: q̄ tota nocte uentris doloribus uāhementer uexatus fuerit/ somno aliquo recreet. Qui qđdem oēs nescio quo humanitatis affiatu se exortari sunt passi ea fortassis rōne/ quoniam de uētris doloribus uera audiebant. Et ita ex æde egressi sunt. At Galeacius propere mutato habi/ tu oī suis oibus ex ea fenestra se demisit cancellario Bonifacio aliprando relicto dūtaxat ad simulādū somnū/ cum paulo post Vgolinus p̄tor aduenit: ut inde cōtēpta: atq; despecta oī ecclesiastici inris censura Galeacium/ Seculitā transferret custodiendum: Is cum ex cancellario dormire cum audiret: inambulabat alios: aliosq; ser/ mones de industria conferens. Sed cum a superuenienti qui piā didicisset comitē galeaciū in fugā se uendicaf/ se: & abesse iam lōgius: tū ex cādescens iubet cancellario æde curriculo patefaciat: nā eā ille: quo p̄cipies: eius/ cōmodius gret: ualuis suis occluserat. Aitq; tu mihi mētiēs Galeaciū dormire suadebas: q̄ se fnga subripait: ad/ eaq; cācellarius respōdit: eadem nō meo cōsilio: sed domini mei iussu sum usus: qui diceret nō eē dimittēdū/ q̄ capiundus nō fuerat: ac se malle auem esse siluestrem: q̄ caualē. Vgolinus uero ita delusus ira feruens equū/ ascendit boream in euxino pelago secutus: Nam Galeacius cum inde mouisset: iter minus ceteris frequen/ tatum faciens iā in portu nauigabat. At amidei pater Antōius cū ex briatiū accepisset q̄to in piculo pēderet/ Galeacius: senatū cisalpinū uniuersū Taurini coegerat: quē & q̄a perat: & q̄a grauitate: & eximia qđā bonita/ te polleret: uel Augustino: Vgolinoq; p̄tinacius repugnātibus illū oēm cū mira assēsioe traduxerat i Iniam su/ am de excipiēdo Galeacio Maria ut ducis Francisci filio: & ipso futuro post illū ducē nō solū phūaniter: ue/ rutiā pbenigne: atq; honorifice. Tū uero Antōius ipse rōagnanus multis uiris nobilibus Sociatus iter capit/ ad tēplū scti petri quo Galeaciū inde libere reddat: cū offēdit eū prudētia: & igento amidei filii ide exēptū/ pleraq; passiuū milia per loca iculta: atq; siluestria facitasse: ut ide antea filiū faciūdū mouerat: Interea heroi/ ca hæc uirago Blāca Maria cū rescisset: qbus erat insidiis Galeacius filius circūuētus: mittit illico uigē strenuū/ & ex nobilitate mediolanēsi p̄stātē Petre p̄sterulā: cui oīum uni maxime fideret cū legatiōe libera ut nihil oī/ no p̄mitteret ob filiū Galeaciū liberandum: et si ceteri liberi sabbaudiensibus obsides dedēdi eēt: & suū/ ad hæc dotale p̄moniu Cremona tradēda dono: Nec tñ inter ea temporis q̄c̄q; negligentius curat q̄ ad bel/ lum p̄tineat: ubi sabbaudienses nullas honestas cōditiōes admitterēt: Catege: nulla ut fuit opus: nullis obsidi/ bus: nulla donatione: Nā & Taurini Galeacius: & p̄ oīa sabbaudiēsiū oppida: atq; urbes liberalissime & sū/ mo cum honore exceptus ē. Cū uero Nouariā puenisset: oēs undiq; subiecti populi incredibili multitudine/ cōfluxere lachrymas gaudiis cōmiscētes. Lachrymabāt. n. recētē ducis Frācisci obitum. Gratulabāt autem/ comiti Galeacio ispatum reditum: sibiq; plurimū lætabant eū nō secus p̄stipore intuētes q̄ numē aliquod de/ missum e cælo ubi uero reuertisset Mediolauō statuto die. xlii. Kal. aprilis. & ducatus insignia more p̄rio ac/ cepisset: nulli se uoluptati: nulli relatiōi tot tātisq; laboribus fatigatus: nulli otio dedit: sed ea quot die obi/ bat oīa: q̄ & i parētes erāt pietatis munera i ciues ac caritatis: ac iusti. Et iudicābat certe ab oibus supra ætatem/ sapere. Sed q̄ ei & nomen: & auctoritatem mirum imodū auxit pulchre ē audire: & id quidem cursi. Quod/ nō attigeram: diuina hæc regina nostra cuius anima pridie huius diei in cælu per sanctissimis eius meritis una/ cū suo sydere ē assumpta. cum omni in re circa liberos regie educandos p̄cipua diligentia utebat: tū i ea appri/ me singulari: ut eloq̄ntiā cū sapia copularēt. Rebat: n. id meritis cuiusdā neq̄ciæ eē p̄simile: ut q̄prudētissime/ q̄sentiret ea inepte loq̄ret. Id q̄tum Galeacio duci p̄fuerit: q̄so attēdite. iussit cōuocari ordines: cunctos: at/ q̄ magistratus in se motum ducalis curiæ locum quem ipse delegerat: Nam neq; pater: nec alius quisquam ex/ eius maioribus id unquam egerat. Qui ubi oēs cōuenerunt: tū is aggressus ab ordine senatorio: cui secreto cō/ filio nomē ē deinceps a p̄toze collegio: quod iusticiæ cōsiliū appellat: gradatimq; ab utrisq; ædilibus & ordi/ nariis: & extraordinariis qui dicuntur: & a q̄storibus deinde: magistratibusq; ceteris dicendo profecutus ita/ memoriter: ita copiose: ita ornare: atq; eleganter locutus est: ut ex eius lingua: quod de Nestore apud homege/ legitur: melle dulcior profluere uideretur oratio cū ea sniæz uir: atq; grauitate: q̄ ex uniuersa philosophorum/ schola colligi maior q̄at nulli is p̄fecto p̄teriens munus: quod a d singulos p̄tineret. ad postremū uero subdi/

Frācise
dux
Vgolius
p̄tor

Bōifaci
us aliprā
dux
Seculaj
Boreas
Euxinū
pelagus
Antōiu
rōagna/
nus
Briatiū
Augusti
n^o abbas
Vgolius
p̄tor
Frā. dux
galeaciū
scti petri
ecclesia
amideus
rōagna/
nus
Blanca
Maria
petri^o po
sterula
Cremona
Taurinū
nouaria
Medio/
lanum
xlii. Kal.
aprilis
curia du
calis
Cōsiliū
secretum
Cōsiliū
iusticiæ

magistri
ordiarri
magistri
extraor
dinarii
Thesau
rarii
Nestor
Hoerus
Pelcus
Achilles
Bartho
lomaus
collio
Venei
Flamina
Immola
Borsius
dux
Bonōia
Callistus
pōtifex
maxi.
Frā. dux
Ihoānes
bentiuo
lus
Ferrariē
sis ager
Frā. dux
Blanca
Maria
dux
Parma
Frederi
cus cōes
Vrbini
Bonōia
Regium
Mutina
Pherdi
nād⁹ rex
florētini
Imola
Bartho
lomaus
collio
frederic⁹
comes
urbini
Rubico
castroca
rum
Fauētia
Sabbau
dienes
Sabbatē
ses
Sabbati

dit cum quadā impatoria maiestate eā sibi eē mētem ut singulatim p̄mia pro dignitate repēderet: & secundū iusticiā sanctitatē: neq; affectiōi cuiq; locum apud se fore pro inde q̄sq; operam daret: nequid prater officiū perperaret. Quā ubi locutus est: ita oēs demisit: ut eius eloquentiam: atq; sapientiam admirati dicere non dubitarent: certe noster hic princeps iuuenile nil sapit q̄ ita superat patrem: ut pelea traditur achiles iter hāc barbarolomaus collio bergomenis: ut nunq; sua sorte contentus erat: contractis undiq; uiribus concisus magnitudini rei pecuniaria: cuius auditate semper aridebat: abdicat se ab ingenti uenatorum stipendio: ne illis quidē inuitis ppter ine xplebilē hoīs auariciā: cui auri cōgerendi satis esse nil poterat: Mouetq; iflaminiā ea ductus spe: ut immola nullo prorsus impedimento potiretur: quam iam uenalem profuerat Borsio astensi: Borsius enim ut est animo inclyto: & ueluti natus ad imperandum: in rempublicam bononiensem oculos cōiecerat: quam facile putabat ob ciuilibus factiones: quibus ea ciuitas semper fluctuat: suā uoluntati: iperiq; cessuram: modo ii quos in ea urbe fautores habebat p̄multos: sed id facile consecuros animaduertent. Auxerat huius rei cupiditatem Borsio callistus pontifex maximus: q̄ rei pollicitus foret dono Bononiam datum ire eū primum sibi huius munificentia gratia dinumerasset centum millia nūmū aureum ac deinceps quottannis in re ecclesiastici tributi aureos penderet quadragintamilia: id quod ex eo usq; tempore utrinq; confectum esset nisi dux Frācisus hoc tam execrabile facinūs prohibuisset suis uiribus Ihoanni bentiuolo auxiliū ferens ad uersus Callisti: borsuq; cōuenta. Existimās igitur bartholomeus collio sibi immolam extincto duce Francisco shortia eē i manu. nam Galeacium ducem nil contra ausure ut adolescentulum iudicabat: idemq; dux borsius sentiebat quā potest celerime p̄ agrum ferrariensem copias agit. Quod ubi apud Galeacium increbruisse: ut est omni in re sollers: ac diligens: senem iam prope decrepitū adolecēs strenuus anteuertit expressum: & i corruptum de sese omnibus documentum exhibens: non minus bellicam disciplinā ex parte. Frācisus spheritia: q̄ urbanā omnem ex matre Blāca didicisse: habereq; i promptu. Nā qm̄ ex quos pater moriens equitatus peditatusq; reliquisset & quos ipse ex transalpina gallia reuocasset: iam antea ad continendos i fide populos suos omnis circunquaq; ubi opus eē censuisset: distribuerat: iis sine labore ullo sequi iussis in agrum parmenlem deuolat: ut inde pro tempore cōsiliū caperet. Fredericum uero feretranum comitem urbinatem q̄ non longe ab Immola se cum suis copiis continebat: inde bononiam uersus propter Bartholomai bergomēns ad uentum nouisse audens: non diutius differendum ratus per Regiū mutinaq; agrē citatio agmine in bononiē sem agit exercitum: quo & bononiensibus ipsis animos excitaret aduersus hostilis insidias & immolensibus auxiliū ferret contra Bartholomai. uel cōtra borsium potius: cuius in ductu bartholomai oīa moliretur Putabat. n. Borsius ubi Immola potiretur: facillimus sese bononiam adurum i ditionē suam Galeacius ubi bononiā eū maximo ciuium applausu ē ingressus curauit apud oīs magistratus: urbisq; primores habere orationē. Qui ubi omnes alacriter conuenissent: eos hortatus est: neq; sibi neq; Bartholomai: nec ab aliis ullis uiribus timendum existimaret. Nō. n. se mō: sed etiam Pherdinandum regem & florētinos: & ceteros quosq; socios bononiensibus auxilio semp fore: mō secū ipsi ad publicā utilitatē: dignitatēq; cōuenirent & concordiam alerent. Quā tāta cū maiestate: & ornatu uerborū locutus est ut ab oibus nō minus eloq̄ntia q̄ sapientia uniuersos princeps atēre iudicaret. Tātā uero in eorū animis excitauit erga se benivolentia. ut in oīum ore honorifice: & incredibili quadam cum obseruātia uersaretur nec aliud quicq; mallēt: q̄ uni Galeacio Mediolanensium duci gratificari oīa. Rebus ita apud bononiēses cōpositis mouet illico infestis signis Imolam uersus: q̄ Bartholomai iā obsederat. Iungitq; sibi renouato stipendio Fredericum feretranū. Is n. quod stipendium sub Francisco p̄a mauerat: eo fundus iā erat. At Bartholomai collio lōge secus q̄ sperarat: sibi accidisse intutus obsidionē soluit primo ad Rubiconā nō longe a castrocaro: dein uero ad fauentiā suburbia se recipiēs. Nihilq; oīum magis cauebat: q̄ pugnādī necessitatē: quā ipsam effugere tandem non ita potuit: quin ingenti cū detrimento: ac dedecore intra difficillima ferrariensis agri stagna se tutaretur: & ita coactus eiusdem Borsii. Venetorūq; interuētū solueret oēm belli suspensionem eodem regressus re infecta nnde modo egressus maria uidebat: ac montes subiugaturus. Cum hāc a Galeacio gerūt in flaminis. Sabbaudienfes: quos sabbatenses licet a Sabbatis montibus: atq; allobrogas appellare: rati sibi oportunitatē: oblatam agrum nouariensem hostili manu adoriuntur igni omnia: ferroq; uastantes. Qua quidem re factum ē: ut dux Galeacius raptim regrederetur sabbaudienfibus occursum: quos breui omnes & repressit: & uicit nō nullis eorū oppidis aliis direptis: aliis expugnatis. Quā tamē oīa illis pacem petentibus perbenigne: amiceq; restituit. & Nyolāe splendidissima Sabbaudienfium: ducē: Caroloq; nata rege si ancorum affinitatem cupidius petente Blancam filiam eius filio Sabbaudia duci Filibertho iunxit matrimonio. Cum hāc tam multa tūque & uaria: & praelara. & belli: & pacis tam breui tempore a filio Galeacio duce gestatam difficili tantū imperii gubernandi prouincia liberaret. Ad quod obeundum eo magis adducebatur: quod diuino: quod ham somno iam praelagiret se nō admodum diu futuram in uiuis. Somnia autem fuit huiusmodi. Cum post castigatissimum cum multa sobrietate ieiunium soluta inesset in somnum apparuit ei quam quietissime dormientia. n. uidebatur: dux Frācisus spheritia: quem uel mortuū uxor pudicissima: atque amabat: atque uita tam sumaius in hāc uerba eam adire uisus est. Blāca Maria qua mihi in uita iucundius nihil fgit. iam quiescēdi tempus aduenit. Non multo post una futuri iunus. in illa caelesti patria: ubi omnia sunt plena tranquillitatis: & gaudii sempiterni. Tuā de me pientissime orationes apud clamentissimum humani generis redemptorem exaudiri meruerunt. Vides ornatum meum: ac multis hilaritatem. Nihil triste apud me est: nihil lugubre

Apparuerat enim in habitu ducali: habereq; uidebatur super caput auream illam coronam: quam **Ladissaus**
 nobilissimus rex siciliae dono miserat ad **Philippū Mariā** ducem. Prosequatur deinde: suspice ad dextram
 altius: Contemplareq; illud sydus: q; multis illustratur stellis. Hæ angeli sunt quorum tu comitatu tolleris i
 calum. Cum primū sydus id apparuerit: itineri te accinge: Non enim tibi diutius laborādū fuerit: itaq; tan
 ti tamq; difficilis imperii gubernacula trade **Galeacio** filio qui etiā tibi monendus est: ut pro acrimonia i ge
 ni sui gerat oia moderate: neq; rei cuiquam magis confidat quā deo: q; solus eum tueri. potest reddereque in
 columen. Nam humana cūcta præsidia uana sunt nulliusq; momenti. Coniiciatq; oculos ad coronam: quæ
 paucis post annis ei debetur: si iusticiæ maluerit: q; cupiditati studere. Quibus dictis & ipse euauit: & blan
 ca somno est soluta: secum igit ipsa cōsiderans q; dormiēti apparuerat: nihil sibi cū in somniis: q; græci
 enypnia uocant: esse iudicauit: nec item cum uisis: q;
 post somnum portendant futurum: sed aut esse somnum hoc est
 horama appellatur: aut oraculum potius: quem
 oia quam accuratissime disquirens non difficulter coniecit tria hæc genera ad futuras actiōes referri oport
 tere. Itaq; admonito filio **Galeacio** pro iussu paternis nihil ex ea die aliud curabat: q; ea omnia q; ad aia salu
 rem spectabant. De quibus quidem rebus quoniam satis multa pro tempore sum: atq; loco antea locutus: lu
 dit: marorūq; nimio sine imponendum censeo nobilissime dux **Galeaci**: cum bene: atq; pbeate cū sacchissima
 tua matre **Blanca Maria** actum sit pserim cum nihil unquam optarit in uita: cuius nō se uiderit affatim adeo
 cōporem factam: ut iam decessio magis metuenda foret in tanta humanarum rerum mutabilitate: q; accessio
 expectanda: itaq; soluta aliquando aduersa omni cuiusq; rei sollicitudine: & formidine bonitatis suæ: pietat
 isq; penes euolauerit ad calum: Quanta per deum imortalem cum animi æquitate arbitremur reginam no
 strā migrasse ex hac caliginosa uita i serenum illud caelestiq; domicilium i tanta ciuium omnium: & populo
 rum beniuolentia: fide: concordia: obseruantia: quos æque amauit semper atq; uitam ipsam. Quamobrē eti
 am moriens non desinebat mediolanensem populum inter ceteros tibi præcipue commendare: idq; iterum
 atq; iterum: id unum duntaxat perinde atq; suspirans: q; mediolani diem obire propter ingrauescentem uim
 febris nequisset: illud autem in primis adebat permagna sibi esse cōsolatiō: q; foret relictura te filium pien
 tissimum non ducem solum ac principem tantū: & tam florentis imperii: uerum etiā beneficium: clementis
 simūq; patrē illustrium tuorum fratrum. Quare cum intelligebat iam sibi ad hanc humanam felicitatem ni
 hil amplius optandum esse in uita: nihil etiam sibi ducendum eē intēpestiuū: nihil imaturum: quo diutius in
 ter homines laboraret: nec. n. se corpore morituram existimabat nauiter sapientissima: quæ superstes foret in
 libris: at animi immortalitate non se prius frui didicerat: q; in illius conspectum puenisset ad cuius imaginē
 & similitudinem nouerat se creatam. Igitur ut rem tantam breui oratione complectar: non mortua est: sed ui
 uit mater tua princeps illustrissime diua **Blanca Maria**: quæ conmutata hac temporali uita cum sempiterna
 illa iam id premii i celo adepta est: q; usq; optarat: cum esset in uitiis. fruitur præsentia: fruitur uisu coram: frui
 tur consuetudine: & colloquio humani generis redemptoris. Hunc rogat: hunc orat: hūc præcatur: ut tibi se
 per in omnibus rebus: actionibusq; tuis & propitiis adfit: & adiutor: teq; dirigat assidue in uiam iusticiæ: at
 pietatis. Quæ cum ita sint: æquo nobis animo ferenda est hæc omnis uel naturæ necessitas: uel uoluntas diui
 nae mentis. Nam ut nullum malum sit natura: ita quicquid ab deo est. id bonum certe æquæ: atq; salutare du
 cendum esse nemo sane mentis ignorat.

**Francisci philesti oratio funebris pro Magnifico ducali Senatore: & clarissimo eqte aurato Philippo bor
 thomæo Comite baronæ.**

P Er difficile mihi profecte: & apprime laboriosū oblatū eē dicēdi argumētū: itelligo uiri ex
 cellētissimi: q; cū ipse cōsolādus sim: uos cōsolaturus adueneri. qid. n. nō admodū doleā: atq;
 ingemiscā **Philippi** huius borrhomæi splēdidissimi uiri obitū: i cuius uita pmagna erat bo
 nis oibus spes reposita? Quare cū publicū: & cōmūe quoddā pugiū atq; p̄sidiū e medio ui
 deā eē sublatū: iure mihi dolēdū possim existimare. Itaq; merito libet mihi exclamare. Oh du
 ra: &. ienitabile naturæ hūanæ necessitatē: cui nulla nra remedia aduersat. Oh iexorable:
 & imitē hominū fortē: q; tū oprimis maxime: cum nullas abs te putamus ipēdere ifidias: sed
 quo feror demēs? leuaturus accerlor nō exaspaturus acerbitatē crudissimi uulneris. Vinciat igit: obstrigatur
 q; ois ai dolor rōis custodia: ut quē deniq; tps tollet oino: eū iā hic sedet prudētia: & cōsiliū. Nā aius pturba
 tus ita: sese abhorret. ut recte iudicare nihil qat. Et qm uulgo putāt nō eē hūanitatē solū sed et iusticiæ lugere
 plurimum eius mortē: quē plurimū dilexerimus. quæ ad uici possint istiusmodi maroris causā uidet dicēdū
 paucis. Nāq; hæ diligētius cogitāti mihi offerūt qn q; nūero. Aut. n. dolem⁹ nra cā: qd existimem⁹ ex alteri⁹
 morte magnis nos qbusdā priuari cōmodis: aut illius cā qm eū opiemur uite huius suauitatē amittere: aut qe
 arbitremur mortē sine accerbissimo dolore accedere posse nemini: aut quod uereamur fore ut aius ipē itereat
 una cū corpe: aut pp futuros apud iferos cruciatus. Et dolere qdē nra cā hois e sese amātis: nō alteq; b eaque
 rē neq; liberalis: qn potius ignaui prorsus nulliusq; uirtutis: i mortē at q dolor iesse pōt. q; simillima somno est

xy
 montes
 Allobro
 ges
 Ager no
 uariēsis
 Hyolan
 tis
 carolus
 Blāca ifā
 tula dux
 Piiber/
 tus dux
 Galeaci/
 us dux
 Blanca
 Ma. dux
 Ladissa
 us rex
 Sicilia
 Philip /
 pus Ma
 ria dux
 enypnia
 phantal
 mata
 oniro

Peroro
 tio

Philip /
 pus bor
 rhomæus

quinque
lugendi
causa
prima causa
Secunda causa
Diogene
nes cyro
philoso
Tertia
causa
Aposto
lus
quarta causa
Humanitas
beneficentia
Religio
philippus
Borromaeus
Vitalianus
philippus
dux
Vitalianus
rex
Iustina
Philippus
Borromaeus
Rufinus
Comun
Vicecomes
Mediolanum
Rufinus
Parma
Philippus
patauius
Antenor
troianus
Alpes
Mediolanum
Hedui
Gallia
Xanthones
Angleria
Harona
municipia
Caestella
Pompae
Honores

adeo ut diogenes ille cyon solutus in somnum antequam moreretur. ueluti iocabundus dixerit se forem antici
cipari. Nam eadem uia: atque ui & morte: & somnum fieri acutissimi philosophi tradidere. Sed ut sono ita est mor
te ne sentientes quidem corripimur. Qui uero essent aios simul cum corporibus iterire: hinc cum maxime uidentur
uiuere: mortui sunt non ea. s. morte: quae huius uitae cursu: munusque explemus: neque ea quae peccato morimur: & deo
uiuimus: ut inquit Apostolus: Consepulti sumus cum illo per baptismum in mortem. sed ea potius: quae peccati: & deo
est scriptum legitur: anima quae peccat: ipsa morietur. Futuri autem apud inferos cruciatus illis horrendi sunt. quae semetipsos cum
uiuere: hanc mortalem uitam per omne flagitii immanitatisque genus quam foedissime uolunt. non Philippo borromaeo
cuius uniuersa uita plena fuisse honestatis: & officii nostis omnes. Quis. n. uno Philippo continetur: quae modesti
or: quae constantior: quae in omni re moderatior. Nam & humanitate: & beneficentia semper quae fuerit: nemo est: quae lateat:
& non modo nemini unquam inuaria intulit: sed ne cuiquam inferret: omni opere operaque curabat. Religio eius: & pietatis studi
um ne parietes quidem ipsi ignorat. Intelligebat. n. homo prudentissimus non esse in hac mundana uita patriam suam sed in
caelo. Et quod hic peregrinamur: oportere nos meminisse illius patriae: ubi nostra mansio futura sit seipiterna. Quae
re ut ab omni contagio peccati: & maleficio abstinebat: ita die: nocteque aliud nihil neque agebat: neque cogitabat quae
pstratis: & concubitus turbulenti animi motibus: ad illius se uoluntate componeret: atque confirmaret: ad cuius
ius imaginem: & similitudinem factus esset. Nullius inquam nunc supplicis est obiectus innocens: & optimus uir
Philippus Borromaeus: sed illis fructibus: quae in caelo his praeposita sunt: quae dum in huius uitae curriculo se ex
ercent: quae minima sibi societatem cum corporibus esse sentiunt: Nam quae mihi fabule: quae uita suauitate? Quae
nam est in hac procellosa uita suauitas? quae tranquillitas: quae reges ulla? Quod si quae tamen suauitate deprauata homi
num ratio sibi fuerit: non tam eius accessio ulla operata fuerat in Philippo: quam metuenda secessio. Impleat iam
quintum aetatis & quadragimum annum ualitudine prospera: & eadem integritate sensuum: quae ab ineunte adolescentia se
per fuit. Bona uero extrema quae animo bene instituto erant maiora alia expectanda? Natus est Vitaliano pa
tre uiro in omni genere laudis probatissimo: quo uno illustrissimus ille & sapientissimus dux Philippus uix
habuit apud se quae aut carius: aut splendidius. Vitalianorum autem originem altius si quis repetere uoluerit: inueniet
eam manare a Vitaliano antiquissimo totius Venetiae rege: a quo etiam ipso fluxisse compta est sanctissima Vir
ginem hanc iustitiam: cuius sacratissimum nomen per tot religiosissima monasteria in uniuerso prope orbe terra
rum celebratur. Sed ne curiosus quae par est: uetera conseruemus: & ut reliquas est affinitates propinquitates: ne
cessitudines: quae sunt fere innumerabiles: breuitatis gratia praetereamus: reliquit ut omnes scitis: nobilissimus uir
Philippus borromaeus filias tres: easque pudicissimas: filios uero duos. Nonne rex illae honestissimis matris
monitibus sibi clarissimos potentissimasque familias perpetuo affinitatis: ac beniuolentiae uinculo coniunxit.
Rufinoneos comites: Vicecomes mediolani. Parmae autem rufos? Nam ex huius Iohannis coniugio ornatissimi
equitis aurati: in quo uno patriae uitaeque uirtutes mirifice resurgunt. Magnificos carpi dominos habebat af
finis. De Vitaliano autem iugenti spe puero: quem hic presentem lugubremque uidetis: nondum per aetatem af
licuerat aliam curam cape quae id praestare. ut & fratris: & sui quae simillimus foret. Quid ei loquar de patriae splendore quae
qualis quae sit satis superque patet cum de eius maioribus sum locutus. nam siue Patauium Philippum dix
rimus: siue mediolanensem. patria natus est & ueteris: & in primis scytha. nam patauium troianus antenor condi
dit: quae quid iacet inter alpes & sinum adriaticum magna sua cum laude subiugauit. Mediolanum uero ab Heduis. Gal
lisque transalpinis conditum esse constat: quae ipsum nomen accepit ab urbe prisca illa: & nobili Mediolano quae in
xanthone adhuc extat. Quanti autem Mediolanensem hanc urbem fieri oporteat. ex eius rebus tam mul
tis. & tam preclaris cuius superioribus saeculis tum nostra etiam tempestate assidue gestis non obscure iudicari
potest. accedunt opes. & amplissima facultates. quibus ceteris Mediolanensibus omnibus post ipsos principes
superior philippus erat atque habebat. Dominabat. n. non angleriae & harone solum. cuius erat Comes: sed aliis
quae nonnullis municipiis & castellis. Quid enim meminero. uel militiae. uel senatorii ordinis insignia. qui
busa diuo principe nostro propter eximias eius illustrisque uirtutes ornatus est. Quam uero caros esse. & per
iucundus uniuersis ciuibus atque peregrinis ex presentis funeris pompa licet animaduertere. Quid si duo ma
xime in omni re. expetuntur honores & utilitas in quibus ipsis permagnam positam uoluptatem sentiunt. quae
uni philippo defuit in tantis uel suis. uel fortunae commodis ad uitae suauitatem. Tempestiue igitur excessit
ex hac uita turbulentissima in eam profecturus uitam: quae nulli est mortui. nulli mutabilitati subiecta. An
fortasse nescimus. quod diutius uiuitur. eo magis peccatur? Itaque optanda. profecto est ea mors. cuius interuen
tu sit. ne culpa reddatur quod cotidie cumulator. quae si Aristippus uoluptatius ille Cyrenaeus. quo uita consule
ret: quae quae numero: seerebat seculum abiecit se ferre nos quo iura possideamus aeternam miserabilem uitam hanc atque aruola
quae & caduca est: & lubrica: & incerta tamen ducenda arbitramur? Cupio. igitur Paulus. dissolui. & esse cum Christo. quae
uero cum Christo futurus sit. ubi se minus eius imitatore gesserit? quae si ille nostra causa mori uoluit nos propter nos ipsos
dubitemus mori. Nec ei ea mors mala esse ullo pacto potest. quae ubi aduertit omni malo nos liberat. at dixerit quae
quae uita tollit. non malum esse non potest. Nec illud rursus in bonis non est habendum per quae uita adipiscimur seipiternam. Nisi
boni plurimum esse in morte. nunquam dixisset sapientissimus ille: Dauid. Preciosa in conspectu domini mors factorum eius.
quae si beneficio Mortis terrestri hac omni mortalitate. perturbatiuibusque exiti immortalitatem simul cum tran
sitorie iduimur. si ne resurgere quidem licet. nisi anima a corpore separatio accesserit. nolimus pro deum immortalis nolimus
mortem in malis ducere quae aut est optima. aut optimorum bonorum causa. itaque ponenda sunt lachrymae reprimendi genitus.

& ai dolor sed adus penitus. Na cu ois pturbatio grauis sit: oium tn molestissima est: & pnicioissima agritu do: cui uatq; ipetu sape factu legimus: audiimus: uidius. alios in agrotationes icurabilis icidisse: alios furo re: insaniaq; correptos: alios sibi manu consciuisse. Et ne prolixius nostra protrahatur oratio. prudētissimus ille mihi uideri debet: qui & natura legi non aduersatur: & æquo animo fert necessitatem

xvi
Vtilitas
Voluptas
Philippus
Mors
Aristippus
Cyrenæicus
Paulus apostolus
Iesus christus
Dauid
Dolor
Acgritudo
Stefanus
Frederticus

Quæ quidem oratio habita est in templo Diui Francisci. xiii. Kalendas septembris anno a Natali christiāo Millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto.

Francisci Philelphi oratio funebris pro magnifico equite aurato ducaliq; Senatore Stefano frederico todeschino

Quamquam nō obscure futuræ aiaduertā illustres uiri & amplissimi patres: ut mea hæc ois de Stefani frederici todeschini obitu hois sane & præstatis & magni tumultuaria consolatō nō tam pluasione apud uos locū quā impetudinis cōsequatur: uolui tñ in hac uehāmēti: ac prope cōmuni oium uestrū acerbitate ptinacius eoz uoluntati refragari: q apud me & auctoritate & gratia ualere plurimū. & possunt & debent. Na si alia etiā oia quæ huic tanto tam pio: tam singulari tam eximio muneri p necessaria sunt mihi adessent: quæ cer te adesse nequaquā sentio: duo tñ sunt: qbus nō temere a dicendo nō deterreo. Quo enim pacto aut ausit aut speret qpiā cōsolari alios: qui uel in primis cōsolandus ipse sit. Non. n. possum nō dolere & grauiter & permoleste ferre eius uiri obitū: cuius uita tū nostro diuo principi Philippo Maria: anglo sua/ uissimis suis moribus pericunda tum bonis oibus grata. Quippe qui intelligerent cōmune sibi quoddam & firmissimū patrociniū præsidium opem in eius salute posita ac locatū esse: his igitur nō absurde cū officij aut auxilij quicq; uel aduersus uel secundis i rebus suis desyderant. Virgilianū illud liceat crebra memoria atq; la chrymis usurpare. Quis te palinure deoz erupuit nobis? Quod at secundo loco me ab huiusmodi oratione magis atq; magis de hortatur: est recentior & inusitatus dolor acerbi uulneris: cui si mederi in tempestiue stu/ deo: uereor: ne uim doloris aggruascā potius q̄ ulla ex parte leuem. faciā tñ necesse ē quod imperiti medici nō nunquā solent: qui ubi grauius agrotantes curandos acceperunt. ueriti ne si diutius tardarūt fore ut morbus & inualefcāt: & inrudescat magis: nō graues solū sed etiā periculosas curationes adhibent. Et ita fit fortuna quadā. ut quā sana ratio desperarat. temeritas bonā sape ualitudinem afferat. Nolim at miretur quisquā. si in hoc subito & repentino dolore ac luctu subita quoq; & repentina nostra erit oratio: sapiatq; Demaden ma/ gis quā Demosthenem. Ex tēpore enim mihi dicendū fuit nullo apparatu nulla præmeditatione nullo ordie un licuit tanquā tumultuarius Miles in aciem descendō. Magna profecto iactura nobis: & ea pœne intolle/ rabilis patres amplissimi in huius Magnifici & excellētis uiri Todeschini obitu facta est: Amissinus enim cū q̄ nullius officij: nullius bonitatis nullius erat uirtutis exps. Na cum ab ineunte atate accepisset duas esse uir/ tutes ac uias hoium animis propositas quæ altera per temporales actiōes: altera quæ in contēplandis ater nis rebus uersatur perueniretur ad deum nō solū ut sciret: sed longe magis ut saperet opē oem suā industri am oem diligentia accōmodauit. Memoria. n. tenebat quod Iob uir sanctissimus loquebatur: pietatē sapien/ tiam esse: malis autem abstinere scientia. Nihil uero magis esse ex media pietate quā deū colere: quippe qui & uera & unica sapiētia sit: & omnis rerum temporalium scientia ab ipso manat id quod tum alii nonnulli tū apostolus Paulus plane docet: inquit. Alii quidē per spiritum datur sermo sapientia: alii sermo scientia: se cundum eundē spiritum. Quamobrem non solum has nobiles inferioriq; uirtutes prudētiam: iusticiam. for titudinem: temperantiam egregie in omnem uitam sequutus est Todeschinus: sed multo magis atq; magis sa/ pientiam ipsam. Intelligebat enim per huiuscemodi temporalium rerum cognitionem: & humanæ turpitu/ dinis fugam iter sibi quoddam parari ad immortalem deum: quod tamen se nunquam esse ad eum omnino deducitur: nisi & pium ipse se & illius incomprehensibilis & ineffabilis maiestatis indefessum obserua/ tiorem cultoremq; præstitisset. Itaque nihil tanti faciebat quanti diuinam religionem. Ea se recreabat & refi/ ciebat: ea se dies noctesq; oblectabat: nec illorum quicquam aut omittebat aut prætermittebat: quæ sacri san/ ctia christiana fide præcipiantur. Tunc se sancti & boni uiri officio maxime fungi arbitrabatur: cum nihil qd a diuina lege abhorreret: sed quod fas piumque uidisset: factitaret. Prædicare palam consueuerat quod Pau/ las plistonatis filius: cuiquam olim responderat: leges uiris non legibus uiros dominari oportere. Et quoniā omni in te deum semper ante oculos poneret. cui nihil occultum esse iudicabat: nihil erat eius fide cōstantius nihil certius nec promissi pœnitebat unquam: Ea enim in promittendo grauitate utebatur & ita metiri om/ nia ac conspiciere studebat: ut nemini unquam iniuriam faceret. Qua in re illud regia Agesilai minime proba/ bat: cui cum quidam aliquando diceret. At promissisti: eodemq; sapius reuolueretur. Ita mehercule promissi i/ quit: si istud. quidem est iustum: sin autem iniustum locutus sum non promissisti. Nihil enim neq; promitten/ dum neq; ullo pacto per simulationem dissimulationemue dicendum esse censebat: quod a iusticia honesta/ teque foret alienum. Itaque Agin illum: quem lacedemoniorum ultimum regem prodidere: mirum immodū laudabat: qui cum parentes ut quippiam per iniusticiam sua gratia ageret hortaretur ac rōgarent. Vbi aliquā diu contradixisset & illi nixius urgerent ait: Quādiu apud uos sui nullam tenebam iusticia noticiem. At posteaquam me patriæ tradidistis huiusq; uiribus itemque iusticia atque probitate pro uirili parte institui/ stis: hæc enitar: & non uos sequi. Et quia multis me quæ optima sunt agere: optima uero suat: quæ iusta

Dema/ des
Demo/ sthenes
Iob
Paulus apostolus
Pausanias
Agesilaus rex
Agis

Alchæas
M. Curius
Photio
Alexander rex
Agis
Simonides
Paulanias
Plutarchus
Leucydes
Chiron
Phœnix
Achilles
Vlyffes
Plato
Epaminondas
Exordium cum diuisione
Alexander rex
Narratio
Bona dux
Ioannes
Galeacius dux
Hercules astet.
Anna
Maria
Alphosus astet
Amplificatio
Confirmatio
Christus
Cecrops
Athenieses
Cecropida
Athena
Cecropis

fuerint eum homini priuato tum ualde magis principi. quæ uultis agam. quæ dicitis missa faciam. **N**ō igitur mirari quenquam oportet. si tanta cum æquitate moderatione & abstinentia ius omnibus diceret. si nullus nec precibus nec operibus a iusticia & pietatis regula dimoueri unquam potuit. adeo erat & magno & inuictō & elato animo. ut nulla earum rerum cupiditate caperetur. quas uulgus maxime haberet in prætio. **Q**uotus enim quisquam est: qui si cui negotio procurationiue præferat: nō iure possit repetundarum arcessit nequaquam hi cū animo secum reputant: quod & prudenter & uere **Alchæas** theleeri filius aliquando respondit. **N**am cum quis percunctaretur: quam obrem a melenitis munera nō accepisset: **Q**uoniam ii accepissent iustus esset: quo nullus alius inter insubres liguresque omnis neque maior est neque illustrior: **Q**uipe qd̄ eius ditioni iurisque reddendō omnes sacerdotū omnium dignitates: quæ per multæ amplissimæque sunt: subiciuntur ac parent: non modo a nemine munera unquam accepit. sed eos etiam pro sua grauitate acerrime castigabat: **Q**ui uel post iudicatam causam disceptationēque omnino compositam & trāquillam huiusmodi aliquid sibi detulissent: **E**xistimabat enim homo prudentissimus decere indicem & magnum uinum non corruptela solum sed omni corruptelæ & auariciæ suspitione uacuum esse: **P**roindeq; & **M. Curii** factum: quia a sarnitibus aurum dono missum noluisse accipere: non poterat non probare. & quod **Photion** atheniensis his responderat: qui centum ad se talenta donaturi attulissent: laudibus ad cælum extollebat. **N**am cū rex **Alexander** regale id pulcherrimumq; munus ad eum misisset: nuncios rogauit photion quid tādē i toto atheniensium numero se solum alexander ea pecunia donaret: q; cū respondissent: quoniam solum ipsum alexander duceret: & bonum & æquum uirum. proinde ait sinat me: & uideri & esse talem. **Q**uis igitur heu talem & tantū uirum non iure nobis ereptum doleat. præsertim ac turbulentissima tempestate cum eius tum præsentia tum uirtute maxime opus esset. **N**on enim is erat: qui titanum: ut ita dicamus ac gigantum genere se natum existimaret. **N**am qui ex illis ortum sibi uendicarent: perpetuas cum deo inimicitias gerere. ab eoq; puniri non dubitabat. **S**ed quod iustis omnibus innocentibusq; uiris commune est: & ab deo se certe opinabatur: & ad deum reditum sibi facilem expeditūq; patere. **N**os enim dii coloniam inferiorē hunc orbē incolere. quia & coloniaciuitatū illarum a quibus missa fuerunt: & iura & leges sequi obseruareq; cōsueuerint. itidem & nos diuinæ iusticiæ atq; pietati lege cælesti obstrictos esse. **Q**uod si religiose castaq; tueremur: breui fore. ut tanquā ex laboriosa quadam peregrinatione atq; exilio potius q̄ carcere ex ac mortali uita moleq; corporea in ciuitatem patriam i cælestē libertatem in beatitudine sempiternā reuocemur. I taq; stultos & infanos appellabat: qui uentri & somno dediti: qui uel inanibus uel turpissimis obnoxii libidinibus: nec unde uenissent: nec quomodo redeundum foret: nec qui tandem ipsi essent cogitent. **N**ec enim uos corpus esse: sed aliquid maius corpore multoq; præstantius & diuinus. **N**ā minime dici frustra uos ad dei imaginem creatos. **P**raterea nūquā ignorauit antiquum illud siue dei **Apollinis**: siue sapientis alicuius dicere maluerimus: & apud omnes celebratum grauisimūq; præceptum. **N**osce te ipsum. **N**am aliud nihil esse interpretabatur seipsum noscere: q̄ ut & animū suū esse immortalem. & corpus mortale quisq; cognosceret. **Q**uæcunq; igitur ageret: quæcūq; diceret: q̄ cūq; deniq; cogitaret ad immortalitatem animi. ad beatam uitam. cælestemq; referebat. **M**eminerat quod **Simonides** poeta **Pausaniæ** regi lacædemoniorum consuluerat se hominem esse. **M**eminerat bonorū mortē nō esse interitum omnia dissipantem: atq; delentem. sed uel separationem quandam animi a corpore. hoc est immortalis uitæ a uita mortali. uel sempiternum somnum. ut **Plutarchus** ait. **T**am diu autem sempiternum. quo ad cælestis illa tuba insonuerit. **H**is igitur cogitationibus **Todeschinus** utens. ac sese per omnes humanæ ac diuinæ uirtutis modos exercens. & deo carus. & hominibus admirandus est redditus. **N**on enim sine quadam diuina dilectione. atq; benignitate tantam in huius sæculi fluctibus. ac naufragiis prosperitatem ad ultimam usq; diem expertus est. & eam certe prosperitatem propterea firmam. atq; immutabilem. quod omnia deo. & non fortunæ. quod **Leucydes** etiam ille primus monebat. semper credidisset. **Q**ui enim spem suā in deo collocarit. nunq̄ se sua fallit spes. **R**espicit semper deus pios. & iustos homines. eosq; non modo tuetur. sed rebus secundis omnibus auget atq; amplificat. **V**erum quid cælestia. quæq; supra nos sunt. pluribus confectemur? **Q**uanti esset hic uir florentissimus faciendus. satis nobis illustrium uirorum. laudatissimarumq; uirtutum optimus estimator. præmiatorq; ostendit sapientissimus princeps noster. qui ubi mirabili illa sua acutissimi ingenii ui. & diuino quodam mentis aspectu omnia diligentissime rimatus penitus perspexisset. nihil i eo esse quod minus fidem. & integritatem saperet. **Q**uem adhuc infans a patre summo principe ad sese institutum. formandumq; acceperat. non aliter semper apud se habuit. & omni honore dignatus. profecutusq; est. q̄ uel **chironem**. uel **phœnicem** **Achilles** traditur. nec id quidem ab re. animaduertebat enim in **Todeschino** facilitatem. humanitatem. & modestiam singularem. mirificam animi constantiam. atq; magnitudinem rerum gerendarum intelligentiam non uulgarem. eximiam grauitatem quadam ingenua comitate econditam. præcipuam innocentiam. egregiam equitatem. fidem incorruptam. pietatem inauditam. **Q**uæ certe singillatim oīa aliq; per multa. dū mecū ipse cōsidero. nō possum equidē eius obitu. nō uehemētē moueri. angri ex crucia / ri. **N**ec stoicis assentior qui quod natura fieri nō potest. ægritudine omnē amouent. nō. n. sum animo per fracto. saxeo. ferreo adamantino. **V**erū cum rursus expendo me. & qua cōditione nati oēs sumus intueor facile intelligo huiusmodi omnem dolorem frustra a nobis suscipi. **Q**uid enim per immortalē deū tantopere mouere nō debet? **N**on uolumus cū natura pugnare? **Q**uæ tāta dementia nobis est? **Q**uæ deliratio? **Q**uæ tam

ta demum infania? An illud: quod grecorū sapientissimus apud Homēz ulysses loquitur: nūq̄ audiui mus. Nihil homine infirmius tellus animalia nutrit. Inter cuncta magis. An qui mortales nati sumus perinde atq̄ dei similes qui potius supra deū. Nam deus ipse mori ēt uoluit. ueluti cum deo ipso quo immortales futuri sumus: cōtendere audemus? an ignoramus nō in hoc terreno coeno. sed in caelesti illa: & triumphali gloria immortalitatem parari nobis. Homo. n. ut iquit Plato: nō terrā: neq̄ immobilis plāta est: sed calī: cuius caput: i quo mentē: & rationem. & intellectu posuit. Et ex quo reliquū corpus uersum ad terrā prodeat: ueluti radix sit erectum ad cælū. Quid praterea hęc uita: quā tot tempestatibus: tot naufragiis: tot incēdiis: tot ruinis obnoxia erumposa plane mors est: adeo delectare nos debet: ut cū eius ergastulis: & uinculis nostri aliqui liberātur: flere: lamentari: lugere nō desinamus. Non iniuria illud prudentissimi ducis Epaminōdā dictum uideo a ueteribus laudari: qui cū tempore leuictricis cladis audisset bonū quendam & fortem uirum aiām efflāsse. O Hercules inquit: quod ocium uir hic nactus est: ut inter tot negocia: ac turbationes per egrotationē ex hac uita discesserit: discessit iquam Todechinus ex hac mortali uita atate iam ultima mēte sana: & sensibus integris post omnia: quā externa uocantur bona in mediis totius Italiae procellis: ac fluctibus. Et ita discessit ut quoniam bene: & beate uixerat: mortem: quā inuocare nō cogeret: felicissimam sibi duceret. Nā cum sciret eū male uiuere: qui semper i uita fore se putaret: ita boni animi semper studuit: ut nihil ei inopinātū posset accidere: & mortem ipsam quādocūq̄ ueniret nō inuitus expectaret. Quibus quidē orationibus id tandem est mea sentētia affecutus: ut quod semper optarat: nūc per hęc: quam mortē uulgo appellamus: immortalis effectus i mortalem deū coram aspiciat: & quod humano generi ultimū: sempiternūq̄ bonum est: & uero: & solido: & incōmutabili: & aeterno fruatur gaudio. Quare nolimus obsecro Patres amplissimi uahemētius dolore affici: quam oporteat: & quod nō diu post tēpus docebit: huiusmodi necessitatem a quo aiō ferendam esse. Iam hinc ratio ipsa docere nos incipiat: ne nostro uideamur non alterius torqueri incommodo: & alienā quodā modo inuidere felicitati. Mediolani in templo diui Ambrosii. M. cccc. xl.

ORATIONES NYPTIALES.

FRANCISCI Philephi oratio de inita societate inter illustrissimos Duces Bonam eiusq̄ filium Iohannem Galeacium & Herculem athensem.

RISTOTELES ILLE PERIPATETICVS. Qui ob singularē quandam: ac prope diuinā ingenii acrimoniā: & uarietatem: magnitudinēq̄ doctrinā: & diligentiam p̄terea i defessam: atq̄ incōparabilē inter uniuersos philosophos habitus est illustris: docet i iis p̄ceptis: quā ad Alexandrum macedoniā regē reliquit scripta: opus esse i omni re: publicāq̄ genere eorū societate cōstituire: qui & potētissimi sint & i proximio habitēt: quo tum adesse tēpestiue inuicē: tum usui mutuo esse possint. Quā autē societas aut cōiunctior: aut cōueniētiōr aut ēt certior ac tutior q̄ ea offerri queat: quā maxime est secundū naturā: & deum? Sciunt hōiem ex oibus animātibus natum ad societate: & hunc deū oipotentem ubi creasset: i amceno illo: atq̄ iucūditissimo delitiāq̄ paradiso in poluti uinculo matrimonii cōtinuo munisse: atq̄ decorasse: cū ait. Crescite & multiplicamini: terrāq̄ replete. Sapiētissime igitur: atq̄ optime gloriosissimi p̄cipes Bonam simul cū Iohanne Galeacio filio Mediolanensiu ductis: & uos itē magnifici oratores Bonifati aquo bibe: Nicolaeq̄ Roberti iuriscōsulte: gnoie ac uice illustrissimi ducis Herculis athenensis hic adestis: cū uobis ipsis: tum uestrā posteritati cōsuluisi: quis p̄ sacratissimū coniugii uinculū innocētissimā infantulā Annā Mariā uicecomitis. & p̄ clarā indolis Alphonso athenensis: g & ipse item est infantulus: eam hoc die initis societate: quā utriq̄ p̄cipatui & decori plurimo: & utilitati nō mediocri suura est. Catez ut rem oēm p̄stātissimi senatores & uos alii ducales magistratus: uirio: nobilissimi apertius intelligatis & melius: cōuenerunt inuicē: nostri duces cū excellentissimo duce Hercule: ut pro mutua beniuolētia: beneficiisq̄ q̄ plurimis citro: ultroq̄ collatis ad p̄petuā societate utriusq̄ principatus Annā Mariā ducis Bonā filia & Iohannis huius Galeacii ducis soror cōiugatur p̄ legitimi ius matrimonii Alphonso Herculis ducis filio primogenito. Quod. n. ad tantā rei confirmatione: ac stabilimentū potest aliud sacramentū iteruenire aut uenerabilius: aut incorruptibile magis: q̄ qd̄ in primis parētibus suo ineffabili ore statuit deus optimus maximus p̄ cōiugii sanctitate Nonne Christus ēt ipse humani redēptor generis in coniugio nasci uoluit? qui ad nuptias quoq̄ inuitatus non interfuit mō: sed eas ornauit: ac iuuuit: cum aquam uertit in uinum. Quinetiam apud priscam illam gentilitate quanto in honore habitum coniugium fuerit satis dilucide declarat nobis per pulchra illa: atq̄ perurbana fictio p̄cetorum: q̄ perhibent Cecropā primum extitisse inuentorem: auctoremq̄ matrimonii: eūdemq̄ fuisse dissimili corporis figura: quippe qui a dimidio sursum reprēsenteret hominem: inferiore autem parte bastiam. Vertisse hūc scilicet uolunt incompositam illam. & incontinentem hominum uitam. qui bestiaz more in mōtibus. ac siluis passim nullis certis neq̄ nuptiis. nec legibus. nec domiciliis uagabantur. i usum ciuilē. atq̄ cōiugalē. Itaq̄ ob tantā rei gloriam Cecrops ab Atheniensibus pro deo & habitus est: & cultus. a cuius etiam nomine ii sunt Cecropidā appellati. & urbs athenā cecropis. Et sunt hi sane duo principatus non finitimi solum. sed iis munitiuitatibus. quā nullā Italiae potentia metuat. Thesaurus uero tot. rātisq̄ abūdant: ut & in pace oēm alioz ornātū superēt. & siq̄ bellādi. ut sit. necessitas acciderit. possit & terra. & mari copias maxias. robustissimasq̄ parare. Ad hęc q̄ p̄sentes affinitates iter se conueniāt. expediā paucis. nec altius repetā. ne qui dicēdo gratas audientibus esse uelim. afferā prolyxitate ipsa fastidium. Quattuor mihi regredā occurrunt i quolibet matri

Ampli/
ficatio
Italia
Quattu
orin cō
iugio re
qui p̄bi
tas. i. al/
phōsus
Leon
radux
Pherdī
nandus
rex
Bona
dux
Myrina
Pentefi
lea
Tomy/
ris
pulchri
tudo. ii
Nobili
tas. iiii
Pherdī
nandus
rex
Alphō/
sus rex
Hercu/
les dux
Pherdī
nandus
rex
Bonifati
dux
Leone/
lus mar
chio
Nicol
us mar
chio
Anna
Maria
Sabbat
dientes
allobro
ges
Cypril
reges
Fran
cum re
ges
Sphor/
tiani
Dacia
reges

Philip / monio. nec ea quidem in sponso minus: q̄ in ipsa sponsa probitas: pulchritudo: nobilitas diuitiā. **Probitas**
pus / hoc tēpore nō tam in ipsis infantulis est cōsideranda: q̄ in patētibus: Nam ea atate sunt: ut spem de se opti-
Mar. / mam ex educatione duntaxat nobis p̄stare uideantur. **Alphonsus** cū ab inclyta madre **Leonora** regis **Pher-**
dux / dinandi filia & altatur: & educetur: nō debet non egregios de se fructus polliceri. **Est. n. leonora** nullius uir-
F. sphor / tutis inops: Nam de bona inclyta duce nostra quā possunt laudes a quoq̄ excogitari. quibus ipsa nō superet
tia dux / oēm hominum opinionē: **Prætereo** eius pudiciā: humanitatem. benignitatē: modestiā: cōtinentiā: religio-
Galeaci / nem: sanctimoniā: clementiam: & omne deniq̄ bonitatis genus. **Vidistis** certe uos oēs: uidistis inq̄. quāta cū
us / animi magnitudine: ac robore proximis domesticā cōiurationis tumultibus illis nocturnis uel furoribus po-
ma. dux / tius occurrerit. **Quo** ipso in discrimine tanto. tāq̄ repentino. atq̄ inopinato. & formidabili quis nō miretur:
Nestor / atq̄ obstupefcat intrepidū. inuictūq̄ heroica bonā aium. quā incredibili quadā cum fiducia uoluerit arma ca-
Home- / pere: atq̄ arcē egredi. manūq̄ cōserere cōminus cum perditissimis tanti. tamq̄ truculētī. atq̄ in manis sceleris
rus / auctoribus? **Quam** ergo **Myrinā**: q̄ **Penthesileam** q̄ **Tomyrin** magnanimā huic uiragini cōparemus. que ī
Gallia / tāta aiorum consternatione tam præclarū facinus uel sola aggredi nō pertimuerit? **Huiusmodi** igitur nata. e-
transal- / ducataq̄ uiragine **Anna Maria** talis spinosa futura est. quā nulla probitate sperāda sit matre ipsa inferior. **De**
pia / pulchritudine autem utriusq̄ uel ex hac diiudicare possumus & sponsam. & sponsum ea uigere formā boni-
Lodo- / tate. ut cū angelica specie quadā existimentur comparādi. **Quot** si de nobilitate utriusq̄ pro dignitate loq̄ uo-
uic^o rex / luerō. dies me deficiat. **Nam** maternum **Alphōsi** genus auum refert. **Pherdinādum** regē manu profecto stre-
Flami- / nuum. & aīo fractū. **Quid. n. meminerō** **Alphōsi** proauū illum: q̄ talistātusq̄ fuit. ut nō absurde cū oī anti-
nia / quitate potuerit de regia maiestate cōtendere? **Nam** pater **Hercules** quātam de se laudē polliceatur. probant
Bartho- / eius res clarissime gesta cum sub **alphōso**. & **pherdinādo** regibus nobilissimis. cū multo clarius ī recuperādo.
lomāus / seruādoq̄ patrito auitoq̄ p̄cipatu. **Quis** autē est nescius. quā ī luce uixerit splēdidissimus dux **Borsius**. q̄ om-
collio / nium primus ducalē dignitatē iuexit ī **arēsem** profapiam? **Cuius** frater **Leonellus** marchio doctrinā splē-
Gallia / dore ceteros suā atatis p̄cipes antecelluit. **At** **Nicolaus** hōz oīum pater nulla uirtute carēs immortalitatis
cisalpina / sibi memoriā comparauit. **Annā** autem **Mariā** genus unde originē ducat nemo est. quem cēseam præterire.
Pede- / Nā maternum nō solum a **Sabbaudiēsis**. qui **allobroges** sunt. manat p̄cibus. sed a **Cypriorum**. franco-
mōtana / rumq̄ regibus. **Paternū** uero si uetustaten **Sphortianoz**: ī medium efferamus. inueniemus a **Daciā** regib^o ori-
regio / ginem sumpsisse. **Verū** ceteris breuitatis gratia prætermisiss illos tantū attingamus. quos omnes & uidimus.
F. sphor / & nouimus **Phillippū** **Mariam**. **Franciscum** **Sphortiam**. & **Galeaciū** **Mariam**. trīs mea quidem sentētia ī om-
tia dux / ni gloriā numero p̄claros. atq̄ summos duces. **Ingenio**. & **prudētia**. atq̄ **cōsilio** **Galeacius** nō difficulter mor-
Italia / tales oīs mirabiliter anteribat. **Eloquētia** uero fuit tāta. ut ex eius lingua. quod de **Nestore** **Homer^o** cecinit. mel-
Philip- / le dulcior: proflueret oratio. **Insuper** rebus bellicis quātum claruerit. testis est **Gallia** **trāsalpina**. qua tēpestate
pus / uiuo adhuc patre auxiliū tulit regi francoz **Lodouico**. **Testis** est post patris obitum **flaminia**. quo tempore
Maria / **Bartholomāus** **collio**. ac cetera: tam multā hostium uires profligata sunt. **Testis** est semel. & iterum extrema
dux / illa atq̄ opulēta **cisalpina** **Galliā** regio. quam uulgo **pedemōtanam** uocāt. **In** ea enim ingētis hostium copi-
Diuitia / as superauit: uicit: oppressit: perdidit. **De** **Francisco** autem **Sphortia** huius patre quid dignū eius memoria re-
iiii. / citenus? **Is** per oēm inuictus atate: & uictor semper tale. tantūq̄ imperiū nullis hominum adminiculis sed so-
Italia / la sua. immēsaq̄ uirtute adeptus est: & **Italiā** uniuersam quādiu uinxit: perinde atq̄ peculiarem haberet ī ma-
Conclu- / nu: ī pace perpetua: tranquillitate que seruauit. **Nam** de huius focero nobilissimo illo principe & si uerecū
sio pe- / dius uerba facio: quod non parem eius diuinis meritis orationem referre me posse intelligo: tamen non am-
numera- / bigam profiteri. & id uerissime quidem. neminem unquam mihi neque uisum: neq̄ lectum nec auditum. q̄ &
tionem / belli & pacis artibus cum uno egregio duce illo **Philippo** **Maria** fuerit conferendus: usque adeo supra omne
Bona / humanum ingenium fuit animo ī fracto ac sublimi: & amplo. **Quod** autem ad postremum quarto loco mi-
dux / hi dicendum proposueram: id omne circa utriusq̄ patris opes: diuitiasq̄ uersatur: quā cum aliis multis in re-
Iohā. ga- / bus. ac maximis plurimum ualent: tum in parādo: gerendo: conficiendoq̄ bello necessaria sunt omnino. **Ha-**
leacius / uero tales tantaq̄ existunt in huius sponsā: sponsiq̄ parentibus: ut cunctos **Italiā** exercitus quādoq̄ for-
dux / tunā aliqua uis. turbulentiorue casus ingruerit: aut hominum insidia uoluerint aduersari: minimo cum labo-
Anna / re conducere audeant. & quādiu uoluerint sustinere. **Quare** cum & diuitias. & nobilitatem. & pulchritudi-
maria / nem iuxta ut probitatem utraq̄ pars de se merito profiteri queat. reliquum est. ut que utriusq̄ principatus so-
Hercu- / cietas potentia plurimum pollet. & confinia habet admodum proxima. ea solido. atq̄ inuolabili futuri con-
les dux / iugii sacramento quam sanctissime cōfirmetur. & uinculo roboretur indissolubili. **Quod** igitur **felix**. **faustus**:
Alphō- / fortunatumq̄ sit: uos magnanimi duces **Bona** mater: **Iohannes**q̄ **Galeaci** frater **Annā** **Mariā** infantulz: &
sus / uos item ornatissimi oratores: qui uicem: ac personam constantissimi ducis **Herculis** pro eius filio **Alphōso**
Trinitat / infantulo primogenito representatis: quā cetera ad tantam rem pertinent post auxilium indiuiduā trini-
Maria / tatis: **Mariā**q̄ uirginis imploratum per expressam uultus hilaritatem: animiq̄ lætitiā facitote.
uirgo / **Quā** quidem oratio habita est ab eodem **Francisco** **philelpho** **Mediolani** in arce portæ **Iouis**. vii. Idus
Prohe- / lunas. M. cccc. lxxvii.
mium / **Francisci** **philelphi** poetæ laureati. & oratoris egregii **Epithalamion** in **Ill. Beatricis**: & **Tristani** **Sphor-**
Borsius / tiā nuptiis habitum.
dux / **Et** si latandum mihi admodum sentio. **Illustrissime** dux **Borsis**. quod eam sum nactus dicendi ma-

Il gathia cisalpina.

xviii
Narratio

teriam quæ cum fecunditate sua. tum etiam dignitate sit tanta. ut ne tenui quidem. exiliq[ue] ingenio uerba deesse unq[ue] possint. non ad loquendum modo sed ad copiosissime quoque & ornatissime eloquendum. tamen non debeo non commoueri: cum intelligo non tam ipsius rei amplitudinis: atq[ue] splendoris q[ua] tempo[rum] potius ratioem habere me oportere. Dicendum est enim de nuptiali bono: cuius nobilitas quanta sit: quã faciunda: uel ex eo probari auctore potest: qui primus matrimonium instituit. Et quem nam huc fuisse di xerimus? Num Cecropa illum uetustissimum legulatore[m]: qui genere ægyptius eadem apud græcos tempe[re] state clarui: qua sapientissimus Moyses apud hebreos. An Vulcanum: qui Mercurio apud ægyptios successit in regnum. Nam uterque horum q[ui] longissime fuit antiquior Romulo: quem tamen nõ mediocrem laudem affectum perhibent: quoniam urbe condita nihil sibi potius duxit ad salutem: decusq[ue] imperii: q[ua] fide cari/ & Cecropa ipsum posteaq[ue] homines: qui in siluis ac mōtib[us] passim ritu ferarum nullis domiciliis: nullis cer tis nuptiis nullo denique uita cultu dispersi uagarentur: unam in ciuitatem q[ua] prudētissime coegisset: eaque ur be munisset: quam a suo nomine Cecropida primum dici uoluit: Athenas deinde nominatam: salutiferas de disse leges: quibus promiscua illa concubitus: inconsiderataq[ue] libidine sublata certos redderet partus: & oem uiuendi feritatem e medio tolleret. Quibus sane pulcherrimis: atq[ue] optimis non tam inuentis: quam inuento rum imitationibus eam legimus utriq[ue] gloriam contigisse: ut & Cecropis in græcis: & Vulcanus in ægyptiis regnauerit: honoribusq[ue] diuinis ornatus fuerit. Quid enim egentitate: quid ex humano genere quenquã me muerimus: cui huiusmodi inuētio danda sit: cum rem tum multo antiquiorem: tum adeo nobiliorem esse ui deamus: ut si ad ullum humanum ingenium referatur: q[ui] stultissimum sit. Nullus certe uir usquam tantum cō iugii fructum: tantam sanctitate: tantam suauitatem: tantã bonitatem primus inuenit. Fuit enim solus: fuit in quam deus ipse oipotens solus: qui in primis parentibus prior ostendit nihil esse humano generi conuenien/ tius: nihil conducibilius: nihil oino melius dilectione: & necessitudine nuptiali. Quantũ autem hoc unũ ma trimonii sacratissimum institutũ ceteris oibus institutis mirifice ante cellat: ea ratione licet intelligi: quod re/ liqua sacramenta humana sunt uel inuentionis: uel pietatis: at coniugii immortalis deus est auctor: & id qui dem quod modo dicebam in primis parentibus: illisq[ue] innocentibus: & nulla adhuc titullatione sensuum irri tatis. At quo in loco? Nam quid in cubiculo? Nũ in tenebris? In sereno certe illo: atq[ue] floreo: & panceo de lictarum horto: quem græci paradison uocant: hedẽ ab hebreis nominatum: Et hunc quidem locũ rex omnium uisibilium: atque inuisibilium deus conditor: iccirco in terra quasi quãdam regiã nullius: pror sus neque pulchritudinis: neque bonitatis inopen constituit. ut quem ad suam imaginem: ac similitudinem: proinde: atque regem terrestrem creauisset. uitam in sanctissimo agens: pientissimoq[ue] coniugio felix in ea: bea tusq[ue] sederet: uniuersaq[ue] terrã imperitaret. Non igitur est mirandum: si deinceps Christus optimus maximus qui & uerus est deus: & ueri dei filius: tum in coniugio nasci uoluit: tum uxorem nisi adulterii causa dimitten dam prohibuit: tum etiam nuptiis inuitatus interfuit: easq[ue] probauit. Quo sit: ut quã rectissime utriq[ue] uestru prospectum existimem: & tibi Beatrix illustris: ac præclara totius muliebris uirtutis: atq[ue] dignitati species. & tibi item Tristane paterni illius Sphortiani. insuperabilisq[ue] splendoris fulgentissimum lumen? Satis es p̄sens satis es coram o Tristane. qui per legitimum procutatorem auctulum tuum ornatissimum equitem auratum Lancelotum mainum. omnia tuo nomine transigi uolueris: quam rectissime inquam uobis prospectum. con sultumq[ue] existimo. qui ut estis incomparabile continentia: & pudicitia ornamentum. sacratissima uos cõiu galis necessitudinis. caritatisq[ue] lege mutuo deuinciri institueritis. ut quæ humana societatis coppula prima est natura. iam uestrum alterum uirum. alteram uxorem & dici. & haberi oporteat. Non enim parua sunt: aut ne gligenda nuptiarum bona. si ea nobiscum doctẽ cogitemus. quippe quæ tripartita uiri sapientissimi prodide runt fidem. prolem. sacramentum. Atq[ue] sacramento quidem ipso. quo aterni uerbi representatur. ecclesieq[ue] cõ iunctio. hoc uel maxime præstat. ne diuortium fiat. ne quoniam coniugale decus in regendi matrimonii: su scipiendorumq[ue] liberorum officio positum est. alter ab altero separetur: ne dimissa. dimissusue alteri coniuga tur. ne prolis quidem ullius gratia. At proles cum pie suscipienda est. tum benigne alenda. & quam religiosif/ sine educanda. Fidei autem munus est. nequam in libidinis intemperantiam præter coniugalis uiculi sancti tatem debebamur. Idq[ue] æque uiro atq[ue] uxori cauendum censeo. quo neuter adulteri crimini fiat obnoxius. sed mutua se dilectione prosequantur. Itaque memineritis iam utrunq[ue] uestrum quantum ad corporis potesta/ tem attinet. alterum alteri seruire & uxorem uiro. & uirum item uxori. Num ut Aurelii Augustini grauis est: ueraq[ue] sententia: ne continere quidem coniugi licet: ubi coniunx noluerit. Hac autem una seruitus usq[ue] adeo est libera: ut alia libertas nulla in ciuili uita neque liberior sit: neq[ue] utilior: nec sanctior: Itaq[ue] non absurde Ly curgus lacedæmonius sapiētissimus legumlator eos omnis: qui nubere uoluissent: a spectaculo gymnicorum ludorum arcendos iussit: & quem honorem: atq[ue] obseruanciam iuniores Præstabant senioribus assurgendo: cedendoq[ue] eisdem carere uoluit. Quo factum est ut illud postea dictum in. Dercyllidan. improbaretur a ne/ mine: Dercyllidus qui spectatus esset & clarissimus imperator: cum aliquando uenisset in confessum adole/ scens quispiam ei subsellium haud cessit: quin quasi exprobando iquit: nam nec tu mihi: qui cessurus esses: ge nisti: Et ut reliqua bene conuenientis: felicisq[ue] coniugii commoda breuitatis gratia preteream. quid de ei? incunditate. quid de laudatissimo. insuperabilisq[ue] amore dicendum sit. Nam nec secundis. nec aduersis in/ rebus qui se tanto. ac tam pio coniugii bono dignos præstare. inferiores usquam iudicati sunt. quo:

Vulca nus Cecropis Athenæ

Cecropsi Græci

Deus oipotens

Græci Paradison

Christus optimus maximus Beatrix Tristane lanceolus mai nus

Fides Proles Sacramentum

Aurelii Augustini

Lycurgus

Gymnicis ludis

Dercyllidas

Penelope

Eriadne Tiberius

Gracchi
artemi-
sia regi-
na
Cares
Manfo-
lus
Plaucij
M. bru-
tus
Mithri-
dates
Pompe-
ius
Deus
Liberi
Nepo-
tes
Beatric
astensis
Nicola-
us asten-
sis
Leonel-
lus
Borsius
dux
Trista-
nus
Iafon
Orphe-
luno
F. Sphor-
tia
Italia

Italia

Borsius
dux
F. Sphor-
tia dux

minus omnis uel fortuna: uel natura difficultates superarint. Quid enim aut Penelopes: quam fabulatur: co-
stantiam: aut Euadnes tum paciētiam. tū animi magnitudinem in mediū referam? Nōne Tiberius ille Grae-
corum pater uxoris uitam suā uitā prætulit? Nā Artemisia regina carū non modo se uiri mausoli cineribus
sepulchrum præbuit: sed ne diutius esset in uiuis tabescendo inuenit. Omitto utrumq; Plaucium. Omitto. M.
Bruti. Omitto Mithridatis: Pompeiūq; uxores: quæ tamen ipsa perspicue declararunt nullum esse inter hūa-
nas societates uinculum: quo magis quā coniugio modesto: atq; morigero nos uinctos esse in oēm fortunam
gaudeamus. Possē innūerabilia pœne exēpla meminisse qbus coniugalis felicitatis ius: atq; decus magis ma-
gisq; pateret. Sed quoniā breuitate utendū est ceteris onmissis uos illud unū fortunatissimi cōiuges etiam atq;
etiā moneo: atq; hortor: ut nihil uobis maiore studio magnifice ex aīo curādū existimetis: q̄ ut deū semper au-
te oculos corāq; habeatis: quo proinde atq; præsente. uidenteq; & cogitetis: & agatis oīa: ad eumq; mentem
oēm: animumq; uestrū sancte: pieq; referatis. Quod si feceritis: sicuti certe facietis: agetis oīa sobria: oīa cōti-
nenter: oīa pudice: omnia ritu: moreq; diuino. Itaq; deus cunctis in rebus propitius uobis aderit: uos cōple-
xabitur: uos tuebitur. Prope diem uobis: cuius rei gratia matrimoniu est constitutum: optari liberi iucundiq;
dabuntur: consequentur nepotes: posteritas propagabitur: oīa deniq; uobis fausta: felicia: fortunata erunt. Et
quod proxime accedit ad deum facile obsecro: ut parentū: generisq; uestri laudatissimos mores. præstantissi-
masq; uirtutes quo ad eius rei fieri a uobis poterit: dies: noctesq; imitemini. Tu enim Beatrix splendidissimū
pudicitia: castitatisq; documentū. ut reliquos illustris maiores tuos tempore absequens conticescā. nata es eo
patre Nicolao astensi florentissimo principe: qui grauitate: & animi magnitudine cū omni antiquitate po-
tuerit de gloria contendere habuisti Leonellū fratrem: cuius sapientia: uirtusq; tanta fuit: ut nulla sit ætas lau-
des eius obsecratura. Est. n. tibi non frater solū sed humanissimi. & beneficentissimi patris loco. quē hic p̄sen-
tem. & mirabili cū animi uoluptate comedis in te oculis astantē intueris. Illustrissimus dux Borsius. q̄ & bel-
li & pacis laudibus quanti sit faciendus cū aliis per multis argumentis ostendi potest. tum uel ea ratione ma-
xime. quod primus suoye oīum in præclarā & præpotentē astensem familiā cū immortalī sui nominis gloria
ducatū inuenerit: quā quidem dignitatē hoc tēpore scimus ad regiam esse proximā. Quare tui est officij. atq;
probitatis Beatrix nobilissima. ut tuis te maioribus. atq; domesticis quantū fert inganiū tuū castissimiq; mo-
res. rebus in oībus dignam præstes. & ita præstes ut & luce functi in tua prudentia. integritateq; reuincat. &
dux Borsius: qui te non secus ac filiā mira caritate prosequitur. de tuis laudibus audire in dies magis magisq;
delectetur. Id autē una re facile consequeris. si tecū. assidue memineris. & quo genere nata es. & cui iradita con-
iugio. Tristanus enim uir tuus inter uniuersos nostræ ætatis iuuenes. siue ingeniū splendorē. siue robur. magni-
tudinemq; animi. siue corporis dignitatē. ac uires consideremus. talis est. ac tantus. ut ea de se. quæ at oīa non
iniuria polliceri. quæ de Iafone in argonauticis fingit Orpheus. cū illū ceteris heroibus præferens ita cecinit
Clarior in cūctis diuus fulgebat Iafon. Iuno & enim latos oculis affiat honores. ac pulchrum dederat. ma-
gnūq; & pectore fortem. Nam quid de ipsius patre Francisco sphortia fortissimi illius ac summi impera-
toris Sphortia filio quem omnis mirata est. sensitq; Italia. in presentia mihi in tam breui temporis curriculo
dicendum sit? Cum eius res clarissime gesta tot. tantq; sunt. ut si eas non dicam exponere. sed enumerare ue-
lim. Ante diem clauso componet uesper olympo. Satis illud. superq; sit. quod unum ex omni hominum me-
moriam esse nouimus qui parua etiam manu uniuersos Italia. ac maximos. robustissimosque exercitus: quibus
eum congressus non est? & ne id quidem lacescens unq; sed lacescens: semper: coactusq; iniuria eos semper cū
gloria fuderit: fugarit. uicerit. oppresserit. Quæ certe nunq; aduersus omnis fortunæ turbines: atq; p̄ocellas
potuisset efficere. nisi ob maximas: innumerabilisq; uirtutes: quibus mortales ceteros mirabiliter ante it. om-
nipotentē deo gratus: carissimusq; esset. Et enim frustra sunt hominum conatus. qui se a iusticia abduxerunt.
Illos solos tuetur deus. ac rebus secundis auget: atq; ornāt: quos uiros iustos. bonosq; cognorit. Quare mira-
ri neminem oportet: si aduersus florentissimas: opulentissimasq; resp. aduersus maximos. potentissimosq; re-
ges: aduersus oēm irruentis: & infestæ fortunæ: quam uocant impetum. illud imperium est adeptus nullis hu-
manis opibus sed deo dūtaxat in tantæ. & tam illustriū uirtutū præmiū auctore. duce. atq; uexilli fero. quo
nullū est in Italia nec opulentius. nec pulchrius. nec magnificētius. Et quod magis stupendū esse iudico. cum
uniuersa Italia mutuis belloꝝ incendiis modo conflagraret. reliquis omnibus principibus. Ciuitatibus. regi-
bus de pace omnino desperantibus. Solus Franciscus sphortia est inuentus. qui singulari sua ingenti acrimo-
nia. diuinæq; sapientia ardentissimas bellicorum flāmas præter oēm omnium opinionē subito represserit. ex-
tinxerit. deleuerit tantq; repente pacē intulerit. quanta ex omni omniū sæculo in Italia nūquam fuit. Cūq;
disperati quidā. postratique Antei romanæ ecclesiæ oppida. urbesq; disturbare: atq; dissipare moliantur. so-
lum hūc unum esse prospicimus. qui quasi uitalis. salutarisq; omnibus bonis aura ecclesiam ipsam iam metū
examinatā. atq; sui inopē conseruet. alat. augeat. sustineat. sensuq; afficiat. indignum sane & impiū esse ducēs
si qui rebus in cunctis deo utitur salutifero adiutore. non eius sacrosancto se domicilio & adiutorem. & libe-
ratorem præbeat. Cum tales igitur parentū uestrorum splendidissimiq; generis ideas per omnes uirtutis nūe-
ros nobis propositas esse intelligatis felicissimi coniuges. curate quæso. efficeatq; ut corporis oculis. & mētis
luminibus ita eas intuemini. inspiciatq; ut uestris omnibus honori: uobis uero ipsis emolumento: & q̄ iucū-
dissima uoluptati esse possitis. Quod autem ad rem attinet: iure gratulandum esse uideo. & tibi præstantis-
sime dux Borsii. & optimo illi meo. maximoq; principi gloriosissimo Mediolanensiu duci Francisco Sphor-

F. sphortia dux

tia: qui per convenientissimi huius pulcherrimiq; conjugii uinculum non modo pristinam necessitudinem uestram: singulari beniuolentia confirmastis: sed bonis omnibus. totiq; Italiae spem certissimam attulistis per petui oculi: exoptataq; quietis. Quis enim dubitet bene uobis inter uos consentientibus pacem italicam firmam: inconcussamq; duraturam. Sed ne sim dicendi prolixior ad ea ueniens. quorum gratia tanta omnes frequen tia conuenerunt: qua reliqua sunt: materno usitatoq; sermone transigam.

Ferrariae. viii. Idus apriles. M. cccc. lv.
Franciscus Philephus sal. d. Lodouico casella.

Baldasar cremensis. q; medicinae studet apud uos renunciauit mihi hoc die sese interfuisse nuper ser/ moni. cuius iam Guarini ueronensis. q; affirmaret iccirco in proximo Epithalamio: quod in inely ta: atq; pudicissima beatrix: & Magnifici Tristani sphortiae nuptiis habuisse ferrariae: nullis me donatu muneribus a pstantissimo duce Borasio: quonia dicere ptermissem de astensu picipum origine: idq; oium maxime dicendu fuisse Guarinu nostrum cotendere. Hac ipse audiens Louice partim co gor tibi quodammodo: ut ita loquar: succensere: partim Guarini memoria ridere: atq; comiserescere: qui obli tus uideatur Philemhu in scribendo oino neq; praterire: nec negligere solitu. Quid. n. Guarinus nouit: qd Philephus ignoret? Na si qd plus ualeat Philephus an id minus: doctiores iudicet. Oium primu breuitati: ut seis: fuit inferuendu: id quod in mea orationis initio paucis quaestus sum: deinde non altius repetendum de principibus astensibus fuerat: q; de Sphortia facere. at plures sunt a me laudati astenses: q; sphortia: cu ta/ men essem a Fracisco sphortia tali: ac tato principe ad id negocii obeundu & delectus: & missus. Quid quod multo fuissim & copiosior & ornatior si me per tuas litteras docuissim: q; de tuis immo nostris astensib; abs te antea tribus deinceps epistolis contendera? Nunquid es oblitus me tertiu scripsisse tibi ea esse picipis mei in sententiā: ut istuc ire habendi epithalamii gratia? teq; etiā atq; etiā rogasse: ut quonia mihi nulla esset eorum cognitio: qua ad astensis familiae laudes maxime ptinerent: ad me oia q; diligentissime perscriberes: qua lau/ danda: ac principi tuo grata censeret? Nonne eadē quoq; abs te per litteras: tum per antoniu Triciensem du/ calē aulicum cotinuo petii quo die in sub urbanos illos ferrariae hortos diuertimus. at haec quis est uel medio/ crite doctus: quem latere debeat extraria ista oia. qua tanti Guarinus facit: ab aliis uiris sapientissimus in mi nimis duci bonis: ab aliis uero ne in bonis quidē duci? quo fit: ut ois uera laus sit. At uirtutis a me asteses sunt: pro tempore egregie laudari. Nulla igitur aduersus me quisquā utatur in simulatione: nulla calūnia. quare mi nus me munifice munificentissimus dux Borsius tractarit: cu ab ipso equidem. q;ta mea fert opinio. perhuma niter tractatus fuerim: & ut graeci dicunt quippe qui metum publice mris laudibus extule rit. tum hilariter priuatim monuerit si quid esset: quod de se mihi usui foret: id omne in mea esse potestate po situm. aut igitur nihil a me erratu est: aut si quid est erratu. id omne tibi amicissime Lodouice dandum existi/ mo. Itaq; uel meam tu apud infimulatores istos uel tuam apud me causam tuere. Vale & me illustrissimo isti principi unice commenda. Ex Mediolano. vi. Idus Augustas. M. cccc. lv.

Balda/ far
Beatrix
Trista/ nus
Borsius dux
Lodoui c; casela
Guari/ nus
Phile/ phus
Aesten/ ses
sphortie
F. sphor tia
Laus

Borsius dux
megalo prepos
Lodo/ uicus

Francisci Philephi oratio nuptialis habita in sponalitiis Theodori plati iureconsulti: & Elisabeth Vice/ comitis

Sue ipsum naturae ductu: siue rationis: atq; honestatis uim consideremus: nihil esse in actiua: ciuiliq; uita aut antiquis: aut dignius reperianus bene conuenientis conjugii caritate. & sanctimonia. Na si ex oibus gregalibus animalibus homo est maxime ad societate natus. quis no id uel institutum: uel sacramentu maiorem imodu probet: laudet: admiretur: q; hanc naturae comunitatem & tues: & propagat? Hoc aut matrimonio praestari qui nescit: seipsum uidetur ignorare. Recte igitur. ac uero scrip/ tum legitur ab Aristotele acutissimo illo: eruditissimoq; philosopho homine solitariu aut bastia duci oport ere. aut deum. utpote bastia paucis egente rebus. deo autem nulla. Secus uero de homine usu uenit. qui cum multaq; uariarūq; rege ad uita indigeat. eas solus parare sibi nullo pacto possit. Itaq; prima uita. domusq; so cietas in coiugio est sita. Est hoc. n. tanq; saninario reipublicae manat liberi. nepotes. posteriq; omnes. qui cu unis adibus capi nequeant. in uicos primum. dein in ciuitatem propagantur: & regnum. Quare non prudē ter solum ueruetiam sancte. ac pie ille mihi humano generi uidetur consuluisse. qui primus ad hanc naturae co munitatem matrimonium instituit. ab quo ipso qui abhorret. non debet non fateri. cum deus non sit. se simil limum est bellu. Et quinam is fuit? Num Romulus? num Cecrops? Nam Vulcanus? Stultus profecto exi stimandus uidetur mihi. qui huiusmodi inuentum humano ingenio tribuat. Altius certe repetendum est no bilissimi huius. ac sanctissimi instituti principum. Fuit inq; fuit omnipotens ille. ac summus rex oium & au stor. & creator deus. qui continuo in primis nostris illis parentibus coniugium constituit iubens. Crescite & multiplicamini. terramq; replete. Itaq; possumus liquido intelligere. quanta insit in matrimonii sanctitate n laus solum. sed etiam ueneratio. cum id a mente diuina & profectu sit. & constitutum. & iustum. Et est sane co iugium hoc est uiri atq; mulieris secundum legem ad procerandos liberos. coniunctio ea prima societas. qua cum societatū omnium inter homines & origo est: & fundamentum: tum & suauissima ducitur: & utilissi ma: honorificaq; in primis. Hac enim tria maxime expetuntur in uita honos. utilitas: uoluptas uel ea potissi ma: ratione: q; honos debetur uirtuti. utilitas necessariis rebus. cultuiq; domestico. uoluptas autem ea. qua uel corporis. uel animi labore. atq; negotio aliquando conuiescimus. Quae quidē omnia in esse in bene mo rato coniugio non difficulter inueniamus: si uelimus nobiscum ipsi animo uoluntate: a quot. quantiq; fia/

Aristo/ teles

Romu lus
rpcco
Vulca/ nus

gitiis per matrimonii sanctimoniam & tuti reddimur: & salutare: ob eamque rem maxime honorifici. **Tempe-**
 rantes enim: atque pudici coniuges nihil agunt: nihil cogitant: nihil loquuntur: nisi quod honestum: decorumque sit
 atque secundum deum: quippe qui semper ante oculos habeant ad illius se imaginem: ac similitudinem creatos
 nihil agere oportere: quod minus creatori suo gratificentur sed omnia sobrie: omnia casta: omnia innocenter
 omnia secundum legem diuinitus constitutam. **De utilitate** vero: quid est opus prolixiore utamur oratione:
 cum nemo sit natura usque adeo profusus: aut inconsideratus: qui dum se uidet: obstrictum coniugali bono: non
 continuam habeat rationem amplificandae rei familiaris: qua sese: atque uxorem: suosque omnis non alit: solum
 sed cum dignitate tueatur. **Eademque** mente uxor omnia ad conservationem rei domesticae: omnia refert ad par
 cimoniam. **Quibus** utriusque studiis quanta confletur utilitas: nemo est quem lateat. **Quem** praeterea fugit eorum
 qui sine coniugio sunt: rem omnem familiarem habere deterius in dies: utpote cui parcat nemo: sed obligantur ea
 omnes: atque diripiant? **At** uoluptatem non ea metior ratione: qua pecudes uidemus. ut sit suavis quaedam sen
 suum titillatio: leuisque pruritus. **Sed** ea mihi uoluptas uidetur optanda: qua quod modo dicebam & nihil cor
 poris labores remittuntur & animi perturbationibus quandoque passi ueluti relaxantur. **Huiusmodi** uero uolup
 tatem bene compositum matrimonium in sese continere nemo sane mentis ignorat. **Nam** & uir in uxoris pro
 bitate: pudicitia: parcimonia: diligentia: atque charitate mirifice conquiret: & uxor in uiri prudentia: strenui
 tate: industria: ac mutua erga se uoluntate omnes animi molestias: curas: sollicitudines & reponit: & sedat. **Ad**
 haec uero quanta est ea animi uoluptas: quae continuo ex procreatis liberis percipitur: cum in iis sese parentes
 intueantur non solum esse: sed perpetuo fore? **Possent** alias plerasque rationes in medium afferre: quibus ostē
 derem in hac actiua: atque ciuili uita nihil esse coniugio nec praeclearius: nec melius sed unum illud potissimum:
 quod caetera sacramenta hominum prudentium excogitatione atque auctoritate: & inuenta sunt: & constituta.
Matrimonium uero cum deus ipse in prima nostra origine suo ore constituit: ac iussit: & id quidem in horto
 deliciae: & in summa uitae continentia: atque puritate: tum etiam christus optimus maximus dilucide confirma
 uit qui in matrimonio nasci uoluerit: & diuortium temere fieri prohibuerit: & ad nuptias inuitatus eas sua pre
 sentia honorauerit: ac iuuerit. **Per** beate igitur illis ego prospectum reor uiri magnifici matresque nobilissimae: quae hac
 felicitate coniugii muniri sese insigniri instituerint. **Quorum** honorifico splendidissimoque coetui uos hoc die
 ascriptum iri iure consultorum clarissimorum atque integerrime. **Theodore** plate & nobilissima pudicissimaque uirgo
Elisabet uicecomes iure ac merito pro mea erga uos innocentissima uoluntate & laetor: & gaudeo. **Intelligo**
 enim in hoc mutua caritatis uinculo fore: ut tranquillam ac faustam & fortunatam uitam uestrum utriusque partem
 aduertant omnes: & fateantur. **Hoc** autem loco haud absurdum fuerit mea sententia: ut quid uobis tenendum
 seruandumque sit: paucis commenter. **Enim** uero prima coniugii causa est spes quaedam immortalitatis: quae ex liberis no
 bis paritur. **Na** qui corpore mortales sumus: per illos reddimur immortales? **Propagatur**. n. caro nostra in iis:
 quos genuerimus. **Acedit** etiam illud: quod coniugati haud difficulter uitant illicitos omnes prohibitosque con
 gressus. ob quam quidem rem monet apostolus: ut quisque habeat suam. **Est** praeterea uxor uiro pro multis in rebus
 adiumento non mediocri. **Solere** etiam per uxoriae caritatem & acerbissimas inimicitias tolli ardentissimamque bel
 la restinguuntur raptae sabinam nobis exemplo sunt. **Possent** alia meminisse pro multa: quibus coniugii bonitas eluce
 sceret. **Sed** quoniam res patet ipsa per sese: ea breuitatis gratia missa facio: modo unum illud uestrum praetereat neu
 trum tripliciter esse bona coniugii secundum aurelium Augustinum fidem prolem sacramentum. **Fidei** autem illud
 est quod uxori. **In** prole uero attenditur: ut cum caritate suscipiatur: religiosaque educetur & urbane. **At** in sacramen
 to cauendum est omni studio: ne coniugium separetur: ne per diuortium alteri coniugatur: ne proliis quidem ipsi
 us causa. **Estque** praecipuum illud perpetua recordatione usurpandum. **Quos** deus coniunxit: homo non sepa
 ret. **Quare** illud est maxime officio: ut omni ope atque opera studeatur: ut non corporum modo: sed nec etiam
 animorum ulla sit diuortii suspicio: debent. n. coniugati assidue mutua se caritate complecti meminisseque iccir
 co matrimonium appellari: ut quae uiro coniugitur mater fiat. **Haec**. n. est tanquam regula nuptiae: quo generatio
 nem regeneratio excipiat. & ita deinceps regenerando perpetuo propagetur per mutuam caritatis & obediē
 tiae uinculum: cum neuter habeat sui corporis potestatem: sed alter alteri sint adeo obstricti: ut se continere ne
 queant altero conubii debitum postulante. **Ceterum** quod pluribus est opus. **Solum** coniugii sacramentum diuino ore
 constitutum est: cum caetera sacramenta humanae sint inuentioni ascribenda: **Quod** deus igitur uoluit: constituit: ius
 sit. id si quis negarit ulla carere bonitate: hunc ego ausim appellare & sceleratum & impium. **Nunc** autem separatim
 ad utrumque uestrum quaedam pauca sim dicturus: atque te primo alloquar **Elisabet**. **Habes** tu sane ea omnia: quae in spō
 sa aspectari confuerunt: probitatem uenustatem nobilitatem dotem. **Tua** probitas est tota: quippe quae in animo est
 posita: hanc tibi eripere nemo potest. **Quare** cum tibi sit peculiaris noctes tibi ac dies curandum est: ut ei semper aliquid
 addas: eam amplifies: exornes: illustres. **Uenustas** corporis est: quae magis habent in pretio: quo magis fuerit cum
 uirtute coniuncta. **Nobilitas** & diuitiae fortunae censentur bona. **Dos** tibi & pulchra est & pro ciuitatis consue
 tudine satis ampla. **Na** de tui generis splendore quid attinet multa memorare. **Non**. n. familia uicecomitum
 aut obscura: & aut noua: sed & prisca admodum & illustris & potentis. **Na** ut reliquos missos faciam uiros in om
 ni dignitatis gradu clarissimos: qui ex hac prosapia emanarunt. id satis mihi superque uidetur quod uni uicecomites in
 clyti & excellentissimi principes annos iam prope centum ac septuaginta non **Mediolanum** duxerat qua una urbe
 nihil habet orbis terrarum populosius nec uniuersa **Italia** magnificentius: sed alias item per multas & **Galliae** ci

Matri
monium
Christi
optima
xi:
Theo
dor pla
tus
Elisabet
uiceco
mes

Bona tri
plicia
Fides p
les sacra
mentum
Elisabet
Probi
tas

Nobili
tas
Dos
Viceco
mites
Medio
lanum

Italia
Gallia
cisalpi
na

salpina & liguriae potentissimas urbis felicissimo imperto & tenuerunt quadiutissime: & haec etiam tempestate tenet quapacatissime. Sed ne in maioribus tuis enumeradis amplissimis certe oibus optimisq; uiris uidear dicendo prolixior: satis pro tempore fuerit meminisse Gasparini uicecomitis parentis tui uiri profecto & generosi & singulari bonitate pditi: qui illustrissimo illi principi Philippo Mariae ob incomparabilis suas multiplicisq; uirtutes & carissimus fuit & piucudus adeo: ut nihil unq; ab eo frustra postularet. Quid.n. loquar de tua nobilissima illa Iohana matre: quae pstantissimis Rusconibus nata qui tu alia no nulla oppida tu etia uirben Comum quondam tenuere dominatu: in omni pudicitiae ac prudentiae gloria nulla se gessit clarissima forma inferiori. Habes pterea qui hic ad sunt tu ornatissimu equitem auratu Iohannem aloysiu tum Franchinum non fraterno solum sanguine sed etia mirabili caritate coniunctos: qui ut sunt corpore magnitudine ac forma inter omnis mediolanenses spectatissimi ita pluribus uirtutibus ac maximis apprime celebradi ob easq; rex excellentissimo nostro principi gratissimi. Sunt ad haec tibi in uiuis sorores tres no uulgari celebres honestate Agnes uiro grauissimo eidem sapietissimo & optimo Antonio mariiao coniuncta matrimonio & Lezadra comitis Francisci turriai uxor: qui quide ambo integerrimi sunt prudentissimiq; ducales adules: quos uulgo magnos uocant ducalium intratag. Est item soror tertia Margarita nupta ducali aulico alosio du gnio. Quibus sane sororibus tuis Elisabeth pudicissimis pbatissimisq; debes nulla uirtute cedere. In primisq; meminisse hunc te uig esse habituram id quod faulstu felix fortuatug sit. Theodoz Platum: qui & genere natus est splendidissimo & parentibus optimis & ipse quoq; probitate eruditione eloquentia posterior nemine siue cu iureconsultis conferat: siue cu philosophis siue cu oratoribus maximisq; uiris i omni genere laudis & gloria. Vellem mihi liceret Elisabeth ea oia de tuis laudibus dicere quae & pulcherrima sunt & uerissima. Sed cu ea sit apud oes de te fama pudicitiae prudentiae probitatis: ut uirginibus oibus una tu exemplo esse & possis & debeas: ia tempus me admonet: ut oem meum orationis cursum in futuz hunc sponsum tuu breuibus conuertam. Quid aut de te primu laude. Theodore plate: uel quid non laude potius? Na quis oium est: q de tuis pulcherrimis maximisq; uirtutibus ingenio disciplina certius testimoniu uno Francisco philelpho afferre q at: cuius uel admodu adolefens institutus es disciplinis: & cum aetate prouectus. & sapientia: ab eiusdem te familitate & amicitia: nunq a ienum te uoluisti? Finxit te na: ura ingenio uigili acri strenuo dextero. Quare si modo quae recte audires: celeriter tanq picipiebas: sed per multa quoq; assiduo studio diligentiaq; tua. ex uariis lectionibus conquisita atq; collecta perinde atq; in optima quaedam atq; frugifera messis aceru cogere: has nihil quod uel ineptu esset uel minus luculentu admittens. Quibus quide natura tuisq; instituis factu est breui: ut nihil quod ad oratoriam attineret: nihil quod philosophiae grauitate saperet ignorares. Cum uero intelligeres & pro conditione tempore: & pro maiore tuorum gloria legu ciuilibusq; iuris sapientiam omnino tibi esse obeundam ad hanc te totu tanq in patria & auita possessionem recepisti. Idq; usus & ingenii acrimonia & memoriae bonitate & continua quadam diligentiq; industria breui temporis curriculo praestitisti: ut iuriconsultoz & eruditissimus habereris & innocentissimus. Nec tamen inter haec studia siquid ocii uenari poteras: id uacuum siuere patiebaris. Sed quod alii plariq; omnes ad relaxatione & uoluptatis illecebras confertunt: id tu omne aut ad rege diuinarum perspicientiam aut ad aliarum disciplinaz cognitione transferebas. Quo factum uidemus: ut omni in laude ueritatis existimeris. Nec enim te fugiebat duo esse hoium genera alterum doctum & urbanu: alterum indoctu & rusticum: & hoc quida humanae praestantiae q; minimam parte representare: quo de uno uerecunda locutus est hieronymus inquis. Sancta quippe rusticitas soli sibi pdest alterum illud longe proprius uidetur ad diuinam bonitatem accedere: e: cu n sibi solum sed uniuerso humano generi natum iure queat iudicari: quod & consulendo & monendo & instituendo & tuendo sit oibus usui. Et n. cum duae sint animi partes: quarum altera rone habet. altera caret: i utriusq; ui eximius ee uoluisti. Quapropter uirtutes ois complexus est & contemplationis & actionis: quo utriusq; felicitatis etia inter uiuos fieres cumulatissime particeps. Turpissimum certe iudicans a primis tuis illis maioribus Platoneq; & solone uel a ex parte degenerare. Platorum enim familiam & priscam esse & per celebre satis nobis ostendit ipse unus plato: ab quo plati defluxere. Quis enim audeat negare extitisse platonem philosophoru plane oium & maximu & grauissimu. Ut diuini illius ingenii summaq; sapientiae cetera argumeta praeterea: fuit ille omnium philosophorum primus: qui & de trinitate & de rebus diuinis ac nostris multo ante humani generis redemptorem q; apertissime fuerit pientissimeq; locutus. Qua ipsa re una quanq; philosophorum oium nobilissimus iudicari debet: altius tamen eius est nobilitas recensenda. Plato uir fuit atheniensis Xenocratis academici & Aristotelis peripatetici doctor. Is suo proprioq; nomine aristocles dictus est. Nam platonis appellationem aut a pectoris latitudine ab oratione uberiore deductum putant πλάτων platys. n. grace latum latine significat. Huius paternum genus a Codro manauit atheniensium iustissimo rege melathi filio: at maternum a Dropide poeta elegantissimo Solonis legulitoris fratre. Qui quidem ipsi altius referunt genus suum in Hileum heroda neptum filium ac peliae fratrem. Ex quo item nileo & chlora amphionis filia nati sunt filii duodecim: quorum natu minor fuit Nestoris: qui in bello troiano sapientia & eloquentia inter grecos ceteris praestitit. Itaq; mirandum certe non est: si Theodorus platus huiusmodi ortus genere & ipse iuxta ac patet Georgius clarissimus ille iuriconsultus legum ciuilibusq; iuris sapientia est illustris: & Petrus antonius huius frater cum militiae gloriatum pectica est & oratoria laude insignis. Theodorus n. pro transfusa & propagata in posteros ui sollertiaq; naturae platonem solonazq; representat. At Petrus Antonius tum nileum illum qui

Liguria
 Gaspari
 nns uice
 comes
 Philp/
 p^o Ma
 Iohana
 Rusco/
 nes
 Comu
 Iohanes
 aloysius
 Franchi/
 nus
 Agnes
 Antoni
 us mar/
 lius
 lezadra
 F. Turri
 anus co
 mes
 Marga
 rita
 Aloysi^o
 dugna/
 nus
 Elisabet
 Theo/
 dorus
 platus
 Duo ho
 minum
 gener
 Plato
 Solum
 Origo
 domus
 theodo
 ri Plati
 Platons
 origo
 Aristo/
 teles pi
 patetic^o
 πλάτων
 vs
 Platys
 C. dorus
 Melan
 thus
 Solon
 Nileus
 Chlora
 Amphion
 Nestor
 Theo
 dorus

Platus & pilum condidit & res gessit maximas: tum amphionā & dropidē: quo eloquentia reddidit celeberrimos.
Georgi Vterq; autem bonitate referunt **Codrum** regem Is enim pro iusticia & caritate patria sese ultro morti obice
us iuris re non dubitauit. Ea deniq; ratione hi duo fratres pro diuino principe nostro patriaq; salute si opus esset: ui/
consul ram ipsam ultro alacriterq; exponerent: praesertim cum aiaduertant in principis salute patriam salutē esse con/
tus stitutam. Quā i uno ipso **Theodoro** omnem maiorū suorum laudē & gloriam ita liceat reperire ut nullus no/
Petrus bis neq; amphion neq; dropides nec etiam nestor sit desyderandus. Nam ad ceteras uirtutes & uersu ualet &
Antoni oratione soluta adeo: ut quod de nestore apud homez legimus: ex eius lingua melle dulcior oratio profuauit:
us adde modestiā facilitatem mansuetudinem comittatem morūq; elegantiam mirifica & inaudita quadam in/
Platus genii dexteritate prudentiaq; conditam. Quid multis. **Alta** ipse per sese pollet: ita suo splendore praclarus est:
 ut uideatur maiorum etiam claritudini prafluxisse. Quid enim sim longior in recensenda platorum nobili/
 tate: cum non modo in insubribus: ut uetustiora illa silentio: iam inuoluam: uerum etiam & in placentino ac
 parmensi solo superioribus tēporibus: & in ipsa etiam liguria: cuius caput est **Genua** lateq; per **Italiam** nō nul/
 li ex platorum familia uiri magni & prepotentes castella plurima oppidaq; possederint? Quare ne prisca illa
in subref curiosius repetentes quae magis ad rem faciunt: praetereamus: paucis mihi complectendum uidetur: q; & ostē
Liguria di omnibus potest: & ipse legi. Extant. n. grauiissima quaedā tabulae quae uulgo ac tēpestare uocantur publica
Genua instrumenta: & ac quidē reperte in archiuo placentino confectaq; anno a natali christiano uigesimo secūdo
Platus supra millesimum. Quibus quidem tabulis perspicue patet fuisse fratres sex ex quodam nato magifico mi/
Matho litaris dignitatis uiro **Plato** nomine: qui ex plata familia ortus esset ac nobili foemina **Mathodia**: quae filia fo/
dia ret magnā mi equitis aurati comitisq; loniellū luciani atque his paternum auum extitisse **Facinum** platum &
Loniell ipsum equitem auratum: auiam uero probatissimam & nobilem foeminā **Domillam** arasmī turriā filiam:
us lucia Atq; his quoq; in tabulis quae confectae sunt herciscundae familiae gratia dilucide apparet fuisse illis platis am/
nus plissimum patrimonium & arces permultas atq; oppida: quae pro suis portionibus singillatim inter eos fra/
Comes tres diuisa sunt. Castellum autē unū nomine platonum iccirco indiuisum atq; cōmune reliquū esse: quoniam pla/
Facinus torum familia a diuino illo **Platone** philosopho trahens originē haberet agnationis suae perpetuū cognomē/
platus tum. Cūq; hi sex fratres secundū portiones quae cuiq; obtigerant. **Alius** Bononiā. **Alius** Ferrariā. **Alius** Ge/
Dom nuam. **Alius** Rarmā. **Alius** Immolam sese contulissent. **Antonius** platus qui foret ex illis omnibus natu mi/
nilla nori: haberetq; portionem suā in **Mediolanensi** ditione: **Mediolanum** se recepit: ab quo quidem uno cū care/
Arasm ri maiores tum illustres & sapientissimus iureconsultus **Georgius** platus clarissimi huius sponsi pater profe/
turrius ctus est. Quid. n. memorem quod est oibus luce ipsa magis perspicuum: uirū illum grauem atq; sapientē **Gui**/
Castellū detum platum: quem ipse **Georgius** auum habuit. Fuit enim ille tanta probitate & sapientia: ut nō mō apud
Guidē **Iohānem** mariam secundū mediolanensium ducē iuuenem sane ferocissimū primū locū obtinuerit: sed apud
tus pla eius etiam patrem **Iohānem** galeaciū quo nihil uidit aetas illa in omni praestātia genere nec admirabilius nec
tus perfectius: tanto est habitus in honore: ut existimari posset diuinus ille princeps nihil apud se habere uno **Gui**/
Georgi deto plato aut carius aut praetiosius. Itaq; non est mirādum: si talis ille rātusq; uir pro suae pietatis munere ad
us plat sanctam ciuitatē hierosolymam cum ornatissimo samulatu nauigauit: quippe qui itelligeret honorē omnem
Iohan huius mūdi inanem esse: ubi diuino uacaret cultu. Quā obrem deuotissime eo profectus ubi uoti sui pientiff
nes me factus est compos: a serenissimo **Hungariae** rege **Carolo** apud sacrosanctū sepulchrum ipsum militaribus
Mar. est ornatus insignibus. Hoc igitur auo **Guideto** & patre **Georgio** natus est excellentissimus hic iureconsultus
dux. **Theodorus** & quo de modo uerba faceram **Petrus** antonius & cū alii fratres tum **Anastafius** adolescēs: qui
Hiero etiam ipse paternam atq; aliorū suorum maiorū gloriam egregie imitatur. Nam ipse quoq; legali ciuiliq; sapi/
solyma entia ita operā dat: ut suoz aequalium cedat nemini nequaquā is quidem solonis platonis oblitus. Na & solo/
Carolus nis leges quanto fuerint in honore: uel unum illud est dilucidum argumētum: quod **Romani** ipsi rerum do/
rex mini legatos decē in graeciā usq; miserint: qui eas ab **Atheniensibus** petitas in urbē ferrent ad suum stabilitū
Anasta iusticia & decorandū imperiū: Et plato quantā prae se laudem ferret legū iusticiae uniuersaq; administratiōis
fius pla ciuitatis cū alia per multa eius uolumina eruditissime atq; sapientissime lucubrata tum libri decem de republī/
tus ca duodecimq; de legibus apertissime declarant. Sed his omnibus omittis quid loqr de materno genere **Theo**/
Solon dori? quid inquam de huius matre pudicissima atq; optima muliere **Agnete** **Maffei** muzani illius filia: qui &
Romā senator sapientissimus fuit & ob maximas suas innumerabilisq; uirtutes **Philippo** mariae nobilissimo ducē ca/
Gracia rissimus: Num tantus ille princeps cuius splendidissimum nomen nulla unquam neq; inuidia nec posteritas
Plato obscurabit: tanto fecisset unum maffeam mazanum nisi omni laude dignum censuisset? Vellem mihi. liceret
Agnes ea omnia in medium referre: quae ad uera de te laudes attinere intelligo praestantissime iuriconsulte **Theodo**/
Maffe re plate: quae quoniam temporis breuitate impediō: ut praeteream: est necesse. Vnum illud certe scio: te unum
muzāus esse inter omnis: qui non tam platus dicendus sis quam plato: utpote qui nō modo platonem in omni sapiē/
Philip ria gloria representes: uerum etiam sis idem plato: a quo illustris familia olim tua quae nunc deprauatione
pus Ma temporum plata dicitur: platonica fuerit appellata. Sedm quonia me tempus iam admonet: ut ad uerba illa
ria dux solemnia quibus tota uis matrimonii per uerbum de praesenti concluditur: nostra omnis oratio se conuertat:
theo do de his nunc satis atque super
rus pla
tus
Plato

Francisci Philephi oratio nuptialis habita in desponsaliciis Petri Biragi & Elisabet princiuialis.

Qui sacratissimum coniugii uinculum non sum opere laudat excellentissimi principes indigni profecto illi mihi uideri debent qui ex ullo hominum numero iudicentur: Nam si natura fieri uidemus: ut quicquid aut aliter aut sentit: producat aliquid sibi simile: quo in sua specie propagetur: idque non in ceteris animalibus solumque ratione carent: sed in herbis etiam & arboribus quae sunt inopes sensus: intueri liceat: quid de humano genere dixerimus. quod diuinam imaginem praesertit? Nonne ad ipsum naturae appetitum diuino quoque praeepto admoemur: ut crescamus: ac multiplicemur: terraque repleamus? Et est sane coniugium ut mea fert opinio: uiri adque mulieris secundum legem ad procreandos liberos coniunctio. Non enim ad pruriendis libidinis non ad titilantis sensus non ad obscenae uoluptatis intemperantiam institutum est matrimonium: sed ut pro ratione pro lege pro sanctimonia nobis similes generemus. Itaque in coniugio admodum est cauendum non modo: ne quid per adulterium quod impium est: sed ne per lasciuiam quidem ullam quod pecudum est proprium: perpetremus. Oia sunt a nobis secundum uirtutem ac deum agenda: dicenda: cogitanda. Haec qui pure caste innocenterque seruare prexerint: non disficulter triplicia illa bona assequuntur: quae dicuntur fidei prolis sacramenti: Huiusmodi autem matrimonium tantum in se iucunditatis habet: ut nihil in uita possit esse felicius. Quod si ex ullo unquam sperandum fuit: tum ex hoc praesenti fausto fortunatoque coniugio non modo licet sperare: sed ita omnino sperare: atque ea quae oculis cernuntur & in nostra situ sunt potestate. Quis. n. ignorat sponsum ipsam Elisabeth principuallis lampugnani uiri clarissimi atque optimi Katherinae spinellae nobilis & honestissimae mulieris filiam ita esse ab prima usque infantia educatam. ut simul cum lacte uideatur pudicitiam bonitatemque omnem hausisse? Nam de Petro sponso quid attinet multa dicere: quem omnes scimus nemine suorum aequalium in omni probitatis genere inferiorum. Et ne loquor sim: quod tempus locusque patiat: Et certe Petrus parentum maiorumque suorum quae similibus: quippe qui natus Antonio birago ornatissimo uiro & Elisabeth souica muliere probatissima habuit Maffeolum paternum auum: quem praestantissimum dux philippus ob eximia erga se fidem singularique prudentiam praefecit suae uniuersae: curiae magistrum: quem quidem pulcherrimum: & amplissimum magistratum Maffeolus ea diligentia & integritate gessit: ut perinde atque haereditarium diuinus ille princeps in Antonium eius filium post patris obitum transfulerit. Quid dicam praeterea de huius patruo Andrea birago uiro magnifico & grauiissimo: Nonne idem dux Philippus tantum eum semper fecit cum publicis tum priuatis in rebus ob ingenti acrimonia magnitudinemque consilii: ut ne minem haberet cariorum: neminem iucundiorum. neminem cui plus aut tribueret aut crederet? Apud hunc autem illusterrimum principem nostrum quantum semper idem Andreas ualuerit: quo ad uixit. & auctoritate & gratia & domi & belli ob eam: qua plurimum semper claruit: diligentiam ac fidem: nemo uestrum omnium est qui nesciat. Quid enim uager per alienas familias quibus Petrus sponsum affinitate coniunctissimus est? Souicos posterulas amicos aduocados morones uicecomites ipsosque lampugnanos: cum inter biragos tot uiri floruerint ac etiam nunc floreat in omni uirtutis genere: ut si eos numerare uolueris in hac temporis breuitate: sim non mediocri tedio futurus? At de nobilitate & generis claritudine pudicissimae huius sponsae Elisabeth si uerba uolueris pro dignitate facere: non sit mihi huiusmodi breui sermone opus sed prolyxa oratione uel quam spatiosissimis. potius uoluminibus. Nam quae familia est paulo excellentior non mediolani solum sed in hac uniuersa Gallia cisalpina: quae non sibi maximo semper duxerit ornamento lampugnanae affinitates? Quare ut tempori inseruiat cetera omnia omittentes paucis ea percurramus: quae ad domesticas sponsae laudes in huiusmodi necessitudinis genere attinet. Nata est Elisabeth patre ut modo dicebatur Principualle: uiro certe mea sententia: quae & dexte ritate ingenii & strenuitate magnitudineque animi alteri nemini suae patriae concedat fide atque obseruata tanta in excellentissimos nostros principes Franciscum sphortiam Blacamque Mariam duo huius temporis splendidissima luminaria: quanto esse maior nullo pacto possit. Quid. n. meminero aut Petrum auum paternum ciuilem pontificis iuris peritissimum grauiissimumque doctorem? aut Georgium illum patruum: cuius ad paternas laudes tanta beneuolentia accessit in hunc diuinum principem: ut eam non nisi cum uitae exitu terminarit? Nam & Bernardum philosophum ac medicum & Baptistam atque Iohannem andream uideris in uiuis non uulgari uirtute iuuenes. Hieronymus etiam ipse patruus quanta modestia humanitateque praestiterit: dum uita frueretur: cognostis omnes: Sed ut de reliquis ne sim in dicendo loquior: conticescam: Nonne unus hic Oldradus lampugnanus magnificus: eques auratus ducalisque senator sapientissimus tanto semper in honore est habitus ob eius praecelas summasque uirtutes cum apud Philippum Mariam illum: tum apud hunc ipsum Franciscum sphortiam socerum generumque duces: ut alterum habeamus neminem: qui cum hoc uno queat de gloria continere? Quae cum ita sint: non dubia nobis oibus spem affertis felicissimi coniuges Elisabeth lampugnana Petrique birage in oia uos laude similis fore parentum maiorumque uestrorum. Respondebitis. n. respondebitis profecto geniturae famini: talisque uos praestabitis: ut non minus illis praeruluxisse quam accepisse ab illis lucem sitis iudicandi. Quare quod felix faustum fortunatumque uobis sit iam ad ipsum desponsationis munus propius accedamus. Mediolani. iiii. Idus septembres. M. cccc. lvi.

Francisci Philippi epithalamion in nuptiis nobilium coniugum Iohannis antonii simonetae & Margaritae cotta.

Inter humanae societatis uincula: quibus ratione duce iucunde inter nos uiuimus: nullum profecto neque iucundius neque utilius esse aia duerto: quam quo uir & uxor mutua caritate inuicem coniunguntur. Scimus enim in uniuersa re domestica qua constituitur seminarium reipublicae tri-

Praceptum diuinum
Coniugium
Liberi
Libido
Intemperantia
Lex
Sanctimonia
Matrimonium
Elisabet
Katherina
Petrus
Antonius
biragus
Maffeolus
Philippus
dux
Andreas
biragus
Elisabet
Gallia
cisalpina
F. sphortia
Blanca
maria
Georgius
Bernardus
philosophus
Baptista
Iohannes
andreas
Hieronymus
Oldradus
Philippus
Maffeolus
Elisabet

**Grego/
rius na/
zanze/
nus
cecrop/
us
Aegip/
tius
Romu/
lus.**

**Iohan/
nes an/
tonius
Marga/
rita
Magda/
lena
Petrus
cotta**

Angelus

**Cicchus
Oldradus**

**Deus ois
potens**

placere esse societate heri & serui uiri & uxoris patris & filii: & id quidem secundum triplex ciuitatis administranda genus. **M**axime uero communio coniugium quod uocamus: tantam uim in se habere tantam magnitudinem tantam praestantiam excellentissimi philosophi tradiderunt: ut inde gradatim secundis auspiciis ad summum usque pergerint. **V**t. n. unius egregii uiri principatus & optimatum praestat & populi dominatum: ea ratione secundum **Gregorium Nazanzenum**: quod exemplo unius dei in caelo regem unum oportet esse in terra: eodem modo coniugalis dignitas quae unius est ad unam: reliquas societates antecellit. **I**taque mirandum certe non est. si deus optimus maximus ab ipso usque humanae creationis initio constituit iussitque matrimonium: continuoque adiecit: crescite ac multiplicamini: & replete terram. **N**on. n. a **Cecrope** illo quem fabulatur: non ab aegyptiaca superstitione non a **Romulo** ne scio: quo est huiusmodi coniunctionis bonitas aut introducta aut excogitata: sed ab ipso immortali deo: a quo quicquid est boni: ad nos peruenit: & sine quo boni esse omnino nihil potest. **E**t quaeque maritalis caritas inter omnes uirtutes est: sua natura suauissima: tunc tamen fit longe suauior & gratior: si qua ratione instituta est: eadem etiam per te seruetur. **N**am procreationis gratia matrimonium introductum uidemus & id non hominum magisque communi quamdam naturae lege. **S**ic. n. & arbor arborem & seges segetem & animal ex se animal gignit: quod qui diligenter secutus uoluntariis: omnia opera diligentiaque curabit: nequid in maritali praecellencia aut agat: aut meditetur: quod abs eius decoro sit alienum. **S**acrum inquam & impollutum oportet esse coniugium quod ut in omni uita mutua dilectione tueatur: illud nos oportet praecipue assidue meminisse nec uirgine habere potestatem sui: nec uxorem sui esse arbitrii. **S**ed utrumque alteri pari quadam pietate obstringi. **Q**uid. n. memineris: quae quataque comoda atque emolumenta ex ipso bene conuenienti conubio consequuntur: cum uisum fuerit ut est prudentis patris familias rem quotidie: quam tum honestas patitur: augere ita sollertis diligentisque matronae eam domi digerere ac tueri. **Q**uare non equidem possum uobis non admodum gratulari **Iohannes antoni** atque **Margarita** quod diuini praecipit ac legitimam coniugii sanctionem hoc die quod utriusque uestrum felix fortunatumque sit: inuiturumque rectissime uobis posteritatique uestrae consuluisse facturi uos certe omnia pro uestra uestrorumque dignitate. **N**am ut abs te incipiam casissima: pudicissimaque puella **Margarita**: non potes tuorum parentum non esse simillima. **S**ive. n. ante oculos tibi ponas nobilissimam & honestissimam matrem tuam **Magdalenam Leonatinam** siue patrem tuum clarissimum & grauissimum senatorem hunc **Petrum cotta**: ratio debet accendi praecipue desiderio: ut nisi quod honestum sit & laudabile apud omnes: intelliges tibi esse in nuptiis propositum. **N**on. n. es ignara: quanto semper tum uniuersae **Cottae** familiae tum ornatissimus pater tuus in splendore sit habitus. **N**am ut antiquiora breuitatis gratia conticeam: nisi uir iudicatus semper esset praecipue pater tuus nunquam praecipue simus dux **Philippus** tanti eum fecisset quod diu fuit in uiciis: neque illustrissimus hic atque optimus princeps noster ordinis senatorio ascriptisset. **Q**uo fit ut omni tibi cura omni studio omni industria animetudine sit: ut huiusmodi ad senium iam peruenit in tua praecipue atque laude conuiescat. **D**e te uere **Iohannes antoni** nihil esse intelligo: quod non quod optime tibi quicquid debeat polliceri. **E**s. n. tu omnium primus singulari quodam prudentia praeditus: quod sit: ut quae sequi oporteat in matrimonio sanctitate: & quae uitare: nescius esse non possis. **A**ccedit auunculus huius tui uel patris potius itegerri mi atque summi senatoris **Angeli simonetae** auctoritas & amplitudo cuius prudentissimus institutus: & uoluntati cum semper parueris: ac peias: hanc omnem quam habes: tibi gloria peperisti. **Q**uid. n. memorere hoc loco sapientissimum & eruditissimum uirum ducalium secretarium consobrini tuum. **Cicchum**: qui ut affinitate tibi coniunctissimus est: ita maximum lapugnans ille cuius nomen illustre est unica filiam quam habebat: tibi matrimonio copulauerit. **H**is est rationibus ad ductus uir spectatissimus **petrus cotta** te sibi genere libenter accepit filius is certae tuae ante actae uita: quam nonit omni ex parte praecipue esse. **Q**ua propter tibi opera data est: ut tanta de te expectatio non modo respondeas: sed et mirabiliter superes. **A**spicis praeterea non obscure: quantum tibi munus ad gloriam est additum quod humanissimus princeps noster splendidissima sublimitatis suae praesentia cum tot illustribus iclytisque principibus matrimonium hoc honorat future is quidem speras: ut tales e uobis coniugibus liberi prodeant. quales **Angelum Petrumque** est exp tus quorum erga se fidem atque deuotionem tantam in rebus omnibus esse cognouit: ut accedere nihil possit ad summum. **S**ed ne longius nostra protrahatur oratio: iam deo duce atque auctore ad transigendas nuptias propius accedatur.

Francisci philelphi oratio nuptialis habita in desponsione magnifica puellae Maruciae & magnifici equitis autati Raymundi attenduli.

Quanti fieri oporteat bene conueniens matrimonium **Magnifici** atque illustres uiri: uel ea ratione per bari praecipue: quod quae tria maxime expetuntur in uita: honos utilitas: uoluptas eiusmodi uinculo apprimere continent. **N**am ut in societate humana nihil est adulterio turpius: ita coniugii sanctitate honestum nihil. **Q**uid: quod ex omnibus sacramentis quibus bene atque beate uiuunt: hoc unum duntaxat diuino est ore constitutum & id quidem in primis illis partibus: quibus praecipue est ab omnipotenti deo: ut crescerent: ac multiplicarent: terramque replet. **I**n his sane omnibus laudat calibatus: quod contempta omni carnis concupiscentia abstinere. **Q**uoadmodum. n. uidetur natura fieri: ut quicquid uel alitur uel sentiunt: producat aliquid simile sui id quod non in ceteris animalibus solum in ueris licet uerumetiam in stirpibus & herbis nonne is fuerit ob omni naturae lege alienus: qui inter homines manens non se hominum esse meminerit: non quare per generis propagationem

sei tetrīs quoq; reddere immortalē? Legimus apud maiores eā **Lycurgi** legē plurimū laudari solita: qua iis san-
 xisset eos oīs q; nubere uoluisset: tū i **Gymnicis** ludis a spectaculo arceri: tū et affici ignominia: q; ppe q; eos
 priuatos uoluit eo honore atq; obseruatiā: q; senioribus a iunioribus p̄stare. Idq; ob nullā aliā cām: q; ut pro-
 creātorū liberorū q̄d diligentissimā hērent fōnē. Quod et factū ē: ut a nemine adolescens ille reprēderet: qui
 adueniētī **Dercyllidā** i **Theatze** nō mō nō asū rexerit: ac subsellii cesserit: sed adiecerit potius: Nā nec tu mi-
 hi o **Dercyllida** q; cessurus eēt genuisti: cū **Dercyllidas** tamen & uir grauissimus foret & res maximas suo ipio
 p̄clarasq; gessisset: Sed qd aut **Lycurgi** aut multo ante **Lycurgū** **Mercuri** ac **Cecropis**: quid dein romuli de cō-
 iugio instituta cōgrimus: q̄d o qdē **Christus** opt. maximus q; idē filius dei eēt & deus tū in m̄monio nasci
 uoluit: tum iuitatus: ad nuptias eas p̄sentia sua ornauit: ac iuuit? Quāta uero utilitas manat q̄ta uoluptas ex
 cōiugali cōiūctiōe: oēs in matrimōio sūt: facile itelligūt. Nā cōiugali amore nihil p̄fecto mitius nihil dulci-
 us nihil suauius **Utilitatis** at oīa plēa sūt q; m̄moniali p̄cmonia atq; diligētia administrāt. **Rectissime** igitur
 utriq; uestz: prospēctū iudico magnifica uirgo **iulia Marucia** & magnifice **Raimūde** atrēdule: qd p̄ sp̄sali-
 um iurū s̄cimonā atq; splēdore sitis hodierno die mutuo caritatis uicūlo cōpulādī: quo et uobis ip̄is poste-
 rius uestris q̄saluberrime & maxima uestra cū laude cōsultatis. **Nec. n.** s̄terire uos debet tria eē nuptiaz bona
 mutua inter cōiuges fidē plis nō solū p̄creāda sed benigne alēda & ingenue atq; inocēter educāda studium
 in primisq; sacramētū: quo ip̄olutū cōnubiū & oī suspitiōe uacū seruāt. Ita. n. uos faciētes & caelesti sat̄
 facietis & mūdi gloriā: nā parētū & maiorz uestrorz claritas nō pag; icitare uos debet ad omne cōiugiū offi-
 cium ac decus. **Es** tu sane **iulia** nata splēdidissimo eq̄te aurato & rerum bellicaz laude celebrādo **Baldo** **Ma-**
 rucio illius **nicolai tholētini** filio cuius illustre nomē nullus unq; delebit interitus. **Vnus. n.** **Nicolaus** ille
 tholētinas tallis fuit tāstūq; belli dux ut princeps ille nobillissimus **philippus maria** & patrē appellare eū con-
 sueuerit: & eius fidei suā oēm dirionē administrādā cōmiserit. **Hūc** et **ueneri**: hūc **Florētini**: hūc **Romana**
 ecclesia suaz: oīum copiāz ip̄atorz hūit. Nā de patruo tuo **Ihoāne tholerātinati** q; & p̄sens ē & te nō secus
 amat ac filiā: eo loquor uerecūdius: qd suas de se laudes nō libēter audit q; ppe q; ut eōi i re modestissimus ma-
 lit haberi & eē laude dignus quā corā laudari. Sed illud satis ē dilucidū argumētū excellētissime suaz summaz
 q; probitatis & sapientiaz qd ob multas & maximas res suas fortissime gestas magnanimus ille noster & icly-
 tus dux **Frācisus** s̄phor. & hūc sibi generū asciuit & magnis copiis p̄fecit & i ordine senatorio locū ornatī-
 simū obtinere uoluit: & nō secus ac filiū & carz habuit & piucūdū semp dū fuit i uicis: Quāti at hūc faciat
 p̄tātissimus dux **Galleacius** uedemus oēs. Nū q; squā minus eū admiret: quē diuina sapiētia tāti principis fa-
 ctū maximi? De te uero **Raimūde** atrēdule qd multa dicturus sum q; natus patre **Michaele** fortissimo illo: &
 laudatissimo belli duce quē uniuersa prope italia ob p̄claras suas freq̄ntisq; uictorias habuit in honore te oī
 in re similimū illi p̄stas: dignumq; ostēdis cognatiōe inuictissimi nostri principis. Quā cū ita sint: aliud ni-
 hil restat: quā ut p uerba illa despōsionis sōlemnīa ad rem ipsam propius accedamus.

Dercylli
das
Mercuri
us
Cecrops
Xps opt.
maxim⁹
iulia ma
rucia
Raimun
us
atē
dulus
Tria nu
ptiarum
bona
iulia
Baldus
maurici
us
Nicola⁹
tholenti
nas
philipp⁹
dux
ueneri
florētini
romana
ecclesia
ihoānes
tholenti
nas
F. s̄phor.
dux
Galeaci⁹
dux
Michael
italia
orpheus
phanes
Ihesus
Dercylli
des

**Francisci philephi oratio hita in cōnabio magnificā puella Margaritā arciboldā & magnifici equiti
 aurati Antonii cribelli**

Vm iter uahemētissimos ac maxius ai affect⁹ tāta sit uis amoris illustrissime p̄iceps p̄tātissimi
 p̄res m̄resq; hōestissia: ut etā tiḡsim⁹ ille poeta **Orpheus** idēq; theolog⁹ cū n̄ dubitauerit n̄ mō
 deū asserere: sed primū quoq; deoz oīum post discretū atq; digestū i sua mēbra chaos qd nomi-
 nat apparuisse caelo: ob idq; phāctis appellatō nē meruisse q; nihil. s. sine amore atq; cōcordia
 in uniuerso mundo constare firmitus aut diutius possit qd dicemus de sacratissimo i p̄so amo-
 ris uinculo ac plane indissolubili: quo uiri atq; uxoris animi honestissimo quodam nexu in-
 uicem uincuntur? Quod si coniugium, prius in caelo sit diuino iussu ac decreto: quodā: quā
 celebratur in terra quīs ambigat quicquid ab eo fit: id optimum esse oportere? At in primis parentibus ma-
 trimonium deus ip̄e omnipotens mirabili caritate instituit. Ad hāc: **Ihesus** clementissimus humani generis re-
 demptor tum in coniugio nasci dignatus est: tum inuitatus ad nuptias non inuitus uenit: easq; sua p̄sentia
 non solum honestauit: sed etiam inuit & quamquā omnis amor delectare plurimum solet: is tamē qui ex bo-
 no coniugali percipitur ac manat tantam & eam incredibilem uoluptatem p̄ se fert: ut nihil in uita possit
 esse iucundius. Ad huiusmodi autem amoris honestatē ac iucunditatē accedit magnitudo utilitatis: qd qdē tria
 cum in uniuersa uita expetuntur tum in amicitia maxime. Nam quam aliam amicitiam huic necessit uini ca-
 ritatē coniugali anteponamus? non enim coniuges non possunt rationem habere & augendā & conseruā-
 da rei familiaris cum ob uniuersam domum tum ob liberos procreatos uel procreandos: quorum uitā di-
 gnitatieque consulere natura etiam ductu impellimur. Erat sane apud **lacedaemonias** iis: qui ad senectutem us-
 que uita calibem duxissent perinde atque proposita qdā ignominia nota: q; ppe q; nihil in postez p̄pagāda
 reip. cōsulere uiderent. Quo factū ē ut generosi illius adolescentis dictū in **Dercyllidā** ip̄robaret a noīe. nā nec
 tu mihi cessurus sit: genuisti. **Nō. n.** asurrexit **Dercyllidā** adolescens: neq; honorem: quē mors erat a minori
 bus p̄stari grādiōribus natu: ei exhibuit. Et quisnā dubitet eū qui tā ut uiuit actiua: infamiaz crimine uacare
 nō posse: ubi sine uxore uixerit: cū uel diuino p̄cepto crescere nos semp oportet: ac multiplicari: & qdā natu-

margari
ta
antoniuf
paradi
los

ra lege gignere nobis similes. Itaq; nō absurde uestri uobis parentes ut sūt uiri graues & sapiētes: nec inutili/ ter prospexerunt: cū tibi Margarita arcimbolda pulcherrima: pudicissimaq; puella tum itē tibi generose ado/lescens equeq; aurate Antoni cribelle: quos nō mō nō aduersātes: sed q̄modissime obtēperātes uolūtātibus adhortationibusq; paternis hoc laudatissimo & optimo ad procreandos liberos sacramēto inuicē uideam cōiugari. Et enī reliqua oīa sacramenta hūana sūt & inuētiois & instituti. Matrimonium uero solus deus ipse cōstituit & i primis parētibus: quod modo dicebatur: & in delictiarum horto: qui a grācis piēntissimi eē uoluerūt. Nā primum positum est in fide atq; in prole: tertium in sacramento. Et sacramēto quidem cauet ne diuortium fiat: sed oīa quā ad regendum matrimonium suscipiendos liberos attinēt: scēte inoēnterq; seruentur. Quod autem munus ad prolem spectat. illud esse uolunt: ut & pie suscipitur & alatur benigne: & eduretur religiose. Fides uero omnem fugat in temperantiam libidinis: quo uinculi cōiugalis tam in uiro quam i uxore: sanctitas pro mutua dilectione perpetuo cōstet. Et ne sim prolixior quam & lo/ cus & tempus & personarum postulet dignitas: iis in presentia prātermissis: quā pro rei magnitudine pmul ta dicenda essent ego uos spectatissimi cōiuges monere hortari. rogare: obsecrare: obtestari nō desinam: ut ni hil uobis potius ducatis q̄ & dies & noctes habere ante oculos deum: ad quem unum mentem omnē cogita tusq; uestros q̄ piētissime referatis quo tanq̄ presente atq; uidente omnia: nihil oīno neque agatis neque di catis: neq; meditemini nisi castā & cōtinentē. Sic. n. omnia erunt uobis optata: atque felicia. Quod autem secūdo loco uobis arbitror obseruādū: adhibete diligētē opam: ut parentibus maioribusq; uestris ornamē to laudiq; sitis. Tu enim Margarita nata es Nicolao arcimboldo clarissimo iuriscōsulto ac uiro disciplina/ rūq; oīum laudatissimāq; doctissime erudito cōsuleriq; ducali sapientissimo. & optimo. Matre autem san/ batissima ac nobili Ursina canosa. Nā quid ego commemorem tot ac tantos uel paterni uel materni san/ guinis nobilissimos magnificosq; uiros palauicinos: rubeos: folianos: torrellos: archēsesq; comites: cum i hoc uno: Nicolao arcimboldo tanta sit uirtus tantus splendor: ut cum omni antiquitate possit de sapientia & i tegritatis laude cōtendere? Tu at Antoni ea cribelloq; familia natu es: quā diuū Gulielmū origine eum item auctorem generi habēs nō mediolani solum illustris est: & prapotes: sed in uniuersam Italiā nō bellimū quā pacis artibus cognita: quoz ego singulorum eximias laudes si uelim singillatim psequi: nullam neq; te/ poris nec loci rationē sim habiturus. Vt enim silentio prāterea & Vrbanum tertium summū ecclesie: Roma/ nā pōtificē & alios permultos uel episcopos uel belli duces: ad hęc & iuriscōsultos & philosophos: quibus familia tua est iā pridē splēdidissimi celebritatem nominis omnium gētium testimonio assecuta: satis tibi ad optimarum actionum imitationem exemplo sint uel pater tuus uir magnificus Vgolinus comes: uel patrii ipsi duo cū reuerēdissimus pontifex nouariēsis Iacobus philippus tum comes Antonius humanitate prudē tiatq; insignis. Prātereo enim consulto affines: reliquos atq; propinquos tuos: quorum numerus est prope in finitus: ne iudicē q̄ par sit: in dicēdo curiosior. Tu uelim ad domestica exempla quibus debes ad omne phi/ tatis generis mirifice inflamari: utaris etiam illa qui semper soles: bonitate ingenii tui. Fac obsecro: ut quam de tua laude expectationē cōcitasti hęc nō minus i hoc fausto & bene cōueniēti cōiugio: q̄ in ceteris uita: par/ tibus sustineas atq; tuearis. Volat enim adolescentia alis pnicibus & omnis ætatis flos breui momento la/ guefcit. Sola uirtus stabilis est possessio sola icōmutabilis: quā tam etsi in omni uita: statu est utilis: in matri monio tum maxime necessaria. In hoc enim reipublicæ seminarium constituitur: quod nisi omni uitio uacue/ rit: nunquam ad bonam frugem sit peruenturum. Sed de his satis. iam ad ea ueniamus: quā materno sermo ne paucis transfigenda sūt. Mediolani. vii. Kal. iulias. M. cccc. lviii.

nicolaus
arcibol
duf
Ursina
Guliel
mus co
mes
Vrbāus
pontifex
Vgolius
comes
iacobus
philip
pus eps
antōius
comes

Exordir
F. sphou
tia dux
L. crass
Qu. ma
ximus
Gn. car
bo
Tyrta
m^o theo
phraftus
atheniē
tes
Demo
sthenes
Philip
pus rex
alexāder
M. Tul.

ORATIONES DIVERSE.

FRANCISCI PHILELPHI ORATIO AD PIVM SECVNDū Pōti. maxi. hīta Mātuz i publico
blico uniuersaliq; Cōsistorio p Duce Frācisco Sphortia die martis. xiiii. Kal. octobres. M. cccc. lviii.

QUVM ESSEMPATER BEATISSIME Noīe atq; iussu humanissimi p̄cipis huius mei Fr. sphor. iclyti Mediolanēsiū ducis ap̄d sc̄itatē tuā i tāto hoc & tā florētī splēdidissimo q̄ cœtu uerba facturus de rebus maximis & clarissimis & cū necessariis tū xpianis oibus nō mediocriter cōducūris: nō poterā qdē nō subuereri: ne idē mihi accideret: qd̄ grauisimis ac sumis & oratoribus & philosophis usu aliquādo uēisse tradit: Nā & L. crassus cū pater nā ulturus iniuriā apud Qu. Maximū foret aduersus Gn. carbonē causā acturus: ne uerbū bū qdē potuit emittere. Et Tyrta mus cognomēto Theophrastus pauca admodū uerba ap̄d Atheniensem populū diciturus obmutuit. Demosthenes uero talis ille tātusq; orator apud Philippum regē Alexandri patrē orationē hīturis idē ē passus. Nā qd̄ dixero de eloquētissimo uiro eruditissimoq; philosopho M. Tulio Cicerōe? Nō ne i cā illa nobilissima Titi āni milliois fortissimi uiri & optie de se meriti ita expal luit: ita tremuit: ita defecit: ut iēptius nūq; orauerit? Hęc igit̄ uecū repetēs p̄ beatissime aīo: quolūtās tū hū ius loci ornatissimī aplitudinē atq; maiestātē: tū icredibile tuā diuināq; sapiētīā merito optioq; iure expauc/ scebā: ne qd̄ icpiētī mihi: qd̄ nollē accideret. Sed iā ne plāe recreat: ac reficit mitissimi tui istius uult? atq; ai fa cilitas singularisq; illa bñgnitas: q̄ nup. i urbe Roma corā ip̄e de te exptus maiore cū fiducia ad dicendum ue

no. **Vt** ad re propius accedat: hic optimus principes meus ut est sanctitatis tua: & sacri huius collegi cardi-
 nalium uniuersaq; romane ecclesie obserberes ad uindicanda xpiana republica: ex atrocissima & terrima ser-
 uitate turcorum in pristinam sua & libertate & pignitate indignum profecto & iniquum a se factum iri ex-
 stimasset: si abs te tantopere perhumaniterq; accersitus ad constituta die minus ipse: quamprimum uenisset in pul-
 cherrimum huc perillustreque conuentu tot oenerabiliu patru & dominor & principum. **I**ntelligebat eni
 in tanto reg: discrimine quo tota religio nostra fluctuat: celeritate plurima opus esse: ne dum praestolando co-
 sultadoque serius tempus territur: diu Petri nauicula ante naufragio obruatur: qua tabernaculo fuerit ruder-
 tibusq; munita. Itaq; posthabitis omninoque praetermissis ceteris negociis suis omnibus quae circa noui prin-
 cipatus sui administratione in tantis huius nostrae tumescens fluctuantisq; italia procellis atq; tepestatibus
 neque parua nec leuia esse possunt ecce ut uides: non inuitus paruit salutaris admonitionibus & sanctissi-
 mis missis tuis: quippe qui ut est uir non minus studiosus religionis & pietatis quam & ingenti animo & con-
 filio: animaduertebat te pontificem maximum & sanctissimu no sine causa in tanto itineris labore & infir-
 mitate corporis & apostolico illo folio Mantuam concessisse: & universos christiana fidei princeps ac re-
 ges consultandi ferendaq; opis gratia instanti necessitati litteris ac nunciis conuocasse. **N**am quid magis decet
 xpianum hominem qua no modo pecunias atq; uires suas p illius nomine gloriaque offerre: sed etia semetip-
 sum si opus fuerit deuouere: qui ut ipsi uita frueremur aeterna: cu e domino seruius fieri tum crudelissime &
 per omne ignominia genus mori uoluit. **O**h diuinam illam clamentiam. **O**h liberalitatem & munificentia
 obstupendam. **T**u pro nobis xpe optime maxime: quo illius origialis delicti & perpetuae culpa reos iexpia-
 bili faciore liberares pudendam acerbissimamque mortem non solum non recusasti: sed ultro etiam atq; p-
 libenter depoposcisti. **N**os autem ita simus ipudentes: ita ingrati: ita mentis ac sensus iopes: ut facultates no-
 stras atq; uitam ipsam si sit opus: quam a te uno gratis accepimus i tan a tui nominis iactura & contumelia
 tibi repetere reddere dubiteremus? Absit a regibus & principibus xpianis tm dedecus tantu opprobrium
 tantum nefas. **Q**uid enim reliqui principes sint facturi pater beaissime: quoz opes ac uires maiores formi-
 dabilioresq; sunt: quando unus hic Franciscus sphortiane dilectissimus quide & fratribus & filiis parcere de-
 creuerit modo possit aliquam opem salutemq; afferre huic salutaris pietissimoq; operi? **N**ouit certe prin-
 ceps prudentissimus nos esse natos non uobis solis: sed bonis omnibus: sed toti fidei xpianae: sed immortalis
 deo xpo Ihesu redemptori nostro cuius innocentem & sanctissimam ciuitatem pati ludibrio esse diritari imma-
 nitatq; turcoru turpissimum est & dedecoratum in primis eo enim omnis indigna sducenda est indignior
 quo ab indignioribus inferitur hominibus: si homines quidem potius qua afferate prorsus & truculentissi-
 me quaedam bellu. **T**urci sunt appellandi cum nihil in se humanitatis habeant praeter hominis figura & eam
 sane ob flagitiosissimam turpitudinis sceditate deprauata ac nequa. **Q**uis unus omnium turcos ignoret san-
 gitiuos ee cytarum seruos eosq; pastores: qui ex ergastulis illius uasti & inhospitabilis montis **C**aucasi cum in-
 peridia ac **M**ediam latrocinatum descendissent: nulliq; certum incolerent domicilium praeter obsoleta lu-
 stra & horrentes sylvarum latebras: primum **I**ustiniani temporibus ad hellepontum usq; clandestinis infidi-
 is impetum facientes: eodem ductore & collatone perditissimo **B**occhano urbem oppulentissimam **B**os-
 phorum repentina ui captam dirripuerunt. **D**einde ubi laxius ut homines humiles abiectiq; negligunt: cotenentur
 q; iperate constantinopoli **A**lexio comneno tm rebus suis incrementu fures obscurissimi cotinuis latrocinis
 auulerunt: na qd no cosequatur assiduitas? **V**t iam auderent apto et marte cu iperio illo orientali de princi-
 patu cotedere. **V**su. n. fieri quotidie uidemus: ut quo quis humilior ignobilioreq; natus genere fortunae ipu-
 dia usus fuerit: eo se arrogantione insolentior superbiorem praestet. **E**t ne sim i re minime iucuda narran-
 do prolixior: ubi turci p **T**heodorum cantacuzenum: qui lhoanem palaeologum ut pupillum & generum
 impius circumscripserat patrito auitoq; regno fraudarat: ex asiatica **M**ysia i thraciam callipoli ad hellepon-
 tum tradita perinde atque socii sunt traducti: nuc socerum nunc generum **H**orcane ductore fallantes: ut sunt
 ad omne improbitatis geus procliuas atq; anhelantes: breui temporis curriculo magna ex parte thracia oc-
 cupata: duce **A**moratho **H**orcane filio in triballos: qui nuc serui appellantur: irrure: **Q**uo in loco ubi ma-
 gna utrinq; caede iam perpetrata **A**morathus a **L**azaro streuo atque fortissimo triballorum duce: qui se pro-
 patria imaculata hostiam deuouit cum duodecim intrepidis commilitonibus in castra ipsa intra crudelissi-
 mi sceleratissimeque tyrani tentorium impetum fecerat: multis uulneribus confossus occiditur. **H**uic ubi **B**ai-
 fetes filius successisset no re minus fulmen quam nomine id enim **B**aifetes turcorum lingua significat: non so-
 lum thessalia christianis & **B**oetia est erepta: sed ipsa etiam noua **R**oma **C**onstantinopolis ita uallata & pres-
 sa diuturna obsidione oppugnationibus quae continuis & tremendis: ut profligatio iam ad **N**icolin **S**i-
 gismundo regae hungariae cum tanto & tam rebus omnibus ornata: imo exercitu fortium uirorum ad trece
 tamillia post internitionem tantae **G**allorum nobilitatis post ludibrisam & barbaram ac spurcissimam co-
 tumeliam tot principum tot ducum post iam prope extinctum christianum & nomen & cultum in repente
Christus Ihesus qui se de inimicis suis cum inimicis item suis ulcisci dignatus est. **T**homyrin massagetam co-
 gnomento taberlanum: quoniam pede altero esset claudus: cum numentabili firmissimoque missis-
 set exercitu ipsa inquam noua **R**oma **C**onstantinopolis ex illo usque tempore & capta ui esset &
 uersa in praadam. **A**t uoluit tum deus omnipotens tantam paci indignitatem: quin potius spicue omni-

xxiii

cicero

T. anius

milo

Roma

Narratio

Petrus

apostolus

Mantu

confirmatio & co

futatio

Xps

Ihesus

Turci

Scythae

caucasus

Persis

Iustinia

nus im-

perator

Helles-

pontus

boccha

Bospho-

rus urbs

Costanti-

nopolis

Alexius

couenus

iperator

Theodo-

rus cata-

cuzenus

Ihoanes

iperator

mysia asi-

aticas

Tracia

calipolis

hellepō-

tus

horcaes

Amora-

thus

Triballi

serui

Lazaurs

Baifetes

thessalia

Boetia

Costanti.

Sigismu-

rus rex

Galli

Christus

Ihesus

Thomy-

ris tam-

berlanus

Sultaus
turcus
Cvricus
Myfi
Daubiu
balacchi
Molda
uia
Aegeum
mare
Ionium
mare
Pellopo
nelius
illarici
thessalo
nica
Macedo
nica
Veneti
isthmus
Hugari
Barna
iohannis
uaiuoda
ualidissa
us rex
Iulianus
caesarius
cardialis
Maho
metus
tyranus
noua ro
ma
Costati
nopolis
Pellopo
nelius
Triballi
Illyrici
dalmatia
Pannonii
Spedo
robis
coclusio
priculari
L. Burr
Manlius
torqtus
Curtius
decii tres
M. attili
us regu
lus
Phileni
Codrus
rex

bus gētibus declarauit frustra esse humanos cogitatus oīs q̄ diuīo careant auxilio. **V**ictus ē igitur & captus illico a **Thomyride** taniberlano fulmineus ille & horribilis **Baisetes** nulla pugna nulla concussioe hastarum nulla ensium uibratione sine ullo profusus sagittarum iactu: Nam ante uniuersus **Baisetae** exercitus fugatur/ pissime terga dedit: quam descensum esset in aciem. **O**h mirabilem dei prouidentiam: **O**h incomprehensibilem immensamq̄ potentiam. **O**h caritatem: qua nos complecteris: infinitam. **E**t nos miseri nondum respicimus non respicimus? captus igitur & nō multo post obruncatus per multam contumeliam ille tam potens tam elatus tam formidabilis **Baisetes** cum nō nullos filios reliquisset: ceteris demum deinceps omnibus per **Sulranū** fratrem strangulatis arquis neruo ex quo postea cyricis dictus: est solus hic sultanus cyricis i tyrannida saccē sit nihilo q̄dem minus quam **Baisetes** pater christianis p̄ciosus. Nam & **Myfos** qui citra **Danubium** sedet & ultra **Danubium** **Balancchos** & **Moldauia** subiugauit: adiecitq̄: quicq̄d mari aegeo lonioq̄ adiacet praeter solam peloponēsem ad illiricos usq̄. **Q**ui posteaquam animā efflasset: secutus est **Amorathus** filius ob amorathū proauū ita nominatus. Is omnium primum post stragulatū **Mustapham** fratrem urbē **constantino** polin per magno & accerrimo munitus exercitu obsedit mēsis tribus: oppugnauitq̄ fortissime: quo tempore illic me continebam disciplinae grāe consequenda gratia: quā ubi nequisset expugnare: agro igni ferroq̄ uastato abiit adortus **Theisalonicam** i macedonia: quae turcorū metu **Veneti** se dederat. **H**ac posteaq̄ dies tris continuos oppugnat: tandem expugnat: agitq̄ in praedā. murum isthmi qui peloponēsum per cōtinēntē ab aegeo ad ionium pelagus tutabatur: cum cepisset p̄colarum proditionem: solo aequauit inde abacta ingenii praeda: **Q**ui ubi saepenumero pugnasset cum hungaris & id quidē infeliciter: demum ubi apud **Bar** nā cum iisdem hungaris manū cōseruisset: essetq̄ unius **lhoanis Vaiuoda** clarissimi belli ducis calliditate summaq̄ uirtute superatus atq̄ ingenti cū eade in fugam uersus: factum est subito audacia atq̄ animositate regis **Vladislai**: ut e uicto uictor euaserit hungaris cūctis non tā fugatis quam per subitam animoz cōsternationē ob intollerabilem dolorem quem ex interempto rege animo conceperant: ultro fugientibus. In qua quidem christianorum fuga illud uulnus uel maximum nonini christiano infixum est: quod **Iulianum caesarinū** sanctae crucis cardinalem uirum uero dignum **Romana** ecclesia **hungari** frustra a fuga reuocantem crudelissime trucidarunt. **A**morathum autem hunc non multis post annis maiores calamitates in christianum populum arumnaq̄ mollientem peropportuna mors e medio sustulit relicto **Mahometo** filio uno certe omnium qui sunt fuerunt: futuriq̄ sunt: impurissimo adolescente & omni immanitate immaniore. **D**e hoc antem tetra diroq̄ portendo de hoc in quam tam rutulento tam scauo tam horrendo tam funestro prodigio quid dicendum quid sentiendum quid tenendum sit nescio. **I**llud certe scio neminem unquam alterum ex omni hominum memoria extitisse: qui breui adeo tempore tāta trepidatione atque terrore uniuersum prope terrarū orbem affecerit. **E**t ne id quidem mirum. **Q**uas enim calamitates unus hic alter impius & abominabilis **Mahometus** tam paucis annis xp̄ano populo intulit? **N**obilissimum illud orientalis imperii emporium **Nouam Romam** **Constantinopolin**: heu miseram nostram infelicemq̄ tempestatem: num latissimi illi altissimiq̄ muri crassissimeq̄ turres: quae singulae munitissimas arces representabant cum uiderentur omni adamante solidiores: num ulla hominum aut ingenia aut uires tutari potuerunt quo minus a turcis captum & immiserabilem ac luctuosissimam praedam uersum omnibus rebus gentibus sit exemplo nihil esse nobis superbiendum? **N**ōne paulo post **Pelloponelus** eodem tacta fulmine periit? **Q**uid enim **Triballos** quid **illiricorū** quid **Dalmaciae** reliquias commemorem: quos omnis assiduis incursionibus & incendiis praemit ac perdit idem nefarium abominabileq̄ monstrum? **V**erum quid **triballos** memini? **H**os enim **Mahometus** iam omnis agit in erumnosissimam seruitutem. **N**unc ultimo exitio **pannoniis** imminet. **E**oq̄ faciliorem separat de iis uictori am: quod **Spendorobum** **triballorum** emporium expeditum per **danubium** transitum in **Hungaros** praebet **Hungari** uero ipsi etsi sunt tum animorum ferocia: tum robore corporum peritiaq̄ bellandi aduersus turcos aptissimi: tamen quia in testinis seditionibus assidue inter se digladiantur: sunt ad rem tantam tanq̄ necessariam imbeciliores. **Q**uod sit: ut nisi propediem a ceteris xp̄anis principibus eorum imminenti: extremoque periculo succuratur: indubitato sint perituri. **I**lliū autē populosissimi regni bellicosissimiq̄ euersio: q̄d omen deus auertat quantam sit cladē cunctis christianis illatura quis est tam rerum inscius: qui ignoret? **E**xpergi scimini ergo expergissimini tandem principes: & populi christiani: ferte periclitantibus auxiliū. **C**hristo **Ihesu**: ferte uobis ipsis: ferte filis uxoribusq̄ uestris: **N**olite pati per deum immortalē: nolite pati tantā pestē tantam perniciē aduersus xp̄anam rempublicam diutius inualescere: incrudescere debacchari. **C**anora salutēq̄ pugnaudū? **L**audatur a uiris sapiētibus & **L. Brutus** & **M. Ailius Torquatus** quod proprios filios uirgis caelos securi percute uisserint dicti illi quidē ut aiunt alter disciplina rei militaris alter salutē patriae **Laudat** **Curtius**: quod se in profundissimū terrae **Hyatū** illū periturus praecipitat: quo metu mortis patriam solueret. **Laudat** tres **decii** pater & filius ac nepos: quod in extremis reipublicae periculis sese deinceps pro patria deuouerint. **Laudatur** **Marcus Attilius regulus**: qui ut fidem hosti seruaret ad accerbissimos corporis cruciatus ad decorissimā contumeliā: ad indubitātā mortē redire nō dubitauit. **Laudantur** in quā **Laudant** cum alii multi tū **phileni** & **Codrus**: qui honestā mortē turpi uitae ingenti animo praeferre pertulerint. **A**t hos omnis qua ratione ductos arbitremur? **A**liq̄ nempe nulla nisi ut umbratilem & inanem huius saeculi

gloriam uel mortui uiderent affecti. Nos autem qui ad huius uitae celebrem gloriam aeternam quoque
 atque caelestem gloriam sumus affecturi: cunctabimur diuini obuiam ire pulcherrimis gloriosissimisque trium-
 phis. Nam tandem felicissima signa in barbaram turcorum illam & abiectam serulenicam nationem tollen-
 da sunt te auctore & duce atque uexillifero pontifex maxime pietissime Pie secunde: qui christi uices iteris ge-
 rens omnia pro animi tui magnitudine & incomparabili sapientia diuinaque uirtute constituens: geres: mode-
 rabere: perficies. Quis adeo sit a fide christiana alienus: quis ita abhorrens ab omni humanitate: quis tam su-
 is rebus sibi que aduersus quae in re tam pia tam necessaria tam laudabili tam utili britudini tuae pareret subterfugiat. atque
 nolit uitam suam si sit opus: deo offerre: quo tanto dedecore amarissimoque flagello christiana re publica libe-
 retur. Nam quod ad Franciscum sphorniam Mediolanensem ducem principem meum attinet hic eo consilio abs-
 te accersitus eo animo huc uenit: ut omnia sit pro tua & sacrosanctae romanae ecclesiae uoluntate: iussuque factu-
 rus. Non modo enim & uniuersam tibi substantiam & exercitum suum omnem pollicetur ad hanc rem tantam
 tam sanctam tam deo hominibusque acceptam sed fratres etiam ac filios: praesertim cum non ambigat ceteros
 quoque principes regesque christianos: idem singulos pro sua facultate facturos. Ac multo sane alacrius & li-
 bentius ipsemet praestitissimus princeps meus: ut est inuictus & excelso a se religionisque deditissimus & sanctitatis
 tuae obseruantissimus in tam perlaru tam salutiferam expeditionem proficiscetur: si pitalicage regis conditioe ei liceret.

xxiiii
 conclusio
 generis alif

Sphor-
 tia dux

Francisci philepsi ad uiros Papienses oratio congratulatoria de creatione Iacobi Borromaei Vitaliani co-
mitis. s. ad dignitatem & gradum episcopalem.

DON POSSUM Equidem uiri papienses & uos ceteri Patres amplissimi non uahemen-
 tissime uobis ecclesiaeque uestrae gratulari: quod eum talem pontificem esse adepti: cui ad decus & ad
 gloriam mihi est: quod deesse in signum quod. Videtis enim diuina benignitate eum uobis contigisse
 Episcopum Iacobum istum Borromaeum praesentem hic coramque astantem: quem esse
 magno splendore praeditum: magna doctrina magna fide: magna religione non fama uaria
 aut dubia. Sed longo usu & multiplici experientia didiceritis. Quae dum mecum ipse con-
 sidero: tum uobis gratulor: quibus cupio esse quam optime: tum mihi gaudeo: cui secundae res
 uestrae omnes non late esse non debent. Nam pristina illa uestra maximaque merita quibus hic iam pridem do-
 cens & publice sum a uobis & priuatiu ornatus: nullus unquam obliuionis interitus e memoria mihi dele-
 at. Quare cum noua haec & peroptata praesentis pontificis creatio communem mihi uobiscum uoluptatem af-
 ferat. quantum hodierno die ab immortalis deo nobis bonum oblatum sit: bene saltem oratione recensendum
 existimo. Cum papiensis pontificatus sedes annos complures iam uacaret: & ingens competitorum nume-
 rus maximis opibus & studiis ad talem dignitatis fastigium nitere: idque prope frustra temptatum esset: quippe quod non
 huiusmodi: sed diuini potius fauoris opibus indigeret: prospexit opportune Christus optimus maximus huius regis dis-
 ficulati: quod non quod ipsi uolumus sed quod nobis optimum fore nouerit: multo ante deliberat: itaque eodem fere te-
 pore & christianissimus princeps noster philippus Mariae Anglus & summus pontifex Eugenius: quod Christum in ter-
 ris gerit: uterque ueluti diuino quodam afflatu numine Iacobum Borromaeum reliquis omnibus reiectis ac re-
 pudiatu competitoribus: nihil tale neque petere nec cogitare eadem mente communi: consensu episcopatu papiensi
 praesente noluerunt. Quae quidem res tripliciter mihi bona illa uidetur esse complexa: quae ad bene beateque uiuendum
 maxime expetunt: honestate: utilitate: iucunditate. Harum autem pulcherrimae laudum caput quoniam non tam proly-
 xe differere: quam attingere paucis temporibus iubet: & si cupiebam ita dicere explicare: ut non modo fruges & fructus ois
 feracitati hubertati que responderet: sed nihil omnino relinquere aut deserere: ueluti aut scilicet: oratione metiar expedita ma-
 gis & circumscripta quam aubienti & locupletis. Et ut eodem prosequar ordine: quo proposui: quonia honestum
 id ducit: quod uirtute constat: quod honestius papiensi episcopatu quod pulchrius quod illustrius. contingere potuerit
 quae quod eum sibi pontificem uidet oblatum: cuius uirtutes & multae sint & singulares in primis? Cum. n. ueluti duo
 quaedam itinera quorum altero se uiros altero puenturos ad diuinam illam & incommutabilem bonitatem arbitrantur:
 mortalium animis sint proposita scientia atque sapientia ita in utroque Iacobus Borromaeus uel ab ineunte usque aeta-
 te uersatus est & agendo & contemplando: ut ne grandioribus quidem natu uiris eruditissimis & eisdem religio-
 sissimis unquam cesserit. Nam cum sciret quibus praecipuis in hac temporalis uitae fragilitate exerceri se oportere
 ret omnium primum ita semper temperantiam coluit: ut nullis cupiditatibus uictus. nullis uolupta-
 tum illecebris labefactatus: id assiduis suis laboribus laudantissimisque operibus effecerit: ut nihil si-
 bi facilius sit nihil usitatus nihil antiquius uita sobria & pudica. Quod cum in omni aetatis cursu tuum
 in adolescentia difficillimum factu sit: id magno nobis argumento esse debet hunc diuino quodam munere fa-
 cillime adeo potuisse tam indomitas atque effrenatas corporis belluas uinculis iugoque rationis obtemperare
 tes sibi & obsequentes reddere. In iis autem domandis subiugandisque non fortitudinis minus quam tempera-
 & moderationis adminiculis usus eum: quibus nixus omnes blandientium appetitionum insidias atque ir-
 ruptiones non modo constantissime sustinuit: sed etiam acerrime fudit: ac prostrauit. Non enim est in-
 scius probatissimus hic pontifex cum qui pestiferis animi perturbationibus liber non sit: omni turpitudi-
 ni seruire. Nec ullum esse in iusticiae genus: cui alacri animo non occurrat: non pareat: non se penitus dedat
 Quare omni ope atque opera semper studuit: ac studet: ut nihil agat: nec meditetur: nec cogitet quicquam quod

exordia

narra

Christus
 op. ma
 philippus
 Maria
 anglus
 Eugenus
 diuino tri-
 mēbris
 honestas
 uirtus
 iucunditas
 Confirmatio. i. &
 consuetudo
 Scientia
 Sapiētia
 Actio
 Contem-
 platio
 De scien-
 tia ptibus
 Tempe-
 rantia
 Fortitu-
 do
 iusticia

prudētia

**Sapiētia
Pietas**

**eōfirma
tio ii. &
confuta
tio**

**Diui bar
nabe mo
nasteriū
Cōfirma
tio. iiii. &
confutato
Triplex
aī bonū
Cōtēpla
tio
Actio
iucūditat
Aristo.
uoluptat**

**Vnde iu
cunditas**

**Sardana
palus**

a iusticia sit aq̄tateq; alienum. Nec id iusticia munus ducit: ut laceſſenti cuiquam noceatur: quippe quod cū feris commune sit: quæ uix cuiq; nocent: nisi fuerint laceſſitæ. Sed prohibere iniuriam: & prodesse omnibus in mediâ iusticia situm putat. Nam prudentiam quæ propter uarios casus inopinatosq; rerum euentus uix se neſſiti omnino conceditur ita caller: ac tenet: ut nihil usquam in humanis actionibus accidere posse uideat quod uel consultando uel gerendo aut incognitum sibi aut minus prouisum futurum sit. Prudentiæ autem omne & iusticia & fortitudinis temperantiæq; officium non ad aures popularis: sed ad dei gloriam semper refert. Humanos enim fauores omnis ita admittendos arbitratur quoad huic itineri. quod aditum parat ad deum impedimento esse non possint. Nam has omnes uirtutes quibus gentilitas gloriatur: nõ tam propter se censet expetendas: quam quod sapientiæ: quæ sola perducit in caeleste spectaculum: ueluti profectantia quædam sint. Itaq; maxime omnium pietatem colit. Quid enim diuio cultu agere potest aut melius aut pulchrius? Nam si id est bonorum omnium maximum: ad quod reliqua bona omnia quæ ducuntur: referri oportet: deum ipsum duntaxat nostram esse felicitatem si quis ignorat: omnem uim boni naturamq; ignoret. Felicitatem eantem uolunt. quam qui norint: per pauci sunt: non enim in hisce terrenis sordibus ac coeno hominis bonum collocatum est: id omne calitus est petendum. Inferiora hæc omnia & infirma sunt & instabilia & caduca. Quod uero & incommutabile est & summum & sempiternum bonum: sola nobis sapientia pollicetur: quæ ita rerum calsteium ueritatem diligenter inquit: atque contempletur: ut non prius conqueſcat: quam ad diuinum splendorem illum usq; peruenerit. In huiusmodi inquam sapientiæ lumine sese inuens iacobus bertholomæus liquido perspicit nihil esse humano generi prestabilius nihil magis optandum q̄ omnes suas & actiones & cogitatus referre ad deum qui solus colendus sit & omni religionis & fidei sinceritate unice uenerandus. Sed quoniam de honestatis parte locuti sumus: iam ad utilitatis rationem nostra tendat oratio. Nam quamquã id solū est utile: quod si honestum: cuiusmodi tamen alia quædam separatim utilitas ex hoc potest sit in papiensem episcopatum & in uos item uniuersos emanatura: breuiter conplectar. Latere uos id non puto: quod est etiam peregrinus luce ut ita dixerim: clarus: consueſſe plarosq; potestates superioribus iam pridem teporibus papiensem ecclesiã p magnis detrimentis afficere alios q̄m eent ipsos alios q̄m expleri nõ possēt. Quare cū hi nolent pecuniis abstinere: negrent autem illi parcere se utriusq; perniciosos in rem esseſtasticam praestiterunt. Nihil autem huiusmodi esse de presenti potestice uerendum tū eius probatissimi mores docent: tum paternæ diuitiæ ac splendor. Nã quopacto aliena uel auferat uel surripiat q̄ ultro sua beneficentissimeq; conferre sit solitus. An estis oblit: quanta liberalitate semper sit usus iacobus borromæus: & cum apud nos ingenuis artibus studeret annos nõ nullos: & cum paucis ante mensibus hoc ipso in loco potestici iuris insignibus q̄ pulcherrime oruaretur. quis. n. oium dici queat qui ullo uel humanitatis uel facilitatis uel benignitatis & munificentia genere cum hoc uno sit conferendus: quod si & adoleſcens & abbas nihil sibi laudabilius esse censebat q̄ benefacere quam equi & boni nosse tueriq; rationem quid nūc iudicandum est de uiro plane sapienti religiosissimoq; episcopo? Atqui huius uir magnificus & illustris uitalianus comes iis facultatibus atq; opibus fratus est ut magni putet interesse ad decus & ad laudem suam: si omnes semper intelligant suos quosque alios nullis quã paternis & suis locupletatos esse diuitiis quod quidem cum aliis permultis i rebus tum in sacris templis apparatusq; diuino quotidie ostēdit non coniecturis & argumētis quod facere nõnulli solent quideri quam esse malunt liberales ac benefici: sed magnis muneribus magnisq; que impēſis. An fortasse neſcimus diui Barnabæ monasterium cui nostre hic amplissimi potestex in hac uel q̄ diē sua maxima cū laude abbas p̄fuit: q̄ta primū inopia mediſtateq; p̄ueret? Nõ fūdi oēs p̄dia oia ædes oēs superiorū abbatū uel auaricia uel negligētia scenore rapinisq; pierat? Nõ hæc oia uidenus unius Vitaliani p̄gradi auro singulariq; industria nõ nõ recuperata restitutaq; monasterio sed ita amplificata & i cumulu aucta: ut nūq̄ eius census aut maior fuerit: aut expeditior aut liberior. Est enī comes Vitalianus pro suo ingēti aīo eodemq; regali nõ minns splēdidissimis moribus p̄statissimisq; uirtutibus quã fortūſſis ornatiſſimisq; & maximis. Quare qcqd hēt: tū at: hēt: q̄tū alius in italia unus nemo: id omne cū bonis hēt cōmune. Nã quod bonis & claros homines beneficium confert id nõ dare q̄ accipere existimat. Itaque mirari neminem deet: si in huius q̄dem unius hominis uita tanta ē apud diuū principem nostre auctoritas tū cōsiliū tāta fides: ut nõ tā oret: q̄ exoret oia: q̄ certe res q̄to ēt uobis oibus usui sit futura: licet nec me reticente cognoscere. Tertius locus erat iucūditatis: q̄ q̄ta eē debeat: nõ solū ex honestatis utilitatq; rōne aſſimari oporteret: sed ex ipa quoq; ui ppria & natura iucūditatis. Triplex eē bonū in aīo cōtēplatiōis actiōis iucūditatis: quã eadē uoluptatis nomine appellat: & alii plures inelyti excellentissimiq; philosophi & Aristoteles locupletissimus testis est. De sapiētia & uirtute antea pcurrimus. De tertio at bono nõ pluribus transigamus quã rei atq; temporis rō postulat. Permulti sunt qui uoluptatē uitio dent: hi nomen magis neſcio quo pacto quam rem ipsam fallaciter expendēt. Sed uoluptatē quã ipse honestiore uerbo si quē forte uoluptatis nomen offendat: iucūditatē nomino qppe q̄ & mēte & sensum iuuat: quati fieri cōueniat: p̄spicue docet christiana ēt ueritas. Quod enī p̄miū nobis aliud ē futurū uigilaz laborūq; nostrorū: quos plurimos & maximos ad sinceritatē fidei & diēs obimus & noctes: quã per emne quoddã & infinitum gaudium: quo inuidenda coramq; contemplanda ineffabili dei essentia & animo & corpore quã iucundissime perstrueremur? Nã si quis eiusmodi uoluptatem statuatur: quam Sardanapalus ille rex assyriorum aut Smindyrides sybarites secutus dicitur: hic non multum differat a pecude. Sed nos eam uoluptatem ponimns: quã bene institutus animus & in hac uita fruitur: & in

illa pfruit. Huiusmodi aut uoluptate uos capturos uiri papieses ex pntia & cosuetudie huius uestri potificis no solu nescius: Cu. n. pspexeritis humanissimi huius patris suauitate: uita integritate singulare modestia mox scimonia lenitate grauitate insigni ex pllaq; probitate: q uos plurimu & monedo & hortado & docedo & consulado & subueniedo iuuer: no poteritis affici no mira iucuditate. Quae cu ita sint recte uobis laradu sen/ tio: q tale sacerdotē ecclesiae ura pfectu ee uideatis: qle post illa prima tepora diui Syri: cuius hoc sacratissi/ mo teplo ac a nobis habet oratio: altez nunq ullu habueritis. Habetis inqua eu episcopu q & sciētia rege te/ poraliu nemini agedo cōcedat & sapiētia cultuq; diuino: uiris et reliogissimis antecellat. Tāta uero sit uobis utilitatem iucuditateq; allaturus: q̄tum a plerisq; superioribus potificibus & detrimenti fuerit & agridi/ nis iportatu. Tu at pater aplissima iacobe potifex ages oia geresq; pro ingenio & cosuetudine tua hoc e in/ genue innocenter moderate abstinerē casta pudice cōtinenter. Omni ad religionem refert oia ad pietatem. Expectationem qua de tua p̄tati insigniq; uirtute apud oēs mirabiliter cōcitasti: hac para no mo ut sustine/ as atq; tuearis: sed aplifices etiā: ac exupes. Responde Eugēni de iudicio responde opinioni principes nri: q te qm bona spei adolescens uidereris: decimonono atatis ano abbatem uoluit: & hoc tpe nodum natum anos octo & uiginti: q̄a cum atate simul bonitate processeris: ad episcopalem dignitatem amplitudinemq; pro/ mouit: eo ut mea fert opinio: animo ac mente: ut ad maiorem laudis atq; honoris gradum auspiciis suis: du/ ctuq; puenias: si no te minorem gesseris episcopum: qua fuisi abbas. Meminerisq; eo tibi maiorem necessita/ tem additam ad uirtutis & nominis claritudinem quo no infimo aliquo & humili genere natus es: sed Vita/ lio patre: q no mo maioz in splendore sed multo et magis suis laudibus ac meritis: & illustrem se omni/ bus & admirandum reddiderit. Na qm Vitalianoz familia nobilitatis & originis suae Vitalianum regem lustini regis filium & diuā lustinae patrem q ex Antenoris troiani posteritate fluxisse traditur: auctorem me/ morat: & nonnulli post hunc reges ad Attila usque humoz & totia illius in xpanos flagelli gothorumque pcellas parauit Venetiaque regni successionem gessere deinde tm ut res humanae plareque omnes labiles cadu/ caeque sunt paulatim p̄claz illud & sp̄otens Vitalianoz nomen simul cum opibus & fortuna extenuatum in id calamitatis inciderat ut no loze abesset ab interitu. Itaq; diuina qda ope immortalis bnficio Vitalianus hic splēdidissimus p̄ tuus q̄si sol q̄spia Vitalianis oibus ia prope obscuritatis tepestiuē illuxit q noctem late oia occupate suis radiis tolleret icubantibusq; tenebris altius fulges serenitate luceq; inferret. Quare qd in su/ am laude Cicero iactare aliq̄ cosueuit: maioribus se suis fluxisse: id de se Vitalianus iure profiteri meritoq; possit. igit no mediocris tibi opa dada est: ut qd perpulchre facis & laute tui patris uiri optimi & hois ma/ gnifici dissimilis no sis. No. n. minor ei i te uno spes reposita ee debet q i fratre tuo uiro clarissimo Philippo Borromao paterna gloria atq; uirtutis amulo & reposita uidentur & constituta. Voluta p̄ter ea tecum ip̄o q̄tum munus susceperis q & sis & nomineris Episcopus: Quo qdē nomine iccirco ab homero iterdu he/ ato q̄tra honoris gra appellatu inuenimus: qd & rex eet: & speculator: & tuto: & altor. Rege igit etima tu chri/ sti huc opimu & amplissimum gregē tuae fidei & tutela commissu p tua integritate & excellēti iusticia diligen/ ter ac sedulo. Quid agēdum obseruādūq; sit: & dies tecu specularē & noctes. Bonos omnis q̄ studiosissime tuere: cōstantissimeq; defende. Qui se flagitii & facinoris qua p̄bitatis maluerint pietatisq; participes: digna censura ultione compescendos cura. Hac si pro tua singulari grauitate atq; uirtute feceris no mo pulcherimo tuo nomini muneri satisfacies: sed oipotēti etiā deo te gratissimum reddes & cunctis hoibus acceptissimum.

Eugēni
Vitalian
unde
Vitalia/
nus rex
iustinus
rex
Diua iu/
stina
Anteoz
Attila
Totila
Gotthi
Patauiū
Venetia
uitalian
Cicero
philipp
borrho/
maus
episcop
qd signi/
si cer
Christus

M. cccclvi. septimo Kal. octobres Papiæ.

Canzon morale di Fracisco philepho a dio omnipotente in cōmendatione & raccomandatiōe dil Illu. principe Philippo Maria anglo a lintrata del uescoue de pauia Iacobo Borromao.

Signor che pur di nulla fatai il tutto
Ciel col sole insieme e lauree stellæ
Tra le laltre cose belle
Che p̄ducesti p tua gratia e duono
Sel mio iudicio. e. bono
No mi par la mior ne di men fruto
Che un tal lume al modo habi p̄duto
Il qual si aduāza di uirtu e di honore
I principi e gli re e cialcun sire
Per le sue opre mire
Acioche no nasciessē cosa mole
Ma dura e fiera e folle
Partori di giganti il greue stuolo
Per dare affanno e duolo
Achi lhauēua brugiatā e pria somersa
Ma ioue perlentita la sciocheza
E la uana baldeza
Di lorgogliosa terra: hebbe disper sa

Come fa il sole o mostra il so splendore
Tra li spechi piu chiari
Di lethereo pol: o son men rari
Llampegianti lumi el grā fulgore
Questo e quel gran signore
Che per mare e per terra il piu nomato
Calcuualtro: che sia uita p̄giato
Quādo la terra sforzandose uole
Produr di le il glorioso parto
premedo cia chunaltro
Igiusti exalta e deprieme ognum selo
E sol per pace hauere
Sostene ogni fathiga al suo potere
Armando il seruo come car fratello
Qual Cleobis qual Telo
No. e. remunerato di suoi affanni
Sien di costui infiniti giorni e glianni
Alegrar donque o popolo paufese

In breue spatio sira
 Digliabbattanti corpi i cui sagitta
 La diuina uendeta in lor riuersa
 Bem su punita e perfa
 La terena audatia el una cōfiglio
 Che uole icōtra il ciel drizare so artiglio
 Ma il cielo in cui mhagior sapier se stēde
 Per sua gloria mostrar cū uero effeto
 Quanthauca dentro al peto:
 Tuto per humilita col uiso chino
 Al summo amor diuino
 Nulla ocoltando scoure: o piu facēde
 Dimādando merze: il perche prēde
 Giusta licēza e gratia al parto occolto
 Di darci quello triumphal monarcha
 Il cui intellecto uarcha
 Tuti li sensi humani: poche tolto
 Dal celo: oue piu alto
 Labitacol diuin lempyreo malto
 Donque il sydereo globo in se raccolto
 Partori il nobiluolto
 Di philippo Maria anglo possente
 Pregio & honor di tuta humana gēte
 Heroica statua in costui forge
 Celestial saper ingegno & arte
 E come gioue e Marte
 Sempre in piacere e tranquilio riposo
 E stato glorioso
 Se regge, serba, e degna pena porge
 A suoi inimici: qualunche faceorge
 Hauer cuor di gignante a se rubello
 Così a tuto prouide il mio sir giusto
 E come el buono augusto

Col cuor iucundo: e. cō la uista lieta
 Te puoi: quando tal pieta
 Vedi il tuo fire il tuo padre benigno
 Hauer de te che degno
 Tha giudicato in cui, lui sia cortese
 Vedere ben puoi: sel duca milanese
 Ama ja tua quiete il ben. la pace
 Quando di tal pastor tha honorato
 Il cui ingegno. e. ornato
 Di doctrina e uirtu e fede uerace
 Figliol dil suo bon seruo
 Conte, Vitalian: cogni suo neruo
 Meter per gli suoi amici mai li spiace
 Qual don que. e. quel che tace
 Che meco isieme al summo dio non facia
 Per costui prieghi cum le stese braccia
 Omnipotente dio
 Che tuto uedi. e regi: e ben gouerni
 Per gli tuoi imperii eterni
 Cum humilita te supplicamo: tuti
 Che serui. e. guardi il nostro signor pio
 O dolce signor mio
 Per quegli amari e saporiti fruti
 Morendo e riforgendo
 Riceuoti da te uero missia
 Sol per ristur di nostra colpa hauendo
 Pieta di noi che essendo:
 Il delito impunito
 Cia schunera nel suo ben far perito
 Degnati il tuo philippo anglo maria
 Guardarlo dogni inciampo e forte ria
 Eodem anno & die & loco

Francisci philelfi oratio de laudibus Lazari scarapi episcopi ad commenses.

**Lazarus
 scarapus.**

**Eps &
 rex
 Hoerus
 Hector
 Eps qd
 Graci**

euageliu

**Paulus a
 postolus
 Angeli
 appocali
 plus**

Instituēti mihi uiri cōmēses uerba uos, facere cū de epali dignitate tū de ipso uō epō Laza-
 ro/scarapo: quē p̄sentē hic corāq; uidetis: haud egdē facile dixerit: uer maior dicēdi labor d
 dignitate ne an de hoīe sit oblatu. Vtraq; sane res tāta ē & tā nobilis tā magnifica tā excel-
 lēs: ut uix ulla igēii u: ulla orōnis copia uideat eē cōtēta. Scimus. n. ut hic primū aggrediar
 ab heroicis usq; tēporibus eodē episcopū eē noīe regēq; appellatū: id qđ apud Home. de he-
 ctore: licet aīaduerti. Et ne id qđ absurdū. Quid. n. aliud eps figat apud gracos: qđ ispecto-
 rem: speculatore: custodē cōsultoreq; & ultore: ac p̄positi cōpotē? Rex. n. oīa diligēter īpicit: oīa uidet:
 qđ ad tutādū regnū & āplificādū attinēt: suis premis bonos p̄seqns: ac dignis aiaduēsiōibus malos afficiens
 Et qm̄ nihil agit i cōsulto: nihil īprudētē: qđ p̄posuit efficit. Hac eadē certe mēs idē aīus epō i ecclesia esse
 debet: & eo studiosior atq; p̄pensior: quo hūaneres cūste. ne cū minima qđ alicuius diuina rei p̄tula con-
 ferri possunt numero qđ fidelis atq; doctus christiāus minus nouit a christo optimo maximo eē epōs quasi
 reges suis ecclesiis istitutos. Ipse. n. cū adhuc eēt i terris manum apostolis suis īponēs eos ordinauit epōs: iussit
 ut irēt i mūdum uniuersū: & oī creaturā euageliū p̄dicarēt ac dicerēt regnū caeleste appropinquasse. Ad hęc
 ut curarēt: sanarētq; īfirmos: mortuos suscitaret ut mūdaret leproso: dāmoēs eiicerēt: p̄multaq; alii in suo no-
 mine facerēt: qđ naturā diuine fiunt nō hūanā. Ihesus inq; saluator noster huiusmōi p̄tules istituit: id qđ apo-
 stolus Paulus spūs sctūs posuit epōs regere ecclesiā Ihesu christi. Atq; taliū sacerdotū tāta ē amplitudo & ita
 sublimis gradus: ut eos āgelox nomie i Appocalipsi appellatos inueniamus. Accipimus. n. ep̄m munus a pri-
 mis inde t̄pibus illud in catholicis ecclesiis extitisse: ut populos docerent: ipsiq; ea anūciarēt: qđ ad gloriā p̄i-
 nent sempiternam. Quare cum i appocalipsi iubēt āgelli penitētiā agere: nō de iis sermo ē angelis: qđ & incor-
 porei sunt: & quox alteri ob efferatā ingratitudinē puicacēq; supbiā aternis suppliciis sūt additi: alteri hu-
 miles & accepti memores bñficii lōge absunt: obnoxii sunt peccato. Nec. n. ep̄i qđ hūani qđā sunt angelis: qđ
 diuina p̄cepta ac redēptoris n̄ri Christi Ihesu uoluntatē nunciant: sine peccato eē ullo pacto possunt. Atqui
 pontifex ipse quē p̄cipui honoris tā lūmum uulgo appellamus: aliud qđq; nihil hēt egregium: quā qđ ep̄i eēt

proprium. **Quis enim est alius summus pontifex quā ecclesie Romanæ episcopus? Et singularum quidē ur-**
bium episcopi dici pontifices & possunt & consuerūt: qui quanq̄ in suis ecclesiis sunt maximi ac summi: eo
tamen minus dicunt: ut quem ceteris pontificibus lex præesse uoluit: is honorificētiore epitheto ornaretur.
Sed quoniam paucis ostendimus eundem esse in ecclesia dei episcopū: quem & regem & angelum uocamus
reliquum est ut de hoc ipso Lazaro scarampo: qui felici quodam diuinoq̄ auspicio episcopus uobis contin-
git: non quæ dici laudādo possent: sed quæ non dici iniustum sit breui oratione pstringamus. Vidi plerunq̄
nonnullos qui cum maxime student aliquē laudare eas potissimū laudes conquirūt & confectant: quæ alie-
ni sūt iuris nec præstari a nobis possunt. Nam patria & parentes: quæq̄ alia uel fortunæ uel corporis siue bo-
na siue cōmoda sint dicenda quacunq̄ merentur laudem: propterea scilicet marent: quod iis moderate pru-
denterq̄ utamur: quamdiu adsunt. Fragilia enim & caduca sunt: nec in nostra potestate posita. Aliud profe-
cto nihil pter uirtutē & rationem afferre possumus: quo de certi quicquam habeamus magnumq̄ polliceri
Bona ai nostra sunt: quæ fortunæ oī contēpto impetu nullā tēpore mutabilitatem nullum in uī morbi nullā
commodum turbinem contremiscunt. Itaq̄ uera omnis ac perfecta laus posita est & collocata in sola ani-
mi præstantia. quid enim memorem Lazarum episcopum esse nationem ligurem: familia uero scarampum.
at Ligures in italia quales sint: qualesq̄ semper fuerint: nemo sane rerum paulo peritior ignorat. Nam ut tem-
pore obsequens silentio præteream: quæ præclara quæq̄ permulta facinora tempestate nostra ligures sape ges-
serint: & nūc etiam gerāt: tradunt nobiles nonnulli rerum scriptores tum latini tum græci aborigines extit-
se: q̄ maiore ex parte imperitarent italie: cum in eam Troiani primum uenissent ænea duce. aborigines uero
alios nullos esse quam ligures: ita nominatos: quod modo tam sint populi. Hos enim græce montem signi-
ficat. Na liguria prope tota montuosa est & ardua ob idq̄ genus hominū acre atq̄ bellicosum. Inter ligu-
res aut scarampi pceres semp habiti sunt illustres: & id quidem in omni laudis genere. quot iu-
uocō sulti. quot in omni doctrina. magnitudine eruditissimi & eloquentissimi uiri: quot equites aurati & sca-
ramporū familia p̄diere? quid enim repetam in p̄sentia priscū illū & inelytum auctorem huius generis ac no-
mini scarampum: q̄ ex Aragonū regia in italiam profectus post res splendidissime gestas in liguria conse-
dit: cum floruit semper scaramporum domus & fortissimis belli ducibus: & religiosissimis plar. sq̄ atq̄ am-
plissimis nobilissimarum urbium pontificibus. Itaq̄ mirandum non est: si scarampis proceribus cum prestā-
tissimis prope omnibus primariisq̄ familiis non ligurum & insubrium modo: sed totius huius galliæ cisalpi-
næ affinitas ac summa necessitudo contracta est. Omitto reliquas clientelas amicitias uires facultates: quibus
scarampi proceres plurimum pollent. Præterea consulto in medium afferre uel antonium huius auum. uel
Rainaldum patrem: quorum uirtus & domi & foris tanta est habita & tā celebris: ut eorū nomē nulla sit an-
tiquitas deletura. Satis enim hic unus Lazarus episcopus superq̄ est: qui omem de se laudem queat profiteri
Non is profecto est Lazarus qui suum iacet clarissimum genus: qui aliena laudet: cum semper studuerit nō
aliunde sed ex sese ipso potius deoq̄ pendere. Nam quid de hoc tam sancto & sapiētī præfule uestro. Viri co-
mentes primū ducamus laudādū. Nā eximā forme bonitatē? Quæ tanti fieri i principibus consueuit: ut non
dubitauerit tragicus ille de priamo loquens ita affirmare. Priami quidem spes meretur imperium. Quod
si materia sequitur formā natura: quis ambigat animi præstantiæ debere corporis excellētiam oēm respon-
dere? At sit sæpe malo hominum more: ut naturæ probitas deprauet. Eo igitur maiore admiratione est An-
maiore admiratione dignus est Anthistes hic uester. quod omnia sit semper natura duce pro animi ratione
non minus feliciter consecutus: q̄ diligentissime secutus. Omnem inquam corporis dignitatem omnerobur
omnē ualitudinē cū animi sanitate: & ui: atq̄ pulchritudine cōformauit. Quare cum intelligeret ad tantam
naturæ bonitatem accedere oportere bonam quandam præstantemque doctrinam hanc tanto studio: tan-
ta industria: tanta diligentia est amplexus: ut non diuina poetica: non regina humanarum rerum oratoria: nō
optimarum omnim artium procreatice philosophia contentus sese penitus sacrorum librorum lectiōi Theo-
logiæq̄ dederit: quibus in rebus tantum ualeat ut omnium opinionem superarit. Nec sibi aliud quicquam
boni proposuit unquam in uniuersa uita: quam quod ipsa ueritas quæ solus est deus: definierit. Nam per hu-
iusmodi sapientiæ genus se facile affecturum existimabat quod uerum & incommutabile atque sempiternū
foret. Quid enim uerecundos eius memorem continentissimosq̄ mores: cum nulla sit omnino uirtutis pars
cuius assidua consuetudine priuatum se uoluerit? Præ ceteris autem iusticiam atque pietatem præcipua qua
dam cura & ueneratione prosequitur. Solebant prisci illi gentilesque philosophi qui dicuntur: quod est si-
qui non tam uirtutis gratia: quam ut inanem hominum gloriam uenarentur. Itaque studebant: quod est si-
simulationis proprium magis uideri boni quam esse. Omnes eorum uigile atque peregrinationes qui septem
existimati sunt sapientes in græcia: referebantur ad humanæ gloriæ nebulam. Idem stoici: idem Acha-
demici & peripatetici: reliquique socratici faciebant. Quæ nam mens uel pythagoræ famio: uel agri-
gentino Empedocli fuerit: tum illius auratum femur: tum huius inhiatum æthnæ præcipitatio dilu-
cide declarat. Nam Romani quod aut pro patria se deuouerint: aut filios interemerint: aut tot tantos-
que labores exandarint uel acerbissimos cruciatus moresque pertulerint: quid aliud quam nominis im-
mortalitatem apud homines affectabant. Non enim ullam i. sibi omnes: si recte uelimus iudicare: cer-
tam uirtutem expressamque proponebant: sed adumbratam quandā ac fugatā uirtutis imaginem. Nam

Ligures

Aborigines

Italia

Troiani

Aeneas

Italia

Ligures

Insubres

Galia cis

alpina

antonius

Rainaldus

Lazarus

Priamus

Theolo

gia

Iusticia

Pietas

Gentiles

Philoso

phi

Sapientes

Stoici

academi

ci

Peripate

tici

Socratici

Pythago

ral

Empedo

cles

Aetna

Romai

Virtus

**Lazarus
scarpus**

pius pot

F. sphor.

**Comesef
Lazarus
eps**

**Rex
Tyrannus
Aristoteles**

**Deus
Ihesus**

Ambrosius

uera & indubitata uirtus suis nixa hæcuscq; radicibus nihil hêt supra se maius nihil p̄clarus nihil preciosus
quod aut bonum aut expetendum ceteri oporteat. **V** Quo fit ut solus deus ea sit: atq; sola uirtus: a qua tam abundan-
tissimo & p̄enni atq; inexhausto totius uirtutis fonte nri oēs & cogitatus & actiões debêt emanare eoq; re-
ferri. **N**ec enim in terris ulla est hominis gloria præter eam. quæ cum caelesti gloria sit coniuncta. **Q**uare
cum Lazarus scarpus scarpus ab usq; puero in eo se uirtutis genere accurate ac summo cum studio exer-
cuisse: quod in agendo uersat mox ineunte adoleſcētia ad ueritatis p̄spicientiã animũ cõuertit. **I**ntelligebat. n.
generosus adoleſcens inferiora hæc omnia & mutabilia esse & obnoxia interitui. **S**ola ea quæ in cælo diuina
q; sunt: nulli casui subiecta planeq; sempiterna. Itaq; ab assidua exercitatiõẽ scientiæ ad sapientiæ studiũ sese
cõferens. tm̄ ea in re breui tempore profecit: ut cũ maxima sui nominis claritudine iuris pontificii ornaret i
signibus. **E**t quoniã nosset nõ **I**ecirco dicendũ esse ut q̄ pulcherrima optimaq; sunt: sciamus dũtaxat: sed mul-
to etiã magis: ut secundũ ea: quæ didicimus: openur: qcquid egregii & cõspicit tot laboribus & lucubratio-
nibus suis per disciplinã fuerat assēcutus: id ita usu quortidião sibi fecit familiare: ut omnibus ambiguũ red-
diderit: utra p̄statiõ iudicandus esset actionis ne laude an cõtēplatiõis. **V** traq; certe uahemēter excellit: adeo
ut memini cõtēdēdi secũ i hac oi gallia sp̄e relinq̄rit tãta est eius dicēdi faciũdia: tãta legũ & sacroꝝ canonũ
memoria tanta reꝝ uariã & laudatissimã in differēdo subtilitas. **M**irari ergo neminem decet: in tot ac-
tãtis & externis & suis bonis **Lazarus Scarpus** est a summo pontifice **Pio** ceteris omnibus in electiõẽ
comensis episcopatus sine ulla controuersia p̄latus: qui & multi & grauissimi uiri non mediocriter se con-
tentione ad id splēdidissimi muneris ferebant. **N**õ. n. erat ignarus pater sapientissimus neminem oportere
aliis p̄esse in ecclesia dei q̄ sit ullo genere laudis iis inferior: qbus p̄est: acedebat ad rem quod nõ sine cã-
tãti hũc fieri intelligebat: a p̄statiõis principe nostro **Francisco Sphortia**: cuius animi magnitudo: cuius
splendor ingenii: cuius tãta est uirtus: ut omni pene antiquitati uideat anteposendus. **Q**uid enim humanis
simus princeps noster hũc minus diligit: minus amet: quem norit nõ mō eẽ obseruatissimum sui rerũ suã
sed plane talẽ: quem ois honos & omnis dignitatis gradus debeat cupere atq; exoptare? **Q**uamõdrem ut &
principi nostro quam optime de se merito gratificaret pater beatissimus: & ecclesiæ uestræ uiri **Comenses** cõ-
suleret falluberrime: hunc uobis **Lazarum** delegit episcopum. qui & uobis annunciarẽt: quæ dei sunt: & eam
doctrinam traderet: quæ ad uestrã salutis atq; caelestis gloriæ rõnẽa ttinet. **V** estrum igitur minus erit: ut hũc
cum omni fide ac pietate audiat: & eius integerrimus paternisq; institutis diligētissime obtēperetis: si cupitis
uobis atq; uestris omnibus bene & p̄beate consultum ire: habetis enim p̄asulem eruditum. eloquentem so-
brium. pudicum. facilem. benignum. affabilem. omni p̄aditum humanitatis officio. omni bonitate isignẽ
cuius admonitionibus parere honorificum est. **T**u autem pater amplissime & si minime uereor fore: ut oia
regas atq; administres moderate & sapienter tamen pro mea erga te obseruantia non desinam dignationem
tuam monere: hortari: obsecrare: ut cogites etiã atq; etiam: q̄tam simul cũ hoc ipso augũsto episcopatus facti-
gio molem subis: cum sit episcopus nõ minus operis atq; honoris q̄ honoris nomẽ. **Q**uid enim aliud in eccle-
sia est episcopus q̄ rex in **Christo Ihesu** **E**xerce igitur officium regium. **Q**uid enim inter regem adq; tyrannũ
interest? **I**llud nempe secundũ **Aristotelẽ**: quod tyrannus: ut est cõmunis quidem bonis omnibus: teterimusq;
hostis omnia refert ad utilitatem cõmodũque suum: **A**t rex quasi animus reip. qm̄ omnia sibi cum ciuitate du-
cit eẽ cõmunia: nihil sibi priuatim quærĩt: nihil uult: nihil admittit: quod idem cunctis ciuibus non sit ueluti
propriũ. **I**ta etiam tibi faciundum cenſeo. **C**ura quæ sunt ecclesiæ. **H**uic uni stude. **H**uic inungila: ad huius emo-
lumentum & dignitatem cogitatus tui omnes referēdi sũt. **I**ta. n. p̄esse debes ut profis. quibus te p̄esse uo-
luit deus. **P**asce oues meas: p̄cepit dominus. **Q**uod uni **Christus** iussit episcopo: id esse & tibi & episcopus
ceteris iussum existimato. **Q**ui enim rex i ecclesia & ãgelus dixeris: gere etiã te pastorem. **N**eque id tibi turpe
ducendum est: cum nobilissimus poeta **homerus** appellet etiam **Agomemona** sapenũmero pastorem popu-
lorum. **V**t enim pastor ouibus suis a lupo metuens ex aliqua specula oculis attentissimis lustrat circumquãq;
omnia: nequid detrimenti per insidiatorem sum importetur: ita etiam tibi accerrimo ingenio iterum atq; ite-
rum specularandum est: ne frustra sis nominatus speculator hoc est **Episcopus**. **N**am quod sit diligentis pasto-
ris officium **Ihesus** ipse docet in **E**uangelio: cum ait se esse pastorem bonum & nõ mercenarium: qui cum pa-
stor nõ sit is: cuius sunt oues propriæ: cum primum uiderit lupum uenientem: illas demittit ac fugit. **L**upo re-
lictis ouibus rapiendis dispergendisq;. **A**t pastorem bonum cuius sunt oues: facere secus omnia: **N**am quia
nouit eas sua interesse: ne animam quidem suam pro illis ponere uereri. **I**nspecte igitur quam accuratissime
omnia: quæcunq; sint ecclesiæ commens conductura: nullũ detra etãẽ laborem: nullũ ue uita quidem peri-
culum reformidans. **N**am sicut nihil est ut inquit **Ambrosius**: **Episcopo** excellentius: sic nihil miserabilius: si
oues sibi commissas neglexerit. **P**asce igitur oues **Christi**. **E**age saluti prospice: quibus custos quibus specu-
lator es datus. **Q**uod si tu illa omnipotentis dei: quam sub propheta **Ezechielis** persona episcopo ipsi
quid obseruandum sit p̄cipiunt: uerba quæque cõsideraueris: nunquam errabis. **S**peculatorem
quit dedit domui israel. **A**udiens ergo sermonem ex ore meo annunciaris eis ex me. **S**i autem in-
uideris gladium uenientem: & tu non annunciaris: ut reuertatur impius & a uia sua: ipse quidem in iniqua
te sua morietur: sanguinem uero eius de manibus tuis requiram. **S**i aut̄ annunciaris: & ille non fuerit reuerſus
moriatur ipse quidem in iniquitate sua. **S**ed tu animam tuam liberaſti. **S**atis enim tuo officio pater integer

nime fungaris: si populo **Cómensi** ac reliqua tua ecclesia: quæ iussit dominus p singulari tua eruditioe anu/
ciaueris: si quæcūq; ad animarū salutē pertinēt: grauius eloquēterq; docueris: si operā quantū in te fuerit: de/
deris: ne relicto calle celestis patriæ in miseriā deruat sempiternā. Ad quæ qdē oia quoniā liquido ac pspicue
animaduerto tua te sponte mirifice incitatu: nihil est: quod oratione sim longior. **Noui**. n. innocentiam tuā.
Noui sanctimonia uita. **Noui** magnitudinē & altitudinē animi. **Noui** prudentiam & consilium. **Noui** iu/
sticiam. **Noui** pietatem. **Nūc** exprobe: quæso: recūditos thesauros tuos iustos non pecuniarū: quibus unus
omniū liberalissimus es: sed sapientiæ caterarūq; uirtutum: quibus es omnibus admirandus. **Scis** eum fidei:
& religioni tuæ populum esse prouidētia diuina cōmissum: quo uix alius in uniuersa Gallia cisalpina est no/
bilio: utpote quod ab eadē olim Gallorum gente **Cómun** est cōditum: a qua & **Mediolanū** & **Bergomū**
& **Brixiam** **Veronamq;** & **Tridentum** aliasq; nōnullas urbis clarissimas ac maximas prisci rerū gestarū scri/
ptores conditas tradidere. **Quæ** quidē oratio habita est ab eodem **Frācisco** phileso **Cómi** in ecclesia **Cathe/
drali**. xvi. Kal. decēbres anno a **Natali** **Christiano** millesimo quadringentesimo lexagesimo .

Cómu
Medio
lanum
Bergo
mun
Brixia
Verona
Tridētū
Theodo
rus plat

Francisci philefi oratio pro Theodoro plato Iureconsulto.

HVerat profecto æquū & ab oibus mea sententiā plane concedendū **Illustrissimī** principes:
& uos reliqui patres grauissimī: ut qui in dicendi acie miles haberi possem nō modo uetera/
nus: sed iam oino emeritus huiusmodi: omni oratorio munere uacarem in tanta præsertim
doctissimorū & eloquētissimorū hominum repub. Est enim hoc officium iuuentutis: & ro/
bustioris cuiusdam feruentiorisq; ætatis. **Non** ingenio dūtaxat ad orandum nō eruditione:
non exercitatione est opus: sed facili quadam atq; expedita linguæ mobilitate: & in celerit/
ate uerborum uoce tu clara & sublimi tum sonora & piucunda. **Quare** si qua mihi ad dicendū adiumenta
uel natura uel disciplina uel industria attulisset: quæ tamē corporis sunt: nō animi hæc in homine secundum
& sexagesimum annum iam nato nō esse eadē quæ in iuuenæ fuerūt: & ipse intelligo: & aliū fugere puto ne/
minē. Itaq; si de laudibus huius præstatis & p docti adolescentis. **Theodori** **plati** cū pauca breui oratione p/
strinxero minus fortassis aliqua ex parte satisfaciā expectatiōi de me uestræ: erit māuetudinis uestræ: atq; sa/
pientiæ: id quicquid deterius fuerit: nō tam negligētia a qua semp oium maxime unus aborruī q; ætati ipsi a/
scribere. **Nāq;** hoc omne qcquid est oneris potius quā honoris nō tam adiuī q; adiuī quippe qui neq; **Theo**
doro ipsi deesse poterā: quo tēpore uirtutis studiūq; sui pulcherrimis donaret insignibus: qui esset a me an/
tea institutus oratoris socraticisq; ornatus neq; huius patri clarissimo & sapientissimo iuriscōsulto **Georgio**
plato de me psape quā optime merito in tāta eius laticia obsequi nō debebā. **Sed** quoniā hæc ois laudatio a
legū ac iuris & ciuilibus pontificiū sapiētia proficiscit pauca primū de initis pgressūq; huius rei in mediū refe/
ram. **Qui** primus leges inter mortales inuenerit institueritq; iudicia nō eadē oium est opinio. **Hebrei** hunc
Mosen fuisse uolūt. **Atheniēses** **Cecropa**. **Argiui** **Phoroneū**. a cuius nomine forē nō minus cōmode acceptū
reor q; ob eam rem ita nominatū qd eo lites cōtrouersiaq; ferātur. **Cretenses** **Minoa** atq; **Rhadamantū** **La**
cedæmonii **lygurgū**. **Aegyptiū** **Mercuriū** nili filii cui uicāus successit i regnū. **Persæ** uero zeroastrē. **Nā** lati/
ni quo in legibus ferēdis: quo iuniores extiterūt eo cateris hominibus i hoc doctrinæ genere mirifice oibus
pstitērūt. **Quod** at ad **Mosen** attinet: hūc alii legūlatorē: ut philo iudæus est locupletissimus testis: alii sacrae
legū interpretē pdidit. **Claruitq;** eadē tēpestate apud suos qua **cecrops** apud **Athēiēses**. quos **cecropidas** ab
ipius & cōditoris & legūlatoris nomie appellatos ēt cōstāt. **Et** id qdē annis a mūdi creatioe tribus milli/
bus sexcentis quin q; ginta. **Et** **phoroneū** q; inacho natus regnauit argis secūdu ānos circiter trecētos postea
legibus argiuos ac iudicis munisse. **Nā** **Rhadamāthū** & huius fratrem **Minoa** q; **Ganymedē** rapuit. **Europa:**
& **Asterio** natos fuisse lōge his tribus posteriores. **Lycurgū** uero q; leges **lacedæmoniis** tradidit a cretensibus
accepisse. **At** zeroastres rex **batrianorum** qui primus oium magicam illusionē repperit: qbus fuerit tēporibus
satis ea rōne patet: qd aduersus eum **Ninus** rex **assyriorū** dimicauit. **Et** ne sim narrādo plixior neminē inter
legūlatores inuenio: quē antiquitate **Mercurio** cōparē. **Hūc** aliis omnibus legūlatoribus q; lōgissime supe/
riorem: idcirco ioue **Maiacq;** natum poetæ cecinerit: q; & mētis acumine iuguerit & prudentissimus fuerit.
Mercuriū. n. auctorem fuisse affirmant eloquentiæ quæ ex intellectu gignit & prudentia eundemq; & palæ/
stra & lira & pstigiōrum peritiā primū tradidisse: sūt etiam qui hanc laudem legum ferendæ dent **Eaco**
Achillis auctorem: cuius filium **Peleum** eum argonautis aduersus **Cholcos** nauigasse ostendit **Orpheus**. **Quā** plu/
rimos p̄trea legimus qui **cererem** omnium primam extitisse arbitrentur ferendæ legis auctore: quod eo argu/
mēto refelli potest quod **cererem** fuisse constat annis ab initio mundi tribus millibus septingentis octoginta
Sed q oēm illā superiorē antiquitatis omnibus **Diacōis** legibus p̄trea eas quas de cede uilisset: ipse leges **Athe**
niēsis dedit quos ob eā rōnē axes nominauit: qm in ligneis axibus scriptæ eēt. & floruit quidem solō in/
ter septē græciæ sapiētes. **Olympiade** quadragesimaseptima: uel ut alii quin q; gesimasepta **Pisistrato** athenis re/
gnate. **Huius** at unius philosophi leges adeo apud oē pene hominū genus illustres atq; p̄clara sūt hita: ut ne/
Romāos quidē puduerit post exactos reges easq; leges ois penitus sublata q; prius ab ipso usq; **Romulo** la/
ta fuerant athenas mittere decē legatos: qui in clytas leges **Solonis** peterēt quibus romana resp. fundaretur.
His in decem eburneas tabulas per scriptis in **Vrbemq;** allatis & pro rostris ad apertiore uolentium pcepti

Georgi
platus
De legū
iuēto
Moses
Cecrop
Argui
Minos
Mercuri
us
Zeroa
stres
philo
iudæus
phorōe
Ninus
rex
eacus
achilles

Olympi
as
Romul

onem possitis: propterea dux postea tabula Hermodoro ephesio auctore in annum proximum ex publi-
ca potestate adiecta sit: quoniam ad tantam civitatis imperium pluribus legibus esset opus. Et ita leges sunt duode-
cim tabularum appellatae. Deinde secutum est ius civile. Legis actiones ius etiam: plebiscita quae postea
lege hortensii pro legibus habita observataque sunt. post haec ius id additum necessario est quod senatusconsultum
nominatur. Deinceps adiecta opportune sunt edicta praetorum: a quorum honore ius est appellatum ho-
norarium. At postremum constituto accepto uel illud est ius introductum: quod ab unius principis uoluntate manans
principale uocatum est: Quid enim singillatim memorem aut de publicis aut de priuatorum legibus: quae
priuilegia dicuntur. quid de consularibus & tribunitiis? quid de satyra? quid de iure militari? quid de iure
quiritorio? quid de constitutionibus? quid de prudentium responsis? Nulla est de prorsus neque legis nec
aequitatis nec iuris pars quam Romani aut legumlatores aut iureconsulti intactam indiscussamque relinque-
rint. non enim in tot coruncanis brutis saeculis paulis. laeoniibus. pomponiis. trebatiiis. tulliis atque aliis pro-
pe infinitis unum aut Lycurgum aut Solonem iuenias. Quam. n. nunquam in uniuerso terrarum orbe rempu.
excelluisse meminerimus: quae cum in omni laude uirtutis: tum maxime in splendore iustitiae cum romanorum
imperio comparari queat. Haec autem non natura sed disciplina primum acquirunt: & ea quidem disciplina: quae
nobis legum & iuris civilis & scientia subministrat. Haec sane ea est iustitia quam ait Euripides Hespero atque
lucifero magis esse mirabilem. Haec inquam una uirtus ita cunctis uirtutibus atcellit. ut qui eam adeptus sit
solus bonitatis cognomentum adeptus existimetur. Quare cum ornatissimus adolescens. Theodorus pla-
tus ab ipsa usque pueritia quodam natura ductu bonitate arderet: audiretque quotidie haec per inscitiam potissi-
mum comparari ab eloquentiae studio qua non mediocriter ualebat ad legum & iuris civilis scientiam quasi
sulpitius quidam animum couertit. Et citabat eum praeterea uel paterna uel maiorum suorum gloria: quorum
se dissimilem fore monstri simillimum ducebat. Non enim erat ignarus platorum familiam quae nunc uocatur
nam praecis temporibus platonica dicta est a platone philosophorum omnium maximo & grauissimo du-
xisse originem. Platonem uero ipsum qui suo proprioque nomine Aristoteles est referre paternum genus in co-
drum regem Melanthi filium maternum autem in dropiden poetam solonis fratrem. at solona & dropiden
in nileum heros. Hinc uidere licet uim solertiamque naturam non absurde in posteros etiam propagari. Ut enim
Theodorus ad legalis excellentiae laudem raptus est Solona scilicet imitatus: ita huius frater Petrus Antoni-
us diuino ingenio adolescens ad oratoriae poeticaeque praestantiae gloriam impulsio quodam & tanquam ne-
cessitate natura: quae a Dropide fratre solonis fluere: ita se studio contulit: ut iam uatum maioribus
illisque doctissimis cum aequandus iudicaretur. Scimus enim Dropiden esse ab omnibus poetam eloque-
ntissimum & grauissimum habitum. Nam nileus adeo claruit rebus bellicis: ut inter heros numeretur:
quem etiam ipsum: quam petrus antonius perpulchre emuletur nouistis omnes. Sed ut eo unde di-
uertit nostra reuertatur oratio qualia quantus quae legumlator solon fuerit ex iis satis super quem arbitror: quae
a me modo narrata sunt. De platone uero. quid attinet praedicare cuius libri decem de rep. & duodecim de
legibus locum nullum praetermisere: quem ad omnem iustitiae iurisque rationem pertinere uir sapientissimus
iudicasse. Quam uero Theodoro oportet uixhemer accedi atque inflamari ad eam quam naturam suoque insu-
tuto tanto cupiebat scientiam consequenda Georgii patris nomen atque honos erat in causa: quae uidebat imedio
lanensi rep. praestantissimis etiam iureconsultis doctrina & innocentia plurimum anteire ob eamque re adeo
ualere & auctoritate & gratia apud diuinum principem nostrum Franciscum sphaeriam: ut de neminem
suis sentire uir prudentissimus summusque uideatur. Quam obrem cum primum se Ticinum contulisset id stu-
dii cuius gratia profectus est tanto labore tanta cura tanta aggredatur diligentia ut intra tertium annum i pu-
blica repetitione: quam uocant scholastici: eam de se opinionem in omnium animis collocaret ut nulla ex par-
te maioribus suis inferior futurus censeretur. Videmus sane apud nonnullos usus plerumque fieri: ut qui adole-
scentes assertam uitantur quam abutantur. Nam quod tempus in audiendo debet legendoque consumi: id in lu-
dis aut in commensationibus teritur cum magno ipsorum dedecore ingenti detrimento rei familiaris: At isto-
rum talium dissimillimus Theodorus ne punctum quidem temporis omittebat quominus aut eruditissimos
honestissimosque doctores audiret: aut legeda tractaret aut quae legerat & tractarat litterarum momentum comendaret
Eorge atque aliorum & condiscipulorum se consuetudine usus est: quae aut docti & boni essent aut caperent tales effici. Sci-
bat. n. probos adolescentis ubi etiam minus improborum consuetudine a recto animi instituto flecterentur: su-
spitione tamen deprauati moris non uacare omnino. at eos omnis qui ceteris aut auxilium sint aut consiliu
allaturi non minus fama quam iustitiae atque integritatis rationem habere oportere. Consultoribus uero in om-
ni quaestione aequae facillimum atque subtilissimum se praestabat. Quod autem ipse uel dicendi uel differendi
gratia quaereret: ut acute inuenerat: ita modestissime proponens mirabili artificio: ad quem finem intenderat
deducebat. Et paruicacium omnem exorsus id solum quod ueritate saperet: sequebatur. Spectatissima. n. ingenia. men-
daciium nullum admittit eamque sibi in differendo uictoriam proponi uel maximam arbi trantur: si a ratione nusquam
diuertit. praeterea quod uix alius in audiendo civili iure satis esse consuevit id Theodorus platus in utroque iure pe-
nitus perdiscendo longe prius absoluit. Et ne id quidem mig. Non. n. ociose debebat nullas illecebres sectabatur
nullam faciebat irrecapedinem: totus erat in audiendo: totus in legendo: totus in scribendo: totus in differendo. Quo-
factum est: ut cum quarto studii sui anno docere quae dicerat publice in maxima audientium frequentia cepisset. ecce cum

Romani

Theodorus
platus

Plato
aristoteles

Petrus
antonius

platus
Dropides

Solon
Libri. x.
de rep.
libri xii
de legibus

Georgii
platus
F. sphaer.

dux

incredibili admiratione oium ano septimo ex quo primu ticiensem: ut ira dixerim: ariopagu ex nra mediola
 nensi academia petisset ab oibus fit: ut uideatis: dignissimus iudicatus que utraq; insignia decorent. Sed ia me
 locus ipse atq; tepus admonet: ut posteaq; de legibus ac iure ciuili locuti sumus: paucis pcurramus de iure po
 tificio. Ad at q primus apud romanos inuenerit que nunc Pompilio antepona: habeo nemine. Na apud ali
 as nationes atq; ciuitates ut uarii dii i honore sunt habiti: ita uarii supstitioes ritus iuraq; fuerut adeo ut et da
 mones pro diis haberent: colebat. n. stulta illa getilitas & bonos quos opinabat & malos deos. At malos q
 de ne obessent: bonos at ut pdesent. Sed ut reuertar ab Numā. Is genere sabinus: cu Romulo successisset in
 regnu: uideretq; Romanu populu longa belladi cosuetudine efferatu aliud nihil malle q; uastatione q; pda
 q interitu: quo illu tadem ab ea imanitate animi diritac; auerteret ius potificiu introduxit p tripudia & sal
 tatus ludolq; solenis adhibitis sacrificiis & carminibus: qbus placari numina ppitiaq; reddi maximo studio
 rex callidissimus puaferat. Quae qd supstino ubi simul cu imperio i dies magis magisq; auulseret: ea demu
 p aduentu ueri & oipotentis huani generis redemptoris christi optimi maximi radicitus excila corrui. Estq; te
 pestiue nouu ius pontificiu impolutuq; oblatu q a sacris libris grauissimisq; sanctioibus coflatu decreti: atq;
 decretaliu uoluminib; sanctissime cotinet. Quae certe oia Theodorus platus non audiuit & didicit solu sed
 et q acutissime edidicit: & alios q subtilissime & q elegatissime summa cu laude docuit. Quae cu ita sint: Re
 liquum e pclare adolescens Theodore plate ut q tibi humani diuiniq; iuris ornaenta in hoc sacratissimo teplo
 in hoc religiofissimo die in hoc tato & ta illustri amplissimoq; hoium couentu ex summi atq; uniuersi magi
 stratus auctoritate cora parata intueris: accipias ea mete: eo aio: eo cofilio: ut oia semp & dicas & agas: & mo
 dereris pro dignitate tua maioruq; tuoz. Nec. n. satis est qd iusticia pietateq; didiceris: nisi eas in oia retdoe re
 presentas & iustissimu te pstiteteris & integerimu & hoibus deoz carissimu. Verfet tibi assidue ante oculos
 sapientissimus hic & corinetissimus iure cofultus Georgius pater tuus. Verfet Plato ipse. Verfet Soloni. Ver
 sent quotquot a Codro rege athenaz & ab heroe Nileo magni & egregii uiri in omni genere & uirtutis &
 gloria. Ad hanc usq; atate emanarunt. Et ut breuitatis gra pte rea innumerabilis fere no solu utriusq; iuris eru
 ditissimos uiros sed et egtes auratos & fortissimos belli duces & urbiu dnos ac potifices: qbus polluit clarissi
 ma domus tua: Repete memoria Maffeu muzanum auuum maternum uige illum grauissimum planeq; hu
 manissimum cuius prudetia cuius eloqntia tata fuit ut eius opa & industria excellentissimus princeps noster
 relicto in apulia tot urbium tot populoz opulētissimo pncipatu ad magnanimum illum ducē diuum Phi
 lippum uenerit: cuius aduetum diu cocupitum atque exoptatum qti philippus fecerit n obscur nec dislimu
 later ostedit. Na Maffeu q esset cofili iusticiae secretari; ordini senatorio q primum ascripsit: tatoque semp
 habuit in honore ut in maiore nemine. Na qd ego memorē: qta de tua & eruditioe & pbitate sit expectatio
 cum apud alios uniuersos uiros claros & ppotētis tum apud nobilissimas primarias familias: qbus cu tibi est
 affinitas: quoz certe oium opinioi tibi nitēdum est n mo ut respodeas: sed ut ea mirabiliter superes. Veze ne
 singula pleqr quata nuc tibi ad bonas actioes necessitas quatum calcar est additu: qd regina hac nostra diua
 Blaca Maria simul cu splendidissimis regulis Galeacio & Hyppolyta qsi latona qdam phoebo dianaq; oia
 coruscās sua te pntia honorat. Quae sane res una longe est: & praciosior & illustrior q ciuilis pontificiq;
 iuris aureum omne gemmatumq; diadema.

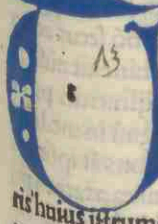
Gentili
tas

Georgi
us plat
Plato
Solon
Codrus
rex
Nileus
Opera
Maffei
muzani
Francie
sphor
tra ueit
medio
lanum
Blanca
maria
dux
Galeaci
us
Maria
Hippo
lyta
Latona
Galeaci
us
Maria
dux
Italia

Dares
Entellus
annibal
Fabius

Quae quidem oratio habita est ab eodem Francisco philelpho Papia in ecclesia cathedrali tertio Nonas
 augustus anno a Natali christiano Millefimo quadringentesimo sexagesimo.
 Francisci philelphi oratio habita Mediolani in principio studii.

Quā eloqntia & illustriū disciplinae studia ad triarios sint redacta: reuocat miles eme
 ritus post quatū & uigesimalū annum i acie docēdi & ne is quidē inuitus: cu intelligat hu
 iusmodi benignitatis munere se rem factuz excellētissimo suo pncipi Galeacio Mariae nō
 gratā solū ueze et piucundā. Si ita instituerit florētissima huius reip. iuuetutē: ut & dicēdo
 & iudicando iure possit cu uniuersa Italia de gloria cōtendere. Nō igitur cuiquā obscurz es
 se debet uiri clarissimi & qd sit nostri sapientissimi principis consiliū: & quod item meū
 institutū. Cateze ea mihi molestia: quod nō eadē uis: ac uigor tutet: atq; corroborat corpo
 ris huius itrumēta: quō ingeniū ipsū meū intelligētiāq; munit: ac pollet. Vbi. n. pristinus ille uocis uel sono
 rus cōcentus uel tēpestiua cōtentio? Vbi firmitudo latez? Vbi lingue in oē motum uel celeritas uel facilitas?
 haec oia sunt una cu atate magna ex pte facta debiliora. At uolūtas certe bene pmerēdi eadē est: q pri; & sapiē
 di studiū lōge uazherētius. Aius uero tū infractus tū nulli neq; ignauiz. neq; desidiaz seruiēs. Nec Pareti cede
 bat Entellus: nec Annibali Fabius. & bos quo lassior est: eo magis cauet: & firmiorib; nitit. Eniuero qto pul
 chrius est didicisse q discere: tato aius senis q aius iuuenilis plus & uiget: & sapit. Quo fit: ut & cofulendo &
 instituēdo senilis grauitas ueneratiōi habēda sit semp peride atq; iuuetutis: & dux & gubernatrix. Quib; ip
 se ductus rationibus non sum ueritus tertiu iam & septuagesimum: agēs atatis annum docēdi arma resume
 re: & tanq Neoptolemus quidā in aciem descendere aduersus iacula sagittasq; ignorātia & inscitia: breui su
 tuz sperās: ut gratificādo humanissimo nostro pncipi: & huberrimos & honorificos fructus his omnibus
 pariā: q secum doctioris: tum etiā melioris mea industria reddi nō detractauerit. Quare q modestissimi ado
 lescentes in hunc locum discēdi studio conuenistis: ad audiendū animos parate. Vos autē ceteri uiri gra

uissimi q nō ut aliquid discatis: sed uel iudicādi uel mei honorandi gratia hic adestis. Si a quo animo ac placido tuleritis quae ad me paucis differens. p magnas sim pfecto uobis & immortalis gratias habiturus. Nūc uero ne simus dicēdi prolixiores quā uel personarū dignitas uel tēporis breuitas patitur: ad eorū declarationē tractata diuinitus atq; per scripta sunt.

Francisci Philelphi oratio ad Sixtum quartum pont. maximum.

Quam mihi pfecto mirificā animi lætitiā affert cōcupita diu atq; exoptata sanctitatis tua p̄sentia pater beatissime. hanc non mediocriter offendit importuna hæc uocis raucaitas: quā partim itineris difficultas partim aspitas hyemis itulit hōi seni utpote iā abenti septimum atq; septuagesimū ætatis annū. **Q**uā qdē i cōmoditate fit: ut quo ut me oportuisset in agēdis tibi gratis ornatu dicēdi pro tāta tua i me beneficētia: quā sim accersitus i hoc domicilio orbis terrarū. quo reliquū uitæ meæ exerceā i laudē omnipotentis dei ac tuæ beatitudinis: cō in p̄sentia cogar abstinere. Sed recreat me: ac bono aīo esse iuber singularis tua sūmaq; sapientia: q nihil temere nihil incōsulito: sed oīa potius pro rōe & recto animi iudicio metiaris: cōsideres: mōdereris. **Q**uo factū iri existimo: ut eum ēt imiteris: cuius exp̄ssum quoddā & uiuū & simulacrū: eiusdēq; uices i terris sanctissime atq; innocētissime repræsētas. **V**t. n. ille seipsū donās sola beneficētia: cuius partes secundū Ambrosiū beniuolētia liberalitascq; sunt redemit uniuersū humanū genus: qd̄ perierat: ita ēt tu pater beatissime p̄ caritate diuinitus tibi ingenita hac benignitate pontificali cū me mihi restitues: tū uocem illā pristinā ac sonorā efficiēs ēt clariorē. **P**ro at tali tātoq; beneficio: q̄s tibi tandē grās sim acturus? eas certe qbus tibi sapientissimo reipublicæ christianæ antistiti gratias offerri nihil q̄at. **A**d quas deniq; alacre atq; sincera animi gratitudinē: q̄ uia uirtus quā sit pulchra quātiq; faciunda: uel eo p̄batur argumēto: qd̄ primus ille angelus impietatis filius sola ingratitude corrui p̄ceps ex illa r̄alesti sublimitate in tenebras sempiternas. **N**ā si gratis eē uolūisset: si accepti memor beneficij: neq; inuidisset creatori suo: nec in diram illā sceleratāq; sapbiā exarsisset. **M**ea uero animi gratitudo ea futura sit: ut tuū diuinū nomē quod sua natura splēdissimū est: splēdore ēt orationis tam græcæ q̄ latinæ eodēq; & carmine & oratione soluta: id qd̄ alius ex hoibus nostris p̄stare nemo pōt: quā tum uel annitū ingenio. uel doctrina efficere diligētiāq; potero: trāsfundā in oēm posteritatē. & ita trāsfundā ut nulla sit hominū atas illud obscuratura. **N**ō. n. ea hūana gloria apperēda nō est: q̄ per optimas actiones se diuine gloriæ similē reddi: tum oīa hoium bōa a diuinis bonis profuāt sit necesse. **I**nterea uero tēporis claritiam tuam rogare: orare: obsecrare: obtestariq; nō desinam: ut hunc humillimū seruum tuū ut omni fide & obseruātia tibi deditissimum ita commendatissimum habeas: siquidem putas nullum apud me beneficium tuum intermoriturum.

Angelus Supbia

Francisci Philelphi oratio habita in principio quæstionum tusculanarum. M. Tullii Ciceronis in studio urbis Romæ.

Tirones

Qui tirones primū in castra uenerint: ne rege bellicæ imperiti oīno possint existimari: conserunt ea intra uallū repræsētare: q̄ in dimicādi arte didicissent. **E**t ita cū mira q̄dam corporis agilitate nūc exiliētes resilientesq; nūc procedentes audientius. nunc in pede se referētes per oēm motū gestūq; mēbroꝝ aut ensem in uarias uibrādo coruscādoq; partis: aut hastam ultro citroque in multiplices idus cōcutiendo p̄spicū afferre argumentū cū uirū suarū ad alacriter strenueque pugnādum tū etiā fiducia ad uincendum. **A**t milites ueterani uiri clarissimi q̄ in hūc locū conuenistis honorādi mei potius: ut existimo: q̄ audiēdi gratia ut sunt diu ac multū exercitari fortissime p̄ pulcherrima q̄ plurimaq; facinora: nihil huiusmodi facere aggrediuntur: sed tātis per quietē agunt: donec descendat in aciē. **Q**uo ubi uētum est: & itur in pugnā: nō secus ac leones marmarici q̄ uocant in hastē obuiam illico serunt tāta ut tanto impetu tāto robore ac turbine: ut nūq; nisi parta uictoria congescāt. **I**dem mihi quodāmodo ii facere soliti uident: q̄ nup̄ in docendi q̄si aciem profecturi prius q̄ de rege magnitudine atq; splēdore: quare se interptes haberi uolunt: q̄c̄q; laude dignū in mediū referant: t̄ps̄ fere omne cōsumunt: ut sunt iuuenes i elegātissimo quodā oratiōis apparatu. **D**e rebus at̄ ipsis uix aliqd̄ pro auditorū utilitate attingētes. **Q**uā ego cōsuetudinē etsi minime rephendo: cū sit tum ea ætate tū prius ma exercitatione minime indigna nō satis tū eos cū illis cōuenire semp̄ existimaui: qui in dicēdi docēdiq; curiculum q̄ diuissime uersati rege debent grauissimæ potiusq; suctæ cuiusquā orationis ad demulcēdas audiētiarū auris habere rationē. **Q**uod si alteri cuiq; est cōsiderandū tum mihi potissimū q̄ ætatis iam annū agēs septimū ac septuagesimū: tandiu sum in oī orationis genere p̄ uniuersā p̄p̄modū exercitatus Italia in maximis & amplissimis ciuitatibus eisdemq; primariis: ut dici iure possim in huiusmodi studioꝝ certamine miles nō mō ueteranus sed idubitato ēt emeritus & ita emeritus: ut musarū tēplo arma uetricia perinde quasi Romulus q̄spiam Loui seretrio iā pridē obtulerim. **I**n p̄sentia uero tāquā in aciem accersitus atq; reuocatus a Sixtissimo & eodē in oī laude nobillissimæ disciplinæ & exq̄sissime eruditionis sapientissimo dño nostro Sixto q̄rto totius reip. xp̄ianæ pontifice maximo atq; optimo ad iuuentutē instituendā in hoc domicilio orbis terrarū hūanitatē artibꝝ: q̄ aliud nihil est q̄ totius uitæ morūq; disciplina: quē oīum magis imitari debeo q̄ tūti pot̄ficis summā sapientia. **E**x illius. n. ore nihil pdit oīno. qd̄ minus sit quādā mirifica grauitate exercitiarū doctrina p̄ceptisq; uis refertū: quæ tam ad bene beateq; uiuendū q̄ ad oēm honestatē & dignitatē p̄tinet. **A**c

Consuetudo Exercitatio

Romulus Iuppi ter fere trius Sixtus quater pot. maxi.

cedit ad rem quod esse Romanæ nonnullos audio. qui uiri disertissimi nullū quottidie p̄mittunt Luculen
 nissima dictionis ornatū. quo & delectent eos. qui audiunt & agant ad oēm aiōrū aut motū aut et quietem.
 Quæ de tribus reliq̄ tribus pars in docēdo uersatur. quæq; & mea est dignitatis. & ad iterpratationem q̄stio
 num tusculanay. **M. Tull. Ciceronis** spectat maxime i ea tractanda nullū meū: ut spero: desiderabit officiu
 Quare ad audiēdū aiōs parate: De reb⁹. n. altissimis & cognitiōe dignissimis i his qnq; libris quos sumus ex
 posituri: quā cumulatissime simul & quā diligētissime scripsit **Cicero**. Rōæ pridie idus Iāuarias. **M. cccclxxv.**
Francisci Philelphi oratio de suo in urbem reditu Ad Sistum Quartum pontificem maximum.

**M. Tul.
Cicero
questio
nes tu
sculanæ
Fides**

**Medio
lanum**

**Caesar
Frederi
cus aga
thus
Laura
magda
lena
Sist⁹ q̄
tus p̄t.
maxi.**

Quanta sit in obseruatione p̄missæ fidei grauitas quāta ueneratio cōstituta. p̄t uel eo argu
 mēto non difficulter aiaduerti pater beatissime: qđ religio uniuersa & sanctimonia chri
 stiana in sola fide fundata ē: & eā quidē fidē quā in cōuentis atq; pro missis considerat: ic
 circo arbitratur uiri docti & diligētes hoc appellatā nomine: quoniā p̄ illā q̄ p̄missa fue
 rint: fieri oporteat. Nō igitur absurde quo fidē eam ipollute seruarē q̄ hinc **Mediolanum**
 repetens adducēdæ familiæ meæ grā me abstrinxerā tuæ beatitudini: ecce ut uides: rediū cō
 tēptis cæteris rebus oibus & publicis & priuatis. Fateor equidē serius me rediisse q̄ putarā.

Quod certe nulla mea uel negligētia uel culpa alia factū est: sed aut diuina qđā prouidentia: cui aduersari ne
 mini licet: aut malignitate fortunæ: si quā tandē fortunā eē dixerimus: q̄ qđ nefas est credere: potior sit diuio
 iudicio nobis: sane occulto: sed eo plane & icōmutabili & oi certitudine certiore. At. ausim affirmare pater
 clementissime p̄ multa mihi fuisse impedimēto. quo serius fungi officio meo querim. & primū qđē repenti
 nus. ut cætera missa faciā. duos meos liberosq; calus mihiq; p̄ hūanā ibecillitatis cōditiōe admodū molest⁹
 q̄ppe q̄ p̄ diez paucosq; interuallū uitā deseruere p̄clarā illi qđē indolis ifantes & magna spei. Agebat. n. æta
 nis unū alter septimū alter octauū: cū & uigerent: & saperēt lōge magis q̄ pueri. Ex quoq; Inopinato celeriq;
 obitu misera mater mihiq; carissima tātū aiō dolōrē marorēq; concepit: ut in uahemētissimā agrotationē in
 ciderit. De cuius breui recupanda ualitudine cū eruditissimi prudentissimiq; medici mihi sua dērent: coactus
 sum euctū rei expectare: ut nō inanis oīno reuertisse **Mediolanū** possem existimari. Quæ. n. alia cā eo me re
 uocarat: q̄ ut uxore & filios reliquaq; familiā meū ad urbē ducerē: ubi sub xpo meo **Sisto** q̄rto pontifice ma
 ximo: uitā oēm esse acturus? Sed oh q̄ uariū q̄ incerti q̄ mutabiles sunt casus humanæ hui⁹ naturæ: q̄ miserabi
 lis cōditio nōstra oīs. Cū uisa iā foret uxor cōualuisse: meq; itinere accingerē: uel potius iā essem i itinere: no
 ua calamitas supuenit. Illa. n. exceptis intra p̄cordia penitus acerbissimis illis filiozq; amissozq; uulneribus cū
 diutius ea p̄peti nō posset repēte p̄ abortiuū partū. quē ante illozq; obitū passā fuerat: ita uexata ita examia
 ta est: ut morti ipsi p̄pe cōcederet. Quæ qđē oīa aliaq; q̄ plurima meū ipse uolūtās aiō statui potius esse redi
 re solus: ut antea solus uenerā: quā si diutius differē. aut irā diuinā aduersus me cōcitarē: tanq̄ oīa uellē p̄ me
 is optatis cōseq; aut tuæ sumæ sapiētiae suspitionē afferrē uiolata fidei: qua ipsa apud me nihil ē nec antiqui⁹
 nec sanctius. Adsum igitur pater beatissime ea facturus oīa: q̄ uel ipse iusseris: uel tibi grata fore animaduer
 tero. Nam ego tibi & sacrosanctæ Romanæ ecclesie me & uiuum & mortuum dedicaui ac deuoui.

**Francisci Philelphi ad Iacobum Antonium Marcellum patricium Venerum & equitem auratum de obi
 tu Valerii filii consolatio.**

**Iacobus
Anton
us mar
cellus**

QUPIENTI MIHI Aliqd ad te scribere Iacobe Antoni Marcelle quo tuus acerbissimus
 maror ille quē ex inopinato & imaturo obitu Valerii dilectissimi filii aiō conceperas: aut
 tolleres. oīno: aut magna ex parte leuares: eo difficilior cōsolationis genus ē oblatū. qđ pa
 ris agritudinis soci⁹ accedēs n̄ minus ipse cōsolādus uidear: q̄ te cōsolaturus. Quod. n. cō
 filiū cui quā sit daturus. q̄ sibi uix possit: Quæ spe alteri medeat. q̄ ipse in morbo sit: Sū e
 qđē eodē quoq; trāffixus uulnere. quo te uideo laborare. Frat. n. mihi puer mirabili idole
 Olympus Gelli⁹. q̄ nato tertio Idus apriles. aō a natali xp̄iano milesimo q̄dringētesimo

**Olym
pus
gelius**

q̄ngētesimo tertio cū nōdum iplesset octauū annū. ea & loquebat. & sapiebat. q̄ uix adultæ. aut et grādiōris
 ætatis solēt. Nihil leue p̄ se ferebat. nihil cōtēnendū. **Urbanis** erat & cōpositis morib⁹. **Ingenio** acri & sa
 cundo & splēdido. **Lingua** ad oēm celeritatis ad oēm motus cōuenientiā expedita. **Voce** clara facili & sono
 ra. aspectu miti & grato. **Ea** cōpactiōe aptitudieq; mēbrozq;. q̄ & strenuitatē referret & robur. **Et** ne curiosi⁹
 eunēta singillatim p̄seqr. talis erat **Olymp⁹** meus. ut in eo oīa naturæ ad p̄bitatē adminicula inesse uiderent.
Quid. n. memorē. q̄ eēt in me obseruātia? quo cultu? q̄ pietate? Quā oibus in reb⁹ studeret paternæ uel insti
 tutiōi uel uolūtati n̄ min⁹ obseq; q̄ parere. **Hic** mihi iucūdisim⁹ tantæq; spei fili⁹ nuper ad octauū idus **Mar**
 tias deposiitū qđ accepit usurariū: repetēti deo optimo maxio n̄ mō reddidit. sed ita grato aiō ita libēter red
 didit. ut n̄ uita excedere sed i sempiternæ atq; beatæ uitæ domiciliū sese cōmigraturē & cōstātī fermōe & nul
 tus trāgllitate hilaris quodāmō ac lat⁹ certo credere significaret. **Quid** ai tū mihi fuisse putas. cū repēte illum
 inter loq̄ndū simul cū uoce spirit⁹ defecit? Nō potui egdē qđ fragilitatis es naturæq; hūanæ. in tā recētī tāq;
 inopinata luē⁹ acerbitate n̄ cōmoueri aiō. cū eodē t̄pis puncto quē tā uehementē diligere. & uiuū intuerer &
 mortuū. Itaq; ubi cogitabund⁹ ac subtristis aliquādiu siluissē. tādē n̄ sine gemitu erupi in hæc uerba. Quā mi
 serabilis ē hūana cōditio. Quā ridēdi cogitatus nr̄i. Quā stulta cōsilia. Quā uanitatis plena sunt oīa. Nihil ē
 certi in hominū uita. n̄hil cōstātis. nihil diuturni. oēs spes nr̄a inanis ē. Quē uotū frustra. **Quid** de te mihi fili
 dulcissime n̄ p̄ponebā? nō pollicebar? nō futuz existimabā? **Gratissima** tua p̄sentia iucūdisimoq; affatu la

trabam curas: oblectabā aiunū: meq; ipse mihi totū uēdicabā. Quē senectutis mēx bacculū. ac p̄fidū fore arbi
trabar. en exanimū subito nullūq; aspicio. Heu me misere atq; infelicē. Sic me Olympe dilectissime deseris?
Sic destituis patrē senē. O inuitabilē nostrā necessitatē. O ferreū atq; inexhorabile hūanæ legis iudiciū: qđ
nullis p̄cib; nullis p̄miis: nulla ui neq; mutari nec flecti p̄t. Hæc paucis q̄stus illico rediēs ad me tot; cœpi me
tacitus mecū cogitare: ac me paulatim leuitatis arguere qđ ea esse iprudētia: ut nescirē: & q̄ lege nati essemus
oēs & quātū & quodq; dolēdum foret: aut n̄ dolendū. Cōtinuoq; ita cogitāti mihi ea uenerunt in mentem:
quæ græce apud Menandrum dicta sunt in Trophimum. Sed ea referantur a me latina.

Menan
der
Troph
imus

Si lege natus Trophime tu fores ea:
Ut omnia ad uotum tibi? quæ uelles. fluerent.
Et id deorum aliquis recepisset tibi:
Recte doleas quidem: sefellit enim fidem:
Ac fecit absurde. sed. iisdem legibus
Commune quoniam tu quoq;? quibus nos alii.
Cælum hauseris. ut audentius tecum loquar.
Ferenda sunt hæc fortius. & animo simul.
Voluenda graui quæ dico. paucis accipe.
Homo es & ob id mutabilis quidem citius:
Res admiseras. rursusq; animal nullum mala
Admittit ultero. iureq; id sane. quoniam.
Natura quem tulit imbecillum. maximis
Se rebus is fulcit. cadens igitur bona
Quamplurima conterit. ipse uero nunc Trophime
Neq; admodum orbatus bonis ex eximiis
Nam sunt tibi nunc. mediocria quidem mala.

Mediocriter igit; tibi qđ deest. feras. His igitur Menādri uersibus primū admonit;. & q̄ esset natura lex.
& q̄ hoīs infirmitas. & quātū qđ accidit in cōmodi. faciendū sit. & quō ferēdū. deinde ad ualidiora rōnis re
media auxiliaq; cōuersus ita sum ius & adiutus & cōfirma. us. ut intelligā plane mihi mali euenisse nihil. qđ
Olymū meū quo ne uitā qđ dūcebā cariorē. nō tam morte amiserim. Hæc at; q̄lia fuerint. in te cōsolando
breuiter ostendā: Neq; n. futuz; uereor. quo min; rōni malis q̄ pturbationi obtēperare. Noui magnitudinē
animi tui. noui prudētia. noui grauitatē. Facile ut es maximo splēdidissimoq; ingenio. reuocabis uim animi
a sensuū ibecillitate. & nō qđ indocti sed qđ uiri sapiētissimi sentiāt. cogitabis. Nec sane cōmissur; sis. ut post
tot tibi. ac tāta res pulcherrime gestas patiaris clarissimū nomē tuū ulla uel iconstātia uel moliciæ nebula ob
duci. Erat tibi Valerius fili; cū formæ p̄stātia tū animi robore acrimōiaq; igenii & elegātia mox tui admodū
similis. Hic a priā usq; ifātia q̄lis futur; eēt. nullis aut p̄ceptis aut admōitionib;. sed sola naturæ p̄bitate suaq;
adductus certissima signa dedit. Aberas tu Chremæ p̄tor: cū tibi nūcius ē allatus de infante nato. Quod ipse
audiēs tāta uoluptate ai affect; phiberis ut ex oris hilaritate admirationē iniuceres circūstātib;. Inest sane in
aīs nr̄is diuina uis qđā: q̄ supra corporis sensus pmulta ex sese & intelligit & uidet: q̄ nos plerūq; ne cogitam;
qdē. At primū de nato tibi infāte nunciū tantā de illius futura p̄bitatesp̄em cōceperas: ut tibi magnū ad felī
citatē cumulū additū putares. Nec te tua fellebat opinio. Fer; n. suscept; in lucē infans: & cū minino pturi
entis breuiq; labore: & qđ mirabile dictū est: nō mō nō uagiēs sed et surridēs ac ueluti parēti ipsi alludens: ut
de eo rectissime dici posset Virgilianū illud. Incipe parue puer risu cognoscere matrē: Erat facile liberali & e
legātū. Inerant i oculis q̄si coruscātes scintilla qđā: qbus paterni intuitus & uigor resp̄entabatur & grauitas.
Totū uero corpus erat atatis initio grādiusculū ita & decoz; & solidū. Et qm̄ ipse ob publici magistratus of
ficiū adesse nō poteras: cōtinuo religione diligētiaq; materna p̄ sacri baptismi lauacrū renascitur in xpo ihēsa
indito noīe ualerio. Quod ipsum nō sine quodā naturæ ueluti p̄sagio secundū Platonis sn̄ia mihi factū uide
tur. Recte. n. g supra atatis rōnē plurimū eēt ualiturus & ingenio & p̄bitate. Valerius noīat. Solēt infantes
natura fere oēs admittēdū utæ alimētū eē pniores: & tāq; edaces ob eāq; rē corpe et imūdo. At Valeri; secus
oīa Nutrici quā ei m̄ prudētissima & sobriā delegerat & pudicā: nūq; molestū se p̄stabat. Sed horis p̄ iterual
lū q̄si cōstitutis lac modice capiebat quo & corpusculū seite i p̄ceritatē alebat: & qm̄ nulla eēt p̄ter debitam
stomachi cōcodionē ei supfluitas erat cure p̄nitida ac tersa: nulliq; neq; digestiōis sordib; nec alia purgatiōe
naturæ aut nimi; aut grauis. Agebat iā mēlē tertū cū mirifico mēbroz; oīum icremēto: dū ipse magratus cre
mēlis mūere iā p̄fūctus aduēis domū. Vix ianuā es igressus: cum nullo adhuc p̄cedēte dōesticoz; neq; strepitu
nec uoce: ut q a nemie subito adueniēs uisus es: cōfesti dimissa ex ore nutricis mamilla: quā mō solut; som
no sugere cepat: caput simul oculosq; sustulit: & ueluti: arrexit auris tanq̄ aliqd noui uel uisurus uel auditurus
q̄ quidē res p̄stantiorē uim quandā animi declarat: Vbi uero euestigio appuisses: uix teneri poterat a nutrice:
quo post emissas ui inanus atq; brachia ex icunabulis qbus erat artius iuolutus: non se totū in conicere lætis
oculis risuq; suauissimo. Et q̄ p̄ atatē prolog non poterat: dimidiato noīe patrē balbutiebat. Apprāhēderas
eū tu nō stuporis minus q̄ lætitia plenus. Cūq; ifantē benedicēs osculareris: ille te cōtra e collo pēdens: oscula
ri n̄ desinebat. Et ita oculos tuos oculis fixis inspiciebat gestiens: ut dicere uideret; te sibi esse oī utæ suauitate

chrema

Virgili;

Xps ihe
sus
Plato
Valeri;

iucundiorē. Nam & a nutrice quæ ori mamillam obiiceret. tanq̄ indignabundus auertebatur. & blandiēti
 matri eūq̄ abstrahēti pudore quodā magis ingenuo q̄ uolūtate cōcessit: sed ita cōcessit: ut te reflexa ceruice in
 neri: usq̄ & p uerboꝝ fractionē nescio qd bladius balbutire nō defisteret. Tu at̄ præ admiratiōe loq̄baris ni
 hil: tecūq̄ tacitus gaudebas qd magnū quendā & excellentē uirū atq̄ ciuē futurū Valeriū iudicares. O fallacē
 latitiā: o incertā spem nostrā. Alia sunt humana consilia: alia dei iudicia. In dies auget̄ sebat i Valerio cum sen
 su corporis mētis intelligētia: q̄ inata quodā prudētia q̄ peritā senectutis ē ppria: miro quodā incremēto co
 mitabat̄. Cūq̄ supra at̄tatē & calleret & saperet: deū oīpotentem religiosissime uenerabat̄. Caritate patriā ni
 hil ducebat sanctius: parētes incredibili pietate p̄sequebat̄. In necessarios oīs erat obsequētissimus. Eruditorū
 at̄ & grauiū uiroꝝ præcipue studiosus. Cupiebat sp̄ præclarū aliqd̄ discere aliqd̄ audire. Itaq̄ aut abs te cum
 p̄p̄iā otii a publicis muneribus nactus esses: aut a magistris aliqd̄ quo doctior fieret. cōtinēt̄ q̄rebat. Et qm̄
 in te uno atq̄ eodē oīa inesse gloriabat̄: quæ sibi effingēda discēdaq̄ p̄poneret: adeo te semp̄ p̄ oēm pietatis
 cultū admirabat̄: tanq̄ assiduc nouū aspiceret. Te seq̄batur in oī uitā instituto: tibi adhærebat: te imitabatur.
 Quo tua p̄sentia tuus sermo tua admonitio se meliorē efficeret: q̄ diu eras domi: nusquā lōgius abs te aberat:
 Erat. n. insatiabili q̄dā aliquid semp̄ discēdi cupiditate. Eoq̄ mētis acie ferebat̄ ut aliqd̄ boni quottidie supra
 ānos supra naturā assequeretur. Quo qdē. sciendū studio q̄ uitā institutione: qua puritate moꝝ effectū est: ut eius
 aius nullis blādiciis seduci decipi illud posset. Et cū in eoz̄ q̄ discēbat: ueluti certamē ut fit: cū aq̄libus sociisq̄
 descēderet: quanq̄ modestiæ & generosæ animi submissionis laude supabat inuidiā: eam tñ multo magis in
 admirationē sui uertebat: qd̄ nullā cuiq̄ relinq̄ret secū cōtendēdi puinciam: adeo cunctis uirtutib⁹ oēs supra
 modū antecedebat. Vincēdi at̄ laude nulla efferebat̄: nullā ferebat̄ præ se iactantiā: quin ingenii morūq̄ graui
 tatē frontis hilaritate cōdiebat: alios blādiciis leniēs: alios sibi beneficiis cōcilians: alios i stuporē sui obseruā
 tiāq̄ cōuertēs ob eam animi p̄stantiā: q̄ in omni bonitatis nūero sine ulla cōtentione eminebat. Nihil inertī
 ocio sibi magis ducebat aduersū. Hoc. n. & cōtabescere uim ingenii & robur corporis demoliri dicitabat: itaq̄
 nullū sibi uacūū tps̄ dabat puer egregius: quo minus aliqd̄ aut lectitaret: aut tenellis digitis iā scriberet: aut age
 rer deniq̄. Cū. n. a matre qn̄q̄ increparet: ut ē ingeniu multiebre erga filios indulgentius: ne tantā operā litte
 ris daret: fieri. n. posse: ut nimia animi cura in aduersā ualitudinē incideret: uix tandē ab eiusmodi studio tan
 tisper dū mater aderat: ueluti auulsus tanq̄ ab intelligēdi rōe ad actionē se cōuertebat. Circuibat uniuersam fa
 miliā. Quid p̄bitor qd̄ procuratores qd̄ negotiatores: qd̄ reliq̄ domestici facerēt: diligentissime disquirebat sin
 gulos leni hortatu atq̄ hilari uultu monēs: ut suo fungerēt̄ officio: sic. n. fore: ut uel se internūtio atq̄ adiu
 tore qcquid a patre uellent: assequerent̄. Ex q̄bus unis ubi iocabūndus subdidisset: cura Valeri litteras: & hæc re
 linque patri: cōtinuo excepit: at ego in patre: & pater in me est. Præterea an ignoratis ex litteris scientiā gigni
 scientiā uero oēm referri ad actionē? Quid. n. p̄ferit cuiquā uirtutē scire: nisi secundū uirtutē egerit? Quæ il
 li audientes admirabatur: qm̄ diu nū quiddā intuerent̄ in puero. Frequētabat: ut quottidie solēt innumerabi
 les prope uiri amplissimas ædes tuas: alii tui salutādi alii negotiū sui grā: quibus ille si forte aberas: cōfestim fie
 bat obuiam alacer ac lætus: Quid nā uellēt̄ sciscitabat̄ accuratissime atq̄ p̄modeste: seq̄ oīa patri cū primum
 reuertisset domū: renuntiatur: pollicebatur. Et ita cuiusq̄ intellecta aduētus eā neminē dimittebat: quē sibi n̄
 antea reddidisset singulari affectū beniuolētia: cū aliis opera aliis uerbo uoluntate & diligentia oibus in serui
 rugē se ostēderet. Quoties domū redires: occurrebat ad ianuā: teq̄ reuerenter salutato dexterā blandius app̄
 hēns osculabatur & q̄ fortunata res publica & q̄ belle ipse haberes: q̄rere nunquā omittēs eaq̄ deinceps ad
 debar: q̄ te merito in stuporē adducerēt. Erant. n. oīa prodentis senis n̄ pueri uerba. cumq̄ erat domi: quantū
 fas esse arbitraretur: abs te lōgius nusquā aberat: aut sedanti astabat. aut inābulantē subseq̄batur. Deniq̄ qcqd̄
 aut ageres: aut dices obseruabat: tū ipsum uultum: atq̄ omniem corporis tui gestum conspicabatur acutius
 sibiq̄ imitandum proponebat. Tantaque animi uoluptate in te contemplando afficiebatur: ut cum gestien
 tem aspiceres. Quod si fortassis interdum te cogitabundum ut usu uenire solet: animaduerteret: attentissime
 tuos omnis & oculorum & corporis motus considerabat tacitus: Dein tum ex matre tum e seruis quærebat:
 accidit ne patri noui quippiam: Quid ita cogitabat secum? Demum pudibundus & tanq̄ sub timidus te adi
 ens petebat: nunquid quod noles quod deus auerteret: noui aliquid accidisset: quam obrem ita minus læticiæ
 ostenderes in facie. Cui cum leniter arridens subderes: nihil mi Valerii: illico exhilaratus dicebat. Pone igitur
 mi pater aliquātum difficilioris istos cogitatus tuos: estoq̄ tui similis. Quid enim tot te semper curis affligis
 & publicis & priuatis? Serua te ipsum q̄ diuissime & reipublica: & nobis: quoz̄ uita omnis manet & tua ui
 ta. Quæ loquentem dum oportuna & apte ex tuis familiaribus quidam seorsum abduxisset: quæsissetq̄ ex
 eo dic mihi? Valeri. si tuis opratis omnibus faueat deus: si quod Ihesus saluator noster auertat: alteri morien
 dum esset: utrius obitum males tuum ne an patris? Tum ille totus facie uultuque commotus constantissime ē
 indubitanterq̄ iuratus suam se uitam pro paterna uita cum usuf foret: non ultro solum sed libenter etiam tra
 diturum semper: cum diceret sua se morte aut nihil posse aut parum incommodi afferre quiquam: paternā ue
 ro mortem cum patriæ non mediocri incommodum tum uniuersæ familiæ nostræ maximum detrimentum
 ruinaq̄ illaturam. Sed quid ego plura commemorem: quæ tanta sunt & tam multa: ut si ea uellim refer
 re cuncta in medium: me dies sit defecturus? Quare ne in prolixiore oratione eo uidear tibi magis refri
 care acceptum uulnus: quo diligentior fuero circa diuini illius pueri commemorandas laudes: ueniam
 ad id: cuius causa hoc est consolandi munus a me susceptum. In tanta ingenii atq̄ morum felicitate in tan

Ihesus

ta spe probitatis: in tanto futura gloria studio ut est hominum natura fragilis ac uariis & poene infinitis obie-
 ta periculis. **V**alerius ille tuus agrotat agrotatione primum: quatum uideri poterat: non admodum graueni. Ac
 cerfuntur medici: quiritur morbi causa: quoniam puer erat uita continetissima: alia nulla est uisa quam uahemeter su-
 scepius labos in ludo. **N**osti. n. **V**alerium tuum fuisse adeo natura bene institutum: ut nunquam se ne in summa gra-
 de in edia: ac siti aut cibo igurgitaret: aut obrueret potu: sed & hoc dilutissimo utebatur: & illo uilissimo ita: ut
 sapius ad panem obsonium nullum adderet: & obiugati quadoque matris: quod ita faceret: ille blandiens responde-
 bat: quia hoc o mater dulcissima delector magis: **P**raterea crapula & ebrietas litteras non admittit. **I**taque malo
 stomachum de me quari quam metem. **Q**uapropter ex communi medicorum consensu ea omnis agrotationis causa da-
 ta est nimiam lusioni. **N**am ad remittendum animi laborem cui **V**alerius circa litteraturam & eloquentiam institueda-
 uitam studium erat plurimum deditus. ut ludo se interdum exerceat permittebatur. **R**es sane pueris omnibus
 natura maxime grata. **I**taque non absurde qui primi apud graecos nomen pueri inueniunt: id a ludendo dedu-
 xere. **L**udere enim apud illos dicitur $\pi\alpha\iota\sigma\epsilon\iota\sigma$ in $\pi\alpha\iota\sigma\iota\sigma$. ex quo $\pi\alpha\iota\sigma$ pars hoc est puer descendit. quod ipsum no-
 men apud nostros etiam qui per litterarum mutationem quandam ab eodem uerbo acceptum contenderint: non inep-
 te fortasse contendunt. **L**udebat igitur quadoque **V**alerius sed non tessaris quidem unquam nec alio ullo genere alexa. **A**ut
 enim in palaestra aut in cursu exercebatur: aut in emittendo iaculo: aut in iactu lapidis aut in pile. **D**enique ludum
 omnem ingenium quo uel agilius uel robustius redderetur corpus: eiusmodi nullum praetermittebat: & id quidem si-
 ne ulla aequalium uel minima offensione. **N**on modo. n. uictor aliis insultabat: at ne uerbo quidem ullo utebatur:
 quo se uicisse ostenderet. **Q**uin potius quasi illorum causam ageret: semper aliquid ex cogitatum acutius efferebat:
 quo illis non suo sed fortunae uitio minus ex sententia: & ut par fuerat: euenisse contenderet. decereque euentus con-
 silia aequae anteponi atque fortunae probitate. **O** generosam pueri indolem. **O** splendida eximia: summaque uirtutis
 documeta. **M**alebat puer modestissimus extenuare laudem suam quam in uero predicando uicis agritudine augere.
Qua ex re factum est: ut aequalibus omnibus & carissimus esset & honoratus in primis. **I**n ualecebat in dies: & in-
 crudelcebat morbus: **N**ulla rationes medicorum nulla remedia proderat. **V**is mali radicatus inhaerens assidue
 magis magisque emergebat in robur. **F**ebriebat inelytus ille puer febrem & uahementem & erinosam. **E**t quo
 magis effruelcentis agrotationis immanitate atque diritate affligebatur corpus: eo is erat animo maiore ac ma-
 gis inuictio. **R**emedia medicorum nulla depracabatur. **Q**uicquid iussissent & alacer obibat & fortiter. **S**peique bo-
 nae plenius quo uitalis spiritus magis atterebatur in dies. eo erat in animi erectiore. **V**su certe fieri uidemus ut quomodo
 ribus fuerit bene institutus: quo magis est propinquus morti: eo sit sensu mentis uiuacior. **D**eficiebat in illo pe-
 detentim ac sensim: ut sit: uires animae. **S**trenuum illud deliciaeque corpusculum iam languebat. **F**rigus ac rigor pedes
 atque genua occuparat. **F**acies quam omni erat niue candidior: pallore induebat. **R**osa genis exciderat. **S**yderi ocel-
 li seignius laescere palpebraeque iam demitti. **L**ingua uero qua neque tenuius nec expeditius nec mobilius quaquam
 fuerat: hebetior fieri. **V**ox denique sonora illa & cygnea ac fere diuina obmutescere. **Q**uam aduentantis lucis uisus
 firma mortis signa cum tu coram aspiceres: non potuisti ita tibi moderari: quo minus pro patris affectus imbecil-
 litate & lachrymis & gemitu animi sollicitudinem ostenderes. **Q**uod ille ita ut erat in morbi moleque deiectus
 tanquam ex somno exercitatus ubi animaduertit: febrilius astuans lassusque anhelitu quod agis inquit **P**ater mi dulcissi-
 me? **Q**uid gemis? **Q**uid ita illachrymaris? **I**ta consolaris **V**alerium tuum? **P**one quomodo lachrymas mi pater: pone om-
 nem animi curam. **B**ene nobis sperandum est. **N**os deus non destituet: **C**ui tamen quicquid placuerit: id tranquillo atque
 lato animo feram: necesse est. **Q**uod si bonam ualitudinem recuperaro: nunquam patiar: ut eam nimiam ludendi exercitatio-
 nem amittam: idque tibi bona fide polliceor: **M**eminerat. n. puer spectatissimus se plarumque abs te admonitum: caue-
 ret sibi a nimia lusione: ne ob laborem immoderatum in aliquod morbi genus incideret. **T**um ipse fide igitur mi
 fili. **F**ac aliquod uotum christo **I**hesu. **F**ac **M**ariae uirgini: **N**am quicquid uoueris: ipse persoluam. **H**is auditis puer
 nobilissimus quicquid erat toto corpore prostratus atque semianimus: perinde tamen atque collectis in unum dispersis
 proffigatis uiribus sublato ad caelum intuitu in haec uerba suauissimum os aperuit. **D**eus omnipotens christe **I**hesu re-
 deceptor nostre te quam deuotissime precor per sanctissimam passionem tuam: te inquam clametissime rex gloriae quam humil-
 lime obsecro per impollutam **M**ariae uirginis tuam pietissimam matris merita: ut hac a me domine: qua tam uahemeter
 affligor. agrotationem. si tibi placitum est. amoueas. meque iucundissimo patri huic meo matricum dilectissimam re-
 stituas. **A**t ego tibi liberator humanis generis quod sum pro tanto beneficio relaturus? **N**empe ad perpetuum de
 uotionis uenerationisque meae studium omnia uestimenta mea ac reliquum omnem corporis ornatum dono do pauperibus
Quam locutus mirabili cum animi affectu quasi extremo labore fessus ac lassus obticuit. **H**ic tu pater aliquando
 exhilaratus tempestiue subdidisti. **M**eu autem uotum **V**alerii mi suauissime illud est. ut ego una tecum. si conua-
 lueris. utar fusca ueste. **V**erum tui serica & in annum. at ego lanea idque in omnem uitam. **A**didisti. n. serica. ueritus
 quoniam puer uti semper consuisset lato quodam amoenoque cultu corporis. ferret tristius fuscam uestem. **S**ed au-
 di obsecro tu. ut ceteri tecum audiant. quid is responderi. **A**bsit. inquit. absit mi pater. **I**mo ego induar ueste
 & fusca & lanea. sic enim decet. tu uero eleganti ut semper. atque senatoria. **N**am in te non familiae actuatorum so-
 lum sed reipublicae decus representat. **D**um haec scite serioque loquitur: mors paulatim irrepens praecordia fri-
 gore obsidet. horret iam puer: ac tremis: **N**am quo magis animi magnitudine uincere nitebat fragilitatem affi-
 cti corporis: eo magis febris immanitas membra prosternebat. ita ut demum diceret sublatus ad caelum occu-
 lis. **M**iser ego quis me liberauit de corpore mortis huius. **Q**uadiu claudar hoc saeculi carcere? **Q**uod ipse au-
 diens cum transfixus doloris iaculo coepisses durius flere: tunc ille. **Q**uid est mi pater ut tanto te dolore confici-

παισε
in
παζιν
παισ
πας

Ihesus
Maria
Qratio

certo didiceris dilectissimum filium simul cum agrotatiōe corporis liberatum omni agretitudine animi frui nunc caelestis gloria gaudiis sempiternis: esseq; tui apud iudicem eum depræcatorem: qui & iustissime semper iudicat: & quæcunq; aut agimus: aut dicimus multo ante cognouitq; a nobis fuerint cogitata. **Quid** enim p̄ immortalē deum in unius infantis obitu acriter adeo tibi dolendū esse arbitraris? **An** ignorabas: quod **Te** lamon euripideus longe ante **Anaxagoran** clazomenium de aiace responderat: filium abs te genitum eē mortalem? **Non** omnes ea lege nati sumus: ut alii citius alii serius omnes tamen moriamur deniq;? **Xerxes** ille inaximus atq; potentissimus rex persarum qui montes prostravit: mariaq; constravit: cum ex altiore loco exercitum illum dispiceret: quem ex quingentis myriadibus ut tradit herodotus hoc est ex quiuies decies centenis hominum millibus conflat: se a gemitu ac lachrymis continere non potuit: **Interrogatusq;** quid ita faceret: idecirco se flere respondit: quod post annos centum eorum nemo quos tunc uidebat: superstes: futurus esset.

Telamō
anaxo
ras
Aiax
Xerxes
Myrio
des
herodo
tus
Euripi
des

Quam naturæ humanæ imbecillitatem **Euripides** meditatus: ut est omni i re grauis ac diligēs: ita locutus est.
Natura quæ mortalibus est rebus: tenes?
Haud uideor equidem: nam unde? at auribus accipe.
Mors omnibus debetur his: nec est aliquis:

Qui cras futurum se sciat. **Quā** igitur nobis polliceamur huius uitæ felicitatē: cuius omnia sunt incerta omnia mutabilia: oia plena formidinis? **Itaq;** alio spes nostra dirigenda est alio intendendi cogitatus: nā quid se rius dici potest in hominum uita: cum nullus sit tantus annorum numerus: qui si cum aternitate conferatur minimam puncti particulam representet? **Nec** ea profecto uita est optima: quæ uel **Nestoris** uel **Sibyle** quam fabulantur: uel ea potius quæ **Matusalem** annos uixerit: sed quæ honestissima fuerit probataq; apud deū: etiā si unius: diei uitam quis uixerit. **Nos** enim multitudine annorum magnitudine præstantiaq; uirtutis hoīs beatitudo simul cum uita definitur. **Nam** iccirco **Chrysippum** aut aliū quēpiam huiusmodi: uel **Platoni** uel **Aristoteli** p̄tulerimus: quia plura i philosophia uelūina prolixiora scripserit? an illos potius **chryippo** & **chryippi** similibus: quoniam acutiora & meliora ingenii doctrinaq; monumenta posteris reliquere? **Num** propterea arborem laudamus: quod plurimum sit annorum. an quia & pluris de se fructus & suauioris efferat. **Et** ne celerius q̄ par est: a similitudine discedamus: ut in arborum fructibus accidere uidemus: ut aliis alii citius maturent: idq; non in diuersis modo sed in eodem etiam genere fructuum: ita de hominibus quoq; uenire usu quis dubitet: ut pro cuiusq; nature temperamento alii serius alii citius uitam finiant. **Si** cum arrogantem solemus & dissolutum existimare: qui hominum legibus aduersatur: qualis ducendus sit: qui succenset naturæ legi: quæ uiuendi tempus omnibus definit: ut id præterire nemini liceat. **At** naturæ legibus irasci quid aliud est q̄ deo aduersari: a quo natura omnis creata ē. **Qui** enim egræ fert quod uoluit deus: is plane uidetur deum arguere iniusticiæ: in eumq; irasci. **Itaq;** non absurde hunc ab **Eschylo** legimus repræhensum: cū dixit: **Bo** ni est grauisq; uiri mali: si quid patitur. nunq̄ deis irasci. **Quā** sententiam apte secutus **Euripides** ait. **Aduersa** qui bene fert: uir optimus mihi uidetur ac prudēs. **Ad** mea me de **Valerio** meo. dicas se felicit spes. **Qui** enim non doleam. quod ab eo relictus sim hæres. quem mihi fore sperabam hæredem. **Et** quem superstitem optabam. ei uideam me superstitem. **Et** in quo uitæ huius omnem collocaram iucunditatem. eum morte sublatum aspiciam. **Qui** ergo tam tristi tam acerbo tam infelici casu non crucier non angar animi. cū illum mihi tam immature tam inopinato ereptum sentio. quo aliud nihil in uita præciosius habeam nihil amabilius nihil carius nihil suauius. **At** nihil debet esse inopinatum sapienti. **Amisisti**. fateor. in **Valerio** magnam huiusce uitæ iucunditatem magnum solatium magnum ornamentum. non poterat eius ingenium atq; probitatem considerans n̄ tecū ad mirari. n̄ tibi plaudere. qđ talē filiū genuisses tam modestū tā uerecundū tam facile tam strenuū tā benignū. **Delectabat** te plurimū ingenita eius prudentia & bonæ artiū studiū ac facundia singulari. **Et** eius caritatē atq; pietatē obliuisci non potes. quæ quidē omnia cū uideas tā repente una cū illo amissa: irrecuperabili te detrimento & maximo affectū arbitraris. **At** uelū tecū aio uolutes illā **Vlyxes** sententiā apud **Euripide** poetā. **Sapientis** est quæ oportet in malis sapere. **Nū** iccirco fortasse te illusū & destitutū putas: quod antea. q̄ tua ferret opinio. **Valeriu** tuū ad se deus reuocari? **An** tibi molestū est: quod celerius tua sententia uocatus ille ab deo est & emissus ex his corporis uinculis ad seq; ideo accersitus: ut omni cura liberaretur omni solitudine? quod si in re belica turpe existimatur dicere nō putassē: ubi inopinato in nos hostis ac repente ipetū fecerit: quanto idest turpius iudicandū in huius uite condicione. quæ innumerabilibus periculis & calamitatibus est obiecta. cuius finis est ille. quē effugere nemo potest. **Omnes** enī morimur horaq; mortis iterata est. **Itaq;** recte admonemur. **Vigilate**. & orate. quia nescitis horā neq; diē. quid inquā facere nos. oportet. q̄ bus sapientiæ magister **Ihesus** est datus. quando idē & a gentilitatis philosophis poetisq; predicatu. **Pati** multa necesse est ait **Neuius** poeta mortalē mala. **Sed** eruditissimus persius longe apertius. **Viue** memor læti fugit hora. hoc q̄ loquor. inde est. **Decet** nos certe ita uiuere ut semper credamus futurum. ut moriamur. **Aliud** nihil esse philosophorū uitā affirmat **Plato** quā mortis cōmentationē. **Et** doctē id quidem atque sapienter. nā si ad finē omnia referenda sunt. si bene beateq; uiuendi principiū capit ab ipso fine rationē. si finis hūanæ uitæ mors est. cui nulla est mortis meditatio. is sane neq; prudens nec filix esse ullo pacto pōt. quam me uerba

Nestor
Sibylla
Matusalem
chryippo
Plato
Aristo
teles

Eschylo
Euripi
des

Vlyxes
Euripi
des

Ihesus
neuius
Persius

Euripi
des
Theus

illa delectant. quibus utitur apud **Euripiden**. ut mihi uidetur. **Theus**.
At ego quod a sapiente quodam didiceram.
Curas calamitates & exilia mihi

Copato ab arboris

Mortis acerbis & malorum alia genera

Verfaueram animo: nequid illorum prius

Quæ cogitarant. si quid accideret: magis

Recens noceret. **Didicerat** Theus a sapiente quodam hoc est ab **Anaxagora** Euripides esse omnia quæ in huius uitæ mutabilitatem possunt cadere: diligenti meditatione prouidenda: quo in omnē casum armati instruitur: si quis aduersus omnes animi motus: ut sicuti uigiles: & periti gubernatores priuè dent uela: **Scythiam** per euxinū pelagus petiuri se anchoris muniunt & rudentibus: ne si quis secus quā opus sit: uentus incubuerit frustra sint auxiliū desyderaturi. ita etiā uos non adeo rebus lætioribus efferamur: aut deiciamur aduersus: ut uideamur oblitū: quæ uaria sit quæ fragilis quæ incōstans hūana condicio. **Quid** n. aut nostrorū aut noster etiā oblitus nos affigat? Fac uitā corporis sempiternā esse. **Quis** adeo sit tanta dementia: qui non mori quæ primū malū: ubi in eā sit uitā peruenturus: de qua fore scriptū legimus: ut deleat deus omnē lachrymā ab hominū oculis: & ubi neque mors amplius sit futura: neque luctus neque clamor nec dolor: quæ in hac uersari diutius hominū uitæ: quæ plena est miserabiliū ærumnarū: in tot rebus omnium commutationibus in tot capida: ut tædiis in tot fastidiis uoluptatū? **Quæ** hic nobis requies est? quæ tranquillitas? **Quæ** non oīa plena formidinis? plena angoris nihil esse uidemus in hac instabilitate uitæ ita homini concupitū: cuius post usum satietas nō sequatur: ut quæ maxime cōsequi studemus id cōpotes uoti facti nō abdicemus. & alia atque alia deinceps appetamus. **Nunc** quæ nisi in morte appetitionis fax exinguitur. Itaque nō ab re & **Dauid** & **Hieremias** & **Eli** alique nōnulli uiri sancti & sapientes uitæ diuturnitatē ingemuerunt: ita sunt oīa uaria: ita incerta: ita infirma nūquā manētia. **Id** quod animaduertens **Pindarus** ut est in omni re prudens ita locutus est.

Sperare uix sursum simul & deorsum.

Multa lactantes celeri feruntur

Orbe uersatæ probat id: quod ore

Nemo uenturam potuit deorum

Nosse fortunam: quoniam futuri

Cæca mens nobis: hominūque multa

Præter optatum tulit ipse casus

Tristitia: & rursus miseris subactam

Extulit rebus prope uoluptas. **Quare** eū in rebus hūanis nulla sit certitudo nulla stabilitas nulla fides: nihil sapienti oportet esse inopinatum: eū usu didicerit quoti die euenire: ut lætis tristitia & tristibus læta succedant. Itaque ad eadem te hortabor. ad quæ **Corydon** apud **Theocritum** **Battum**

Fidere amice decet. melius cras forsan habebis

Sperandum est uiuis. non est spes uila sepultis.

Nunc pluit. & clarus nunc **Iupiter** æthere surgit.

Ut enim silentio inuoluā uel. **P.** uentidū. quæ a patre **Gn.** pōpei magni actū in triūpho & oculis populi romani miserabiliter antea subiectū. **De** parthis ad postremū pulcherime triūphanē **Roma** cōspexit uel. **G.** corneliū **Scipionē** nasciscā. qui a carthagenensiu carcere ac uinculis nō solū omnia quæ seruitutis cōditione amiserat. postliminii iure recuperauerit. sed ad summa consolatus imperiorū fastigia est euectus. satis unus **Iob** exēplo sit. **Quid** n. hic triūphus passus nō est: quæ acerbis non pertulit? ipse de se testimoniū perhibet. **Suscitabis** inquit: corpus hoc meū: in quo multa mala sum passus. **At** idem **Iob** ubi aduersa oīa & corporis & fortunæ uirtutis patientia mirifice superasset: ita sibi propitiū benignūque deū reddidit. ut ad huius quoque hūana uitæ felicitatē nihil requireret. **Magna** profecto uirtus est patientia. **Moderate** nobis in utrāque fortunā serenda sunt oīa. **Nunc** diffidendū est rationi: nunc legi naturæ aduersandū. **Tollenda** spes nostra in deū est **Iacobe** **Anthoni** **Marcellæ**: qui solus quid nobis rebusque nostris aut cōducatur: aut nō conducatur: & nouit semper: & tempestiue prouidet. **Seuocādus** est nobis animus atque diuergendus ab istiusmodi cogitatibus & motibus turbulētis: **Nā** perturbationes animorū: ut inquit **Pindarus**: sapientē etiā uix cogunt insanire. neque flenda tibi **Valerii** mors nec dolenda est: sed laude potius & gaudio prosequēda: quæ dignū deus iudicari cælesti domicilio. nunc uiget in rege oīum cognitione eage. quas ita facile eū uiueret: discere ut eas non tā discere quā reminisci secundū **platonē** quiret existimari. **Proinde** satius feceris. si dolorē pectoris tui quo inopinato percussus es: recordatione illius laudū consolabere: nā si eos dolemus: quibus bene est: quid de nobis simus facturi? nobis profecto potius de nobis ipsis dolendū est: atquā cauendū merito ne dū filios stamus: eorū beatitudini inuidere iudicemur. **Illi** n. iis bonis nunc fruuntur. quæ nec oculus uidit nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascēderunt. nos autē assidue uoluntamur in cæno. **Et** eo mors nostra & durior est & tristior futura. quo diutius uiuimus. **Ve**ge ea nobis offerret cōsolatio quæ nō multū abesse possit. ut quos tāto animi ardore desideramus. corā liceat itueri & tibi **ualeriū** tuū & mihi **Olympiū** meū æquibus nobis æquibus illos: nā ut illi eodē & aīno & mensē nati cōplerant annū octauū neuter ita nos annū quīrtum & sexagesimū ingressi uterque sumus. tu ad **xvi. Kal.** februarias. ego uero ad octauum **Kal.** augustas. **Et** imortales certe quātum mihi uideor augurari. futuri nō sumus. **Quare** iter nos & filios. quos amamus. nō admodū lōga futura sunt diuortia nō demus operam quæ in nobis est. ut una cum illis quos tāto desiderio ardemus. esse possimus. **Quāuis** n. nasciamus. quæ dies morti sit p̄stituta. quæ tñ scriptum ē: nos latere nō debet. **Oīs** caro foenum. & oīs gloria ei⁹ quæ flos foeni. **At** cum scia

Anaxa/
goras
Scythia
Euxinū
Pelagus

Dauid
Hiere/
mias
Elias
Pidaruf

corydō
Theo/
critus
Battus
P. Ven/
tidius
G. cor/
nelius
Scipio
nascica
Iob

Pidaruf

Valeri⁹
Olym/
pus

mus pulcherrimos atq; recentis flosculos leui auratactos languescere paruoq; uenti flatu agitados marcescere solere: nihil esse uideo: qd̄ inatuz natura qd̄ intēpestiuū dici debeat iter hoies. **Q**uandocūq; nos morituros iusserit deus: id & manuz ducundū est & tēpestiuū. **Q**uid n. est aliud mori: q̄ depositū reddere? Deposuit de us apud nos aiū nullo p̄scripto tempore. **Q**uā igitur iusticia nostra fuerit cum repetenti minus alacriter q̄ primū restituere? **N**um grauitur nobis ferendū est. si quod ab deo nobis datū est u'ui: id ei cū exigit reddere. **R**eddimus n. nō damus. **A**t ne mēlarii quidem si sapiunt: si decoq̄re erubescūt: moleste ferāt depositū redde re alienū. **N**ū uir sapiens atq; idem gratus quē aiū accepit ab deo usui ac ueluti depositi iure: repetenti dño aduersari audebit? **N**ec ille minus in culpa iudicari solet: q̄ doleat uel depositū uel comodatū restituisse: quā q̄ illud sit abiuratus: **N**ā fides i utroq; & gratitudo desiderat. **C**ūq; omne uitū graue sit: ac piculosum: tum i gratitudo turpissima atq; admodū detestabilis cēseri debet. **H**ō n. ingratus pudore uacat. **Q**ui uero ipuden tia se facit obnoxii: is oīs se flagitio facinoriq; ascribit. **S**i primus **A**ngelus uoluisset gratitudinis meminisse: neq; in supbia exarsisset: neq; inuidisset creatori suo: nec e sumo beatitudinis gradu i extrema miseria p̄cipi um corruisset. **Q**uā me delectat duo illa p̄cepta: q̄ uocant **D**elphica. **C**ognosce teipsum & neq; nimis. **H**æc talia sunt: ut altere manet ex altero: & inuicē se comutēt. **N**ā & q̄ se nouit: nihil nimis neque cogitat: nec facit. **E**t q̄ nihil nimis aut dicit aut uult: seipsum nouit. **Q**ui ergo se mortalē esse cognouerit: neq; effere nimis re bus secundis: neq; aduersis ira humilē abiectūq; p̄sternit: ut luctui semp ut eiulati sit addictus. **H**onora se ne luctus ut ē in fabula: lachrymis & dolor b̄. **I**taq; nō inuitus ad eos p̄ficiscit: a q̄bus huiusmodi honorib; excipit: ab q̄bus at negligit. iis abstinet. **V**t omni re remisso nos aiō aduersus deū esse oportet: & q̄q; ab eo sit: ad nostrā utilitatē factū existimare: itaq; uidētur aduersa & uolūtati nostræ expectationiq; iusta: & cō stāter serēda sunt nobis: & sapiētē. **N**ā ut grauitur inq; **E**uripides **N**ecessitati q̄ dedit terga: sapiēs est ille uir: nec infcus qd̄ deū. **S**i n. necessario oēs morimur: finisq; huius uitæ mors ē. qd̄ hæc nobis & frustra & inuti liter uel lachrymanda est uel dolenda? **A**udiamus obsecro **M**enandrum: quam scite hæc: ut omnia.

Angelus primus Delphi ca p̄cepta

Luctus

Euripides Menander

Nostris mederi si malis possent lachrymæ.
Semperq; tolli statibus quiret dolor;
Lachrymas emeremus auro: at herus negocia
Non curat hæc: nec respicit suam utam
Seu tu flæas: seu non: facient proin quid facimus?
Nihil dolor arborum instar hos fructus habet.

Ihesus Lazarus

Lachrymas. **N**ihil igit̄ dolendū est: roges: nihil ingemiscēdū: nihil lachrymandū oīno: ne in morte qd̄ caris simi filii. **A**t flauit **I**hesus **L**azare. quē i uocabat ad uiuos. **N**o flæa ip̄ e: non animi torquear: q̄ me in iucum dissimo mihi filio mortuū sentia. **R**espōdebo eqd̄ tibi audacter: & ex animi sentētia respōdebo. ut nihil dolere oīno inhumanū est: ita dolore confici effceminatū & molle. **N**ullos inquā sentire in utraq; fortunā ani mi motus lapidis ē nō hois: q̄q̄ ē in lapidibus inesse motus quosdā natura insitos nō ex magnete solū sed ex filicibus ipsis p̄cipitur. **V**ege pati motus eos effranatius ferri. nec ullis cōpescere rūnis consiliūq; remediis bel liaz est p̄priū. **S**i n. in nobis nulla prorsus inesset affectio. cū alia plaræq; animi uirtutes. tum amicitia ipsa q̄ nihil in hoīum genere suauius eē nec necessariū magis aiaduerto. beniuolētiaq; oīs e medio tolleret. **I**taq; cauendū esse arbitror. ne falsa quadā decepti opinione aut qd̄ nullū est. iudicemus malū. aut qd̄ sua natura mi nimū sit. maximū ipsi faciamus. **Q**ui n. qd̄ p̄ se aut bonū est aut boni cā. ducit in malis. hic nō pōt esse non demens. qui uero & tristitia & lata pro rōne apteq; tulerit. uir mihi prudē: illimus uidet̄ effereudūq; sum mis laudibus. **A**t nō potes tu qd̄ nō dolere. qd̄ tali uideas filio te orbatū. qd̄ sentias uiscera tua abs te ueluti diuulsa qd̄ in eo sis mortuus. in quo te futuz supstitē putabas. **H**omo. argumētaris. sum nō deus. **E**t recte tu qd̄. p̄fertim cū deus ē ipse. q̄ mortuum **L**azare ut obiicis. erat suscitaturus. collachrymatus est. **V**elim tñ me mineris grauissimā illius quā modo dicebā **S**olonis snia. neq; nimis. **N**ā qd̄ais collachrymatum ē **I**hesum recte qd̄ narras mō intelligas id esse ab eo factum nō min⁹ qd̄ **L**azare quē plurimum diligebat. eēt reuocaturus ab alteri⁹ ueræq; uitæ beatitudine in huius. q̄ falso uita noīatur. miseriā quā ut humanæ ibecillitatis affe ctum exprimeret. **A**t se supra hoīem gerere. hoc ē supra uulgi cōsuetudinē & oīa pro rōnis regula deoq; meti ri uiri ē magnifici planeq; heroici. **P**raterea si uolueris meminisse optime cum illo actum eē qd̄ adept⁹ te pa tre suaq; uirtute oēm uitæ hui⁹ felicitatē quā dicim⁹. ita excefferit. ut cū adumbrato fua: oq; saculi bono æter nam sibi gloriā. & beatitudinē possessur⁹. intelliges tibi latādum eē potius: q̄ talē genueris. q̄ dolēdum q̄ ta lē amiseris. qd̄ si illi⁹ nō potes absentē a ferre. q̄ calum habitat. non tam ei⁹ uideris q̄ tuā uicē collachrymari. **A**t istud certe nō est animi uero liberalis. neq; magni. neq; paterni neq; ipsius tui. q̄ pluris faciebas unum **V**a lerium q̄ uitā ipsam. q̄ uir magnificus es & omni uirtute illustris. **I**llius bono gaudēdum ē inquā poti⁹ q̄ tuo dolēdum incōmodo. **A**t q̄ ea cōditiōne filios nobis cōmēdauit deus. ut q̄ncunq; repeteret redderemus: num igitur malimus creditori succēdere. qd̄ suum exegerit. q̄ cōmodati gratias agere. quin poti⁹ imitādus ē. nobis sanctissimus ille patiētissimusq; **I**ob atq; illi⁹ uerba sincero mētis affectu uiurpanda. **D**ñs dedit. dñs abstulit. **S**icut dño placuit. ita factum ē. sit nomē dñi benedictum. quid tāto. n. torq̄mur dolor. qd̄ diuturnis lachry mis. quos amissim⁹. lugeamus. si qd̄ ad tps̄ ē creditum id p̄petuo seruare nō possumus? nihil nobis cum agit natura durius q̄ cum elemētis uniuersiq; mundo cōsueuit. num q̄ritur terra qd̄ fruct⁹ quos tāto cum labore concepisset. peperisset. aluisset. amiserit. cum tā sape antea uomeribus scissa esset rastris & ligonibus casa. im/

Lazarus Solon ihesus Lazarus

Iob

Vanitas uerba.

bribus obruta: tēpestatibus fracta: nūc rigore nūc astu uexata: quo annua munera pturiret: cūq; uariis amā
 nisq; floribus induta gestiret: mox exuta spoliataq; oēm ornatū lataq; deposuerit? At ne mare qdem moleste
 fert: qd̄ p̄ anni ac tēporē uices eorūq; momēta nūc remissiorib; nūc uahemētiorib; uentoz; flatib; inter pro
 cellas fluctusq; agitatū nauib; circūquaq; sulcatū: & hamis ac rētib; appetitū sentiat: quos genuerit auxeritq;
 tantos pisciū greges p̄æde oibus rapinaq; expositos & p̄ciosissimas margaritas aliaq; p̄ multa & gēmag; &
 rege nobilissimaz; genera abse aut ui auferrī aut ifidiis abduci. Nā qd̄ aer ipse mihi memorādus est? Luget ne
 an gemit: qd̄ q̄ mō solis radiis illustrat; abficeret: & iucūdus oibus eēt aspectu: mox nocturno colligat hor
 rore: s̄apenūmero ēt interdiu obscuratur: quodq; aues q̄z & ludēti uolatu & m̄lcēti cōcentu gaudet: multi
 plici dolo uariisq; artib; in sūma ēt regiōe capiant. Et ne uidear i singulis enarrādis curiosior: calū ēt ipsū nō
 sp̄ eodē lucet aspectu sed p̄ ortu occalūq; solis nūc manātib; radiis collustrat. nūc corruscationib; stellaz; ue
 luti scintillis debili; fulget: q̄doq; ēt nūsq; appetit. Quare si oīa sunt plēa mutationū: si nihil ē i uniuerso nū
 do libez; ab interitu: nihil ē: qd̄ ipsi nobis p̄cipuū postulem? Quod si p̄ ibecillitate hūani ingenii n̄ potes ta
 lē filiū n̄ req̄rere: nō dolere: nō ingemiscere: cū boues ēt uideam; req̄rere uitulos quos amiserint: multoq; mu
 ltu ac tristi testari piū naturā affectū. Sed oī in re mod; seruādus ē: & nūsq; a rōne discedēdū. V̄sus corporis
 cū mētis affectu nobis ē cōmutādus: ut quoz; aspectu atq; sermōe curas leniebam; eoz; gaudeam; recorda
 tiōe ac beatitudine. Ad hęc tibi cauēdū ē: ne cōtinuis lachrymis eo cōtra has grauiorē culpā: quo diuinā uo
 luntati magis uideris aduersari. Solet. n. q̄doq; de; uahemētī illos affligere: quos repugnātes sibi rebellisque
 cognorit. Itaque n̄ absurde poetæ fingūt Niobē ob huiusmodi cām filios amisisse. Quis scis p̄terea: si de; ip̄e
 cui & p̄terita & futura oīa corā sunt: miserat; ē Valeriū tuū: ob eāque rē ad maiorē atātē uēire phibuerit: ne
 qd̄ tristi; pateret? Quot. n. & quāta quotidie accidūt in uita tristia miserabilia ærūnosa: q̄ solā morte effugi
 unt. Si Cyrus ille senior q̄ res tā multas tāque p̄claras gesserat: ad senectutē n̄ puenisset: nūquā tā crudeliter tā
 ignominiose tā seruiliter p̄ caliditate ipotētīaque scemineā pissit. Idē de croseo rege de p̄ceno Annibale. de.
 G. Pōpeio magno. d. G. Iulio Cæsare. de. G. Mario. de. Cicerōe. de. Lāneo seneca: aliisq; p̄ multis p̄t aiaduer
 ti. quāto igit; Valeri; tuus celeri; excessit e uiuis: tāto ei; mors desiderabilior ē cēsenda: qd̄ mali nihil neq; nos
 set. neq; p̄petrasset: qd̄ ei; rei cōsiderās Menādē idē: quē mō meminērāt: ait. Quē dii amat: morit; iuuēis. Li
 berat p̄fecto mors s̄ape n̄ nullos & maxis & acerbissimis malis: q̄b; ii uacat q̄ uel ifates uel pueri ex hisce uitā
 ærūnis excessēt. Si Priāo cōtigisset ea mors: q̄ falso imaturā dicim;: nūq; hac tā flebiliter ap̄d Hōez; q̄reref.

Niobe
 Cyrus
 Tomy /
 ris
 Croesus
 Annibal
 G. Pōpe.
 magnus
 G. Iulius
 Cæsar
 G. mari;
 Cicero
 L. anna
 us seneca
 menan /
 der
 Priamus
 Homē;
 s

Ingredere o fili murum: quo troas & omnis
 Troiadas serues: nomen neq; clarius hosti.
 Pellidæ efficias: tua ne tibi fata ministres
 Ante diem: miserique patris miserere: superstes
 Quem facis elatum: senii quem limine saua
 Sorte deum genitor: perdet mala plura tuentem
 Funera natorum. natas hostiliter actas
 Strupataque nurus infantum strage sub alta
 Membra inflicta solo: nam me mucrone suprazum
 Postq; aliquis uita spoliarit: ricibus atræ
 Ante fores catulæ pergant laniare iacentem
 At quando canumque caput canamque molossæ
 Dedecorent barbam grandæui in cade natantis
 Hoc miseris fuerit: longe miserabile cunctis:
 Talia uoce senex quaritur. multumque capillum
 Vertice uellebat. sibi quod minus audiat Hector.

Quāqdē Homeri sniam Virg. familiaris n̄ aptissime secut; uel poti; execut; ingt. Hęc finis Priami fatoz;. hic exit; illū. Sorte tulit troiā incēsa & plapfa uidētē. Pergama tot quōdā populis terrisque supbū. Regnato
 rē afia. iacet ingēs littore trunc;. Auullūq; humeris caput & sine noie corp;. Ex quo possumus itelligere n̄ ob
 scure. q̄ piculosū q̄formidabile sit diuti; eē in uita. qd̄. n. aut n̄ris aut nobisip̄is longiorē uitā optam; tāq; ne
 scii. quo diuturnior fuerit uita n̄ra. eo mortē fore p̄cōz; mole grauiorē. Dies ānoz; uitæ meæ quos hēorc. &
 xxx. ingt; Iacob. minimi & mali. V̄n̄ apostol;. Mihi uiuēt xps; ē: & mori luce. Recteque addidit dissolui. n. &
 & eē cū xpo multo meli;. qd̄. igit; tāta sit nobis uiuēdi cupiditas. cū n̄ sum; ignari multitudinē ānoz; uitioz;
 multitudinē cumulari. qd̄. si qd̄ ē bōi. qd̄ de se q̄at hęc uita mortaliū polliceri. id n̄ in ai & corpis cōiūctiōe ac
 uiculis sed in uirtute ipsa. q̄ ai rōne adipiscitur. & i bōis ē morib; positū. Itaq; ut uirtute qd̄ malū ē suum. cauet
 hęc uita mortalis. ita qd̄ bonū ē morte cōsegt;. q̄ re q̄ sibi hoc ē fm ai uirtutē deoq; uixēt. quocūq; tpe moriā
 tur & tēpestiue moriunt; & bñ. eoz; q̄ mortē n̄ euulatu sed laud;. n̄ luctu sed celebri mēoria. n̄ lachrymis & do
 lore sed grāz; ad deū actiōe & ai trāq̄llitate p̄seg; debem; qd̄ his piculis sæculi liberati cælestibus illis sēpiter
 nisq; bōis positi sunt q̄b; solis uera hoium definit; btitudo. Cū tu; igit; Valeri; ita egerit ānos suos. ut nullā
 ne minimā qd̄ sēserit corpis cōtagionē. sed poti; eēt & puritatis & bōitatis exēplū. n̄ tā tibi lugēdū est. qd̄
 tali careas filio. q̄ imortales agēda; grā xpo Ihesu qd̄ illi; te p̄rem facer; sit dignat;. quo ēt aliqñ patrono uti a
 pud se possis? qd̄. n. tm̄ lachrymaz; effundis? qd̄ adeo gemis? quid diuti; doles? An ignoras q̄ toriēs dixius

Hector
 Virgili;

Iacob
 Aposto /
 lus
 Christus

Xps; Ihe
 sus

fragile nostrā & caducā eē naturā cōditionēq; corpis nobis datā eē cōmunē cū pecoribus & iumentis? Quā
 nā e hui⁹ uitā iuuant? Quā cōmoda? uel q; poti⁹ nō incōmoda? n̄ tristia? nō plena maloz oīa? Scio me eo
 tibi dolorē facere lōgiore: quo in dicēdo sū lōgior. **V**ez cū uideo tui te **V**aleri: quē tāto desideras ope. uelu
 ti sagittis assidue uulnerari & eo qdē ai uulnerē: qdē dolore te cōficat: institui n̄ antea finē dicēdi facere: q; ita te
 tibi restituro: ut me mihi i luctu meo restitūtū sētio. **N**ō possū inq; a dolore nō possū a gemitu n̄ possū a la/
 chrymis cōtinere me: ut quē supstitē atq; heredē mihi fore opinabar: eū efferri & sepiliri uideri. **O**mitis atq;
 inq; mors: q; filios piētissimos ab idulgētissimis parētib⁹ distrahis: ut quos immortalis eē oportet: et in ipso ui/
 tā lumine opprias. **M**aloz oīum malū atrocissimū teterrimū pessimū. **E**odē uideo nos reuolui Iacobe An
 toni marcelle. **F**rustra me uideo p̄cepta eloq̄ntiā didicisse. q; eo tibi qdē cupio: quodq; in te est. min⁹ p̄suadeor
 quo sū in suadēdo cupiosior. **N**ū tibi soli mortu⁹ est filiu⁹? **A**n ignoras: q̄in mūdo sunt & mutabilia eē oīa &
 mortalia. **N**ū putas singultib⁹ flātibusq; tuis redituz ad te **V**aleriū? **V**isne tibi licere: qdē sibi de⁹ ipse n̄ patit⁹
 de⁹ ut agathō inq;: in seclā facerē: q; seclā sunt. tamen si deo nihil ē neq; p̄teritū neq; futuz: cui oīa sunt p̄sentia:
Audi obsecro qbus uerbis **D**itys cōsolatur danaen. **R**espexeris: feras facilius considerans
Est inferis curā gemitus putas tuos?
Sup̄piriūq; tuis tibi reditum ire filium?
Qui sece: moneo. proximorum si mala
Socrates **V**erlāda sunt aīo. **C**ōsiderādā sūt in quā tibi aliog; calamitates & arūna. **E**t qdē mōebat **S**ocrates: icōmodū
 tuū cū aliog; aduersis reb⁹ cōferendū. **Q**uod si feceris: inuenies p̄fecto lōge tibi meliorē eē fortunam: q; alius
 multis: q; habent⁹ fortunatissimi. laudat a nōnullis Antimach⁹ poeta & id qdē n̄ iniuria: q; cū ex obitu **L**ydā
 uxoris: q; unice amabat: dolorē intolerabilē cōtraxisset. scripsit grauē elegantēq; elegiā noīe **L**ydā quā p̄ enīe
 rationē illustriū muliez q; extremis cladib⁹ sunt cōfecta: seipm cōsolat⁹ est. **E**t. **M. Tul. Cicero** cū filiaz mor/
 te aquo aīo ferre n̄ posset: grauissimā ipse quoq; ea de re cōsolationē sibi lucubrauit: ubi cū. **Q**u. **Maximi illi**
 se sibi sua in cā patronū cōstituit: grauissimis exēplis rōib⁹ oīdēs dolorē oēm: q; ex alicui⁹ morte suscipiat⁹: &
 muliebrē eē & uanū: cū nihil sit malū iudicādum. qdē sit natura. **E**t cū oīa nobis dederit de⁹. nec sit quicq; p̄/
 sus: qdē tanq; iure peculii nēm dicerē possim⁹. qdē ē. q; uel amissū uel redditū tāto aggritudinis cruciatu nos tor/
 qar⁹. **P**rudēter igit & q̄uerissime i hāc sniam **S**imōides poeta locut⁹ ē. **H**oies pagē possunt inania studia:
Breuiq; tempore labor ad laborem etiam. **N**on solum enim pecunias minime proprias
Quod est ineuitabile. imminet omnibus **H**omines habent: sed prorsus humanum nihil:
Mors saua. cuius & boni & mali parem. **I**n omnibus itaq; dicere par est ea gerimus
Partem recipiunt. nec minus apte euripides **Q**uā sunt huminibus a deis hāc cum uolunt
Rursū auferret. **C**ū igit nihil nobis sit p̄priū. sed q̄quid habemus id de⁹ nobis usui dedit. qdē tā moleste tāq;
 iniq; ferim⁹ alienū reddere & restituere mutuati. **N**ullis hic meritis nulli uirtuti parci⁹. **A**lia ē dei alia hoīum
 ratio. diuinā retributiōes multo n̄ris meritis sunt maiores. **V**ez ea dei iudicio nō nostro astimādā sunt. **D**a
 uid rex & sanct⁹ & sapiens filius antea duob⁹ amissis altero incesto altero parricida quos ēt mortuos flauit ut
 ip̄obos. amisit deinde tertium eūq; puulū. quem habebat carissimum hunc. q̄diu sparat fuari posse. nec desti
 tit lachrymari & diuinū auxiliū orōib⁹ assiduis iplorare & ieiuniis uti & i cilio iacere. ceteraq; oīa facere q;
 b⁹ dñs p̄p̄ti⁹ redderet. **V**bi uero ad se p̄uege euocauit de⁹ simul cū luctū lachrymis positis & surrexit & terra
 cōtinuo. ac lauit. & regio more unct⁹ atq; idut⁹ deū adorauit. eiq; grās agens refect⁹ est cibo. **S**uis at rē mirati
 b⁹ r̄ndit se recte uiuo ifante ieiūasse ploras seq. qm̄ arbitraret⁹ uitā dñm misereri posse. nec dubitādū eū q; pol
 set mortuos suscitare. uitā ēt seruare posse. **I**ā uero obita morte qdē ieiunaret. **N**ō. n. sibi licere mortuū reducere
 exaiūq; reuocare. **E**go inq; ibo ad eū. ipse at n̄ reuertē ad me. **E**t grauitē qdē ille & demisse. q; neq; de diu
 no iudicio auderet q̄ri. aut lachrymas fūdere p̄fertū cū sciret puero meli⁹ eē cōsultū. & d̄sideriū suū spe alteri⁹
 uitā cōsolaret. qdē. n. exēplā gētiliū in mediū p̄ferā aut **H**oratii puluilli aut **D**ionis siracusani aut **A**ntigōi re
 gis aut **D**emostēis oratoris. aut piclis olympi aut **X**enophōtis **S**ocratici. aut. **Q**u. **M**artii regis aut eoz. quos
 mō no arā. **T**elamōis. **A**naxagorā. **Q**u. **M**axi. **L**. **P**auli hemilii. **M**. **C**atonis **C**iceronis aliorūq; hūiusmōi:
 q; filioz obitū & forti tulerūt & inuictō aīo. **S**atis tibi unus **D**aut exēplo sit. **H**ūc nobis p̄ponam⁹: hūc imi
 temur: qdē frustra colachrymemur quos recupare nō possum⁹. & qb⁹ uita nō erepta ē sed cōmutata. **A**t non
 potes nō desiderare. quē ex te genueras quē magis amabas q; teipm. **S**ed uir sapiēs nullus unq; desideret. q; si
 bi cōtingere posse deipet. **E**t ut sinistra q; habuim⁹. desideram⁹. ita frustra q; amissū ē. lugem⁹ itaq; p̄cendū ē
 lachrymis cōprimend⁹ gemit⁹. agritudo ai lenienda. neq; pietas fleūt excitat. diffidētia ascribit⁹. **N**ō. n. mor
 tu⁹ est **V**aleri⁹. sed uita trāsegit cōditionē. ut q; mortalis erat. fact⁹ sit immortalis. **I**lle nūc simul cū āgelis. quoz
 similit⁹ creat⁹ est & grā & pulchritudine & iplēdore faciē dei uidet. ualutq; reuelato sēpiternā dñi gloria iē
 fabilēq; beatitudinē lat⁹ cōtēplat⁹ & gaudēs. **N**ūc p̄spicue cernit. q; certo sparat: cū eēt i uita: sibi gloria ap̄
 hūani generis redēptorē repositā esse mercadē suūq; sibi seruātū ab āgelis habitaculū. **N**ūc p̄senti corāq; asp̄
 cere ei licet ordines illos. vii. qb⁹ beatoz ai p̄ ifaciabilē latitia p̄frunt. nā & eos cernit: q; supata carne & do
 pturbatiōib⁹ p̄stratis ob qz rege mēoriā flagitioz ai p̄ curāz astus sollicitudinūq; ardorez torq̄nt⁹ pēni/
 ter: icessātēq; cruciant⁹: trāglla ipsi potiant⁹ securitate. **E**os deīde uidet: q; ob legē seruātā eo dei testimonio in
 telligunt se munitos: ut ob ea q; gesserūt in uita. neq; iudiciū se oporteat neq; iudiciū euētū formidare. **T**ū illos

Agaton
 Dytis
 Danae
 Socrates
 Antima/
 chus
 Ly d
 M. T. ci.
 qu. Ma/
 ximus
 M. Cato
 Simoni/
 des
 Euripi/
 des
 Horati⁹
 pu uilus
 Dion sy
 racusāus
 ātigonul
 Demo/
 sthenes
 Pericles
 Xeno/
 phon
 qu. Mar
 tius rex
 Telamō
 Anaxa/
 goras
 qu. Ma/
 ximus
 Paulus
 hamyli⁹
 M. Cato
 Cicero
 Septē or
 dies bea/
 torum

cōreplat. q & regē suā intelligere. & q sibi futura sit gloria. uidere. iā incipiūt: eoq se leniētes solatio āgelorūq
 p̄sidiis stipati sui s i hitaculis mira cum trāglitate regescunt. **D**eiceps eo ituef: q qm ex huius corporei corru/
 ptilisq̄ carceris tenebris ac uinculis in lucē libertatēq̄ uenerūt & affluētissime exultatiōis suauitatē hnt et re/
 pmissam sibi hereditatem possidēt. **P**ost hos at uilui offerunt: qbus qd scriptū ē: demōstrabit. q̄a uultus eo/
 rum sicut sol incipiat resurgere: & stellaz luminibus cōpari. **D**emū uero in eos fugit itutū: q̄ sūma cū fiducia
 exaltati certoq̄ cōfidūt & intrepide gaudētes accelerāt eius uidere uultū cui p̄ assiduā seruiturē obseq̄ntis se p̄/
 stiteret: & a quo p̄ innocētis memoriā cōsciētia intelligit gloriosā & sēpiternā minimi laboris sui se merca/
 dem cōsecuturos. **N**ūc firmo fixoq̄ obtutu **V**alerius tuus aspicit: aspicit atq̄ admirat splēdorē imēsūm et cor/
 ruscate illius uibrātis luis: quo dei facies oēs illustrat & icōphenibili fulgorē quodā irradiat. **N**ūc ille reuelata
 facie totū robustus aspicit: ac uidet. quē hic ex pte cognoscebat: ut paruulus & ueluti p̄ speculū in anigmata:
 qd̄ ergo dolemus illū regnare cū xp̄o: q̄ p̄ breui curriculo uitā lōgā bñ agendo uixit atate. **A**n ignoramus xp̄i
 morte oēm mortuā eē mortē. Itaq̄ uiuit filius tuus q̄ obdormiuit in xp̄o: q̄ ē ipse dixit in euangelio: **N**on ē
 mortua filia tua: sed dormit & lazarus a somno. nō a morte: q̄ p̄pe diem erat pitura suscitatus ē. **N**ō de filiis i
 q̄ nobis dolēdū ē: q̄ bñ habēt: & p̄bte: sed de nobis ip̄s: q̄ quotidie obicimur p̄turbationū uulneribus & a
 q̄bus de uerbo ēt ociofo rō exiget. **S**ecurus nūc **V**alerius uiuit tēptationū oīum: **I**am nullis pōt flagitiis sor/
 didari: quoz̄ uulnera. s. cū morte p̄strauit ac uicit. **I**lle nunc uictor ad triūphans non eq̄s **C**amilli aut **S**cipio/
 nū sed pius uirtutū opibus sed cōtinuis illis ac scis orationibus q̄bus mitē sibi dominum p̄pitiumq̄ rediderat
 decorā illā atq̄ māstetā faciē suā: & splēdidos oculos uerecundumq̄ uultum in te conuertens cum & dolen/
 tis miseret. & laborātū assistit: tum ut bono animo sis hortat: qm̄ tibi iā sedē paret: q̄ secū omnia animi ango/
 re curaq̄ solutus aternis in gaudiis sis mansurus. **Q**uid. n. mortē accusemus: sine q̄ ad tm̄ felicitatis bonum p̄/
 uenire nō dat? **A**n potius cum in ea tm̄ sit boni representanda nobis: est cum adhuc sumus in corpore: qd̄ sem/
 per iacemus humi p̄strati? **S**urgamus aliquādo ex hoc terrestri cœno. **A**bducamus animā a sensuum tenebris.
Mentis lumina tollamus ad cælum. **S**urgite eamus hinc p̄cepit dominus. **E**uolemus ad **I**hesum exuti terrenis
 cūctis permotionibus ac pēnis pietatis induti. **V**olētibus benefacere nullis ē difficile: **A**dest deus imploranti
 bus. **O**rātis exaudit. inuocantibus p̄sto ē. **Q**uid affligimur quotidie inanibus desideriis: qd̄ capi patimur
 illecebrāz laq̄is. quid ultro fallimur uisco libidinum. **Q**uid scientes uidentesq̄ dolosis uoluptatum ifidiis ir/
 ratimur. **E**iciamus a nobis tandem: eiciamus inanēs cogitatus. **F**allacis opiniones longius ferri qd̄ sinimus.
 ignoramus quo magis nobis blādīt mūdus eo magis de nobis uictoriā hostē illū immanem atq̄ formidabi/
 lem spare. q̄ res multāz fluunt ad uotum: sine aliquo demū ingenti malo finire nō possunt. Itaq̄ laudat rex phi/
 lippus alexandri p̄r: cui cum sub idem tps̄ tres grati & fortunati nuncii essent allati: & qd̄ eq̄stri q̄drigarum
 cursu **O**lympia uicisset: & quod ab eius duce **P**armemōe eēt **D**ardani pugna supati: & qd̄ uxor **O**lympi/
 as ei filium pepisset cōtinuo sublatis in cælum māibus **Q** fortuna inquit p̄xerō me malo aliquo p̄ tot tantisq̄
 bonis afficito. **V**erebat. n. uir prudētissimus: ne qd̄ accidere sape solet: post tot res latus magnūm aliquod in/
 fortunium seq̄ret sicuti certe demum secutū ē. **N**ā q̄s atalum p̄perati flagitiū p̄cā dare neglexit iuste: iustissi/
 me ipse luit. **S**cimus. n. **P**hilippū ab adolescēte **P**ausania itereptū **T**heramenes at uir grauissimus ubi ædes in q̄
 bus una cum aliis familiaribus q̄ plurimis cœnabat: funditus corruissent: ceterisq̄ obruit atq̄ oppressis omni/
 bus solus ipse seruatus eēt: nō idq̄ pinde ac felix a cunctis extolleret alta uoce exclamauit ingens: o fortuna ad/
 qd̄ igit me referuas. **N**ec se suus fefellit metus. **N**ā nō multo post tpe triginta tyrānoz̄ iussu ueneno strepide
 abducto piit in carcere: quē acerbatis casum eo patiētius tulit: qm̄ se aēca in omnē aduētum accinxerat. **I**ta
 q̄ ubi mortifera uenenum illū aduētū ac tāq̄ sitibundus hausisset: arridēs deinde atq̄ iocabundus eiectū qd̄
 reliquum erat: e poculo hoc inquit pulchro **C**ritias p̄pinio. **N**eq̄ illi quē i se fuerat in iustissimum exptus: fal/
 so mortē est ominatus. **C**ritias: n. nō multo post eorundem iussu tyrānoz̄ morte mulctatus est. **E**t ita qd̄ ei
 mortis poculum **T**heramenes mō prabiberat: idē deinceps ipse nō minore appotus māsura absorbit. **I**stius/
 modi uero humanorum regz̄ mutabilitatem atq̄ lconstantiā cogitās **P**aulus hāmilius sibiq̄ sanctius nihil du/
 cēs patriæ caritate cum ob uictum **P**ersecum macedōiæ regē in maximū atq̄ clarissimo felicitatis suæ prouen/
 tu metueret: nequid mali reipu. immineret: deos p̄acatus ē: ut siquid aduersi in populum romanum molie/
 rent: id omne i domū suā cōuerterēt. **Q**uare cum ex q̄ttuor filiis quos & bōitate formæ & splendore idolis
 hēbat egregios: duos ātea adoptiōis iure i **C**orneliā fabiamq̄ familiā trāstulisset: reliquos duos qui domi erāt
 altez̄: ānos q̄ttuordecim natum q̄nto ante triumphū die altez̄ uero q̄ annum duōdecimum agens in trium/
 phali curru cōspectus fuerat: q̄nto itē post triumphum die amisit. **C**unq̄ p̄cedentem sibi obuiam populum
 uideret: q̄ & eius uicem misere doleret: colligeretque: **P**aulus eadem oris uultusque grauitate: qua tuti consue/
 uerat semper: **N**unc ait patrie sum egdem metu atque piculo liberatus: qm̄ successuum meoz̄ inuidiā q̄ in fa/
 militam meam fortuna euomuit: pro omnibus tulerim. **C**ontigit. n. mihi: qd̄ optabā: ut uos meum casum po/
 tius lugeatis: q̄ ego uestz̄ ingemiscā. **N**um tibi uidetur talis tantusque uir aut doluisse aut sudisse lachrymas
 quod uel inopinato sibi q̄quam tristius accidisse: uel immature in tanta rerum lacericia p̄neros duos quos re/
 liquos habeat intra dies tam paucos diem obiisse diceret: **V**t ē. n. prudētis & magni uiri omnia q̄ accidere pos/
 sunt i uita: lōge antea meditari: seq̄ in omnē casum compōere ita nihil ducere immatuz̄ quod uel natura fa/
 cit uel ratio aliqua tēpestiuū: **N**ā qd̄ difficillimū scitu est: siq̄s diligenter obseruaret: atq̄ p̄spiceret: horoscopi
 nim syderuz̄ eoz̄ influxus. q̄ nascenti ualeri o illuxerunt: intelligeret p̄fecto nihil mirabile accidisse: qd̄ mius

anigme

Lazarus

Camill^o
Scipioes

philipp^o
alexader
olympia
parmēto
Dardai
olympia
Attains
Pausaias
therame
nes

Thera
menel
Paulus
hami
lius
Perseus

horosco
pus

Valerius is diu uixerit. **Vixit enim** q̄tū ei fuerat natura definitum. **Id at** quoniam habeat mō ita ostendimus **Valerius**
M. cccc. tuus natus ē eodem & anno & mēse quo meū **Olympū** supius natum meminerā: iteꝛ hic ad tertiu idus apri
liii. les paulo añ solis ortū. **At Valerius** post solis ortū circiter horam secunda ad octauū **Kal. maias.** **Volunt aut**
olymp^o astrologi: q̄ istiusmōi tpe natus sit: eius uitā diurnā eē nō posse idq̄ tū ex **Marte:** q̄ teneret secūda domum
us ars tum ex **Mercurio** qui a saturno offensus domui p̄zesset: cum **Mars** ē ipse iouē: q̄ fortunā p̄i dominaret: i
Mercuri sua q̄dratura offenderet **Huic. n.** secunda domui ipsiq̄ **Mercurio** sub quo **Valerius** d̄r natus: uis q̄dā intrin/
M secus atq̄ extrinsecus data ē sine qua uita eē nō pōt. **Quod** si ab ea secunda domo **Mercurio** q̄ domui domi
Saturn^o nat: uis q̄ alimur: inest in nobis: nō uideri debet absurdum: si ex offensione & domus & domi antea quis mo
Iuppiter riat q̄ p̄fectū rōnis usq̄ attigerit. **Nec** mihi q̄sq̄ obiiciat uoluntatē diuinā primā eē cām & sphaerarum & mo
Quadra tionum nihilq̄ fieri: q̄d nō de interiore intelligibilisq̄ aula summi ip̄atoris egrediat: cuius q̄dem uoluntatē eā
tura prima sit & bōa & aduersa ualitudinis uitaeq̄ ac mortis: tum ēt premioꝝ p̄narumq̄ eodēq̄ mō & collati
angelius cuiusque b̄ficii & relata gr̄a: eadēque dei uoluntatē solā eē unde oīa q̄cunque sunt: traxere ortum cum ipsa
augusti aeterna sit ortūq̄ nullū habuerit. **Qua** si meus diuina & calū ip̄m & uniuersū mūdū minus creauerit eāq̄ na/
nus turā: & p̄tātē infunderit: ut oīa certa rōe atq̄ ordine p̄gressus faciāt suos & oriēdo & occidēdo p̄ uarias di/
homerus uersalq̄ & causas & effectus nū serius nūc cicius: & tēpestiue t̄n oīa. **Quis. n.** sane mētis ignorat oīa pro diui
Achilles no arbitrio ac nutu & creata eē & cōstituta: nihilq̄ cuiq̄ uel accidere uel cōtingere: q̄d aut dono eius aut per
Priamus missiōe nō fiat. **Id at** ita eē ne **Home.** q̄d ignorauit. **Apud** illū. **n.** **Acilles** priamū interēpti **Hectoris** corpus
Hector suppliciter flebiliterq̄ rogātē hīscē uerbis cōsolat. **Ah** miserāda senex mala q̄ tibi plurima pectus **Ob**sedere
 tuū nauis ut solus achias **Veneris:** atq̄ oculis huius te ostēdere corā **Pertuleris:** q̄ tot natis & talibus orbum
Temō reddiderim? mēs ē tibi ferrea p̄fus. **Ast** nūc aīo q̄bus angere pelle dolores: **Hocq̄** sed folio gēitus nil
 p̄fuit ullus. **Vt** statuere dei. miseris mortalibus agra uita dat nullis t̄gūt numina curis. **Dolia** nāq̄ iacē i limi
 ne bīa tonātis **Diuisūq̄** dōa bōi tenere malūq̄ iuppiter hac miscēs tribuit sed qm̄ iā latis mihi uideor ostēdisse neque nostra cā lu/
Socrates cui tristia dira **Sorte** dedit: eun. **Dis** tenēdū reddit & unū: **Quē** dolor in terrā stimulis agit acer amaris: **Quēq̄**
Alia q̄d mei atq̄ hoīes nullo dignat̄ honore. **Quod** bonoꝝ malorūq̄ n̄orum uel natura ordo uel dei uolūtas ē in cā
sint lugē q̄ q̄cqd̄ facit & recte facit & utiliter nobis: nihil ē q̄d ullus nobis casus acerbus uideri debeat. **Nā** is nouit esse q̄
di causa lus: q̄d nobis aut cōducat: aut o n cōducat. **Itaq̄** mōebat **Socrates** aliud nihil a diis imortalibus petēdū esse q̄
 ut bona tribuerent qm̄ iudē scirēt: q̄d cuiq̄ expedit sed qm̄ iā latis mihi uideor ostēdisse neque nostra cā lu/
 gendum eē: q̄d neq̄ liberalis sit neque p̄ni neque magni neq̄ amātis aī nec ēt filioꝝ certe cā: q̄d eos. **f.** p̄te
 nus uitae suauitate ac fruētū obitu amisisse: cū hic nō mō nulla sit suauitas: sed incōmodoꝝ atque acerbita/
 tum plena uideamus omnia siquā reliquā sunt. **quarāt** tanti m̄oris causā iuenio tris posse afferri: q̄d aut
 existimemus cum corporibus simul animos: interire aut mortem sine maximo intollerabilique dolore acci/
 dere nemini aut propter futura inferno supplicia. **Quid** si has causas quoque non minore ui uictoriaque in/
 fringam atque prosternam: quā de duabus illis superioribus factum uides. **Cessabis** ne tandem a luctu. redibis
Nym ad te ip̄m? **Intelliges** tibi mali nihil in **Valerio** accidisse? **Nam** futura illa supplicia quibus tādē horēda sit
pholepti bonis ne an flagitiosis? **Nō** ignoramus id: quicqd̄ est mali quo quidem aliud nullum neque formidabilis eē
 potest neque arumnosius neque maius: illud hominum culpā p̄petrat̄que in uita sceleribus. **nō** morti ip̄i q̄
 maloꝝ oīum finis ē dari oporteri quinimo propterea esse morti maiorem gratiā habēdā quod culpam non
 patiat̄ ānoꝝ accessiōe fieri grauiorem. **Præterea** q̄ illi supplicia debent: q̄ non mō nulli se flagitio unq̄ fecit
 obnoxium sed ita p̄bitati studebat assidue: ut in eo absolutissima q̄dā uirtus nō minus natura diuinoque af
 flatu: ut de nympholeptis theoleptisque fabulant̄ q̄ disciplina inesse exercitatiōeque uideret̄ adeo. **n.** egregius
theolepti ille puer erat in oēm uitae partē pulcherrime institutus: tātaq̄ igēii ad omnē bōitatis p̄statiā acrimōia & splen
Horosco dore: ut uis q̄dā supra hominē in eū diuinitus uideret̄ infusa. **Quid. n.** ad natalē: q̄d ad horoscopū reuerta/
pus mur. **Nō. n.** dicā ea rōne **Valerium** tuū ingenio fuisse & acri & graui & facili & excelso appetentissimoque
Gemini discendi: quod natus sit ascēdēte prima geminoꝝ facio quo a **Saturno** acciperet. **Quāq̄** hac omnia ut̄cate/
Mercurii ra quæque ab deo sint tamen q̄a minus uota sunt omnibus nō cōtendā cū in doctis & p̄tinacibus. **Sed** illā at
us que habuisset. quo factū est: ut diuino quoque beneficio uix puericiā ingressus huius sit uita piculis liberatū:
Aues si diurnior hic fuisset. sordibus peccatoꝝ inquinaret̄: **Per** difficile. **n.** ē eū demū a scabie nō corrip̄i: qui diu
Nares tius utat̄ consuetudine scabiosorum. quod si eos iumania quedam immanet atrocissimaq̄ supplicia qui uix
Saturn^o runt flagitiōse: quæ illi prima non sunt proposita: qui se totos uirtutum deoque dederunt? qui uero opina
 tur non fieri mortem sine grauisimo sensu doloris: u. maximo in errore uersant̄. **Nō** eni mihi crede ipsa mori
 cuiq̄ grauis est sed mortis metus: qui omnis tollit̄: cum mos aduenerit. **Hinc** illud est grauisimi diogenis di/
 ctum: qui interrogatus an mors esset mala: quomodo inquit mala: q̄ presentem non sentimus? atque metus il
 le uiuenti homini grauis est cuius deprauata opinio malorum esse arbitrat̄: quod bonum sit: **Nam** nullum
 eē dolorem in morte: ratiōe aut difficili assēq̄mur: si quomodo illa fiat nolimus ignorare. **Eadē. n.** mors uia
 non corripit: qua somnus inuadit. **Nam** ut docet **Alaxmeō** sanguis recessu infinitimas uenas sit somnus: qui
 si diffundatur experectionem inducit. **At** si omnino sanguis recesserit: cōtinuo mors cōsequit̄. **Si** recedent/
 te igit̄ in uenas sāguine rapimur in sōnū ne sentientes quidē miremur si sāguie i locos suos nō redeunte p̄pe/
 tuo somno occupati morimur. **Vt. n.** morte in oē ips̄ sēsū amittimus: ita sōno cōsopiti sentimus ad ips̄

nihil. Itaque non indocte igitur Aristoteles sonni stuporem uolens ostendere in dimidio uitae feliciter nihilo stare miseris
hoibus dimidiu. n. uita p somno posuit. Et mortem nonnulli philosophi sepiternum esse disernerunt: ob id tamen illi er-
res: quod somnus ille non est adeo sepiternus: ut fine nullum sit habiturus inquit. Resurgent. n. homines idque non solum
nra hoc est christiana: sed gentiliu est philosophorum sententia eorumque profane. Futurum. n. esse affirmat: ut reuiuiscant
hoies: sintque immortales. Quod si sonus sit secundum Diogenem Apolloniatem: qui ait ubi omnino sanguis diffusus
ueas ipserit: & eum aera quae in uenis continetur: ad pedum impulerit atque in subiecta alium sonum fieri ac thoraca: quem
uocat: reddi calidiorē: quod si tota uis aerea uenis defecerit: mortem effici: quod plus in morte molestiae sit quam in som-
no. Sin autem Platonem malimus sequi. sonus fit remissione spiritus sensitui elati ad principium: quo in loco principatus
ponitur. Cui uero sensitiuus spiritus omnino remittitur: atque relaxatur: tum mortem effici Platoni placet. Quod si ita esse
cōcedimus: non minorē esse gratiam morti habendam quam somno mihi uideo intelligere. Hic. n. ad breue tempus curarum
mole nos leuat: ac mors perpetuo liberat. At qui recte quidem Homerus somnum quae profundissimus sit: anem uocat
& eundem mortis fratrem. Mortemque ac somnum ob eam: quae inter se & generationem & similitudinem habent: gemios di-
cit. Itaque Diogenes ille sinopeus quae cognomēto dictus est cyon: cum uahementissime agrotans laxaret in somno
& excitatus a medico interrogaret: molestus ne quicquam pateret respondisse traditur nihil. Vix frater sororem aticipat
hoc est somnus mortem. At paulus apostolus ut spiritus sancti plenus ita nullius elegantioris doctrinae inops cum cō-
siderasset mortem: quae nominamus. i. separationē aia corpe aliud nihil esse quam dormitionem atque somnum quaedam: uenit
de dormitiōibus esse dolendum. Ita. n. moerere credendum esse eos quae dormiunt: suscitatum iri: & posteaque sopore digesse-
rint fore: ut cum sanctis uigilet. atque una cum angelis dicat: gloria in excelsis deo & interrumpax hoibus bona uolun-
tatis in terra. n. & in hoc mortali coeno quod aliud est quam faciones quae discordia quae bella quae incendia quae uastationes
quae caedes? Quos in hoc uita saeulo & mentis & corporis: fluctus non parimus. Quibus non obiciuntur naufragia
is: quo quis melior fuerit: eo se magis addicit inuidiae iaculis & mucronibus: tum feriant sumos fulmina montis
Quid praeter caritas Camillo profuit: quod Militadi: quid Themistocli quid Aristidi: quid utriusque africano: Num de-
his omnibus triumphum agere uictori inuidiae pudor fuit. Nonne in inuidia charitate perit abel non ea
dem: Ioseph homini ludibrio innocentem obiecit: Nonne in horto deliciae serpens hominem eo ueneno in-
fecit: cuius morte humanum genus mors corripuit. Non est in caelo primus angelus eadem peste correptus insidi-
as suo tedere creatori est ausus: Quid ago pluribus in re perspicua. Ut. n. patriarchas & prophetas ut apostolos
ac martyras cōticeat: Ihesum ipsum impii liuoris immanitas poenam saeuiciae & sceleris contumeliam erubescere
affixit cruci. Quae igitur supbia nostra fuerit: ut qui ad imaginem dei ac similitudinem creati sumus: melior postule-
mus eum conditio: quam deus ipse uoluerit Num imago id ancillat: cuius est imago: Num deus moritur & homo sit immor-
talis. Quod si Christus pro nos mori non dubitauit: num ipsi pro nos ipsos tam nehementer mortem horremus: An
ignoramus mortem esse introductam pro hominis uitium: ut ea restitueret bonitate sua. quod uita malignitate perierat
Quid arrogatius quod impudētius aut dici potest aut cogitari: quam cum sciamus nos esse mortali immortalitate ap-
petere. Quid. n. id quod priuatum nostrumque: lugeamus quod omnibus esse commune: omnibus esse prescriptum: quod
nullo pacto uitari a nobis posse intelligamus: nulli est odio nobis habenda mors. sed optata potius cum sit ma-
lorum omnium finis: quibus quotidie affligimur: & cum sepultura uitiorum quae sola corpus animumque interrimunt
tum uirtutum suscitatio: quae meritis in gloria uiuimus sepiterna. Itaque rectissime dictum legimus: Moriat aia
mea in aetate iustorum. quod. n. molestiae potest esse in morte quae sonni similitudinem esse ostendimus: ut autem a contractio non ex alio mor-
tis incommodo quam ex solo metu proficit. Itaque aptissime de morte. arcesilaus locutus traditur eum diceret: solum hoc
quod malum dicitur ex alio: omnibus: quae putant mala memini unquam praesens molestum fuit sed absens atque expectatum af-
fert agitudine. tolle igitur metum malum omnem sustuleris: metuere autem mulieris est non uiri. & metuenda quaedam ea sunt.
quae a natura maxime abhorret. Sed ut morte nihil est magis secundum naturam. ita iustius certe nihil. sola. n. mors
aeternis est omnibus. quae neque pauperes discerint: nec excipit locupletes. regesque pro iure adit & subditos. quod nisi cor-
pus nobis fragile esset cor lubricum. animus imbecillus. non modo mortem non timeremus. sed miro potius desiderio
ea appetere uis. intelligeremus. n. maximam nobis in morte positam esse utilitatem. cum. uita haec preciosa sit tota
& extremo obiecta discrimina. quod paulus apte significat: Mihi inquit: uiuere christus est & mori lucum. nam christum esse in-
tellegebat corporis mortem & spiritus autem. Mors certe illa est optima. quae cum adhuc sumus in carne: potest quidem mori-
mur: deo autem uiuimus. Illa uero & horribili & pessima. de qua scriptum legimus: Dimitte mortuos: ut sepeliant
mortuos suos. Istiusmodi. n. morte: dum uiuit et corpus animus ipse facinorose mole oppressus moritur. hinc illud
est. Anima quae peccat. ipsa morietur. Quae quidem morte quae mors alia esse querat aut tristior aut amarior: nul-
lam reperio. Haec. n. mors illa est ob cuius horrenda formidinem dictum audimus. querent homines mortem
& non inuenient eam. quique frustra dicturi sunt montibus: cadite super nos: & collibus operite nos. Et mors
quidem. qua discessum animus facit a corpore: quaequam sua natura in maximis bonis habenda est: quod &
maximis huius scilicet malis non liberat: & ad maxima alterius uitae bona nobis transitum praebet danda ta-
men est opera curandum diligenter. ne nos imparatos offendebat. nam & salutifera medicorum pecula: quae mi-
nus tepestiue: & ut oportet obduxerit: ad praecem sui corporis non ad salutem obduxit. Et gubernator quibus
uiciorum flatibus poterat modo secundis uti: fit quicquid eius uel negligentia uel ignauia aduersos ut patiat. Mors. n.
nisi quod longius a nobis abest: quae pro omnem uitae cursu nos comitat nobiscum praenotat nobiscum uigilat: nobis adharet se-
pe & quicquid nel agimus: uel dicimus: uel aia uersamus: curiose obseruat. nec est quicquam malitiae: quae prodesse nobis. modo
praedauerat nos sui non obliuisci. Moerere exemplo totius uitae: ut quotidie discamus moricem perspicue cognoscere

Aristoteles

Somnus et
Mors quid.

**Perseus
Diogenes**

**Plato
Homerus
Diogenes
Cyon
Paulus
Apolo**

**Camillus
Miltiades
Themistocles
Aristides
Africani
Abellose
ph
Ihesus**

Christus

Amplicius dicitur.

Mors.

Mors bona.

liceat nullam esse uitam partem: quam diutius duret: quam nobis est uolentibus petentibusque non se morti dedat. **Qua**. n. repies
 q suo aetatis statu contentus uiuat: **Debilis** balbutiensque infantia peccitate & lusione pueritiae concupiscit. **At** pueri
 Adolecentiae libidine atque amores adamat. **Hac** uero aetas iuuentutis robur & gloria admirat iuuenes aut gratia
 dioris aetatis tunc prudentiam tunc auctoritatem maxime omnium optat. **Sed** illo ubi est puerum: quod est: quae sui non poeniteat
 cum intelligat sibi frustra esse omnia concupita: seque uideat uel ignorat singulis aetatibus uitae suae esse mortuum: nec ita
 mortuum ut amplius moriendum non sit: quo sit ut in omnibus sit inata quaedam mutationis finis. **Sola** mors ea non
 strarum actionum omnium ultimaque: quam tanto nobis est horrore: & perturbationum omnium finis: & cum malorum om
 nium cessatio tunc commigratio ad quietem. **Na** quod mortem habere horremus quam praesens: simillima est soni. **Vt**. n. somno
 saepius intercipimur ne aduertentes quidem illum adesse neque sentientes ita etiam morimur sensu penitus intercepto
Eademque facilitate mortem obimus quam somno occupamur. **Plurimi** uero interest: ut nos illa paratos expectan
 tisque inueniat: an iparatos inter oscitantisque offendant. **Eadem**. n. quam nobis quam optime cupit fore: speculatio nostra acutis
 sime insidiaturque: siquid agat a nobis propter. **Et** captato tempore uiribus omnibus impetum in uos facit. **Nullasque**
 neque rationes nec praesces admittens nature debitum exigit. **Facitque** comestum: ut quod contentum fuerat secundum **Epicharmum**:
 discernat: eoque redeat. unum uenerat: terra in terra spiritus aut sursum: **Cuique**. n. elementorum: quod erat elementale in corpore
 humano pro sua redit portione & humor humo & aqua humor & aeri flatus & igni uis ignea. **Na** aius: qui est
 substantia incorruptibilis incommutabilis sempiterna: quae uita infundit corpori: quae uita est corporis: non huius remanet
 natura sui: sed ubi se a corporea concretione secreuerit: moritur quidem corpus: ipse uero mortem non recipit sed reli
 quo corpore: si nullis se carnis sordibus inquinauerit: euolat altius: nusquam consistit donec eo puenerit: unum perfectum
 est ad illum. **si** quae ait. **Quis** scis an nocte hac a te tua anima reposeat. **Non**. n. moritur aius una cum corpore. sed ab eo
 repetitur a quo usui datus est. **Itaque** non interit: non dissipatur: non deletur: sed ut inquit propheta: in manibus dei est
 per. **Eo** autem cum puenerit: gescit tandem longioris suae peregrinationis fructus haberrimos pro omnem beatitudinis laetici
 am assecutus. **Cum** tamen igitur in morte sit bonum: eaque tanta serpat facilitate: ut ne sentiat quidem quod mors nobis timen
 da est uel potius non optanda? **Audi** est quod quibus uerbis **Socratem** facit **Plato** uti apud iudices. nec mireris quod tam
 multa graecis traduco. **Non**. n. id a me factum est propter orationis facilitatem: quam mihi in omni & scribendi & dicendi ge
 nere aequae apud graecos atque apud latinos promptum esse opinaris: sed ut ad latinos: quos habere passus ipse pro mul
 tos graecis quoque testibus additis non sis persuasus difficilis. **Socratis** autem uerba haec sunt: ut memini: **Timere**. n. mor
 tem o iudices aliud nihil est quam existimare se esse sapientem: qui non sit. **Uide**. n. scire: quod nescit. **Nam** nescio scit mor
 tem. **Haec** autem bonorum omnium est homini maximum quam homines aequae timet: ac si certo norit esse maximum omnium malorum
Et recte quidem **Socrates** **Quid**. n. boni in se habet haec uita mortalis? **Uel** quibus potius malis non abudat. **Per**
 multa perfectio nobis in huiusmodi uitae agitationibus ac fluctibus in omnem partem obedienda ferendaque sunt a quo constant
 ti atque inuicti qui sunt omni mortis acerbitate quam falso existimant. longe acerbiora: quod ni ita esset: non tam
 multi fuissent: qui ut se iis difficultatibus aut animi praestantiam commoda omnia & corporis & fortunae pro uoluntate
 te contingerint? **Non** patitur ratio naturae deus ipse non patitur: ut bona simul omnia: quae uulgo existimantur ita in
 unum aliquem uirum confluant: ut tanquam perpetua sint futura: id quod etiam **Hellene** illa **Homerica** non igno
 rans ita loquitur.

Epichar
mus

profecta
socrates
Plato

¶ Ast alias alii quisquis manet omnia solus.

Datque bonumque malumque deus. **Quia** inquam nobis & bona & mala hoc est commoda & incommoda ab deo sunt. idque
 sepe ad nostram utilitatem. **Na** uitium & peccatum. quod certe sua natura malum est a deo esse non potest. **Itaque** studendum est: quod
 in nobis: positum puto: ut bonorum operum ueracem pietatis finis studiosi. **Quae** uero aut extranea sunt aut a nostra praesentia
 te aliena: ea si aduerint: & modeste utamur & grauius: sin aberint: non turbemur. **na** ut breui exemplo **Vlyxes** mo
 net apud **Homerum**.

Vlyxes
homerus

¶ Non uni dat cuncta deus: formosus ut idem
Sit simul & prudens ac multa laude disertus.
Qui specie caruit: deus hunc uenerabilis ornat
Utribus eloqui quo fit: mirentur ut unum
Hic autem fidens orat. lenique pudore
In coetus excellit agens: quem nuncius instar
Suscipiunt. urbem quisquis petiere loquentem
Ast alium formae bonitas quem cominus aequat
Caelitibus: penitus defecit gratia linguae.

¶ Ut igitur naturae atque fortunae commodis moderata utendum est & secundum rationem ita est incommoda siquae sunt a quo infractio
 atque igitur toleranda sapientes iubent. siquid legitur **Valerii** obitus tibi fortassis incommodo. debes tu sane id quod est
 commodi cum illius maximo commodo praesare. **ille**. n. ex huius saeculi tardiosa & pmolesta peregrinatione ex huius erro
 ribus turbulentis in tranquillum illum & exoptatum beatitudinis portum beneficio mortis elatus est. **Et** mors quidem
 ipsa quae stultis tanto habet odio non solum est naturalis atque necessaria sed habenda in bonis operatissimis
Na si quicquid extraneis rebus constat: corruptibile est natura: cui mixta uideri debet: oportere hominem aliquando
 corrupti: quoniam sit ex contrariis contentus. **An** ignoramus id esse necessario corruptibile quod generabile sit natu
 ra? **Cumque** homo naturaliter generetur: necessario fieri ut is secundum naturam corrumpatur praeterea human

ea elementa quoque concretione alia constat corpora corruptione admittat necessitate natura nunquam meliore sunt privilegio humani corporis elementa elementis autem corruptis huiusmodi: nostrane corpora integra sint futura .ad hanc si natura ipsa quam dicimus: a mente diuina & producta est & constituta: sicuti certe est: quacumque a natura sunt: non bona esse non possunt fluunt enim ab illo de quo scriptum est. **V**idit deus cuncta quae fecerat: & erat ualde bona. **N**ec enim naturam solum sed et effectus omnes qui sunt secundum naturam: ab deo ut prima effectusque & uniuersali rerum omnium causa productos esse & theologi omnes philosophique affirmant. **C**um mors igitur sit effectus a deo naturalis: ut unus sit secundum sapientissimum Solomonem hominis iumentorumque interitus & aqua utriusque condicio: ea quae mala esse dicit: & naturam contradicit & deo: **N**ihil est inquam morte commune. **A**nimanti pariter nulli. **N**emo est neque fuit nunquam tanta felicitate tanta gratia apud deum: cui moriendi ius detrahere licuerit. **Q**uanti rei necessitate **H**omerus secum animo meditatus ita **M**inervam loquentem introducit.

homerus
minerva

Sed neque calicolarum quem dilexere tueri
Aequa morte queunt: ubi perniciose trahentis
Sors rapuit loeti. **E**t ne id quidem absurdum.

Num inquam quod sibi non precepit: quo nos ab aeterna morte recuperaret: nos patiat propter nos ipsos seculi mortis immunes sine qua ad seipiterna uitam ire non licet? **Q**uod si aequalia uniuersa inenitabili quadam natura lege morti sunt adiudicata: quid ipsi frustra atque inutiliter naturali iudicio aduersumur: praesertim cum uix ullum sit animal homine imbecillius uel **H**omeri sententia: quod ait.

Nil magis est hominis natura infirmius omni.
Enumero: spirant quaecumque animalia terris.

Ac serpentes. **S**i. n. uellimus nisi corporis naturam: cum ceterorum singulatim aequalium natura conferre: inueniamus multo nos & pluribus & maioribus subiectos incommodis quam aliud ullum animal. **I**taque non incongrue **V**lyxes ille sophocles id considerans ita loquitur.

Vlyxes
sophocles
horatius
flaccus
Pindarus

Quicumque uitam uiuimus: aliud nihil
quam simulachrum aut inanis umbra nos sumus.

Recte sane hominem simulachrum sophocles atque umbram uocat recte sane & uanam & contentendam. **H**uc aut prope modum secutus **H**oratius **F**laccus inquit **P**uluis & umbra sumus: **S**ed longe id aptius & apertius **P**indarus expressit.

Quid autem est ullus? quod nullus?

Umbra soni hominis. **N**am cum umbra debilius nihil sit quale sit umbra somnium: non est intellectu difficile. **V**nde igitur tanta sit nobis animi elatio: nescio: ut qui ceteris animantibus sumus fragiliores. soli uelimus ex omnibus detrectare ius mortis: quae ut natura rationeque debet: ita necessario communis est omnibus. **Q**uod si itelligeremus: quantum inest in ea boni: nunquam a deo nobis essemus aduersi atque inimici. **Q**uae enim impudencia nostra est. ut ignoremus ad finem omnia referri oportere. finem uero ut bonum appeti. finis autem uitae huiusquam mors alius est nullus quod si summum bonum & finis ultimus conuertitur: mortem habendam esse in ratione felicitatis qui negarit: quae sit felicitatis ratio non itelligit. **S**imul enim cum morte & uita & humana omnis finis actio. **I**taque recte cresum & sapienter mouit solum huiusmodi sine expectare oportere: & tum de mum de humana felicitate iudicare: **N**one praeterea scriptum est aetate: mortem non laudaueris quaequam. **M**ors enim est finis est & testimonium antea uitae. **T**um demum suo officio factus est gubernator: cum nauim deduxit in portum. **N**ec orator laudem meruit nisi persuaserit. **N**ec medicus: nisi sanauerit. **E**t miles absolutam stipendii mercede non recipit nisi hostem superauerit. **E**t imperator concesso bello laurea decoratur. **I**n ea secessione: quam animus facit a corpore: ipse quidem molestia omni sollicitudineque absoluit: at corpus resoluitur.

Cresus
Solon

Morsus bnf...

Quo fit: ut animus ita absolutus incredibili gaudio perfundatur. **C**orpus autem resolutum in terram cum nihil sentit: mali omnino patitur nihil. **A**t mos est humanae huius uitae priuatio. **A**rgute quidem obicit & subtiliter. **P**riuamur enim mortis beneficio quotidianis curis diurnisque & nocturnis angoribus. **P**riuamur inquam priuamur iis cunctis perturbationibus: quae tanquam efferatae quaedam & immanes truculentissimaeque belluarum animum corpusque conficiunt. quem enim mihi excipies: qui minus sit: aut ad sollicitudines anxius aut ad labores desidiosus aut procliuis ad uoluptates. **Q**uid tanti facimus hanc uitam: in qua nulla est securitas nulla tranquillitas nulla quies. **A**d quas enim cupiditates non incidunt nostros animos non inflammant ardentissimae facies corporis. **A**n preterit unquam dies integer sine aliqua uel corporis uel animi saltem offensione. **N**one in rebus etiam latissimis tristitia ne interueniant: nobis timenda occurrunt a deo ut metus ipse magis etiam nos affligat quam quod perinde atque miserrimum timuimus cum aduenerit. **N**um secundae res quas optinamus maiori nobis sunt uoluptati quam dolori aduersae. quod si etiam bona: quae existimantur: sine angore non sunt quod in uita sit boni. non itelligo. non nasci longe optimum inquit solomodo: & id quidem multo melius quam **S**ilenus. **I**s. n. comprehensus: ut est apud **C**rantora: monuit **M**ida regem uitam hanc esse cruciatum: & a principio usque ortum hominis infortunium esse maximum. **E**t **I**ob uir ille sanctissimus diu antea ait: **B**enedictio morituri ueniat in me. **S**ciebat. n. id huius teneri ac sepulchri latebris oclussu resolutum in terram: quod non secus morti quod uitio esse obnoxium: illud uero quod uirtute disciplinamque appeteret: quod summi boni deique esse studiosum alti uoluntate: etque adhaerere ad cuius imaginem est creatum: uiam uitae accepit spiritum & in aeternam uiuere factum est. itaque iure aliquando dicere consuevit. **P**ereat

Solomus
Silenus
Crantor
Mida
Iob

Novo.

**Hieremi
as**

David

Celobis

Biton

Iuno

Argi

**Herodo
tus**

agamedf

**Tropho
nius**

Delphi

apollo

Pidar us

moros

merin

Niobe

**artemy
fia**

Mauso

lus

Phyllis

**Demo
phon**

aiax

M. Cato

M. brut

M. otho

Aium ui

uer post

mortem

triplici

ter pbat

Prima

pbatio

dies illa: in qua natus sum. Satis nō ostendat: quantum boni esset in morte: cū dies natalis sui: ut periret optabat. Nā ut natalis initium ē incōmodorū atq; malorū oīum ita et mors trāsitū nobis p̄bet ad bonorū omniū sempiternam possessionem. Cuius rei desiderio & hieremias se generatū eē deplorat: & rex David petebat a domino ut notū sibi faceret finem suū & numerū dieꝝ suorū. Quod neuter certe fecisset nisi mortem ut egre gium quoddam bonum optasset. Quātū p̄terea sit bonū in morte: nō mō patriarche & p̄pheta: ac ceteri san- cti uiri. sed ii etiam: q; gentium dii sunt habiti: iussu ueri omnipotentisq; dei dilucide ostenderūt: Cleobis & Biton fratresq; & argiui: qm̄ pro iumētis iugo colla subdidere: matrēq; curru insidentem ad templum iuno- nis usq;: qd̄ stadiis qnq; & quadraginta distabat ab argis: mira pietate traxerūt: p̄ summo tāta bonitatis p̄- mio ut est apud Herodotum: a numine morte donati: i dēq; boni inter dormiendū contigit: cū Agamedī & Trophonio: quoniam pulcherrimum delphis templum Apollini sunt fabricati tum etiam Pindaro: cum qd̄ esset homini optimū: ab Apollinis oraculo quāsisset: Nā nō multū post tempus in gymnasio cum esset rela- xatusq; in somnum caput in dilectissimi pueri sinum posuisset: suauissime diem obiit: Sed quid pluribus gen- tilitatis deliramenta consec̄ter cum ratione nō obscura mortis bonum probari queat: Illud proprie ueroque bonum & dicimus & tenemur. quod ad animi petinet dignitatem. Quod autem animo detrimentum nō af- fert: id malū certe nō ē. Sed cum mōs nullum afferat animo detrimentum malum esse non potest. Quod ue- ro malum non est: id bonum esse patet. Quid ergo uel nostrā uel nostrorum mortem adeo agra ferimus: q; tā- tum continet in se bonum ut sine illa esse beati nullo pacto possimus. Quare cum ostenderimus mortem esse & communem & naturalem & necessariam & omnibus debitam eandemq; habere rationem finis qui nō bo- nus esse non potest & tanta p̄terea facilitate irrepere: ut uix a summo suauissimo quicquam differat quid est: quod eam nobis lugenda existimemus: quā sola nos liberat omni turbido corporis motu: seq; nobis tuisi- mam ducem p̄statat qui ex his tenebris excedamus in lucem illam. quā & uniuersum mundum illuminat & ex hominum corde calliginem omnem eicit. Num forsitan ignoramus mortem ipsam: quid sit. Nec aliud quicq; nos magis torquet quam ipsius nominis significatum: cum uulgo affirmant iccirco mortem esse nomi- natam: quod mordeat: mordere autem esse atrocium & immanū bēlluarum: quasi culices quoq; & muscas: & pulices mordere nō dicamus: quasi culices et nomina sint uel a natura uel a sapientibus indita: & non plu- ra opinio sape uulgi ac uolūtas quā ulla exquisita ratio inuenerit. At ego nō a mordēdo mortem deduci arbi- tror: sed a grāco nomine quod est μὲρ μορσ qd̄ sortem mortēq; significat: unde & morior & mortem descendere q; ambigat? Moros at a uerbo μέρειν merin descendit quo uerbo partiri ac superare significat Nā qd̄ aliud ē mors: q; qd̄ mō dicebā: animi a corpore separatio natura. s. incōmutabilis atq; immortalis a na- tura mutabili & mortali: Nū sumus obliu: q; qd̄ culpa obnoxii ē: id ēt morti deberi. Si p̄ Adā sumus oēs i culpa: oēs p̄ Adā debemur morti. Si debitū igit ē mortis decoctores indubitato futuri simus: ubi impatien- tius feramus mortis solutionē. Debet. n. finis cōuenire principio. Et quo pacto possimus pro caritate patria peccatus offerre obuiā morti: si aliorū obitum tanto luctu tanto maxore prosequimur. Quod enim accepimus qui pro patria mortem appetuere: quod certe nunq; fecissent: si tantū in morte doloris tantum mali posuiss- sent. An pluris fortasse patria nobis faciunda sit quam natura: quā deus? Num quod dies tandem obliterabit id non ratio prius leniat? An malimus eorum quorum mortem acerbe ferimus: memoriā obliuisci: quā p̄ cō- solatiōis remedia tueri: ut quoq; recordatio uoluptate debet: afficiat animum agritudine? Si rursus effusior si imoderatum gaudium uitio datur: num luctus: num lachrymarum nimietatem laudemus? Quid quod p̄- turbationu omnium agritudinē esse pessimam grauissimi philosophi tradiderunt. Paucosue inuenias: quos nimis aī doloō alios ad infaniā alios ad laqueū alios ad fēz ipulerit: ut quē marorē ferre non possēt ab eo se morte uendicarent? P̄terea Nioben: quā nimio luctu sensū amisit. Artemysia conticeo quā ob uiri Mau- soli obitū in assiduis lachrymis & eiulatu contabit: Quid phyllin illā Demophōthis. Quid aiacē Telamo- niū cōmemorē. Quid. M. Catonem. Quid. M. Brutū. Quid. M. Othonē caesarem. quid alios p̄ene infini- tos in mediū referā. Romanorū & Grācorū historia amentū hominum plena sunt: qui sibi propterea mor- tē ascuerunt. qm̄ patientiā nō didicerāt. Itēq; dū aiorum magnitudinis se laudatū iri iudicassent: sunt a sapiē- tibus uiris oibus mollissimi iuxta atq; superbissimi iudicati. Nā quem animum ueluti deposuit apud nos de- us hunc debemus reddere nō abiicere: ne collatum beneficium uideamur malefici loco ducere: Quæcunq; ab deo sunt: ea omnia bona sunt: sine illo autem boni esse nihil cuiquā potest. Vt mors igit optanda: ita mi- nime ante uertenda. Quin opera danda est: ut nos uigilantis semper accinctosq; inueniat. Quod si fecerimus de animi sede nunquā neque deicemus: neq; mouebimur. Et nō modo interitum animi: quē indocti nō nulli falso opinat: sed ne dolorem quidem corporis in morte qui nullus est omnino. formidabimus. Nam uiuere animū post dissolutionem corporis ac per sese consistere. potest triplici demonstrari: & primum quidē qua- dam natura ui tū ratione demū uero diuina iustitia. Et immortalitate sane animorum satis nobis probare de- bet ipsa natura: si alia etiam nulla ratio quæ sunt ferā infinite: possit adduci. Videmus enim nullam esse om- nino nationem neque fuisse unquam: quæ non gerat diligentem curam mortuorum uariis officiorum & ge- neribus & ritibus eorum animos prosequens: quod certe nemo faceret: si ea putaret ad uita defunctos nihil pertinere: ad quod omnes gentes comuniter sentiunt: id qd̄am natura lege fieri uideēt. Quem qd̄em populo- rum omnium de animorum immortalitate consensum: ii omnes qui habitū sunt animo altissimo accerrimorū ingenio maiorem immodum confirmarunt. quis enim uir magnus ac sapiens mori ultro uoluisset: si animum

una cum corpore moriturus esset abstratus? Num se præcipitasset in Aetnâ Empedocles sine spe magna immortalitatis. Si falsum esse Theombrotus putasset: quod de animorum immortalitate apud Platonem legerat nunquam se de muro precipitem dedisset: quo illa assequeretur. Quæ tanta cupido gloriæ Curtium. quæ tanta patriæ caritas in illum terræ hiatus potuisset immergere: si totum se perituræ morte credidisset. Idem de Codro rege: Idem de Philelis. Idem de tribus deinceps Decis. Idem est de aliis quæ plurimis existimandum: quod prudentia & uirtute plurimum claruerunt. Ex quibus rebus cognosci potest animum: non modo non interire cum corpore: sed ab eius uinculis solum longe esse meliore statu uitæ. Itaque recte inquit Phocyllides.

Vita breuis nobis: ad tempus uiuimus omnes. Ast animum mortem seniumque ignorat: & idem uiuit in æternum: Nec illa ineptius dicta ab eodem Phocyllide legimus.

Namque manent animi mortali in corpore mortis Expertes: homini concessus spiritus usu:

Est imago dei. Quod si uel naturæ præsci illi gentiles per quasdam ueluti coniecturas perque nocturna atque diurna uisa animorum immortalitatem assequerentur: quid nobis faciendum est: quibus renatis in Christo ihesu ois caligo scititiæ emētibus debet esse sublata? Homericæ illa necati hominis diuinatio quæ uocat necyomantia: quid aliud tota demonstrat quam animos esse immortales: Et hominem aliud nihil esse quam animum ipsum inquiringens.

Thiresiaque anima sceptroque ornatus & auro uenit. Dedita. n. opera cum anima in foemineo genere usus esset poeta sapientissimis: ad masculinum transtulit genus: ut ostenderet animam esse Thiresiam. Itaque omnium primus Homerus fuisse legitur ex gentilibus: qui hominis corpus carcerem nominari hoc est demas: ut doceret solam esse mortem: quæ hominis animum corporeo carcere atque nexu liberat. Animum uero a corpore separatum & uigere & sapere meminisseque ac uelle. Quam quidem sententiam Homerus secutus ita Patroclum in sonis facit loqui perite Ad Achillem.

Num dormis oblite mei? nunc negligis orbem Imploro: nec enim retro me annare potestas

Luce: modo uiuum quem sic curaueris ante? Post ignis fortem. nec uiui longius acti

Me sepeli prope: quo inferni Dyti Achille A sociis fessum. nos consulabimus ambo.

Transuear ad portas: animi nam me eminus arcent Sed me quæ genuit: fors dura absorbit olim.

Extincti populi secum tranare uetantes Et te fata eadem Troiæ sub mœnibus almæ

En uagor: & frustra manes peto. porrige dextram:

Superis forma similis stant certa perite. Num hæc finxisset unquam antiquissimus ille diuinusque poeta: nisi firmissimis rationibus compertum habuisset animos hominum cum discessum fecissent a corpore: per se consistere nullaque tangi mortis suspicione? Et ut reliquos poetas missos faciam audiamus Euripidem: qui Anaxagora doctore est usus apud hunc enim hæc loquitur Polydorus.

Adhuc relictis propitiariis latebris

Portisque tenebrarum: colit ubi deum

Regia procul crebra: cisseide

Pollidorus Hecuba natus ac Priamo patre:

Qui urbem periculum cum teneret argolici

Martis: ruinam ueritus ad Thracis hospitium

Polymestoris me clanculum misi domum

Ischerhonensiam optimam glebam ferens

Populum ferocem ui regit. mecum simul

Multum dat auri pater: ut esset filiis:

Quo uiuerent: satis superstitibus suis

At qui priamidum quoniam erant natu minimus

Me misit extra genitor. arma nam iuueni

Hastamque ferre non potis erant brachio.

Dum troia rectis mœnibus: dum turribus:

Infracta staret: dum meus frater fieri

Hector secundis utitur belli uitibus

Paternus hospes me quasi quem surculum

Alebat augens miserum. at ubi patria periit

Hectorque frater: & patris lares penitus

Cecidere. Pyrrhi & ipse percubuit manu

Lugulatus impii pater ad aram deæ:

Occidit auri gratia me hospes miserum:

Corpusque pelago tradidit: quo aux domi

Haberet ipse: iaceo nunc in littoribus

Nunc in lalo poti sine sepulchro & flatibus

Ex ante fortuna malis conficit uarias. Obscure ne Euripides nobis immortalitatem animorum ostendit in hac logiusculi

la interfecti Polydori conuestione. Et ne cum poetis sim dicendo plixior. audiamus: quod ex academico creatore audi

to Xenocratis Arcefilaique doctore & Cicero & Plutarchus memoria perdidere de Enthynoo quodam ita

Aetna
empedo
cles

Theom/
brotus

Curtius

Codrus

Phileni

decii tres

phocylli
des

Homerus

Necyo

mantia

Tiresias

Homerus

Demas

Homerus

patroclus

Achilles

Euripides

anaxago

ras

Polydo

rus

Plutar-
chus
auerchus
Aristote-
les
Philoso-
mati
Augusti-
nus
Dicæar-
chus
Aristoxe-
nus
Asclepia-
des
critolaus
Hippar-
chus
Plato
pythago-
ras
epicurus
democri-
tus
Leucip-
pus
empedo-
cles
Hippon-
Cricias
pythago-
ras
Animi
definitio
Monas

etiam uiuit. Nec tamen prætereundum arbitror aristotelem pro illo quinto genere aliud intellexisse nihil se/
cundum Plutarchum q̄ celum ipsum. Quare cum auerchus ille cordubēsis. qui in plerosque eius philosophi
libros egregie est commentatus. colligit ex aristotelis dictis unam esse & eadem in omnibus mētem ita ad pu
to accipiendum. quod ita ex illa caelesti specie animus intellectiuus in cūctos homines æqualiter fufus sit. ut cor
pora animatiū oīa ex q̄tuor illis elemētis ortū hñt. Hæc at̄ ai uim eundē hūc eē immortalem uoluisse p̄ ex iis
q̄ ab eo sūt scripta in libris de aio. Ita. n. inqt. De mēte at̄ ui cōtēplatiua nōdū ē p̄spiciū. Sed uidef eē aliq̄
gēus ai. Et hoc solū pōt separi quēadmodū id: qd̄ ē p̄petuū ab eo: q̄ corrūpi pōt. Sēsīt igit̄ Aristoteles tantus
ille. & tā illustis philosophus qd̄ secundū erat ai gēus: immortalē eē aiūm: cū oñdit mēte: q̄ nobilissima est &
optima ps ai: & corrūpi nō posse & eē sēpiterna. Et mēte qd̄ docet eā eē ai p̄tē atq̄ uirtutē: ad quā referunt̄
q̄ singuli sēsūs nūciāt: & q̄ de iis q̄ sētunt̄ iudiciū facit: examinātq̄ cuiusmōi ea sint: q̄ sēsib⁹ uarie occurūt. hæc
uero locatā eē in penetrabil⁹ cordis asserit: ubi alias quo p̄ ai species locat̄ dicit imaginationē memoriā apeti
tū excursionē. Et alio in loco asserit aristoteles mēte aduenire extrinsecus: eamque solā esse diuinā ita enim
scribit libro secundo de animalium generatione ad uerbum.
Relinqt̄ ergo mēte solā extrinsec⁹ adueniētē ingredi: & eadē solā eē diuinā: Nihil. n. cum ei⁹ agilitate hēt
cōe opatio corpalis. Ois igit̄ uis ai uidef̄ ali⁹ corpis eē p̄iceps & ei⁹ qd̄ diuinioris q̄ illa sunt corpora: q̄ uocāt̄
elemēta. Nec me latet: q̄ sit cōis philosophorū quorūdā n̄r̄a tēpestatis opinio: q̄ se solos aristotelicos hēri uo/
lūt̄ eē iis: q̄ nūq̄ ab aristotele scripta cogitauē sunt cōtēdētes isti qd̄ aiūm eē totū in toto corpe & totū itē in
q̄libet pte corpis. Sed hēant isti sibi philosophiā: quā uolunt philosophati pot⁹ quā philosophi. mō aut augu
stini sētentiā: quā minime ipromo: ubi. s. intelligat̄ de illo toto solū: qd̄ p̄fectiōis essētiā: uocāt̄: aut ineptias
suas aristoteli nō ascribat̄. Nā q̄ ai uires magis in uno loco q̄ in alio appent̄: aliā i cerebro aliā i icore aliā
in testib⁹ & aliā in aliis mēbris p̄ q̄litate & aptitudine corporeorū instrumētōrū eaz̄ tū oīum initia & q̄si ra
dices qd̄dā aristoteles pbat e sede cordis emanare: qm̄ suc⁹ cōcocti atq̄ cōsecti cybi p uenas cordis catēz̄ cor/
pus irrigat̄. & mot⁹ corpore⁹ q̄ iocularis ē: a corde ipso initiū sumit. Venaz̄. n. & neruorū initiū & ueluti q̄/
dā nodus ipsū cor ē: ut Aristoteli placet. penes cor at̄ intellectuā uis agitata ratiōabiliterq̄ ignita se ibidē coa
ceruare existimat̄ p̄tē qd̄ illic habitās actu at̄ atq̄ effectu ad corpis cōseptū & uicinā cōmeās. Quin eē do/
cet aristoteles i iis q̄ de motu aīaliū eā reliqt̄ scripta: nulla necessitate fieri: ut in q̄q̄ corpis pte sit aiūm sed i quo
dā principio. Id at̄ eē cor antea exposuim⁹. Itaq̄ neq̄ secūdu totū q̄tītatis aiūm ē in q̄libet corpis pte. cū anim⁹
talē totū naturā: nec p se hēre possit: nec p accidēs: neq̄ eē scdm̄ uirtutis totū. Nō. n. p sua uī q̄libet aiūm ē in q̄
libet corpis pte: sed scdm̄ uim uisūā in oculo & scdm̄ auditū in aure: & scdm̄ alios sensus in aliis sensuariis. sed
ut redeā ad mētis immortalitātē: separi docet Aristoteles intellectuū hoc ai gen⁹ ab illo: qd̄ sēsitiū uegetatiū
q̄ dicim⁹. Nā: n. ps tota ē corpis: qd̄ qm̄ cōstat ex cōcretiōe q̄tuor illoz̄ elemētōrū: & discernat̄: & corrū/
pat̄: necesse ē. Aristotelis at̄ auditor Dicæarch⁹ & Dicæarchi cōdiscipulus aristoxen⁹ mihi p̄bari nullo pacto
possunt: quoz̄ alter aiūm eē dixit cōueniētā corpis & intētiōē qd̄dā: q̄ ex ipsi⁹ corpis natura figurāq̄ uariōf
mot⁹ multiplicēq̄ cieret. Dicæarchus uero aiūm uoluit aliū nihil eē quā cōueniētā q̄tuor elemētōrū. Vteq̄
n. de aio in cōi locuti sunt. Hos at̄ quodamō secut⁹ asclepiades medic⁹ aiūm eē dixit cōcertationē sensū. Cō
certationē at̄ uoluit eā esse cōueniētā q̄ sensus ipsi certatim ad naturā mun⁹ uterent̄. Itaq̄ hi tres p̄ter aiūm
uoluerunt esse corporeū. at Critolaus & ipse pipatetic⁹ aiūm dixit cōstare ex q̄nta essētia: hæc uero p celo i
tellexisse nemo est: q̄ sec⁹ sentiat. Hipparchus uero stagerites a doctore suo necessariōq̄ aristotele dissenties ob
idq̄ lōge deterior uoluit aiūm aliū nihil eē q̄ ignē. Sed anteq̄ de platōe reliqt̄q̄ platonicis uerba facia: me cō
ferā ad Pythagorā: q̄ philosophiæ italiæ p̄iceps fuit uir sane & doct⁹ & magn⁹. Vez̄ pythagorici hñt aliq̄
narrādo at̄cedāt. Et oīum prim⁹ Epicur⁹. q̄ aiūm eē dixit tēpationem ex hisce q̄tuor ex q̄litate ignea: ex q̄/
litate aerea: ex q̄litate spiritali: & ex q̄litate q̄rti: cuiusdā generis inominati. qd̄ apd̄ eū erat sētitiū. Ex quo pōt
intelligi epicur⁹ de aio intellectuō locutū oīo nihil. Democrit⁹ uero quē epicor⁹ in phisicis est plurimū secu
tus: putauit animū esse cōcretiōē ignea ex iis atomis: q̄ in rōis cōtēplationē cadūt: q̄ formas qd̄ orbicularis
hñt uim at̄ ignitā: qd̄ esse corp⁹ uoluit. At leucipp⁹ hui⁹ doctor cū posuisset numez̄ atomoz̄ frigidaz̄: dixit
animū esse tempatū respiratiōis frig⁹. Nec multo meli⁹ sensit agrigentia⁹ Empedocles: q̄ animū esse affirma
uit sanguinē cordi suffusum in eodē ille errore uersat⁹: quo ii q̄ dixerunt animū esse cor ipsū ex quo & miseri
cordiā dicim⁹ & cōcordiā. Sed Hippon animū esse aquā: ob eā rem nō dubitauit affirmare: qd̄ diceret samē
genitale: nō sanguinem esse sed aquā. Critias uero nō aquā animū esse uoluit sed sāguinem: qm̄ uideret. qd̄ mē
brum sāguinis sit exps omninō: cōtinuo morte intercipi. Vez̄ eo est empedocles tolerabilior critia: quod in
corde principatum animi intelligēdiq̄ uim cōstituit. Inqt. n. sāguine cordis uigere hominis intellectu: siqd̄
intimis n̄is sensibus ea: q̄ sunt extra nos propter cognationem: ob eamque rem ita reliquit scriptum.
Terreno terram nostro flamasque calore **E** Humidaque humenti sentimus & aera flatu:
Paceque trāq̄llū sit litis imagine litē. Sed de his omnib⁹ uel q̄lia sint: uel q̄tā hēant differentiā inter sele:
cordis sanguine dicebat diiudicari. Fuerunt etiā q̄ dixerunt animū esse animā: hæc at̄ esse uoluerunt spiritum:
quo uiuim⁹. Nō nulli existimarunt qd̄dā cerebri cellulā: animi tenere principatū. Alii uero secus. Nā neque ce/
rebri ptem ullā esse animū uoluerūt. Sed animi sedē hac locū ii posuerunt in corde hi at̄ in cerebro. At pytha
goras samē cui⁹ nomen habitū est illustre auctoritasque aplissima æternitatē animoz̄ oñ dere conatus animū
definiuit esse numez̄: q̄ se ipsū moueret. Nec est miz̄ ita pythagorā animū definisse. q̄ tātā uim numeris digni
tatemque tribuerit: ut eos atē mūdi animū fuisse assereret: & cum unum nō esse numez̄ diceret sed sōtem quē
dam atque originem numerorum: inferebat unitatem. q̄ a græcis dicit̄. **M**onas omnium esse inicitū ac

finē: cū ipsa neq; principiū i se nec finē admittat. **Et ita eā deducēs ad diuinā illā sumāq; essētiā referbat:** eius
 q; notioē assequētū rege numero posteritateq; iō seq̄strabat: qđ nō pluralitate nec tēporis posteritate sed p/
 creatione se iūctā uellet: eādēq; unitatē ad uniuersi mūdi aiūm: a quo sint ai singulorū: simul ratioē referre nō
 dubitabat: I taq; hāc unitatē q; a prima rege cā ortā affirmaret usq; ad mūdi aiūm ubiq; integrā sēp; idiuuā
 ppetuā pēnēq; ptātē seruare Pythagoras arbitrabat. **Et qm̄ putaret nūeros eē rege oīum substantias.** dicebat
 unū qđ eēt principiū numeri: & qđ cū ente cōuerteret: idē eē. **Numex. n. ex unitatib⁹ cūponi neq; ad ens ul/
 lā oīo accessiōne facere sed diuisionē negare dūtaxat.** Qē at ens aut simplex esse & ita diuisionē nullā admittē
 tere neq; opatiōe neq; ptātē aut eē cōpositū: & id qđ nō in diuisionē suay ptiū sed in eay cōiūctiōe hēre suū
 eē: & ita unū qđq; tueri suū eē: ut suā tuel unitatē huiusmōi igit̄ humai substātiā quā aeternā opinabat: nume
 rū eē definiebat seipsū mouētē. **Et is qđ eē numex p mēte accipiebat:** quā ipsa id circo numex appellauit: qm̄
 ad harmoniā q; cōueniētia qđā ē: numero op⁹ sit. **Vege.** & si hic aliqd dixit nō multū tñ. **Nā in pecudib⁹ quo/
 spaius q̄diu ē in corpe. se ipsū mouet.** Philolaus uero **Crotoniates Pythagorā secut⁹ aiūm eē differuit harmo/
 niā.** At heracleus ephesi⁹ ingenio suo sisus magis q; doctoris cuiuspiā disciplinā: quo se nullo ūq; usū affirmat:
 duplicē eē aiūm uoluit: altez mūdi: aiantū. **Ac mūdi qđ aiūm eē euaporatiōe ex humidis: q; in ipso sūt. sed**
 aiantū aiūm ex ipsa fieri euaporatiōe: q; extrinsec⁹ sit: & ex ea q; similis generis ē in ipsis. Itaq; mirādū nō ē si:
 intercūtis aq; morb⁹ sūt in cā: ut p̄ret: q; tñ humidoz euaporatiōi tribuerit. **Quā ipsā op̄inōne Alchmaon**
medic⁹ idēq; philosoph⁹ eadē demētia ē secut⁹. Diogenes uero apollōiates **Anaximenes Cretēsis non multo**
 his duob⁹ mihi sūt uisū prudētiores: q; rege principiū aeri tribuerūt: & hūc eē uoluerūt aiūm **Nā qm̄ scdm̄ illos**
 aer ē elemētōz oīum & tenuissim⁹ & principiū iō aiūm & cognoscit & mouet. **Qua. n. principiū ē: cognoscit**
 ēt cetera q; uero tenuissim⁹: iō eē pbāt cōlē: anee motuū. **Et qđ p̄tereūdū nō ē: de heracleto: sūt q; illū dicāt: d̄**
 finisse aiūm eē scintillā stellaris essentia. xenophanes quoq; colophon⁹ mihi incōstātor uisus ē: q; aiūm nūc ex
 terra aq; cōstare: nūc spiritū eē dixerit: & utroq; tñ mō mortālē. **Nec xenophane mihi uisū sūt multo accurio**
 res aut **Parmenides q; ex terra & igni aut Boeth⁹ q; ex aere & igni aiūm cōstare sūt opinati.** At **Hippocrates**
 medic⁹ aiūm eē dixit: tenuē spiritū p corp⁹ oē disp̄sū. **Sed iā ad pythagorā nra reuertat oīo.** **Is. n. Pherecide sy**
 rio usus doctore philosophoz oīum prim⁹ ut tradūt qđā. aeternitate aioz asseruerit: q; q; **Thales milesi⁹ q; py**
 thagorā anis circiter cētū atecessit: idē tenuisse oñdit. **Pythagoras igit̄ prim⁹ ex italia philosophoz familia**
 asseruit aios nulli subiacere interitui nulla tñ ad eā rē reddita rōe: siue qđ definitionē satis ex se te firmā eē iudi
 casset: siue qđ tāta ei⁹ foret auctoritas ap̄ oēs: ut q; qđ ipse dixisset: oī rōe firmi⁹ hēret. **Secut⁹ ē tādē Plato so**
 cratis auditor: quē tris pbare ac seg solitū legim⁹: doctore suū eū quē dixi. **Socrate immortalib⁹: & heracleum**
 in naturalib⁹. **In iis uero q; supra naturā diuināq; sūt: Pythagorā. Is igit̄ Plato cū ad mūdi similitudinē aiūm**
 triariā diuixisset: ei⁹ principatū hoc ē mētē q; ratiocinat̄. intelligit: ac sapit: in cerebro tāq; i capitolio: aliquo
 collocauit: qm̄ ea corpis ps lōgi⁹ abesta colluuiōe & sordib⁹: uigore at iracūdia atq; aiositate quē graci **ty**
xon Thymō appellāt in corde: cupiditate uero suter p̄cordia **Huismōi. n. ordinē ēt in uniuerso mūdo & i**
 republica ipsa seruauit **Plato.** In ciuitate. n. & uniuerso populo q; prudētia ceteris ciuib⁹ sapiētiāq; p̄stāt: eos
 hitare iubet aditionis locos urbis: q; p̄cepta dent: iubeatq; agēda. **In medio at urbis tāq; in castris militarē in**
 uerūtē & reb⁹ agēdis aptā collocat: q; exeqt̄ & agat: q; sūt a pitātorib⁹ cōstituta. **In extremis uero Vrbis ei⁹**
 dē locis opifices eē uult & uulgaris reliquosq; oīs: q; aut in tesilli: aut in sordida arte uersent̄: ut pareāt p̄ cōue
 niētū quoz atq; utili ministerio. **Eadē rōe ac similitudine in mūdo ē usus: cui⁹ sūmitatē ac principē q; impat:**
 regit moderat̄ oīa: calesii domicilio dimetit̄. huic tāq; in media regiōe subiicit āgelos atq; demōes: q; agāt oīa
 exequat̄ q; p impio. **In terra uero hoies sūt positi: ut pareāt: & ministerio p̄sto sint.** **Et ita in nobis qđā rega/
 le eē uult positū in sūmo: qđ impat: qđā uero qđ agat collocatū i medio. Tertiū at pubeten⁹ & infra positū:**
 qđ regit atq; administrat̄: & ea qđ duo appetit⁹ spēs eē uult: q; ratiōi tñ naturaliter pareāt. **Impat igit̄ mēs in**
 capite: q; ē prima ai uis eaq; cōtēplatiua: q; intelligim⁹ ac sapim⁹. **Alterā uero ai uis q; scdā ē dignitatis: in pecto**
 re cōstituta ut agam⁹: q; iussa sūt: efficit. **Reliq; uero inferi⁹ posita illa uis uirib⁹ meliorib⁹ morē gerit: Cēlet aut**
 plato aiūm meare p oēs art⁹ totū q; corp⁹: & p singula mēbra q; si instrumēta uim suā oñdere & ad ipsū in sen
 tiēdo qđē referri oīa: q; se sibi occurat: ea uero q; se sūs referas: eē alia atq; alia. **Definit at plato aiūm hūc uerbis**
Aiūs ē substātia incorporea seipsā mouēs ac ratiōalis: Huius uero immortalitatē demonstratur⁹ ita Socratem
 in li de pulchro: qui **Phadrus** inscribit: differentē facit tali argumentatiōe & ea qđē ad uerbū: **Aiūs oīs imor**
 talis ē. **Quod. n. sp mouet: ē immortale. Quod at aliud mouet. & ex alio mouet: cū finē hēt motiōis: uita ēt si**
 nē hēt. **Solū ergo qđ seipsū mouet: ut qđ seipsū nō relinqt: moueri nūq; desinit: sed ēt ceteris quotquot mouē**
 tur: hoc sōs & principiū ē motiōis. **Ad p̄cipi nulla ē origo. Ex principio. n. oē ortū necessario orit̄. Ipsi ue**
 ro nullū ortū. **Nā si ex aliquo principiū gigneret: principiū eē non posset. Sed qm̄ nō orit̄ necessē ē: ut nec ēt**
 corrūpat̄. **Principiū. n. si perierit: neq; id ex alio unq; nec aliud ex illo oriat̄: si qđē a p̄cipio oriri oportet oīa**
 ita igit̄ fit: ut motiōis qđē principiū ex eo sit. qđ ipsū moueat̄ a seipso. **Hoc at nec interire nec nasci pōt. uel &**
 oē calū natureq; oīs corrūat. atq; cōsistat: q; ipsa nūquid ex eo cōsistere rursus possint. **Vn de agitata ortū sint**
 hitura? **Cū igit̄ p̄spiciū sit id eē immortale. qđ mouet̄ ex seipso. q; uerebit̄ hāc ipsā eē ai essētiā & rationē di**
 cere? **Qē. n. corp⁹. qđ exteriore agitat̄ motu. ē i aiūm. Quod at iteriore motu suoq; agitat̄. aiātū ē. hāc. n. ē p**
 pria ai natura. **Quod si hoc ita hēt aliqd nihil eē. q; ipsū a seipso moueat̄. q; animū necessario fit. ut anim⁹ neq;**
 nascat̄. neq; moriat̄. **Qua subtilissime certe plato. & q̄pulcherrimā immortalitatē animi argumētado cōclu**
 sit mō nō ita principiū quē admodū finē sustulisset. **Nā & si animi nō nascūt̄. cteant̄ hi tñ. simulque a b illo in**
 fundunt̄ in hominū corpora. ab quo sunt om̄a: ex eo creata. q; aēta nō fuisset. & eodē qđē t̄pis p̄cto & cre

xxxix
 philola⁹
 heracleus
 tuus
 Caillū
 Alchma
 on
 diogenes
 anaxime
 nes
 heracleus
 tuus
 xēopha
 nel
 parmeni
 des
 Boethus
 Hippo
 crates
 pythago
 ras
 Pherecy
 des
 Thales
 Plato
 Socrates
 heracie/
 tus
 pythago
 ras
 Thymos
 Angeli
 Damocē
 animi de
 finitio
 phadrus
 Argumē
 tatio
 platōica
 g iiii

Xenocra
arcesila
Hippon
empedo
cles
Heracli
des
Plato
Speusip
pus
Aristole
les
Stoici
Antisthe
nes
Socrates
zeno
Crates
Chrysi
pus

Possido
nius
Plato

Animi
definitio

antur & infunduntur. **Nec** enim cum illis sentio: quod uolunt animos nostros simul omnes creatos esse. **Nec** item cum illis: quod asserunt ita hominum animos ab animo, ut corpora ab **Adæ** corpore manare. **Xenocrates** uero aliud dicit: nihil usus est: quod doctor eius **Plato** sensisset. **Nam** cum ait animus esse numerus: cuius uis ex natura sit maxima: nihil plus addidit: quam omnem illam seipsam mouentem uim ab ipso deo manare: id quod est **Platonem** uoluisse ex eius scriptis deprehendi potest. **Arcesilaus** uero ut fuit **Medice** auctor **Academice**: ita est a **Platone** superioribusque **Platonis** dissentiens eadem ratione animum esse putauit sanguinem: quia & **Hippon** & **Empedocles** non quia metis uis foret secum ipse considerans sed omnia ad sensum referens. quod cum totus sit corpus: interit et una cum corpore. **Nec** prateritum est **Heraclides** ponticus: quod animus dixit esse lucem principatum is uidelicet igni tribuens. **Sed** reddeamus ad **Platonem**. **Hic** non tam animi nobis quod creatus esset: immortalitate ostendit quam eam aternitatem: cuius est principium nullum est. firmissima argumentatione demonstrauit. **Quam** rationandi uim & **Speusippus** ac reliqui fere omnes quod a **Platone** fluxere: maiorem immo approbauerunt: sicutque secuti. **Unus** aristoteles est inuentus quod a doctore suo quem annis uiginti audierat dissentire sit ausus argutia potius usus quam ueritate. **Quod** si maluisset uix se gratum & iustum existimari quam aequa uersutum ac doctum: nunquam ad eo quod non minus probat. quam acutissime norat: declinasset itinere. **Sed** ita sunt hominum ingenia gloriae cupiditate plerumque accensa ut neque pensi uelint: nec ueritatis herere rationem. **Nec** tamen stoici pretereundi sunt: quod auctore **Antisthene** socratis discipulo nomine inter philosophos habent: honorificum plerumque horum ex natura ignea constare animum putauerunt: quod consentientes **Empedocli** eius principalis preter locauerunt in corde: nec eam tamen sanguinem esse uoluerunt. **Siquidem** sanguis cum corpore simul nascitur. **At** **Zeno** **Cittius** thebani crateris auditor opinatus est animum esse spiritum: ex eo nactus rationem: quod spiritu recedente a corpore aial moreret. **Itaque** dicebat hoc sane est aial. **Sed** naturalis spiritus dum recedit moritur aial. **Quo** fit: ut naturalis spiritus animus sit. **Crysippus** uero stoicorum omnium ultimus idemque eius sectae eruditissimus & in scribendo non minus copiosus quam accuratus dicebat una eademque re nos spirare & uiuere. sed quoniam naturali spiritu spiraremus: eodem est nos uiuere spiritu. **Et** quia nos animo uiueremus: hinc concludere nitebatur animum nihil aliud esse quam naturalem spiritum. **Animum** uero ipsum in partes octo diuidebat. **Constare** enim hunc assererat ea uim: quae imperat & sensibus quoniamque: tum uocali substantia preterea serendi gignendique uirtute. **Partes** autem animi a cordis sede tanquam a fontis origine manare: & per uniuersum diffundi corpus uitalique spiritu singillatim membra complere omnia & ea regere atque moderari arbitrabatur innumerabilibus diuersis uirtutibus alendo adolendo mouendo localibus motibus instruendo: sensibus compellendo ad operandum totumque animum sensus qui sunt eius officia ueluti ramos ex illa principali parte tanquam trabe futuros: eosque qui sentiunt nuncios parere. **Ipsum** uero de his quae nunciauerint iudicare tanquam regem. & ut singuli quod sensus unum quiddam sentiunt: idque ad proprios tempora. **Nam** neque prateritum quicquam meminere nec futurum suspicatur quicquam ita intimae consultationis deliberationisque proprium est. **Chrysippus** uult: tum cuiusque sensus passionem intelligere: & ex his qui nunciat: colligere quod ea res sit: tum accipere praesentia: meminisse praeterita: prauidere futura: **Additque** muta est animalia herere uim animae principalis: sed eam duntaxat: qua cibos discernant: imaginentur: insidias declinent: prupta praecipitaque praesiliat. & locos sibi tutiores quaerant: ac necessitudinem recognoscant: multaque sibi parant quae ad salutem expediunt: sed hanc uim secundum naturam esse dicit: non secundum eam mentis rationem: quia ex omnibus animalibus homo uirtutis solus. **Additque** similitudinem uir eruditissimus non ineptus. **Ait** enim. **Quae** admodum **Arachnea** in medio cassis sedens omnia filiorum exordia tenet pedibus: ut cum ex bestiolis quod ex quacumque parte plagas inciderit: de proximo ipsa sentiat: sic principalis uis animi posita in media cordis sede sensum exordia retinet: ut cum quod nunciabunt: de proximo recognoscant. **Et** uocem quoque **Crysippus** uult e gremio cordis mitti: quod ubi tandem a lingua ceterisque dictionis instrumentis formata fuerit: sonos articulatos addere qui sermone sunt elementa: quo quod ueluti interpretis ipsius metis arcani motus apianter. & id uocant animi principale. **Quare** cum spiritu animus esse dicit: cum sane corpus dicit: idque eundem pati: quae corpus interitum: siue autem simul cum corpore eiusmodi animi intereat: seu non multo potius ad rem nihil quicquam non intelligo: quod non pereat simul cum corpore: cum idem sit et corpus. **At** **Possidonius** cum animus diceret esse corporis formam aliquid dicere uidebatur: sed non multum: cum eam subiiceret interitui. **Nos** uero alia ratione & ab his qui sibi animum cum pecudibus eundem esse uoluerunt: & a **Platone** & ceteris qui hominum animum deo aequale statuerunt: non iniuria dissentimus. **Credimus** enim. & affirmare indubitato audemus ita animum esse in corpore humano: ut deum in mundo. **Nam** ut deus qui nullo tangitur motu: omnia actu mouet cum ipse neque per se neque per accidens moueatur: eodem modo cum animus immobilis ipse sua natura sit: corpus tum mouet. **Mouetur** enim per accidens animus: cum mouetur. **Nam** ut ceteris in rebus omnibus deo est animus: ita uirtus animi quae mouetur: inferior est dei uirtuti: quae mouet omnia. **Sed** iam ad firmiter nos rationes & christianas & nostras proprias accessuri quibus animi immortalis dilucide appareat: quod animus ipse sit: nostro quam marte definiamus: atque tuum amur non tam fortasse subtiliter quam recte ac religiose. **Id** uero facillimum factum fuerit: si prius ostenderit non simpliciter dici animum: cum eius nomen latius pateat. **Nam** quaecumque dicimus uiuere: iis animum damus. **Quare** cum & herbae stirpeque omnes uiuant: haec omnia minime carent animo eo scilicet: quo aluntur & adoleseunt. **Et** in pecoribus & iumentis inest animus idem: qui in herbis & in arboribus: ac praetera qui dicitur sensitiuus. **Sed** in his neque intelligentiam nec perfectam rationem inesse uolumus. **Itaque** animus omni perfectionis numero absolutus in homine est solo. **Hunc** erga ipsum definiamus. **Animus** est creata substantia spiritalis simplex rationis intellectusque particeps: quae se ipsam mouens naturale instrumentaleque corpus tandiu afficit ea uim: quae & uitalis: & sensibilia admittit: quoad eorum natura capax elementalem conuenientiam seruat. **Hic** mihi humanus uidetur animus: quem si quis ignorat quoniam pacto quo delphico praecipito admonemur. se ipsum cognoscant: non intelligo. **Huiusmodi** autem animum neque corrumpi nec aliquid quicquam pati posse: quo a seipso discedat: cum discessum facit a corpore nullis mihi uidetur labore sustinere audacterque defendere. **Nam** ut a facilioribus rem probare aggrediar: animus corpori apolicatus nequa

q̄ est: ut **Plato** placet. Id. n. si eēt. n̄ unū q̄dā esse aīus posset. sed multa pmixta. **Nec**. n. iccirco uitā suscipit
 corp⁹. q̄d ei aīus applicet. sed quoniā p̄ oēs eius ptes diffundat. q̄d at̄ aut p̄ mixtionē aut concretionē afferā
 cū nullum corp⁹ q̄at aliud corp⁹ usqueq̄ penetrare. q̄re si neq; corpus neq; corporeū q̄cquā penetrat. aīum
 corpe carere q̄s neget. atq; oē corp⁹ aut interiore agitāt. aut exteriore motu. **Sed** q̄ exteriore utunt̄ motu. ī aīa
 sunt: q̄ at̄ interiore aīata. **Quod** si aīus eēt corpus: aut aīo aliunde sumpto uteret: aut ui aī careret. **Sed** cū utrū
 q̄ hoc absurdū sit: relinquit̄ aīum eē incorporeū. **Præterea** si aīus eēt corp⁹ sequeret̄ corpi sociari corpus. **At**
 ea societas ul̄ ex applicatiōe fiat: necesse ē: uel ex p̄ mixtiōe uel ex cōcretiōe. **Sed** ex applicatiōe aī q̄ solus dat
 uitā corpi societas ea fieri p̄t: cū applicat⁹ aīus si sit: ad corp⁹ intimū nō p̄manat. **Nihil**. n. penetrat amplica
 tum. **Itaq;** animus & corp⁹ applicatiōe sociari nō p̄nt. sed nec eēt pmixtiōe. **Nō**. n. aīus eēt unū q̄dā sed per
 mixta multa. **Nū** fortassis cōcretiōe societas ea fiat: si ita foret: duo p̄ se corpa inuicē trāsirent: & locus unus
 quo corpus cōtinet̄ duorū corpōz capax eēt q̄ fieri certē nō p̄t. **Quare** cū neq; ex applicatiōe neq; pmix/
 tiōe neq; cōcretiōe corp⁹ & aīus sociant̄: patet aīum eē incorporeū & qm̄ sua quadā ui naturaq; cōsistit eundē
 eēt immortalē. **Mouet**. n. ipse ex sese: & mouet corp⁹. **Nō** mouet a corpe. **Nec** a corpe q̄c̄ recipit fm̄ eē & sub/
 stantiā suā: sed uitā dat corpi: & ut sentiat̄ efficit. **Idē** semp̄ dū adest: habitaq; in corpe. **Cū** se uero seceuerit a
 corpe: hoc sane eius discessu interit. **Ille** at̄ q̄ indissolubilis & immortalis creatus ē atq; sempitern⁹: p̄ sese cōsi/
 stit: & eo melius hēt q̄ seruitute ueluti q̄dā corpis cathenisq; liberatus sua natura suoq; bono fruit̄: cū iā ei ni
 hil eēt p̄ impedim̄to: quo min⁹ acuti⁹ ac p̄fecti⁹: & intelligat̄ & sapiat̄: oēm̄q; iā p̄spiciens diuinā essētia ueri
 tatē sua beatitudine sit cōtētus. **Itaq;** ut in ceteris aīantib⁹ mors ē interit⁹: quo aīus sil̄ cū corpe & dissipat̄
 & perit: qm̄ nihil in iis ē eo sensu p̄fecti⁹: q̄ sine corpis uita eēt n̄ p̄t: ita in hoīe est aī a corpe sepatio: q̄ ubi cōti/
 git: leuis ille atq; incorrupt⁹ euolat alti⁹: nusquāq; retardat̄: donec in illi⁹ cōspectū puenerit: cui⁹ imaginē ac
 similitudinē p̄ se fert: & tum demū of labore oīq; tadio p̄grinatiōis h̄ mūdana uacu⁹ securus tranquillusq;
 q̄scit. **Nā** qd̄ aut **Epicuro** aut **Heracleto** aliisq; istiusmōi in m̄te uenerit: nescio: q̄ sil̄ eū sensu corpis perire in
 tellectiū aīum putauere. **Nā** id fortassis opinati sūt: qm̄ aīum corpe solutū corporeis oculis: uidere n̄ possent:
 q̄ si n̄ illū eadē ipsa & cogitatiōe cōplecti & rōe cōseq̄ possim⁹: q̄ deū dat̄: quē & si corpis oculis n̄ uiderem⁹:
 rōe tñ atq; intelligētia p̄spicue cōphendim⁹. **An** ignoram⁹ mentē ac sensū differre inter se plurimū? **Sens⁹**. n.
 a sensibilitatis nimietate corrūpit̄: ut de his legit̄. q̄ sedēt a **Catadupos**: ob eāq; rē debili⁹ sensibile a sensu ip/
 so min⁹ sentit̄: ut in tubicinib⁹ tibicinibusq; nōnullis: & in iis q̄ aut fistulis aut tympanis crebri⁹ utunt̄: p̄ fa/
 pe aīa uerti: reddunt̄. n. auditu ibecilliore adeo ut q̄ uoce sunt debiliore min⁹ audiāt. **Idē**q; accidere illis so/
 let: q̄ oculorū intutum aut in solis radios aut in altiorē niuē fix⁹ intēderint. **Nā** uidēdi aciē aut hebetant. aut
 eēt amittunt. **De** mēte at̄ sec⁹ accidit: q̄ posteaq; intellectu attigerit intelligibilia illa cælestia ac sūma: lōge facili
 us ac meli⁹ intelligibilia q̄ sunt inferiora mundanaq; intelligit. **Quare** si mens magis opando nō frangit̄: nec
 eēt quo min⁹ sit corrūpat̄. **Præterea** rez̄ eaz̄ q̄ sunt inter se cōtraria: cōtrariā eē rōem puto mihi cōcessum iri
 ab oib⁹. **Si** q̄cquid ē cōcretū. discretiōe patit̄: & dissolutionē oē cōpositū: aīus certe q̄ neq; cōposit⁹ ē neq;
 cōcret⁹ nec discerni p̄t nec dissolui. **Nā** si qd̄ materia uacat: corruptiōi n̄ subiacet: quo aīus quē simplicē esse
 substantiā definiuim⁹: corrūpi q̄at? **Et** cū uideam⁹ in natura q̄sdā formas a materia separatas oīno ut āgelos
 ac demonas q̄sdā at̄ oīno infitas atq; imēlas: ut naturales formas ex materia ui abstractas: nōne formā q̄dā
 tertia ueluti mediā dāda sunt ad ipsi⁹ totius p̄fectiōne: q̄ a materna scilicet manentes fm̄ illud eē: q̄ inferius
 nominatur: ut ea manant formā: q̄ a materia sunt deducta. quæ manantes inquam a materia separati ab ipsa
 possunt secundum suum esse superius quemadmodum sunt formæ: separata omnino? **Sed** huiusmodi certe
 sunt aī nri: q̄ quo ad uires sensitivas manāt a materia: sed quo ad uires intellectuas separari possunt. **Hinc** fit: ut
 q̄tum ad mentalē attinet uirtutē: aque hi atq; angeli & demones nullum iteritū patiant̄. **Insup** ignorādū ne
 sit: q̄ simplex est. **Id** a seipso separari n̄ posse: sed aīus cū sit simplex: quo pacto separetur a seipso? **Itaq;** neq; a
 suo ipsius esse. **Nec**. n. per aliam quādam formam q̄ per propriam ac suam animo ē suum esse: quod dicitur.
Nam de cōcreto & composito secus est: **Id** enim habet esse per formam: quæ potest a materia separari: & ita
 etiam corrumpi. **Ad** hæc nihil corrumpatur: nisi aut perid qd̄ sibi cōtrarium habet. aut ob alicui⁹ defectū rei
 q̄ sit ad eius eē necessaria. **Sed** huiusmōi animis nihil hēt cōtrarium neq; ad pprium eius eē corpus est neces/
 sarium. cum siue in corpe sit siue extra corpus. animus ipse p̄ sese cōstitit. **Ex** quo satis patet animum nō corrū/
 pi corruptiōe corpis. neq; re alia differret ulla q̄ q̄ dum est in corpe. se corpi animus cōem facit. dum abest a
 corpe. nō facit. **R**ursus si fieri nullo pacto p̄t: ut frustra sit naturalis appetitus: cūq; homo natura appetit
 semp̄ eē: & eē id dicam⁹: ad qd̄ fertur omnium appetitus: & nos ipm̄ eē mente cōcipiamus nō solum ut præ/
 sens pecudum more sed simpliciter potius. **An** est obseuz̄ hominē q̄ sit corpe mortalis: cōseq̄ p̄petuitatem
 secundum animum: quo esse absolute & secundum omne tempus apprehendit. **At** qui si animus simul cum
 corpore interiret: neniō se morti obiiceret. **Neq;** aliud quicq; duceret uita carius. **Num** **Mutius** ille qui postea
Scauola est cognominatus: habuit corporis potius q̄ animi rationem: cum solus itra tot hostium millia **Por**
 lennam est adortus moriturus: cum foculo manum tanq̄ imprudentiæ ream exurendam imposuit. **Nam** **Ze**
 no eleates quanti corporis salutem fecerit. **Phalaris**. testis est: cuius saniciam & truculētiā metu mortis plu/
 ris duxisset quam animi dignitatem. nunquam facinus illud tam præclarum esset adhortus: quo & phalarim
 interemit: & se iam pene interemptum reuocauit ad uiuos? **Quid**. **L. Brutum** memorem: qui ut **Arūtem** **Tar**
 quinti regis filium interimeret uita suā non pepercit. **Eadem** fuit ratio **Leonyde** ad **Thermophylas**: eadem
Epamynonda apud **Leuctra** eadem. **M. Marcelli** fortissimi gentilis illius tui cum ab **Annibale** quem nup̄ om
 nium primus **Romanorū** imperatorē in fugā uerterat: insidiis est circūuentus. **Nā** si corporis saluti maluisset

xl
Plato

Epicur⁹
Heracle⁹
tus
catadupi

Angeli
Damioes

Mutius
Scauola
Porlenna
Zeno
Phalaris
L. Brut⁹
targnius
Leoidas
Thermo
phyle
Epamy
nondas
Leuctra
M. Mar
cellus
Annibal
Maximi
anus

quam ad magnitudinem decoroq; cōsulere. se hosti fuga facile abstulisset. Certe si aius una interiret cum corpore nunquā esset ullus inuentus. qui nō se omni ope atque opera ab omni mortis discrimine adduxisset. At uideamus & permultos & magnos uiros: qui se alii pro patria alii pro deo uouerūt. Non solū uniuersa Romana legio atrocissimis impii maximāi **Casar**is satellitibus trucidandā se praeiuit. sed maximi quoque ornatissimi quoque exercitus idē saepenumero fecerunt: faciūtque quottidie. Nec enim dubitant corpus quod sua natura mortale ē: morti exponere quo aium immortalē p̄ egregia uirtutis pietatisque facinora liberent periculo atq; miseria h̄ uita. Et nos adeo nr̄i oblitū sum⁹. ut nr̄oz obitū. n̄ sec⁹ lugeam⁹: quā si ai sil' cū corpib⁹ sint sepulti tā quā aio: q̄ ē humani corpis forma: graui⁹ accidere q̄quā possit: quo corruptus intereat. **Tripliciter**. n. forma corrupti p̄t: aut p̄ actionē cōtrarii ut calor p̄ frigoris actionē: aut p̄ subiecti uitii ut ocul⁹ si perierit: pereat etiā uis uisua necesse ē: aut p̄ cā defectū ut si plentia solis defuerit: deest et lumē aeris. Sed aius nr̄ nihil h̄ mōi pati p̄t. Nā quo pacto p̄ actionē cōtrarii corrupat cū p̄ eā m̄te quā **Aristoteles** uocat secūdu gr̄acos **Dvn** & **ain** dy namin hoc ē uī atq; p̄tate possit & cognoscere & recipe cōtraria oia? Cui⁹ at subiecti corruptioi subiaceat q̄ n̄ a corpe manat scdm suū eē: sed ab ipso deo creat⁹ ē. Defect⁹ uero causā q̄ possit ullus accidere cū ei⁹ cā q̄ a lia nulla ē q̄ de⁹: & immortalis sit & incōmutabilis & aeterna? Quē p̄trea mihi afferes ul' mediocriter doctū q̄ min⁹ cōfiteat q̄qd ē intelligibile: iō eē & diuturnū & firmū: q̄d sensibile eē dicim⁹: sed q̄d sensibilib⁹ in reb⁹ ē: sicuti materia p̄ia corrupti n̄ p̄t quo ad suā substantiā: hinc sit: ut lōge et min⁹ ea mēs q̄ ē scdm p̄tate corrupti possit. **Formaz**. n. intelligibiliū capax ē. Itē q̄d agit ē: eo quo patiat⁹: multo p̄fecti⁹ atq; p̄ciosi⁹. Mens ē autē h̄ mōi ea: q̄ scdm agilitatē opationēq; dī. Hāc. n. facit: ut actu ea intelligat⁹: q̄ corrupti n̄ possūt. Sed h̄ modi mēs ē q̄dā ai nr̄i uis q̄ neq; separari neq; misceri nec pati p̄t: & p̄trea immortalis. An illd̄ et fortassis abigamus: q̄qd ex seipso mouet⁹ & opando & agēdo: alteri applicari n̄ posse. Nā si alteri applicaret⁹ scdm eē & eētā tunc opandi agēdiq; causā opatiōib⁹ atq; actiōib⁹ aq̄l' r̄derēt. Quod si ita sit cōiunctū: oēs internā opatiōes externāq; actiōes sint ip̄i cōiuncti: necesse ē. Quo fit: ut cāz quoq; sint eiūsdē cōiuncti: nec illd̄ sit: q̄d ex seipso mouet⁹ ad opādum: & agēdum: itaq; h̄ mōi cōseqns ē tolēdum. Nā q̄d seipm mouet ad opatio nes actiōesq; suas nō applicat⁹ alteri: Aius uero intellectuū ita seipm mouet ad interioris exteriorisq; actiōes: ut ad hos nulla naturā ipsa ageret. Id q̄d i his quoq; artib⁹ cognosci p̄t: ceterisq; reb⁹ q̄ p̄cipium capiunt ab actiūo rōcinatiūoq; intellectu. Itaq; scdm eē & essentiā n̄ applicat⁹ corpi: Quod cum ita sit: patet aium interitu ei⁹ interire n̄ posse: cui scdm eē: & essentiā n̄ applicat⁹. Num qd ēt sim⁹ nescit: id cuius opatio & materiā excellit & corp⁹: corruptiōe corpis n̄ corrupti. Nec. n. opatio excellentior est ea substantiā: cui⁹ ip̄a est. Cū igitur intellectuū animi opatio sit h̄ mōi: intelligit. n. uniuersale: is ne una cum interitu corpis interibit? Qui uero putat animum esse corpis uirtutē: magno in errore uersant⁹. Videm⁹. n. uirtutum instrumētaliū opationis post annos qnq; & quadraginta in humanis corporibus fere omnibus frangi & debilitari solere. At illo aetatis flexu & sapientia augetur: & ad sciendum reddimur aciore uī q̄dam m̄tis longe p̄stantiores. Quod si aius ille noster corpis uirtus eēt: ea dumtaxat intelligeret: q̄ corpis sunt. Nā cuiuscunq; aliqd capax ē p̄ sua natura ē capax. Sed mēs cum spiritalia simpliciaq; intelligat: corpis uirt⁹ certe eē nō p̄t. Ad postremū ne uideamur q̄d opter argumentādo: lōgiore: quicqd p̄ una eadēq; formā rōe ē imago & similitudo sepata illius atq; diuinā mētis: nō manat a corpe scdm eē & potestātē. Nā si ita manaret cōm quicqd formā alicui⁹ capax ē: ei⁹ p̄ uī p̄pria suaq; ē capax: & ita eā sibi formā p̄ corpis materiāq; natura ip̄ressā recipet: q̄ q̄dē in eo eēt uel tanq; forma corpea uel quēadmodum forma q̄ & in corpe & p̄ corpis cōuenientia nō uī p̄pria opat⁹ q̄ q̄dem absurditate nihil absurdius. nā q̄ mentis diuinā imago similitudoq; ē: sua uī suaq; natura ita mouet⁹ ad opandū in corpe hūano: ut illā uniuerso i mūdo opari & dicim⁹: & certo credimus. Itaq; necessario fit ut q̄qd fm eādēq; formā rōem ē imago & similitudo diuinā mētis: q̄ ut habet i **Osee** signaculū ē similitudis: id a corpe fm eē & opationē & potestātē manare nullo pacto q̄at. Sed forma huiusmōi sepata mētis cū & oī in loco sempq; sit: siq; ambigat eadē hāc rōe recipi in aium intellectuū: is ab oī se rōe alienū fateatur: opter. q̄ cū ita sit: qd ueremur audacter ueroq; affirmare huiusmōi aium nec manare a corpe: nec fieri ullo mō posse: ut inter eunte corpe ip̄e intereat: nihil in quā hēt aius noster in se mixtū nihil cōcretū nihil corpeū nihil externum: sed sua quadā natura cōstat suaq; uī: q̄ sentit: q̄ sapit: q̄ uiuit: ac uiget: q̄ tot⁹ ē dei similitudo. quo fit: ut neq; dissolui q̄at: nec se cerni nec deleri: sed immortalis sit potius: planeq; sēpiternus. Quid ergo dolemus **Iacobe** **Antoni** **Marcelle** nobis ereptos filios? Quid tādiu collachrymamur? Quid q̄rimur? dirupunt illi tādem: dirupit. at q̄ leues puriq; p̄suaserunt nebulosum: hoc est caliginosum caelum: eoq; sunt euecti: ubi nulli uentoz: flat⁹ nulli imbres: nullae sunt tempestates: ubi null⁹ rigor: null⁹ aestus: nulla mutabilitas sed tranquilla omnia serenāq; sūt ac plena gaudii ineffabilis. Itaq; redi aliqn̄ ad teipm colligere: recreare: agnosce: q̄ sis q̄tusq; ciuis. An un⁹ fortasse iu inter patricos **Venetos** sis inuent⁹: q̄ diuineq; iusticiā diffidere uelle existimeris? Hāc. n. **Venetis** uobis laus ē ueluti peculiaris: q̄d mortalium oīum primi iusticiā colitis: atq; ueneramini. Num **Veneti** iusti sūt: de⁹ uero iniust⁹. Nā hoc erat tertium qd mihi dicēdum mō p̄posuerā: cum aioz immortalitatē ostendū me sum pollicit⁹. Quā iā p̄bata qm̄ nobis est nō min⁹ firmissimū rōib⁹ q̄ incorrupta qdā natura lege. reliquum ē: ut idē a diuina iusticia muniam⁹. ac ueluti roboremus q̄ certe facillimum factum est. Prastatissima quidem iter uirtutes. & eadem splendidissima optimaq; uirt⁹ a uiris sapientibus iusticia iudicatur. Nam neq; domus neq; respublica neq; ipsum hominum genus uacare iusticia ullo pacto queat. Quin caelum ipsum omnisque natura concidat. est necesse. ubi iusticia sit medio sublata. Si solus deus est uirtus: & omni uirtute p̄stantior: solus certe deus est & iustus & totius iusticiā fons atq; origo. Hic est ille de quo scriptum est apud **Esaiam**: **Mea** sunt iusticia & imperium. Itaq; non absurde in **Osee** legitur. Recta uia domini & iu

Casar

forma
nō
dip̄tus

Aristoteles
dynamis

Osee

Tertia p̄batio

Esaias
Osee

si habitabunt in eis. De hoc ipso est David inquit. iusticia est plena dextera tua. Quod si tanta est iusticia dei & tanta abundas. si tanta est ei impii potestas. dubitandum ne sit eum quod est apud Mattheum apostolum. cuius secundum opera sua redditur? Nam si secundum Aurelium Augustinum placuit diuinae prouidentiae preparare in posterum bona iustis. quibus non fruuntur iniusti. & mala impiis. quibus non ex cruciabantur boni. satis nobis argumto esse debet animos nostros esse immortales. Videmus enim quotidie: quae in his rebus confusio sit: quae orbi lunari subiecta sunt. Qui enim in hoc saeculi commodis ordo est: uel quae potius non abusus? Qui omnes sunt seruitute inferiores: imperant uiris bonis: atque dominantur. Honorantur ipsi: continentur pii. Qui doctrina ualent & grauitate: ridiculo sunt. Assentatores indocti habentur in praesentia. Flagitiosi ac nequam & opibus abundant & gloria. Viri frugi ac praestantes & medici sunt & obscuri. Nulli praebita non nulli eruditioni est locus. Leuitates omnia & stulticia plena sunt? Quae rege absurditate Abacuc ueluti admirabilis inquit. Quare respicis contemtores: & taces: concucate impio iustior se? Et quod uidemus quotidie usu fieri: affligunt uiri iusti ab impiis: & ad mortem usque pro omnium uita cursu acerbissime cruciantur. Qui autem uim quae iniuria quae contumelia inferunt non modo poenae subeunt: nullam pro sceleris magnitudine: sed in deliciis potius & uoluptate uiuunt. Sardanapali uita non exitum assecuti. quod si uera sunt: quae scripta legimus. Nullum malum impunitum: & nullum bonum irremuneratum: cum praesape improbi nullam perpetrati facinoris in hac uita poenam recipiunt: nec praemium praebit: ubi est dei iusticia: si autem simul cum corporibus interirent? Num fortasse Diagoran illi melius malimus: quam ueritatem sequi? Diagoras enim. melius eum accusasset: ab quo liber quae ipse composuerat: subreptus est: idque ille a se factum peierasset: deinde libere proinde adito ac suo magnum ex ea re sibi nomen atque gloriae peperisset. Diagoras quae ipse adolescens in tanto successu fortunae peierasse uideret: deum esse hominem stultissimum negauit. Nesciebat enim. aliam esse dei aliam hominum conseruandam. Permittit quicquid deus affligi bonos: quo uel magis exercitati meliores fiant: uel merita meritis cumulantes maiora sint praemia habituri: uel ob aliam recordanda causa hominibus nobis incognita illi nota. Itaque recte in libro sapientiae scriptum est. Nec enim est alius deus quam tu. Tibi cura est de omnibus: ut ostendas: quod non iniuste iudicas iudicium. Neque enim rex neque tyrannus in conspectu tuo ingret: deseris: quos perdidisti. Cum ergo sis iustus: iuste omnia disponis: ipsum quoque pro quo non debet puniri: condonans: & exteque existimas a tua uirtute. Et paulus apostolus. Tu autem dominator uirtutis in tranquillitate iudicas: & cum magna riuerentia disponis nos. Quis est propterea ita ab omni ratione sensuque abhorrens: ut quod hominibus non negligit: id ab deo neglectum putet? Si nos eos quos genuerimus: diligentissimam curam gerimus: num arbitremur deum nullam rege humanarum nullam horum quos ipse creauerit: curam gerere. Faciamus ne deum omnino otiosum? & secundum Epicurum prouidentiam eius tollamus omnem? At audiat ecclesiastes: ne dicas coram angelo non esse prouidentiam: ne forsan deus iratus si sermone tuos dissipet cuncta opera manuum tuarum. quae prope cum deo gubernent omnia prouidentia: & cum iustus sit dominus secundum Hieremiam: satis nobis praebit debet eos omnis quae in hac uita recipit: fore ut in altera uita pro interitum corporis quicquid pro meritis suis aut praemium recipiet aut poenam. Sed cum cor pro ab animo sepatum quoniam nihil sentiat: nihil est pati possit: an diffidimus: quoniam id totum quicquid est uel optatum uel formidatum: animo ipsi primum deinde pro resurrectione & animo solum cumulatione quaedam mensura debeatur & corpori: quae ex re patet uel pro diuina iusticia hominum animos esse immortales. Cum igitur iam satis omnium sit nullam esse neque necessariam neque honestam causam tam diuturni ac tam ualens doloris tui: quod filium uideas terribilissimum ac tristissimum corpore carcere mortis beneficio liberatum: cum morti quicquid in mundo sunt debeant omnia: eaque intelligas maxime longe omnium atque incommodorum finem: quibus hominum uita cruciatur: & cum suauissimi propterea cuiusdam soni imaginem tum uitioque omnium sepulturam: & ut improbis pro futura supplicia formidanda: ita praebis ac piis quibus propter aeternam debet gloria: expetenda maxime atque exoptanda. Quid est pro immortalitate deum: quod in hac tanta immortalitate libertate beatitudine animorum: lugere te oporteat faustum felicem & fortunatum Valerii tui obitum: quod ut te praesentis uero praestantissimo ita admiratione praebitatis tuae adeptus omnem hanc uitam quicquid haberi potest felicitate ex hisce lucuosissimis tenebris commigravit ad lucem illi caelestis & pacatissima ciuitatis: ubi omnia ridet: omnia exultat: omnia bonorum omnium plena sunt? Iam sane tu Valeri beneficio quod nunc solum eras uenetae caelestis praesentis factus est ciuis. ubi nullus est liuori locus nullus obrectationi nullus contentio. Quicquid enim bonorum acquirunt liberi: non minus bonis praesentibus quam quae sibi acquirunt. quae cum pulcherrima & dilectissima tui portio caelesti republica est donata: potes esse iure tu cum uoles: uelle autem si debes: iura tibi filii uedicare: quod non est apostolus: quod regras inuita? Abundas tu certe his omnibus & bonis & commodis: quibus humana felicitas cumulat. Nam si ad saeculi hanc felicitatem triplicia bona peripatetici pertinet praecipuum fortunam quae aliud nihil quam dei uoluntas est: corporis & animi quae neget felicissimum esse te? Ut enim a patria incipiam. si quis secum animo uoluerit. & quae primi uerint Veneti & quae regna tenuerint. & ubi tantum consederint. & quae urbes illustrioris condiderint. satis quod ad patriam laudem aspedet. a se narratum existimet. Nam res illoque maiorem quae tuorum clarissime gestas si uel deliberare institueris. si breui gratia aut oratione aut libello. sed tot uoluminibus opus sit. ut uel eas enumerare difficile fuerit. Itaque ut paucis rem percurras. es tu Jacobo Antoni Marcelle omnium primum in ea patria natus & ab ineunte adulescentia ad istam usque ad praesentem uel aduentantem iam senectutem pro omnes aetatis gradus egregie honoratus. quod nulla uideo in uniuerso terrarum orbe nominis gloria clariorem. quam non gens non modo in Italia sed etiam intra omnem terrarum abitum nobilior est Venetis? Qui primum perfecti a Doribus. ut diodor siculus autumat. relicta ea Gallia transalpina parte opulentissima & praecleara quae iacet e regione Britanniae. Nec enim iis assentior. quae ueneto putat & ortos & nominatos alii ab Eneto rege Illirycorum. alii ab urbe Eneti. quae etiam ipsa in Spiro & illustri fuit & potens. confedere post res multas atque peringenitatis pulcherrime gestas in paphlagonia. Deinde Phylamene duce atque rege auxilium regi Priamo ferentes aduersus Graecos tandem post maxima clarissimaque facinora Phylamene amisso cum paphlagoniam obintestinas eius regni seditiones repetere nollent. se abeunt Anteriori nauigationis atque fortunae socios addiderunt: siue is post. Illi quam uulgo tradunt captiuitatem: grecorum benignitate pro ueteris hospicii iure usus sit si

xli

David

Matthaeus

apostolus

Augustinus

Abacuc

Diagoras

melius

Solomon

aut philo

lo

Epicurus

Ecclesiastes

Hieremias

Conclusio

per enumerationem

Peripatetici

Veneto

origo

Diores

Diodorus

siculus

Gallia

transalpina

Britannia

Eneti

Epirus

Paphlagonia

Phylemenes

Priamus

Graci

Antenor

Illirum

Aegyptii

Priamus

Hector

Euganei

Eneti

Troiani

Troia

Eneti
Patauiū
Aquilaera
Aeoli
cum
digāma
Veneti
Hunni
Gotthi
Venetia
Marcelli
Aeneas
Gotthi
Roma
M. Mar
cellus
Annibal
M. Mar
cellus
Pōpeius
Caesar
Octavia
Virgili
Mauors

ue post ambitionē sub foederibus græcorū ut sunt **Aegyptii** huius sententiæ locupletissimi auctores ex ipsius **Priami** & **Hectoris** uoluntate coloniā deduxerit intrasinū hadriati cū. Itaq; bello uictis fugatisq; euaganeis q mare iter alpesq; populi ferocissimi incolebat **Eneti** simul **Troiani**q; uniuersa illius regionis pontis in quē primū essent egressi locū troiā uocauerunt. Idque **Pago** nomē mansit. **Gentē** aut uniuersam ob multitudinē atque feracissimā **Italia** orā patauiū atque aqleia: quā postea ipsam tempore calamitate funditus deletā rur- sus condidere romani: aliisq; nō nullis i ea conditis amplissimis & opulentissimis urbibus ac regno mirabili incremēto amplificato. Demū ut sunt res humanae incōstantes oēs ac mutabiles: eneti iudē qui addito aolico digāma ueneti postea dicti sunt: ob **Hūnoꝝ** **Gottorūq;** impetū ac uastationē fortunæ tēporibusq; prudenti atq; saluari cōsilio cedentes quotquot ex uniuersa uenetiæ proximisq; **Italia** urbibus & opibus & nobilitate pstantabant: in hunc istū locū quem felicissime nūc tenetis: ut erat ab oī barbarūq; turbine & imanitate appri- me tuus: sese oēs cū suis oibus incolumes receperunt. Vbi urbē uenetiā diuino quodā ductu atq; auspiciis cō- diderunt: quā qdē una nihil ē sub sole neq; mirabilius nec melius. Per idē uero tps inclyti illi maiores tui pla- riq; **Marcelli** moti nō cū uetere illa necessitudine ac beniuolentia q̄ **Aeneas** antenoriq; fuerat inter se maxima: tū securitate & amcenitate loci post uersam a **Gotthis** urbē **Romā** in prædā & uniuersam ferme **Italia** ferro igniq; uastatā cū ornatissima opulentissimaq; classe se **Veneti** priuatim ac publice p oia ciuitatis munera cō- iunxere. Quid n. memorē superioris illos maioris tuos aut. **M. Marcellū** fortissimū & clarissimū imperator- rem: p primus **Romanorū** ducū uidit **Annibalē** fugitē: qui unū de qdragies collatis signis mirabili sua cum gloria cū hoste dimicauit: q non minus aduersis quā secūdis in belli uicib; eadē se ai constantia strenuitateq; semp gessit inuictum? aut. **M. itē** **Marcellū** uirum nō minus acrem & grauē q̄ eloqntem: q ut publice liberta- ti bonoq; consuleret: maluit incerto ac formidabili belli discrimine **Pōpeiu** seq quā ullo blandientis fortunæ usurus beneficio sentire cū **Caesare**? **Qualis** at futurus erat **Marcellus** ille adolescens: quē **Octauia** sororis fili- um **Caesar** **Augustus** propter motū ingeniiq; pstantiā sibi adoptarat. si diutius fuisset in uita: ex **Virgilio** nō cognosci pōt. Ita n. de illo cecinit.

Vllo se tantum tellus iactabit alumno.
Heu pietas heu prisca fides inuictaq; bello
Dextera: non illi quisquam se impune tulisset
Obuius armato: seu cum pedes iret in hostem:
Seu spumantis equi foderet calcaribus harmos.
Heu miserande puer siqua fata aspera rumpas:
Tu **Marcellus** eris. Prætereo reliquos maiores tuos: q & plurimi extiterunt in florentissimo isto **Venetoꝝ** se- natu & amplissimi uiri: quos certe oīs cū maximo sui nominis splendore mixe imodū reipublicæ profuisse cō- stat. Quid n. de uniuersa uestra republica uerba faciā: aut sim circa publicas laudes curiosior: cū uestroꝝ quo- rūdā cā effectū uideā ut propriæ laudes negligant? Quo factū est: ut tot tātaq; uenetoꝝ res geste ad hāc di- em in obscuro sint eorū uitio: q nulla ipsi fortasse uel minima digni laude alioꝝ gloria offendunt. nescientes ii qdē uix ullū in republica uitium esse inuidētia excrebilitus pnciosi usq; Desinant igit; fucatae simulatores iusticie male cōsulare: ne dum uident id agere neqd discordiā in bene morata ciuitate oriat ex cognitione il- lustrim facinoꝝ: nō minus uniuersæ patriæ q̄ optimis qbusdā ciuib; occultis odiis nocuisse iudicent. Nos at hoc tēpore p̄termittis publicis laudib; illisq; & maximis & ppe ifinitis de te uno qd̄ coepamus: breui absol- uemus. Natus ergo ex illustri genere **Marcelloꝝ** adeptasq; opa diligētiaq; parentum ea initia & adminicula oia: quæ bonum & egregium ciuē factura essent: & ab ipsa usq; adolecētia in rebus grauissimis semp fortiter innocēterq; uersatus breui tps curriculo cum incredibili oium admiratiōe ad summā gloriā uasisti. **Conti** cebo n. breuitatis grā cōmoda tui corporis: qbus heroas ēt illos quos ob excellentiā humanæ naturæ decan- tat antigas: uel aqs uel supas: p̄ceritatē latitudinē robur conuenientē mēbroꝝ cōpactionē tum uigore scitil- lasq; oculoꝝ itegritatē oium sensuum formæ bonitatē ac pstantiā: q̄ ita emines inter alios: ut ea de te iure dici queant: quæ de **Iasone** canit **Orpheus**.

Iason
Orpheus

Homer
Fabrice
Cato
Paulus
hæmilius
Aristides
Phocio
Vlyxes
Homer

Clarior in cunctis diuus splendebat **Iason**:
Et pulchrum dederat magnumq; & pectore fortem.
Quæ quidē oia tamēsi non mediocria ad uirtutem sunt adminicula: talia tū sunt: ut simul cum corpore con- senescant. **Sola** est animi uirtus: quæ in dies magis atq; magis reuirescit ac floret: eosq; fructus de se fert: qui & suauissimi sunt & salutare & sēpiterni. **Quib;** at uirtutib; ipse n̄ polles: qd̄ ingenio tuo uel acuti? ul' secundi? qd̄ te uno dicēdo aut grauior aut ornatioꝝ aut gratior: e cui? ligua qd̄ de **Nestor** **Homer**? mēorat dulcior oī i- melle oīo p̄fluit. iusticia uero itegritateq; tāt es: ut neq; **Fabrice**? neq; **Cato** nec **Paul**? hæmili? nec **Aristides** nec **Phocio** tibi sit p̄ferend;. qd̄ memorē tēpantiā: qd̄ inuictum ai robur? qd̄ tolleratiā & cōstantiā tuā oib; in reb;. Nā fide & pietate ueritateq; tibi sancti? nihil ducis. **Facilitate** uero humanitate māuetudine affabilita- te bñficētia tāt es: ut eos ēt q te nunquā uiderit: mirifico tui d̄siderio afficias. in oī at prudētia & cōsiliū gener- que tibi aponā: habeo neminē. **Et** ne id qdē mixe .ita. n. a primis anis & mari & terra es p omnis uicissitudi- nes fortunæ uel tuo uel reipublicæ tuæ nomine in rebus plurimis uariisq; & maximis diu multumque uersat? ut eadem audeam de te affirmare: quæ de strenuo atque sapienti **Vlyxe** illo **Homerus** poeta finxit.
Callentem die musa uirum: qui moenia sacra Et mentes hominum multorum nouit: & urbes
Duruta post troiā multumque diuque prerans. Vidit: & horrifona qui tristia plurima ponto
Pertulit: in patriā quo se sociosque referret. Sed illud in te ē uirtute oī p̄stati? qd̄ cū ceteros omni laude añ- cellis: re n̄ mō ceteris omnib; parē uelis sed mltis ēt in reb; inferiorē. **Et** facis tu qdē omnia sapienter. Nam

est pulcherrimum ducitur ceteros beneagendo superare longe tñ & pulchrius est: & diuinius seipsum ita uin
 cere: ut nihil inani gloriae tributū uideat. His artibus his studiis factū est: ut oīa in maximo tuo amplissimoq;
 senatu non mō non petēs sed qñq; ēt fugiens cum maxima tua sis laude cōsecutus. **Quanti** autē faciunda sic
 egregia uirtus tua singularisq; prudētia: ex istoꝝ patrum de te iudicio facile pōt itelligi. **Est**. n. patricioꝝ apd
 uos ordo: id quod de romanis quondā regi **Pyrrho** cyneas rettulit: senatus multoꝝ regum. Itaq; nihil apud
 uos temere iudicat: sed & mature & sapiēter oīa. **Quod** ut re ipsa clarius pateat: paucis e multis breuibuscq;
 exēplis & grauiſſimum senatus tui de te iudicium & tuā in rebꝝ gerendis cōficiendisq; strenuitatē celeritarem
 industriā cōpēdio exponā. **Fuit** florētissima reipublica uestra nuper cum nobilissimo illo & excelso animo
 principe **Philippo** Maria anglo diuturnum bellum atq; periculosum: cuius initium a **Florentinoꝝ** fractis
 afflictiſq; rebus fluxit: q cum a uobis opem & auxiliū implorassent aduersus eum: q cum uetus uobis necel
 situdo atq; amicitia semp fuerat: cum graui detrimento uestrum ararium affecerunt: tum in tantā rege diffi/
 cultatē uos coniecerunt: ut de uniuerso qñq; imperio iure discrimen cogere mini. **Casalem** cognomento maio
 rem. qd quidē oppidū positum est in padi ripa: oppidanōꝝ defectione tenebatis. **Id** **Philippus** ingenti or/
 natissimoq; exercitu classeq; munitissima flumine terraq; adortus in defesse atq; acriter oppugnabat: & pilis
 saxeis & missilibus atq; omni tormentoꝝ ac telorum genere: **Permultum** enim rei suae cum locum conducto
 rum arbitrabatur uel ad tutandū agrum cremonensem uel ad tolendā spem hosti subuehenda: classis aduersus
 urbes suas: quae pado ad iacent. **Erant** iā oppidāi peregrinūq; milites assiduis uigiliis & laboribus ita defessi &
 exinanti uiribus corpoꝝ: ut de deditioe consilium inirent. **Tu** uero qui oppidāis: cunctoꝝ praesidio praese
 ctus intelligeres. quanti interesset illud oppidū nō solum ad turbandā rem hostis sed etiā ad **Brixia** salutem:
 quae rei frumētariae inopia laborabat: nec ei aliunde quā ex **Casale** quo a uenetis p padum nuper maxima uis
 frumenti esset aduecta. consuli p id tēporis ac prouideri posset: oībus & animi & ingenii uiribus cōtra anni
 xus alios beniuole monendo alios acriter accusando hos adhoratione illos minis singulos singulis remediis
 ut usui erat impellendo: illud breui consecutus es prudenti oratione & animi magnitudine: quod aliꝝ quisq;
 in tanto hostiū terrore in tantis difficultatibus oppidi nullis uiribus sperare ausus esset **Frustrari**. n. hostis cum
 sua se uidisset spe ob unius **Iacobi Antonii Marcelli** consiliū atq; diligentia: coactus est deniq; inde abducere
 suas copias. **Quae** quidē res cū magnā de tua pstanti singulariq; uirtute admirationē apud hostē tum p̄cipuā
 apud tuos tibi laudē cōperauit. **Obsidebat** **Philippus** idē maximo & firmissimo. equitatu peditatūq; urbem
Brixia: quae coenomanōꝝ omnium caput est: & populo atq; opibus praepotes **Eoq;** iam res erat adducta ob
 diuturnitatē belli obsidionisque molem: ut ciues pressi fame & rege necessitate omnium defatigati inopia i
 ultimam essent desperationē acti: **Nam** & uniuersis capus ea tēpestate & municipia castellaq; montana fere
 oīa in hostium erant potestate & municipia castellaq; montana fere oīa in hostium erant potestate. Itaq; nul
 lus aditus in urbē patebat omnino: adeo **Nicolaus** ille p̄sinus **Philippi** imperator uigilantissimus bellicosus
 simuscq; locos oīs non mō urbi uicinos copiis suis custodiisq; uallarat: sed ēt eminas iacentis p quos ullus pa
 tere posset accessus: munitione firmissima asseruabat. **Rumor** quottidie magis apud **Venetos** increbruerat p
 pediem **brixia** perituram nisi & frumentū & auxiliū illico mitteretur. **In** tāta rege iniquitate cū fluctuarent
 patres: neq; quid consilii caperent in casu tam repentino & tā difficili offerretur: tum ipse ut es ingenio acer/
 rimo & aio ad res magnas atq; piculosas inuicto. te ultro quasi alter **Scipio** ad id negotii atq; discriminis itu
 rum polliceris: **Cum**q; nō nulli te rem supra uires conatūq; discerent: aliudq; nihil quā mortem tibi & sena.
 tui dedecus reportatūq; : solus **Franciscus Foscarus** princeps ille sapientissimus est inuentus: q mirifica tua di
 uitaq; uirtutis grauiſſimus iudex ac censor & probaret tuā professionem: & magnā ex ea utilitatē ac laudem
 ad republicā peruenturā certo speraret. **Tu** at morā omnis impatiens iter arripis per in uia uillū diuerticula
 per inaccessibiles uepribuscq; conseptos atq; misere impeditos siluag; ambitus per asperos montium saltus ru
 pesque praecipites. **Erata** omni quiete uacuis diebus cōiungens noctes quo tempore ducalis miles **Brixia** tur
 rim ceperat: eratq; in urbē iam populabundus descensurus: inopinato ipse ac subito quas caelitus missum nu
 men: cum ardentius pugna utriusq; ferueret: cum plumbeis omnia pilulis scorpionibus & missilibus strepe/
 rent: atq; intonarent: appares inter ipsas dimicantium dextras: **Queni** hostes repente intuti atq; stupeſcentes:
 tāquam fluminis ictu aliquo tacti essent sese continuo omnes & ab urbe & a turri quam occuparant. praeci
 tes a uertere: coactiq; sunt ab obsidione re infecta discedere. **Tu** autem recreatis confirmatisq; ciuim animis
 oratiōe primum deinde etiam rerum omnium copia & praesidio **Roatoꝝ** municipio tuo etiam ductu ex ob
 sidentium hostium faucibus erepto: in agrum ueronensem qui ab iisdem hostibus praemebatur: mira celerita
 te reuertisti. cuius aduentu ueronensi praesidio quod hostilium metu uirium intra nicenia urbis se continebat:
 magnisque praemebatur incommodis: confirmato rebusq; necessariis & oportunis omnibus instructo: ager
 ueronensis omnis qui ad **Mintium** iacens labare iam & sentire cum hostibus ceperat ad sanitatem rediit ni
 hil, fide aduersus uenetos sibi sanctius ducēs. **Cum**que nō multo postea idē **Philippus** maiore apparatu & ui
 ribus bellū **Brixianos** instaurasset: classēque i **Benacū** ualidā & ingentē inuexisset: oīaque terror tumultuq;
 impleſset: nouū ipse nauigandi genus & nunq; antea auditum excogitasti: & id quidem tum admodum salu/
 tare ueneta dicioni: qd exemplo postea nocuit plurimū regū urbi **Cōstantinopoli**. **Nā** impiꝝ iste **Mahome**
 nus **Amorathi** filius eodē machinamenti genere traducta classe p continentē a **Bosphoro** **Cōstantinopoli**
 nū in portum inexpugnabili illa nobilissimaq; urbe potius est cū maxima christianorum oīum iactura. **Lau**

Romani
Pyrrhus
Cyneas

Philip /
pus dux
Florenti
ni
Casalis
maior
Padus

Brixia

Philip /
pus dux
Brixia
Coeno /
mani
Nicolaꝝ
iperator

Scipio

Franciscus
foscarus
dux

Roatū
Philip /
pus
Brixiani
Benacus
Maho /
metus
Bospho
rus
Constan
tiopolis

Xerxes
Asia
Europa
hellespō
tus
athos
Dædalus
athesis

Blasius
axeretus
alphon-
sus rex
Caieta
nicolaus
iperator
F. sphor
tia

Philip-
pus dux
Mincius
Verona
F. sphor
tia
Benacus
athesis

Colossus
addua
Insubres
Mediola
num
Laus
Comum
Ticinū

datur sane **Xerxes** quod **Asiam** atq; **Europā** ad **hellespontū** ponte cōiunxerit: quod cōtinentē ad **Athon** nauigabile reddiderit. Sed lōge tua ē laus illustrior: qđ classem uenerā quasi **Dædalū** remigio alaxalo ipi crederis. Nā cū oīa municipia & castella q̄ **Benaco** adiacēt: in hostiū essent potestate: nec ullus pateret adit⁹ ad calsem deducendā in eū locū: montiū iter ad nauigandū mirabili quodā ingenii acumine reperisti. Cōpactis enim trabib⁹ eōlibus inter sese pro nauiū latitudine atq; lōgitudine interuallis: illisq; salutatim excisis in longū pro carinā dorsi capacitate in iis myoparōes biremesq; atq; triremes oēs singulā singulis sunt iposite. Et ita ab **Athesi** flumine p̄ asperrimas atq; eminētis montiū rupes scopulosq; horrendos ad ipsa usq; caligantia montiū cacumina rudētibus ac machinamētis incredibili sunt tracte celeritate? Cōtinuoq; eadē uī atq; industria retinaculis tñ quibusdā impetū moderātibus & aqua ueluti peremni ī trabiū sulcos infusa: ne nimio pōdere ac motu accenderent: eadē inquā industria eadē naues oēs suis ordinib⁹ a summo ipso montiū uertice subiecta præcipitia demissa: prius in **Benacū** uisa sunt descendisse: quā de illaz molitione quicquā audiretur. Quare subita p̄sentia q̄si portento hostium ai cōsternati nihil sibi inhonesta fuga potius duxere. Magna tñ ex parte formidabilis illa **Philippi** clāsis aut capta ē aut demersa. **Blasius** at **axeretus** clasīs ei⁹ p̄fectus q̄ paucis ante ānis nobilissimum regē **Alphōsum** in mari tyrrhēo cum duob⁹ simul fratribus totq; tegulis ac ducibus ad **Caietam** illustri illa nauali pugna superauerat: & in captiuitatem egerat piscatoria incensa cymba in fugam uersus hostiles māus uix effugit. Et hæc quidē uictoria tibi tota est danda: cuius caliditate & consilio factum est: ut uinceret. Ad hæc cum nō multo post tēpore idem **Nicolaus** imperator cum ingentibus copiis ac uiribus ueronēsē uincētinumq; agrum nō parua ex parte occupasset. **Venetoz** iperium in tāta rege mutatione instabilitateq; animoz nō mediocri periculo laboraret. Totaq; spes in uno **Francisco Sphortia** fortissimo & fortunatissimo imperatore: q̄ nunc **Mediolanēsium** dux & insubrib⁹ & tot amplissimis urbibus paucissime imperitat: ubi accersitus a **Venetis** cum exercitu q̄draginta millium militum rei uestræ auxiliium ferunt: certe nisi tua industria obuiā occurrisses: frustra fortasse tātus apparat⁹ extitisset. **Nicolaus**. n. q̄ tāti iperitoris aduentū p̄sens erat: cū nō esset inscius. & quātus **Franciscus** eēt in re bellica: & quā ipse illo uirib⁹ inferior: se prærupta latissimaq; fossa ac uallo & turribus munierat futuz: opinatus: ut ante urbe **Verona** quā obsidebat potiret: quā trāseundæ fossæ **Francisco** facultas esset. Tu uero q̄ ut es mētis acie acutissimus & regē p̄tissimus humanaz uiri cōsilia optime calleres: intellecta periculi magnitudine nihil cōctatus tecū asūpta parte p̄sidiū ueronēsē intrepide atq; expedite p̄ medias hostiū statiōes cunctis munitionib⁹ supatis ad iuga montium inaudita celeritate pualisti. Illudq; es prope cōsecut⁹: ut municipiis cūctis castellisq; recuperatis & hostium p̄sidiis pulsioibus te quāprimū iperitori **Francisco** cōiunxeris: & exoptati in urbē trāsitus comitē similibus ducēq; p̄stiteris. Quā quidē re audita cōfestim **Nicolaus** osidionē oēm deseruit: fugā similē reditū faciēs: parūq; defuit: quin a **Sphortiane** inseñtib⁹ caperet. Idq; opinioe oīum factum eēt nisi a suis domesticisque militib⁹ sublat⁹ humeris: nā dum incauti⁹ se **Nicola⁹** recipere: equus in p̄cipitū obuiū lapsus ē. ex inseñtium manibus eēt erept⁹. Tua igit⁹ nō minus diligētia quā tanti iperitori aduentu ac uiribus factū uidemus: ut & uerona obsidione illa ducali: atq; iminenti captiuitate liberaret⁹: & uicentinus ueronēsē q̄ ager oīs recuperatus immortalis ageret tibi gratias. Si uelim oīa tua memorabiliq; facinora singillatim suoq; ordie referre: dies me deficiat. Itaq; ceteris omisissis: illud certe reticēdum nō est. Cū idem dux **Philippus** supato eēt **Mintio** uerona urbe p̄ insidias eēt potius: nihilq; ei deesset p̄ter arces: & iā ciues oēs alii p̄teriti ob tantā hostiū hostiū multitudinē quos intra moenia receptos cursitatēsq; uidebant: alii rege nouaz cupidi: ut populoz mos: se **Nicola** unius potestati permitterent: tu accersito imperatore **Francisco** qui iuga supra **Benacum** occuparet aduersus hostium p̄sidia: confestim superiorē ingressus arcē cum expeditissimis uiribus in urbem redis. Tantusq; i hostes impetus factus est: ut firmissimus ille pons qui **Athesim** coniungebat laxaret⁹: atq; una cum ingenti militum numero in subiectum amnem fractus corrueret. Aufugit igitur bellicosissimus ille inuictusq; **Nicolaus** nec eum puduit clara uoce testari apud **Philippum** mariam se ab uno patricio ueneto **Iacobo Antonio** Marcello urbe uerona extrusum esse. Quinetiā imperator ipse **Franciscus** saepenumero aliisq; permultis audientibus quotiens de tuis laudibus loquitur: loquitur. n. & frequenter & perlibenter: addit etiam illud **Nicolaum** per rusinum non minus tua q̄ sua opera urbe **Verona** esse eiectum. Sed omniū tuoz quaz & plurima & pulcherrima facinora fuerunt: illud mihi uisum ē: ueluti **colossus** aliquis extitisse: quod post **Nicolai** obitum quo nihil **Philippus** unquam duxit in uita tristius: cum uestræ copiaz **Adduam** usq; uniuersum **Philippi** agrum populata essent **Michaele** attendulo imperatore. factusq; utilissimū omnibus uideretur: transmittere q̄primū in agrum **insubrium**: quo & **mediolano** & **laudi** & **Como** & **Ticino** ac reliquis **insubrium** populis facultas eoz omnium tolleretur: quaz sunt ad hominum uitam uicūq; necessaria. nemo in tanto exercitu est inuentus qui prior flumē peruadere auderet. Nam iam hyems erat asperior. & **Addua** qui sua natura semper est altus: tunc imbrum uī magis intumuerat: uorticibusq; feruebat & pontes omnes in **Mediolanēsium** erant potestate. **Parandi** autem extempore nauigii nulla præstabatur occasio & celeritate opus erat & diligentia. Hic tu ceteris transitum detractantibus animo illo tuo infracto planeque **Marcellus** repente flumen eques ingreditur. reliquosque ut te sequantur hortaris. Nusquāque deflectens inter altissimos rapidissimosque uortices ante te in ripa **insubrium** uisus es q̄ alius quisquam ex tanto & militum & ductorum numero equoz ungulas atq; tinisset. Capit tandem ceteros pudor. seque omnes animi fortunazque commiscere. paucisque fluminis rapiditate amissis se **insubres** cōtulere. Fuit sane dies illa præstantissimo illi principi **Philippo** **Maria** **Anglo**. &

& tristis & ad mortē usq; pernicioſa:ur qui modo propter tot tātasq; victorias & terras & maria terrore ſui
 nominis cocuſſiſſet:nunc ſe uideret amiſſo & imperatore & uiſu . Nam & **Nicolaus** peruſinus iam diē obie
 ran & **Philippus** ipſe nimia uigilandi aſſiduitate uifum amiſerat:intra **Mediolani** moenia urgeri:& qui an
 tea ſemper afflictiſ omnibus auxilio eſſe conſueſſet: iam cogi ut aliunde auxilium imploraret. Tu enim unus
Iacobe Antoni Marcelle q̄ certe uel mea uel aliorum pluriū eruditiffimorū & grauiffimorum hominum cā
 factum mollē p̄cipuus auctor extitiſti extremae calamitatis illius:clemētiffimi atq; optimi principis qui nō
 contentus **Adduā** ſup̄aſſe:& amoeniffimas late uilas uicofq; bonis omnibus reſertiffimos diripiendos militi
 bus obeectafſe ac tot pecorum greges tantum hominum numerum uertiffe in ſdam:uoluiffi etiam: ut uexil
 lalipſa ſigna q; uenotorum ex illa celebri ſublimiq; arce ſua **Dux Philippus** quantum oculi paterentur:poſſet
 coram aſpicere. Nam cum uniuerſis copiis intra ſecundum lapidē quaſi **Annibal** cōſediſti:teq; ab imperator
Michaelē aureis militiæ inſignibus i illius humaniffimi principis ludibriū ornari es paſſus Cūq; ad ipſa uſq;
 ſuburbia te quottidie inter ſplantiū militū globos uiſendū oſtenderes:nunc hos nunc illos ad ſuburbioꝝ irru
 ptionē hortando incitādo ipellendo:nimiq; ita animi aegritudinē diuino illi principi auxiſti:ut inde uahem
 ti agrotatione cōtracta poſt paucos mēſes in maxima regni clade uitā ipſe amiſerit. Cuius morte cū oia eſſent
 tumultuaria tuis adhortationib; atq; ſuauiorib; laudentes placentiq; adducti ſe uenetiſ dedidere: p̄cipitiū
 ſane ingens ad totū **Philippi** regnū & breui cōſequendū & expedite: ſi plus amor patriæ apud tuos quā quo
 rundā p̄natus aduerſus te liuor ualuiſſet. Sed utendū ē uulgari illa cōſolatione. Quid ſi hoc melius: **Cadūt**
 p̄ſape inter principes ſimultates irritamenta q; animoꝝ: & id quidē occulto quodā ac iuſto dei conſilio: qđ
 ipſum etiam **Agamemnona** & **Achillem** accidiffe **Homerus** narrat. Ita enim incipit carmen iliados.

**Annibal
Michael**

**Lauden
ſes placē
tini
agamem
non
achilles
Homer
iliados
p̄cipitiū**

Iram diuam refer **Pellidā** immittit **Achilli**
 In numeris quæ ſæua malis affixit achiuos:
 Heroumq; animas tot fortis impulit horcho

Membra minutatim quorum laniata moloffis.
Alitibusq; dedit pro regis mente deorum.

Atqui miq; uideri neminē debet: ſi in tot tuis & tam illuſtribus ſucceſſibus ulli ſint reperti: qui tuæ clariffimæ
 uirtuti inuiderint: ob eāq; rem nō patriæ minus obſuerint: quā tibi optarint: quē inſectando iſplendidiore ef
 fecere: cū uideamus nō deſuiſſe p̄ idē t̄pis: q̄ inter grauiffimū tuum ſapientiffimūq; **Senatum**: & inuictiffimū
 principē hunc meū **Franciſcū Sphortia** maximas diſcordias bellaq; inſuderunt. Quibus nō multū poſt t̄ps
 e medio ſublatis pax repente: rufus atq; ſocietas inuicē eſt ſuborta aduerſus mediolanenſes: q; collati ut noſti
 immemores beneficii aduerſus eundē hunc principē impie cōiurarant. Quo in bello cū tu legatus a tuo ſena
 tu datus legatione libera cū multis maximiq; in rebus huic uni p̄ſueris: tum illud beneficiū ſuit maximū: quo
 prudentia cōſilioq; tuo idē ſibi uitā ferme ereptā recuperauit. **Franciſcus**. n. peruſinus q; a patre **Nicolao** for
 tiſſimo iſperatore nō minus fide degenerauit: q̄ **Iacobus** frater uirtutes paternas ois nō mediocriter uel aqua
 uit uel ſup̄auit cum aīo efferato ac nefario decreuiſſet huius humaniffimi principis neceſſe: occultiq; inſidiis
 cum hortaretur ad inuadenda huiusce urbis munitiffima: ſuburbia: cum inſtructā ſe habere diceret q̄dam me
 diolanenſiū factionē: quæ ſecum pro eo ſentiret: eiufmodi nonnulla afferret argumēta: qbus facile ſibi fidem
 uendicaret: ſolus certe fuiſti tu: q; hunc ne id faceret: iis rōnibus es hortatus: qbus apertiffime poſſet aiaduerte
 ret ſibi oio cauendū eſſe ab omni braciana factione. itaq; abs te uno p̄ſuaſus a **Suburbis** ſe abſtinuit. Quæ ſi
 eſſet ingreſſus: quē **Mediolanēſes** nunc habent ſalutare: hoc principe carerent. Quid aut dicā de inſidiis **Mo
 gontinis**. Quas de te laudes ſp̄dicat princeps meus? Quā de te honorifice ſp̄ loq̄tur? **Obſidebat Mogontiam**
Franciſcus Sphortia. Et in id difficultatis oppidū coniecerat: ut diutius obſidionē ferre nō poſſet. Iāq; de
 ditione **Mogontini** cōſultabant: cū idē **Franciſcus Peruſinus** de interimēdo iſperatore ſuo clā conſilium init
 idq; poſtridie futuz erat: cum tu noctū **Sphortia** adiens mones cum inter loquendū: ne ita ſolum ſe quotti
 die imiſceat ordinib; bracianis: fieri. n. poſſe: ut oportunitas pariat: qđ nulla honeſtas ſinit. inueteratā. n. eſſe
 ſimultatē atq; maliuolentiā bracianis aduerſus **Sphortianos**. **P̄xierea** franciſcum nō eſſe patris ſimilē & eū
 dem ſibi uideri inconstantē ac leuē. itaq; cauendum eſſe ab illo plurimum. quare cum **Sphortia** in poſteꝝ di
 em tuum ſeq; optimum cōſilium q̄ morē ſuum inſtitutumq; maluiffet: ſeq; ab inuiſendis ordinibus abſtinuiſ
 ſet. **Franciſcus** idē ueritus ut opinor. inſidias ſuas illuſtratas patefactaſq; teneri cōtinuo tranſſugit **Mediola
 num**. **Addā** itē ad hęc unum egregiæ tuæ prudentiæ documentum. iam in horruerat āni t̄ps: tantaq; erat actā
 uahemens hyemis magnitudo. ut uniuerſo inſubrium agro & niuib; obruto & obſtricto glatię nihil pabu
 ſi uſquam offerretur **aloyſius uermius**: aliiq; ductores plariq; oēs imperatorē ad eunt: eumq; pro ſe quiſq; im
 penſius hortantur: ut in **Comēſem** agrum citato agmine uires agat. Sic. n. fore: ut **Comenſes** qui in teſtibus in
 ter ſe diſcordiis digladiantur. deditiōnem faciant. at **Sphortia** & ſi intelligebat ſuoꝝ conſilia aliud nihil q̄
 ſdam machinari. tempori tñ cedens eis obſequabatur. Verebatur. n. militum inconstantiā. iam uniuerſa co
 pia procedebant. cum tu ut es ſacundia inſignis. ab iis cœptis & ductores ipſos dehortaris & milites eos do
 cens. & pabuli rerum oīum inopia paſſuros apud **Comenſes**. apud **Nouarienſes** at ſecus oia. Quibus illi ad
 ducti rationibus cum in nouarienſem agrum diuertiffent: continuo ciues imperatori ſe **Sphortia** dediderūt
 plures adducti beniuolentiā pauci etiam metu: & ii quidem qui ad ducem **Sabbaudia** eodem ipſo die deſice
 re inſtituerant. quod certo factum uidebatur: niſi calidiſſimo tuo ſanoq; conſilio eſſet obtemperatum. Quæ
 quidem ſpe **Sabbaudiēſes** copia deſtituta: **Romanianum Nouarienſium** municipium in fidem receperunt
 At **Franciſcus Sphortia** ut ē animo grauiffimo. te quam amiciffime complexus palam & alta uoce profeſſus

**Frāciſc
picinin
Nicola
picinin
Iacobus
picinin**

**Mogon
tia
Mogon
tini**

**Inſubres
aloyſius
uermius
Comen
ſes
Nouari
enſes
Dux ſab
baudia
Sabbau
diēſes
Roma
nianum
Nouari
enſes**

Nouaria
Lauden
ses
Placenti
ni
Elaias

Fracise
marcell

Alcibia
des
Athenæ

Lacæna
mulier

Gyrtia
Creta
Dama
tria

Damatri
us

Leonar
dus iusti
nianus
Fracise
barbar
Zachari
as
Hermo
laus eps
Palcha
lis dux
Frædux

est se tibi debere plurimum cuius opera factum foret. ut **Nouaria** potiretur. quæ uero deinceps sunt. subsecu-
ta tã belli q̄ pacis. ea diuino consilio uoluntatiq; danda esse ambigendū certe non est. quod s̄ laudenses pla-
centineque partes **Venetæ** sunt secuti tua prudentia factum scimus. quod in p̄sentia **Quæ** **Francisco** felicissi-
me parent: a uobisq; descuerint: non tua sed illoꝝ culpa qui tuæ uirtuti inuiderunt: effectū est: & id q̄dem ut
mō loquebar: iudicio quodã ac mente dei. **Quis**. n. ut est apud **Esaiã**: cognouit: sensum dñi? aut quis consilia
rius eius fuit? **Quod** si ea quæ & incōmodant hoibus & a plerisq; dicuntur in maximis quibusdã malis: sine
diuina sententia non fiunt: nec ea tunc in tãtis tuis & tã secundis rebus sine diuino cōsilio acciderunt aduer-
sa nō tam tibi q̄ reipublicæ: nec **Valerii** recentē obitum sine mēte dei: qui quicq; facit: ad nostrū facit emolu-
mentum: debemus factū esse existimare. **Num** iccirco in tot & animi & corporis ac fortunæ bonis deterius
habes: quod ex tot liberis pueꝝ unū ad se reuocarit **Deus**? **Quod** si in mercatura non sumus uiuo cōtenti: nī
si lucrum ē dignū acceperit: num deus iniustus sit si ex tot liberis quos nobis mutuo dedit: unū sibi exegerit?
habes tu & filias & filios pluris morib; ingenioq; eximios: eosq; & grandiusculos & minusculos: quibus te po-
tes non consolari solū: ueꝝ et p̄ oēm animi iucunditatem oblectare. **Vt**. n. ceteros præteream: quanto tibi so-
latio: quanto gaudio uoluptatiq; esse debet **Franciscus** tuus tanto ingenio tanta moꝝ elegantia tanta probi-
tate uir? **Num** habeas: quod ad tuæ felicitatis summã tibi sit desyderandū: cum oculos ac mentē in **Franciscū**
unum conieceris? **Non** ne ē iste tui est quāsimilimus? **Nū** pueri te magis recordatio torqueat: quã uiri filii p̄-
sentia aspectusq; delectet? **At** de **Valerio** mihi magna spes erat. **Quod** de **Valerio** futuz sperabas: id tibi de
Francisco præstare licet: et **Alcibiaden** qui magna spe puer fuerat p̄ditissimū perniciosissimūq; ciuem **Athenæ**
experta sunt. Itaq; si me audias: immo te uis: magnum & sapientē: oēm istum animi motū uincies tãdem: ut
antea monui: atq; obstringes rationis custodia. ut quod tēpus aliqñ est factuz: faciat ratio eadem nunc: qua
postea es usurus: **Nec**. n. tunc erit meliore uitæ conditione **Valerius**: **Et** turpe est profecto plus apud te ualere
tēpus quam rationē. **Quid** quod iam annū prope agis in luctu? **Hic** est natalis **christianus**. **Ad** proximū **Ka-**
lendæ ianuarias **Valerius** tuus reliq; mēbra mortalia. **Satis** naturæ affectui satis consuetudini datum est. **Re-**
di tamen ad te: & tibi te totū uendica **Simus** ne ingenio muliebri inferiores? **Quot**. n. legimus mulieres: quæ
obitum filioꝝ: & constanti & infracto aio tulerunt? **Mulier** **lacæna** filiū: qui in acie ceciderat: sepeliens hoc ē
illum disticho hilaris profecuta.

Sit flendum timidus: hilaris te nate sepulchro **Condo** meum pariter & **lacedæmonium**.
Altera cū filium sepeliret: & tenuis quædã anicula propius accedens miserabiliter dixisset: o mulier fortuna:
continuo illa p̄ geminos bonæ respondit. **Qua**. n. gratia filiū peperit: ut pro **sparta** moreretur: hoc mihi conti-
git. **At** **Gyrtia** & ipsa **lacæna** cum nuncius uenisset ex **Creta**: qui **Acrotati** ex filia nepotis mortē nunciaret: re-
spondit: nonne cū iret aduersus hostes: aut erat ab illis interimendus: aut illos intercepturus: libenti? nero ait
eum mortuū audio pro matris & urbis maioreq; suoꝝ dignitate: quã si tps omne ignauus uiuere. **Damatria**
uero factum est longe seuerius quæ enim accepisset filium & timidum esse. & se indignum: eum cumprimū
aduenisset occidit. inscrip̄ sitq; huiusmodi epigramma.
Hunc timidum mater **Damatrion** ipsa peremit
Nec dignum matre nec **lacedæmonium**. **Et** alia itē **lacæna** cum audiisset filium & seruatiū eē & fugisse ex ho-
stium manibus: ita ei scripsit. **Mala** de te fama diffusa est. aut hanc nunc elue: aut ne sis. **Alia** rursus filium adue-
nientem intuta. & quid ageret patria p̄cunctata. cū is respondisset. oēs perisse. eum tegula sublata percussit. atq;
interemit. inquitens te igit̄ malū nunciū nobis miserunt. **Idē** tēdem etiã a **lacæna** illa muliere factum legimus: q̄
filium. qui ex acie fugerat. occidit. inquitens. non meum est hoc germē: addiditq; huiusmodi epigramma.

Vade malum tenebras germen pete: quæq; perolus
Eurotas ceruas nec fluat ad timidas. **Si** catulus nequam perrexeris. ito sub horchum.
Nec **sparta** dignus. nec generis titulis. **Et** qm̄ exempla huiusmodi possem infinita p̄cene afferre. uno tantū &
peregrino & de **lacæna** item generosaq; muliere exemplo addito. reuertar ad uiros eosq; patricos ac **Venetos**
Lacæna quædam mulier filios quinꝝ. quos habebat ad id bellum miserat. quod in suburbis gerebatur. **Qua**
re cum stetit euentum pugnae expectans. ubi quis adueniēs percunctanti ei nunciasset filios omnis obisse. n̄
hoc inquit percunctabar ignauum mancipium. sed quid agit **Patria**. cui cum ille subdidisset ab ea esse uictori-
am. libenter igitur ait accipio etiam filiorum mortem. **Sed** audi iam de tuis eruditissimis duobus. & sapienti-
simis uiris **Leonardo** **Iustiniano** ac **Francisco** **barbaro**. **Hic**. n. fratrem habebat **Zachariam** uirum certe gra-
uem & perhumanum patrem amplissimi **Veronensis** pontificis **Hermolai**. qui non secus **Franciscum** educa-
uerat atq; dilexerat. quam si ex seipse genuisset. eum uero **Franciscus** æque obseruabat & omni pietatis mune-
re uenerabatur ac si pater extitisset. ubi uero diem obiit **Zacharias**. primarij urbis ciues ad **Franciscum** uenerat
consolandum. quos ita ille excipiebat. & oris tranquillitate & grauitate sermonis. ut qui consilaturi uenerat
consolandi fuisse uiderentur. **At** **Leonardus** qua constantia qua æquitate animi. qua lenitate. qua uī oratiōis
in obitu **Marci** fratris uiri continentis & integri. quo uno nihil habebat in uita carius. usus fuerit. quis est. qui
melius norit quam ipse tu. **Quod** talium uirorum factum laudas. quid tibi faciundum sit. nosti. **Tūpe** est. n.
qua laude ipsi careamus. eam cuiquam. ut rem præcipuam præclaramq; tribuere. **Reliquum** est. ut duos prin-
cipum & **Palchalis** & **Malipperii** qui p̄sentia sumæ reipublicæ p̄est. & **Fracisci** **Foscari**. q̄ hūc i ea dignitatis
maiestate anteceffit. in clytas eadē in re uirtutes silētio inuolui nulla uel cōsuetudine uel negligētia uestra pa-

tiam: quod id fieri facta est quorundam culpa: qui uel domestica cuiuspiam sibi nota conscientia: uel quia neque in sua nec
 in suorum maiore uel a uirtutis luce uersati a liore gloria inuideant. **Francisco. n. Foscaro** tanta prudentia tanta
 rege magnae omnium cognitione tanta eloquentia: tanta animi magnitudine uiro **Iacobus** erat filius: quem pater &
 ga filium & ga uicium incredibili caritate atque indulgentia diligebat: adeo ut eo nihil habere in uita iucundi
 posset ab omnibus iudicari. **Quid** autem in causa fuerit. nescio. Illud mihi uideo scire nullum. aut esse aut excogitari
 posse genitricis cruciatus: quo ille fere ad mortem usque afflictus saepe non fuerit. **Ad** postremum arcessitus ex insula **Creta**
 ubi relegatus asseruabat: & in organo porrectus ac uinctus quo torquendi genere aliud nullum fert neque durius
 esse: neque horribilius: ita membratim tractus exagitatusque est: ut solutis neruis artubusque laxatis exaius prope redde
 retur. **Nunquam** dux **Franciscus** aut uultum mutauit unquam aut uerbum fecit ullum in tanta & tam atroci filii clade quam coram
 quodammodo intuebatur. **Satis** enim intuebatur: cum & filii uociferationes eiulatusque prope cubiculo audiret: & quod
 sit organi supplicium: non esset ignarus. **Cumque** post illi immunitatem truculentiamque supplicii coram uideret allatum: nam
 quoniam modo duci potuisset: cui nulla corporis pars consisteret. **Nam** quod ullum inuitatum signum ostendit in facie:
 quicquam ne est locutus aut mollius: aut remissius: quam si istiusmodi questionis horribilitas non superet omnem mortis non
 dicam dolorem quod docui nullus est sed doloris formidinem quem indocti iudicant. **Nam** **Paschalis** dux quo uno ni
 hil produxit: natura humanius nihil mitius nihil melius nihil amabilius: solum filium quem habebat uix magnam &
 modestum quinto mense ante ducatum amisit: & quem filii loco mirifice diligebat solum ex eo filio nepotem praesentem in
 dolo & spe maxima puerum hoc anno paucis annis mensibus sepeliuit. **Quis** eum uidit aut in filii aut in nepotis obi
 tu uel lachrymam unquam fundere. **Et** sapienter id quidem. **Quid** enim ullus doleat. quod & naturale est & necessarium &
 bonum. **Scimus** hunc casum omnibus esse eodem: itaque uanus est dolor: quem nec primum nec solum esse cognoscimus. **Et**
 plens uita quod habeat in se boni nihil uideo. **Proinde** sapienter ait ecclesiastes totam uitam odio habui. **Quod** si ui
 ta habenda est odio: ut malorum omnium causa: certe mors & appetenda est & amanda plurimum: hoc habet tamen uita in se
 boni: quod pro ea transitus patet ad mortem: sine qua reuiuiscere nemo potest. **Quem** enim mihi probabis resurrecturum: nisi
 mortem antea moriantur? **Cupio** dissolui inquit **Apostolus** & esse cum christo. **An** id dixisset uir ille sanctum
 mus: nisi intellexisset: ut erat omni doctrina sapientiamque insignis: & in hac uita mortali nihil esse omnino boni. &
 in morte ut mali omnino nihil: ita boni est plurimum? **Quare** si **Franciscum** philadelphum tuum: qui & ipse in simili ca
 su est: & te plurimum diligit: audire sequitur institueris **Iacobe** **Antoni** **Marcelle**: non modo non lugebis obitum **Valerii**
 filii: sed gaudebis potius: quonia cum illo actum est optime. **Exultat** ille nunc inter angelorum choros perturba
 tione curaque omni uacuis. **Diuinam** substantiam uisione fruatur. **Tibi**que pii indulgentissimo: quo dum erat in ter
 ris. nihil sibi neque carius habebat neque iucundius. in caelo domicilium parat. **In** enim adhuc in filiis nostris san
 ctus quidam appetitus recipiendi corporis. ut quo socio in terrestri ac peregrinatione & comite usi sunt cum eo est
 simul in caelesti tranquillitate & beatitudine gaudeat. **Quod** si corpus appetunt secum esse parentes etiam quo
 rum portio corpus est: consentanea appetunt. **Quid** igitur doleamus in gaudiis & gloria filiorum? **At** indulgent
 dum aliquid fuit naturae desiderio. ne si efferuescente adhuc uulnere remedia fortiora essent adhibita. dolor
 magis atque magis exagitatus in crudesceret. **Qui** enim recenti uulnere curationes adhibet ualidioris: dolorem exas
 perat magis. quam lenit. **Sed** ecce animus iam tibi praeterit. **Satis** nature imbecillitati satis opinioni satis officio tri
 burum est. **Iam** ratio uti nos decet. **Priuat** dolor cum amicorum dolore tibi est digerendus. **Omnes** enim quibus
 es carissimus: tua causa dolemus: at fuerint uel humanitatis. cuius mirifice ab omnibus laudaris. uel liberalitatis
 tuae qua ceteros homines antecellis: liberare nos tandem omni doloris aculeo: quod una sane re feceris: si te ui
 derimus sine imposuisse tanta doloris acerbitati. **Quod** si neque tua neque nostra est causa: ut tibi tuorum aetati par
 cas: potes adduci moueant te saltem reliqui tui liberi: quos tuus maror tenet in lachrymis: moueat **Luca** uxor no
 bilissima prudentissimaque uirago quam longe magis tantus dolor tuus affligit: quam communis iucundissimique filii mors
 commouerit. **Quam** eius ingenium eius moderatio me delectat. **Quem** se maiorum suorum similem quam se ostendit illu
 stem. **Est** uxor ista tua **Patauia**: & ex **leonibus** quidem **Patauina**. **Fertur** autem **leonem** iter **Antenor**is proceres clarissimum
 extitisse. **Ex** illo autem auctore **leonum** familia **Patauia** emanasse ne graecae quidem negat historia. **Quare** ut nobis
 amicis omnibus. ut liberis tuis ut tanta probitate uxori tam diuturnam tam grauem tam intollerabilem animi
 molestiam omnino auferat: & monet tempus & cogit ratio. **Id** autem facillime assequeris: si uisum remediis in tuo
 isto casu: ut aliquando institueris quibus ipse in obitu **Olympi** mei sum usus **Nam** ad eas ceteras rationes: quas
 modo collegi: plurimum tibi proderit: non ad leniendam aegritudinem solum: sed etiam ad latioris uitae sua
 uitatem si omnem **Valerii** filii infantiam si indolem si ingenium si corporis formam si morum probitatem hac
 decus si doctrinae & eloquentiae studium si tot illas tantasque uirtutes repetere tecum animo perrexeris. **Nec** enim
 esse debes oblitus: cum tuo ex collo **Valerius** pederet: cum te oscularetur. cum haerere in brachiis: & quo ma
 gis garrula lingua balbutiebat. eo fiebat ipsa uerborum offensione iucundior auditu. **Reminiscere** praeterea:
 quam lucebat in eius oculis scintilla uigoris tui: & ut tuorum morum similitudo tanquam per cutis erumpens specu
 lum animi tui magnitudinem ac prudentiam referebat. **Recordare** faciem illam niue omni candidiorem ro
 seaeque genas purpureae quam simillimas. **Nonne** sic ore matris uenustatem formaeque paternae dignitatem representa
 bat: ut uno in corpore uterque cognosci posset? **Repete** eius mansuetudinem & modestiam. qua erat tanta. ut om
 nem uinceret sanctimoniam. **Neque** enim ingenii doctrinaeque & eloquentiae bonitate abutebatur. ut in super
 biam elatus abducta fronte aequalis ceteros contemptui haberet. sed se omnibus facilem affabilem amabilemque
 praestabat. **Grandioris** uenerabatur praesertim eos: qui uirtute & grauitate antecellerent. **Inferioris** uero tanta li

**Iacobus
Foscarus****Creta****Paschalis
dux****Ecclesia
stes
Paulus a
postolus
Christus
Franciscus
philel.
Iacobus
antonius
marcellus
Valerius****Leones
Antenor
Leo
Patauia
Olympus**

di conciliabat beniuolentia: ut se illis parē facere uideretur. Et adeo gloriam purgati animi uirtute anteibat: ut nullam aduersus se concitaret inuidiam: sed æque diligeretur atq; obseruaretur ab æqualibus omnibus. Et q̄si intelligeret ex æqualiū moribus se iudicātū iri: illoꝝ puerorū semp̄ consuetudine utebatur: qui omni uacarent incōtinentia: quos nullius flagitii reos sentiret: quos ad disciplinā: quos ad probitatē incitatos agnosceret. Quos tñ oīs quasi stellaz fulgores. ipse tanq̄ iubar solare quoddā mirabili splēdore obumbrabat atq; obscurobat & quo magis ab illis fugeret honorari: eo se honorabiliorē præstabat: quoq; erat animi celsitudine excellētiore: eo se humilitatis uirtute. quam apud Christum primam esse didicerat: magis deiiciebat. Iurgantis at̄ inter se socios quēq; pro more cuiusq; aggrediebatur: aliū monendō: aliū blandiēdo: aliū rogando: & ita omnis leni amicoq; sermone mutua beniuolentia ueluti foederabat. Quod si quē uidisset ex focus aut uerbo lasciuo uti aut inceptiore: illum uel contracta fronte uel tristi uultu aspiciens arguebat leniter ac submissa uoce inquiring eiusmodi sermonē non esse patricii nec ingenui pueri: & quod pro oris orationē uoluntas ostenderetur. Et nequa uana cogitatiois sagitta feriri posset incautus: nullū otium admittebat. Nam qm̄ ab aliis reb⁹ sibi orium uidebat oblatū: diuinam aliquam orationem aīo uolubatur: qua ueluti clipeo uahementior ictus omnis repelleretur. Quis enim adeo est a natura bene institutus: ut tanq̄ sensus exps perturbationū inicitis nō tangatur? quibus tamen reresistere: & eas non pati effundi latius summa uirtutis est. Meminerat sane quod scriptum est: procliuius esse cor hoīs a puericia ad malū. Quare tametsi erat generosa quadā atq; pœne inaudita animi magnitudine ab ira tamen quam nonnulli cotē fortitudinis esse dicunt: ita se conpescibat: ut irat⁹ nunq̄ uideretur. Repetebat. n. frequenter animo non modo illud Archyæ tarētī dictū in uillicū: Afficerem te supplicio: nisi iratus essem: sed etiā multo melius illud propheticū: Turbatus sum: & non sum locutus: atq; irascimini: & nolite peccare. quid: quod ornatu corporis saculo ac mentis puritate deo seruiēbat? Diuiciā affluentia non uitioꝝ sed uirtutum materia illi erat: Quicquid pecuniola aut abs te patre prudentissimo aut ab indulgentissima matre accipiebat: id omne pauperibus tribuebat. Illudq; præceptū assiduo sermone celebrabat. Si uis esse perfectus: uade: & uende oīa: quæ habes: & da pauperibus: & ueni: & sequere me. Et quoniam uerecundia se non metu ad uirtutem munierat: modeste semper aliqd̄ proponebat. libenter audiebat: nec unq̄ sine ingenito illo pudore: qui ornabat ætatem: proponentibus respondebat. Recta suscipiebat. quæ praua esse animadueteret: acriter confutabat. Operamq; dabat: ut aduersariū docere magis q̄ uincere uideret. Si quid boni aut fecisset aut dixisset: eius laudem oēm uel in parentes uel in magistros referebat. Quod si q̄cūq; ut fit: aliter euenisset: q̄ uellet suū esse erratum dicebat: magistros aut̄ aut parentes nulla esse in culpa. Ita ei⁹ faciendum ingenitū multiplicium uariarūq; laudum studis tenebatur. ut istar̄ laxæ segetis huberisq; agri culmis atq; aristis luxuriantis supra oēs uirtutis gradus mirifico incremento quottidie adolesceret. quid. n. plura memineri? Nihil ei⁹ ingenio natura docibili⁹ ptulit: nihil acuti⁹: nihil feraci⁹: nihil admirabilius. Et cū n̄ esset i discendo minus uelox q̄ in audiendo: quæ didicerat: ita memoriter tenebat: eloq̄nterq; p̄ferebat. ut diuio quodam afflatus numine q̄ret ab oībus iudicari. An hæc & alia fere infinita si tecū tactus recensuris: non cogitatione ipsa latere? non gestes? nō exilies gaudio? Equidē existimo te illū nūc absentem perinde reflexa ceruice inter dormiendū p̄sepe & querere & aspicere & cōplecti & alloqui: quasi p̄sentem. Nūc pagē tibi ex illi⁹ recordatione suauitatis sup̄est: cum uideat̄ adhuc cogitātū tibi oculos tuos deosculari: uultui hæere. certicem cōplecti ut nullis: teq; bladiens rogare: ut sollicitudinis tædia abducas: ut curas leues: ut agritudinē omnem aīo abiicias: ut nihil seruilis nihil languidius nihil eneruatius nihil humilius nihil demissius præ te seras: cū qui excellētiore loco natus sis: q̄ res illustris tot tantaq; gesseris: nullū tuum neq; dictū neq; factū latere possit. Hæc inquam tibi reminiscenda sunt Iacobe Antoni Marcelle: atq; uersanda frequēti aīo. quod si factū abs te fuerit: non poteris nō miro p̄fundi gaudio: cum intellexeris & tibi & filio consultū esse quā optime: illi qdē: qd̄ post innocenter & bene actā sæculi uitā aternā adeptus beatitudinē iam nihil sibi sentiat formidandum: tibi uero: quod certo sperare licet a Valerio tuo paratam in cælo sedem: ubi tu nō post diuturnū admodū tēpus tranquillam atq; iucundā uitam unā cum illo p̄ sempiternā gloriam sis acturus. Interea uero qd̄ reliquū est ad idem te adhortabor: ad quod Nicoclen regem Isocrates. Quoniam mortale tibi contigit corpus: animus autem immortalis: enitere. ut animi memoriam relinquas immortalem.

Christus

Architas

Iacobe
Antoni
Marcel
lus

167

Ex Mediolano anno a natali christiano millesimo quadringentesimo sexagesimo primo. viii. Kalēdas Ianuarias.

Ad illustrem & summum uirum & clamentissimum patrem dominum Alphonsum Sactæ Romanæ ecclesie cardinalem.

Francisci philelphi præfatio in Aristotelis ratoricam ad Alexandrum regem.

bononia

Alexander rex

Q̄m superiore anno Bononiæ docerem clarissime pater quod ea in urbe nemini maioribus aut honoribus aut præmiis unq̄ contigit: coepere n̄ nulli & nobiles & magni uiri dare operam græcis litteris: quippe qui iā aiaduertisset: si secus facerent: ne pro dignitate ad latinū eloquium eniterentur. Quare cū Aristotelis p̄cepta illa iis græca legerē: quæ de ciuilibus causis ad Alexandrum regem: cum pro auctoris more doctissime: tum ut semper disertissime scripta sunt summis a nobis præcibus contenderunt: id efficerem: ut ea latine loquerentur: Censebant. n. prudentes uiri: quod longe plus & utilitatis & ornamenti ex iis latinis a me factis: quoniam & illi latine loqui: q̄ græca mallet: q̄ si græca esset: assequerentur. Non. n. eo græcas lite

ras tantopere oēs discere studemus: quo iis apud athenienses bizantiasue utamur: ut illarum subsidio atq; du
 ctu latinā literaturā atq; eloq̄ntiā melius teneāus & lauti⁹. Præterea nescio quo pacto q̄ min⁹ & diu & multū
 græcos codices p̄tractarēt: & sese iis totos dederit: nusq̄ incredibile illū ac p̄pe diuinū lactei græcorū eloq̄
 leporē atq; dulcedinem neq; apud oratores neq; apud poetas neq; apud philosophos percipiunt: quo sit: ut
 nostri fere oēs q̄ auris delinire cōcupierint: malint initio græca latinā q̄ eadē græca lectitare. Ignorātes hi q̄
 dem & utilius admodū fore uolentibus græca discere: ut græca uoces græcorū cōcentus illoꝝ auribus die no
 ctūq; obstrepant: & quē admodū grauitate latinis græcis ita nobis suauitate illos & quadā q̄si dictionis am
 brosia ac nectare misce imodū antecellere. Id igit̄ ita familiaribus a me illis efflagitantibus obstinatissime re
 fragari cœpi: tum q̄a uidebā rem a nobis peti cū sua natura difficile. Est. n. in arte uerbū sapius e uerbo expri
 mendū qd̄ ne absurde fiat: laboris nō nunq̄ maximi: interdū at̄ propter sermonis uel dissimilitudinē uel angu
 stias uoti est: tū q̄a non eo me pollere ingenio usuue intelligerēt q̄ maiestātē Aristotelicā dictionis latinā in
 terprætationis filo exprimerēt. Pro inde nolebā aut ineptus apud aliquos aut temerarius iudicari. Sic igitur p̄
 uirili pte refragantibus nobis clarus uir mihiq; amicissime & tui nominis eximus p̄dicator Alberthus is qui
 p̄ id tēporis Bononiā q̄storē pro sūmo pontifice gerebat: idē cœpit: quod illi antea cōsueissent: studiosissime
 a nobis cōtendere. Qui tamen p̄ suo iure oīa apud me p̄t eo: tū facilius p̄suasit: qd̄ unam hanc rē fore dice
 ret: quā p̄cipue gratificari mansuetudini tuā quirēt. Aiebat. n. te unū esse q̄ pro regia ista & inata tibi ai magni
 ficentia generositateq; & in audito quodā splēdore magnitudineq; ingenii cū reliq̄s oīs illustris disciplinas i
 signisq; uirtutes maximi penderes: tū asce elegantioris artes in primis. Id mihi uir ille & amicus & grauis per
 suasit haud difficulter utpote quē uera log nō minus nosse: q̄ uelle: iā pridē ai aduertissem. Quod quidē cū ali
 is multis rebus de illo expertus sum: tū in iis laudibus q̄s de tua felici & augusta illa bononiēiū legatione dies
 noctesq; p̄dicabat. Eas. n. ita ponebat ante oculos: ut nihil postea bononiensiuū reipublicæ acciderit: qd̄ non
 multo ante spendere: uel lapides ipsi prouiderint. Et p̄fecto si tua seq̄ uestigia q̄bus ea res erat in manu: uoluis
 sent: neq; ipsi excidissent: neq; tanta tamq; p̄clara urbs in tātas calamitates: arumnasq; decidisset. Sed de his a
 lias. Cū hanc igit̄ traductionē nō ingrātā tibi futurā intelligerēt: ut amicissimo hōi morē gererem. i. ut meis p̄m
 tuo nomini cū Alberto meo dedicare: oblitus sum nostri. Oīa uincit amor. Rem difficilimā & meis imparē
 uiribus sū aggressus. Audentes fortuna iuuat. Potuit homericus ille Ajax hec toria: quē neq; Vlyxes neq; Ne
 stor in p̄sium prouocantē excepisset: sola audacia & aggredi & singulari certamine ipare. Potuit & Troias
 idē ab incensis iā nauibus suis achiuis oibus arcere: potuerimus fortassis etiā nos etsi minus orationis. aristo
 telicæ nitore: at ipsa certe sensa latinis uerbis explicare. Verumne id unū omiserim: Nos a Fabio Quintiliāo
 nōnullis in dictionib⁹ interpretatione discrepasse. Idque nō incōsulto factitatū ut qd̄ ille demegoricū uerbū e
 uerbo exprimens cōcionalē genus: & procatlepsi p̄sumptionē dixerit: nos usitatore uocabulo deliberati
 uum: & p̄occupationē non absurde: ut arbitror: exprimere maluimus. Sic & alia plarāq; inueniri contigerit.
 Nā quis p̄doctus ille qd̄ & acutus uir fuit: ueluti certe est uoluit tū in nōnullis uerbis & rebus magis se sui q̄
 Ciceronis similē dici. Nos at̄ & M. Tulli & Horatii flacci & Eusebii Hieronymi q̄ latissimi simul & eloq̄n
 tissimi extiterūt: testimonio & auctoritate freti: in id maxime studemus: ut q̄ a græcis transferimus. nihil aliud
 quo ad eius rei fieri possit: q̄ latinitatē sapiāt. Proinde & hoc p̄sentis opis ad numeꝝ caractera ac figurā pro
 uirili parte traduximus. Suscipies igit̄ p̄sens hoc quicqd̄ est. munusculi: magnifice pater: qd̄ siquidē auctore
 ipsum tecū reputes Aristotelē: non te minus e regia profapia genito magnanimo principe: quā Alexandro ma
 cedonū rege dignū existimes. Si nostrā uero in te obseruantia si nostrā in Albertū & in p̄claram omnem. Al
 bertorum familiam dilectionem amoremq; consyderes: & eximiuū certe id in primisq; deuotum. Cateꝝ si hi
 sce te rebus delectari intellexero. efficies: ut propediem huic quasi p̄udio maiora fortasse quadam ualentio
 raq; certamina subnectam. Interea uero hunc Aristotelem lectitabis Intueberisq; magna ex parte: quæ a ma
 ioribus nostris de bene dicēdi scientia & tradita uobis ac relicta sunt: ab Aristotelico fonte p̄cepta illa quæq;
 emanauisse. Qua quidē ex re eo magis eoz impudentia miranda est qui cum se aristotelicos dici uolūt: & lo
 quendo & scribendo absurdissimi simul & infantissimi plane reperiuntur:

V. PRAEFATIO.

Aristoteles alexandro regi salutem dicit.

Svm tuis litteris factus cretor nonnullos saepe ad nos misisse: qu' ut ciuiliū causarum p̄ce
 pta ad te perscriberem a me peterent. Ego uero haud negligentia quidem ulla in hoc usq;
 tempus rem distuli. Sed ut quærerem ita diligenter de iis ad te scribere: ut alius certe nemo
 qui iisce in rebus elaborasset diligentius unquam scripserit. Hæc igitur recte mihi fuerat sen
 tentia. Nā quemadmodū uestium decore atq; magnificentia cæteris hominibus p̄stare ma
 xime studes. Ita ut et̄ dicēdi inuentionē ac uim eā accipias nitendū est: quæ pulcherri
 ma sit: apprimēq; p̄clarissima. Longe. n. pulchrius est: ac regale magis aīo esse bene constituto:
 quam habitū corporis uestibus ornatum pulchris inuerti. absurdum. n. est: eum qui regē gestarum gloria cæ
 teris antecellat: uideri humillimus quibuspiā in dicendo cedere: p̄sertim cum non sis nescius eos qui in popu
 lari principatu uersentur: res omnis ad populum: qui uero sub unius imperii ductu constituti sint. ad rationē
 orationemq; referre. Quemadmodum liberas ciuitatis cōmunis lex: quæ ad honestissimum aliquem finē du
 cat: dirigere consueuerit: eodem etiam modo & oratio tua queat eos. quos imperio tēnes ad id agere. qd̄ cō

aiax
 Vlyxes
 Nestor
 Troes
 achiui
 Fabius
 quinti
 lianus
 demego
 ricum
 procata
 lepsi
 Cicero
 M. Tul
 lius
 Horati⁹
 flaccus
 Eusebius
 Hierony
 mus
 aristote
 les
 alexāder
 rex
 albertus
 alberti
 aristoteli
 cus fons

Lex qd

ducibile sit & utile. Et n. lex ut ita dixerim: oratio quaedam est quae communi ciuitatis consensu definita iubet: quo pacto unumquodque agendum sit: Accidit ad rem: quod neque tibi obscure existimo: solere nos laudibus eos perinde atque honestos & fortis prosequi: qui & ratione utuntur: & omnia ea duce agere pergunt: Qui uero absque ratione & oratione quicquid faciunt: tanquam atroces imanesque odimus: Quae quidem re factum est: ut & malos eorum uitiis ostendentes: male affecerimus: & bonos eorum uirtute declarantes: quasi beatos admirandos imitandosque uoluerimus. Sic quae & comodo futuras calamitates euitaremus: bonisque instantibus frueremur: adinuenimus. Proinde & iminentes difficultatis effugimus: & absentes utilitates comparauimus. Nam ueluti uita: quae nulli maiori subiacet: eligenda: ita prudens est oratio deligenda. Neque id te praetereat: oportebit: quod hominum plurimis aliis quidem lex ipsa: aliis uero tua tum uita tum oratio exemplis datur: Ut cum cunctis igitur tum graecis tum barbaris antecelas: omni tibi studio annitendum est: quo hi qui uersantur in his exemplis. Ita hodie imitatio uirtutis elementa pulchre effingant ut haud sibi deteriora consulant: sed eius se particeps fieri & cupiant: & exoptent. Rex est praeterea humanae augustissimum consulatione uti. Quare ne in superuacaneis uulgaribusque rebus studium tibi terendum est: sed pro uirili potius parte elaborandum: ut ipsam belle consultandi artem & perdisceas & teneas. Quis. n. sane mentis dubitabit: si quis incosulto quid egerit: amentiae quidem: si non aut ratione duce: sapientiae signum esse. Intueri et licet eos: ois: qui optima inter graecos reputant: oratione prius quam rebus conuenire: Itemque apud eos qui inter barbaros dignitate praestant: oratione rebus anteire: quippe qui prope norint eam: quae ratione orationeque perspectio utilitatis cognitioque sit: esse quaedam salutis arcem. Et eiusmodi certe Arcem: quae non manufacta. ueque & inexpugnabilis quidem sit: in primisque secreta opinanda. Sed uereor hac de re pluribus ad te scribere: ne fortassis ostentare meiplum uidear: hisce praesertim in rebus: quae probatione non indigent. sed plane patent: & in promptu sunt oibus. Quam ob rem haec diu missa faciens: illa dixerim solum: de quibus in omnem uitam dicendum est. Hoc unum esse: quo ceteris aialibus praestamus: praeterea quoddam ab immortali deo adepti uideamur. Nam siquidem & cupiditate & ira & aliis huiusmodi affectionibus utuntur: et reliqua quaeque animalia: oratione aut homo duntaxat: absurdum profecto maxime omnium cadat: si qua una re bestiis antecellimus: ea beneuolendi ducere praenegligentia reliquimus. Proinde te iam pridem tua sponte incitatum est atque etiam horror: ut dicendi philosophiam omni studio complectere. Nam ueluti corpus bona ualitudinem ita & animus disciplina eruditioneque seruat. Huius. n. ductu haud quamquam tibi in rebus gerendis aberrare contigerit: quin potius omnia: ut ita dicam: quae tibi iam parta sunt bona plane tuebere. Quod si praeterea oculis uidere incundum est: animi luminibus cernere penitusque prospicere admirabile certe plurimum. Rursus autem quae admodum imperator sui est seruator exercitus: ita etiam eloquentia quae sapientiae coniuncta sit humanae est uitae gubernatrix. Sed haec omnia atque his similia opera praetium puto: ut missa hoc tempore faciamus. Mousisti autem tuis litteris: ne quis omnino mortali huiusmodi librum accipiat: quippe qui non sis nescius. sicuti parentes: quos ex se genuerint magisque hi quibus suppositi sunt paratus amare solent: eodemque modo si quae praeterea aliquid ex se inuenerint: maiore ad id studio afficiunt: quae quibus eorum uti contigerit: Non secus. n. pro inuentis atque pro liberis emori periclitentur. Enim uero si quos parios uocant philosophi: quoniam nihil ipsi pro inerti quaedam negligentia pariunt: ne diligunt quidem: sed acceptis pecuniis ab se dimittunt. Hanc igitur ob rem te uerementer moneo: & exhortor: ita haec dicendi praeterea serues atque tueare: ut cum & ipsa adolefcunt nullius opibus uiolentur: sed honeste tecum decoreque una uiuant: & cum in adultam aetate euaferint: immortalis gloriae nanciscantur. Assumpsimus autem sicuti nobis Nicanor exposuit: siquid hisce de rebus apud ceteros artis scriptores expolitum elimatque inuenimus: Impendes autem opera et hisce duobus libris: quorum alter meus est eas continens artes: quas ad Theodectem scripseram. Alter autem est Coracis. Reliqua uero omnia quae sine comentariis ad ea consequenda abunde tibi adiumenta suppetent Vale.

Graci
Barbari

Philoso
phia di
cendi

Sophi
sta paru

Nicanor

Theode
ctes
Corax

TRACTATUS

Genera
tria
Species
septem

Suasio
quid
Dissua
sio quid

Tria sunt genera civilium causarum. Deliberatiuum Demonstratiuum Iudiciale: hodie autem species sunt septem. Suasio dissuasio laus uituperatio accusatio defensio & questio: aut ipsa secundum se: haud ad aliud. Species igitur in quibus omnis uersatur oratio: haec sunt numero. Iis autem utimur & in consultatione civilium: & apud iudices: & circa alicuius certae personae dictionem. de quibus quid est omnibus: ita poterimus apte dicere. si singillatim uniuersumque speciei uim & usum & exercitationem numero comprehenderimus. & primum quidem de suasionibus est dissuasionibus dicendum. Ipsarum enim usus in demonstratiuo delibatiuoque genere locum in primis habent. Ut igitur summam dixerim. Suasio est ad aliquid eligendum aut dicendum agendumue exortatio. Dissuasio uero nequid eligatur. aut dicatur agaturue dehortatio. His autem ita definitis suasor ostendat. oportet. haec ad quae exhortatur. & iusta & legitima & utilia & honesta & iucunda & facilia factu esse. Quod si minus id poterit. demonstrandum erit: cum ad laboriosa & grauiora quaedam exhortatur haec factu & possibilia esse. & quae necessaria Dissuasor autem ex contrariis dehortetur: oportet. ut neque iustum neque legitimum neque utile neque honestum neque iucundum neque factu possibile hoc sit. uel saltem & laboriosissimum id esse. & minime necessarium. Omnes autem actiones hae utriusque sunt causae particeps. Quare dubitandum non est: quin oratio hae altera contineat. Quae igitur suades & dissuadentesque delectare conueniat:

hæc sunt. Definire at iam aggrediar unumquodq; horum: quod sit. Demonstrabitur quod iude ea nobis in dicendo sup-
 peditemus. Iustum igitur est omnium aut plurimorum non scripta consuetudo: honesta turpiaque determinans. Id ue-
 ro est honorare parentes: amicis benefacere: & beneficiis gratiam referre. Hæc. n. & his similia non iubet scri-
 pte leges hominibus faciunda: sed consuetudine non scripta & communi quadam lege legitimum sit iusta igitur
 hæc sunt. Lex autem est communis civitatis: consensus: quod scriptis præcepit: quomodo unum quodque agendum sit. Vti-
 le non est presentium bonorum conservatio: aut absentium comparatio: aut malorum instantia: impulsio: aut su-
 turore incommodorum innibitio. Hoc autem diuidas oportet: priuatis quidem hominibus in corpus & animum &
 res extrarias. Corpori. n. est utile robur: formæ dignitas bona ualutudo: Animo uero fortitudo sapientia iusti-
 cia. Extraria uero sunt amici pecuniæ possessiones his autem contraria inutilia sunt. Civitati autem utilia: talia quædam
 sunt: concordia uires ad bellum pecuniæ & puentium copiarum sociorum uirtus atque multitudo. ac summam reliquã
 his similia utilia esse ducimus. Quæ uero his contraria: sunt inutilia. Honestæ uero sunt: ex quibus splendor aliquis
 atque illustris honos in eos: quod aliquis gesserint: emanaturus sit. Lucunda autem quæ afficiunt gaudio. Facilia uero sunt:
 quæ breui tempore & minimo labore impensaque absoluuntur. Possibilia autem quæcumque fieri natura possunt.
 Necessaria uero quæ ut fiant: arbitri nostri non est: sed tanquam ex diuina quadam aut humana necessitate omnino sunt
 Iusta igitur & legitima & utilia & honesta & iucunda & facilia & possibilia & necessario hæc sunt. De his
 autem dicere abunde poterimus & ex antedictis & his similibus: & ipsi contrariis: & ab his quæ iudicata sunt: aut
 a diis immortalibus: aut a claris hominibus: aut a iudicibus: aut ab aduersariis nostris. Cuiusmodi igitur iustum
 esse: declarauimus. Simile autem iusto est huiusmodi. Nam quem admodum iustum existimamus obtemperare pa-
 rentibus: identidem conuenit filios parentum res gestas imitari: & ueluti beneficiis benefacere iustum est: ita & iis
 a quibus mali nihil suscepimus: iusto simile est non nocere. Hoc igitur modo simile iusto capiendum est. Ex contrariis
 autem opus est exemplum ipsum prospiciendum faciamus. Nam ueluti iustum est in eos animaduertere: quod aliquis pro-
 peram patrauerint: ita iis quod nos beneficium fouerint: referre gratiam decet. Id autem iustum: quod ab aliquo
 claris uiris iudicatum fuerit: sic erit accipiendum. Vix neque nos odio hostes insequimur: maloque afficimus: sed
 & Athenienses: & Lacedæmonii iustum esse iudicant inimicos multare: iustum igitur hoc modo crebra exer-
 citatione accipies. Legitimum uero quale etiam ipsum sit: antea nobis definitum est. Oportet autem ubi usui
 sit: ut is qui sententiam dicit: legem etiam assumat: deinde simile legi scripte esset uero huiusmodi. Nam sicuti
 legum lator maximis animaduersionibus fures plectendos uoluit: ita & seductores maxime sunt multan-
 di. Et. n. hi furantur eius quem deceperint hominis mentem. Et ueluti legum lator heredes eos statuit: qui gene-
 re proximi iis essent: qui sine filiis interisset: eodem modo & huius pecuniarum rerumque liberti me nunc do-
 minum fieri decet. Nam cum iis qui ipsum liberarint: hac luce orbatis proximis ipse sum cognatione: iustus cer-
 te sum: qui illius res omnis dominio teneam. Legitimo ergo simile assumitur: hoc modo contrarium uero sic
 siquidem lex prohibet publica priuatim distribuere. perspicuum est eos qui illa distribuunt: iniuria omnis af-
 ficere a legumlatore iudicatos. Nam si eos leges ornari iubent: qui honestæ rebus communibus iusteq; præfu-
 isent: ne quaquam obscurum est: quin & publicarum rerum dissipatores multa dignos existimant. Ex contra-
 riis igitur ita legitimum clarum sit. Ex iudicatis autem hoc modo neque ipse solum presentem legem harum ca-
 rerum a legumlatore positam dico: sed etiam antea ipsi iudices a uictore Lyfida: atque nunc a me dicitur
 sententiam de hac re protulere. Legitimum igitur hoc modo tractantes multipliciter demonstrabimus. Vtile
 autem quale sit: antea definiuimus. assumendum enim autem in dicendo etiam siquid ex utili inciderit: eodemque
 modo tractandum: quemadmodum in iusto legitimoque tradidimus. Et sic crebris in sociis ostendendum. eest
 autem utilis simile huiusmodi. Sicuti namque in bello conducit eos: qui plurima ualent animi magnitudine:
 primos in acie ordinare: eodem modo in rebus publicis permagna utilitati est: prudentissimos multitudini
 iustissimosque præesse. Et quemadmodum hominibus in bona ualitudine cauere ne in aduersam incidant utile
 est. Ita etiam pacatis urbibus concordiaque utentibus conducibile est: sese ab omni seditione custodire. Similia
 ergo utili hoc modo crebro tractanda sunt. Ex contrariis autem utile sic perspicuum sit. Nam si conducit eos
 ciuis: qui & æqui & boni sunt: honoribus prosequi: ita punire improbos utilitatis plurimum affert. Et si qui-
 dem in utile est: nos solos aduersus thebanos bellum gerere. utile erit: ut lacedæmonios socios nobis assiscam?
 itaque aduersum illos belli geremus. Ex contrariis igitur sic utile clarum efficies. Vtile uero a claris uiris iudica-
 tum hoc pacto assumes. Nam & lacedæmonii ubi athenienses bello suprallet: usui sibi fore existimarunt: ne eorum urbes
 præda uerteret. Et athenienses rursus cum possent spiritum funditus euertere conduceret sibi arbitrati sunt: si lacedæmonii sup-
 esset. Et iustum quidem & legitimum & utile sic tibi tractandum est: honestum uero & facile. & iucundum: & possi-
 bile & necessarium quo modo & hæc superiora te tractare conueniet: & de iis quidem & hisce dicere comode poterimus
 Res autem definiemus quantum & quale & quid tum in curia contione consultabimus. Nam si
 horum singula plane tenuerimus: res ipse pro una quaque nobis consultatione uerba suppeditabunt:
 eorum autem spes quas diu ante nonerimus: facile in unam quamque causam inducere poterimus. Quapropter
 ea sunt nobis diuidenda: de quibus uulgo consultant omnes ut summam ergo dixerimus: ex de quibus orationem huius
 propositiones septem sunt numero. Necessarium est: & nos & consultare & orare: tum in senatu: tum apud populum
 aut de sacrificiis aut de legibus aut de apparatu civili: aut de societatibus ac foederibus aduersus alias urbes:
 aut ad bellum aut de pace: aut de pecuniarum puentibus: hæc igitur propositiones sunt: de quibus ois est nobis & consilium

Iustum quod
 lex quid
 Vtile quod

Bona tri-
 plicia in
 priuatis
 hominibus

Bona ci-
 uitatis

Honestæ
 quæ sunt
 lucida quæ

Facilia quæ
 Possibi-

lia quæ

Necessa-
 ria

Iustum simi-
 le quid

Atheniē-
 ses

Lacedæ-
 monii

Simile
 legi

Legi con-
 trarium

Ex iudi-
 catis

Lyfida

Utilis
 Simile

Utili con-
 trarium

Thebai
 Lacedæ-

monii
 utile a cla-

ris uiris

Quæ sit
 consulta
 da

De sacri-
cuis

Ex utili-
Ex hone-
sto

A possi-
bili

De appa-
ratu splē-
didior

ab humili-
liore ap-
paratu

A legib⁹
& ciuili
cōstituti-
one
lex quid

tatio & oratio. **H**æc autem utramquæ diuidamus: consideremusque quibus modis oratione in his utendum fuerit. **D**e sacrificiis autem abunde dicere necesse est. **A**ut. n. dicimus præsentem in statu ea seruanda esse. aut ut magnificētius: aut ut in his humilibus quodammodo agendum sit. **C**ū igitur dixerimus in præsentem statu ea seruanda esse: causas inuenimus: ex iusto quidem dicentes. **I**nustum apud omnes esse: præter consuetudines primas quicquid agere. **Q**uodque omnia uaticinia hominibus iubent patrio more sacrificia esse faciunda. **E**t quod eorum quæ prius primo condiderunt & templa diis immortalibus erexere: diuini cultus maxime sunt diuque obseruandi. **E**x utili autem dicemus: quod ad rei pecuniariae impensam aut priuatim aut publicæ cōducet ubi pro patrio more sacrificiis sit indutū. **E**t quo ad ciuium audentiam ea res confert non mediocriter quippe quod grauioris armaturæ peditibus equitibusque ac uelutibus ludos celebrantibus: ciues ea ambitione delectati audentiores fient. **A**b honesto autem dicemus: si hoc modo celebritates pulchra peccari contigerit. **A** iuconditate uero si & uarietas quædam circa deorum sacrificia ad aspectandum accesserit. **A** possibili autem si in eiusmodi ludis nihil fiat: neque parum neque nimis. **C**um igitur in rebus diu constitutis cōsultatio nobis habetur: cum hac tractamus: opere præcium est de antedictis aut de horum similibus confidere: & ea pro rei natura edocemus. **C**ū uero cōsultemus ut ad splendidiorem quendam apparatus sacrificia traducantur: ea sunt causæ nobis afferendæ: quibus merito cōsuetudines patrias mouere uideamur: dicentes addere præsentibus quæquæ id haud esse soluere sed augere potius res antea constitutas ac firmatas. **D**einde quod & consentaneum sit: deos immortalis beniuolentiores in eos esse: a quibus magis uenerentur: **I**tem quod neque maiores ipsi eundem splendorem in sacrificiis obseruabant: sed pro tempore proque secundis rebus: & priuatim & publicæ deorum cultum legibus sanctiebant. **P**ostea uero quod & ueluti in rebus omnibus cōsueuimus: ita & resp. atque priuatas domos administramus. **D**icas. n. opus est: si qua ex his ita constitutis utilitas ciuitati aut splendor aut uoluptas futura est: quæ quidem omnia ita tractabis: ueluti in superioribus dictum est. **C**um ad humiliorē exhortemur: primum quidem temporibus est accommodanda oratio dicendumque quibus in rebus deterius nunc habeant: quæ antea habuisse sent. **D**einde uero quod ne consentaneum quidem sit deos sacrificantium sumptibus sed pietate potius gaudere. **I**tem quod eos qui supra uires quæquæ faciunt: & dii & homines quæ stultissimos iudicant. **D**emum uero quod nec in hominum arbitrus publici sumptus modo: uero & in secundis aduersisque rebus existunt. **N**as igitur causas & harum similes in sacrificiorum propositionibus habebamus. **V**t autem & quæ ad optimum sacrificium pertinent: sciamus & exponere & sancire: hoc etiam definiam. **E**t. n. id unum omnium quidem optimum sacrificium: quod aduersus deos pia ac diuina. ad sumptus uero moderate ad bellum autem utiliter: ad spectacula uero splendida habuerit. **A**d uersus autem deos habebit pietatis: si patriæ consuetudines institutaque non soluatur. **M**oderate uero ad sumptus si non quæcumque ad pompam missa fuerint: consumant. **A**d bellum autem utiliter: si eques & milites una cōposita ludos agant. **A**d spectacula uero splendida si & auro & his huiusmodi rebus: quæ haud cōsumuntur: magnifice quæ utitur. **Q**uæ igitur aduersus deos seruenda sunt per pulchre ex his constituemus. **E**x his uero quæ antea dixerimus plane scire poterimus: quibus modis oratio de uno quoque sacrificandi genere haberi possit. **D**e legibus autem deque constitutione ciuili rursus eodem modo tractemus. **E**t. n. leges sunt ut summum dixerim ciuitati publici consensus: quæ scriptis terminant: atque imperant quæ unum quodque agendum sit. **E**æ uero leges colendæ sunt quibus magistratus qui quidem ac multi ex fortitione id quod seditione uacat. **M**aximi autem ex totius multitudinis suffragiis in popularibus principatibus designent. **I**ta. n. & ipse populus quoniam in ipso sit eos donare honoribus: quos uoluerit: haud quæquæ accipientibus inuidebit: & clariore magis magistratibus probitati studebunt ut potest: quæ intelligant usui sibi future apud ciuises se probari. **Q**uæ igitur circa comitia in populari dominatu sanctiri oporteat: hæc sunt. **Q**uæ uero ad reliquam administrationem pertinent: singillatim exponere ogerosum admodum fuerit. neque ut breuiter dixerim: id obseruari oportet: ut multitudini leges in pedimento sint: ne locupletum rei insidient. **D**iuites autem inducant. ut ultro ad publica ministeria munificentissimi sint: hoc autem assequi poterunt: si locupletes pro ea: quæ in publicum munificentiam exhibent statutis quibusdam honoribus ab ipsis legibus donent. **S**iquæ & agricolis pauperibus: & nauium gubernatores uectoribus anteposant. **S**ic. n. & locupletes non inuiti reipublice inseruiant: & plures non calumniæ: sed ministeriis studebunt. **O**pus est præterea ea in cōditis legibus seueritatem inesse: quæ neque agere ad egestatem redigere: neque morientium substantias publicare fas sit: & magnos iis cruciatus inscribere: quæ hæc obseruari neglexerint: decet autem alique his honestum sepulture locum ante urbem publicam dari: quæ pro patria bellando perissent: & eorum filios ad publicam usque publicis alimentis enutrir: huiusmodi igitur leges in populari principatu ferendæ sunt. **I**n oligarchiis uero: quæ paucorum dominatu administrant: magistratus æque sunt in omnes illius ordinis uiros distribuendi legibus. **H**oc autem plurimi quidem ex fortitione: maxime uero magistratus occulto suffragio: & iureiurando & magna cum diligentia atque studio decernendi sunt: in eos autem quæ ulla in ciuises uti cōtumelia prexerint: maxime sunt poene constituendæ. **P**lebes namque non ita agre patitur: quod magistratibus caret: quæ grauius & moleste fert: quod afficit cōtumelia. **C**iuis autem autem cōtrouersias pro breui dissoluere neque in tempus trahere cōuenit. **N**eque uulgus in urbem ex agro est congregandum. **N**am ex huiusmodi conuenientibus plebes turbant: paucorum principatus rescindunt. **V**t paucis igitur dixerim: debet in popularibus principatibus leges cohibere plebes: ne locupletiorum bonis inhiet insidienturque. **I**n paucorum uero principatibus auertere illos: quæ reprobent: & ab imbecillorum cōtumelis: & a calumniis insimulatioibus quæ in ciuises: quæ igitur & in legibus & in omni constitutione ciuili desiderandaque obseruandaque sunt. ex his cognosces. **I**s autem orator quæquæ lege suadere uoluerit. hæc ondat. oportet. æquale esse ciuibus & reliquis legibus cōsentaneam ciuitatiquæ cōducibilem.

ad gerē & concordia maxime . uel ad ciuū pbitem : aut ad publica tributa . aut ad ipsi⁹ reipu . gloria aut ad
urbis potentiam : aut ad aliud h uisumodi aliquid usui credere . Aduersarius uero primum considerabit an mi
nus lex illa communis sit omnibus . Deinde an reliquis legibus non consentiat . sed aueretur potius quodā
modo : praterea an ad horum quæ ante dicta sunt conductura si uihil : sed contra docitura potius . De legibus
igitur deq; constitutione ciuili : ex his & contendendo & orando nobis facilius aditus fiet . De sociis autem
deq; aduersus alias urbes foederibus dicere incipiemus . Foedera igitur atq; eorū ordines necesse ē publicis cō
uentionibus fiant . Socii uero pro ea tempore sunt conditione faciendi : cum aliq suis uiribus infimi sunt : aut
bellum aliquod uideatur impendere . Aut eo est cum aliquibus ineunda societas : quod bello quosdam a se de
fecturos putent . Hæ igitur sunt causæ huiusq; consimiles : quibus pluris nobis affiscimus socios . Necesse est autē
cum ineundam societatem psuadere uolueris : eam maxime tempestiuam ostendas declaresq; eos socios appri
me iusticiam colere : & bene antea tempu . affecisse : esseq; potentissimo : & in proximo residere . Quod si min⁹
hæc omnia potueris : quæ suberunt oratione complectere . Cum autem societatem dissuaseris : primum ostendas
oportet : haud nunc eam facere opus esse : deinde quo neq; i iusti sunt : postea uero quod & male nos prius af
fecerent . Sin id minus poterimus : dicemus eos a nobis porro habitare : neq; facultatem iis esse quo nobis op
portune ad sint auxilio : Ex his igitur hisque similibus circa faciundas : aut nō faciundas societates & dis
suadendi suadendiq; ulum facile cognoscemus . Rursus autem & pacis & belli faciendi maxima nobis argu
menta capiuntur . causæ itaq; bellandi aduersus aliquos sunt huiusmodi . Par autem est : de his tempestiue nunc
ulcionem capiamus . qui nos antea iniuria lacefferunt aut nunc iniuria prouocati pro nobis ipsi : aut
pro cognatis aut pro iis q benefici erga nos fuerint aut qun auxilio simus iuste affectis sociis : aut publica pro
utilitate : aut ad gloriam aut ad opus : aut ad uires : aut ad aliud qpiam huiusmodi bellum suscipiamus . Cum
igitur ad bellum auditores uoluerimus exhortari : debemus ex his causis qplurimas dicendo complecti : ac de
num demonstrare eorū plurima : qbus bellantes superiores fiant ipsi auditoribus adesse . Superiores & eni oēs
sunt : aut deorū beniuolentia : quam bonam fortunam appellauerimus : aut corporū multitudine atq; robore
aut pecuniæ affluentia atq; imperatoris prudentia aut uirtute sociorū aut oportunitate locorū . Ex his igit
& similibus quæ maxime rei congruant : bellum summi oportet exhortabimur aduersariorū ptes deprimēdo
nostras autem augendo atq; amplificando . Quod si futurū bellum impedire studuerimus : primum ex causæ
inueniēde sūt : qbus demonstretur aut oīo nullam aut puas humilesq; molestias afferri : quibus ad bellum rapi
amur : deinde quod bellum minime cunducit : eritq; pcurrendum : quæ hominibus bello soleant accidere cala
mitates : ad hoc item ostendendum : quæ uictoriam solent in bellādo efficere : ea hostibus magis adesse . hæc at
sunt : quæ paulo ante commemorauimus . Futurū itaq; bellum ex his rebus dissuademus . Quod si ab instanti
bello qescendum esse cohortabitur . siquidem consultores supiores fuerint hoc ipsum primum dicēdum erit
decere eos q mente ualent haud operiri quoad casum eant : sed cum uincunt pacem faciunda is esse . Deinde
quoniam ea belli natura sit . ut & plarolq; ex eis q secunda in fortuna primum usi sunt : ad postremum pdat .
Pacis uero contra : ut & uictos feruet : & uictoribus rege bello adeptaq; fructum afferat . Exponendum etiam
erit eas : quæ in bello cum multa : tum uaria mutationes fieri solent . Qui ergo supiores in bello fuerint : ex hu
iusmodi rationibus ad pacem exortabimur . Eos autem qbus aduersa in bello res extiterint : tum ex ipsis casu
bus exortabimur : tū ue a quibus iniuriam ante susceperint : suis calamitatibus admoniti irritare eos pgant : tū
ex his piculis : quæ antea quam pacem noluisse perpeffi fuerint : tum deniq; quo satius partem aliquam suarū
fortunarū potioribus ipsis cedere : q bello periculosa decernere : quo ipsi una cum sua re pareāt . summam at
id sciamus oportet tunc solere omnes homines bellum inuicem soluere : cum aut iusta hostes rogare arbitreē
aut cum aduersus socios ulla fuerint exorta cōtentio : aut bello defatigati sint aut aduersarios timere aut ip
si inter sese dissideant . Quāobrem quæ ex his omnibus atq; horum similibus commodatissima in rem fuerint
colligens q facillime & de bello poteris & de pace differere . Reliquum est ut de pecuniis comparandis iam
loquamur : Primum igitur considerandum erit : si quid ex urbis possessionibus neglectum ē : & neq; redditū
afferat neque diis immortalibus dedicatum sit : ueluti sint quidam publici loci iam neglecti : ex quibus aliquis
prouentus ubi i priuatis hominibus : aut uenditi mercede exculti fuerint : ciuitati fiat huiusmodi namq; censuf
omnium maxime communis est semper : quod si nihil est huiusmodi : necesse erit pro singulorum copis tribu
ta inferantur . Ut pauperibus quidem indidum si corpora locupletibus autem pecunias . opificib⁹ uero arma
praestent aduersum pericula . Summatim autem oportet eum qui de huiusmodi prouentibus narret dicere eol
aqualis ciuibus & diuturnos ac magnos esse : hostibus autem secus . Propositiones igitur de quibus indelibe
ratio uerba faciemus : & harum partes de quib⁹ orationem & suadendo & dissuadendo cōstituemus : ex an
tedictis cognoscemus . Rursus autem propositiones de laudatiua uituperatiuaque specie deinceps dicere ag
grediemur . Laudatiua igitur species ut compendio utar est & uolūtatum & rerum gestarum : & uerborum il
lustrium amplificatio : & eorum quæ absint accommodatio . Vituperatiua autem contra illustrium horum ex
tenuatio : obscurorum uero exaggeratio . Et digna quidem laude ea sunt : quæ iusta q legitima : quæ utilia quæ
honestā : quæ incunda : quæ facilia factū sunt : quæ quidem omnia . huiusmodi sint : & quo pacto iis abundā utā
mur : in superioribus dictum est . Oportet autem eum qui laudat : orationem ostendat in hoc seu homine seu in
rebus hui⁹ aliqd iesse : qd aut ipse gesserit : aut p ipsū manarit . aut ex hoc cōtigerit aut huiusmodi gratia factū fue
rit aut qd sine hoc patratum nō sit . Eodē uero mō & uitupator ostendat . oportet . horum contraria inesse in

Cōtrariū

De socie
tatibus
& foede
ribus

cōtrariū

De pecu
niis com
parandisDe gene
re demō
stratiuo

illo quem uituperatum uelit: quod ex hoc contigerit hoc mō. Ex studiosa corporis exercitatiōe uictoria cōti-
 gunt: & ex ocio i agrotationē incidit. itē ex philosophiā studio hoies circa prudentiam sunt actiores. Et ex
 negligētia sunt regē necessariā indigētes: q̄ huiusmōi gratia factū fuerit hoc mō. **Vt** a ciuibus coronent p/
 multos labores p̄multaq; picula mortales p̄ferūt & ut ius quos diligūt gratificēt: aliud curant nihil. **Quod**
 at sine hoc patratū nū sit: hoc mō. **Neq;** sine nautis naualiū pugnāz uictoria: neq; sine potu ebrietates sunt
Hac at atq; his similia pinde ut supiora p̄currēs & laudare & uitupare abūde poteris. **Amplificationes** uero
 extenuatiōesq; ac talia simul q̄q; hoc mō tractabit. **Primū** qdē oīdes ueluti mō doceamus ab hoc multa uel
 bona effecta eē **Vnus** igit̄ aplificadi modus hic ē. **Secūdu** at modus ē cū iudicatū aliqd trāfersi si qd laudes:
 bonū sināt uitupes malū deide cōferas oportet qd abs te dictū sit: & ad inuicē cōpares ex tuis maxima ex ad
 uersarii uero dictis minima enarrando & hoc mō magnū illd iudicatū oīdas: tertius modus ē: ut ad illd: qd
 abste dictū ē. minimū qd ex his q̄ sub eādē spēm cadūt. cōpares. sicut: n. qd abs te dicit̄ mai⁹ apparebit. ueluti
 mediocra statura hoies maiores apparēt. cū ad minores cōparāt. **Amplificare** at poteris hoc mō. **Si** magnū
 sit hoc bonū iudicatū. magnū appeat malū necesse ē. ubi cōtrariū huic aliqd narraueris. **Eodē** uero mō. si ma
 gnū malū existimat̄. ubi huic cōtrariū dixeris. magnū bonū apparebit. **Amplificabis** at & hoc pacto uel bōa
 uel mala: si eum gradatim ostenderis. qd p̄meditatus iā diu fuerit. quod de idustria multa gerere aggressus sit
 quod per multū tēpus gesserit: quibus cū nemo alius: qd post hos post quos alius nemo quo sponte quod ex
 sententia qd si oēs pariter atq; hic fecerimus: profecto bene beateq; aut cōtra male misereq; uixerimus. **Opor**
 tet at & cōsequēti cōtinuatione uti: & rem alterā tāq; in alterā properando amplificare hoc mō: **Cuius** uero
 amici curā sunt hunc recte cōsentaneū est suos et colere parentes. **Qui** at suos parentes colit: hic p̄fecto uolet
 et patriā benefacere. **Sūmatim** at si multax siue bonax siue malax regē eum cām oīderis: ex magna uidean
 tur necesse est. **Cōsiderandū** est et: qualis res ipsa uidebit̄: eam suis partib⁹ diuidēdo singillatimq; narrando:
 quaxq; maior uisa fuerit: eam hoc mō explicare cōueniet. **Amplificādo** igit̄ ubi hoc pacto tractaueris: & plu
 rimas facies & maxias. **Extenuabis** at in dicēdo & bona & mala si cōtrario mō tractaueris: sicuti in magnis
 dixeramus: & tum maxime cū nullius eum rei auctorē demonstraris: uel si id minus qd minimax & paruū
 simax. **Quō** igitur & laudando & uituperādo amplificabim⁹: atq; extenuabimus: quaxcūq; uoluerimus sc̄i
 ex his poterimus. **Amplificationū** at causa in aliis quoq; speciebus utiles sunt. **Sed** plurima ipsax uis i lauda
 tionibus uitupationibusq; consistit: de qbus qdē ex antedictis plane adiuuēta nobis suppeditabimus.

Degener
Judiciali
accusatio
quid
defensio
quid

Rursū at siuuli mō accusandi defendendiq; spēm: q̄ circa iudicialē uersat cām: quibusq; rebus con
 stat: & quomodo iis uti cōueniat diuidamus. **Accusatio** quidē est: ut breuiter dixerim: iniuriarum de
 licitorūq; expositio: **Defensio** at est delictorū & iniuriarū: quae uel in accusationē uel in suspiciōē ue
 nerint dissolutio. **Cū** utraq; uero species hanc uim habeat accusatori quidē dicendū est. qn̄quidem improbi
 tatis aduersarios criminetur: eorū facinora: & iniusta & iniqua esse: ac ciuium multitudini p̄niciosa: **Cū** uero
 stulticia criminet: quod & ipsi agenti inutilia ea sunt: & turpia & iniucunda: & quae p̄fici nullo pacto q̄ant:
 hae & his similes aduersus ip̄obos uanosq; argumentiores sunt. **Et** p̄terea & hoc accusatoris obseruandū ad
 uersus cuiusmodi crimina supplicia sunt a legibus cōstituta & circa quae ipsi iudices multas definiunt: cū lex
 itaq; poenam definiert: hoc est dūtaxat accusatori considerandum ut demōstret facinus patratum esse. **Cum**
 iudices autem crimen admissum sciunt: crimina illa q̄q; aduersariorumque delicta augeri cōuenit: ac maxime
 quidem demonstrari sponte illum: & de industria non forte quadam: sed debita uahementer opera iniuriam
 intulisse: quod si minus hoc fieri abs te potuerit: putansque potius ab aduersario demonstratum iri se modo
 quodam deliquisse: aut qd hae agere probe meditato sibi minus prospere successerit: debes uenire apud audi
 tores auditum intercludere. **Inquies** nequaq; aduersarios decere ut post gestum negocium se imprudenter ex
 rauisse dicant: sed ante potius ueteri q̄ gerant. **Deinde** qd quis ille imprudenter gesserit: aut ei aduersa succes
 serit oportet ipsum tam ob casus atq; imprudentiam longe multari magis q̄ qui horum neutrum perpetrā
 set. **Praterea** quod etiam legūlator eos qui imprudenter deliquissent non p̄ne immunes: sed iudicio obnoxii
 os fecit: ne omnibus errando noceant. **Dicendum** est etiam qd si talia respōdentem admiserint: nonnullos sūt
 habituri ad iniuriam q̄promptissimos. **Nacti** nāq; occasiōē quaxcūque uoluerint efficiant. **Si** uero aberrante
 rint rem in fortunam reiciētes supplicio se liberabunt. **Accusatores** igitur ex huiusmodi rebus uenia locus
 auferendus est: sicuti antea dictum est: multorum malorum causa aduersariorum facinora per exaggerationē
 demonstranda sunt: **Spēs** igitur accusandi perficitur ex his partibus. **Defendendi** autem spēs tribus p̄cepti
 tis constat: aut enim defensori ostēdendum ē: se nihil eorū quoq; accusatur: patrauisse: aut si cogatur fateri eni
 tendum ē ut gestum a se negocium & legitimum & iustum & honestum & publica utilitati usui eē ostēdat
 Si hoc at ostēdere nequiuert: aut in ip̄rudentiā aut in fortunā gesta negocia cōferens: & iacturas ab his p̄fe
 ctas quāminimas ostēdes: ut sibi ignoscatur: opā dabit. iniuriā at & ip̄rudentiā & casum ita definias: quod ex
 meditatiōe mali sit q̄ppia id iniuriā ponere: iniquis oportere poenas maximas in huiusmodi rebus capere: qd
 uero per ignorantiam detrimentū quid agit. **Imprudentiā** esse dicendum est: quod autem non sponte: sed
 aliena potius ui aut fortuna qdā nihil eorū: q̄ rectis cōsiliis administrata sunt: p̄ficit. **Casum** eē ponēdum ē: di
 citoque iniuriā inferre malox eē hoium propriū. **Imprudētē** uero delinq̄re & circa rē gerendam aduersam
 fortunā pati nō esse sibi priuatim mō sed & cōmune & ipsoz iudicium & alioz quoq; q̄ hoium: coactus at
 ex huiusmodi causis quid fateri: ut tibi ignoscatur: p̄cabere. **Et** ut per imprudentiam casumque delinquere

Defendē
di spēs

tibi cum auditoribus ipsis commune esse ostendas: studebis. Oportet autem defensorem undique intueri: qui
 bus in criminibus leges supplicia iussere. iudices uero ipsi pecuniis puniuntur. Et cum lex supplicia iusserit de
 monstrandum erit: aut omnino nihil patrauisse: aut legitime iusteq; fecisse. Cum iudices uero constituit fue-
 rint punitionis extimatōres: rursus eodem modo haud dicendum est quod hac non egerit: sed elaborandum
 est potius: aut ostendat se paruo detrimento aduersarium affecisse: & inuitum deliquisse. Ex his igit atq; simi-
 libus accusado defendēdoq; uerba suppeditabimus. Reliquum ē: ut iam questionis speciem pertractemus.

De qōne

U igitur summam dixerim. **Q**uestio est uoluntatum uel rerum uerborumue ad inuicem aut ad alia
 dissentientē uitam demonstratio. Oportet autem quarentem sicui aut uerbum eius quem quaret
 aut actiones: aut uoluntates inter se discrepant. **P**receptum uero hoc sit. **C**onsiderandum erit in prae-
 terito tempore: si cui quis antea amicus cum esset rursus inimicus & iterū hinc ipsi amicus effectus fuerit aut
 aliud quid contrarium aut q̄ petulantiam & flagitium ferat gesserit: gessurusue sit: si quando ipsi detur occa-
 sio quod ante actis rebus eius contrarium sit. **I**dentidem quoq; intueri si quid dicendo contrarium nunc iis
 dicit: quae prius ab eo dicta fuerint: aut si quid iis quae dicuntur: aut quae antea dicta sunt: contrarium dixerit.
 Eodemq; modo siquid dicere uoluit iis contrarium: quae ab ipso ante dicta sunt: aut uelit oportunitate obla-
 ta. **I**dentidem uero assumenda sunt etiam ad alia preclara studia eius: qui querit uitae contrarietatis: **Q**uarendi
 ergo speciem si hoc pacto tractaris: nullum relinques questionis modum. **H**arum autem omnium sp̄rum q̄s
 superius partiti sumus oportet etiam diuisim qualibet pro commodo ut: & una ipsarum proprietates comi-
 fere. **H**ae namq; differentias habent maxima. **E**nim uero communis eae est adinuicem usus & idem quod &
 hoium species patiunt. **H**i nāq; p̄ti similes sunt: p̄ti ueri dissimiles tū aspectib⁹ tū et se libus: sic at determinatis
 sp̄ibus rursū q̄b⁹ indigent communiter enumerabimus: & quomodo his uti conueniat quaremus.

Primum igitur & iustum & legitimum & utile & honestum & iucundum: reliqua q; deinceps: quen-
 dam admodum ab initio sum partitus speciebus omnibus sunt communia: **V**erumtamen maxime in sua
 dendo his utimur. **S**ecundo autem loco amplificatiōes extenuationesq; praeter ceteris omnibus utiles
 sunt: harum uero usus in laudē ac uitupationem maxime cadunt. **D**emum autem probatiōes sunt: quibus & si
 circa ois eaz ptes utendum ē. In accusatiōibus tamen defensionibusq; q̄ utilissime sunt. **H**ae namq; plurime
 controuersie indigent. **S**unt praeterea & praecupationes & postulata & iterationes & orationes plixas &
 prolixitatis modus & breuitas & interpretatio. **H**ae. n. & his similia sp̄ibus omnibus sunt cōmunia. **Q**uo-
 niam igitur de iustis & legitimis ac de his similibus prius determinauimus: & eorum usū errauimus: & de am-
 plicatiōibus quoque extenuatiōibusque diximus iam de aliis declarabimus.

De p̄ba
tionibus

U igitur a probationibus primum incipiamus duo sunt earum genera: sunt. n. alia quidem ex ipsis
 uerbis & negotiis & hominibus: **A**lia uero appositae sunt iis quaeq; dicuntur & quae geruntur. **N**am
 nota & exempla & coniectura & commentationes & sententiae & signa & argumenta & proba-
 tiones ex ipsis uerbis & omnibus & negotiis sunt. **A**ppositae autem probationes testes iuramenta & quastio-
 nes existunt. **O**pus est autem harum unam quaeq; probationum intelligere: qualis sit: & unde idonea in ea uer-
 ba abunde nobis suppetent: & quid demum ea inuicem differunt icos igitur quod probabilem propositio-
 nem dicimus: illud est: quod cum dixeris: auditoribus in mentibus eius exempla tenent. **D**ico autem ueluti si
 quis inquit uelle patriam magnā esse & necessarios rebus secundis uti: aduersus autem inimicos: atq; his si-
 milia summam probabilia uideantur. **Q**uilibet. n. auditorum qui huiusmodi desiderii teneatur: ipse sibi
 de hisce deq; similibus rebus conscius ē. **Q**uāobrem hoc nobis in dicendo semp suadendum ē: si rei de qua lo-
 quimur: conscios auditores pcepimus hisce. n. rebus par ē credere eos maxime. **V**is ergo probabilis ē huiusmōi
 ipsum uero in tris distribuemus species. **V**na qdem est: quae eas p̄urbatiōes accusando aut defendēdo uerbis
 comprehendit q̄bus homines natura afficiuntur. uelut si quem aliqui floccipenderint: aut timuerant: aut eā-
 dem rem sapissime fecerint: aut iterum uoluptate uel dolore uel libidine affecti fuerint: aut cupiditatem uaca-
 rint: aut diuitiis abundarint: aut aliam huiusmodi perturbationem siue animis siue corporibus siue aliquo illo-
 rum sensuum q̄bus homines afficiunt passi fuerint. **H**ae nāque & his similia quae cōes sunt humani ingenii p-
 turbationes: auditori nota sunt: quae igitur secundum naturam hominibus fieri consueuerunt: quaeque dicendo
 comprehendenda dicimus: sunt huiusmodi. **A**ltera uero probabilis ps est mos: quem p̄ cōsuetudine singuli
 facimus. **T**ertia uere species lucra est. **N**ā saepe lucradi gratia natura inuicem afferentes cōsulto mores inducimur.
His at ita determinatis in suadēdo qdem ac dissuadendo demonstrare pro quastis oportet: ut hoc negotiū:
 ad qd ipsi exhortamur: uel cui aduersamur: ita sit sicuti a nobis dicit. **V**el ut ea quae huic negotio similia sunt:
 hoc modo sunt quo uos dicimus: aut plurima aut omnia. **C**ōtra res igit hoc pacto p̄babile est capiundum.
Cōtra homines uero in accusationibus qdem si potueris: demonstrabis aduersarium hoc idē negotiū saepe an-
 tea patrauisse. **S**i id minus poteris huic similia demonstratio. **O**ndere at elabora qd hac facere cōducibile ei
 fuerat. **H**oium at plurimi qm ipsi utile oib⁹ rebus antepōnūt itidē et alios oia gerere huius genera facile putāt
 si qdem igit ab ipsis aduersariis p̄babile capere poteris. ita illud inducito. **S**i minus queris: a similibus ti-
 bi: quae homines consueuerunt inferenda sunt: **D**ico autem ut huiusmodi iuuenis est: quem accusas: quae ii qui id
 etatis sunt agunt **H**ac ipsum fecisse dicito. **N**am pro similitudine etiam quae aduersus hunc dicuntur facillī-
 me credentur. **E**odemque modo si eius socios tales ostenderis: qualem hunc esse dicit. **E**tenim ob eā: q̄ huic cū
 illis consuetudo est uidebitur iisdem rebus indulgere quibus amici solent. **I**taque p̄babile: accusatoribus hoc

paſſo tractū dum eſt. Deſenſores at maxime oſſēdant: oportet ut minime pſus oīum q̄q̄ antea eaz̄ rege qua rum inſimulantur neq̄ ipſi neq̄ amicor̄ aliq̄s neq̄ ipſor̄ ſimilium q̄ſunquā egerit: utq̄ nihil in iis utilitatis cōſeq̄ potuiſſet. Quod ſi liq̄dum ſit hoc idē te antea patrauiſſe: cām in atate reiciēs: & aliquā huiusmodi aliā afferēs cām: quā tunc non abſurde erraueris. Dic at nec ea tempeſtate. dum hęc geſſeras: cōduxiſſe tibi: nec eti am nunc cōducere potuiſſe. Sin autem nihil abs te huiusmodi patratū ſit: ſed ex tuis amicis aliq̄ talia quaedam fecerint. dicendum eſt haud quāq̄ iuſtum eſſe te ab his calumnia affici. Eritq̄ demonſtrandum eoz̄ ſocios q̄ tibi conſuetudine iuncti ſint: & moderatos: & honeſtos eſſe. Sic. n. in ſimulationē ambigūā reddēs: q̄d ſi ſimi lium aliquos demōſtrarint eadē patrauiſſe: abſurdum eſſe ingēs: ſi propterea quod alii q̄dā deliquiſſe appareāt: creditum erant: te eoz̄ aliq̄d q̄bus in iudicium areceſſeris faciſſe. Si q̄dē igit̄ inſiciatus fueris: haud ea feciſſe: quoz̄ accuſaris: ſic te p̄ pbabilia reſpōdere oportet. Ita nāq̄ accuſatiōis uerſimilitudinē inſirmabis. Si ue ro fateri cōpellaris ex multoz̄ conſuetudine ſimilitudinē negotiis tuis uendica: quā maxime igēs ut plu rimi uel potius omnes & hoc & ſimilia agunt: ſicuti ēt abs te faciſſe ſit: quod ſi hoc demōſtrari nequeat: cōfugiendum e ad caſum & ad imprudētiam: & ut ibi ignoſcat̄ enitendum. Q̄ſq̄ hominum prurbatiōes q̄ bus ratione deſicimur complectendā: hęc autem ſunt: amor. Ira. Violentia. Ambitio & his ſimilia. Itaque his

ſaſtitatū
De exem
plis
Quot ge
nera exē
plorum
Lacæde
monii
Tebani
Lacæde
monii
Atheniē
ſes
Atheniē
ſes exules
Lacæde
monii
Pelopo
nēſes
Boetia
leuctura
Dion
Dionyſi
us
Corithii
Syracusa
ni
Cartha
ginenſes

Exempla at ſunt tres iis quæ facta ſunt: ſimiles: & his de q̄bus nūc loq̄mur cōtraria. Is uero utendū ē: cum quod ipſe affirmas. ubi minus uerſimile ſit: id te p̄ſpicuum factuz̄ dicas. nam ſi minus: fidei p̄ probabilem p̄ſtet: ubi didicerint rem aliā ei ſimilem de quo loqueris: ita habuiſſe: ut a te dicit̄: ma gis crediderint uerbis tuis. Sunt autem exemplor̄ duo genera. Res namq̄ p̄rim rōne p̄rim p̄ter rationē ſunt. Quæ uero rōne ſunt: facile credunt̄. Quæ at p̄ter rationē: nō creduntur. Dico at ſicuti ſi q̄s ait diuites eſſe paup̄ibus iuſtiores adducitq̄ iuſtas aliquas uiroz̄ diuitum actiōes. Huiuscemodi exempla ſecundū rōnē eſſe. Plurimi. n. putant diuites paup̄ibus iuſtiores. Quod ſi q̄s rurius enunciet diuitum quōſdam ob pecunias in iuriam intuliſſe: eo uſus exemplo: quod p̄ter rōnē ſit: plane afficiat quo locupletibus fidei minus adhibeatur. Idētidem ēt ſiq̄s eaz̄ rege exemplum afferat: quæ rationi ſimiles ſunt quoniam Lacædemoniū q̄nq̄ aut Athe nienſes fracti eſſent magna ſocior̄ māu: hoſtis expugnauere. & ſic auditoribus ſuadet ſocios multos eſſe faciē dos: huiusmodi ergo exempla ſecundum rationē ſunt. Q̄s. n. exiſtiant in bellis multitudinem non parum momenti ad uictoriā ferre. Siq̄s at oſtendere uoluerit non hęc eſſe uiuendi cām: eaz̄ rege utat̄ exēplis: quæ p̄ ter rationem facta fuerint. Ingens ut athenaz̄ exules cum quinquaginta primū uiris dūtataxat & tribu aſſum pta ēt aduerſus eos q̄ admodum plures in urbe fuerant: quāq̄ Lacædemōiis ſociis utebat̄: bello in urbem re diere. Thebani at lacædemōiis atque omnibus prope pelopōneſibus in boetiam impetū faciētibus. Hi ſoli ad leuctra cōmiſſio p̄taliō lacædemōior̄ uires p̄fregere. Dion uero ſyracusanus cum militibus tribus milib⁹ ſyracusanis nauigans dionyſium lōge maiore ui frētū debellauit. Itidē at & corinthii cum in ſyracusanor̄ auxi lium nouem triremibus iſſent: Carthaginēſes q̄ centum & quinquaginta nauibus in ſyracusanor̄ portus ap plicuſſent: atq̄ urbem oēm p̄ter arcem haberent: nihilo tamen minus expugnauere. Summatim uero hęc atq̄ his ſimilia: quæ p̄ter rationem ſunt geſta: ea inconſultationes improbare cōſueuere: quæ pro ratiōe ſunt. exē plor̄ igit̄ natura eſt huiuscemōi. Iis uero utroq̄ mō utendum eſt. Nam cum res quæ ratione ſunt dixerimus oſtendimus plurimum hoc pacto negocia p̄fici. Cum autē quæ p̄ter rationem ſunt: loq̄mur: afferemus q̄ cunq̄ temeritate uidentur facta reſtiſſimo ſine cōcluſa. Cum aduerſa autem hoc dixerint: oportet oſtenderet hęc p̄inde ac fortunato caſu aliquo accidit̄. Eritq̄ dicendum eiſmodi res q̄ rariffime cōtigiffē: quæ uero ad te narrarentur: q̄ ſapiffime. Exemplis igitur ita uti cōuenit: enim uero cū ea quæ nulla ratione ſunt facta in me dium attulerimus: opus eſt eoz̄ quāplurima complectamur: dicamufq̄ nihil ea magis q̄ hęc fieri cōſueuiſſe. Exēplis uero nō ex his ſolum uerum ēt ex cōtrariis eſt utendum ſicuti ſi oſtenderis auare quōſdā uſos ſociis: & propterea ipſor̄ ſolutam amicitiam & aſſeras: nos uero ſi equaliter ac pro cōmodis erga ipſos rem geſſe rimus: ſocietate multum temporis: cōſeruabim⁹. & itez̄ ſi quos alios quoniam imparati deſcendiſſent in bel lum: deuictos ſuperatoſq̄ oſtendas: ita dixeris ſi inſtructi bellum aggredi uoluerim⁹: meliores certe ſpes de uic toria habuerimus. Multa uero aſſumens exempla tum ex p̄teritis: tum etiam ex iſtantibus negociis. Pluri mā namq̄ res partim ſimiles: partim diſſimiles inuicem ſunt. Quāobrem ob id cauſa exemplis abundauim⁹ & quæ ab aliis dicuntur: haud difficile reſellemus. Exemplorum erga genera & quomodo iis uti oporteat: & unde multa capienda ſunt: ex antedictis cognofcere poſſumus.

De con
iecturis

Coniectura autem ſunt: quæcunq̄e iſſe rebus: de quibus omnis habetur dictio. repugnant. Et q̄b⁹ ipſa ſibi oratio aduerſatur Auditorum enim plurimi his contrarietatibus: quæ dicendo agēdoue cō tingunt. Coniectant ſani in eſſe nihil: neque in dictis neque in factis quidem. Multas autem capies cō iecturas intuens: ſine ipſa ſibi aduerſarii contradicit oratio ſue res ipſa eſt dictioni contraria. Coniectura igitur huiusmodi ſunt: & ita uti hubertim poteris.

De com
mētatio
nibus

Commētatiōes uero ſunt. nō ex mō q̄ orōni atq̄ negotio aduerſant̄: ſed & aliis rebus oībus. Aſſumēt at multas eaſq̄ tractabis: quæadmodū inq̄rendi ſpecie dictū ē. Cōſiderabis ēt ſicubi ipſa ſibi diſſentit oratio: aut ſi geſta negocia iuſtis aut legi aut utili aut hōeſto aut poſſibili aut facili aut pbabili aut mo ri dicētis aut rege cōſuetudini aduerſat̄. Huiusmōi igit̄ cōmētatiōes ſūt cōtra aduerſarios aſſumēdā. His ue ro contraria p̄ nobis dicēdā ſūt. Quippe q̄ oñdamus & negocia & uerba n̄ra iuſtis & ex legibus & iutilib⁹

& improboꝝ hoĩum moribus & ſummatim his q̄ neq̄ cenſent̄ maxie aduerſari. Oportet at̄ harũ ſingulas breuiter & noĩbus q̄ pauciſſimis eloq̄. Cõmentationibus igit̄ hoc mō copioſiſſime uti optimeq̄ poterimus.

Sententiã uero ut ſummatim dicã: eſt aduerſos res oēs opiniõis ppriã declaratio. Sententiãz at̄ duo genera ſũt. Alterã qd̄ credible. Alterã uero icredibile. Cũ ergo credible dixeris: nullã ſũt reddẽdã cãz. Nã neq̄ qd̄ dicit̄: ignorat̄: neq̄ nõ credit̄ qd̄. Cũ uero icredibile dixeris: cãz paucis ſũt dicẽde ut & dicacitatem & incredibilitatem effugias. Sententiã autem ex ſemper afferẽdã ſunt: quã ſint rebus præſentibus quã conſentaneã: ne quod dicitur inconcinnum uiolentumue appareat. Eas autem multas faciemus aut ex propria natura aut ex ſuperlacione aut ex ſimilitudine. Sententiã autem ex propria natura huiusmodi ſunt. Nemo mea ſententiã rerum imperitus grauis imperator eſſe poteſt. Altera autem talis eſt. Prudentium uirorum certe eſt: ex rerum præteritarum exemplis opã dare: ut inconſulta effugiant errata. Ex propria igitur natura huiusmodi ſententiã faciemus. Ex ſuperlacione uero talis: ex acerbiora mihi uident̄ ſures q̄ latrones admittere. Nam ſi clanculũ: hi uero palam pecunias eripiunt. Sententiã igitur ex ſuperlacione hoc modo multas faciemus. Ex ſimilitudine autem ſunt huiusmodi: qui pecunias auferunt: idem faciunt mea ſententiã: q̄ ſi ſolent: qui urbes produnt. Vtriq̄ enim crediti iniuria credentes afficiunt. Alia uero huiusmodi eſt. Videntur mihi aduerſari tyranos plane imitari. Nam etiam illi quarum ipſi rerum iniurias aliis faciunt: poenas dare indignum putant: quã autem aliis crimini dant uahementiſſime horum cauſa illos cruciat̄: & hi ſi quidem ipſi aliquid mihi dehent: haud reddunt. ſi quid uero his ego debeo: & id & ſcœnora reſtitui ſibi de cere arbitrantur. Sententiã igitur ita tractando affa ſim abundabimus.

Signum uero eſt alterius aliud non cuiusuis: neq̄ omnis omne: ſed quod aut ante fuerit: aut in ipſo negotio: aut poſt fieri conſueuerit. Eſt autem ſignum & factum non facti ſolũ: ſed & non facti. Identi dem uero & non factum non ſolum non facti uerum & facti. Signa uero efficiunt alia quidem opinionem: alia uero ſcientiam. Id autem pulcherrimum eſt quod ſcientiam efficit. Secundo autem loco quod opinionem maxime uerifiſimile operatur. Signorum autem copia nobis hubertim erit: ut ſummatim dicam ex eorum ſingulis: quã dicunt̄: quã geruntur quã uidentur: pro uno quoq̄ aſſumendo tum ex magnitudine: tum ex prauitate eorum: quã nobis mala bonaue contingunt. Item ex testimoniis ex teſtificatis ex noſtris ex aduerſariorum fautoribus ex ipſis illis ex prouocationibus ex temporibus ex aliis multis hinc igit̄ ſignorum multitudine abundabimus.

Argumentum autem eſt: ſic. n. elenchon interpretatur. quod aliter habere nõ poteſt atq̄ ipſi dicim̄. Aſſumitur autem ex natura neceſſariis: ut nos dicimus: aut aduerſarius & ex iis quã natura fieri aut poſſunt: aut non poſſunt: ſicuti aduerſari dicunt. Natura igitur neceſſarium eſt: ſicuti uiuos cibus indigere: & his ſimilia. Vero nos dicimus: neceſſarium eſt: affectos uerberibus ea conſiteri: quã cãdentes iuſſerint: Natura autem fieri non poteſt: puellum argenti tantum furto ſubripuiſſe: quantum ferre nequeat: & id ſerentem abiſſe. Vt autem aduerſarius dicat: fieri nõ poterit: ſi quidem dixerit quibus temporibus athenis debiti tabellas nos feciſſe: ipſi autem poſſumus auditorib̄ demonſtrare: ut ea tempeſtate ad aliam quandam urbem aberamus. Argumenta igitur ex his atq̄ ſimilibus faciemus. Proſus uero & ex ipſa conditione & ex negotiis & ex aliis probaciones omnis tranſegimus. Consideremus etiam quid item inuicẽ ex differunt.

Probabile igitur ab exemplo hoc differt: quod probabilis ipſi auditores notionem habet. Exempla uero ex contrariis & ex ſimilibus fieri poſſunt. Coniecture autem ſolum ex ditionibus actionisq̄ contrariis conſtant. Verum commentatio a coniectura hanc habet differentiam: quod coniectura quidẽ circa dictionem actionemq̄ contractas quãdam eſt. Commentatio uero & circa reliquas ſpecies contrarietas excipit. Aut quod & coniecturam non eſt in nobis aſſumere: niſi circa res & uerba repugnantia quãdam fuerit. Commentatio uero e multis locis trahi dicendo poteſt. Sententiã autem a commentationibus differit: quod ea ſolum ex contrariis conſtant. Sententiã uero & cum repugnantis & ſimpliciter ipſas ſecundum ſe oſtendere poſſum̄. Signa autem a ſententiã & ab omnibus antedictis hanc habet differentiam: quod reliqua quidem omnia opinionem faciunt apud auditores. Signorum autem quãdam ut etiam perſpicue hi cognoscant: efficiunt. Item quod ex reliquis nequaquam cõtigerit: ut ipſi plurima ſuppeditare poſſimus. Signa uero plurima facile queunt fieri. Item & argumentum a ſigno hanc habet differentia: quod ſignorum quidem aliqua opinionem duntaxat faciunt apud auditores argumentum autem omnem ueritatem iudices edoceat. Verborum igitur rerumq̄ probaciones cuiusmodi ſunt: & unde his abundemus: quidq̄ inter ſe differunt poſſumus ex antedictis cognoscere: quã autem apponuntur eas ſingillatim percurramus. Opinio ergo dicentis eſt ſuam aduerſus negotia declarare ſententiã. Opus autem eſt earum ſe rerum: de quibus orationem habuerit: peritum eſſe oſtendat: demonſtretq̄ ſibi conducere non mediocriter ut ueritatem de his loquatur. Aduerſarium uero demonſtre nullam proſus: de quibus contra enunciet: tenere peritiam: opinionemq̄ idẽtĩdẽ oſtẽdat. Sin hoc fieri nequierit: dicendum erit: ſolere etiam rerum peritos errare nunquam. Si hoc autem dici nequeat dicetur pernicioſum aduerſariis eſſe de hiſce rebus ueritatem loqui. Iãque hoc modo dicentis opinionibus utemur: & noſtra afferendo & aduerſariis contra dicendo.

Teſtimonium uero eſt rei cognita uoluntaria conſeſſio. Neceſſe autem eſt: aut uerifiſimile teſtificatum eſſe: aut non uerifiſimile: aut ad credendum ambiguum. eodem quoque modo teſtem aut probabile aut improbabile aut ambiguum eſſe. cũ ergo teſtificatus uerifiſimile fuerit. & teſtis uerax: teſtionia epi

De ſententiã
Quot ſententiãz genera

de ſigno

Signum quid

De argumento
Elenchon d̄ pbabili & differententiã

De teſtimonio & teſtibus

logis minime indigent. ni' fortasse decoris gratia uel sententia uel commentatione ut paucis uolueris. cum testis autem suspectus fuerit demonstrandum erit. ut neq; gratia neq; cruciatu neq; luctro aliquo hic mendacii qd testificaretur. Docendum est etiam. neq; con ducere qdem mendosum testimonium: Nam & utilitatis paruas esse & argui difficilimum praesertim cum deprehensum non solum argento uege & gloriae & pfidia poena leges plectendum uolunt. De testium igitur fide ita loquemur. li. at q testimonio contradicunt. oportet testes moribus detrahant. si improbus fuerit. aut testificatum quarendam esse dicant. si minus probilitatis habuerit. aut hore utriq; contradicant. & in unum oia aduersariorum uitia flagitiorq; congerant. Considerandum est etia. an testis ei. cui testimonium dicit. amicus est. aut si se cum negotii alicunde est piceps. aut si ei que contra testificatur inimicus est aut paup. Hi & n. alii gratia alii cruciatu alii lucro mendacii suspicioni obnoxii testificando existunt. Et falsoz testium legem de his legumlatorem tulisse inquamus. Proinde absurdum esse dicemus: qbus legulatoz no crediderit. Iudices q secundu leges iudicare iurati sunt: testibus ipsis credant. Hoc igitur modo testiū fidem infirmabimus. Poterimus autem & testimoniū imprudentibus aduersariis nostris subducere: hoc pacto. Dic mihi o calide testimonium p deos immortalis nullo modo sum dicturus. Na me prohibente hac gesta ab hoc sunt. Et ob id inferenda sententia falsus testis falsi testimonii poene non erit obnoxius. Cum igitur testimonium subducere nobis coduxerit: si eo utemur: quod si aduersarii tale qd fecerint: demonstrabimus eorum uersutiam & scriptis testimonium dicere uidebimus. Quomodo igitur & testibus & testimoniis uti conueniat ex his sciemus.

Questio uero est inuita consciū hois confessio. Cum nobis igitur utile fuerit ea uehementē efficere: dicendum erit: ut priuatim qdem hoies de ualde necessariis: ciuitates at de maximis rebus ex quaestionibus probationes capiunt: quodq; certior testibus est quaestio. Na testibus metiri conducit saepe qbus at quaestiones admota sint: ueritatem loq plurimū utilitatis affert. Sic. n. cruciatu celerrime liberant. Cum uero quaestiones improbare uolueris: primum qdem dicendum erit: ut quaestionibus cruciati iis: a qbus traditi sunt: hostes sunt: & propterea no nihil i heros mentiunt. Deinde quod querentibus plerunq; no uera confitent: quo magis doloribus sese eximant. Erunt etiam demonstradu no nullos liberos hoies quo celerius suppliciu effugerent: aduersu semetipsos tormentis effectos ementitos. Quobrem magis consertaneū eē seruos aduersus dnos: quo suū effugiant cruciatu emetiri q multos dolores & corporibus & animis tolerare: quo ceteri nihil mali patient: ubi metiri ipsi uoluerit. Quaestiones igitur ex his atq; hore similib' pbabilis & iprobabilis constituemus.

De iure iurando

Iurandū est cū diuina ueneratiōe dictio pbatōes exps. Cū igitur augere ipsū uoluerimus: ita dicendum erit. Nemo certe peierare uellet: cū diuini supplicii metu: tū dedecoris apud hoies: eritq; subdēdū latere hoies posse: deos at no posse. Cū aduersarii uero ad iurandū cofugerint: si extenuare id uolu erimus: demonstrandū erit eorundē eē hoium: ut male agant: & pierare no curēt. Na q facinorosus deos late putat. hic neq; peierās suppliciu se ire sortitū putat. Et iurandū qdē eodē mō: ē reliq; antedicta tractauim' plane dicēdo nobis suppetere: Sumati at ois pbatōes quēadmodū pposuimus: iā pcurrim': dedim' q no eā uim solū: q eaq; qlibet hēret: uerū ē qd iter se differūt: & quo pacto iis uti cōueniat oñdim'. Nūc at edocebimus de reliqs pibus: q & triū spēz sunt: & in oēm orationē plurimū decoris & utilitatis afferunt.

De hoc cupatōe

Praeoccupatio igitur est qua & auditorz existimatiōes & eoz q cōtradicturi sunt uerba pueniētes obuias difficultates remouebimus. Auditorz ē existimatiōes hoc sunt mō pocupāda. Admirant' at alii q fortasse uestz: qd ipse iuuenis ita de rebus magnis uerba facere aggressus fuerim. Et rurū nemo sese mihi difficilē obuiā offerat: quod de his sim uobis rebus cōsultaturus: de qbus alii qdā audacter apud uos loq cūctant'. Quā igitur moleste auditoribus latenti sunt sic pocupādo cās teras oportet: qbus recte facere cōsultādo uideare: utpote q demōstres oratoz inopiā piculoz magnitudinem aut publicā utilitatē: aut aliā hu insmōi cām q auditorz indignatiōe soluturus sis. Quod nihilominus auditores turbent: breuiter dicendū ē uel tanq; in sentētia uelut in cōmentatiōis figura: quare omniū absurdissimū uenire qdē tanq; ea hisce de reb' cōsulturos: q optima sint. Nūc at qd qdem uolūt eos audire: q sentētia dicunt: arbitrari pulchrā cōsulere posse. Et rurū honestū est: aut ipsos assurgentes sentētia decere: aut dicentes audire: qcunq; ex su sfragiis facere ipsi cēsuerint. Deliberatiō igitur in genere sic est: & pocupationibus utēdū & tumultibus occurrēdū. In iudiciali at pocupationibus utemur quēadmodū ē in pdictis. Occurremus at tumultibus sigdē in orationū principiis fiant. hoc mō. Nōne igitur absurdū ē legulatore qdē iussisse duas oratiōes aduersarioz cuiq; reddendas: uos at iudices ex lege iudicare iureiurādo astringi: deinde ne unā qdē orationē: quā tāta cōsiliū uim hēt. ut in ea audienda rectissime sitis sentētia latenti. Vos at in his audeo negligentes esse ut cū neq; ipsa dictionum initia ptuleritis: iā oia accuratissime didicisse existimeris: & alio modo q no absurdū est: legulatore qdē in pari sententiaz numero imparare reo uictoriā dari. Vos at usq; adeo cōtra de his sentire: ut neq; in simulationi reos respondētes audiatis & illū qdē ob maius eoz piculū hanc ipsis prerogatiuā atq; priuilegiū inserendis sententiis impartiri. Vos autem contra his qui ullo sine periculo accusatum ueniunt neq; contentiosos: neq; ptnaces esse: eos uero q cum metu piculoq; criminibus respōdēt: clamorib' coreipe atq; perterret. Siquidem igitur in orationum initis turbe fiant: hoc pacto erit iis occurrendum. Quod si indictionis progressu dicētē turbauerit: siquidem pauci qdam id agāt: erūt ii corripendi: dicendūq; ipsoz profecto eē iustitiaz: ut sese nūc ad audiendum praestent: ne aliis recte iucandi impedimento sint: cū uero audierint: ut tunc qd libuerit faciant. Sin multitudo ois tu multuetur: non ipsos iudices sed ipsum te corripias: oportet. Na si illis molestus fue

ris: irā in te contrahes. Si te uero accusaris ac dixeris deliquisset: ut ueniā consequare: facile præstabis: Opus est et iudices depræcemur: ut nos dicentis benigna audiant & quæ rege clam sententiam sunt laturi: iam pspiciam mentē ponat. Et autē breuiter complectamur: turbis summam occurem⁹ uel sententiis uel cōmentatiōibus: ostendem⁹ q̄ turbantes: aut iusto aut legitimo aut publico utili aut honesto repugnare. Ex hisce nā q̄ maxime fit: ut auditores a tumultibus acquiescant. Quomodo igitur præoccupationibus apud auditores utendum sit: & quo pacto turbis occurrendum ex antedictis cognoscemus.

Quæ at ab aduersariis uerisimiliter dici poterunt rursus quomodo præuenienda sint demonstrabo. Fortesq̄ suam deslebit inopiam: cuius non ego q̄dem sed cuius mors erit causa. Et rursus audio ipsum & hoc illudq̄ dictare: in superiore ergo oratione: quæ aduersarii dicturi uideantur: si præoccupatio & soluere & infirmare oportet. Etenim tā & si firmissima sunt quoq̄ insinulamur: non itidem magna iis qui iā antea audierint: uidentur. Quod si secundæ in dicendo partes nobis date fuerint: & aduersarii quæ dicturi sumus præoccuparint: ea rursus contra anticipando ita a nobis soluenda sunt. Hic autem ne dū multa de me mentitus apud uos fuerit: sed certo sciens sese a me redargutum iri meam orationem occupatio calumniæ dedit: ne eam quam oranti sibi præstiteratis: in me audiendo attentione sitis: uel ne ipse orationem habeam apud uos ob eam quam hic de me prius calumniam habuerit. Sed plane puto oportet uos meam dictionem ex me ipso potius q̄ ex aduersario meo cognoscere: & si hæc ab eo sunt prius dicendo insinulata: quas non mediocres dixerim esse coniecturas cum nihil nunc sani dicitare. Vtetur autē & Euripides in Philote pulcherrime hac specie hoc modo. Dicemus ipsi licet & hic nostram putet iam perdidisse dictionem suggerens iniuriā fuisse. Verum ex me meas res disce: sese pandet: hic de se loquens. Quenadmodum igitur præoccupationibus & erga iudices & erga aduersarios sit utendum ex his sciemus.

Euripidē

Postulata uero in orationibus sunt: quæ auditoribus oratores postulant. Horum autem alia sunt iusta alia uero iniusta. Iniustum quidem postulatum est per quod his quæ loquimur attentionem præstari: ac benigne audiri petimus. Iniustum uero quo secundum leges nos tuari: ac nihil præter leges in nos decerni & casibus ignoscendum postulamus. Siquidem postulatum præter leges fuerit iniustum. Si uero secundum leges fuerit iustum dicitur. Postulata igitur sunt huiusmodi: ipsorum autem differētiās diuisim⁹ quo & iustum & iniustum postulatum dignoscetes non inepte iis uti possumus & ne nos aduersarii lateant cum iniusti quicq̄ a iudicibus flagitant. Et de iis quidem & ex antedictis scire poterimus.

de postu
latis

Iteratio autem est breuis admonitio. Ea uero utendum est cum circa partium tum circa totius orationis exitum. Iterabimus autem summam uel rationando uel interrogando uel enumerando uel eligendo. ipse at unumquodq̄ quale sit: demonstrabo. Rationari igitur est huiusmodi: Ambigo at ipse q̄dē qd si fecerint: nisi uos plane antea reliquissent. Arguebat at aduersus hanc urbem nostrā cum exercitu pcessisset. Nihil uero eorum unq̄ quæ spondidissent: factitarunt. Itaq̄ rationari est huiusmodi. Enumerare at tale est. Demonstrari at ipsos q̄ priores societatem soluere q̄ primum nos sunt adorti: quo tempore aduersus lacedæmonios bellum gerebamus: q̄ maxime studere urbē nostrā in p̄dā uertere. Enumerare igitur est huiusmodi. ex electione at admonere est huiusmodi. Recordari oportet contigisse nobis: ut posteaq̄ societatem cū his iniuriā nihil unq̄ mali ab hostibus passi sumus. Nam cū sæpenumero nobis auxilio uenisset: lacedæmonios q̄ nostræ agge deuitarent: propulsaret. Multas et pecunias et hoc tpe ad nos deferunt. Ex electiōe igitur hoc modo admonemus. Ex interrogatione uero hoc modo. Libenter at ex istis querere: qd uobis p̄ cōuentis haud soluunt. Ne q̄ n. indigētis se dicere audeant: q̄ppe q̄ tantū pecuniæ & hoc solo quotannis accipisse demōstrent. Neq̄ dixerit quidem multum aris circa reipub. consūpisse. Prorsus. n. minores impensas: q̄ reliqui omnes insularum pertulere. Ex interrogationibus igitur hoc pacto tractabimus.

De itera
tione

Ironia uero quā tū simulandi: tū dissimulandi cauillationē uocamus: est cū aliud dicimus: & aliud dicere simulamus. Eius at forma sit huiusmodi: ut in antedictis breuiter cōmorādo p̄stam. Nequa quæ uero dicere oportet mea inia: ut hi q̄ multa se bona factitasse p̄dicāt: malis plurimis ciuitatem affecerint. Nos uero q̄ ab his ingratitude carpinur & his auxilio saepe fuerimus & iniuriā nemini intulerimus. Cū igitur aliqd simulamus omittere: eo qd breuiter dicimus: hoc pacto admonemus. Res uero contrariis nobis appellare ita sit: hi q̄dem p̄bi uiri multoq̄ maloq̄ socii extitere: Nos at ignaui plurimoq̄ fuim⁹ bonoq̄ augores. Ex his igitur breuiter admonētes iteratiōib⁹ utemur. & circa singulaz p̄tiū & circa totius orōis exitū.

Ironia

Quæ autē facere dicēdū: & pro arbitrio orationis prolixitate utēdū sit: rursus exponemus. Hic igitur facere dicendi locus est: siquidē cōmentationes totas medialue dixerimus. Ita ut quod reliquū ē: medium auditores ipsi comprahendant: quo locis & sententiis uti conuenit. Opus est at in totā orationē facetas hæcē dispartiamus: uerba commutemus: neq̄ eandem sp̄ in eandemq̄ sententiā frequentis afferamus. Est hoc pacto nostra cum is apparebit oratio. Qui uero dicendi prolixitate uti uoluerit: opus ē: rem diuidat. Et quæ qualibet in parte insinuat: quamq̄ naturam sapiant: edocet: eorumq̄ usum omnē tum proprium tum cōmunē & ipsas causas enarret. Quod si longiorem quoq̄ uoluerimus orationem efficere: pluribus nominib⁹ circa singula utendū ē: eritq̄ singulis in orationis p̄tib⁹ iterandū: & iterationē ipsā paucis absoluēdū. in fine uero orōnis hæc oia de q̄bus singillatim dixerat: cōgestim ponas ac de rebus omnibus dicas: cōuenit. hoc igitur modo prolixiores reddi orationes poterunt. Qui autem dicendi uoluerit breuitate uti oportet: totum ne gocium uno uocabulo cōplectat: & hoc maxime qd in ipsa re breuissimū in sit. Opus ē et paucis uti copulis

De face
tiis

plurima uero coniungere. Nominibus ita uti ut una dictio duabus seruiat rebus. Eritque frequens illa iteratio eptinus amouenda: & in orationum dūtaxat finibus iterandū. Et hoc qdē mō breuis poterimus orōnes effice re. Quod si mediocritate uti in dicendo uolueris ptium maximas delegēs & hisce uerba facias: oportet: Est etiam medius utendum nominibus: quā. s. neq; longissima neq; breuissima neq; multa de aliqua una re sint sed medioeria potius. Oportet & epilogos ex intermediis ptibus neq; oīo auferri: neq; ubiq; rursus inferri. Sed quā maxima auditoribus nota esse uolueris in his maxime ad finem iterationibus uti conuenit ex hisce igitur quādoq; libuerit: prolixitate uti in dicendo quibimus.

De face/ta orōne

Quod si facerem uolueris orationem scribere: permaxime tibi obseruandum est: ut uerborum morel hominibus similis queas reddere. Id autem efficiet: si q magni q curiosi: q mediocres sunt morel cōfideraris. De his igitur poteris hac uia cognoscere: de nominum uero compositione iam declarabim⁹. Est enim etiam hoc apprimē necessarium.

de nomi/num cō/positioe
Positio/nes tres

Primū igit figurā noīum sunt tres: simplex cōposita & trāsiata. Eodē ē mō positioes sunt tres: Vna qdē: q in uocalē cōnexionibus terminat: & a uocali incipit. Secunda uero q a muta incipiens in mu tam definit. Tertia at q mutas uocalibus iungit. Item ordines sunt quattuor: quoz unus similia noīa aut inuicem collocata aut dispgit. Alius uero q eisdē rationibus utit: aut inuicē mutat. Tertio uero q uno mul tisue nominibus rem appellat. Quartus at ordo est: quo gesta negocia nominamus aut preterimus: quo igitur pacto pulcherime orationis filium texendum: sic nunc edocebimus.

Quō fit/ texendā oratio

Primū qdē interpretationē ipsā in duas ptis distribuere: deinde cōuenit dilucide dicere. In duas ue ro ptes interpretationē distribuimus: hiscemodis. Vno quod ipse pōt. & hoc & aliud. Secūdo qdē hic qdē haud pōt. alius at pōt. Tertio qdē hic & hoc & aliud pōt: Quarto qdē neq; ipse neq; alius pōt. Quinto qdē ipse qdē pōt: alter uero nō pōt: Sexto qdē ipse qdē altez pōt: alius uero nō pōt: altez hōz at unū quoz ex hisce pspicies. Quod & eni ipse pōt & hoc & aliud huiusmodi est. Ego at nō hāz dūtaxat rege au ctor uobis extiti. Verz & Thimotheo q aduersus uos esset expeditioes ducturus: impedimēto fui. Quod ue ro hic nō pōt: alter at pōt tale est. Ipse qdē nō potis est: q p uobis legatioe fungat: hic uero q spartiataz ciui tati amicus ē: facillime apud eos quā uultis queat efficere. Quod hoc at & hoc & illud ē huiusmodi. Nō at bellis solū hic se robustissimum: & fortissimū prestitit. sed & cōsiliis ciuū cedit nemini. Quod at neq; ipse ne q; alius pōt tale ē. Neq; ipsa parua munitus manu hostes queat: neq; alius qsq; ciuū expugnare. Quod uero ille pōt: ipse at neq; est huiusmodi. Nepe hic corporis ualet uiribus ego uero sū corpore imbecillus. Quod at ipse aliud pōt: ille uero nō pōt aliud huiusmodi est. Egdē ipse q clauo & gubernaculis prāsim ualeo: hic at ne q; q remo utat: potis est. Figuras igit interpretandū in duas ptes facies hoc modo. Oibus in rebus idem mō dus seruandus est: quibus autem rebus dilucide tua reddatur oratio. Id rursus est considerādum.

de orōne/ dilucida

Primū qdē quodcūq; dixeris propriis suisq; noibus appella & qdē ambignū fuerit: euitato. Caue as ēt portet: ne uocales deinceps ponas. Aduertendū ē praterea: ut quos articulos uocat: oportune & apte locos. Itē cōsidere: opus est: ne confusa sit: neq; pturbata noīum compositio. Talis. n. oratio & obscura est & cognitu difficilis cōiunctionibus uero quascūq; ante dixeris cōsequētis reddito copulas. Cōiunctioes aut cōiunctionibus reddere ita fit. Ego qdē ad quod temporis dixeram affui. Tu aut qū te uentuz dixeris: nō uenisti. Itē cum eadem cōiunctio cōsequens sit. Tu & enim & illoz auctor extitisti & hōz auctor ipse tu: de cōiunctionibus igit qdē cum est: ex qbus licet: & reliqua quazq; coniectari. Ipsa uero noīum structura neq; cōfusa neq; pturbata fieri debet. Et confusa qdem est huiusmodi sicuti cum dixeris. Graue est hunc uerberibus afficere. Nam obscurz esset: q esset eadens: q si ita dixeris. Graue est hunc uerberi bus ab hoc affici perspicuam reddes orationem. Structura igitur nominum confundere tale est. Ut autem ad uertas quo pacto articuli ipsi tempestiue apteq; addantur: ex hisce tibi liquidum fiet. οὐτος ο ἀνοππος του τον τον ἀνδρωπον ἀδικει hic ipse hō hunc ispum hoīem iniuria afficit. Nūc. n. interiecti articu li dilucidam faciunt dictionem: exempti uero obscuram apud grācos efficiunt. Contingit autem & aliquan do contrarium. Quā igitur in articulis seruari conuenit huiusmodi sunt. Vocales autem iuxta inuicem ponē de non sunt: nisi aut aliter obscura reddatur oratio: ut replicatio quedam aliaue segregatio fiat. Ambigua uero fugere ita quibimus quādam nomina diuersis seruiunt rebus. sicuti ludus quem ludemus & ludus scho la. Oportet autem in huiusmodi nominibus semper id complectamur: quod proprium est significatum. Et di lucide quidem in nominibus si hac fecerimus: loquemur. Ex superioribus uero prāceptis in duas partes inter pretationes distribuem⁹. De contentionibus autem & comparibus & similiter cadentibus iā dicere aggredi amur. Nam: & his quoq; nobis opus erit. Est igitur cōtentio: quā contrarium nomen simul & uim oppositis rebus habet: aut horum alterum quā igitur contrarium nomen simul & uim habet huiusmodi esse poterit. Non. n. iuris est hunc meis rebus usurpando locupletari. Me uero meis priuatum rebus pauperiā ita prāmi. Cotentio uero nominibus solis erit huiusmodi: Det. n. locuples ac scelix pauperi & egeno. Vi autem contē tio hac sit: Ego quidem hunc aduersa ualitudine laborantem curauī: hic at mihi maximoz auctor maloz ex titit. Nā hoc loco nō in noibus sed in ipsis rebus contrarietas est. Quā ergo & ui & noie contentio fuerit: ea erit longe pulcherrima: reliquā uero contentiones duā sunt. Cūpar at ē: qn duā pares enunciant clausula pa res at ē poterit multā ēt pue clausula paucis magnis & pares magnitudine pibus numero. Figurā uero hēt cōpar huiusmodi. Aut pp pecuniāz iopiā: aut pp belli magnitudinē. hā nāq; clausula neq; similes neq; cōtra/

De con/ tētiōib⁹
& com/ paribus
& simili/ ter cadē/ tibus
De com/ par

ria sed tñ inuicē pares sunt. Similiter uero cadens ē. qđ cōpari qđ maius ē. Nō. n. pares solū clausulas uerū & similes & similibus efficit uerbis. Est autē huiusmōi qđ te decet oratiōis imitatio tantū ad sit delectatiōis machinatio. Maxime uero similes fieri oportet exitus dictionū. His nāq̄ uel in primis efficit similit̄ cadēs Similes autem dictiones sunt ex similibus syllabis: in quibus plurime litteræ eadem sunt sicuti militib⁹ nullis ualet: & uiribus multis caret: quæq̄ uero extra artē posita sunt: ea ultro idipsum demōstrabunt.

de simili
ter cadens
te

Ed de his hactenus satis & enī iustū & onestū & utile reliquaq̄ & ipsa quæ sunt tenemus: & unde his affluamus ex antedictis plane cognoscimus. Eodē autē mō q̄ sint amplificatiōes extenuatiōesq̄ & ex quibus hæc locis desumant: intelligimus. Identidē uero & præoccupatiōes & postulata ab auditoribus & iteratiōes & facecias & orationū prolixitates & ipsius interpretatiōis structurā oēm scimus. Qualobres cōem oīum spēz uim atq̄ differentiā ipsazq̄ usum oēm si ex antedictis tenuerimus: assuescerimus facile nos metip̄os q̄ his oībus pro artis præceptis exercitati abūdemus. Et ad iumētī ex ipsis plurimū tū dicendo tū scribēdo cōsequamur. Igit̄ p̄cepta cāz hoc pacto accuratissime p̄ ptes distribueris. **V**t atq̄ una quæq̄ specie ad humani corporis effigiem uerba locari conueniat: & quæ sint circa orationis partes obseruanda: & quomodo iisce partibus sit utendum rursus ostendam. De exordiis igitur dicendum est prius: **E**a uero septem speciebus communia sunt: & omnibus in negociis congrue dici poterunt.

Enume/
ratio

Exordiū ē ut cōpendio dixerim: oratio quedam: quæ rebus iis: de quibus reliqua futura ē dictio: summam expositis auditorē animos ad attentionē idonea: & quo ad fieri dicēdo pōt: ad beniuolentiā nobis cōparat. Hæc. n. p̄ exordium p̄stari cōuenit: quō autē eo utamur. primū qđ deliberatiuo in genere & in suadendi sp̄tiem ostendā. Cū rem igit̄ auditoribus preponere ac ligdā facere uoluerimus: fieri poterit hoc mō. Surrexi: ut quo pacto p̄ syracusanis bellādū sit cōsulā: uel hoc mō: Surrexi: ut qđ sententiā: dicam: quoniam deceat nos Syracusanis auxilium ferre. Hoc igit̄ mō summam rem exponemus. Qui uero ad attentionē exhortemur scire & hisce poterimus: si nos ipsi animaduertimus: quibus & uerbis & rebus ad audiendā sententiā attenti sumus. Nempe his sumus attentī: cū de magis uel terribilibus uel ad nos p̄inētib⁹ rebus consultamur aut cum orātes ipsi demonstraturos se dixerint: iusta illa esse & honesta & utilia & facilia & uera: ad quæ nos gerenda exhortant. Aut cum nos rogauerint. se attente audiamus. Quenadmodum igit̄ ipsi aliis solemus. Ita & nos si quæ ex premissis cōmodissima in presentem rem fuerint: delegerimus: eaq̄ auditoribus perspicua reddiderimus: eos nobis attentos faciemus. Ad attentionem igit̄ ex his auditores exhortamur. Beniuolentiā uero cōparabimus: si considerauerimus primū: quo in nos animo ipsi sint beniuolo ne an in festo aut neq̄ bono neq̄ malo. Si beniuoli ergo fuerint de beniuolentiā dicere sup̄uacaneū cedat. **V**eget̄ si oīo id facere uoluerimus: oportet paucis cum dissimulatiōe quadā id fieri hoc modo. Quāta sit mea in hanc urbem beniuolentiā: utq̄ sæpenumero suasu meo quæ factū essent utilia gesseritis: & qua me p̄terea ad cōmunia cūmoda præbeo iustitia: quippe q̄ publicazq̄ magis q̄ priuatazq̄ mihi rege habendā rationem cē fuerim: nequaquā a me dici opus existimo. hoc. n. nobis p̄spicuum ē & cognitū. **V**eget̄ quod & nunc si fidem adhibere mihi uolueritis: consuletis in rem pulcherrime: hac de re ut nos edoceam: dabo operā. Hoc igit̄ modo eos qui bono sunt in nos animo in consultationibus beniuolentiā admonebimus. Si uero auditores neq̄ nobis in festi sunt neq̄ beniuoli: dicendum est: & iustum esse & conducibile: eos iis ciuib⁹ beniuolos fieri: q̄ nullum sui dederunt experimentum. Deinde oportet laude auditores demulcere: quod iuste & grauius quæ dicuntur: iudicare consueuerit. Item & extenuatiōes afferēdā sicuti si dicatur. Surrexi non tam ulla dicendi uel elegantiaue confusus q̄ existimans ea a me narrari: quæ ad communem utilitatem commodumq̄ accedant. Cum igitur auditores neq̄ a nobis alieni neq̄ beniuoli uobis sunt: ex huiusmodi rebus beniuolentiā captabitur. **S**inat̄ calumniā obnoxii apud auditores fuerint: necesse est: aut ipsos in sese aut res de quib⁹ dicunt. aut ipsā demum orationem calumniā continere: hæc autem calumniā: aut ex præsentī aut ex præteriti tempore trahuntur. Ex præterito quidem tempore si qua improbitatis suspicio de aliquo habeatur. Primum in auditores p̄ occupatione utendum est: atq̄ dicendum ita. Neq̄ ipse quidem ignarus sum me apud uos calumniā affectum esse. Sed omnem ego de me in simulationem falsam esse demonstrabo: postea summam enumerando in exordiis dicendum erit: si quid in rem tuam oratione complecti queas. Et aut uituperanda iudicia: necesse n. est: siue publice siue priuatim calumniā de quo pia facta sit: uel esse uel fore iudicium: uel nolle accusatores iudicium sumere. **E**ritq̄ dicendum ut iudicatum iniuste fuerit: quodq̄ inimici nobis hoies nocuerint. Aut si minus hoc uerisimile uisum fuerit: dicendum erit satis id esse debere quod minus tunc ex sententiā nobis esse rit. Iniustum autem esse: cum res iudicata iam fuerint: rursus easdem calumniari. Si uero celebre sit iudicium futurum: tñ paratum plane dicito: qui ad insinuationes in hoc ipso pulcherrimo confessū respondeas. Et quid aduersus rep̄. p̄ iniuriam patrauisse: demonstreris: te morte multatū iri: **S**inat̄ accusatores minus in causa p̄stant: eodem oportet uti coniectura: quoniam falsam de nobis calumniā detulissent. desistunt causa. Nō. n. consentaneū uidebit̄. nolle eos iudiciū cape: q̄ uerā accusatiōne detulerint. **V**sq̄ uero in calumnias acerrime ē inuehendū dicēdūq̄ q̄. trux & cōis & multozq̄ malozq̄ cā. **O**stēdat̄ quoq̄ oportet p̄ multos iā iniuste p̄ calūniā petisse. **I**tē monēdū stultū eē eos q̄ de rep̄. cōsultāt. nō q̄ ab oībus dicunt̄ audire. & quod utile sit: animo uoluntate: sed aliquozq̄ insinuationibus cōmoueri. **C**ōe facias atq̄ pollicearis oportet: ea te de quibus consule re sis pollicitus & iusta & utilia & honesta demōstratuz. **E**os igit̄ quozq̄ ex præterito tpe calūniā delata sit cōuenit hoc pacto in simulatione in cōsultatiōibus soluere. **E**x p̄senti uero tpe oratoribus calūniā solet afferre

De exor
diis

primū qdē atas ipsa: nā siue oīo iuuenis siue senior cōcionat: auditores moleste ferūt: huic. n. nōdū incipere: illi uero iam q̄scere deoz eē putāt. Deinde si crebro orationē hēre cōsueuerit. **Hic. n. importunus uidet eē.** Et si nunq̄ antea orationē habuerit. **Nā & hic alicuius priuati cōmodi gratia p̄ter consuetudinē uidet cōcionari.** Ex presenti igitur tpe huiusmōi poterunt in illū infimulationes fieri: q̄ apud cōcionē orauerit. **Sed cā de his afferat: necesse ē.** A iuniore qdē ex cōsultatiū inopia & ex eo quod suū esse potissimū uidet: quenadmodū si dixerō de ludicro lāpadarchiæ uel de **Gymnasio** uel de armis aut de eqs aut de rebellica. **Hoz. n. nō minima pars adheret iuueni.** Dicēdū ē at: quod tāetsi nonū iuuenis p̄ eratē prudēs eē p̄t. uege natura & diligentia q̄ dā certe p̄t: ostendendū est etiam qui aliqui imprudenter gesserit: aduersum calūm libi priuatim dari. **Affectu** uero cōmunem esse utilitatem cū reliqs. Iuuenis igit̄ ex his atq; similibus argumentabit̄ senior at argumētat̄ & ab inopia cōsultantiū & a facultate sua: p̄terea & a magnitudine & nouitate piculoz & ab aliis huiusmodi rebus. **Crebro** autem dictionem habere consuetus ab experientia argumentabit̄: & ab eo: qd̄ turpe sit: non eum sententiam nunc dicere: qui antea consueuerit. **Non** autem consuetus argumentabit̄ tū a piculoz magnitudine: tum ab eo quod necesse oīo sit eū q̄ ciuitatis est particeps: de his q̄ in presentia agūt sententiā dicere. **Est** igit̄ in infimulationes q̄ in concionibus circa hoīem fiunt: hoc pacto refellere studebimul.

De infimulationibus circa rem

Hunt at̄ circa rem: cū q̄ nihil neq; iis a q̄bus nulla simus iniuria lacessiti: neq; iis fortiores potentioresq; sunt p̄nocendū eē: cōsultat. aut pacē turpē fieri p̄suadet: aut circa deoz immortalū sacrificia q̄ minimos effici sumptus monet: aut huiusmōi q̄c̄q; narrat oportet aut in huiusmōi rebus p̄occupatio ne prius ad auditores uti: quaz cām aut in necessitatem aut in fortunā aut in tpa aut in aliquod cōmodū referamus: dicamusq; nō cōsultantibus qdē esse: sed rebus potius huiusmodi causam ascribenda: hoc igit̄ modo eas quaz circa rem sunt: infimulationes a cōsultantibus remouebim⁹.

de infimulationibus circa orationem

Oratio uero ipsa in concionibus solet infimulari. **Cū** at̄ p̄lyxe aut nimis prisce aut minus p̄babiliter dicat̄: & si qdē lōga fuerit in rege multitudinē cā ē referenda. **Si** prisca sit: doceatur oportet. **Nunc** ipsā tepestiuā eē. **Si** at̄ minus p̄babilis sit: pollicearis oportet: eā te uerā in dicendi p̄gressu demonstratuz. **Cōsultatiōes** igit̄ ex his rebus principio cōstituemus: quo uero utamur ordine aīaduerti cōuenit. **Si** qdē nulla p̄sus infimulatio sit: neq; nobis neq; orōni neq; ipsi rei a p̄positiōe cōtinuo ē inchoandū. **Attēte** at̄ quaz dicuntur humaneq; audire ad postremum exhortabimur. **Si** uero aliqua sumus ab illis q̄ ante dixerūt infimulatiōe p̄uerti post anticipatā auditoroz opinionem eoz quoz in simulatiū fuerimus: & respōsiones & causas breuiter in medium deferentes ita proponemus: & auditores ad attentionem exhortabimur.

Exordia quidem in consultationibus hoc modo sunt constituenda.

Postea uero necesse ē: aut res gestas a nobis renūciari referriue aut res p̄sentis diuidēdo exponi: aut quaz future sunt: iam p̄dicari. **Cum** igit̄ de legatione sit nobis renūciandum: oīa quaz dicta fuerint dilucide narrare oportet quo primum quidem grauitatem oratio p̄ se ferat. **Hac. n. renūciatio** solum erit. **Nulla**q; alia orationis figura incidet. **Deinde** siquidem nobis ex sententia minus res contigerit: non nulla id negligentia nostra: sed alia quadam causa accidisse auditores existiment. **Si** uero ex sententia contigerit: non casu aliquo sed nostra diligentia & industria id factum opinetur. **Hac** autem eo facilius credunt: si quoniam gestioni negotiorum nequaq; interfuerint: nostram in oratione negligentiam promptitudinemq; prospexerint: ut pote qui nihil omittamus: sed unumquodq; quā accuratissime referimus. **Cum** igitur legationem renūciemus: his causis singula quazq; quo pacto gesta fuerint: renūciari oportet. **Cum** uero ipsi concionantes aliquid p̄teritum narramus: siue etiam presentia exponamus: siue p̄dicamus futura: necesse est: ut unumquodq; horum & breuiter & dilucide & non sine probabilitate faciamus. **Dilucide** quidem ut quaz dicuntur comprehendere queant: breuiter autem: quo quaz dicta fuerint: memorie auditores teneant. **Probabiliter** uero: ne ipsi auditores priusq; probationibus atq; iuris partibus nostram orationem confirmauerimus: nostras iam narrationes falsas esse reprobent. **Dilucide** igitur exponemus: aut a nominibus aut a negociis: a negociis quidem: si non ea perturbate exponamus: sed rerum ac temporum ordinem seruemus. reliqua non deinceps colloquemus: & si neq; eo de quo dicere coeperimus: relicto negotio in rem aliam transeamus: a negociis igitur hoc modo dilucide narramus: **A** nominibus uero si q̄ maxime idoneis rerum nominibus negocia appellemus: & si non ambiguis utamur: neq; perturbate ipsa colloquemus: sed usq; coherentia deinceps ordinemus. **Dilucide** igitur exponemus: si hac diligenter obseruauerimus. **Breuiter** uero narraui poterimus: si tum ex negociis tum ex nominibus ea remouerimus: quaz nō sint dictū necessaria. **Et** ea solum complectemur sine quibus obscura reddetur oratio: & breuiter quidem hoc modo exponemus. **Probabiliter** autem a nobis narrabit̄ si ad ea negotia quaz minus uerisimilia uidentur: causas attulerimus. quibus illa non absurde gesta uideantur. **Si** qua uero oīo incredibilia contigerint: ea relinquamus: necesse est. **Si** at̄ necessaria sunt: quaz dicantur: ea te scire ostendas. oportet. **Sed** ad cōsultationis partem qua cum illa implicata sint: dicenda referuare. **Oratiōis**q; progressu id te uerum demonstraturum polliceri: ea usus argutia: quod quaz prius dicta abs te fuerit ea prius uera iustaq; demonstrare: q̄ aliud huiusmodi quicquam uelis. **Et** hoc quidem modo iis quaz minus uerisimilia sunt. medebimur. **Ut** autem summam una oīa complectamur. & renūciando & exponendo & p̄dicando ex iis omnibus quaz attediximus. dilucidias breuis & probabilis narrationes faciemus.

Eas autem tripliciter ordinabimus. **Nam** siquidem ea de quibus dicimus: pauca sint auditoribus cōgnita. exordio narrationem coniungemus. ne pars hac sepatim posita breuis admodū fiat. **Cum** uero

ro negotia & permulta & incognita sint ad unūquodq; coniunctas narrationes faciemus: easq; iustas & uti-
lis & honestas ostendemus: quo non mō in narrandis rebus occupati simplicem & non uarietate quadā in-
signem orationem faciamus. **Vege** & audiroge aīos capiamus. **Sin** autē negotia mediocria & minime nota o-
pus est uel renūciationē uel expositionē uel prāditionē in exordio uno & eodē quali corpore collocem⁹:
hoc at faciemus si a rege initio ad extremū usq; narrando prosequamur: & nihil aliud cōplectamur. **Sed** ipsa
negotia expedite declarem⁹: quē ad modū igitur in exordio narrationes ordināda sunt. Ita scire poterimus.

Quinceps autem confirmatio sequatur: necesse est: p quā prānarrata negotia ex probationibus & iustis
& utilibus sicuti nos demonstraturos polliciti sumus: cōfirmabimus. **Cū** igitur coniunctas narratio-
nes facere oportet probationes: in cōsultationibus q̄ cōmodissime ducuntur a rege consuetudine ab
exēplo a cōmemoratione & ab ea: quā de oratore sit apud oīs: opiniōe. **V**tendū est et si qua ex aliis proba-
tionū partibus inciderit. **Ex** uero sic sunt collocāda: **Primū** qdem dicētis opinio: **Sin** id minus poterimus: re-
rum cōsuetudines ordinabimus: demonstrabimusq; & hęc quā dicimus uel & his similia hoc mō fieri cōsue-
se: deinde uero exempla efferemus. **E**t si qua est cum iis: q̄a nobis dicunt: similitudinē adducemus. **Ea** autē exē-
pla capiamus: oportet: q̄ tum rei cōgruant: tū ipsi auditoribus uel loco uel tpe sin p̄xima. **Sin** autē secus sint:
debemus ex aliis quā maxima & notissima sint: accipere. **P**ost hęc uero sententiis utendum est. **O**portet autē
eas partes: quibus probabilia & exēpla tractata fuerit: in fine cōmentationibus & sententiis terminemus. **E**t p/
bationes quidem hoc mō ad negocioge confirmationē adducemus. **S**i uero narratis rebus cōtinuo sit fides
adhibita: probationes ipsas relinq̄mus. **E**t a iusti & legitimi & utilis & honesti & iucundi & facili & possi-
bilis & necessarii partibus antedicta negotia confirmabimus. **E**t siquidē iustū inest: id primū collocabimus.
Et per hoc perq; huic simile & p contrariū & per iudicatum iustum enarrabimus. **E**t similia iis iustis de qui-
bus loqueris: exempla sunt afferenda: habebis autē p multa exēpla: tum ex iis quā priuatim apud singulos iu-
sum existimantur tum et ex iis quā in ipsa urbe ubi orationem habes: tum demum ex iis quā in aliis urbibus
iusta duci solent. **Cū** uero hęc oīa hoc modo pcurrentes narrauerimus. **I**n ipsiusq; iusti sine sententiis cōmē-
tationesq; moderatas & libiūnicem distinuitur: siquidem ea pars longa sit: eiusq; meminisse uo-
luerimus: paucis iterabimus. **Sin** autem mediocris sit: cōmemoreturq; tunc ubi eam finierimus: aliam quoq;
partē adiungemus. **E**st autem id huiusmodi. **Q**uod iustū quidem est auxilium nos ferre **Syracusanis**: satis ex
iis quā dicta sunt: demonstrandū existimo. **Q**uod autem etiam id nobis conductuge sit: enitar edocere. **E**t cū
rursus eodem modo ut de iusto factitaras utile percurreris: & eius extremam partem uel breuiter iterando uel
sentendo absolueris. **I**dem aliam partem quācumq; tibi in manu fuerit: adiunge. **H**oc igitur modo aliam alii
partem addere & orationem contexere opus est. **C**um hęc uero omnia prosecutus fueris quibus ea quā per-
suades confirmari queas. **O**portet in his de omnibus summam cum cōmentationibus & sententiis colori-
busq; demonstrare: non ea effere & iniustum & perniciosum & turpe & triste admodum fore. **C**ōtra uero
summam addendum est: & iustum & utile & honestum uoluptuosumq; futurū: si hęc ad quā eos exhor-
taris: effecerint. **V**bi uero iam satis abundeq; sententię grauitate usus fueris: quā persuades: cōclusionē ter-
minabis. **E**t hoc quidem modo quā proposita fuerint: cōfirmabimus. **P**ost hanc autem partem de prāocu-
patione dicere aggrediemur. **E**st autem prāocupatio eoge locorum: qui contra tuam dictionem haberi pos-
sent prāocupans reprehensio. **O**portet autem quā ab aduersariis dicuntur extenuare: tua uero amplificare
ueluti superius in amplificandi tractatu audieras. **O**pus est etiam conferas unum unicum tuum scilicet ma-
gis. **E**t plura pluribus & unum multis: & multa uni. **S**ic secundum omnem speciem uarietate debemus uti no-
stra quidem augendo. aduersariorum autem in firmando atq; deprimendo. **E**t hoc quidem modo prāocu-
pationibus utemur: hęc autem ubi fuerimus prosecuti iterationibus exitum terminabimus. **C**oloresq; ante-
dictos ratiocinationis uel enumerationis aut electionis aut interrogationis aut ironiæ assumemus.

Quod si ad ferendum aliquibus auxilium suaserimus. **S**ive priuatis hominibus siue urbibus paucis di-
cere conueniet. **E**t si qua iis in auditores siue amicitia siue gratia siue misericordia prācesserit in me-
dium referre congruum erit. **M**axime enim omnes iis auxilio esse uolunt qui tali animo in nos fue-
runt: diligunt enim eos: a quibus uel ab ipsis uel ipsorum amicis aliquid beneficii siue ipsi siue alii qui eis cu-
ra sunt: uel opportune suscepisse uel suscipere uel susceptum ire crediderint. **H**is autem habent gratias: qui si
ue ipsi siue ipsorum amici aut in eos aut in eorum necessarios boni quippiam opportune uel contulisse uel
conferre collaturie putentur. **S**i horum igitur aliquid unum incidat. **I**d breuiter doceamus: & ad misericor-
diam redigamus oportet. **I**d autem affatim facere poterimus: si cognouerimus solere omnis in eos misericor-
dia moueri quos familiari erga se animo esse opinentur: aut indignos calamitate suspicantur: hęc autem iis
esse ostendes quos misericordia dignos uelis demonstrare. **E**tq; demonstrandum eos inique passos: uel pa-
ti uel passuros: ubi minus iis auxilio auditores fuerint. **S**in uero hęc in illis non sunt: demonstrabis eos om-
nium bonorum inopes esse: quorum ceteri omnes aut plurimi sint participes: quique nihil unq; boni uel na-
sti fuerit: uel nanciscantur naturie sint: nisi auditores hoc tempore ad misericordiam moueantur. **E**x his
igitur auditores ad misericordiam inducemus. **D**issuadere autem ex cōtrariis. **L**ocis poterimus eodemq; mo-
do exordiemur: & narrabimus: & probationibus utemur auditoribusque ostendemus quā facere aggre-
diuntur esse & prāter leges & iniusta & perniciose & turpia & tristia & impossibilia & difficilia ac minime
necessaria. **I**n dissuadēdo uero idē dispositionis modus seruabit q̄ etiā in suadēdo. **Q**uā obrē q̄ ultro dissua-

De hoc
cupatioe

dent: disponere ita poterūt. **Qui** uero alioꝝ suasionibꝫ cōtradicere uoluerint: primū qdē ea i exordio pponere debent: qbus siue contradicūri. In reliquis uero singillatim est exordiēdum. Post singula uero p̄dictorum exordia est secundum unūquodqꝫ propositum maxime demonstrādum: minime omnium ea esse ad quā ad uersarius exortetur. Neqꝫ iusta neqꝫ quā his sequuntur. Hoc autem facies ut ostendas uel iniusta esse: quā ille narrat uel inutilia uel iis similia aut iustis contraria aut utilibus aut iis quā talia esse iudicātur. Eodem quoqꝫ modo & cetera quā inciderint: tractare debebis. Optimus igitur dissuadendi modus hic est. Quod si minus hoc facere commode potueris: ex eo quod reliqueris genere dissuadere orando poteris: **Vt** siquidem aduersarius iustum esse ostenderit: tu uel turpe esse uel inutile uel difficile uel impossibile uel aliud quoduis huiusmodi enitere demonstrare. **Si** uero aduersarius esse ostenderit: iniustum ipse & si quid aliud opportunum ad id habueris: demonstrabis: tua præterea augendo & aduersarii deprimendo facies: quemadmodum in suasionibus dictum est. **Decet** eodem quoqꝫ modo sententias commentationesqꝫ afferre præoccupationesqꝫ refellere ac breuiter ad exitum iterare. **Præterea** quoqꝫ in suasionibus ostendendum est: aut eos quibus auxiliū ferēdū suademus: hocqꝫ amicos esse: quos ad id faciendū exhortamur: aut hoc gratias iis debere: qui deprecantur: quibus uero auxiliū ferre dissuaserimus: eos uel ira uel inuidia uel odio dignos ostendemus. **In** odiū quidē adducemus: si ab illis aut ipsos auditores auditorumue amicos aut alios qui iis curā sint: mali quippiā inique passos demonstrabimus. **In** irā autē rapiamus: si uel auditores ipsos uel ipsosqꝫ amicos uel alios qui iis sunt curā indigne neglectos iniuriaue affectos ostendemus. **In** iniuriā uero cōtrahemus: si summatim indigne fortūatos extitisse aut esse aut fore. **Vel** si nullius unquā boni fuisse inopes aut esse aut futuros. **Vel** si nunqꝫ maloz qꝫ piam passos aut pati aut passuros demonstrabimus. **In** inuidiā igitur & odiū atqꝫ iram hoc mō concitabimꝫ. **Beniuolentiā** uero & gratiā & misericordiā ex iis poterimus cōparare. qꝫ in suasionibus dicta sunt. **Eas** at ex antedictis oibus contexere ordinareqꝫ poterimus. **Species** igitur suadendi & qualis & ipsa sit: & ex quibꝫ cōstet: & quomodo ea utendū sit: ex his liquido cognoscimus.

**Quomō
in genere
demon-
stratiuo
sit exor-
diēdum**

Rursum autem laudandi uitupandiqꝫ specie deinceps consideremus. **Cū** in hoc genere exordiri uolue- rimus propositiones primū ordinamus in simulationesqꝫ dissoluimus itidem atqꝫ in suadendo. **At** attentionē uero exortamur: tū ex iis: qꝫ in consultationibus dicta sunt: tū ex eo qdē mirabilia illustriatqꝫ dicamus: & eqtatem nostrā eorumqꝫ quos uel laudamus uel uituperamus: facinora demōstremus. in huiusmodi. n. causis ad plurimū non disceptationis: sed ostētationis potius cā orationē habere cōsueuimus. **Primum** autē exordia eodē modo constituemus qꝫ in deliberatiuo a nobis genere demonstratus est. **Post** exordii uero p̄ri. debemus: & ea quā extra uirtutē sunt: & ea quā in ipsa uirtute bona cōsiderantur: hoc mō. **Exter**na quidē bona in bonā ualitudinē & robur & formæ dignitatem & diuitias: uirtutē uero in sapientiā iusticiam & fortitudinē illustriatqꝫ disciplinas distribuimus: hocqꝫ at quā in uirtute posita locataqꝫ sunt: iure laudantur. **Extraria** autē subducunt. **R**obustos namqꝫ & pulchros & nobilis atqꝫ locupletes nequaquā laudare. sed dicere beatos cōuenit: his autē diligenter cōsideratis: post exordia de genere primū dictionē ordinabimꝫ. **Hoc** enim primū hoibus ac reliqꝫ aialibus claz inest uel obscurz. **Proinde** recte qdē aut hojem aut aliud tale animal ex genere cōmemorabimus. **Cū** uero aut affectum aut rem aut orationē possessionēue laudare uoluerim: nitores insignes fuerint: debemus ois ab initio ad eum usqꝫ quāue laudatū uolumus: resumere: & in singulis p̄ oratione dignū gessisse cōtingerit: primos quidē illos eodē mō prosequemur: ignauos autē atqꝫ degeneres omitteremus: ea uis cauillatione: quod propter maioz multitudinē nolimus auditoribus orationis longitudine graues effici: p̄sertim: cū nemini sit obscurz qui ex bonis clarisqꝫ parentibus nati sunt: eos cōsentanea fieri sitis maioribus nō dissimiles. **Si** autē ueteres progenitores obscuri fuerint: qui uero proxime extiterūt illustres: ab iis est laus generis capienda: dicendūqꝫ ut de illis quidē longā repetere quādam orationē superuacaneū ad modum fuerit. **Sed** si eorum laudes referantur: qui proximi his qui laudantur: extitissent: plane & hi quoqꝫ boni probiqꝫ uiri ostendentur: quodqꝫ perspicuum sit: horum maiores industrios quosdam insignisqꝫ extitisse: haud nāqꝫ uerisimile uideri huiusmodi homines honestos & bonos esse: qui ex improbis progenitoribus nati essent. **Vbi** uero nullus maioz sit splendor: dices ipsum in se generosum esse: colligesqꝫ eos omnis in genue natos esse: qui ingenitam sibi uirtutem habent. **Et** eos aliis quoqꝫ omnibus longe antecellere: qui suos progenitores laudant: permultos enim qui ex claris maioribus nati essent: degeneres extitisse. **Adde**sqꝫ quod de huius nunc & non de progenitorum præconiis agatur. **Eodem** autem modo in uituperatiōibꝫ origo generis in improbos maiores referenda est. **Et** ita laudando ac uituperando quā ad genus pertinent: ordinabimus. **Et** si quid illi: de quo loquimur: præclarum fortuna cesserit: hoc dūtaxat tuebimur: ut ea quā ætati conueniēt enarremus: & id quidem haud prolyxe. **Pueri** namqꝫ tam sua ingenio quam eorum qui ipsis præfuerint: diligitia honesti pudici sunt. **Quare** breuis de iis est habenda oratio. **Cum** hunc autem modum percurreris: habita ad posterum commentatione atqꝫ sententia debes hanc partem in adolescentis ætatem terminare. **Et** pro positione deinde facta aut eius qui laudatur: res gestas aut mores aut studia amplificabis: quemadmodum ab initio in demonstratiuo genere prius diximus. **Expō**esqꝫ ab hoc quem ipse laudes cum esset hac ætate aut per hunc aut p̄ studiū aut ex hoc aut huius gratia tunc hoc tū illud præclaz facinus gestū fuerit. **Oportet** & ceteroz quoqꝫ iuuenū p̄clara facinora colligēdo cōferre: & huius longe iis maiora esse ostēdere. **Illoz** qdē quā

minima sunt: huius at que tu laudes: que maxima sunt: enarrando. **C**ontenit autem & quae apud alios res illustres parum pro dignitate collatae fuerint: eas abs te dicendo itidem magnas demonstrari. **E**t semper res ita comparando augenda & exornanda sunt. **E**t tibi & quis iuuenis ita philosophus unquam fuit: quae uel senior magnam adeo incrementum habuerit? **E**t qui adeo robuste **C**ymnasioque labores profert: ueremur is philosophiae studium & industriae adamabit? & hoc quidem modo similitudine & collatione usi amplificabimus. **C**um uero quae circa aetate adolescentis considerant: absoluerimus: in fine huius partis sententias commentationesque locabimus. **E**t aut quae dicta sunt breuiter iterantes aut ad postremam partem finientes. **R**ursus ubi proposuerimus: quae gesta sunt ab ipso uiro quae laudamus: de iusticia primum dicere aggrediemur: quae eodem modo ut in superioribus exornantes ad prudentiam si fuerit: descendemus. **E**t hanc eodem quoque modo absoluentes fortitudinem si fuerit: proponemus: quae eadem amplificationibus ratione iterum pcurrentes cum ipsius fine partis attigerimus: & omnia genera profecuti sumus: summam: quae antedicta fuerint: iterantes exitum uel sententia uel commentatione tota orationi proponemus. **C**ogruet aut laudibus nominibus et multis circa unum quodque uti: & splendidas facere dictione atque magnificam. **E**odem quoque modo cum de neque hominibus oratio nobis erit: uituperationes constituemus. **O**portet autem nullis in eum utamur cauillis: quae carpimus. **S**ed ipsius dicitur uitam enarremus. **S**ermones. n. longe magisque iocosa oburgationes atque cauilla & auditoribus persuadent: & egritudine quos uituperamus afficiunt. **N**am huiusmodi quidem sales ad **I**daea uel ad substantiam referunt. **S**ermones uero sunt ingenioque morumque ueluti imagines: **C**auendum est etiam ne res turpis nominibus appelles turpibus. **I**d. n. affert grauitati caluniam. **S**ed quae huiusmodi sunt: tamquam per aenigma significabimus: & aliaque res nominibus re ipsam manifestabimus. **D**ebemus autem in uituperationibus iroria uti & in iis aduersariis dedidere: quibus ille maxime exultat. **E**t priuatim quidem paucis: presentibus est dehonore. **I**n uulgus autem & multitudinem communis maxime uituperationes maledicere. **U**ituperationes uero eodem modo poterimus: quo est & pconia & augere & extenuare. **I**taque hae species ex his quae superius dicta sunt: usum omnem intelligemus.

Reliquum est ut accusandi querendaque precepta pagamus quae rursus quemadmodum in iudiciali genere dictum est: componemus: ordinabimus: pcurremus: primum igitur in exordiis re de qua sit accusatio uel defensor proponemus ut et in aliis praemissis speciebus. **A**d attentionem autem ab iisdem locis exhortabimur: quos in suadendo distradendoque docuimus. **I**tem etiam de beniuolentia idem quoque modus seruandus erit: qui in deliberatione genere praemissus est. **N**am is cui auditores beniuoli sunt: ex praeterito aut presenti tempore. **E**t is ne calunia affectus sit: ad eos irritandos uel in se uel in rem ipsam uel in orationem beniuolentiam captabit eodem modo: ut illic docuimus. **I**s uero in quem neque beniuoli auditores neque infesti fuerint: beniuolentiam captare poterit ex praeterito presenti uel tempore uel per seipsum uel per rem uel per orationem. **I**lle autem quae apud auditores calunia obnoxius factus fuerit: partim mixtiam partim priuatim beniuolentiam captabit: hic igitur modus erit per quem beniuolentia comparabitur. **E**nim uero aduersus quos neque bono neque malo a se auditores fuerint: paucis sunt laudandi: & aduersarii uituperandi. **O**portet autem eos ab iis laudare: quae uidentur maxime auditore interesse. **D**ico autem ciuitatis stultosum amicos obferuatore gratum misericordem. **E**t similia aduersarios autem ad his uituperare: quibus auditores ad iram irritant: hae autem sunt ciuitatis inimici amicos hostis. **I**n gratum imitit. **E**t huiusmodi. **O**pus est et laude iudices delentire: quae iusti iudices grauesque sunt. **A**duersarioque praeterea defectus sicubi tibi minores extiterint: siue ad dicendum siue ad agendum seu ad aliud quicquam in desceptatione uerset: erunt oratione complectendi. **E**t iustum praeterea & legitimum & utile & quae deinceps sequuntur inducenda. **C**um iudices igitur neque bono neque malo a se in nos fuerint ex his beniuolentiam captabimus. **S**i quis uero in calunia sit: idque ex praeterito tempore & circa orationem scire ex antedictis poterimus: quo pacto insimulationes soluere oporteat. **Q**uod si ex presenti tempore calumnia fuerit: necesse est circa ipsum hominem eam fieri: aut si ineptus praesenti controuersiae: aut si criminibus subcontrarius aut si pro confesso accusationi obnoxius uideatur. **I**neptus quidem fuerit: si aut iunior aut senior pro alio disceptet. **S**ubcontrarius uero esset: si quis robustus imbecillum uerberationis accuset. **A**ut si quis contumeliosus contumeliae temperantem insimulet: aut si quis admodum pauper hominum distissimum pecuniarum agens in iudicium deuolet. **I**taque huiusmodi homines subcontrarii criminibus sunt pro confesso autem erit: si quis fortis robustusque existens ab infirmo & imbecillo uerberationis accusetur: aut si quis fur existimatus furti reus in iudicium arcessatur. **U**t autem omnia uno complectamur uerbo: ii quorum moribus similis est hominum opinio: uidebuntur criminibus esse obnoxii. **C**irca ipsum igitur hominem ex instanti tempore calumniae huiusmodi fieri poterunt. **C**irca rem autem ea contingunt: siquid aduersus domesticos amicos aut aduersus hospites: aut in suos uel de prauis uel de turbibus rebus negocia afferat. hae. n. infamiam disceptantibus afferunt. **Q**uemadmodum igitur eas insimulationes sumus dissoluturi: deinceps ostendam duo esse communia in omnibus elementa existimo. **A**lterum quidem ut quibus rebus correpturos iudices aduersarios putes: his eos praeniciens corripias. **A**lterum uero est: si res in aduersariis quidem maxime: sin id minus in alios quosdam transferas ea usus cauillatione: quae non ex sententia tua sed ab aduersariis coactus in certamen descenderis. **I**n unamquamque uero calumniam haec argumentari conuenit. **I**unior quidem causabitur aut seniorum aut amicorum: qui pro se disceptent solitudine: aut criminum magnitudine: aut temporis praescriptione aut reque multitudine aut aliud quod huiusmodi. **S**i uero habueris pro alio dictionem dicendum erit: te amicitiae gratia aduocatum fieri: aut aduersarii motu inimicitiae aut quae negotiis interfueris: aut ob utilitatem publicam aut quae is cui patronus uenis: & ab omnibus est desertus: & iniuria pmitur. **Q**uod si crimini pro confesso obnoxius: uel subcontrarius accusationi effici uideatur:

**De accur
latioe &
quatioe**

cum preoccupacione utendum est: tunc etiam dicendum ut neque iustum neque legitimum neque utile sit: ex opinione ac suspitione ferre prius sententiam quam res fuerit audita. **Quæ** igitur circa ipsum hominem sunt: hoc pacto in similitudine diluamus. **Fals** uero quæ circa rem sunt: ita repellamus. **Causa** in aduersarium reiciemus: uel si maledictum ei crimini demus: uel si iniuriam aut cupiditatem aut pertinaciam aut iram pretendamus: quod nullo alio modo iure consequi possibile possit. **Priuatæ** igitur calumniæ apud iudices ita diluamus. **Communes** uero omnibus speciebus soluere poterimus: quemadmodum in superioribus dictum est.

De exordiis in genere iudiciali

Exordia uero in genere iudiciali eodem modo collocabimus: sicuti est in deliberatione. **Eadem** est ratio narrationis exordio coniungemus: quas uel particulatim probabiles esse iustasque ostendemus. **Aut** ipsas separatim tamquam in unum corpus ordinabimus. **Deinde** uero erit confirmatio quam si quidem res ipsa si aduersarii contradixerint ex probationibus. **Si** autem consenserint ex iustis & utilibus & his similibus confirmari debemus. **Collocanda** sunt ex probationibus primò quidem testimonia & si quæ nobis ex questionibus confessiones fuerint. **Demum** uero si nullo modo uerisimilia ea fuerint: sententiis & commentationibus: si autem non omnino uerisimiles probabiles: demum exemplis & coniecturis & signis & argumentis: demum uero commentationibus & sententiis confirmare debemus. **Quod** si uerisimilia fuerint: probationes quidem omitemus. **Iustis** autem quemadmodum in antedictis utemur. **Et** hoc quidem modo confirmabimus. **Post** confirmationem autem ubi ea quæ in aduersario sunt: collocauerimus: preoccupabimus ea res quæ uerisimile fuerit aduersarios dicturos. **Et** si quidem aduersarii rem negarint probationes illas a nobis dictas amplificabimus: quas uero illi dicturi sunt reprehendemus & extenuabimus. **Si** uero fateantur & legitima & iusta esse: quæ secundum scriptas leges a nobis inductas ostenderit: enitendum est: ut his simul leges quas & iustas & honestas & conducibilis uniuersæ reipublice: plures uendicant: talis est eas esse ostendamus. quas autem aduersarii induxerunt: eas contra habere demonstremus quod minus commodè hæc dici querunt: iudices communefaciendi sunt eos non de lege sed de re iudicare: quodque iurati sunt secundum leges latas sententiam latum ire. **Et** doceas haud hoc tempore decere leges: sed in constitutis diebus eas ferre. **Sed** si contigerit rem in iis legibus agitari: quæ iniquè esse uideantur dicendum erit non legem rem huiusmodi uerè iniquitatem esse. **Cum** lex quidem ad utilitatem feratur: hæc autem afferat ciuitati perniciem. **Dicendum** etiam erit: haud contra leges facturos si huic legi contrariam sententiam tulerint: sed leges potius laturos ne sit improbus iniquisque decretis utendum. **Oportet** autem ad id collectionem afferre: quod nulla lex prohibet reipublice benefacere: sed improbas leges auctoritate priuare: aliud nihil esse: quam ciuitatem beneficio donare. **Quascumque** igitur ex iis legibus quæ nullam ambiguitatem continent: habuerimus ex talibus præuenientes abunde contradicere poterimus. **De** ambiguis uero legibus si iudices ita senserint: ut tibi expedit: oportet hæc demonstrare: quod si iudex dicat: quemadmodum aduersarii: condocere faciens est legulatore non hoc sensisse: quod ab illo dicitur: quodque conducit ipsis iudicibus legitime dicere. **Uerè** si nullo modo possis in contrariam sententiam conuolare: ostende aliud nihil posse contrariam legem dicere: atque ipse dicat. **Et** quo pacto oporteat uti legibus: ex iis quæ diximus: abunde. **Summatim** uero si peccasse omnino fateatur: & ex iusti tamen & legitimi partibus defensionem parent: ex his ea sunt confutatione peruenienda: quæ dicturi illi uideantur. **Si** autem peccasse fateantur: & sibi tamen ignosci postularint: sic talia oportet confutare: primò quidem dicendum erit: deterioris esse moris: quod tunc illi crimen in imprudentiam reiciunt: cum se dephensos intuent: proinde si huic ignoscitis: alios item omnes supplicii atque cruciatibus liberabitis: dicite et illud si eos qui peccasse confitentur: absoluetis: quo pacto inficiantis condempnabitis? **Dicendum** etiam erit: & si imprudenter errauit: non tamen decet me ob huius imprudentiam detrimento affici. **Præterea** dicetur cum neque legulatore imprudenter delinquentibus ignoscit: eo neque a iudicibus quæ secundum leges dicant: ignosci iure potest. **Ex** his igitur atque similibus eos qui sibi secundum postulant confutare poterimus: sicuti etiam ab initio exposuimus. **Ut** compendio autem utar: quæcumque sint aduersarii dicturi & ad probationem & ad iuris sui partes afferendas: & ad ueniam postulandam ex antedictis preoccupabimus. **Post** hanc autem causam tota est stratio per enumerationem summatim repetenda. **Et** breuiter si fieri potest: iudicium animi in aduersarios quidem uel ad odium uel ad iram uel ad inuidiam: in nos autem ad beniuolentiam uel gratiam uel misericordiam commouendi quibus autem rebus hoc fit in deliberatione genere in suasionibus & dissuasionibus diximus: ac rursus in defensionis specie ad finem percurramus. **Orationis** igitur principium in iudiciali genere si quidem accusemus: ita componemus & ordinabimus. **Si** uero defendamus: exordium quemadmodum & in accusando constituemus. **Est** autem res quæ accusamur: quibusque accusator scientiam auditoribus fecerit: relinquimus quibus uero opinionem relinquunt: hæc ubi post exordium proposuerimus: dissoluemus. **Testes**que & questiones & iuramenta reuellemus: quemadmodum antea audisti. **Et** si quidem res credibiles fuerint: poterimus ipsarum responsionem in eius quod relictum sit: locum transferre. **Quod** si testes per questiones fidem fecerint: aut in orationem aut in negocium aut in quodcumque aliud fuerit in aduersariis maxime uerisimile. **Ipsorum** est responsio transferenda. **Si** uero aut contra utilitatem publicam aut contra consuetudinem accusator te fecisse criminetur: debes defendere. **Id** maxime esse utile: quod ab eo crimini datur. **Vel** si id minus potueris: dices ut neque abs te ab iis: qui tibi sint similes: aut quod non hoc modo huiusmodi res geri consueuerit. **Probabile** igitur ita solues. **Exemplum** uero debes primò si potes demonstrare: id haud quam esse criminationi simile. **Vel** aliud tibi ex contrariis propter uerisimilitudinem exemplum ferendum esse. **Coniecturam** autem potes confutare: si dicas quibus causis contraria significare contigerit. **Sententias** uero atque commentationes aut improbabilis aut ambiguas ostendas: oportet. **Signa** autem non eius solū cuius ipse sit accusatus: sed rerum plurimarum signa esse ostende. **Et** ea quidem quæ ab aduersariis dicta fuerint: in contrarium aut ambiguum conuertentes poterimus hoc modo improbare. **Si** uero quorum nos accusator criminat: ea fecisse fatea

mur. Idq; ex iusti & legitimi partibus defendere pergamus magis legitimas res nostras iustioresq; demōstra-
 re elaborabimus. Quod si minus cōmode fieri potuerit. ad imprudentiā calumq; defugiemus. Iacturasq; par-
 uas esse ostendimus. Et ignoscendū nobis esse argumentabimur demonstrantes. q̄ oīum quidem hoīum per
 imprudentiā delinquere cōmune sit sed afficere iniuria improboꝝ esse propriū. Dices ēt & æquum & bonū
 esse. & iustū & conducibile iis ignoscere. qui per imprudentiā deliquerint. Neminē. n. oīum scire. si quid aliq̄
 do sibi huiusmodi euentuz sit. Ostendendū est ēt si quid aduersarius ipse aberrauerit. & ueniā tamen confe-
 cutus sit. Post hæc ex præoccupationes sequūtur. quæ ab aduersariis dictæ sunt. harum igitur alias satis super
 que a rebus ipsis soluere poterimus. Sed si calumniatur scriptas nos orationes recitare. aut quo eas recitem⁹
 meditari: aut mercæde conductos patronos fieri. ad hæc talia cōtraueniamus oportet. dissimulādoq; dicam⁹
 minime oīum lege prohiberi. aut se scripta aut illū non scripta loqui. lege namq; talia patrare nō p̄mitti. log
 uero ut quisq; uelit facile sim. Dicendū quoq; erit usq; adeo aduersarii delicta uel ipsius eius sentētia p̄ magna
 esse. ut existimet me nunq̄ digne in se accusando satisfacere posse. nisi quæ dicturus essem. & antea scriberem:
 ac multum temporis meditatus sim. Ad scripturaz igitur orationū calumnias sic occurrere poterimus. Si ue-
 ro dixerint nos discere meditariq; dicendi facultatem. confitebimur id q̄dem. dicemusq; nos q̄dem quos anī
 mis discere. neq; calumniatores neq; cōtentioſi certe sumus. Tu uero q̄ oratoriā tenes: cum hoc tempore tum
 sape alias nos calumniis circūuenire depræhensus es: quare cōducere ciuibz uides ut & ille oratoriā discat.
 Nō. n. sic malū neq; inſimulatorē eum fore. Eodē quoq; mō si quis nos mercæde cōductos cauſaz patronos
 dicat & fatebimur: & cauſabilimur: huiusq; rei auctore accusatorem nostrū ac reliquos oīs demonstrabimus.
 Mercendum autē species diuidem⁹: dicemusq; alios pecuniis alios grat⁹ alios suppliciiis alios honoribus ad-
 uocatus assistere. Te igitur gratis id obire muneris ostende. Aduersariū uero dicito ne paruo quidē p̄tio ad-
 uocatus assistere. Eum nāq; ut aliquid argenti iniuste capiat: nō autem ne persoluat in iudiciū ire. Idem quoq;
 modus seruandus est: si q̄ nos aut aliquos edocere dixerit: q̄ controuersis apud iudices utantur: aut iudicia/
 lis orationes conscribere. Nā & alios & oīs ostendes pro uiribus adiuuēto amicis esse: & docendo quidem
 & cōsulendo. Et artificiosissime in huiusmodi rebus occures. Oportet at̄ & circa interrogations atq; respon-
 siones: quotquot in huiusmodi speciebus inciderint: ne nos negligentia ulla capiat. Sed q̄ respondeo cōcedā
 tur quæq; negentur: sunt cōsideranda. Cōcessiones igit̄ sunt huiusmodi. Mihi filium enecasti. Enecauī equi-
 dem. Nā ille in me prius distrixit gladiū: filium mihi pullasti: pullaui equidē. Iniuria. n. in me prius māus inie-
 cit. Mihi caput cōsfregisti. Cōsfregi equidē. Nā noctu impetū in meam fecisti domū. Talis igitur cōcessiōes
 legibus freti non nunq; facimus: huiusmodi uero negationes legē declinant. Mihi filiū occidisti: non ego qui
 dem: sed lex occidit hæc at̄ oīa ita oportet respondere. Cū duaz legū altera iubet hoc faciendū: altera non ue-
 tet: quæ igitur in aduersarios dicenda sunt: ex his oīs colliges. Post hæc at̄ eoz quæ antedixerimus iteratio
 ne breuis est admonitio adhibenda. Ea uero est utilis omni tēpore q̄ ob rem & singulis i speciebus ea iteratio
 ne utendū est. Vex in accusationibus maxime & defensionibus ea congruit. Itidē quoq; in suasionibus atq;
 dissuasionibus. Neq; solū ea hic cōmemorare: quæ ante dixerimus: quæ admodū in laudando & uituperādo
 ueruetiam aīos iudicum in beniuolentiā nostrā conciliare: & in aduersarios concitare debemus: hanc uero ite-
 rationē in orationis partibus postremā constituimus: hæc. n. facit. ut reminiscaris summam: quæ dicta sunt
 enumerando aut ratiocinando aut interrogando: tua quidē quæ optima sunt. Aduersarioꝝ at̄ quæ nequissi-
 ma: siq; dena interrogationis figura uti uolueris. Cuiusmodi at̄ unūquodq; horum sit: ex iis cognoscere possu-
 mus: q̄ superius dicta sunt. In beniuolentiā uero nostrā iudices conciliabimus: & in aduersarios concitabi-
 mus: ex iis beneficiis ut ēt in deliberatiuo genere summam ostēdimus: quib⁹ nos aut amici nostri ipsos a q̄-
 bus iniuriā suscipimus ipsorum necessarios seu iudices ipsos uel eos q̄ eis curæ sunt: siue affecerimus: siue affi-
 cim⁹: siue sumus affecturi. Et si ipsis dixerimus nunc tēpus esse referendaz pro susceptis beneficiis gratiaz.
 Et si eos in cōmiserationē si opus fuerit: adduxerimus. Hoc at̄ eo faciemus quo nostrā in auditores beniuolē-
 tiam demonstramus. Et q̄ indignes ob ea q̄ male passi fuerius: aut patimur: passuriue sumus: miseria p̄mimur
 nisi hi nobis adiumento fuerint. Si uero nihil nobis absit: huiusmodi cōmemorabimus: q̄bus bonis priuati
 fuerimus: aut priuamur: aut priuabimur: ubi iudices nos neglexerint. Seu ut nunq; boni q̄piam nacti fueri-
 mus aut nanciscimur: aut nacturi sum⁹: nisi ab his auxiliū meruerimus. Ex his nāq; cōmiserationē nos dignos
 constituem⁹: & auditores nobis conciliabim⁹. Aduersarios uero calūniis circūuentos in inuidiā & odiū ap̄
 auditores ex hōꝝ contrariis adducem⁹: cū ostenderit ab his aut hōꝝ amicis auditores ipsos ipsorum ne-
 cessarios mali quippiā indigne passos aut pati aut passuros. Ex huiusmodi. n. rebus ad odiū & irā in aduersa-
 rios rapiuntur. Sin autē hæc fieri cōmode nequierint: ea in unū redigemus: q̄bus auditores i aduersarios ad
 inuidiam concitemus. Inuidia nāq; propinqua est odio. His at̄ summam inuidebitur. Si eos indigne fortu-
 natos. & ab auditoribus aīo alienos ostenderit p̄currentes q̄ multa bona iniuste passi fuerint: aut patiunt̄
 passuriue sunt. Aut q̄ nunq; nullius boni indigerint. uel indigent uel indigebunt: aut q̄ in nihil unq; mali in-
 ciderint: seu incidunt: sed incident: nisi nunc a iudicibus puniantur. Ex his igitur rebus auditorū nobis aīos
 ad beniuolentiā in conclusionibus constituere & in aduersarios contra commouere poterimus. Ex omni-
 bus uero supradictis accusationes defensionesq; q̄ aptissime ordinabimus.

Querendi autē species separatim q̄dem ipsa raro constituitur: sed aliis speciebus cōmiscetur. & aduersus de q̄onis
 contradictiones maxime est utilis. Verūtamen ne huius nos ordo lateat siquando uel oratio uel uita speciebus

hominum actio aut ciuitatis administratio quarenda contingeret. Itē etiam hac de parte summam pcurā. Est igitur quarentibus eodē quasi mō exordiendū sicuti etiā calumnia circūuentis oportet docuimus. Quare cū idoneas in principis causas attulerimus: quibus id recte facere uideamur. Ita ad quarendū ueniamus. Causa at congruet in ciuilibus quā conuentibus. quā aut cōtentione quadā quin potius ne auditores lateat id facimus. Demū quā nobis hi prius molesti fuerint. In priuatis uero uel inimicitias uel paruas eoz q̄ gruntur consuetudines: uel in eos ipsos beniuolentiā uel ut q̄ agunt remittentes nō amplius hac faciant proferre oportebit. In publicis at si legitimū & iustū & publicā utilitatē proferemus. Ex his at & his similibus exordio cōstituto ac singulis deinceps propositis aut dictis aut gestis aut cogitatis quāremus. Ea q̄ demonstrabimus & iustis & legitimis & priuatis & publicis utilitatibus aduersari. Et oīa demū considerabimus: si quo in loco ipsa sibi uel moribus proborū hoīum officiiue dissentiant. Sed ne in singulis enarrandis longiore utamur oratione quo pluribus illustriū studioz aut reze aut uerborū aut consuetudinū res eoz quos quārimus aduersari ostēderimus: eo ipsos obscuriores apud auditores cōstituemus. Opus est at non tristi & acerbo quodā sed miti māfuetoz uultu quāramus. Hoc. n. mō uerisimiliores reddentur apud auditores habitā oratiōes. Et oratores ipsi nullū de se relinquant in simulationi locū. Vbi uero diligenter oīa quāseris: atq̄ amplificaueris: oratiōis exitū breui: iteratione terminabis. Et ut eoz quā dicta fuerint: auditores reminiscantur efficias. Has igitur spēs ubi hoc pacto constituerimus: pulcherrime ipsi uti poterimus.

Peroratio antedictorum omnium per enumerationem & amplificationem:

**Beniuolentia
Attenti
Beniuoli**

Beniuoli

Plebs

Opus est præterea: orando & scribendo in id quā maxime enitamur laboremusq̄: ut pro reze natura uerba accomodemus: & ita nosmetipsos trita cōsuetudine his cūctis exerceamus: et eoz usus nobis in promptu sit. Atq̄ ut ex arte quidem dicere possimus: tū in priuatis publicisq̄ disceptationibus: tum iis et in sermonibus: quos aduersus alios habuerimus: plurima hinc & artificiosissima ad iumenta suscipimus. Elaborandū est et: ut non circa uerba orator dūtaxat: uerū etiam circa uirā quam antedictis spēsbus exornet: atq̄ magnificet: suam diligentia oēm studiumq̄ accomodet. Nā uita cōpositio & ad sua dendum & ad boni & aequi uiri existimationē adipiscendū conducit plurimū. Primū igitur diuidenda sunt secundum oēm disciplinā distributionē quid primū quid secundū quid tertium quid quartū tractandum sit: demū ea tibi sunt præparanda: quæ circa auditores attenduntur: de quibus in exordiis docuimus. Eniuero beniuolentiam a persona tua captare poteris: si promissis insistas: & eosdē amicos in oēm uitam tuare: neq̄ in aliis actionibus inconstans esse sed iisdē semper uti uideare. Attenti autē fient auditores: si iis in negociis uerseris: quæ & magna & honesta sunt multisq̄ conducant. Cū uero beniuolos auditores reddideris: ubi ad negociorū expositionē abs te deuentū est quæcūq̄ propulsationē malorum: bonorū at continent exhibitionē facile apud illos admittuntur quæcūq̄ uero secus sunt reiciuntur. Sed pro celeri & apta & uerisimili narratione: hæc sunt tibi faciunda. Celeriter at absolues: si non oīa uolueris simul agere: sed prius primo & quod reliquum est deinceps. Dilucide uero: si non statim relicta actione in alias res prius transferis: quā illam absolueris. Uerisimiliter at si nihil a tuo more alienum agas. Itē si non eosdē finxeris & inimicos tibi & amicos esse. Ex his at probationibus eas assumemus: de quibus ita scientia ad præficienda negocia tenemus: ut eam aliis interpretari & explicare possimus. De quibus at scientia non habemus: eas prout sapius accidere solēt: assumemus. Tutissime namq̄ in huiusmodi rebus egeris: si consuetudinē sequi uolueris. In certamine uero contra aduersarios siquidem oratione contenditur: ex iis quæ dicta sunt: nostrā confirmationē faciemus. Sin uero contractibus hoc faciemus: si secundum leges & non scriptas & scriptas cū testibus quō optimis actēpore præfinito eos confecerimus. Ex cōclusionē uero eoz quæ dicta fuerint: reminisci auditores faciemus: si quæ gesta sunt: summam rursus dicimus. Ex iis at quæ agimus: ita cōmonebimus quādoquē eadem negotia uel similia prioribus tractemus. Beniuoli at nobis erunt auditores: si ea gesserimus: quibus aliquid beneficii suscepisse aut suscipere aut suscepturi uidebuntur. Magnas autem res geremus: si ea negocia tractauerimus: quæ multorū sint bonorū causa: hoc igitur mō quæ ad uitā pertinent. Præparanda sunt. Ex priora autem instituto circa orationē est exercitatio adhibēda. Sacrificia uero uti pmissum est faciemus ad deos quidē pie: ad sumptus at moderate ad spectacula uero splendide: ad ciues at utiliter. Et aduersus immortalis quidem deos ea habebunt pie: si patrio more sacrificemus. Ad sumptus aut moderate: si non quæcūq̄ missa fuerint: ab iis qui sumptibus præsumunt: cōsumantur. Ad spectacula uero splendide si magnifico sint apparatu constituta. Ad ciues autē utiliter: si equitates & grauiorē armaturā pedites belle instructi pompam celebrent. Quæ igitur hoc modo mortales in deos fecerint: pie certe fecerint. Eos at amicos cōparabimus: qui sint nobis moribus nō dissimiles: & quibus eadē quæ etiam nobis conducant: & quibus magnis in rebus cōmunis nobiscū fortuna sit. Talis. n. amicitia p̄durat maxime. Socios at eos facere debemus: qui & iustissimi sint: & non mediocri: ualeant potentia: & in proximo habitent hostis autem faciemus: qui horum sint cōtrarii. Suscipiendū at bellum in eos est: qui reip̄. aut eius siue amicos siue socios iniuria uiolare moluntur. Præsidia autem habeamus oportet aut nostra aut socio rum aut hospitū causa. Et primo quidē nostra: demū socioz. tertio uero hospitum. De tribus at id quidem est optimum: quā a priuatis prouentibus ac possessionibus proficiscitur. Secundum uero a censibus. Tertium autem a pauperibus: qui sua corpora ministeriis præbent. Ab opificibus autem arma. a locupletibus uero pecunia. De administratione autem reip̄. popularis quidem principatus est optimus. in quo leges optimatibus honores distribuit. Plebs uero neque dandis priuatur suffragiis: neque ferendis quidem sententiis. Proxima

nificentia cumulum accesserit. Interim apophthegmata ipsa tū p̄ ingentis ac fere infinitas occupationes tuas molestiq; licuerit: cognosces: ubi p̄spicue inuenies cū apud gr̄cos & barbaros tum ēt apud n̄ros: q̄quid in oī ri animaduertero: propediem alia subnectam.

Plutarchi cheronensis apophthegmata ad Traianum Caesarem.

**artaxer /
les rex p
sarum
Traian
Caesar
Lycurg**

Vm Artaxerxi persarū regio maxie impator **Caesar Traiane** obegātī olim obuiā factus opari us q̄sp̄iā ac rudis hō: cui aliud nihil esset: aquam utraq; manu e proximo haustā flumine obtulisset: iucundus ille subridensq; suscepit: q̄ppe q̄ nō rei quā dabat: uel inopia uel usu sed alacri dā tis uolūtate gr̄am metiret. Existimabat ēt eū q̄ benigne parua p̄opteq; acciperet: nō regali mī nus humanoq; fungi munere: q̄ si magna elargiret. At **Lycurgus** tenuissima spartā sacrificia sta

tuit: quo ex p̄sentib; rebus uenerari deos immortalis expedite facileq; possent. Quā ipse quoq; ductus snia te nua tibi, dona hospitaliaq; munuscula cōesq; philosophia primicias offero hisce cōmentariis. Quā si quā aut ad moxē disciplinā, aut ad cognitionē iperitantis pro rōne electiōis: q̄ dicēdo magis q̄ agēdo pater: si quā in quā affinitatē hnt una cū offerētis affectione suscipe atq; utere. Quāq; uitā quoq; illoz facta simul ac di cta historia hāc cōplectit: q̄ siue duces siue legūlatōres siue iperatores: tū apud romanos: tū apud gr̄cos ma xime claruerunt. Atq; res geta fortunā plerūq; admixtā habent: sed q̄ inter obeūda negotia q̄ in aduersis q̄ se cundis in reb; dicta responsa negata affirmataq; sunt: ueluti q̄busdā in speculis p̄spicue cuiusq; ostēdunt men tem. Proinde **Syrānes** ille p̄fes admirātib; q̄busdā cur fieret: ut prudētib; eius uerbis res nequāq; responde rent: uerboz inqt i sese ius ēē: at rege in fortuna & rege. Nepe illic res: q̄ dictis uiroz cōsonant: ut libētes ed/ scant: facile p̄stant: hic at uel sola ipsa uerba q̄ ueluti q̄dā uitā morūq; indicia atq; sāmīaria collegimus haud intempestiua tibi molestaq; fore cōseō: siquidem permultos uiros: qui memoratu digni extitissent: breui in spexeris.

Syrānes

**Persa
Cyr rex**

Dērtā amant hoies adunco naso: qm̄ **Cyrus** ac potissimū forma reges esse delectaret. Aiebat. n. i. a. Cy rus eos: q̄ sibi bona nollent: cogi ut aliis parerēt: atq; expedirent. Quodq; neminē deceret iperare: q̄ subditis n̄ ēt melior. Cū uero & mōtuosa psarū regio asperaq; ēēt: uellētq; p̄pterea capestrē ac mollē capere: id q̄dē est passus ingens & plātaz sāmīa & hoium mores atq; igenia regionū quoq; similitudinē trahere.

**Darius
rex**

**Xerxes
rex**

**Zopyr
Babilon**

**Semira
mis**

**Darius
rex**

**Xerxes
rex**

**arimenes
Babilonii**

Darius **Xerxis** pater cū de suis laudib; p̄dicaret: aiebat & in p̄iis sese & piculosis aduersisq; in reb; prudētiorē fieri. Idē cū tributa subditis impasset. puinciaz p̄fectos accersit: & an tributa grauiā ef sent: interrogauit. Quib; respōdētibus ea mediocriter h̄re iussit: dimidiū q̄sq; solueret. Cū aut puni cū malū q̄dā & id q̄dē magnū apuisset. q̄renti cuidā qd nā tm̄ h̄re uellet: q̄ta eē granoz multitudo. zopyros se se uelle respondit. Erat autē zopyrus uir tum probus: tum amicus. Qui ubi sese ipse cecidisset: narēq; & aures obrūcasset: & ita creditus babilonius fefelisset: ac dario tradidisset urbem sape dicebat darius longe zopyr malle integrum q̄ centum cape babilonas.

**Specula
tores**

**artaxer /
xes**

**Satibar
zanes**

Cyrus

Semiramis qd sibi sepulchrū cōstruxerat: inscripsit lris. Quicūq; rex pecuniis idiguerit: patefacto mo numeuto quot uoluerit accipito: Itaq; **Darius** sublato lapide pecuniāz nihil inuenit: sed alias reppe rit litteras: q̄ hāc dicerent ni malus uir esses ac nummis insatiabilis: cadauez loculos nō moueres.

Xerxes darii filius Arimēni fratri q̄ ex agro bactriano de regni successione secū decertaturus descēde rat dona misit: iussitq; destrētib; illi dicerēt: hisce te in p̄sentia hōnorat xerxes frater. At si res designa tus fuerit: eris oīum apud se maxim; . Cū uero declarat rex eēt: & eū Arimenes cōtinuo adorauit: ac dia dēma iposuit: & arimēni xerxes s̄m dignitatis gradū post se dedit. Babiloniis at qm̄ defecissent: irat; poti tusq; uictoria ipauit: arma ne ferrēt: sed p̄lleret: tibia uterent scorta alerēt caupōica indulgerēt: ac sinuosis tu nichis induerent. Venalib; at caricis q̄ portarent: ex attica: aiebat futuz: ne pri; uesceret: q̄ q̄ illas ferret: so lo potitus foret. Idem quos i castris speculatores gr̄cos dephendisset: nullo supplicio affectit: quin ubi iussit set: ut audacter induerentur exercitum libere dimisit.

Artaxerxes xerxis fili; cognom̄to lōgiman; qm̄ manū alterā h̄ret longiorē: aiebat bñficiū addere lō ge magis regale eē q̄ auferre. Pri; at iussit: q̄ & possēt & uellēt uenatores iacū initio uterent: Pri mus ēt iis suppliciu statuit: q̄ circa iperū disciplinā deliq̄ssent: ut p̄ cadēdo corpore exuti uestib; ca/ derent: depositaq; tiara uellerētur. Satibarzane at cubiculario iniusti qdā ab eo petēte: ubi n̄ obscure didicisset triginta millib; daricis ab illo id fieri: q̄stori iperauit: totidē daricos ad se portaret: quos illi tradēs accipe i quit Satibarzane hos. n. cū tibi dederō: paupior certe futur; nō sū: at si tibi q̄petieras: fecero: iniustior.

Cyrus iunior cū lacademonios ut secū societate facerēt: hortaret: dicebat cor sibi lōge graui; eē q̄ fra tri: quodq; & plus meri q̄ ille biberet: & meli; ferret: & ut ille uix i uenatiōib; eqs insisteret: at diffi/ ciliōib; in reb; ne in folio qdē. Hortabat at: uiros ad se mitterēt: monens ac pollicēs peditib; equos se datuz: eqtib; uero bigas: uicos at qbus p̄dia eēt. at eos q̄ uicos possiderēt: factuz se urbiū dños: Argenti uero & auri n̄ numez sed p̄odus iis fore.

**artaxer /
lex**

Artaxerxes hui; frater cognom̄to memor n̄ adeuntib; mō sed obseq̄ntē benignūq; p̄stabat: uez ēt le gitima uxori iusserat regii curr; aulea undiq; tolleret: quo indigētib; in itinere aditus pateret. Paupe re aut hoie malum ingentis magnitudinis ei offerente: iucunde suscepit: p̄ solē ingens: hic his mihi uidet: quē urbē quoq; ex parua magnā reddere posse existimē. Cum uero aliqñ fugiens cōmeatu ipedimentisq; direptis

scis scis uelceretur ac pane ordeaceo: cuiusmodi inquit uoluptatis rudis eram.

Darysatis cyris & artaxerxis mater iubebat: q rex apparate quippiam & imperiose dicturus esset: uer

bis grauissimis atq; ornatissimis uteretur.

Ontes regis artaxerxis gener cum ob iram in ignominiam excidisset: contemptuq; esset: inquit que admodum computatorum digiti nunc decies millenarios numeros nunc unarios queunt ponere eodem quoq; modo regum amicos posse quandoq; totum quandoq; minimum.

Mimon q; cōtra Alexandrū pro rege Dario bellū gerreret: quēquā q; sub se merēs multa de Alexandro maledice petulanterq; loqret ubi lācea percussisset: ego te inquit alo: ut pugnes: n̄ ut maledicas alexandro.

Egyptioꝝ reges pro sui ipsoꝝ lege adiurabant iuices: ne quid per iniuriam aliquando iudicarent: si reges id etiam ipsi imperassent.

Oltis rex tracū cū i Troiano bello & a troianis eum: & ab Acheis legati simul aduissent: iussit: ut Helenam redderet: duasq; a se pulchras mulieres Alexander acciperet.

Eres Sitalci pater dicere consuevit cum ociosus esset: neq; rei militari operam daret: nihilo se sua sententia agasombus prestare.

Otys pardā largiēti: leonē ipse cōtra largit⁹ ē. Cūq; natura excēderet & i eos q; i ministeriis deliquissent: aia dueretur graui⁹: ubi ab pegrio uasa fictilia deportata foret cū & fragilia & tenuia tū ē apte atq; magnifice laborata cælata tornataq; politissime: peregrino quidem illi dedit dona: at uasa cōfregit omnia: ne per iram ut ait: amarius illos plecteret: qui ea confregissent.

Dathyrus rex scygarum aduersus quem traicisset Darius suasisit ionum tyrānis: ut soluto Istri iugo effugerent ac sese in libertatem uendicarent. Quod cum ob suam in Darium fidem facere noluisent: mancipia frugi mansueta minimeq; fugitiua appellabat.

Thas ad Philippū scribēs ait: tu qdē macedonib⁹ iperitas hoib⁹ iis: q; bellādi peritiā didicerunt: ego autē scythis: q; aduersus famem & sitim pugnare possunt. Idem cum equū pecteret: philippi legatos i terrogauit: num hoc Philippus faceret. Ismeniam uero quē captiuum egerat tibicinē optimum tibia

uti iussit: admirantibus autē reliquis iurauit equestrem hinnitum auditu sibi iucundiorē esse.

Scalurus cū rectis marib⁹ filiis octogita diē eēt obitur⁹ hastiliū fascē cuiq; obtēdēs ut illū cōfringeret: iubebat: Id at singulis se posse negatib⁹: ipse singillatim educta hastilia oia facile cōfregit. ita docēs illos ubi una esse pseueraret: firmos ac potentis fore imbecillos at si separarentur: ac dissiderent.

Elo tyrān⁹ quo tpe carthaginēses ad Imerā dbellauit pacē cū iis actur⁹: coegit: fcederib⁹ i scriberēt fore: ut et filii a p̄tadis Sarurno sacrificiis gescerent. Educebat p̄trea syracusanos psape: pinde atq; ad militiā plationisq; munus: quo & ager melior cultu redderet: & ne ipsi p̄ otiiū deteriores fierent. Idē cū ob petitas pecunias ciues tumultuarent: eo se pacto petere pecunias dixit: ut eas restitueret: quas etiā post bellū restituit. Cū uero in conuiuio lyra circūferretur: temperantibus deinceps & cūtinētib⁹ reliquis: ipse e

quā adduci iussit: quem leuiter facieq; insiluit.

Hero post Gelonē tyrāus eoz neminē: q; liberi⁹ eū licētiusq; adirēt: intēpestiuū dicebat eē. Qui at se cretū uerbū occultūq; efferret: iniuria afficere et illos existimabat: ad quos efferret. Odimus. n. nō eferētis mō ueꝝ et audiētis: q; nolimus. Obiurgatus autē a quodā q; sibi os fcederet: suā id uxori criminabat utpote quā nihil unq; hac de re dixisset. At illa ait existimabam. n. uiros ois ita olere. Xēophani uero colophonio dicitū uix se alere duos suos: respōdit: at homerus cui tu detrahis: pluris q; decemillia uel mortuus alit. Epicarmum autem comicum qm uxore eius p̄tente lasciuē aliquid locutus esset: affecit multa.

Dionysius senior cū sorte cōciōatores p̄ litteraz ordie traherent: ubi. d. lra sorti ipsi obuēisset: ad eū q; dixisset: deliras dionysi: dñabimur ergo rñdit. Atq; ubi cōcionē hūisset: cōtinuo a syracusanis p̄tor d signat⁹ ē. Sed posteaq; i tyrānidis initio obsideret: insurgētib⁹ aduer⁹ eū ciuib⁹ amici cōsulebant: ni uellet supat⁹ captusq; mortē dare. magistratū iperiuq; depōeret. At ille bouē a cuoquo iugulatū cōfestimq; p lapsū intuēs: deide nō iniucūdū ac triste: ē inquit: nos metu mortis q; adeo breuis ē: tm ac tale imperiū deserere? Idē cū filiū cui p̄cipatū erat relictur⁹: accepisset igenū uiri cōiugē uitiasse: illū iracunde interrogauit: si qd hu iusmodi a se p̄petratū nosset: Adolescēte at rñdente tu. n. nō hūisti p̄em tyrānū. Nec tu inquit: habebis filiū: ni hac p̄petrare desieris. Itē cū ad eū ingress⁹ uidisset igētē poculoꝝ aureoꝝ argētorūq; multitudinē: exclamās: inquit: tyrānus i te n̄ ē: q; a tāta poculoꝝ: q; a me accipis: copia amicu tibi neminē cōpararis. Pecunias at a Syracusanis exigēs atq; illos deinde: intuēs qri p̄ari ac dicere pecuniāz sibi adesse nihil ut alias soluerent: iussit & id bis terue effecit. Sed ubi pluris impasset. & eos ridere: ac in foro circūuentis cauillari audisset: ut gescerent: iussit: nūc. n. nihil hnt: qn qdē nos despiciūt. Matri uero q; atate cōfceda eēt: uelletq; tū nubere: ait ciuitatis legib⁹ nim posse afferri. naturā at haud posse. Atq; cū reliquos fontes atq; malefactores grauissimis suppliciis plecteret. uestiū furib⁹ cognoscebat. quo syracūsani canis atq; ebrietatib⁹. qb⁹ iuicē utebant. abstinerēt. Itē cū pegrin⁹ qdā diceret se illi priuatim elocutur⁹. quo pacto insidiātis p̄nosceret ut eloqret. iussit. Cū uero is dionysiu adisset. dixissetq; da mihi talētū quo insidiātū signa audisse uideare dedit id qdē ea audisse simulās & ita hois doctrina admirabat. Itē iterrogati an eēt ocio⁹. nūq; mihi hoc inquit accidat. At cū accepisset duos a dolescentes multa de se de suaq; tyrānide petulanter malediceq; locutos inter potādū. utrūq; ad carnā inuitauit. Quoꝝ cū alteꝝ ebriose multa cōtumelioseq; delirātē. alteꝝ raro moderate asseruātēq; bibētē intueret. illū

parysatis
Cyr⁹ rex
Artaxer
ses rex
Orontes
Memnō
Darius
Alexan/
der rex
Reges æ
gyptioꝝ
Polis
rex
Helena
Teres
Sitalcus
Cotys
Idathyr
sus rex
Darius
ateas rex
philipp⁹
rex
Scythæ
Scalurus

Selo
carthagi
nenses
Imera
Saturn⁹
Syracusa
ni
Lyra
Hieroty
rannus
Gelon
Xēopha
nes
Homer⁹
Epicar/
mus
Dionysi
us senior
Syracu/
sani
Bos
Coquus
Syracu/
sani

Dionisy
us

R ii

corinthio qdē dimisit: utpote q natura eēt cōtumelios⁹: & ob ebrietatē maledixisset: hūc at e medio sustulit: qppe q de/
 rū legati dita opa ut & maliuol⁹ & hostis idē ppertasset. Accusantib⁹ uero qbusdā hoīem a se honorari & ad dignita
 Dionysi tē puehi: q & iprob⁹ foret & molest⁹ ciuib⁹. At uolo inqt: eū eē quē magis q me oderint. Atq; ubi Corinthio
 us iunior rum legari munera: q iis dederat: n̄ accipent pp legē q legatos n̄ fineret a p̄cipe munera cape. graue eos rē face
 sophista re inqt: q q solū boni tyrānides haberent: tollerēt: docerentq; ēt b̄ficiū tyrāni formidandum esse. Cū etiam
 polixēus apud se increbuisseit euidā ex ciuib⁹ aug: doni defossū esse: iussit: ad se deferres. Sed ubi uir ille parua qua/
 Plato dam surrepta particula in aliam urbem transmigrasset. atq; p̄dium emisset: eo accersito ut omne id auri recipe
 Syracusā ret iussit: quo in opera uteretur: neq; amplius quod utile esset: inutile faceret.
 agatho / **H** iunior dionysius dicebat multos alere sophistas: nō q illos admiraret sed qm̄ p illos admiratiōi eē.
 eles rex uellet. Polixeno at dialectico affirmate eū se uerbis reprobatuz: at ego inqt reb⁹ te reprobo: qppe
 Sicilia q tuis relictis me meaq; obfus. Eiect⁹ at ex tyrānide cū interrogaret: qd tibi Plato ac philosophiā p
 Cōuiciū fuit: r̄ndit: ut a quo aīo facileq; ferrē h⁹ modi fortuna mutabilitatē. Interrogat⁹ quoq; quodāmo factū sit. ut
 ithacesi cū ei⁹ pater & paup⁹ & priuat⁹ syracusanos in suā dicionē uēdicasset: ipse & tyrān⁹ & tyrāni fili⁹ amiserit. At
 Dion pater inquit cum popularis dñatus odio esset: res inuasit: ego uero cum tyrānis in inuidia esset. Veze cum ab
 archela / alio idem rogaretur. Pater inquit suam mihi tyrannida reliquit non fortunam.
 us **H** Gathocles figuli fuit fili⁹: q scicilia dñatū adept⁹ rexq; appellat⁹ fictilia pocula cōsueuit inter aurea
 Scyphus ponere: eaq; iuniorib⁹ oñdēs dicere Ego cū huiusmodi aurea pocula cōsuefsem: in p̄sentia qd dilige
 Euripid / tia ac fortitudini studuerim hæc facio. Insup cū urbē obsideret: & qdā e moenib⁹ p cōuiciū diceret:
 agathon o figule quo pacto stipediū solues: māsute is atq; surridēs ait: cū hæc Urbē cōp̄ero. Cū at uirib⁹ in suā egisset:
 Thimo / dicionē: captiuos uanū dabat ingens: si cōuicio me rur⁹ affeceritis: q̄rar ap̄ dños uestros. Ithacesis uero ei⁹
 theus nautas accusantib⁹ q in sulā adorti pecora aliq; abstulisset. At uester rex inqt: cū ad nos isset n̄ mō pecore abla
 archela / to uez exccato pastore abiit.
 Philip / **D** Ion qui dionysiu exegit ex tyrannide: cū calippum: cui oīum uni & hospitem & amicorū maxime fi
 pus rex deret: infidias sibi tendere accepisset: eum arguere passus non est: mori inquiens longe praestare q uir/
 alexader ure ubi non hostes solum sed etiam amicos cauere oportuerit.
 Theo / **R** chelaus cū in potu familiaris petulatio qdā aureū scyphū ab eo peteret: illum ut euripidi traderet;
 phrastus inquit puero Admirate at hoīe. Tu. n. inqt: q petas: at hic q accipiat: dign⁹ ē uel n̄ petēs. Cū at a loq̄to
 athenien re tonfore interrogaret qm̄ mō te tondeo: tacēs inqt. Itē cū euripides pulchrū agathonē iā pubescētē
 in cōuicio cōplecteret atq; suauaret: ad amicos cōuersus ait: nulla uos admiratio capiat: pulchroze. n. et autū
 Fortuna nus pulcher ē. Præterea cū Timothe⁹ citharedus qm̄ pauciora accepisset: quā sparat: palā eū accusaret: & hæc
 Graeci aliqñ particulā cōcinens: at tu terrā filium argentum laudas: in illum sententiā detorq̄ret: cōcinne in eum re/
 Simicy / torlit Archelaus. Tu at flagittas. Et cum quidā aqua eum insperisset: irritatus aduersus hominem ab amicis.
 thus At non me insperlit: inquit: sed illum: quem esse existimauit.
 Nicanor **P** hilippū Alexandri patrē Theophrast⁹ tradit n̄ solū genere & dignitate regia: sed et fortuna & mori
 philipp⁹ bus maiore ceteris regib⁹ moderationeq; extitisse. Is atheniēs: beatos eē p̄dicabat: qppe q singulis
 athenien ānis decē cū impio p̄tores: quos deligerēt: inuenirēt: cū ipse in multis ānis unū solū ip̄ratore inuene
 ses rit parmenionē. insup cū multæ res ex sn̄ia clarissimeq; gesta uno die ei nūciarent: o fortuna inqt: pagē aliqd
 Cōuiciū mihi mali p̄tatis talibusq; bonis facito. idē cū post deuictos grecos nōnulli cōsulerēt p̄sidiis urbes cōtineret:
 Macedo r̄ndit malle frugi se logū t̄ps q̄ heze breue appellari. Atq; amicis iubētib⁹ ut maledicū & conuitiatorē quēdā
 nes expelleret: id factuz: se negauit ne inter pluris circūniēs malediceret. Et Smicytho Nicāora insimulātē q al
 Philip / sidue philippū maledictis laceraret: amicisq; suadetib⁹ accersendū illū ac plectēdū eē: neq; Nicāor inqt n̄ est
 pus rex macedonū neq; sim⁹. itaq; cōsiderādū ē neq; aduers⁹ nos agat. Atq; ubi nouit Nicanora inopia uallemēter
 clauicula affligi: & a se neglectū: ip̄ratuit largitiōis qdā ei dari. Rursusq; cū smicythus diceret mirificas de eo apud oīs
 Medicus laudes Nicāora indefessē p̄dicare: uidetis ne: inqt: in nobis eē & uitupari & laudari Atheniēsū uero factio:
 ampho / num ducib⁹ gratias h̄re se dicebat: q suis cōuitiis meliorē ip̄m faceret cū uerbis tū et moribus: enitor. n. eos &
 terus uerbis simul & reb⁹ mēdaciū arguere. at cū atheniēs quōquot ad charoniā captos gratis dimississet suos putat
 Craterus etus strataq; reposcerēt: ob idq; macedōas accusaret: surridēs philipp⁹ inqt: nōne uestra sn̄ia atheniēs putat
 athenien i taloz se ludo a nobis uictos. Cū at ei bellati clauicula fracta eēt: & medic⁹ q eū curabat: quotidie prius ali
 les qd peteret: & sume inqt quot uolueris n̄ clauē habes. Præterea cū duos fratres amphoteze & crateze intueret
 Macedo & Crateze qdē tum acutū tum strenuū. amphoteze uero hebetē ac stultū: dicere solit⁹ ē Crateze amphoteze eē
 na amphoter⁹ at utrūq; significat: ad amphoteze eē neutru. Eos at q cōsulebat amari⁹ eē utēdū atheniēsib⁹: in sa
 Explora nire dicebat: q hoīem qui ad gloriā oīa agēdo patiēdoq; referret. gloriā theatrū iuberēt abieccere. Cūq; duos
 tores castra foret posituz: audiretq; illic pabulū iumētis n̄ eē: cuiusmodi inqt: n̄ia ē uita: si ad alioz cōmodū nō
 asinus bis uiuēdū ē? atq; cū nunitissimū castellū quoddā cape uelle: ubi exploratores retulisset quādificillimū eē &
 Philip / nullo mō capi posse: rogauit: an ita eēt difficile: quo ne asin⁹ qdē auro honust⁹ gret accederet: atq; cū lachēis
 pus rex olynthii milites q̄rerent. molestissimeq; ferrēt. qd a philippi militib⁹ p̄ditores p cōtumeliā uocarent iēptos
 Proditores inqt macedōas natura eē & agrestis. q scaphā et schaphāt dicerēt. Filiū uero admōebat macedōib⁹ blāde atq;
 Scapha gratiose utēdum se p̄staret. quo sibi multitudinis uires cōpararet. donec alio rege humanum esse licebat. Con

sulebat quoque: ut qui in ciuitatibus uiribus prestatet: & bonos uiros amicos sibi coparet & malos: deinde alteris uteretur: alteris abuteretur. Idem Philoni thebano & benefico & hospiti per id tempus: quo thebis debebat obsequium: cum nullum a se postea munus uellet accipere ait: noli me quiescere: hac priuare prestatia uincendi: siquidem beneficio gratiaque superas. Multos autem quos bello ceperat: eos uenundans sublata impeditaque tunica sedebat nequaquam decore. Itaque unus ex iis qui uenundabant: clamauit: ignosce mihi philippe. Nam a patre amicitia mihi tecum est. Interrogante autem philippo unde homo amicus es & quomodo ait: proprius accedens tibi eloquitur. Ut autem proprius factus est: parumparum inferius chlamyda demitte: ita. n. ineptus sedes. At philippus istum ait dimitte: nam quod uero beniuolus atque amicus esse: latebat me. Praterea cum ab hospite quodam ad cenam inuitatus: multos quos obuios habuisset: adduceret: uideretque hospitem turbatum. n. n. sufficiebat: que parata erat: singulis amicis comonefactis: ut placet: locum relinquere iubebat. Ii uero ita esse putantes expectantesque comedebant haud multum atque omnibus hoc pacto latis fuit. Hipparchi autem euboici mortem non obscure moleste tulit. Dicente autem quodam attamem tepestiue ille ac mature mortuus est sibi quod respondit: mihi quidem celeriter. Prius. n. die obiit: quam a me dignam amicitiam gratiam receperit. Rursus cum accepisset alexandrum quiri: ac ei crimini dare quod filius ex pluribus susciperet mulieribus: pinde inquit quoniam quod multos habes regni amulos dato opam: ut & honestus & probus fias. quo non mea sed tua gratia regnum adipiscaris. Eundemque iubebat ut & aristotelem obseruaret: philosophiamque studeret: nequid multa huiusmodi agas: que egisset me poenitet. Cum item ex Antipatri amicis quendam iudicum numero ascripsisset: posteaque & barbam sibi & capillum inficeret certo sensisset hominem remouit: inquit qui in pilis fidus non foret: eum non esse dignum existimandum: qui fidem in rebus seruaret. Machetam uero cuiusdam cam iudicans quoniam esset somnolentus: minus accurate quod iuris foret: attendebat: proinde aduersus eum sententiam tulit. Illo autem reclamante puocare se iudicium iratus philippus ad quem inquit? & machetas ad te ipsum rex subdidit: si uigilans quidem attendensque audieris. Surrexit tunc philippus ubi uero magis ad se redisset: nossetque iniuria machetam affectum: iudicium quidem non rescidit: ac estimationem litis ipse soluit. Item cum harpalus rogaret: ut cratera gentile ac familiare suum quod esset iniuriarum accusatus: iudicio liberaret: ne in conuictio foret: ac nihilo tamen minus multam solueret: melius est inquit hunc ipsum quod nos huius causa in infamia esse. Ad hac grauius amicis & iniquis ferentibus peloponneses beneficiis affectos in olympiis aduersus eum insulurrare. atque obstrepe turpiter. Quid igitur inquit: si male afficiantur. At cum plusculum tempus militiam sono indulxisset: deinde ubi surrexit: tuto inquit dormiebat. Antipater. n. uigilabat. Rursus cum interdiu is dormiret: & graeci: quod ad fores conuenerant: grauius id ferrent: atque incusarent. Parmenio ne admiremini ait: si nunc philippus dormit: nam cum uos dormiretis: hic uigilabat. Cum uero psaltes quendam uellet infer canandum emendare: ac de pulsandis chordis differere ait psaltes: superi id abs te mali rex auertant: ut hac quam ego melius ipse teneas. At cum per id tempus quo in olympiada uxor eius in alexandri filium erat iratus: Demarathus corinthius ad se uenisset: quod fuit quo pacto in uice graeci haberent: demarathus autem ualde profecto inquit: graecorum concordia tibi cura est: quoniam quod necessarii atque pinquissimi affecti adeo in te sunt. Quod cum ille considerasset: deposuit iram: & eis reconciliatus est. Anus uero pauca cum rogaret: ut suam causam indicaret: essetque saepe inportunior philippus ait ociosum se non esse. Tunc anus uociferans inquit: ac regem te noli. Ille autem uerbis admiratus: non illam morem sed alias quoque continuo audiuit.

Alexander adhuc puer iis que pro se philippus multa ac preclare gereret: minime latebat: sed ad sodales conuersus pueros dicebat ac mihi pater nihil relinquit. Respondentibus autem pueris: ille tibi hac comparat. Vt cum quid predest: inquit: si multa sint nobis. eum agamus nihil. Idem cum & lauitate corporis & pedum uelocitate plurimum ualere: hortatus a patre ut in olympiacis ludis stadii curreret ait facere id quidem si cum regibus certamen mihi futurum. In multa uero nocte cum ad eum puella: quo quiesceret: adducta foret: interrogauit: quid tamen sero? Illo autem respondente: expectaui. n. quoad uir cubare: grauius in seruos adiuuerit: quoniam quantum in illis fuerat. adulterium se perpetrasset. Atqui cum diis immortalibus largius odores sacrificaret. leonides pedagogus quo presentente psaltes thus arripere: sic ait heus tu puer large odores. offeres. cum regionis thurifere potiere. Eius igitur potius ad illum epistola dedit. Misi ad te thuris & casia talera. ne qua minima sunt. maximi facias in diuinis rebus. utpote qui non sis nescius non pigmentiferi potitos soli. Item cum graeci praelium pugnaturus esset. maedonas hortabatur. affatim cenarent. ac omnia in medium ferret perinde ut ex hostium rebus postredie carnatur. Insuper cum ex amicorum numero perillus quodam dotem filiarum gratia peteret. talenta ut quinquaginta acciperet iussit. Eo autem dicente decem satis esse. tibi dixit accipere quidem satis est. at mihi dare nequaquam satis. Quaestori autem cum iussisset. ut Anaxarcho philosopho quantum peteret daret. quaestorque dixisset. talenta centum eum petere. pulchre inquit facit. nouit. n. & amicum se habere. & eum quidem amicum. qui talia elargiri & possit & uelit. At cum mileti multas athletarum statuas qui in olympiacis phytis ludis uictoriae corona donati essent. in tueretur forsitam huiusmodi corpora tunc ait extiterunt. quoniam barbari urbem uestram obsidebant. Et cum Ada regina carum absonia atque crustulas per artifices & coquos paratas magnifice ad eum semper mittere delectaretur. inquit melioris sibi esse obsonatores ad prandium quidem nocturnum iter. ad cenam uero prandii paucitatem. Omnibus autem ad pugnam instructis cum praetores militum interrogassent. num ad hac aliud quicquam iubes? Nihil respondit. nisi ut barbae macedonum radantur. Parmenione uero admirante. an ignoras inquit captum in praelio nullum esse quam barbae meliorem. atque cum a Dario ei talentum permulta milia daretur: & ut asiam ex aequo diuideret. diceretque parmenio. equidem acciperem. si alexander essem. Et ego quoque per Iouem inquit. si parmenio essem. Dario autem respondit neque terram duos soles: neque asiam reges duos tolerare. Et cum ad arbelas aduersus decies centena hominum millia de summa rerum acie dimicaturus

Macedo
nes
Philo
Theba
philippus
Hipparchus
alexander
aristoteles
Philosophia
Antipater
Machetas
Harpalus
Peloponneses
Antipater
Graeci
Parmenio
philippus
Psaltes
Olympias
Demarathus
Graecianus
Philippus rex alexander olympiaci ludis
Stadium
Puella
Serni
adulterium
Leonides
Epistola
Thus
Casia
Talanta
Macedones
Perillus
Talanta
Quaestor
Anaxarchus
Philosophus
Miletus
athletarum
Barbara
Ada regina
parmenio
Darius
asia

alexāder foret: eum amici adire: qui milites accusarent: q̄ intra tabernacula sermones haberent ac pacifcerentur: ut ni-
Jupiter hil omnino spoliatorum in regiam relaturi forent: sed sibi ipsis comparaturi. at ille subridens bona inquit nun-
Darius ciatis omnia: audio enim iis uiris uincendi non fugiendi consultationes esse: ac permulti milites eum adētes
Asia rex aiebant fide: neq; hostium multitudinem pertimesce: ipsum enim pedorem nostrum non perferrent instru-
Pedor eto autem exercitu cum militem quēdam intueretur: qui iaculum amentaret ex acie: ut inutilem expulit quip-
Epistola pe qui tunc instrueretur: cum iam armis utendum esset. **Epistolam** uero quā a matre ad eum data secretas ac/
Antipater culationes in antipatrum atq; calūnias contineret: dum una cum ephestione uti consueuerat: lectitaret: illū nō
Hamon amouit: sed cum legisset: sui quem eduxerat. a nulli illius originem amosuit. **Idem** in hammonis templo cū
calicola iouis filius a propheta esset appellatus: haud inquit mirum omnium enim **Jupiter** natura pater est: suos autē
eos efficit. qui optimi sunt. **Sagitta** autem icū in crure uulneratus: ut eorum multi concurrissent: qui cum ap-
pellare deum consueissent: facta hilarit̄ facie: hic quidem sanguis est ait ut uidetis: & **crur.** **Calicola** qualē di-
ui misere flentem. **Quibusdam** uero antipatri parsimoniam tenuitatēq; laudatibus: utpote qui dure austerēq;
Antipater degeret: extrinsecus inquit. **Antipater** albis est uulgaribusq; uestibus: intrinsecus uero purpureis prorsus. **Per**
Parsimo hyemē uero ac frigus cum apud amicum epularetur essetq; & focus paruus & paruum ignis allatum: ut uel li-
nia gna uel thus ingereret iussit. **Atq;** cum **Antipatrides** formosam psaltriam duxisset ad cēnam: facie in eius amo-
antipatri rem **Alexander** cōmotus **Antipatridem** rogauit: nunquid mulieris amore teneretur. **Id** autem illo confitente
des o selesce ait: non abduces continuo e conuiuio mulierem. **Item** pythona: quem **Euium** tibi cē amabat: cum ui-
Psaltria o selesce ait: non abduces continuo e conuiuio mulierem. **Item** pythona: quem **Euium** tibi cē amabat: cum ui-
Cassāder cassander suauitate uellet: idq; agre ferentem **Euium** intueretur. **Alexander:** iracunde in cassandrum exiliuit
uociferans: ergo nec quemq; per uos amari licet. **Cum** eos autem macedonas qui aduersa ualitudine labora-
rent: quiq; manci debiles inutileq; essent: ad mare dimitteret: quidam ostēsus est: qui sese inter agrotos scrip-
serat: cum is tamen nequaquā agrotaret. **Is** igitur ubi coram adductus ac diligenter examinatus confessus est: eo-
se id causā inuenisse quoniam amore **Teleippa:** quā ad mare abiret: uehementer cruciaretur: quāsiuit: **Alexā**
Teleippa der qui cum de **Teleippa** sermo habendus esset: uerum ubi didicit eam esse liberam: proinde ait o **Antigenes**
pa suadeamus **Teleippe:** nobiscum ut maneat: nam libera mulieri uim afferre nostrum nō est. **Quos** autem gra-
alexāder eos apud hostes merentes captiuos egerat. **Athenienses** quidem in pedicis custodiri iussit: quoniam qui alimē
Antigenes tum ex publico haberent stipendiis militarent. **Thessalios** uero quod agrum quem optimū possiderent: haud
Thessali colerent. **At** thebāos dimisit inueniens quoniam solis hisce neq; urbs neq; ager per nos reliquus est. **Qui** autem
Ludi inter ludos optime arcu uti uideretur: dicereturq; per anulum sagittam emittere: eum cum haberet captiuum:
alexāder ut id ostenderet: iussit. **Quod** cum ille nollet: iratus **Alexander** hominem imperauit interemi. **Ille** uero cū age-
retur ubi ad eos a quibus agebatur: conuersus diceret multos se dies ei rei non studuisse propterea ne aberrā-
ret: timuisset: id posteaquam alexander audisset: & miratum esse & muneribus donatum hominem liberalisse
quoniam occisum iri se: quam indignum gloria uideri maluisset. **Insuper** cum **Taxilles** quidam rex unus ido-
Taxilles rum obuiam factus inuitaret alexandrum ne praelium secum uellet neq; bellum: quin potius siquidē minor es-
set ut sibi benefieri pateretur: sin ipse praeferret: ut beneficeret: respondit. **At** ob hoc ipsum pugnandū est: uter
beneficius uictor euaserit. **At** qui cum de saxo indorum illo accepisset: quod perinde quasi auius inaccessibi-
indi le sit aornum appellatur ut locus quidem difficillimus captu esset: at qui illum teneret meticulosus: nunc in-
quit locus iste facillimus captu est. **Præterea** ubi alius cui saxum esset: quod minime capi posse uideretur: se cū
alexāder saxo simul ac uiribus alexandro dedit: eum regnare iussit: ac solum addidit iquiens: **Sapere** mihi uidetur ho-
Hercules mo hic: qui probo uiro se potius q̄ tuto loco munitoq; crediderit. **Post** illius uero saxi captiuitatem cum ami-
Craterus ci dicerent herculem ab eo rebus gestis: superatum. at ego inquit meas res gestas simul cum imperio ne uno qui-
Ephestio dem uerbo cum herculis rebus conferendas puto. **Quosdam** uero ex amicis quos i alearum ludo haud uti io-
alexāder co didicerat: multauit. **Inter** primarios autem optimosq; amicos. **Craterum** unum omnium maxime hono-
rex rabat. amabat autem ephestionem: **Nam** **Craterus** ait regis amator est. ephestio uero alexandri studiosus. **Ze-**
Xenocra noocrati uero philosopho quinquaginta talenta cum misisset: atq; is ea non accepisset: quod sibi iisce opus non
tes esse diceret: rogauit an ne amicum quidem **Xenocrates** haberet? **Nam** mihi inquit uix darii diuitia in amicos
Philoso suffecerunt. at cum **Porus** ab eo post pugnam interrogatus quo te pacto utar? regaliter respondisset: interro-
phus gatusq; iterum nunquid præterea aliud: omnia in ipso regaliter inesse dixisset: admiratus alexander eius uiri
Darius tum grauitatem tum etiam probitatem: plus soli ad id quod antea habuisset: addidit. **Certior** autem factus se
rex a quodam conuiuio affici. **Regale** inquit est eum: qui beneficius sit uituperari: ad postremum cum diem: obi-
Porus ret: ad amicos aspiciens ait: magnam mei funeris laudationem fore intueor.
Demads **Demades** orator posteaq; ex hac luce alexander e migrasset: aiebat se uidere macadontum exercitum:
alexāder **Quoniam** principe esset orbatus: excecato cyclopi per similem.
Cyclops **Prolo-**
Prolo-

maus **Tolomæus** Lagi filius frequentissime apud amicos & cēnabat & dormiebat. **Quod** si aliquādo cē-
Lagus nam sberet rebus illorum utebatur. accersiebat enim sciphos strata ac menses ipse p̄ter necessaria pos-
antigo- sidebat nihil: quin alios locupletes efficere regale magis esse dicebat q̄ locupletari.
nus
alexāder **Antigonus** exigēdis pecuniis erat acriter itentus. **Quodā** uero dicēte: at alexander talis non erat. **Pro-**
asia be inqt. **Ille.** n. metebat asiā. ego autem culmos lego. at cū milites quosdā esset intutus: q̄ thoracibus

& galeis pilam luderent. gauisus est. eorum quod duces accersuisset. quos laudaret. ut autem audiuit eos bibere illorum ducatus militibus dedit. Idem admirantibus cunctis quod postea quod senectutem attigisset. humaniter atque mansuete rebus uteretur: antea enim inquit potentia mihi opus erat. sed nunc & gloria & beniuolentia. Philippo autem filio multis presentibus percunctanti quando castra mouebimus: quid inquit. times nunquid ne solus tubam audias. Festinante uero adolescente capere domum apud uiduam mulierem. quae tris uenustas haberet filias. cum quendam hospitalibus muneribus uitasset. inuitasset. inquit non educes filium meum ab angustiis. atque postea longam egrotationem euasisset: conualesceretque: nihil ait deterius accidat: haec. n. aduersa ualido nos monit uehementius nobis efferendum non esse: quoniam mortales sumus. Cumque ab Hermodoto solis filius in poematis esset scriptus: in his mecum ait: Ollifer iste mihi nequaquam sentit. Dicente autem quodam omnium regibus & honesta & iusta esse ita per iouem inquit: regibus barbarorum: uobis autem ea duntaxat honesta sunt: quae honesta & ea solum iusta: quae iusta sunt. Marfia uero fratri cum aliquando esset controuersia rogaretque: ut eius rei iudicium domi fieret. at fiet inquit: in foro uel cunctis audientibus: si nihil per iusticiam agimus. Idem cum per hyemen aliquando coegisset castra in illos mouere locos: ubi rerum necessariorum penuria erat: & aliqui e militum numero in eum maledicerent: ii quidem nescii quod prope eest: tabernaculo uirga patefacto flebitis: inquit: ni longius remoti maledictis in nos utemini. item cum aristodemus amicus quidam qui patre coquo natus esset: ei consuleret: ut & sumptus & largitiones tolleret: uerba tua aristodeme respondit ius olent: in super cum athenienses eius seruum honoris gratia ciuitati perinde ac liberum ascripissent nolent ait: unum atheniensem a me eadi. Et adolescens quidam anaximenes rhetoris discipulus cum orationem quam apparate meditatus fuerat: recitasset atque is ea in re quod discere uellet: tutius aliquid interrogasset conticissetque: adolescens: quid ais inquit hic ne illa sunt quae in tabulis scripta sunt. Rethora uero alterum audiens qui diceret: ubi anni tempus niuem iacere accepisset efficit. ut pabulo careret solum non inquit defines me obtundere. Thrasyllo autem cynico minimum ab eo petente: at hoc inquit: dare regis non est subdente autem illo: ergo da mihi talentum: at non est inquit hoc accipere cynici. Demetrius uero filium cum ad liberandos grecos magna cum classe uiribusque mitteret: aiebat gloriam tanquam a greciae specula in uniuersum orbem suam lucem emittere. Item cum antagoras poeta congrum elyxaret: idemque patellam quateret Antigonus qui post eum stare: homerum ne ait: putas antagora cum agamennonis res gestas scriberet: congrum elyxasse. Et antagoras tu autem rex ait: existimas agamennona cum illas res gereret: curiosum adeo extitisse: si quis in castris congrum elyxaret. Cum autem per sumnum uidisset auream messem Mitridatem emetere: eius interimendi consilium cepit: idque demetrio filio elocutus ut taceret. iureiurando astrinxit. Demetrius uero mitrydate assumpto unaque deambulans iusta mare hasta calcaneo descripsit in littore: fugam mitrydate. Quod cum ille intellexisset: in portum fugit: ibique regnauit.

Demetrius cum rodios obsideret: cepit quodam in suburbio protogenis pictoris tabulam: qui lasyon pinxerat. i. imaginem liberi patris. Postulantibus autem per caduceatorem rhodiis: & ut tabula parceret praecantibus: respondit paternas se imagines potius quam picturam illam absumpturum: Idem ubi foedera cum rhodiis percussisset tormentum apud eos reliquit rem profecto quae cum eius magnificentiae tum illorum fortitudinis indicium atque monumentum allatura foret. Post atheniensem uero defectionem cum urbem cepisset: quae rei frumentariae inopia iam male praeretur continuo concione conuocata frumentum eis elargitus est. Qui cum hisce de rebus in concione loqueretur: barbara quiddam pronunciauit. Quare cum unus e confessu ut uerbum dicendum foret: interclamaasset: ergo huius quoque emendationis causa alia uobis praeterea quinque millia medimnum elargior.

Antigonus secundus cum demetrius pater captus esset: mississetque ex amicis quendam. per quem iuberet: ne obtemperaret: siquid litterarum coactus a seleuco ad eum daret neque urbes cederet: ipse per litteras Seleuco obtulit: & o se illi regnum cessurum uadere futurum: si patrem demetrii liberaret. & cum bello nauali aduersus ptolomaei filios pugnaturus eest: gubernatorque dixisset hostium nauis multo pluris esse: at me igitur praesentem aduersus quot nauis opponis. Inuadentibus uero hostibus cum aliqui cederet ait: nequam fugere: sed ipsum utile quod retro potitum esset: persequi. Praeterea cum adolescens qui fortissimo patre natus: non tamen ipse miles esset admotum probus: paternos redditus peteret. At ego ait adolescens ob ipsius uiri non ob patris probitatem mercedis largitionesque exibeo: zenone autem citico mortuo quem unum maxime philosophorum omnium admiraretur: dicebat theatrum suarum actionum interissem.

Symachus in thracia superatus a dromacheta. cum & sese & exercitum praesenti dedisset: ubi bibisset: in captiuitate positus odium inquit ut parue uoluptatis gratia memet seruum ex rege feci. Philippidi autem poetae comico. quo & amico & familiari uteretur: quae tecum dixit ex meis communico: quae ipse uis respondit: praeter secreta.

Antipater cum parmenionem ab alexandro enecatim accepisset. ait: siquidem parmenio alexandro tetendit insidias: cui fidendum. si minus tetendit: quid agendum. Demadis autem oratoris iam etate confecti: ait ueluti ex immolata uictima reliquum esse solum uentrem & linguam.

Antiochus tertius ad ciuitates scripsit: siquid praeter leges faciendum iuberet qui litteras: ne sibi obtemperarent ut eius regi ignaro. Diana autem sacerdotem. quae mirandum forma prestare uideretur: cum esset intutus continuo decessit epheso ueritus: ne quid praeter a sententiam: quod nefas esse agere cogeret.

philippus

Hermodotus

libiter

Marfia

Penuria

Aristodemus

athenienses

anaximenes

Thrasyllos

demetrius

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antigonus

Antioch⁹
Seleucus
gallogre
ci
cumenes

Antiochus cognomento accipiter aduersus seleucum fratrem de regno bellum gerebat. Sed ubi Seleucus a gallo graecis uictus nusquam appareret: trucidatus uideretur. posita purpura Antiochus suffusco amictu indutus est. Non multo autem post cercior factus de salute fratris secundo nuncio diis immortalibus sacrificium egit suasque ciuitates coronis ornari fecit.

Eumenes insidiis praesens circumuentus animam efflasse uisus est. Cuius rei cum pergamum rumor perlatus esset. attalus eius frater imposito diademate & illius accepta uxore regnum cepit. Cum uero accedere fratrem uiuum audisset obuiam simul cum stipatoribus uti consuerat profectus est astile habes. At eumenes eum benigne hilarique uultu amplexus est. dixitque ad aurem: ne festines ante uxorem capere: quae me mortuum uideris. Nec aliud suspecti quicquam in omnem uitam neque dixit neque fecit quietiam cum ex uita decederet. uxorem illi regnumque reliquit: pro quibus ille filium nullum aluit: cum multos suscepisset. sed Eumenes filio cum in adultam aetatem peruenisset: regnum uiuus adhuc tradidit.

Ayrrus
Pytho
caphisus
Polyper
ches
romani
Sicilia
antioch⁹
Partbi

Pyrhus cum a filiis adhuc pueris interrogaretur: cui esset regnum relicturus. quicumque e uobis inquit pacuiorem habuerit gladium. interrogatusque uter Pytho ne. an caphisus tibi melior esset. Polyperches respondit praetor. cum uero congressus cum romanis bis eos uicisset: multis & amicis & ducibus interfectis. Si uno item praetor romano: ait: uicerim? actum de nobis fuerit. At posteaque potiunda sicilia spe frustratus enauigaret: retro ad amicos uersus qualem inquit romanis atque carthaginensibus palestram relinquinus. Militibus autem aquilam eum appellantibus quid enim ait: uestris armis ut praetere penna sublimis non tollar. idem cum audisset a quibusdam se adolescentibus multis inter bibendum conuiciis maledicisq; oneratum. iussit eos omnis interdiu coram agi. Quod ubi factum est. eorum primum rogauit: an ea de se dixissent. ac iuuenis respondit: haec nempe rex diximus: dixissemusque longe plura: si plus uini habuissemus.

Antiochus is qui secundum aduersus partios expeditiones duxit: cum in ueneratione quadam festis ingreditur. Et cum inter cenandum sermonem de rege inieciisset: audiuit eum alias bonum esse. sed flagitiosis amicis obsequentem pluraque minus attendere: quodque adeo uenationis studiosus foret: ut res necessarias plerumque negligeret. At qui tunc locutus est nihil: sed cum primum illuxisset: stipatorum ad caula aduentu ubi quis esset ailata purpura atque diademate: patuisse. Caterum a quo. inquit die uos accipi: heripimus uera de me uerba audiui. Praeterea cum hierosyloma obsyderet: iudeis ad maxima illa festalia petentibus dierum septem inducias: non modo eas dedit: sed etiam tauris auratis cornibus odoribusque & pigmentis affatim preparatis ad portas usque pompam egit. Atque sacrificio illorum sacerdotibus tradito ipse in castra rediit. iudei uero admirati continuo sese post solemnitatem deditere.

Iudai

Themistocles cum adhuc esset adolescens: in potus ac mulieres uolubatur. At posteaquam Miltiades ductu barbari ad marathona uicti sunt nihil amplius per intemperantiam themistocles perpetrare compertus est. ad illos autem qui eius uitae ac morum mutationem admirarentur: dicebat multitudinis trophaum neque sinere se dormire neque otiosum aut desidem esse. interrogatus etiam utrum achilles mallet an Homer⁹ esse. Tu autem inquit utrum uictor in olympia esse mallet an uictorū praetor. Item cum xerxes ad uersus graeciam magna illa classe descenderet. Epicyden Themistocles ueritus hominem popularem atque fauoriosum quaestus audum ac meticulosum: ne praetor creatus rempu. perderet: ut praetura abstineret: per sua sit argento. Cumque adimatus qui nauale praetium formidaret: dicere ad Themistocle. qui ad id graecos horretur: suadendoque incitaret. O themistocle eos qui in certaminibus primi irruperint: cedunt semper: ita enim inquit: adimante: Verum eos qui manserint haud coranant. Atque cum eribiades uirgam tolleret: ut obstreperet: obstrepe inquit: ut libent: itez audi. Cum autem eurybiades persuadere non posset in angustiis locis nauali praetio certandum esse: clam ad barbarum mittit monens: ne graecos pertimesceret: quippe qui fugerent. ac ubi ille consilium ille consilium secutus iunctus est: quoniam in his locis classe pugnasset: ubi graecis conduxrat: rursus ad eum mittit: hortaturque: ut correpto itinere in hellepontum fugiat: quoniam graeci de soluendo ponte consultarent: is quidem eo ductus consilio quo in seruandis graecis illum seruare dederetur. At cum seriphus diceret eum non sua sed urbis gloria splendorem assecutum: uera: inquit: narras. Caterum neque ipse: si seriphus forem clarus essem: neque tu. si ateniensis: Cunque formosus anthiphates: cuius amore themistocles tenebat. sugeret: atque contemneret eum prius: at ubi magnam adeptus est & gloriam & potentiam: adiret: atque blandiretur: deus inquit: adolescens sero quidem ambo. uerum tamen sapim⁹. Ad simonidem uero quod iudicium quoddam iniustum ab eo cotederet. dixit neque illi bonum poetam esse posse. si propter modulū numerūque cocine ret. neque se bonum principem si propter legem iudicaret. Idem filium quod in delitiis matri esset. aiebat uiribus graecis praestare plurimum. Namque principes graecorum esse athenienses: sese uero atheniensem. uxorem aut ipsius suam. at illi matris. Et cum duo filiam eius precarentur. praetulissetque frugi ac probum locupleti alteri. ait se malle utrumque pecuniis quam pecunias. quae uiro indigerent. Praedium quoque cum uenderet. proclamare iussit: ut etiam uicinum bonum heret. Praeterea cum ignominia ab atheniensibus afficeretur. quod in eos ait estis molesti. quod uobis uisum sapenunero fuisse. Sequi platanis assimilabat: sub quarum tegmina tempore imbrium refugiunt dein uero in serenitate illas auellunt praetereuntes. atque maledicunt. In cretenses uero cauillatus aiebat eos sicut gladiolos piscis habere gladium: cor autem non hebere. Cum uero athenis primum eiectus est: postea e graecia quoque. ascendit ad regem apud quem dicere iussus. inquit orationem uariis stratis similem esse. nam quenadmodum illa solent

Themistocles
Miltiades
Barbari
maratho
Trophaum
achilles
Homer⁹
Xerxes
Euribiades
hellepontus
Graci
Seriphus
antiphates
Themistocles
Simonides
athenienses

athenae
Gracia

eadem modo oratione siquid extendatur speciem figuramque demonstrare: si colligat. easdem tegere atque corrumpe. Itaque tempus petiit. quo prisca lingua percepta pro uoluntate posset ac sine interprete cum eo loqui.

Multis autem honestatis muneribus ac breui locupletatus dixit filiis. pдемur o filii. ni perdidimus.

Ironides aduersus boetios exercitus ducens egredi atheniensibus iussis cum iam hora instaret ac prius pili nondum omnis adesse dicerent adfuit: inquit qui pugnaturi sunt: eorumque promptitudine atque acritate usus hostes superauit.

Aristides cognomento iustus: solus semper uersebatur: societatesque fugiebat: tanquam amicorum potentia ad iniuriam hortaretur. Cunctos athenienses testalibus relegationis tabulis studerent: & literatus ac rudis homo: qui testam haberet: cum adisset iussissetque aristidis nomen inscriberet: ait ille nosti ne aristiden. quod ubi tuis quidem negasset: sed iusti cognomentum moleste ferre diceret: tacens aristides nomen id teste inscripsit: & homini reddidit. At cum ei essent inimicitiae cum themistocle: legatus una missus: ius ait the

mistocle in confiniis inimicitias relinquitur. Nam si uisum fuerit: eas rursum cum reuerterimus: recipiemus. Tributa uero cum graecis statuisset: tanto pauperior rediit: quantum ad iter ipsum erogauit. Cum uero hi uersus: quos in amphiarum eschilus condidisset: recitarentur. Nam uult uir esse non uideri hic optimus. quomotis alta fructifer sulcas segete. Consulta callēs germinat grauissima: cuncti oculos in aristide conuertere.

Pericles cum prætorem gesturus esset: assumpta clamide ad sese loquebatur: caute pericle in liberos homines magistratum gerens: & eos quidem graecos atque athenienses: iusserat autem athenienses agnam quasi pirei portum existimarent: ac tuerentur. Atque ad amicum quendam qui falsum illum testimonium rogaret: ubi etiam iusiurandum interueniebat: respondit se ad aram usque amicum esse. Cumque ex hac luce foret decessurus: sese ipse beatitudinis efferebat: quod atheniensium nemo sua causa nigro amictu indutus eēt

Lebiadēs adhuc puer cum eo captus in palestra comprehensus esset: quem nequiret euadere: mordebat luctantis manum. Atque illo dicente mordes ut foemine: minime inquit: sed ut leones. Canem quoque: cum optimum haberet: quem nummum septem millibus emerat ei caudam abscidit: hoc ideo feci inquit: quo athenienses hac re loquentes de me aliud nihil quererent curiosius. Cum uero ad ludum accessisset: illiados carmen petiit: magistro autem respondente homericum sibi esse nihil: illi infixit pugnum ac perterit. Et cum ad periclis fores uenisset: audissetque non esse ociosum quoniam quo pacto atheniensibus rationem esset redditurus: consideraret: ne melius est: inquit: cogitare: qui non reddat. Atque accessit ab atheniensibus ex sicilia ad capitis causa: seipsum abscondit inquit eum stultum esse: qui cum habet controuersiam: quae rit effugere. dum licet fugere. Dumque dixisset quis: non credis patriae iudicio te ipsum. Ego ne matris quidem respondit: ne forassis ignorans pro albo caculo nigrum immitat. Vbi uero audisset sese ac suos morti adiudicatos: at us ostendemus inquit nos uiuere: & ad lacedemonios uersus decelicum bellum in athenienses excitauit.

Amachus primipillum quendam cum reprehendere: quoniam deliquisset: isque diceret nunquam fore: ut idem amplius faceret: belli inquit bis errare non licet.

Diphocrates quoniam cerdonis filius esset: contemptui erat is gloriam tum primum adeptus est. cum sauius hostem armatum ac uituum & corripuit: & in suam triremē transtulit. item cum in amico socioque solo castra moeratus uallum iaceret: fossam foderet quem diligentissime. propterea quae dixisset quendam: quid enim metuimus. pessimam imperatoris uocem esse respondit: non putassem. Insuper instructus aduersus barbaros uereri inquit: ne iphocratem nesciant: quo quidem nomine hostes alios costernatos redderet.

Praeterea cum capitis iudicium subiret. ait calumniatori: cuiusmodi homo rem tu facis: qui bello instante ciuili sibi ignobilitatem exprobarer: meum quidem genus respondit a me ipso initium sumit: tuum autem in te finit. Idem cum ab oratore quodam in concione interrogaretur: quis es: qui ita efferris animo: utrum eques. an sagittarius num pedes: an scrutatus: nullus sum inquit horum: sed qui hisce omnibus imperare didicerim.

Timotheus putabatur fortunator imperator. atque qui ei intuidebant. pingebant urbes. quae illo dormiente ad ratas ultro se implicarent. laque dicebat timothens. si huiusmodi urbes capio dormiens. quod me facturum arbitramini cum uigilare. Ad haec cum ex audacibus praetoribus quidam atheniensibus uulnus ostenderet: at me inquit: puduit. quod me praetore uestro in sanio catapultae prope concidit. Oratores autem cum chareta praferrent: talemque dignum esse praedicaret. qui atheniensium praetor esset inquit Thimotheus immo. qui praetori strata portaret.

Ophabrias eos dicebat pulcherrime officio imperatoris fungi: qui res hostium maxime nosset. Et cum prouiditionis accusaretur simul cum iphocrate. increparetque iphocrates illum experiendi gratia in gymnasium proficisci & ad solitam parere horam. Quid nam inquit si aliud quiddam utriusque nostrum athenienses norint. te quidem squalidum & expertem tibi. me uero & pransum & unctum enecabant. Dicere etiam consuevit formidabilius esse ceruorum agmen ductu leonis. quam leonum ceruo duce.

Egesippus cognomento erobylus cum athenienses in philippum irritaret: succlamauit quidam e concione bellum ne suades. Ita per iouem inquit: nigrosque amictus: & cum publici funerum elationibus funebris orationes si ad libertatem niti. quaque macedones imperant. factum iri maluerimus.

Pythaeas adhuc adolescens decretis hisce quae de alexandro scribebatur: contradicturus uenit. atque dicebat. quodam. tu cum iuuenis es. de huiusmodi audes loqui rebus. At alexander inquit quem suffragiis de

mironi /
des
aristides
athenienses

Themistocle
amphiarum
eschyllus
Pericles
athenienses

aggina
alcibiades
Palestra
Ilias
Pericles
Sicilia

lacedaemonii
lamachus

iphocrates
calumniator
armodius

timotheus
Chabrias

Asiphocrates
Gimnasion

Athenienses
Hegesippus

Philippus
Macedones

Pythaeas
Alexander
phocion

cernitis deum. est me iunior.

athenien
ses
Demo/
sthenes
Aristogi
ton
philipp
phocion
alexader

Rumor
Leosthe
nes
Attica
Athenie
les
Antipater
Menill
demads

Thdip
pus
phocion
Pisistrat
tus

Thrasypo
lus
Pisistrat
tus
Demetri
us phala
reus
Ptoleme
us rex
lycurgus

agefilas

Phocion athenienses neque ridere neque lachrymare ab ullo unquam est uisus. Et in concione cum quis dixisset. cogitabundus uideris o phocion. recte coniectas inquit. cogito enim si qua ualeo in his breuitate. uti quia apud athenienses dicturus sum. Idem cum oraculum atheniensibus redditum esset unum esse in urbe uirum. qui omnium uoluntati opinionique aduersaretur. & hunc uociferantes athenienses queritandum iuberet: phocion sese ait hunc esse. soli. n. sibi eorum placet nihil: quod multitudo ipsa & agit & dicit. Atque cum aliquando a populo seditio diceret auditoribus gratum esse: intueretur quod omnes quod comitum codicum consensu quod dixisset admitteret: ad amicos conuersus ait: num fortasse mali propitia locutus sum nescius. Athenienses uero cum ad sacrificium quoddam accessiones peteret. ac reliqua concederet: rogatus sapientiam diceret. Puderet me inquit si uobis accessiones cederet: huic autem sua non redderet. simulque foeneratorem omnino debet. Rursus cum domosthenes orator dixisset: enecabunt te phocion athenienses: si insania: eos cepit: ita inquit me enecabunt si insania. te uero: si sanitas eos cepit. ite cum aristogiton niator in carcere foret animam efflaturus: erat. n. daturus phocionem rogaret: ad sese ut iret: neque amici fineret: ad improbum hominem perficeret. Et ubi nam loci quod aristogiton iucundum respondit alloquitur. Atque cum bizantibus athenienses irati essent quoniam chareta quae illis auxilio aduersus philippum cum copiis miserat recipe urbem uoluisset: dixissetque phocion haud oportere irasci sociis: quod non crederet: sed iis partibus magis quod non crederet. partem ipse designat est. Qui a bizantiis creditus ut philippum infecta re abiret: effecit. Alexander autem rex cum talia ceterum illi misisset munera quae illa portabat: interrogauit: cur nam factum esset ut in tanto atheniensium numero ad se solum haec alexander daret. respondit illis: quoniam eum solum honestum: & publicum putaret. Proinde inquit finat me & esse & uideri tale. Ad haec cum alexander triremis peteret: notatimque iuberet populum phocionem interesse ac seditio diceret: ubi surrexisset: inquit consulite uobis: ut uel armis uincatis: aut diuitiarum amicitia sitis. propterea cum de alexandri obitu rumor sine auctore extitisset: oratoresque tribunal continuo infileret: neque differendum sed primum bellandum esse iuberet: rogabat phocion ut expectaret: indubitatoque re nosset. Si. n. inquit: hodie obiit: at cras aderit uel diu mortuus. insuper cum leosthenes ciuitate impulisset in bellum pro clara libertatis nomine atque impii elata spe: illius uerba cupis similibus simillabat: Nam cum pulchra sublimiaque essent: fructum tamen non habent. Inquit autem succedentibus prospera ac ciuitate secundo nuncio discurrere interrogatus: an haec ita gesta uellet gesta haec quod dicitur: uero illa reddidit. attica uero ad ortis macedonibus: oraque maritima uastatibus iuuentutem eduxit: permultisque ad eum concurrerunt: & ut collere caperent: ibique copias instrueret: hortantibus Hercules inquit: ut multos impatores intueor: milites uero paucos uerum congressus & uicem ac macedonum principem. Nicio autem interemit: at paulo athenienses bello superati ab antipatro praesidium admiserunt. Menillusque praesidii princeps cum phocionem pecunias daret: turbatus inquit neque illum alexandro esse meliorem: & cum quippe nunc eas acciperet: cum tunc nolisset: esse plane deteriore. atque ait antipater cum duo sibi athenis amici essent neque phocionem ut a se munera caperet: persuasit neque demadem his ipsis expleuit. idem cum ab antipatro rogaret: ut iniusti quoddam faceret non potes inquit antipater & amico & assertore phocione uti. atque ubi per antipatrum obitum atheniensibus sese in populari principatum uindicatibus phocionem morti esse adiudicatum in concione: amici uero fientes sequebantur: phocionem autem quod silentio incedebat: quod ex inimicis obuia factum in facie inspisset: is ad magistratum ubi oculos conuertisset: nonne quod inquit: dedecori in seruitute hunc resperit. Cumque eorum unus quoniam morituri erat: laetaretur: affigeret quod non amas ait. Thudippe cum phocione moriturum iam uero allata ad eum culigna interrogatus: quod ad filium diceret. Ego inquit: iubeo: & rogo te: ne quod regis hae memoria atheniensibus irascere.

Pisistratus atheniensium tyrannus cum ex amicorum numero quodam ab eo defecisset: ei quod cepisset philam ad eum uenit collectum stratum secum ipse portans. at illis quod uellet interrogatus. si uobis inquit: persuasero: abiibo: si non minus persuasero: uobiscum mansum sum pindeparatus ueni. Atque cum ad eum delatum esset eius matrem cuiusdam adolescentis amore detineret: & illi quod dedit formidatis deprecatisque plurimum clamore congressu uti. adolescentem ad coenam inuitauit. ac rogauit inter canendum quo pacto res acta esset. illo autem iucunde omnia suauissimeque disserente. haec inquit: tibi interdum futura sunt. si matri placueris. letum cum thrasypo illo ei amare filiam. obuiaque factus suauisset. propeque in illi ab uxore exasperaretur. ait si nos amat. oderim quod iis faciem quod ode runt. uxoremque thrasypolo uirginem dedit. Cantores lasciuiores quidam cum in eius uxorem incidissent. multaue perulante egissent. dixissentque interdum uero pisistratum ut sibi ignosceret. lachrymantes precarentur. uos inquit enitimini post haec saniores esse. At mea uxor nusquam heri prorsus profecta est. Interrogantibus autem filiis cum his alteram uxorem ducturus foret. nunquid eos accusaret. minime inquit quin laudo potius. ac uolo alteros mihi huiusmodi natos fieri.

Demetrius phalareus monebat Ptolemeum regem. ut de regno imperioque libros sibi compararet. atque perlegeret. Quae enim amici non audent monere reges. haec in libris scripta sunt. Lycurgus laedamonius assuefecit ciues nutrire comam. inquit formosos coma uentusioris efflaretur. tu primus respondit in adibus uis popolare principatum efficit: Ad haec iubebat aedes ferrea securique duntaxat laboradas. Sic enim puderet in humilis ac plebeias adis pocula & strata sumptuosiorisque mensas importare. Praterea pugillis ac prancati certamen inhibuit. quo ne ludendo quidem abnuere consueferent. Expeditiones insuper aduersus eosdem hostes sapientius educere prohibuit. ne hi bellicosiores redirentur. Itaque cum posteriore tempore agefilas esset uulneratus. ait antalcidas praelaram eum a Thebanis disciplinae mercedem capere. qui uel inuitos assuefecisset docuissetque bellare.

lx

Qharilaus rex rogatus: cur leges a deo paucas lycurgus tulisset respondit. qui uerborum paucitate ute rentur: legibus haud multis indigeret: Atq; cum mancipium quoddam audatius sese illi iculcaret. p ge minos ait. enecarem te. nisi irasceret. Ad illum uero qui interrogaret. quid nutrent comā respondit quoniam ex omni ornatu hic quam minimus sumptus est.

charilaus

Teleclus rex sibi magis qm illi aduersarentur: tu enim inquit iurias pa ti nescis.

Teleclus rex

Heopompus cum quadam in urbe murum sibi quidem ostenderet: & an sibi pulcher altusq; uideret interrogaret. minime: si mulierum est: inquit.

Theopompus

Rchidamus cum in peloponensiaco bello socii rogarent: ut tributis modum eis statueret: respondit bellum non constitutis pacisci.

archidamus

Brasidas cum in caricis murem comprehendisset:mersus eum dimisit deinde ad astantis ait: nihil est a paruū: quod si ausit inuadētibus repugnare: non se incolumen seruet. Ad hæc cum imprælio eet clipeo trāsuerberato icū percussus: eadem ipsa quam euulnere astam eduxisset: hostem interemit. ro gatus autem qui saucius factus esset: quoniam me clipeus inquit prodidit.

Brasidas

Brasidas occidit: liberatis iis græcis qui thraciam incolerent: ac legati qui lacedemonia missi sunt: eius matrem adissent: primum illa interrogauit: an pulcherime Brasidas obisset. Thracibus autem ef ferentibus eum laudibus: aliumq; tale dictitantibus fore neminem: ignoratio uos ospites iquit tenet nam brasidas quidem uir probus fuit: uerum lacedæmon permultos habet illo meliores.

Brasidas Thracia Lacedæmon

Hæc rex dicere consuevit non esse lacedemonios interrogandos: quot nam essent. sed ubi essent hostes Idē ad mātineā cū hostes qm plures eēt: expugnare neq; sent ait q multis uellet dominari: op^o eē: ut cū multis quoq; pugnaret: Cū uero Elii laudarent: q olympiacos ludos pclare agerēt. at qd inqt: ad miratione dignū faciūt: si quattuor annoꝝ curriculo diē unū iustitia utunt? cūq; laudibus insisterent: ait: qd mirandū: si pulchra in re iusticia utunt pulchræ? Itē cū flagitiosus hō sapius rogaret q; spartiatæꝝ optimus foret: q tui dissimilimus est respōdit. Rursum cū ab altero qreret quot eēt lacedæmonii: quod igt satis sunt q malos arceāt. Et cū idē ab alio quæreret: p multi ait tibi uidebuntur: si eos pugnantis inspexeris.

agis rex Elii Olympia ci ludi iusticia

Lysander amicus. quos dionysius tyrannus ad eius filias pcosissimas misisset: nequa q accepit: ueteri ingens: ne hisce deformiores uident. Atq; a qbus carperet: p inde atq; degenerasset ab herculæ: qd dolo plerq; gereret respondebat: quo leonis non attingeret: uulpis pellē assuendā eē. Insup cū argi ui iustius q lacedemonii de quo abigebāt solo: uiderent dicere: districto gladio: q huius inqt: ius hēt: optime de soli terminis differit. Lacedæmonios uero cū ad expugnādos corythioꝝ muros timidioris aspiceret: ut le gis uidit exilientē e fossa: huiusmōi inqt: hostes metuitis? itra quoꝝ muros p iertia lepores dormitāt: & cū megarensis uir qdā in publico coetu audactē ad eū ac licētius loqueret. tua inqt uerba ciuitatis indigent.

Lysander Dionysius argui Lacedæmonii

Agesilaus eos q asiā incolerēt dicebat liberos qdē malos esse: suos at bonos: Cūq; u consueissent psarū regē magnū appellare. at qua nā inqt re ille me maior ē. nisi iustior tēperatioꝝ sit. At hæc cū de for titudine iustitiæq; rogaret: utra eēt melior: Nihil ait fortitudine indignemus: si iusti oēs simus. Item cū noctu repente ex hostili solo castra moturus fore: & eum cuius amore teneret ob ifirmitatē reliq; atq; lacry mare inuideret: duze est inqt miserescere simul ac sapere. Rursum cū Menecrates medicus cognomento iupi ter epistolā ad eū scripsisset. Menecrates iupiter regi Agesialo salutē. Rescripsit rex agesilaus Menecrati sanita tē. At cū lacedemonii athenienses ad corinthū ac socios supessent: audita hostiliū cadauerum multitudinē: heu inqt greciæ: quæ tot ex sese pdidit. q sat essent: qbus barbaros oīs uinceret. Atcū oraculum a ioue in Olympi a ex iustitia accepisset: deinde ephoris iubentibus ut etiā iisdem de rebus phytium cōsuleret: ubi delphos pe tisset: deū rogauit: an quæ patri: eadem sibi quoq; uiderent: Præterea cū amicū quendā a care icarico peteret. ac rogaret: ad eum scripsit. Si nicias iniustus in te non est: dimittito: sin est iniustus: nobis dimittito oio at di mittito. Ad hæc ut eū q luscinia uocem imitabat: audiret hortatis: ac ipsam inqt sæpenumero audiui. Cū ue ro post leucrensē pugnā ephori q urbem exhaustā uiris intuerent pp legem: quæ pterritos oīs notandos eē iuberet: uellent infamiæ notam soluere. ac legillatorem. Agesilaū declarasset. is ut in mediū pcessisset. ius legi bus postridie inciperet. Idem ad regē ægyptioꝝ socius missus cū una cū illo obsideret essentq; hostes & mul to plures. ac fossā castra circundaret. egrediundū rex dimicādūq; iubebat de summa reg. At agesilaus inqt nō eē hostes impediendos. quos sibi ipsis pares uellet. Præterea cū pagæ deesset. qn fossa coniungeretur. aduersus id quod reliquum erat instructa acie ac pari uisui certamine uictoria potiti sunt. At postremū cū moreret ami eis iussit nullam sibi neq; fictam neq; pictam facerent: ita. n. magines appellabat. Nam si q mihi opus illustre factum est. hoc mihi monumentum est. Sin uero nullum. neq; si oīs qdem statuas feceritis.

agesilaus Menecrates Epistola Delphos Nicias

Rchidamus ubi agesilai catapultam esset intutus: cum primum ex silicia aduecta esset exclamauit o hercules perit uiri uirtus.

agesilaus

Hæc iunior cum demades diceret enses lacōicos ob breuitatem a circulatoribus absorberi. attamen la cedæmonii. respondit. huiusmodi ensibus hostes uehementissime assequuntur. Item cum ephori cui dam proditori tradendos milites iuberent. haud illi se inquit alienos credere: qui proprios pdidisset.

agesilaus archidamus agis iunior demades

Claomene cum quis se gallos ei daturum polliceretur. qui pugnando interirent. istos mihi des: inqt. nolim. sed illo potius qui pugnando interimant.

Clæomene

Pedare / **tus** **D**edaretus non electus in numerum trecentorum: qui quidem honos in urbe ceteris dignitate preestabat
Damoni / **dal** **D**amonidas in ultimum chori ordinem locatus a chori magistro pulchre. tu quidem inuenisti inquit:
nicostratus **D**icostratus argiuorum prater eam ad cuiusdam castelli prodicionem gradi pecunia atq; matrimonio
Hercules **D**lacana mulieris q; ipse uoluerit prater regias: ab Archidamo hortaretur. respondit Archidamum ex
Archidamus **D**herculis genere nequaquam esse. hercule. n. lustrato orbe malos supplicio affecisse: at bonos archidamum fa
Eudamonidas **E**udamonidas cum in academia xenocratem uidisset: qui iam senex cum discipulis disputaret: cumq;
xenocrates **E**um sapientem esse bonum imperatore differet: dicto inquit admiratione digna: uerum qui loquit
Antaclidas **A**ntilocus cum ephorum gereret: audiens messeniis agrum a philippo datum: interrogauit: num etia
sophista **A**ntaclidas cum atheniensis quidam lacedamonis impericiam obiiceret: soli certe nos inquit mali ni
Epaminondas **E**paminonda thebano imperium gerente nunq; in castris repentinus tumultus exortus est. Dicebat at
Collega **E**belli pulcherrimum esse mori. grauiori uero armatura peditum: corpus asseuerabat exercitatu esse oport
Lacedamonii **E**ntiam tenui uictu ac uili erat: ut cum a uicino ad cana
Thebani **E**ntiam tenui uictu ac uili erat: ut cum a uicino ad cana
Luctra **E**ntiam tenui uictu ac uili erat: ut cum a uicino ad cana
Iason **E**ntiam tenui uictu ac uili erat: ut cum a uicino ad cana
Peloponensis **E**ntiam tenui uictu ac uili erat: ut cum a uicino ad cana
Argiuus **E**ntiam tenui uictu ac uili erat: ut cum a uicino ad cana
Calistratus **E**ntiam tenui uictu ac uili erat: ut cum a uicino ad cana
Orestes **E**ntiam tenui uictu ac uili erat: ut cum a uicino ad cana
Oedippus **E**ntiam tenui uictu ac uili erat: ut cum a uicino ad cana
Epaminondas **E**ntiam tenui uictu ac uili erat: ut cum a uicino ad cana
Atheniensis **E**ntiam tenui uictu ac uili erat: ut cum a uicino ad cana
Boetii **E**ntiam tenui uictu ac uili erat: ut cum a uicino ad cana

habuerit. Et cum chabrias paucos thebāos: quosdā q ad corinthium sub muros auidius praliarent: interemis-
 set: tropheumq; statuisset: epaminōdas deridēs ait: hic nō tropheum sed hecastensium: hoc ē hecates simula-
 chrum statuēdum est. Hecathē. n. āte portas i triuiis nō absurde erigebāt. ad hęc cum qdā nunciasset exercitū
 ab athenēsisibus nouis ornatum armis in pelopōnēsium misum: qd ergo antigenidas suspirat: inqt: si nouas ti-
 bias telles hēt. erat. n. tibicē. telles pessim⁹. at Antigenidas optim⁹. Itē cum didicisset armigez pmultas ab ho-
 mine captiuo pecunias accepisse mihi. ait clypeum redde: tibi uero faciundo questui tabernā emitto. nō. n. am-
 plius aque discrimē subire uelis: q unus e diuitib⁹ beatissq; factis sis. Interrogatus quoq; utrum sese meliorē im-
 patorē duceret an cabriā an Iphicratē. difficillimum ē igt: iudicatu: quoad uiuimus. Præterea cum ex iaconica
 reuersus ad capitis cā una p̄toribus collegis arcesseret. qd menses quatuor boetia ipio p̄ter legē adiecisset: col-
 legas hortatus ē: in se crimē referrēt tanq; ui coacti: at ipse nō hēre inqt uerba: q rebus p̄staret: Quod si oio ali-
 quit apud iudices dicendum eēt: orare si se occiderint: ut statua cōdemnationē inscribāt. quo græci norit the-
 banos uel inuitos ab epaminōda coactos eē. q laconicā q annos qngentos neq; p̄dā neq; bellum passā eēt: &
 Messenā triginta ac ducētos annos incoluisset: cōcremarint cōposuisse eēt atq; redegisse in unū archadas: p̄te-
 rea græcis libertatē restituisse. Hęc. n. ea p̄tura atq; impio gesta sunt: quare iudices multo cum risu egressi sunt
 ne suffragia qdē in eum admittētes. ad postremū cum in ultimo p̄lio uulnus excepisset: delatus in tabernaculū
 uocauit daiphātum post hunc deinceps hyollidā: quos qdē uiros ubi efflāsse aiām accepisset: iussit: cū hostibus
 bellum soluerēt: tāq; eis impator nō eēt. Rēq; uerbo testatus est: utpote qui optime ciues suos nosset.

**Chabri-
as
Trophe-
um
antigeni-
das
Telles
Boetia
Lacōica
Messena
Daiphā-
tus**

Pelopidas epaminōdā coliega in p̄tura cum ab amicis diceret necessarium negocium cogēdā necel-
 saria pecunie negligere: pecunia p̄ iouē ait: necessaria huic sunt nicodemi: hoim is qdem oñdēs &
 claudum p̄rsus & debilē. Vxore at cum ad pugnā egredere: eum p̄cāte: ut se saluum faceret: hoc ali-
 os ait monēdos eēt: at principē & p̄torē: ut ciues faceret saluos. Itē cum qdā dixisse: in hostes incidimus: qd in
 illos nos magis: inqt: incidimus q in nos illi. atq; cum fractis fœderib⁹ ab alexādō phereozē tyrāno & capt⁹
 & uictus esset: p̄indeq; illi malediceret: tyrannusq; dixisset propas mori. maxime inqt: quo thebani magis ex-
 eā descāt: actu citius poenā des. Ad hęc cum theba tyrāni uxor ad eum uenisset: seq; mirari: diceret: qd uinctus
 ita eēt hilari: is magis illā se mirari respōdit: qd non uictum expectaret alexandrum. Itē cum ab epaminonda
 ueheret: gratias inqt habere alexandro: qm̄ in p̄sētia potissimum ex periretur. non modo ad bellum sese: ue-
 rumetiam ad necem uti audientia.

**Pelopi-
dal
Epami-
nondas
Nicome-
des
Alexan-
der
Theba**

Marcus curius a qbusdā cū accusaret: qd agribello patri minima partē uiritim distribuisset: plurimā
 uero publicā effecisset: optauit neminē romanoz fore: q quod agri ad alēdum satis eēt: pagz duceret
 Sānites at cum post aduersum cōflictum: ad eum p̄fecti auxz darēt: rapa elyxabat in fictilibus: sānti-
 bus at respōdit minime se auro indigere q tali ccena uteretur atq; malle habentibus imperare q habere aurum

**Exem-
pla
Roma-
na
M. curi-
us
samnites
G. Fabri-
cius
Roma-
ni
Pyrrhus**

Gaius fabricus cum tomanos a pyrro uictos. accepisset: labieno dixit. pyrrius romanos uicit: nō epi-
 rota. Et cum multum ei auri dare: a pyrro: ad quē p̄ redimēdis captiuis uenerat. nequa q̄ accepit.

Postridie uero q maximus elephāt⁹ eēt instructu pyrri post terga ignorātī fabricio clamorē emittēs
 repere apparuit: quo facto cōuersus fabricius ac subridēs me ait: nec auxz heri. nec hodie ballua pmouit. Ro-
 gateq; eum pyrro. ut secum eēt. ac p̄ximum post se imperium hēret. neq; tibi hoc. inqt. cōducit. nā epirota si
 ambos nos norint. a me regi quā ab te malint. Rursus fabricio cōsuli Pyrri medicus epistolā misit: q̄ polli-
 cet. si is iuberet. se pyrrium uenenis interfecit. At fabricius eā epistolā ad pyrrium dedit saniore ut mente
 uteret. monēs qm̄ & amicoz & hostium pessimus iudex eēt. Sed posteaq; in sidiis cōptis pyrrius medicū su-
 spendio affecisset. reddidissetq; fabricio captiuos sine redēptiōis p̄cio: eos accepit gratis. sed ne mercedē cepis-
 se uideret. totidē ei captiuos restituit. Nā neq; pyrri gratia insidias significasse affirmauit: sed ne romani do-
 lo uiderentur uti ad necem: perinde atq; palam uincere minus possent.

**Roma-
ni
Fabius
maxi-
mus
Annibal
minutio
Claudi-
us
Marcel-
lus
annibal
Fabius
Marcel-
lus
Tarenti-
ni
Annibal
Fabius**

Fabius maximus cum noller cum annibale acie cōfligere. sed cōctādo exercitum eius terere. q tum pe-
 cunia tum annone p̄meret inopia. p̄ aspera ac montuosa loca in sequebat. & sese a latere egressus op-
 ponebat. Cumq; a multitudine rideretur. & Annibalis uocaret p̄dagogus. id minimi p̄dens cogi-
 tatibus suis atq; cōsiliis utebat. Et ad amicos cōuersus dicebat eum sibi timidiorē. uideri. q cauilla conuiciaq;
 metueret. quā q hostes fugeret. insup cum de collega Minutio: qm̄ hostes aliquos p̄strasset. magnus rumor eēt.
 q̄ si uir foret noie romano dignissimus. magis se inqt secundum Minutii fortunā quā aduersā p̄timefcere. pau-
 luoq; post cum insidias incidisset Minucius. & simul cum exercitu p̄ire uideret. ubi ipse auxilium tulit. cum
 magnam hostium numez p̄didit. tum illum seruauit. Itaq; annibal ad amicos dixit. non sape p̄dixi uobis fo-
 re aliqñ ut mōtana nubes in nos imbris resoluere. atq; post canensē cladē creatus impator una cum claudio
 marcello uiro & in trepido. & q cum annibale quā libētissime sp̄ dimicaret. sp̄abat ipse si nemo pugnaret. bre-
 ui futuz ut annibalis miles attritus sessusq; deficeret. Quāobrē dicebat annibal maiori sibi metui eē Fabium
 pugna uacuum q̄ pugnātē Marcellum. Et cum miles lucanus apud eum eēt accusatus. quod mulieris amore
 noctu sape in castris uagaret. catez mirabili armoz uirtute uir eē narraret. mulierē quā deperibat. cōprehē-
 di eo clā iussit. & ad se duci. Ut at adducta ē: accedito hoie. qd p̄ter legē. inqt p̄noctares: haud nos latuit at ne-
 prius qdē latuerat. qd p̄bitati studeret. qre fortiter tuis ac recte factis errata cōdonent. Reliquū nobiscū eris.
 hēo. n. sp̄ōsorē. & adductā mulierculā ei cōmēdauit. ac tradidit: Itē cum tarētinos annibal p̄ter arcē p̄sidio te-
 neret. Fabius ubi q̄lōgissime dolo abcessisset. & cepit urbē. & in p̄dā uertit. Scriba uero interrogate qd de fa-

M. liuius cris simulacris statueret: relinquamus ait **Tarentinis** deos iratos. Et cum **M. liuius** q arcē **Plidio** teneret: urbē p se captā diceret. alii hominē ridebāt. At **fabius** ait: uera narra: nā nisi tu urbē amississes: neq̄ ego recupassē. Atq; cum iā senior eēt: ac filius cōsul de rebus gerēdis in publico loqueret: p̄ntibus pluribus ascēdit equum at q; pcedebat. Cumq; lictorē iuuenis misisset: iussissetq; equo descēderet. aliis sese a uertētibus **Fabius** ipse equo exiliens prater atatem accurrit: natumq; complexus: belle inquit: sapis o fili: qui plane intelligas: quibus im/ peras: & cuiusmodi imperii magnitudinem susciperis.

V. SCIPIO MAIOR.

Veneris
tēplum
Sicilia
Cartha
go

L. Teren
tius

anthioc
Scipio
Quarto
res
Patilius
Quintus
Capito
lium
titus qui
tus
philipp

āthioc
rex
Gratia
Chalcis

G. domi
tius
Scipio
maior
antioch
L. millia
hostium
desidera
ta
P. Lici
nius
Perles
Paulus
amilius
Perles

Scipio maior cum a re militari atq; urbana studium ad litteras conuerteret: dicebat cum ocio sus esset: plura tunc negocia a se geri. idem ubi carthaginem uicē cepisset: ac milites quidā qua cepissent: captiuam prestanti forma ac uirginem adueheret: atq; illi darēt: libēter inq; accipe rē si priuatis: nō impator esse. **Rursus** cum in alto posita urbē obsideret: ubi tēplum **Veneris** eminēt: appaebat: iussit: illic uadimōia cōsentirēt p̄inde ut ad tertium diē in **Veneris** phano disceptatium eas audiret: id q; sicuti p̄dixerat factum dedit urbe capta: Atq; i silicia cū q; p̄cuctaret: cui rei fiducia ad carthaginē classe foret traiectur: ostēsis ei armatis exercitatisq; uiris trece tis & alta turri: q; e mari eminebat. **Nemo** ē horum inq; q; si sup hāc turrim ascēderit nō se si iussero: p̄cipitē iaciat. Cū uero & agro poti: ē: posteaq; traiecit atq; hostium castra cōcremassēt: missaq; legatiōe **Carthagi** neses pepigisset ictis foederib; tum belluas tum nauis tū ēt pecunias datū ire: & qm ex italia ad nauigasset an nibal ea fiducia ductos cōuētoz p̄ceneret: his auditis **scipio** ait ne illis qd uolētib; scēdera seruatiuz sese ni talētum ēt qnq; milia ad ea priora soluerit: p̄pea qd ānibalē accersisset. At ubi oīo uicti carthaginēses p̄ foede ribus ac pace legatos ad eū misisset: q; uenerāt illico abire iussit p̄inde ac nō eos audiret: quā **L. Terētū** addu xissent. erat at **Roman** terētū uir frugi & bonus: quē **Carthaginēses** captiuū egerāt. Qui ubi adductus ē: est iuxta se in p̄torio sedere p̄ tribunali uocuit: & ita carthaginēsb; responsum dedit: ac bellum soluit: terētū at eū triumphatē secutū ē pilleat: tāq; donatū libertate. Atq; p̄ eius mortē iis q; uenerāt ad efferēdū funus. nullū ministravit: q; alia ad sepulturā attinebat: q; diligentissime curauit. Sed hāc postea. **Rursū** cū **antioch** posteaq; romani aduersus eum traiecessēt in asiā: p̄ soluēdo bello ad **Scipionē** misisset: pri inq; oportuit: nō nunc cū & frenū & sessorē suscepis. Praterea cū ei pecunia a senatu ex erario decreta eēt: neq; eo die q̄stores ararium uellent aperire: se aperturum ait. Et. n. p̄ se claz esse: qui tā ingenti pecunia illud impleisset. at cum multa in eū crimina a petilio & **Quinto** cōiicerent apud populū: ait hoc ipso die **Carthaginēses** cum **annibale** a se ui/ stos: quare coronatum sese acensuz capitolium. Qui autem uellet suffragia ferret aduersus se iussit: quā locu/ tus capitolium. ascendit: populus uero secutus est aculatoribus adhuc dicentibus relictis.

Titus quintus ita statim ab initio fuit illustri fama: ut ante tribunatum: ante praturam: ante adilitatem cōsul designat sit. is colloquum uēire ausus ē. **Philippo** at obsides petēte: illū. n. eē cū multis romāis se uero solum eē macadōib; tū. n. r̄ndit **Quintus** solum te fecisti: qm & amicos & cognatos occidi sti. Atq; ubi **philippū** acie uicisset: iussit in isthmis p̄clamari liberos se gracos dimitti ac sui iuris: atq; quotquot romani **annibalis** tpib; in captiuitatē acti apud gracos seruiebāt: hos singulos redēptos denariis qngētis gn to graci dedere dono: & illi in urbē triumphatē secuti sūt pilleos capite gerētes ut iis mos ē q; liberi facti fue rint. Atq; **acheos**: qb; in **zacythioz** insulā exercitū ducere mēs erat monuit: cauerēt: ne quēadmodū testudies p̄tenso capite extra peloponensium discrimen adirent. Insup cū **anthioc** rex ingenti cum exercitu graciā pete ret: cunctus p̄teritis cum ob militum multitudinem: tum ob armoz uarietatem. **Huiusmōi** ad **acheos** dictioe est usus. ait. n. cū **chalcide** apud hospitem cānaret: admiratū se multitudinem carniū at hospitem respōndisse eas oīs porcinas esse sed cōdimentis mō apparatibusq; differre: Proinde nec uos ait admiremini regias copi/ as: cum astatos cataphractos & pezeteros: hoc ē pedestris focios: cūq; equestris sagittarios auditis. Nā hi oēs syri sunt armis inuicē differentes. **Philopoceni** quoq; p̄tori **achazoz**: q; multo eq̄te & grauioris armaturā pe dite abundaret. **Pecuniis** uero indigeret: illudens aiebat. **Philopoceni** & manus & cura esse: uentrem autem non esse. Etenim forma corporis **Philopoceni** talis erat.

Gaius domicius quē **Scipio** maior in bello aduersus **āthiochū** ap̄d **luciū** fratrem suis legatiōis uicib; sū gi uoluit: cū hostiū aciem eēt cōspicat: p̄fectis hortatib; ut statū hostem adoriret: horā neq; satis esse r̄ndit. ut tot hoium milib; trucidādis: impedimentisq; rapiendis repetentes castra seip̄os curarent. **V**erū hoc i tpe cras factū ire cōgressusq; postridie hostiū quiq; ginta milia ad internicionem redegit:

Publius licinius consul imperator uictus equestri plio a p̄se macedonum rege milites duo milia oīn gentos amisit partim caesos partim captos. Post pralium uero cum **perles** & pro foederibus & pro pace oratores misisset: uictus uictori iussit. ut & regnum & res omnis romanis cederet:

Aulus amylius secundū cōsulatū petens repulsā habuit. Sed ubi ip̄cia & mollicia ip̄atoz bellū aduer sus p̄sen ac macedonas p̄lyxitatē accepit: & ob id cōsulem illum declarunt: ait eis se gratias nō hēre qm nō eo esset ip̄ator designat: qd tā ip̄io sibi q̄ illis ip̄atorio op̄ foret. Cumq; domum e foro p̄eī sen. ac terciā filiōlā: quā lachrymātem offenderat. quid ploraret. interrogasset. atq; illa r̄ndisset: qm p̄es nobis mortuus est. erat at **catellus** ita noiāt. in bonā fortunā ait o filia. omēq; arripio. atq; cū multa i castris audaciā garrulitatēq; offendisset. q̄ ip̄atores ac rege minie necessariāz studiosi induxissent: ut q̄sēret: ac solū gladios acuerent: iussit. sibi. n. reliqua cura fore. **Nocturnar** at excubias iussit sine hasta & sine ense assēsuarent. quo

despates: q hostib⁹ repugnaret: magis sono resisteret. Et cum macedonia p locos saltuosos inuassisset: ac istru-
ctos hostes aspexisset. **Nasica**. n. cum hortate ut cofestim illos adoriret facere istud qdē: si tua mihi ait atas
esset **Vege** multa mihi expietia impedimēto ē: ut itinere sagitatus aduersus instructa acie dimicē. at supato ple
cum p uictoria epulum pberet: dicebat exptum pitumq; exercitum maiori hostib⁹ errori eē suauissimumque
amicis cōuiuium pberē. ad hęc cum ptes capt⁹ eēt: ac in triumphum duci deprecaret: hoc inqt in te est. Ita. n.
potestate ei dedit: ut seipse interimeret. **Gradi** at ac p pmodum infinita iuuetā pecunia nihil ipse accepit. at ge-
nero ruberoni phialā argēteā pōderis libragz trium militiā pmiū dedit. Et hęc aiunt primā xmilioze do-
mum argēteā suppellectilē ingressa. **Praterea** cum qtuor ei masculine plis filii eēt: duos adoptiōi aliis antea
dederat reliq duo q domi erāt: alter q annos qtuordecim nat⁹ qnto ante triumphum die: alter qnto itidem
die post triumphum agēs annum duodecimum: diē obiere. rumq; procedenti ipsi populus eius uicem condo-
leret: collugereq; nunciat patriā se metu atq; periculo esse liberatum: quando successuum suorum inuidiam: q
in familiam suam fortuna euomisset. pro omnibus tulerit.

**Macedo-
nia
Nasica**

Cato senior cum apud populum in pdigalitate & in modicos sumpt⁹ inueret: inqt. quā difficile ē
hēre ad uētrē orationē q aures nō hēt. **Mirari** at: q urbs illa seruaret: ubi pluris ueniret piscis quā bos
Itē cum uxore effrenatius petulantiūsq; impium aliqdo repēderet: oēs inqt hoies uxori⁹ domināe
nos uero. cunctis hoib⁹ nobis at uxores. **Aiebat** et male p collato bñficio gratiā nō recipe quā p illata iniuria
supplicium nō subire: & iis sp oib⁹ q delinqrent. pter q sibi ueniā dare. **Et** cum magistrat⁹ ad delinquentis ple-
ctēdos hortaret: dicebat q & possēt & nō ppulsaret iniuriā: eos lapidib⁹ eē obruendos. **Rursus** iis se iuueni-
bus magis dicebat delectari: q rubesceret: q palesteret. **Dicebat** et cum sibi militē odio eē: q ābulado manus
pugnādo at pedes moueret: ac sterferet mai⁹: q inclamitaret. atq; pessimum cum aiebat impatorē: q sibi ipsi:
pare nō possēt. ad hęc maxime oportere existimabat. ut qsq; sui ipsi pudore teneret. neminem. n. unq ab sese
abesse. insup cum plrimoz hoium erectas uideret statuas: at malo de me inqt: hoies qritēt cur catōis statua po-
sita nō ē: q cur ē posita. itē qb⁹ ptās eēt: ut ea pce uerent⁹ ortabat: quo sp ptāre liceret uti. **Et** q uirtuti honorē
auferrent: eos dicebat iuuetuti honorē auferre. Idē neq; pro iustis reb⁹ magistratum aut iudicē orādum eē dice-
bat neq; p reb⁹ iniustis exorādum. iniuriā quoq; dicere solit⁹ ē et si inferentib⁹ min⁹ sit: oib⁹ eē piculo. at sene-
ctuti multa cum adsunt turpia: ne uitu turpitudine adderet hortabat. atq; iratum ab infanio arbitrabat tpe di-
ferre. itē illis minime uideri. q fortuna māliuete modesteq; uerent⁹. **Nō**. n. nobis sed q nobis bona sūt: inuidēt

**Cato se-
nior**

Praterea q eēt in ridiculis studiosi. aiebat in seriis ridēdos fore. **Et** pulchras actiones pulcherrimis quoq; ac-
tiōib⁹ dicebat eē occupādas: ne illaz gloria paulatim deflueret. **Corripiebat** aut ciues q eisdē sp ad magistra-
tum designasset. **Videbimini**. n. dicebat. existimare aut nō multi magistratum faciundum aut non multos di-
gnos eē: q magistratum gerāt. **Rursum** qa agrōs. maritimos emisset eum sibi admiratiōi eē simulabat tāq; ma-
ri ualētiore. **Nā** q illud uix inundet: hic facile absorbeat. **Et** cum censurā petēs uideret alios: qui & rogarent:
blādiēt q multitudinē clamabat ipse indigere populum & se uero medico ac magna purgatione pinde nō eū
designādum eē: qui gratificaret: sed qui inexorabilē se pstatet. **Quā** cum diceret: cunctis in electiōe platus est.

Fortuna

Itē cum iniuuetutē diceret audēter pugnādum eē dicebat & uerbo magis q ense & uoce magis q manu plā-
runt: uerti & cōsternari hostes. atqui cum bellum aduersus eos gereret qui ad betim flumē hitaret: magnoq; in-
discrimine pp hostium multitudinē posit⁹ eēt: uelēq; celtiberi ducētoze stipēdio talētoze auxilium ferre: ro-
mani uero nō sinerēt mercedem barbaris hoib⁹ decerni eos ait errare. **Cum**. n. uicerint. nō ab ipsi mercedem:
sed ab hostib⁹ exactā soluturos. **Quod** si uicti fuerint: neq; a quibus illa peteret. nec qui peterēt futuros. **Et** cū
plures cepisset urbes: ut ipse ait dieb⁹ quib⁹ inter hostes comoratus ē: nihil ipse plus cepit: q q ex hostium agro
comedit. ac bibit. idē cum argēti librā uirtim distribuisset in milites: ait meli⁹ eē ut multi cum argento q pau-
ci cum auro ab militia reuerterent: magistratib⁹. n. aliud nullum in puinciiis q gloria ad ditamētum faciundū
esse. atq; seruos quinq; militiā hēbat hōze unus cum tria captiua emisset corpa: neq; pri⁹ lacuisset **Catonē**: quā
in cōspēctum isset: hoiem strāgulauit. **Et** rogat⁹ a **Scipio**e africano: ut acheoz exulib⁹ auxilio eēt: quo redi-
rent in patrias: simulabat eā sibi rem nulli curā esse. **At** cum in senatu uerba plurima fierent: surgens tāq; nihil
habeamus. inquit: quod nobis agendum sit: sedemus de grācis seniculis differētes. utq; a nostris an ab achæo-
rum polinctoribus efferantur. **At** cum posthumius labienus historias grāce scripisset ac ueniam ab auditori-
bus peteret. ait illudens cato ueniam dandam esse. si coactus amphictionum decreto scripsit.

Censura

**betis flu-
celtiberi
romani**

Scipio
africāus
polinctor
res
**Rosthu-
mius
labienus**

Cipionem iuniorē serūt ānns qtuor & quinquaginta: quibus uixit: nihil emisse. nihil uendidisse. ni-
hil edificasse. libras at argenti tris ac triginta dutaxat in magna substātia & auri duas reliquisset: quū
tū **Carthago** in ipsi⁹ ptate fuisset. & unus oium impatorz milites locupletasset. **Praterea** polybiū p
ceptum obseruās studebat nō pri⁹ e foro abire. q aliquē ex adeuntib⁹ familiarē sibi atq; amicum quouis pa-
tio effecisset. **Et** cum iuuenis adhuc esset tātā & fortitudinis & prudentiā expectationem de se pstitit. ut cato
senior de iis interrogatus qui ad carthaginem militarent inter quos etiā erat scipio. diceret solns is qdē sapit
ac uiget. adhuc at umbra cōcedunt. item cum romā uenisset ab exercitu. eum inuitabat. nō quo illi gratifica-
rent. sed qd pillum ppe diem ac facile cartaginē capuri essent. atq; cum nūq; supasset: & carthaginenses ex
arce repugnarent. ne tu mare istud muniens: id at iacebat inter utroq; nec admodum erat pfundum. dicente
polydio atq; cōsultente. ut tribulos spgeret ferreostaut tabulas stimulis pforatas iniceret. ne trāseuntes hostes
aduersus aggeres pugnarent: idiculum esse ait. qui muros cepissent. & intra urbem eēt. inde ita se gerere. quo

**Scipio
africāus
polinctor
res**

**Rosthu-
mius
labienus**

**Cato
Scipio
iunior**

**carthago
Polybi⁹**

**Cato se-
nior
Roma**

Sicilia aduersus hostes nō pugnarent. Et cum urbem græcis statius oblationibusq; ex Sicilia aduectis refertam inue-
G. lelli nisset iussit per preconem: ut quæ præsentem urbium ciues sua cognoscerent: reportarent in patriam. At qui re-
Pompi rum illarum neq; seruum: nec libertum ullum accepit. atne emit quidem cum & diriperent & deprehendaren-
Lallius tur tamen omnes. Rursum cum. **G. Lellio**: quoq; & amicissimo & socio utebatur: consulum petenti suffragat-
Scipio retur. pompium interrogauit. an etiam ipse peteret consulum. Erat autem pompium tibicinis filius. quo re-
Appius spondente nequaquã petere quin potius cum **Lellio** peteret: illius designandi gratia se quoq; comitia ambitu-
Claudi crediderunt. & ita expectantes ab illo decepti sunt: nuciabatur enim eum circuire forum ac ciues dextera. bla-
diendo apprehendere. Quare alius turbatis subridens **Scipio** stulti inquit: sumus: qui quasi non homines sed
Placenta deos: immortales præcaturus sumus: tantum terentes temporis tibicinem expectamus. Rursum cum **appius** clau-
G. licini dius eius competitor in censure esset. ac diceret romanos omnis ad se nominatim salutari. **Scipio** qui omnes
Clytho fere ignoraret: uera inquit narras: nam maiori curæ mihi fuit. ut a nemine ignorarer: q̃ ut multos nossem. Hor-
machus tabatur autem ciues: quando quidem aduersum celtiberos bellum gerebant ut utroq; militatum misso aut lega-
Alexan- to: aut tribuno militum sumerent utriusq; uirtutis testes ac iudices bellatores ipsos. Insuper censor declaratus a
dria dolescentem priuauit equo: quoniam sup̃tuoſiore in cana quo tempore carthago oppugnabatur: placentam
Scipio melle compositã quã in urbis similitudinem figuramq; formaret: & hanc carthaginem appellarat: conuiuissp
panati posuit rapinã: percunctantiq; adoleſcẽti quam ob causam equũ sibi abstulisset. prior enim q̃ ego: carthaginẽ i-
quit diripuisti. Et cum. **G. licinium** prætereuntem intueretur: scio hunc: ait. uirum peierasset nequeo nemine
accusante & accusator esse & iudex. ad hæc cum a senatu tertium missus esset: cum urbium nationum regumq;
inspector intueretur. ut ait **Clythomachus**. Quis urbes hominesq; animis qua lege tuentur. alexandriam uenit.
cumq; egressus nauim incederet: capite toga operto: alexandri qui undiq; ad eum uiscendum accurrent: ut
& caput detegeret: atq; cupientibus sibi faciam ostenderet. Quod cum is fecisset: strepitu omnes sunt ac plau-
su proſecuti. Et cum rex propter corporis tarditatem atq; molliciam uix sequeretur. incedẽtis illos **Scipio** sub-
missa uoce immurmurans ad panetium dixit: iam alicui alexandrinis noster aduentus fructui & uoluptati e-
propter nos enim ambulantiem regem conspicunt. Comitabatur autem cum amicus unus panetius philoso-
phus & samuli quinque: quorum unus cum in ea peregrinatione uita defunctus eẽt: aliam quoniam emere nol-
let: ex urbe accersuit. Rursum cum numantini uiderentur inuicti. ac plerofq; imperatores superassent secun-
dum populus ad id bellum consulem **Scipionem** declarauit. & cū multi in expeditionem irent. id senatus qm̃
exhauriretur italia: prohibuit neq; pecunias ex errario sumeret concessum est sed prouentus uestigales quoq;
nondum tempus aderat. decreti sunt. at **Scipio** non opus sibi pecuniis esse dixit: suas enim atq; amicorum
fatis superq; fore. Sed de prohibitis militibus questus est. Nam bellum graue & periculosum esse. Si propter
hostium fortitudinem totiens superati sunt: q̃ aduersum tales id geratur: sin propter ignauiam ciuium: quod
cum talibus: Atq; ubi in castra uenit: multamq; & licentiam & luxuriam & superstitionem delitiãsq; offendit.
uates continuo & hariolos lenonesq; exegit: imperauitq; uasa cuncta dimitterent præter ollam ueram ac fidi-
lem calicem: argenteum uero poculum non maioris q̃ librarum duarum ponderis pro arbitrio habendum p-
misit lauari: etiam uetuit & ungentis quisq; seipse fricaret: iussit sumenta enim quoniam manibus carereut al-
terius fricatione indigere. imperauit quoq; ut stantes erudum pranderent obsonium: carnarent autem discum
bentes panem aut simplicem pulcem & carnem assam aut elyxam. ipse uero nigrosi bulatus sagulo exercitum
circubat: eiusq; lugere dedecus aiebat. Atq; cum **mẽmii** cuiusdam tribuni militum iumenta comprehendisset
quæ lapideas pelluis & uitria pocula deportarent: mihi inquit: ac patriæ triginta dies: tibi uero in omnem ui-
tam cum talis es: te ipsum inutilem fecisti. Et cum alius pulcherrime ornatum scutum ostentaret: heus inquit a-
dolescens scutum certe pulchrum est: uerum decet romanum uirum i dextera potius spes suas q̃ in sinistra col-
locet. item cum is qui uallum sustulisset: uehementer se premi diceret: recte inquit: fidis enim magis huic ligno
q̃ gladio. Et cum effrenatam hostium amentiam esset intutus: dicebat tempore securitatem emi. Nam boni i-
peratoris sicuti medici officium esse. ut ferri curatione utatur ad postremum. Verumtamen tempestiue ador-
tu s numantinos in fugam uertit. Cumq; uictos grauius ferrent: exprobantes: quid eos fugissent nu-
mantinum quendam dixisse fertur: pecudes easdem quoq; nunc esse. at pastorem alium. ad hæc ubi capta nu-
mantia secundum triumphasset contentio ei pro lenatu ac sociis aduersum. **G. gracchum** constituitur. Quæ
turbatus populus in eum qui tribunali esset. tumultuabatur. Tunc ait **Scipio**: nunq̃ nos legionum clamor uo-
ciferatioq; perterruit. ne dum hominum cōfluctatio atq; confusio quibus non matrem italiam sed potius no-
uercam esse scio. Et cum ab amicis gracchi sublatus esset clamor de interficundo tyranno. Recte inquit qui
patriam oppugnant: me prius uolunt de medio tollere: nō enim Romam casuram putant **Scipione** supersti-
re: neq; uicturum **Scipionem**: si roma acciderit.

G. grac-

chus

Scipio

Roma

Cæcilius

metellus

Cæcilius metellus cum munitum castellũ adoriri uellet dixissetq; centurio: si modo decem uiros am-
serit fore. ut castellum caperet: rogauit **Metellus**: an uellet unus ex decem esse. Rursum cum iunior q̃
dam tribunus militum quæreret quid facturus foret: si hanc responderet: tunicam existimarem meis
tis meã consciam esse: eam exutus in ignem mitterem. Atq; **Scipionis** mortem cui uiuo insensus fuerat: tulitq;
molestissime ac filius iussit: ut subeuntes lectum tollerẽt dixitq; gratias habere se diis immortalibus: quod nō
esset apud alios natus **Scipio**.

Gaius Marius ex obscuro genere répu. capessens ædilitatē ampliorem pollicitus ē. Cumq; pspicuz ad uertisset eodem se die defectuz: ad minorem transiit: atq; illa quoq; frustratus non tamen futuz dis-
 fisis est se romanorū principem. & cum utroq; in crure uarices pateret: solutus crus medico execa-
 dum p̄buit neq; ullo emisso suspirio nec contractis supciliis sectionē ptulit. At cum medicus transitum faceret
 ad altez crus: noluit ingens curationem eo dolore dignā non eē. insup cū **Clusius** sororis filius in eius secūdo
 consulatu militi cuidam p̄stanti forma trebonio nomine uim afferret: ab adolescente occisus est multisq; tre-
 bonium accusantibus: is a se illum occisum: q; in magistratu esset: non negauit sed necis cām dixit. ac pbauit.
 Itaq; **Marius** q; p̄ præclaris militiæ facinoribus corona dari consueuerat: ferri ad se iussit: trebonioq; imposu-
 it. Atq; cum aduersum teutonas in pximo castra posuisset eo in loco q; pagz hēret aqua: dicerētq; milites siti
 se affici: monstrato illis flumine: quod iuxta hostium uallū deflueret: illic nobis potus est inqt: emēdus sangui-
 ne. li. at duci se rogabant: donec in sanguine inesset humor ac nondum præstiti constringeret. Præterea camer-
 tiū uiros mille q; egragia uirtute in bellis aduersus cymbros extitissent. præter oēs leges ciuitate uniuersos do-
 nauit: Quod qdem factum cū a nonnullis accusaret: aiebat uerba legum p̄p armoz strepitū exaudire nequis-
 se. Et cū in bello ciuili fossa circūdatus & obsessus occasione ac tps opiret: dixissetq; **Pōpeius Silo**: o **Mari**
 si magnus ipator es: descēde in aciē: p̄inde tu inqt si magn⁹ es ipator: coge me uel inuitum in aciē descēdere.

Attullus lutatius cum in bello aduersus cymbros ad arisonē flumen castra haberet: & romani quoniā
 barbaros ad transitum niti intuerentur: cederent ubi eos detinere non posset. contendit ad primum
 cursim abscedentium agmen ne romani fugere hostes: sed imperatorem sequi uiderentur.

Sylla cognomento scelix inter maximas suas scelicitatis duas existimabat: p̄u metelli amicitiam: & qd
 urbem athenarum non aquasset solo: sed seruasset potius.

Gaius popilius ad antiochum legatus missus est cum epistola senatu: qua iubere antiochus: ut exerci-
 tum ex ægypto abduceret: nec ptolemæi filioz q; orphani essent: regnum occuparet. **Popilius** uero
 p̄ castra aduenientem cū emitus antiochus q; humanissime salutasset: ille non seruata salutandi uice
 tabellas reddidit. Quibus lectis cum rex dixisset consultaturum sese daturumq; responsum: popilius rege uir-
 ga in girum circumscripto: hic ergo stans inquit: consulta: & responde. Cunctis autem uiri grauitatem atq; ai-
 magnitudine admirantibus stupentibusq; & antiocho facturum se: assentiente quæ romani uellent: ita popi-
 lius & salutauit eum: & complexus est.

Lucullus in armenia cum decem millibus peditum & mille equitum aduersus tigranem qui cētum qn
 quagintamilia hominum expeditione haberet pridie nonas octobres profectus ē. Quo die prius sci-
 pionis copiz a cymbris consumptæ sunt. Quare eum quidam dixisset romanis illum diem nefastum
 esse atq; formidabilem. igitur pugnemus: inquit: hodie impigre: quo hunc quoq; romanis diem exacro & tri-
 buendum hilaremq; reddamus. Et cum cataphractos maxime milites metuerent: hono animo esse iussit:
 futurum enim plus laboris in illis spoliandis q; uiuendis. Atque eum collem primus ascendisset: barbaroz
 q; motum aspexisset: magna uoce: inquit: uicimus o commilitōes. ac nemine sustinente dum illos fugat. roma-
 nos quinq; læto interceptos amisit: hoste uero supra centum milia occidit.

Nam pompeium æque romani amauerunt: atq; patrem oderant. Is cum puer admodum esset: **Sylla**
 nax se parti ascuiit: & cum neq; magistratu fungeretur. neq; senator esset: magnū ex italia cōflauit exer-
 citum. Cumq; a **Sylla** accerferetur: negauit se sine præda ac sine cruore copias imperatori ostēdiz: Nec
 prius uenit: q; hostium duces permultis præliis uicisset. idem cum a **Sylla** prætor in siciliam missus accepit mili-
 tes egressos in itinere uim inferre: ac rapina uti: qui alias palantes circuncursaret: supplicio affecit. sed iis qui a
 se missi essent: ad gladios gemmas addidit. Ad hæc mamertinos qui contrariam partem secuti fuerant: pote-
 rat uniuersos occidere. At **Sthenius** factionis princeps cum dixisset eum nequa q; iuste agere: qui pro fonte i so-
 tes multos uocaret ad poenam: hunc autem seipsum esse: abs quo & amici persuasi & inimici coacti res **Mari**
 anas elegerunt: admiratus **Pompeius** ait ueniam dare mamertinis: qui ab eiusmodi uiro essent persuasi: qui pa-
 triam salutē suæ uitæ anteferebat. & cum urbem tum etiam **Sthenium** liberauit. itē cum in africanam aduersus do-
 mitium traiecesset: & illo magna pugna superato a militibus esset imperator salutatus: respondit non se hono-
 rē illū admittere: q; diu hostiū uallum stare. Itaq; simul etiam cum imbrym milites factō impetu castra expu-
 gnarunt: ceperunt: depopulati sunt. Cum autem reuertisset: tum ceteris eum honoribus prompto animo uul-
 tuq; amicissimo **Sylla** excepit: tum omnium primus magnum appellauit. At cum uellet triumphare: quoniam
 nondum senator esset: nequaquam permisit. q; obrem cum pompeius dixisset ad circumstantis ignorare **Syllam**
 etiam plures orientem solem q; occidentem adorare. exclamauit **Sylla** triumphet. at **Seruilus** uir senatorius
 & si grauit rem ferebat. tamen cum pleriq; aduersarentur triūpho quippe in largitiones aliquas exposce-
 rent. dixissetq; **Pompeius** se potius triumphum dimisurum q; blande illos allocuturum: nunc ait uero intue-
 ri se **Pompeium** & magnum & triūpho dignum. insuper eum rome mos esset. quādo cūq; militiæ mun⁹
 pro legitimo tempore obissent equum ad duum uiros. quos censores uocant. in forum agerent. ad numeratis-
 q; militiæ muneribus quibusq; imperatoribus ea gesta sunt. aut laudarentur pro meritis aut uituperarentur. pō-
 peius consulem gerens ipse equi m deduxit ad **Gellium** & **Lentulum** censores. Quibus ut mos eā percunctā
 tibus an omnia militari munera obisset. omnia respondit: & me quidem imperatore. idem sertorii scripturis
 in hispania potius inter quas erant multoz dūcū epistolaz. qbus ad pturbandā mutandāq; rep. Sertoriū Ro

Gaius
Marius
Varices
Clusius
Treboni
us
Marius

Cymbri
Pōpeius
Catullus
lutatius
romani
Sylla
Pius Me
tellus
Athenæ
G. popi
lius

Lucullus
armenia
tigranes
Cymbri
Rōani
cataphra
cti mili
tes
G. Pōpe
ius
Rōani
Italia
Sylla
Sicilia
Sthenius
Pōpeius
Mamer
tini
Africa
Domiti
us
Sylla
Seruil
Pōpeius
Sertori

hispania
Phraha/
tes rex
Eufrates
Rōani
Parthi
L. Lucu
lus
Pōpeius

Caesar
Cato

Cicero

Cicer
Verres
Metellus
diodot
natinus
Horten
sius
Verres
Cicero
Sphinx
Fauftus
Sylla
Pōpeius
Caesar
Themis
Stocles
Pericles
Piso
Nonius
Caesar
Cicero
G. caesar
Sylla

ma accelebant: illa ois coneremauit facultate qdē iis prābens: ut mali ad sanitatē redirent ac meliores fierent.
Præterea cū phrahates rex parthorū p legatos eum rogasset: ut termino eufrate uteret: qn potius Romani in
qt termino utent' aduersus partos iure ipso. Rursum cū L. Lucullus militia fructus uoluptatibus sese dedisset
uiuereq; sumptuosius: pōpeium aut uituparet: quoniā præter ætatem plāraq; sibi gerenda appeteret magis: i
ingit: seni præter ætatem est delitiis opā dare q̄ impare. Et cum ipse aduersa ualitudine laboraret. ut turdo ue
sceret: medicus iussit. illum sui frustra quæsiuerunt: erat. n. prete anni tempus. Dixit qdam fore: ut apud lucul
lum turdi: quem penes annum integre nutriant: uenirent. Ergo inquit: ni lucullus studeret delitiis. uiuere pō
peius non posset. Ac dimissio medico paratu facillimis uilibusq; cibis usus est. idē cum uehementissima anno
næ caritudinæ urbs præmeret: uerbo qdem cui annonæ cura mandata esset: declaratus: re at terræ ac maris ius
habens in affricam & sardiniam siciliāq; nauigauit: collectaq; grandi frumenti copia ad Urbem maturabat.
Magna uero tempestate orta gubernatoribusq; pteritis ubi primus inscendisset nauim & anchorā tolli iussit
set. clamauit q̄ ad nauigationē cogeret nō ad uitā. idē cum eius aduersus Cæsare simulatas in aperto iam esset
& Macellinus unus ex is q̄ a pompeio pducti ad dignitatem fuerant deinde mutato erga cæsarem aīo multa
in senatu in pompeium loqueret. Non te pudet marcelline ingit: maledictis me onerare: p que & e muto loq̄x
factus es: & exuriam cum uomitu commutasti. Et ad catonē grauius mordentem qm̄ q̄ sapissime p̄diceret po
tentiam & auctoramentum Cæsaris nequaq; rei. bono cedere: respondit tua qdem magis id diuinationem ac
cedunt: at meā ad amiciciam. Atq; cum de se liberius loqueret: ait oēm se magistræ & accepisse cicius: q̄ expē
dasset & deposuisse citius: q̄ esset expectatus. ad hæc cum post cōsiliū pharfalicū in ægyptū fugiens ex
triremi foret in piscatorium nauigium. qd̄ rex miserat. transiturus: conuersus ad uxorem & filium aliud nihil
q̄ illud sophoclis dixit: quisq; tyrannum petit: is & si liber it: illius est seruus. Cum uero transcendisset ense p
cuisus suspirio semel emisso nihil locutus est: sed uelato capite seipsum tradidit.

Cicero orator in nomen cauillatus & amicis ut id mutaret: hortantibus ait ciceronis nomen sese factu
rum q̄ & catonum & catulorum & scaurorum nomen illustrius. & tam argēteum poculum diis im
mortalibus uotum soluisset: prima nomina literis notauit: sed pro Cicrone cicer incidit. at eos ora
tores qui altiore uoce uterentur: dicebat ppter infirmitatem in clamorem ueluti claudos in equum ascendere.
Et cum uerres cuius filius corporis forma male uteretur. Cicronem maledictis lacesseret perinde quasi & mo
lem & cynedum criminaretur: ignoras inquit: decere intra fores conuitiis filios urgere. Rursum cum metellus
nepos ad eum dixisset: pluris testimonio tuo occidisti: q̄ patrociniū seruasti. Et enim plus nihil est: ingit: fidei
q̄ eloquentiæ. interrogante etiam metello quis ei pater eēt: hanc: inquit responsonem difficiliorem effecit ma
ter tua. Fuerat enim metelli mater impudica. at Metellus ipse & leuis erat: & inconstans & hbidimibus dedi
tus. Rursum cum Diodoro rhetoricorū doctori uita defuncto lapideum coruum metellus ipse apposuisset: in
stam inquit retributionem factam: uolandi enim huic non dicendi doctrinam tradidit: atq; cum uatinium bo
mine & inimicum sibi & perditissimum prius audisset interisse: mox cerior de eius uita factus esset: male in
quit pereat. qui male mentitus est. ad eum quoq; qui gerere lybis esset: diceretq; non audire ipsum dicentē ne
q; tamen respondit habes aurem non foratam Castum autem popillum: qui se iurisperitum habere uellet: cū
& rudis tamen & obtusus esset: ubi ad controuersiam quandam aduocasset testem: atq; ille dixisset nihil scire:
putasenim ait: de iure fortassis interrogari? Præterea cum hortensius orator argenteam sphinga mercedē a uer
re accepisset: cumq; obliq; quidam ac subdole cicrone ad eum locuto dixisset se enigmatum soluendorum in
peritum esse. Attamen respondit cicero sphinx apud te est. Et cum uoconium cum tribus filiabus de formass
sima facie obuium habuisset: submissa uoce ad amicos dixit: phœbo haud oriente genuit hic pignora. Atq; cū
faustus sylla puer propter æris alieni ac scœnorum magnitudinem supplectilem proscriptisset: hanc ait libenti
us q̄ patris eius p̄scriptionē aplector. Pōpeio at ac cæsare dissidētib' ait. quē fugiā: noui ad quē fugiā ignoro
Ac pompeium accusabat. qui urbem deseruisset: effectq; temistoclem potius q̄ periclen inuitatus cum res non li
lis sed hisce similes essent. ad hæc cum uenisset ad pōpeium: ac rursus uenisse pœniteret: ab eo interrogatus ubi
pisonem generum reliquisset: apud tuum: inquit: focerum. Et cum quidam ad pompeium a cæsare transsugif
set: diceretq; præ celeritate atq; alacritate equum reliquisse: melius inquit eum de equo consuluisse. item ad eū
qui nunciabat cæsaris amicos tristis esse: narras inquit: eos esse cæsarem exosos: ab eoq; dissentire. Cum autem
post pharfalicum prælium pompeio fugiente Nonius quispiam dixisset adhuc aquilas septem apud ipsos esse
& ob id ut bono animo essent hortaretur. Recte inquit moneres: sicut graculis nobis pugnandum foret.
Et cum potius uictoria cæsaris prostratas pompeii imagines honorifice erexisset ea de re loquens cicero ait. cæ
sar in erigendis pompeii statuis suas firmat. adeo autem quod pulchre sciteq; diceretur. plurimi faciebat. & ita
ad id operam suam uehementer accomodabat. ut cum ei controuersia esset apud centum uiros cōstitutā: &
instante die ab Fronte seruo nunciatum foret in diem posteq; controuersiam reiectā. eū libertate donauerit.

Dius caesar cum syllam fugeret adhuc adolescens in prædones incidit. & cum primū magna uis argē
tilab eo peteret. p̄dones derisit tāq; eius: quem haberet. ignaros ac duplum se datuz p̄misit. Deinde
asseruatus donec pecuniā cogeret. ut & dormiēti sibi geti essent: filētiūq; p̄staret: ipabat. q̄s at orōes
poemataq; scriberet eis legebat. & q̄ min' uehemēter ea laudasset fatuos ac barbaros appellabat. q̄s at orōes
suspensuz seminabatur id qd̄ etiā paulopost effecit. Nā cū post aduētū sui redimēdi p̄ciū liberatus & uiros

& nauigia ex asia congregasset: tū cōprehendi p̄dones tū ēt affixit cruci. **In**sup cū roma pontificatū petēret: haberetq; ei⁹ rei amulū atq; cōpetitorē catulū: q; romanis reliq; dignitate p̄stabat: a matre ad fores deductus hodie inqt: mater uel potifice filiū uel exulē habebis. **Atq;** pōpeiā uxore: qm̄ essent de clodio infamata: repudiavit: deinde clodio eā ob rē in iudiciū acto testis adductus nihil neq; de uxore locutus est. **Accusatore** aut̄ in terrogante qd̄ igit̄ eā eiecisti? qm̄ inqt: decet uxore casaris calūnia ēt uacare. **Præterea** cū Alexandri res gestas legeret: colachrymauit: dixitq; ad amicos: is cū hac esset ætate: **Dariū** uicit: mihi uero in hanc usq; diē gestū est nihil. **Et** cū in alpibus sterile inopsq; oppidulū præteriret: amicis quærentibus an etiā hic seditiones aliqua cōtentionesq; de principatū essent: subdubius cogitabundusq; malim: inquit: hic primus esse q̄ Rome secūsus. **Fortissimoz** aut̄ facinoroz ea obeunda esse dicebat quæ & periculossima maximaq; essent ueq; haud consulanda. **Et** cū ex gallia prouincia aduersus pōpeiū rubiconā flumen transiret: ait: iacta sit ois alea. **Itē** cū ad mare pōpeiū fugisset roma: ac metellus qui ærario præsideret: casarē a capiunda pecunia prohiberet: ærariumq; occlusisset: ei mortē minatus est. **At** Metello perterito hoc inqt: adolescens difficilior erat dictū mihi q̄ factū. **At** hæc cū serius dyrrachiū ad eū milites aduherent a brūdusio clā oibus nauigiū paruum ingressus traicere pellagus aggredit̄. **Fluctuante** aut̄ nauigio ubi sese gubernatori manifestasset: clamauit: crede fortunæ certior factus casarē abs te uazhi. **Et** tunc quidē uahementior tēpestas insurgens ei ipedimēto fuit: **At** qui milites cōcursu factū magna cū animoz agritudine quærebatur: q; uires alias expectaret: quasi ipsis diffideret. **Sed** posteaq; pugna facta uictor pōpeius non est usus uictoria: sed in castra rediit: erat igit̄: uictoria apud hostes: sed uincendi gnaz non habent. **Rursum** cū ad pharsalū instructā acie locis suis stare: hostesq; recipere pompeius iussisset: eū errasse casar dicebat q; illā militū animi ex cursu incitationē illā uim: illā pugnandī alacritatē naturaliter minatā debilitasset. **Atq;** cū primo ipetu facillimeq; pharnacā ponticū uicisset ad amicos scripsit: ueni uidi: uici. **Præterea** ubi pōpeiā in lybia in fugā uersi superatiq; sunt: ac sese cato interemit: in uideo tibi. ait: **Cato** mortis tuæ: & n. tu mihi salutis tuæ inuidisti. **Rursum** cū a quibusdā hortaret̄ ut Antoniū atq; dolobelā: de quibus male opinabantur: sibi caueret: respondit nō hos sibi rubicundos & pinguis timori esse sed gracilis illos ac pallidos bruto cassioq; ostensis. **Et** cū iter canandū ortus esset de morte sermo: quæ nam foret optima: inopinata respondit.

Ræfas q; primus ē augustus cognominatus: cū adhuc eēt adolescens: ab Antonio repetiuit duomillia quingenta sex tertiu: q; & primi casaris interfecti ædib⁹ antonius ad domū suā trāstulisset uolebat. **n.** romanis soluere quos casar legauerat uiriti: nūmos quinq; ac septuagita. **At** cū antonius pecunias haberet: & illū moneret: ut ab iis repetūdis desisteret: si sanus eēt: paterna bona p̄clamauit. ac uendidit: largitio neq; p̄soluit. **Qua** ex re & sibi beniuolētia ap̄d ciues cōpauit: & in illū odiū cōcitauit. **Atq;** cū Rhœmetacles rex thracū q; ab antonio ad eū trāsierat: nō moderatū se ac demissū in cōuiuuiis: sed petulantē odiosūq; p̄staret societate exprobrās: pprio cuidā alioz regū ait casar: ego p̄ditionē amo: sed p̄ditores nō laudo. **Itē** alexādrinis post captiuitatē extrema se mala passuros opinātib⁹ ubi casar suggestū scēdisset. **Ario** alexādrino corā cōstituto ait: se Vrbi ignoscere primū pp̄ eius & magnitudinē & decorē: dem ob cōditore alexādrū: demū uero pp̄ ariū amicū. **Idē** cū accepisset crota q; ægyptiacas res gereret: emisse cōtornicē: quæ cæteras ois pugna superaret: essetq; ipsa inuicta: & eā assam deglucisse: eo accersito atq; agitata q̄stione nauis malo hoīem: ubi rē cōfessus est: iussit affici. ac **Sicilia** p̄ theodoro ariū p̄fecit: libello at̄ sibi a quop̄iā reddito ubi scriptū erat: calu⁹ theodorus tarsus fur erat: qd̄ tibi uidet̄? casar scripsit uidet̄. **Amecœnate** aut̄ sodali singulis dono ānis phialam ī nataliciis accipiebat. **athēodoro** ēt philosopho ut domū dimitteret̄: ob seniū p̄canti cōcessit: sed cū in se salutādo & in extremo abeūdi gratificādiq; officio athēodor⁹ dixisset: cū ira te casar cepit: nihil prius neq; dixit nec feceris q̄ ipsas q̄ttuor ac. xx. litteras tecū ipse p̄curreris: eo manu ap̄phēso adhuc: inqt tua mihi p̄sentia opus ē ipsūq; annū totū detinuit: ingens eēt taciturnitatis quoq; nūerationē tutissimā: in sup cū audisset alexādrū ubi duos ac. xxx. natus ānos maximā orbis ptē subegisset: admodū dubitasse qd̄ reliquū t̄ps factur⁹ esset miratus ē qd̄ nō maius opus alex. existimasset instituere ptū imperiū cōpasse. **Et** cū de adulteris legē tulisset: q; sanxerat: quo pacto rei iudicādi ac dep̄hensi puniēdi eēt deinde ira lapsus adolescentē: qd̄ Iulia eius filia eēt infimulat⁹: p̄citeret manib⁹: cūq; ille reclamaret legē tulisti o casar: ita p̄cinitētia ductus est: ut diē illū cænam omiserit. **Rursum** cū gaiū ex filia nepotē in armeniā mitteret: optabat ab diis immortalibus: ut pōpei bēiuolentia & audentia alexandri ac sua ipsius deinceps fortuna illi cōtingeret. atq; eū se romanis iperū successorē dicebat relictorum: qui nunq; bis eadem de re consultasset de **Tiberio** loquens. **Item** cum iuuenes illos: qui in consultatione tumultuarentur: instituere uellet: nec attenderent: sed turbulentius potius clamarent. audite inquit iuuenes senem: quem: iuuenem senes audiebant. **Præterea** cum atheniensium populus quippiam aduersum eum deliquisset: scripsit ex agina putare se suam: illis iram obscuram non esse: non. maginæ hyematurum sese: aliud uero his nihil neq; dixit. neq; fecit. ad hæc cum unus ex euryclis accusatoribus temere atq; petulāter libertate dicendi ad conuicium uteretur: ac insolētius efferretur: huiusmodi quidam locutus est: si hæc tibi casar haud uidentur magna: iube is mihi reddat septimum Thucydidis uolumen. **Quare** casar iratus eum abigē dum iussit: sed cum didicisset ex posteris brasidā hunc esse reliquum: hominem accersuit: castigatumq; modice dimisit. at cum **Piso** ædes a fundamentis ad totum usque tectum accuratissime ædificaret: bono me animo latoque inquit facis: qui ita ædificas: tanquam perpetua roma futura sit.

V. Finis.

asia
Catulus
Clodius

Dari

Gallia
rubiconā
flu.

Metellus

Dyrrachium

Brundisium

Pōpeius

Casar

Cato

antonius

dolobela

la

Brutus

Cassius

Casar aut̄

augustus

Rhœmetacles

ari

Sicilia

athēodor⁹

dorus

Casar

alexādr

Tiberius

agina

Eurycles

Casar

thucydides

Piso

Roma

**Plutarchi cheronensis Apophthegmata ad Traianum Caesarem expliciunt feliciter ab eodē Francisco philo-
lelpho equite aurato laureatoq; poeta quam diligentissime & reuisa & emendata.**

**Francisci philelphi praefatio ad Nicolaum quintum pontificem maximum in Plutarchi cheronensis apo-
phthegmata laconica.**

**Nicolaus
quintus
pontifex
Prouide-
tia**

Energia

Quo de te magis Nicolae quinq; dies ac noctes mecum ipse cogito: eo benignus nostro saeculo immortalē deum consuluisse arbitror. qui ut res omnis humanas incredibili curat moderaturq; prouidentia: eum te uniuersae christianae ecclesiae pontificem praesse uoluerit. in cuius mirabili uirtute summaq; sapientia suam spē omnem doctores & boni uiri positam esse constitutamq; intelligant. Haud enim uitio naturae fieri puto: ut magis alia q̄ alia arte miror sit hominum doctissimorum & eloquentium numerus. Si enim in diuina quā uocant essentia nihil est: quod minus omni parte perfectum sit: perfectam quoq; esse hominū naturam quā ipse creauit deus omnipotens: dubitare quis debet? Itaq; eandem semper inesse humano ingenio uim ingenii & interiorē mentis agilitatem quā graeci energiam nominant: ad egregium quodq; obediendum atq; praclarum opus plane credendum est. At sit nescio quo deprauato hominum more: ut nisi pulcherrimis quibusdam praemiis honoribusue propositis nulli uirtuti laudi nulli opera detur: eaq; solum florescant studia: quibus sese homines in praecio magis fore opinentur. Quare quod bonum sit propter se expetendum: id aut honore aut emolumento meriuntur. Et certe paucissimi admodum sunt. qui uirtutem ulla uirtutis sequantur studio. Itaq; eo maior est laus tua pater beatissime eo admirabilior eo diuiniore: q̄ tuas uigilias omnis curas omnis labores omnis ad uirtutem semper deūq; rettuleris nullam tibi proponens inanem gloriam nullā mundi huius utilitatem. Quibus tuis optimis cogitatibus & laudatissimis institutis factū est diuina benignitate: ut neq; petens neq; cogitans per omnes deinceps dignitatis gradus ad summū maiestatis fastigium sis euectus. Sedes tu quidē unus inter mortales in diuinā altitudinis solio: christi optimi maximi uicem geris in terra humani generis saluatorem cum auctoritate & gratia: tum per illius uitae similitudinem omnibus repraesentas. Te sibi omnes ante oculos oponunt: & qui uirtutem propter uirtutem colunt: & qui eam cōmodis suis definiunt. Quamobrem boni omnes undiq; ad te ueniunt. Quisquis aut ingenio aut eloquentia aut elegantiore ulla disciplina excellit: ad te confluit. Tu uero ut es animo ingenti ac benefico: negligis neminem: omnes libenter admittis: Te in omnes beneficentissimū p̄stas. Qua tua tanta facilitate liberalitateq; naturae fieri uidemus: ut iam ueluti exercitatis nonnullorum ingenii quae obdormierant & indocti doctrinam adamare incipiant: & docti fiant quotidie doctiores. Nam prodes tu quidem omnibus & exemplo uitae: & donandi magnificentia. Non igitur non possum eos omnes qui ullum uel bonitatis uel disciplinae simulacrū pra se ferunt: accusatione dignos existimare: si minus persape aliquos ingenii sui fructus tibi pro sua quasi uillicatione reddiderunt: ut intelligas operam tuam in tam illustri beneficiendi munere non esse omnino frustra. Qua ratione cum ipse quoq; me tibi debere plurimum cēserem uel pro ea qua in me nuper cum Neapolin p̄tens romam diuertissem: pulcherrima beneficentia usus es: aliqua studioq; meoq; monumenta tuae beatitudinis referre uolui. Nam cum mihi tempestiue e graeco in latinum conuersa essent Plutarchi cheronensis laconica apophthegmata quae a nostris tum dicta tum dicta nominantur: ea uisa sunt non indigna: quae sanctissimo tuo nomini dicarent rem sane non admodum magnā si uolumen ipsum consideretur: pulchrā tamen & uiris doctis in primisq; eloquentiae studiosis non inutilem. Oratio enim quae huiusmodi sententiarum argutia exemplorumq; grauitate ac lepore referta fuerit: non potest omnibus non placere. Et enim duo a plutarcho libri qui scilicet extant: de huiusmodi dictis: non iisdem temporibus scripti sunt alter ad Traianum caesarem: quem ipsi iam pridem interpretati illius praestantissimi principis Philippi Mariae Angli nomine insigni uimus: & hic alter: quem tuo ueluti munere & cognosci a latinis: & haberi uolumus. Nō multo autem post ut spero: maiores a nobis aliqua lucubrationes & fortassis etiam gratiores ad te ibunt. Vale pater beatissime.

**Neapolin
lis
Roma
Beneficē
tia
Plutar-
chus
Apoph-
thegma-
ta laconica**

**Oratio
Traianus
caesar
philippus
Mariae
agus
agasticles
rex
agefilaus
Latro**

**Depro-
missis**

Plutarchi Cheronensis Apophthegmata Laconica.

AGASTICLES REX Lacedaemoniorum admirante quodam Philophanen sophistā ab ipso non admitti praesertim cum is dicendi desiderio teneretur: opus inquit: est mihi horum esse discipulo: quorum sum etiam filius. Ad illum uero qui dixisset: quoniam pacto sine spiculatoribus tuto imperare quis possit: si ita respondit suis imperari: sicuti patres filii.

Agefilaus ille magnus cum esset aliquando conuiuii princeps sorte constitutus: interrogatus a pincer na quantum cuiq; afferret. Si multū ait uini paratū est: quantum quisq; petierit: sin autē par: ex a quo oibus dato. Et cū latro quidā toleranter perferret q̄stiones: ut improbus admodū inquit hō flagitio- sis turpibusq; in rebus patientiā constantiāq; definit. At cū laudaret quidā oratorē: quod res paruas quā uacillanti- mentissime auget: equidē ait: cerdone illū minie bonū duco: q̄ paruo pedi magna calciamta iduit. Praterea cū q̄spia aliqñ ad eū diceret: pmisisti: idēq; sapi? loq̄ret: ita me hercule pmisi: inq;: si istud qdē est iniustū. Sin at iniustū: locutus sū. nō pmisisti. Cūq; idē subdidisset: uerūtū decet reges: q̄quid capite annuerint: perficere: nō reges magis respondit: quā illos qui reges adeunt: petere iusta decet: & ita loqui: ut & quod tempestiuum sit

Et quod regibus accommodatum consentaneumque considerent. ad hæc cum vituperantes aliquos laudant sine audi-
 ret: non minus eorum qui dicerent: quam de quibus dicerent: perdiscendos mores arbitrabatur. Et cum puer adhuc pale-
 stricis puerorum ludis in obscurum locum a chori magistro constitueret: obtemperavit quamuis esset rex decla-
 ratus. Inquirens tu quidem ut libet facito: ostendam. non locis viros: sed viris locos honoratos reddi. Idem
 cum medicus quidam difficiliorem curationem & eam minime simplicem imperaret: per geminos ait: non om-
 ni mihi proposita vita est: neque si bona etiam omnia reciperem. At qui prefectus aliquando aræ chalcidicæ bu-
 tyrum mineræ cum a pediculo morderetur: non se auertit: sed eo in omnium conspectu comprehenso atque
 interfecto addidit per immortales deos libenter insidiatorem interficio vel in ara. Rursum cum alio tempore
 puellum intueretur: qui ex hostio murem traheret: ubi mus in eum conuersus detinentis manum momordit/
 let: fugissetque: altantibus ostenso mure. Quando illud minimum inquit animal sic eos excipiat: a quibus iniu-
 riam patitur: quid viris faciendum sit: considerate. Volens et bellum aduersus persas uahementis: aggredi: quo
 grecos asiam in colentis liberaret: oraculum iouis dodonæi consuluit. Illo uero militandum esse iubente oracu-
 lum ephoris rettulit: qui cum iussissent Agefilaum et delphos petere: & eisdem de rebus numen consulere: p-
 sedus ad uaticinium ita interrogauit. Apollo uideturne tibi quod est patri tuo Apolline uero comprobate le-
 gatus imperator ita impeditones duxit. Cum initio Tissaphernes cum Agefilao foedera metu percussisset regem
 grecas ei ciuitates liberas dimissusque: deinde accersito p magno a rege exercitu bellum ei indixisset: ubi minus a-
 biret ex asia: libenter transgressionem illam peierationemque suscipiens exercitum mouit perinde quasi in cariam
 processurus: ubi cum Tissaphernes copias cogeret. Agefilaus soluens in phrygia impetum fecit. Ibi quoque quamplu-
 rimis captis urbibus grandique pecunia dixit amicis: frangere foedera impium quidem est. At hostium cogitatio fal-
 lere non modo iustum est & gloriosum ueget etiam tum iucundum tum perutile. Equitatu autem diminuto ephesum con-
 cessit: pronunciauitque opulentis si se militia solutos uelent: equum pro sese quisque uirumque præberent. Quare
 statim pro timidis & diuitibus tum equi tum uiri idonei congregati sunt. Itaque dicebat imitari se Agamemno-
 na. Illum enim eum equam bonam accepisset: ignauum diuitemque uix militia liberauisset. Cum uero iussisset captiuos
 nudos: uenire uenderentque huiusmodi prædæ uenditores & uestis quidem emptores pmulti essent at corpora
 quæ alba & oïno mollia ob delicias ociæque erant: ea sane tanquam inutilia: nulliusque præcii deriderent: astans Age-
 filaus hæc sunt: inquit pro quibus pugnatis isti: at quibus cum pugnetis. Et cum Tissaphernes in fugam in ly-
 dia uertisset pluribus deletis: in agrum regium incursionem facit. At reu ubi pecunias ante ad eum missis Agefila-
 um de belli solutione rogaret: respondit is pacis ius penes ciuitatem esse: latari autem magis locupletandis militi-
 bus quam seipso. ad hæc pulcherrimum ducere non munera grecos ab hostilibus capere: sed spolia potius prædæque pa-
 re. Insuper cum Megabates spithridatis filius qui formæ præstantia ceteros anteciret: ad eum salutatum oscula-
 tumque accessisset. Videbat enim diligenter: declinauit agefilaus. Sed posteaque ille adire destitit: eum ultro
 quasi agefilaus: dicentibus autem amicis ipsum esse in causa qui a pulchri illius osculo se auerterit: quare præmatu-
 illum minime uenturum: ubi non paucæ temporis silentio secum ipse cogitasset. Nequaquam inquit oportet illum no-
 bis persuadere: nam uelle mihi uideor rebus huiusmodi imperare magis quam præpollentem hostium urbem ui ca-
 pere. Melius enim libertatem tueri sibi quam alius auferre. Præterea cum aliis in rebus ueritatem iusticiamque seruaret
 existimabat in amicorum negotiis prætextum esse nimiam aduersus eos iusticiam uti uelle. Itaque breuis eius quædam
 epistola ad Hydriæum cara: qua quendam ex amicis peteret ita fertur. Niciam si minus iniustus est: dimittas:
 uelim. Sin autem iniustus: mihi dimittito. In pluribus igitur talem se præstabat agefilaus. Interdum uero cum expedi-
 ret pro amicis tempore potius utebatur. Quare cum aliquando tumultuosius castra mouerent puero cuius amore te-
 nebat propter aduersam ualitudinem debilitatæque relicto: & illo quidem præcibus eum ac lachrymis ad se reuoca-
 te. agefilaus conuersus ait: quod est difficile miserere simul & sapere. at qui hisce in rebus quæ ad corpus attinent: ni-
 hilo iis qui secum aderant: præstabat: quippe qui sacietate & ebrietate oïno abstinebat. Somno autem eo utebatur:
 non qui imperaret: sed cui a rebus gerendis imperaret. aduersus calorem ac frigus ita habebat. ut solus semper
 anni temporibus uteretur. Et inter ipsos milites tabernaculum habens nolebat meliorem lectum: quam cuique esset.
 Idque assidue dicendo usurpabat: principis esse non molliciam sed constantiam atque fortitudinem priuatis homini-
 bus antecessere. Cum ergo quidam interrogasset quid sparta profuerunt lycurgi leges: ut uoluptates: inquit: co-
 temptum essent. ad eum quoque qui tum ipsius tum aliorum lacedæmoniorum uestis alimentique tenuitatem mira-
 retur: dixit: pro hoc hospes uiuendi more libertatem metimus. Item cum quis eum hortaret: ut se remitteret:
 diceretque ne ob incertum fortunæ mortem aliquid ei rei occasio fieret: at ego ait ita me ipsum consuefa-
 cio: ut in nulla mutabilitate quæram. & eodem instituto uel senex utebatur. itaque cum a quodam rogaret: quomodo
 te uahementi hyeme sine tunica circuiret: quo iuuenes inquit imitentur: habentes uero quidem & senis & principis
 exemplum. Thasi quoque cum per ipsorum agrum agefilaus cum exercitu iter faceret: cum farinam anseres bel-
 laria liba belle confecta ac multiplices alias epulas præciosasque portiones ad eum misere. Sed ipse farina dno
 taxati accepta: reliqua qui tulerant: iussit ad Thasios referrent perinde atque nec ipsis forent utilia. illis autem
 præcantibus obtestantibusque ut ea acciperet: iussit inter mancipia distribui. Et cum causam illi percunctaren-
 tur: quoniam inquit non eos decet istiusmodi crapulis delectari: qui probitatem fortitudinemque exercerent.
 Nam quibus mancipia capiunt: ea sunt a liberis hominibus aliena. Rursum Thasii quoniam magnis ab eo
 beneficiis affectu uiderent: cum & templis eum & diuinis honoribus prosecuti essent: & hac de re legatos mi-
 sissent. agefilaus lectis honoribus quos legati ad se tulissent: rogauit an eorum patria deificatioque hominum potesta

agefilaus
 rex
 apollo
 Tusa
 phernes

agamem-
 non

Epistole

agefilaus

Spitze

Thasi
 agefilaus

agefilaus

re haberet. qd̄ cū illi affirmasset: agite iquit. facite deos uos ipsos pri^o. qd̄ si feceritis. tū creditur^o sū p̄stare uo
 bis eē deificadi ēt mei. ad hęc cū ex gręcā natiōes q̄ asiā icolebāt. d̄creuissēt ī p̄claris florētissimiq; urbib^o ci^o
 imagines erigere. ad eas scripsit. mei nulla imago esto neq; picta neq; fabricata. Et ī asiā domum itur^o quā cul
 men haberet quadratis trabibus. possessore interrogauit. an quadrata apud eos ligna nascerent? qui cum non
 quadrata sed rotunda naci dixisset. Num igitur si quadrata iquit essent. rotunda redderetis. Interrogatus etiā
 qn̄q; usq; quo laconici soli cōfinia porrigerent. hasta uibrata quoulsq; iquit: hęc asseqtur. alio etiā p̄cunctate
 quā obrem sparta careret muris? ostensis armatis ciuib^o hi sunt. inqt. lacedæmoniōz muri. Rursus idem alio
 q̄rente nō lapidib^o. inquit. & lignis sed habitatum uirtutib^o muri sunt fabricadi. insup̄ amicos monebat nō
 pecuniis sed fortitudine & uirtute studēdū eē diuitiis. At cū uellet p̄ milites q̄cō festim̄ effici: ipse prim^o ag
 grediebat in oīum cōspectu. Gloriabat^o at magnifice: qd̄ laborado cederet nemini: quodq; sibi magis quā ali
 is iperaret. Et cū qdā q̄ claudū lacona intueret exeuntē ad bellū: equū q̄reret: nō sentis: ait: nō fingētib^o sed ma
 nētib^o bello opus eē. Præterea quō magnā gloriā acq̄reret: cū qs̄ interrogaret: si mortē inqt cōtēpleris. Cū ēt
 qs̄ p̄cunctaret: q̄re spartiatay ad tibias pliant: quo inqt: qn̄cunq; ad numez: modulationēq; inceserint: liqui
 do pateat: & qui meticulosi sint: & q̄ fortes. Atq; p̄saz regē cū beatū qs̄ diceret: qm̄ esset admodū iuuenis: in
 quit: at ne hęc qdē h̄ns atate priam^o infortuniū passus est. Itē ubi magna ex pte asiā subiugasset: decreuit ad
 uersus regē ip̄m p̄ficisci: quo & otiosū illū & populares gręcōz factiososq; duces corrūpentē inq̄tū redde
 ret: atq; p̄turbaret. Sed ubi ab Ephoris acersit^o ē ob gręcā bellū: quo sparta circundabat: id. n. pecuniā a pla
 missa effecerat. Agefila^o ingens oportere bonū principē obtēpare legib^o ab Asia nauigauit: magno sui desi
 derio gręcis asiaticis relicto. Et qm̄ p̄sicus nūmus sagittariū haberet ip̄ressū. Agefila^o recedēs ait se a rege ex a
 sia triginta millib^o sagittariis exigi. Tot. n. Athenas aduectis p̄ Timocraten aureis daricis & iis in populares
 ac factionū principes distributis: trib^o insurrexerūt in milites. Ad ephoros at respōdens: hęc scripsit epistolā
 Agefilaus ephoris salutē dicit. Nō mediocrē asiā regionē subiugauim^o: barbaros expulimus: multa in ionia
 arma fecimus. Posteaq; iubetis: ut ex edicto ueniā: seq̄r epistolā: p̄p̄modū ēt cōseq̄r. n. n. mihi principatū ge
 ro sed ciuitati ac sociis: & tunc princeps uero principatū gerit: cū patiat^o a legib^o & ab ephoris iperari: aut ab
 aliis: q̄cunq; magistrat^o in urbe fuerint. Ac ubi iracō hellepōto p̄ Traciā iter faceret: rogauit Barbaroz ne
 minē: sed ad singulos mittēs p̄cunctabat utrū: aut amic^o an ut hostis p̄ eoz solū trāsiret? & alii qdē amice ad
 mittebant deducebātq;: sed ii q̄ troades uocant q̄busq; Xerxes ut fert^o munera dedit p̄ trāsire mercede. Ab a
 gesilao petiere argenti talēta cētū & muliez tantū dē. At hic dissimulatiōe ī eos usus ac dicēs qd̄ igit^o nō cōti
 nuo uenissent accepturi: p̄cedebat: & ubi cū iis q̄ eēt instructa acie: cōgress^o ē: uertitq; eos in fugā p̄ multis de
 letis libere trāsiiuit. Et cū idē a macedonū rege p̄ nūcios q̄sisset: ac se ille cōsultatuz dixisset. igt^o: cōsultato igit^o
 at nos iā iter faciem^o. Itaq; mirat^o ille uiri audentiā ueritusq; iussit: ut amicū eē alloq̄ndū. Thesaloz at socio
 rū agrū uastauit: qm̄ bellarent. At q̄ Xenoclē ac Scythen amicicia cā larissā misit: q̄ captis & asseruatis: alii
 grauius rē ferētēs censebāt larissam cingēdā castris: hic uero ingens nolle uiroz alteri^o interitu ne totā q̄dem
 Thesaliā capere eos p̄ fœdera liberatos accepit: Itē ubi ad corinthū pugnatū eē accepisset: & si spartiatay q̄
 paucissimi perierāt: tñ qm̄ Corinthioz & atheniēsū aliozq; socioz magn^o nūerus iterisset: nec latibūd^o ui
 uincē dōs barbaros satis extitissent: Pharsalii uero cū isidiis atq; latrociniis exercitū ei^o uigerēt: in fugam illos
 ubi q̄ngētis cū eq̄tib^o uertisset: statuit trophæū sub narrhacio: & illa qdē uictoria p̄ cæteris oibus delectat^o est:
 q̄ cū ipse p̄ semetipsū eq̄tatū imississet: hac una re illos sup̄auit: q̄ eq̄stri plurimū iactatiulq; efferent^o. ad hęc cū
 ei p̄ Diphridā eēt a domo nunciatū. ut cōtinuo p̄teries in Boetiā ipetū faceret & si maiore apparatu id postea
 factū ei ire mēs erat: tñ ne magistratib^o min^o paruissē uideret: accersitis uiginti millib^o ex eo exercitū q̄ ad Co
 rinthū militabāt. Boetiā igressus cū Thebanis cū atheniēsib^o cū argiuis atq; corithiis ad coronā cōgredit^o: su
 pauitq; utrosq;: tamen si uulnez multitudie corpore sibi male cōstaret. Fuit at ea pugna ut ait Xenophon: pu
 gnaz: q̄s gesserat: oīum maxia. at q̄ reuersus domū nihil oīno nec circa uitā nec circa mores ob huiusmodi res
 secūdas uictoriasq; mutauit. Itē cū uideret quosdā: q̄ ex alēdis eqs aliq; eē uiderent: efferētuzq; aio: psuasit so
 rori Cynisce ut ascēso curru certaret in olipiactis ludis: q̄ppe q̄ uellet gręcis oñdere res huiusmodi nulli^o eē uir
 tutis sed diuitiaz ac sūptus poti^o. Xenophota uero sapientē illū secū h̄ns honorifice accersendū iussit: ad pue
 ros educādos lacedæmone & ea instituēdos disciplina: q̄ cæteraz eēt pulcherrima tum ipare tū impiū pati. atq;
 alias interrogat^o q̄re maxie p̄ter alios secūdis reb^o lacedæmoniū uerētuz: qm̄ inqt: p̄ter alios se exercēt: ut impe
 rātq; & pareāt. Lysādro hac luce defuncto cū multos eo sodalicio cōgregatos offēdisset: qd̄ ille simul ac ex a
 sia reuertisset: aduers^o agefilau cōstituit. aggress^o ē eū arguere q̄ eiusmodi uiuus ciuis extitisset: oroneq; p̄lecta
 in quodā relicta libro: quā Cleon alicarnasē scripserat. quāq; Lysāder recepat apud pplm̄ dicitur^o & eā qdē d
 reb^o nouis & usq; de mutada repub. ī mediū efferre uoluit. Sed cū ex senioribus qdā oronē p̄currisset. metuil
 setq; ei^o uim atq; grauitatē cōsuluuit. ne Lysādrū effoderet. q̄re obtēpauit agefila^o. acq̄uitq;. Itē occultis suis
 aduersariis palā molestū se n̄ p̄bebat. Sed opa data. ut se aliqui seq̄retur sp̄ ex iis duces alios declarabat. alios in
 magistratu habebat. Qui ubi se in dignitatib^o iprobe auideq; gessissent. proptereaq; in iudiciū uocaretur. aux
 liās rursus atq; assistēs & familiaris illos sibi efficiebat. & ī suā beniuolentiā traducebat. Itaq; nemo ip̄i aduer
 sari^o erat reliquus. Quidā eū rogauit. ut ad asiaticos scriberet hospites quo ius suum cōseq̄retur. at mei inquit
 hospites quā iusta sunt faciunt sp̄ote. sua uel nihil me scribente. Ostētabat ei quidam urbis murum munitum

Ephori

agefilaus
asia

Xerxes

Thesalia

pharsalii

Boetia
atheniens
les

Corinthii
Xenophō

Xenophō

Lysāder
Cleō ali
carnasē
agefilaus
asiatici

& ualide admodum effabricatum iterrogas: an pulcher sibi uideret: medius fidius inquit pulcher: at nō quē uiri: sed quem mulieres inhabitent. Et cum megarenſis quidam de urbe aduerſus eum gloriaret: adoleſcens ait uerba tua multa ui egent. Rurſum quā alios intuebat miſari: ne noſſe quidē uidebat. ac aliqñ Callipides traſcediarum hiſtrio cum nomine & gloria inter grācos clarus tum ab omnibus celebratus primum quidem ei occurrit: ſalutauitq; deinde arroganter ſeſe inter ambulantes iniiciens oſtentabat ſe regi putans is quidem fore ut aliq; benignitate atq; comitate exciperet: ad poſtremū uero ait nō admodū me agnoſcis o rex nec q ſum audiſti? Sed ageſila⁹ ubi in eū reſpexiſſet: at nō tu es inq; Callipides ille niceliſta. Sic. n. lacedæmonii mimos uocat. Rurſ⁹ cū a quopiā iuitaret ad eū audiēdū q; luſcinia uoce imitaret: noluit ingens: pſape ipſā audiui. Menecrates medic⁹ qm̄ deſpata qdā curationes ei ex ſnia ceſiſſent. Iuppiter ē appellat⁹: hoc at noie iporuni uſ utens cū ad Ageſilaū quoq; ſic aliqñ ſcribere auſus eſſet. Menecrates Iuppiter regi Ageſilao ſalutē dicit: hic reliq; nequa q; lectis reſcripſit. Rex ageſila⁹ menecrati ſanitātē dicit cū Conon & pharnabazus regia claſſe maris potiſi maritimas laconici ſoli oras obſiderent: & athenieſiū urbs muro cinſta eēt. datis a Pharnabazo p cuniis pacē cū rege lacedæmonii fecere: miſeruntq; ciuē ad Teribazū Antalcidan q; Aſiaticos illos grācos: p q⁹ ageſilaus bellū geſſerat regi traderet. Qua ex re pperā accidit infamia hui⁹ ageſilaū nequaquā eē imūne: erat. n. ei antalcidas inimic⁹ q; oī ui opeque pacē egit: pinde atq; ageſilaus amplificaret bello: fieretq; & clarifi mus & maxim⁹. Qui ēt ad eū q; dixiſſet lacedæmonios ſeq; medos: reſpōdit poti⁹ medos ſeq; lacedæmonios. Interrogat⁹ ēt aliqñ utra uirt⁹ eēt melior fortitudo ne an iuſticia: nulli uſui fortitudinē: inq; eē abſente iuſticia: qd; ſi iuſti oēs forent: nihil fortitudinis indigerēt. Et cū ii q; Aſiā incolēbāt pſage regē magnū appellare: cō ſueſſent: qd; at ait ille me maior ē: ni & iuſtior tēperatioq; ſit. Dicebat ēt eos q; Aſiā incoleret: liberos qdem peſſimos: ſeruos at; bonos eſſe. Idē interrogatus quo pacto maxime q; gloriā apud hoies queat aſſeq; ſi loq; inquit optima: agat at; pulcherrima. Impatoris ēt dicebat opus eſſe: ut audentia in hoſtes & beniuolētia i ſub ditos uteret. Ac p cunctate quopiā q; nā foret diſcenda pueris: hęc inquit quib⁹ uiri uſuri ſint. Idē cuiuſdā cau ſe iudex cū apte ab accuſatore dictū eſſet: deſenſor at; q; inepte reſpōdiſſet: ad ſingula diceret: Ageſilaus decet re gē auxilio eſſe regib⁹: & ades iquit: ſiq; tibi euerterit. & ueſtimētū ſiquis abſtulerit: expectares ne aut archite/ tum aut qui ueſtimētū texuit tibi auxiliū datū ire. Et cum epiſtola a rege pſage poſt factā pacē eſſet ad eū dela ta quā una cū Gallia lacedæmonio pſes tulerat: de hoſpitalitate atq; amicitia: haud accepit inquiēs: regi nūcia ret minime opus eſſe: ut priuatim epiſtolas ad ſe daret. Nā ſi amicū ſe lacedæmoniiſ Graciāq; beniuolū liq/ do pſtaret: futuzē ēt ageſilaū uahementer ipſi amicū: qd; ſi dephenſus fuerit in ſidias tendere: ne ſi multas etiā e piſtolas acceperō: credat me ſibi amicū fore. Præterea cū mig; imodū filios amaret: fertur canna una cum par uis pueris tanq; equo aſcenſa domi ludere ſolitus. uifus autē ab amico quodā rogauit: ne cui prius id diceret: q; ipſe filios genuiſſet. Itē cū bellis cōtinuis thebanos pmeret: & uulnus tandē excepifſet in pſio. Anatalcidā di xiſſe aiunt: pro pceptis ipſis mercedē recipis a thebanis: quippe quib⁹ ne uolentib⁹ quidē nec ſciētibus pugnā ti doctrinā tradiſti. Nā uero thebanos ipſos ſui ipſoz; tunc bellaciſſimos factos phibent: qm̄ multas in eoſ expeditiones lacedæmonii egifſent. Quare lycurgus quoq; atiquus ille in his legib⁹ q; eo rhetra uocata ſūt: qm̄ eſſent oraculo ſancita: uetuit ſapienter aduerſus eoſdē militādū. ne bellādū peritiā diſcerent. At ubi angi cōtinu is expeditionib⁹ ſocios audiſſet: quoniā lacedæmonios q; pauci eſſent ipſi tam multi ſeq; rent: uolens ageſila⁹ eoz; multitudinē arguere iuſſit: ut ſocii oēs ſederent inuicē mixti: at lacedæmonii ſepatim ſoli: dein proclama uit primos ſurgere ſingulos q; ubi ſurrexere: pclamauit ſecūdos ſurgere ararios mox fabros deinceps ēt archite ctos & ſingillatim alias artes. Itaq; oēs ppe ſocii ſurrexere lacedæmonioz; at; nemo phibita. n. iis erat oparia diſciplina ſordidæ artis ita ſubridens ageſila⁹ intuemini: ait uiri ſocii quāto pluris milites q; uos emittim⁹? In leuſtrenſi pugna cū multi lacedæmonii fugiſſent: q; legitimis poenis erant obnoxii: ephori uidentes urbē uiriſ orbatā militib⁹ egere: uolebāt eā ignominia ſoluere legelq; ſeruare: eligunt igit; legulatore ageſilaum. is at; acce dens in publicū n̄ ego: ait ſim legulatore alioz; legū: Nā neq; latis addere quicq; poſſim neq; auferre neq; mu/ tare. Sed pulchre res habuerit: ſi q; nobis leges ſunt: his a die poſtero ius fuerit. Cū Epaminondas tāto cum ter rone fluctuq; irruifſet. tum thebanis tū ēt ſociis ea uictoria exultatib⁹: urbi tñ Ageſilaus iperauit: quib; pauci in urbe eſſent: reuerti Epaminondā coegit. At in ea pugna q; ad Mātineā eſt geſta: iperauit lacedæmoniiſ: ut aliis omiſſis unū Epaminondā oppugnarēt: ſolos ingens mentis cōpotes & fortis eē & uictoriae auctores. Si hūc igit; e medio ſuſtulerimus: ſacillime alios captiuos fore. Nā & amentes eſſe ac nulli⁹ p̄titi: id qd; ēt accidit. Nā iā uictora Epaminōda & lacedæmoniiſ fugientib⁹ cū is uerteret ſuoſq; uocaret: quidā ex lacedæmoniiſ eum loctaliter pcuſſit. Cū cecidiſſet: a fuga reuerſi q; cū ageſilao erāt: at; uictoria pugnarunt: cū & thebani lōge de teriores: & lacedæmonii lōge meliores apparuiſſent. Sparta cū pecuniayz ad bellū indigeret: ac pegrinō ſtipē dio alleret: in ægyptū ageſilaus p̄ficiſcit a rege ægyptioz; mercede accerſitus: Sed pp ueſtis uilitatē indigenis cōtēptui erat. Expectabāt. n. uifum ire ſpartæ regem ſicuti pſage corpore magnifice ornato pperā ii quidē d re gib⁹ ſentientes. itaq; iis breui ageſila⁹ ondit magnificentiā atq; laudē elatiōe ai & fortitudine parari oportere Sed cū eos quos erat miſſur⁹ in p̄liū: timidos ad iminens piculū tum pp multitudinē hoſtiū: erāt. n. ducenta millia hoium: tum pp militum ſuoꝝ paucitatē: decreuit ante congreſſum ſacrificium facere ceteris inſciis. Et ad leuā ſubſtrata manu uictoria ſubſcripſit: & acceptum ab augure iecur impoſuit in ſubſcriptam manum: quo ſatis temporis detento perinde quaſi ambiguū ſe ac dubium ſimulabat: quoad litterarum notā iecori compræhenſa impreſſa ſunt: & tunc cōmilitonibus oſtendebat: inquiens deos imortalis ex rebus ſcriptis ui

callipid⁹
hiſtrio

ageſilaus

iuppiter
Epiſtola
Conon
Pharna/
bazusLicurg⁹Epami/
nondas
Thebani
MātineaThebani
ageſilaus
i ægyptū
p̄ficiſcit

etoria demonstrare. Securam igitur coniecturam ad uictoriam hinc uisus audeter in pugnam eunt. Hostibus autem eius castra pro multitudo in uallo cingentibus: ac Neclabio: cui auxilio erat: egrediendum pugnamque hortate inquit non esse hostes ipsi diados qui ipsis se pares uellent. Et cum adhuc pagus resisteret ad coniungendum uallum: inter suos quot reliquos erat: instruxit & a quo Marte dimicatis illos fugauit: ac paucis cum militibus suis magna hostium peracta ex parte pecuniam grandem ad urbem misit. Ex aegypto in patriam remigatis ac moriens suis precipit: ut nec fictam nec pictam nec fabricatam corporis imaginem faceret. Nam si quod scelus opus a me gestum est: hoc erit monumentum meum: si uero nullam ne oes quod statuarii quorum opera in sordibus uersantur: & continentibus artibus prestare id qui uerint.

agesipolis

Hegesipolis Cleobri filius cum quidam dixisset Philippum diebus paucis olyntum eueritisse: pro deos inquit: aliam tale urbem longe maiore tempore non edificabit. Alius cum dixisset eum cum floridioribus uel regem fuisse obside & non filios nec uxores ipsorum haud inquit iniuria: decet. non nos ipsos nostra errata ferre. Idem cum domo catulos uellet accersere: ac dixisset quod spem exactio ab iis non est: nec. non. niroque inquit exactio fuit antea: quare nunc est.

agesipolis

Hegesipolis Paulania filium cum athenienses megarensium ciuitatem acciperent ad eas iudicandas lites: quod iniuicem ipsis aduersum eum essent. Turpe est ait o athenienses ductores graecorum megarensibus cedere in dignoscendo iure.

agis

Hagis archidami filius cum aliqui Ephori dixissent proficiscere in huius patriam: adolescensque tecum habe. Te. non. hic ipse in arcem ducet & qui fieri ait: conuenit o Ephori tot huic iuuenes credere: quod sua patriam prodant? Interrogat quoque quod maxime disciplina spartae coleret: cognoscere inquit & gerere & ferre imperium. Et aiebat

Mantineia

non oportere lacedaemonios interrogare: quot essent hostes: sed ubi essent. Ad Mantineam cum plio dimicare cum hostibus quoniam plures essent: phiberet: ait cum multis congrederem illi esse quod multis uellet imperitare. Item cum a quodam quaeretur quotnam essent lacedaemonii quot satis sunt: inquit quod improbos pro pulsent. Atque ad corinthiorum muros eum transire: &

sophista

eos cum altos ac munitos: tum in multum spatium praefatos intueret quod ait haec sunt mulieres: quod loqui hinc incolunt. Sophista quod spem cum dixisset orationem esse rege omnium optimam. Itaque si tu ait taces: nulli ex praeteritis. Praeterea ut argui postea essent supati: rursum ei audaciter obieci facti sunt: Videns trepidationem suorum audete ait: o uiri nam ubi nos uictores horremus: quod illos facere ceteris quos uicimus? Item ad Abderitae legatum ubi locutus is multa fecisset dicendi sine

interrogaret quod ad olympicos ludos iustissimos se praestaret: & quod nam ait: magnam aut mirandum faciunt: si in annis quinque uno duntaxat die iusticia utuntur. Ad eos quoque quod diceret quosdam ex alteris adibus ipsi iudicare: pro parte

rea ait & sua illis mala & ad haec tua mea tum amicorum bona dolori erunt. Et consulente quopiam digressum fugientibus hostibus dandum esse: & quomodo inquit si aduersum eos quod praeter metu fugiunt: non pugnamus: cum uis pugnamus: quod ob fortitudinem manent? Insuper cum apte quidam de graecorum libertate sermonem inferret: rem sane non ignobilem sed factu difficilem: o hospes ait: tua uerba & uirum indiget & pecuniae. At quod dicente quopiam Philippum eis inaccessibilem gratiam

Perithii

facturum: nobis satis est inquit hospes in non uersari solo. Legatus perinthiorum cum lacedaemona uenisset: longiore oratione utebatur. Ut autem sine dicendi facto. Agis rogauit: quod esset perinthius renuntiatur? Quid inquit: aliud quod tu uix

philippus

sine dicendi feceris: ego uero taceo. Idem cum solus legatus uenisset ad Philippum: cumque Philippus dixisset: quod hoc? Quid uenisti. Et tamen ad unum respondit. Et cum ex senioribus quidam intus solutus praefatis alia quidam flagitiosa induci iura dixisset ad eum iam ingrauescete. Quare supra iam spartae fieret inferna: iocans inquit pro ratione ita res accidere: si hoc sit: e

tamen cum ego puer essem a patre audiebam quod superiora extitissent: inferiora apud ipsos effecta aiebat at patrem puerum si ubi hoc est dixisse: propterea mirandum non esse: si posteriora prioribus essent deteriora: sed sic ubi meliora ac similia.

Atque interrogatus quomodo quis in libertate perseverarit: si mortem inquit contempserit.

agis iunior

Hagis iunior cum Demades diceret enses laconicos pro breuitate a circulatoribus absorberi. Attamen inquit: lacedaemonii ensibus hisce hostes assequuntur. Ad improbum uero hominem interrogantem sapius

demades

quis esset optimus spartiatum: qui tui dissimilimus sit: respondit.

agis rex

Hagis ultimus lacedaemoniorum rex isidiis coprahelus & codenatus ab ephoris cum in dicta ca ad suspensum

Ephori

agit: intuitus quendam ex ministris flente desine inquit: homo tu super me flere & non sic inquit ac iniuste piens sum me iterum melior: quibus dictis ultro laqueo ceruicem tradidit. Cum pariter eum rogaret ut sibi ad inuentionem: at postea quod me praeter tradidistis huiusque legibus: itaque iusticia ac probitate pro uiribus eruditis: haec enitar & non uos sequi: & quoniam uultis me quod optima sunt agere: optima uero sunt. quare iusta fuerint cum homini priuato tum longe

magis principi: quare uultis agam: quare dicitis omittam.

alcames

Halcames telecli filius: quarente quodam pacto regnum optime quod seruauerit: si multi ait: lucrum non fecerit. Alio est percunctante quod obrem a Messeniis munera non acceperit: quoniam si accepissem inquit: cum legibus

Teleclus

pace agere nequiuissem. Item cum quis dixisset eum parce uiuere: cum tamen satis magnam substantiam haberet. Pulchrum. non est ait: qui plura possideat eum uiuere pro ratione non pro libidine.

anaxandridas

Hanaxandridas leontis filius ad eum quod intolerabiliter turbaret: molestissimeque ferret: quod ex urbe exularet: o uir ait. optime ne urbem exulas horeas sed iusticia. Idem ei quod ephoris opportuna loqueretur uerum plura quod

Ephori

satis essent. non opportuna ait opportuno ueris. Et cum quidam percunctaret. cur macipius agros traderent: & non ipsi colerent. quoniam inquit non horum nos cultores. sed ut nos colerent ea comparauimus. Item cum alius diceret gloriam ob esse. & quod is liber foret. quod felix futurus esset. sic ait iniusta perpetrates secundum orationem tuam felices essent. Nam quo pacto sa

crilegis iniusticiae uel obnoxio gloria studeat? Interrogate autem alio quod in bellis spartiatum audenter pericula subeunt. quoniam ut oportet. inquit. & non quemadmodum alii metuentes de uitae conditione meditamur. Ad

hæc cū a quodā rogaret: q̄obrē necis causas diebus pluribus seniores iudicāt: & q̄uis q̄spiā effugerit: nihilo ta-
men minus ē legib⁹ obnoxius pluribus: inqt: diebus iudicāt: qm̄ de morte q̄ errauerint: iis cōsiliū mutare non
licet: legibus aut̄ obnoxium esse oportebit: quia secundum hanc legem liceat melius consultare.

Alexander eurycratis filius quopiam percunctante quare pecunias non coegerunt in ararium: ne in-
quit: custodes earum qui fuerint corrumpantur.

anaxan-
der
anaxillas

Anaxillas ad illum qui mirabatur: cur ephori non assurgerent. Regibus: p̄sertim cum sint a regibus cō-
stituti: eadem inquit causa qua etiam ephoros gerunt.

androcli-
das

Androclidas lacon debilis & inutilis crure inter bellatores se locauit. Itaq; inhibitori quidā moti sūt:
p̄pterea q̄ esset infirmus: At non eū ait: q̄ fugiat: sed q̄ maneat: oportet cū hostibus pugnare.

antalci-
das

Antalcidas cū in Samothracia initiaret: interrogat⁹ a sacerdote qd̄ diri⁹ in uita p̄petraisset. Si quid in-
quit: mihi huiusmodi actum est: ipsi dī cognoscent. Et cū atheniensis qd̄ indoctos Lacedæmonios

uocaret: soli igit̄ nos: inqt: nihil mali a uobis didicimus. Itē cū alius Atheniēsis ad eū dixisset. Verūn̄
a Cephiso nos sape uos fugauimus. At nos inqt: ab Eurota uos nūquā abegimus. Præterea interrogatus quo

pacto maxime hoibus placere q̄s possit: inqt: si cū iis iucundissime loq̄tur. assistat at̄ utilissime. At qui Hercu-
lis laudationē cū sophista qd̄ esset lecturus: q̄s. n. ait: eum uituperat. Ad agesilaū quoq; q̄ a thebanis esset i pu-
gna uulneratus doctrinā ait: mercedē a thebanis recipis: q̄bus nec uolentibus nec scientib⁹ pugnādi doctrinā

tradidisti. Videbantur. n. cōtinuis Agesilai in eos expeditionib⁹ pugnaces effecti. Idē spartæ muros luuenes
ip̄sos dicebat esse: cōfinia uero spiculorū cuspides. Insup̄ ad eum q̄ p̄cūctabat: quid breuibus sicis lacedæmo-
nii in bello uerterentur: qm̄ inquit cum hostibus comminus dimicamus.

antioch⁹
philipp⁹

Antiochus Ephorū gerens ut accepit Philippum Messeniis dedisse agrum. Interrogauit: an etiam ui-
res eis p̄ræbuisset: quibus pro agro pugnantes superiores forent.

Messen-
argeus

Argæus q̄busdā nō suas sed alienas q̄sdā uxores laudantibus p̄ deos: inqt: de honestis p̄bisq; uxorib⁹
nihil temere dicendū est. Nā q̄les oīno sunt: illis solū manifestū esse: qui una uiuunt at̄ reliquos igno-
rare. Idem cū p̄ scilicet Selenūta sibi aliq̄n̄ interesset: intus quodā i monumēto eulogiū hoc iscriptū.

Eulogiū

Hosce Selenuntos sub portas quando tyrannum.
Extingunt olim: mars ferus abstulerat.

Iure inqt̄ interistis: q̄ ardētē tyrānida extinguere tēpaueritis: cōtra. n. dimittēdū fuit ip̄sam oēm cōcremari.

aristo

Aristo laudate quopiam illud Cleomenis respōsū qd̄ interrogatus qd̄ bonū regē facere oportet: respon-
derit & amicis benefacere: & malefacere inimicis: & q̄to inqt̄ melius fuerit o uir optime & amicis
benefacere: & inimicos reddere amicos: Quod qd̄ responsum & si oīum sn̄ia socrati dat̄: tñ etiā re-
fer̄ in aristonē. Ad hæc cū q̄s p̄cūctaret: quotnā cēt̄ uniuersi Spartiatæ: quot inqt̄ satis sint ad arcēdos ini-
micos: Item cum a quodam eorū atheniēsiū laudatio legeret̄ quos lacedæmonii occiderant. cuiusmodi igit̄
nostros ait esse censet: a quibus ii uicti sunt.

archida-
midas

Archidamas ad eū q̄ charilaū laudaret: qd̄ æque in oēs mitis ac māfuetus extitisset: & quō inqt̄ iure
q̄s laudet̄: si in ip̄obos quoq; mitē se p̄stiterit. Et hæc at̄um sophistā quodā uituperante: quod i ip̄-
sorum concenationē conuiuiumq; admixtus nihil locutus sit. Ignorare mihi uideris: inquit: eum q̄ ar-
tem dicendi nouit: etiam tempus dicendi nosse.

archida-
mus

Archidamus Zeulippi filius q̄spiā q̄sisset: qnā spartæ p̄essent: leges inqt̄ legitimaq; p̄ncipia. Et ad il-
lum qui Citharcedū laudaret: atq; eius uim admiraret̄. O uir optime ait: q̄s abs te honos probis uiris
retribuet̄. qn̄quidē Citharcedū ita laudib⁹ efferas. Idē cū q̄s ei psaltē comēdaret igens. hic bon⁹ psal-
tes est. at̄ hic apud nos qd̄ est ait ad ius faciendū bonus coquus: p̄inde q̄si referret nihil siue ex instrumentorū
sono siue ex obsoniorū ac brodii apparatu uoluptas efficeret̄. Atq; interrogat⁹ cur paruis adeo sicis uterent̄.
q̄ p̄ræ aliis inqt̄ p̄pius hostes accedimus. Et cū ab ip̄robo quodā esset interrogat⁹. qnā foret Spartiatæ mo-
destissimus. qui tibi respondit dissimillim⁹ sit. Idē cum q̄s suaue uinū ei polliceret̄. nō est inqt̄ opus. nā & pl⁹
erogabit̄: & q̄ ad fortitudinē attinet̄. inutiliora faciet. Præterea Corinthiorū urbem adortus cū exercitu uidit
ex pomerio lepores surrexisse. Itaq; ad cōmitiones ait. facillime a nobis hostes capient̄. Cū a duobus quoq;
arbiter acceptus esset. eos actos in sacellum calcioceæ Minerue ut iudicatis starent. a diurauit. Qui ubi iurasset
ait: iudico igit̄. ne uos prius sacellū egrediamini. q̄ quæ inuicē uobis cōtrouersæ sunt. solueritis. insup̄ cum ad
eius filias Dyonisiū Siciliæ tyrānus p̄ciosos misisse amictus nequaq; accepit ingens. metuo ne puellæ hisce in-
duta uideant̄ mihi turpes. Filium autem intutus cum atheniensibus effrenatius pugnantem ait. aut adde uiri-
bus. aut animosi at̄i adime.

Corinthi

Dionisius
tyranus

Archidamus Agesilai filius cū a Philippo post Cheromix pugnā asperiorē accepisset epistolā. ita re-
scripsit. Si umbrā tuā metiri uolueris. haud nunc maiorē eā inuenies. q̄ esset ante uictoriā. idē interro-
gatus q̄to spartiatæ solo dominarent̄. q̄tūcunq; respōdit asta assequent̄. Periāder quoq; medic⁹ illu-
stris arte laudatissim⁹q; ip̄rimis cū inepta poemata scriberet qd̄ tadē piander ait. pro gratioso medico malus
poeta uocari cupis. atq; i eo bello qd̄ aduersus Philippū gerebat̄. q̄busdā cōsulentib⁹ eē p̄cul a domo pugna
cōgrediendū. at nō hoc inqt̄ itueri oportet sed an pugnādo hostib⁹ p̄stabim⁹. ad eos quoq; ad qb⁹ quo tpe p̄-
lio archidamas supasset. efferebat̄ laudib⁹. melius inqt̄ eēt. si eos prudētia potius q̄ uirib⁹ uicissemus. Et quo
tpe irruptioē i archadiā facta accepisset. alios auxiliū ius ferre. ita illis scripsit. archidamus æliis. Quiescere pul-

archida-
mus

Gher-
mia

Epistola
Periāder

archadia

catapul- terminaret: bellū inq̄ ordiata nō q̄rit. Agēsilai uero catapulta intur⁹ cū primū ex sicilia eēt aduecta: o hercu-
ta les exclamauit piit uiri uirtus. Et qm̄ gr̄ci in his fcederibus quā cū antigono & cratero iēta fuerant: rescindē
Sicilia dis ei obtemperare nollent nec in libertatē se uendicare: q̄ si molestior lacedamoniōz futurus esset q̄ Mace-
donum principatus: pecudem ait eandē semp̄ sonare uocem hominem uero & multas & uarias quousq̄ ani-

Astycratidas cū qdā ei dixisset posteaq̄ agis rex est pugna apud magnā urbem ab antigono supera-
tus. Quid facietis o lacedamoniū: an macedonibus seruietis? respondit: quid uero possitne nos anti-
pater pro sparta pugnantis ab interitu prohibere.

Bius in insidiis ab Iphicrate atheniensū p̄tore circumuentus: interrogatusq̄ a militib⁹ quid nā esset faciu-
dum. Quid n. aliud inquit: q̄ uos saluti consulere: me uero pugnando interire.

Brasidas murē i Caricis cōphensū cū eēt ab eo morsus: dimisit: ide ad astātes cōuer⁹ inq̄: nihil est ita
puū q̄ si audeat iuria ppulsare: n̄ se saluū efficiat. Et cū i pugna qdā p̄ clipeū esset iaculo icūsus: hasta e
uulnere educta hac ipia hostē iteremit: Cūq̄ iterrogaret: quonā pacto uulnerat⁹ eēt: me r̄ndit clipeus
pdidit. Idē cū a quopiā hortaret⁹ ad sophistā audiēdū iterrogauit hortatorē: qdā ille hostensur⁹ foret: & cū
ille r̄ndisset laudationē herculis: ait Brasidas: qs. n. deū hūc uitupat. Atq̄ ad bellū egressus scripsit ephoris: q̄
cūq̄ sū detrimta ac p̄niciē illatur⁹ belli gerā: aut moriar. Sed posteaq̄ is forte occidisset gr̄cis tracia liberatis
legati q̄ lacedamōa missi fuerāt: ei⁹ matrē argileōida adiere quos cū illa iterrogasset primū: an brasidas p̄la
re diē obisset: ac laudib⁹ ii brasidā efferrent: dicerētq̄ nullū spartā aliū talem esse: Ignoratio uos: inquit: ho-

Damoni- sp̄tes tenet. Nam q̄q̄ brasidas uir bonus fuit: multos tū habet sp̄ta illo melioris.
das Amonidas cum a chori magistro in ultimam choti partem locatus esset Recte profecto inquit: o du-
dor chori excogitasti: quo pacto quoq̄ inhonoratus locus honorabilis fieret.

Damis ad ea quā scripta erant de faciundo decreto: quo alexander deus esset: concedimus ait: alexan-
dro si uelit deum uocari.

Damyn- Amyndas cū Philipp⁹ i pelopōnēsū irrupisset: ac dixisset q̄ sp̄iā lacedamōiū sunt magnis p̄p̄modū
das arūnis obnoxii: ni redierit cū philippo i grām: effoemiate inq̄ arūnāz possum⁹ pati morte cōtēpta.

Dercilli- Ercillidas cum pyrri⁹ eēt cum exercitu in spartiatāz solo: legat⁹ ad eum missus impante Pyrriho ut
das aut regē suum cleonimum recipere: aut futuz eēt ut cognoscerent se fortiores alioz: eā nemine: apte
r̄ndit: liquidē deus es haud metui⁹: nullā n. iniuriā facimus: sin at hō nobis certe nō ex melior.

Demarathus cū Orōtes asp̄ius cū eo eēt collocat⁹ ac dixisset qdā aspe te Demarathe Orōtes ē usus: ni
hil inq̄: i me deligt: nā q̄ ad grām smōnē hnt detrimto si sūt: nō q̄ inimice ac maliuole: Itē cū qs̄ iter
rogasset: cur q̄ apd̄ sp̄tias abiecerit clipeos: ignominia notat. Quod si galeas thoracāzq̄ abiēcisset

Orontes nō notant: qm̄ iis inq̄ sui ipoz grā iduunt: ac clipeo cōmunis ordinis cā. Plātē quoq̄ cū audiret: n̄ malus
ait nugator uide⁹ mihi. Et i quodā cōfessū iterrogat⁹ utrū ob stulticiā an p̄ inopiā uerboz taceret: at stult⁹ i
qt: filerz n̄ p̄t. insup cū qs̄ iterrogasset: q̄re cū rex eēt: a sp̄ta exularet: qm̄ leges: inq̄: sūt ea potiores. Ei cū p̄les q̄
dā ob corruptela frēq̄ntiā ei⁹ amatū puez. abduxisset diceretq̄: o lacō tuū amatū puez. sū uenat⁹ p̄ deos inq̄
neq̄ quā ipse uenat⁹ es: sed emisti poti⁹. Cū quidā ēt p̄les defecisset a p̄saz rege: & suasiōib⁹ demarati reuertisset:
cūq̄ eū rex ēt iterēptur⁹: turpe quidē foret o rex ait: qd̄ quo tpe tibi inimic⁹ fuerat: de eius defectiōe suppliciu
sumere nequineris: qm̄ at amicus effectus est uiḡ iterficias. Ad illū uero qui regi parasitaretur: ac sapius cauil
laretur in ipsum de exilio: nō tecum hospes ait: pugnabo: nam uita ordinem consumpsi.

Emp̄pes ephor⁹ phymidos musici e nomē chordis duas bipēne excidit iquies: noli musicā deprauā.
epanetus aiebat omnium & delictorum & criminum mendaces esse auctores.

Euboidas quosdam audiens: qui alienam uxorem laudarent iis minime assentiebatur inquiens: nullū
omnio uerbum de uxorio ingenio apud externos esse oportere.

Eudami- Eudamidas Archidami fili⁹. Agidosq̄ frater uiso i academia Xenocrate iā seniore: q̄ cū familiarib⁹ di
das sp̄taret: iterrogauit qui nā senex eēt: cui cū a quopiā respōsū eēt illū eē & sapiētē uiḡ & ex eoz nūc
ro: qui uirtutē q̄rerēt: & qm̄ iquit ea utē. si nūc q̄rat? idē cū philosophū audisset: qui bonū ipatorē so
lū sapiētē eē dixeret: oratio quidē ait: mirabilis ē. sed qui dicit: minime credēd⁹: nō n. eū tuba circū obstre
puit. Atq̄ Xenocrates cū ad p̄positā q̄stionē dixerisset: finēq̄ fecisset: aderat Eudamidas: sed cū quidā ex suis
dixisset: cū nos adsumus: tūc finē dicēdi fecit. At pulchre iquit: si quidē h̄c dixit: q̄ opus erat cūq̄ is dixisset:
at pulchrū fuerat audire. Nūc ēt ad istū ait: cū canat⁹ fuerit. Veniam⁹: & ut itez canet rogem⁹? idē a quopiā
iterrogat⁹ cur ciuib⁹ ip̄s bellū aduersus Macēdonas decernētib⁹: quietē agere ipse tēptet: r̄ndit: quia mihi o
pus nō ē mēdacii istos arguere. Et cū quis palmas de p̄lis susceptas afferret: ad bellūq̄ hortaret⁹: ignorare mi
hi uideris: iquit: q̄t idē sit eū qui mille pecudes suparit: cū lupis quinq̄gita pugnare. ad h̄c cū psaltes quidam
secūda fortuna usus eēt: iterrogat⁹ cuiusmodi is sibi uideret: magn⁹ iquit pua i re demulsor. Præterea cū qs̄
athēas laudaret: ait & qs̄ h̄c ciuitatē digne laudat. quā nemo ēt uictor dilexit? Arguo at quopiā dicēte la
conas pegrinatiōe deterioris reddi: q̄ppe qui a p̄riis legib⁹ excedāt: at uos iquit p̄fecti spartam nō deteriores
sed meliores p̄dit⁹ reddimini. Et cū p̄clamasset. alexāder i olympia exulib⁹ oib⁹ p̄ter thebanos reditū ipatr⁹
am patere. proclamatio ait o thebani infortunata: quidem est uerum gloriola. solos n. uos alexander meuit.

Emp̄pes ephor⁹ phymidos musici e nomē chordis duas bipēne excidit iquies: noli musicā deprauā.
epanetus aiebat omnium & delictorum & criminum mendaces esse auctores.

Euboidas quosdam audiens: qui alienam uxorem laudarent iis minime assentiebatur inquiens: nullū
omnio uerbum de uxorio ingenio apud externos esse oportere.

Eudami- Eudamidas Archidami fili⁹. Agidosq̄ frater uiso i academia Xenocrate iā seniore: q̄ cū familiarib⁹ di
das sp̄taret: iterrogauit qui nā senex eēt: cui cū a quopiā respōsū eēt illū eē & sapiētē uiḡ & ex eoz nūc
ro: qui uirtutē q̄rerēt: & qm̄ iquit ea utē. si nūc q̄rat? idē cū philosophū audisset: qui bonū ipatorē so
lū sapiētē eē dixeret: oratio quidē ait: mirabilis ē. sed qui dicit: minime credēd⁹: nō n. eū tuba circū obstre
puit. Atq̄ Xenocrates cū ad p̄positā q̄stionē dixerisset: finēq̄ fecisset: aderat Eudamidas: sed cū quidā ex suis
dixisset: cū nos adsumus: tūc finē dicēdi fecit. At pulchre iquit: si quidē h̄c dixit: q̄ opus erat cūq̄ is dixisset:
at pulchrū fuerat audire. Nūc ēt ad istū ait: cū canat⁹ fuerit. Veniam⁹: & ut itez canet rogem⁹? idē a quopiā
iterrogat⁹ cur ciuib⁹ ip̄s bellū aduersus Macēdonas decernētib⁹: quietē agere ipse tēptet: r̄ndit: quia mihi o
pus nō ē mēdacii istos arguere. Et cū quis palmas de p̄lis susceptas afferret: ad bellūq̄ hortaret⁹: ignorare mi
hi uideris: iquit: q̄t idē sit eū qui mille pecudes suparit: cū lupis quinq̄gita pugnare. ad h̄c cū psaltes quidam
secūda fortuna usus eēt: iterrogat⁹ cuiusmodi is sibi uideret: magn⁹ iquit pua i re demulsor. Præterea cū qs̄
athēas laudaret: ait & qs̄ h̄c ciuitatē digne laudat. quā nemo ēt uictor dilexit? Arguo at quopiā dicēte la
conas pegrinatiōe deterioris reddi: q̄ppe qui a p̄riis legib⁹ excedāt: at uos iquit p̄fecti spartam nō deteriores
sed meliores p̄dit⁹ reddimini. Et cū p̄clamasset. alexāder i olympia exulib⁹ oib⁹ p̄ter thebanos reditū ipatr⁹
am patere. proclamatio ait o thebani infortunata: quidem est uerum gloriola. solos n. uos alexander meuit.

Xenocra- Xenocrates cū ad p̄positā q̄stionē dixerisset: finēq̄ fecisset: aderat Eudamidas: sed cū quidā ex suis
tes dixisset: cū nos adsumus: tūc finē dicēdi fecit. At pulchre iquit: si quidē h̄c dixit: q̄ opus erat cūq̄ is dixisset:
at pulchrū fuerat audire. Nūc ēt ad istū ait: cū canat⁹ fuerit. Veniam⁹: & ut itez canet rogem⁹? idē a quopiā
iterrogat⁹ cur ciuib⁹ ip̄s bellū aduersus Macēdonas decernētib⁹: quietē agere ipse tēptet: r̄ndit: quia mihi o
pus nō ē mēdacii istos arguere. Et cū quis palmas de p̄lis susceptas afferret: ad bellūq̄ hortaret⁹: ignorare mi
hi uideris: iquit: q̄t idē sit eū qui mille pecudes suparit: cū lupis quinq̄gita pugnare. ad h̄c cū psaltes quidam
secūda fortuna usus eēt: iterrogat⁹ cuiusmodi is sibi uideret: magn⁹ iquit pua i re demulsor. Præterea cū qs̄
athēas laudaret: ait & qs̄ h̄c ciuitatē digne laudat. quā nemo ēt uictor dilexit? Arguo at quopiā dicēte la
conas pegrinatiōe deterioris reddi: q̄ppe qui a p̄riis legib⁹ excedāt: at uos iquit p̄fecti spartam nō deteriores
sed meliores p̄dit⁹ reddimini. Et cū p̄clamasset. alexāder i olympia exulib⁹ oib⁹ p̄ter thebanos reditū ipatr⁹
am patere. proclamatio ait o thebani infortunata: quidem est uerum gloriola. solos n. uos alexander meuit.

Psaltis hi uideris: iquit: q̄t idē sit eū qui mille pecudes suparit: cū lupis quinq̄gita pugnare. ad h̄c cū psaltes quidam
secūda fortuna usus eēt: iterrogat⁹ cuiusmodi is sibi uideret: magn⁹ iquit pua i re demulsor. Præterea cū qs̄
athēas laudaret: ait & qs̄ h̄c ciuitatē digne laudat. quā nemo ēt uictor dilexit? Arguo at quopiā dicēte la
conas pegrinatiōe deterioris reddi: q̄ppe qui a p̄riis legib⁹ excedāt: at uos iquit p̄fecti spartam nō deteriores
sed meliores p̄dit⁹ reddimini. Et cū p̄clamasset. alexāder i olympia exulib⁹ oib⁹ p̄ter thebanos reditū ipatr⁹
am patere. proclamatio ait o thebani infortunata: quidem est uerum gloriola. solos n. uos alexander meuit.

Alexāder sed meliores p̄dit⁹ reddimini. Et cū p̄clamasset. alexāder i olympia exulib⁹ oib⁹ p̄ter thebanos reditū ipatr⁹
olympia am patere. proclamatio ait o thebani infortunata: quidem est uerum gloriola. solos n. uos alexander meuit.

Thebani am patere. proclamatio ait o thebani infortunata: quidem est uerum gloriola. solos n. uos alexander meuit.

Interrogatus quoque quāobrem ante pericula multis immolarent: quo bonis inquit uerbis actiones cōtingant.

Eurycratidas anaxandridis filius punctante quopiam quamobrem ephori quottidie de contractibus iura reddunt: quo etiam inquit inter hostes inuicem nobis fidem habeamus.

Euxidamus cū qs punctaret: cur de fortitudine leges sine scriptis seruarēt: nec scriptas illas iuuenibus legēdas darēt: qm̄ assuefaciendi sunt: ait: ut probis actionibus potius q̄ scriptis attēdant. Idē ato lo quopiam dicente iis qui probitate uti possent bellum esse paci prāferēdum. Ne quāq̄ per deos ait: sed hisce mortem uitā antepōnendam.

Erondas cum athenis esset. audissetq̄ damnatum ocii quēdam: iussit eum ostendi sibi: qui multa libere digna homine damnatus foret.

Thearidas cum ense cote subigeret interrogatus an acutus esset inquit acutor calumnia.

Hemistheas pdixit leōidā regi futurā ipsi cōmilitonūq̄ ad thermophylas iternicionē. Erat. n. uafes. Cū at a leōida mitteret lacedamona p̄textu qdē: ut futuros casus nūciaret: re at uera ne ipse quoq̄ periret: nequāq̄ ē passus: qppe qui diceret: ego ad pugnadum sum missus nō ad ferendum nuncium.

Theopōpus ad illū q̄ interrogarat: quo pacto regnū qs securissime tueret: respōdit: si participes amicos iustā licētā auctoritatēq̄ fecerit: & ne subditi afficiant iniuria: pro uirib⁹ p̄uiderit. Et ad hospitem q̄ diceret et apud ciues suos uocari se laconū studiosū: meli⁹ inqt: cēt tuorū te ciuū q̄ laconum studiosū uocari. Atq̄ alidos legato inquiēte se ob id solū a ciuib⁹ suis missū: q̄ solus laconicū uiuēdi morē admasse. Et utrū ait o alie tua ne an aliorū ciuū uita melior est. Qui ubi suā meliorē eē respōdisset. Quoniā igitur inqt mō hęc urbs seruari q̄at: ubi in magna multitudine unus ē: duntaxat bon⁹. Itē quopiā dicēte p̄pterea suari spartā: q̄a reges scirent imperare: minime ait: sed eo magis qd̄ ciues scirent parere. Et ad pylios q̄ maioris ei honores dēreuisent: scripsit. mediocri honores tpe augeri: imoderatos at̄ euāescere. Ad hęc cum quis mirum ei ostentaret: p̄cūctareturq̄: an & firmus & altus esset: minime inquit si mulierum sit.

Thericyon e delphis ueniens uisis in Isthmo philippi castris: q̄ angustias cepisset: malos ait ianitores uos o corinthii pelopōnensis habet.

Hectamenes cū eēt ab ephoris morti adiudicat⁹: abibat surridēs. Atq̄ ex astātib⁹ quopiā interrogante: an ēt sp̄te iura contemneret: minime inquit: at gestio: quod hęc mihi multa soluenda est: quam nec efflagitarim ab aliquo: nec acceperim mutuo.

Hippodamus quo tpe Agis aduersus archidamū instruebat acie simul cū Agide dū spartā missus: quo illic q̄ opus foret: p̄staret: at hic ait. Nōne p̄clarius obibo diem: si pro sparta me uigē gesserō: erat aut natus annum supra octogesimū. Posteaq̄ armis sumptis: stans ad regis dexteram pugnando morit⁹.

Hippocratidas cū Caria satrapes ad eum litteras dedisset qd̄ lacedamoni⁹ uir quorundā infidiātū cōsciū infidias tacuerit: addidissetq̄: quonāmodo illo esset usur⁹: ad eū rescripsit. Si tu quidē magno aliquo bono hoīem affecisti: interime. Sin at̄ nullo: e solo eiice p̄inde atq̄ timidum ad uirtutē. Et cum ei aliqñ occurrisset adolecens: quē amanter quidā seq̄bat: ruboreq̄ adolecens: ille pfunderetur: cum talibus ait: incedendum est: quibus cum uisus eundem sis colorem seruaturus.

Callicratidas classis p̄fectus cum a Lylandri amicis rogaret: ut unū quēdā ex inimicorū nūero enecandū sibi assentiret: & qnquaginta ipse talēta acciperet: & si uahemēter ei pecuniis ad nauarū obsonia opus erat: haud tñ cōcessit. Et cū Cleāder cōsiliari⁹ dixisset: at egdē accepissem si tu fuisses: respōdit: & n. ego quōq̄: si tu esse. Idē cum uenisset ad Cyzē iuniorē sardis: erat. n. Cyrus lacedamoniōz soncius: ob classis pecunias primo die nūciari iussit adire se Cyzē uelle. Quē ubi bibere audiuit operari inqt quo ad biberit. atq̄ tunc qdē ne inurbanior uideret. abiit: posteaquā accepisset nequāq̄ fieri posse. ut die illo eū cōueniret. postridie uero cū eū rursum bibere audiit. ac se minime admitti. ubi dixisset nō ita studēdū esse accipiendū pecuniis. ut quāquā foret idignū sparta faciendū. Ephesum abiit multa iis mala imp̄catus. q̄ a barbaris priuēssent in deliciis habiti. ac illis q̄ eos docuissent cōtumeliā ac p̄bum ob diuitias pati. Iurabatq̄ ad astantis se cū primū spartā puenerit. factūz oīa pro libertate gr̄corū quo & maiori terrori barbaris forent. & cessarent orare illoz uires. q̄bus ipsi inuicē utantur. Interrogatus ēt q̄les uiri essent Iones. serui inqt boni sunt. liberi at̄ mali. Et cum a Cyro stipēdium militib⁹ p̄mitteret: ad ipsum at̄ munera. stipēdium solū accepit. mūera remisit ingens haud oportere priuatā ei amicitia secū esse sed q̄ cum oibus lacedamoniis cōmunis eēt secū etiā existere. Idē cū ad arginusas foret classe dimicatur⁹. dixissetq̄ hermon gubernator bonū esse inde abnauigare. nam triremes atheniēsiū eē multo pluris. inqt & quid nā hoc? at fuga cum turpis est tum spartā detrimētosa: uegē manendo uel mori uel uincere est optimū. Ad hęc factis sacrificiis cum audisset ex augure scintillis portendi uictoriā exercitui imperatori at̄ mortē. nihil deterius ait. nō prāter unum spartā. Nā ne mortuo nihilo erit patria deterior: sed cedente hostibus deterior est futura. Itaq̄ pro se declarato Cleandro duce

adortus nauali pugna p̄aliando interit.

Cleombrotus Pausaniā filius cum peregrinus quidam cum eius patre de uirtute cōtenderet: hucusq̄ ait. te pater est melior donec etiam tu generis.

Cleomenes anaxandridis filius homegē aiebat lacedamoniōz poetā esse. at Hesiodum helotum atq̄ seruoz. Nā altegē rei bellicę altegē agriculturā p̄cepta reliquisse. Idē cū fecisset diez septē cū argiuis inducias seruato tpe eos qm̄ scederibus fiderent. dormiētis tertia nocte adortus alios interemit:

adortus nauali pugna p̄aliando interit.

Cleombrotus Pausaniā filius cum peregrinus quidam cum eius patre de uirtute cōtenderet: hucusq̄ ait. te pater est melior donec etiam tu generis.

Cleomenes anaxandridis filius homegē aiebat lacedamoniōz poetā esse. at Hesiodum helotum atq̄ seruoz. Nā altegē rei bellicę altegē agriculturā p̄cepta reliquisse. Idē cū fecisset diez septē cū argiuis inducias seruato tpe eos qm̄ scederibus fiderent. dormiētis tertia nocte adortus alios interemit:

adortus nauali pugna p̄aliando interit.

Cleombrotus Pausaniā filius cum peregrinus quidam cum eius patre de uirtute cōtenderet: hucusq̄ ait. te pater est melior donec etiam tu generis.

Cleomenes anaxandridis filius homegē aiebat lacedamoniōz poetā esse. at Hesiodum helotum atq̄ seruoz. Nā altegē rei bellicę altegē agriculturā p̄cepta reliquisse. Idē cū fecisset diez septē cū argiuis inducias seruato tpe eos qm̄ scederibus fiderent. dormiētis tertia nocte adortus alios interemit:

adortus nauali pugna p̄aliando interit.

Cleombrotus Pausaniā filius cum peregrinus quidam cum eius patre de uirtute cōtenderet: hucusq̄ ait. te pater est melior donec etiam tu generis.

Cleomenes anaxandridis filius homegē aiebat lacedamoniōz poetā esse. at Hesiodum helotum atq̄ seruoz. Nā altegē rei bellicę altegē agriculturā p̄cepta reliquisse. Idē cū fecisset diez septē cū argiuis inducias seruato tpe eos qm̄ scederibus fiderent. dormiētis tertia nocte adortus alios interemit:

adortus nauali pugna p̄aliando interit.

Cleombrotus Pausaniā filius cum peregrinus quidam cum eius patre de uirtute cōtenderet: hucusq̄ ait. te pater est melior donec etiam tu generis.

Cleomenes anaxandridis filius homegē aiebat lacedamoniōz poetā esse. at Hesiodum helotum atq̄ seruoz. Nā altegē rei bellicę altegē agriculturā p̄cepta reliquisse. Idē cū fecisset diez septē cū argiuis inducias seruato tpe eos qm̄ scederibus fiderent. dormiētis tertia nocte adortus alios interemit:

adortus nauali pugna p̄aliando interit.

Cleombrotus Pausaniā filius cum peregrinus quidam cum eius patre de uirtute cōtenderet: hucusq̄ ait. te pater est melior donec etiam tu generis.

Cleomenes anaxandridis filius homegē aiebat lacedamoniōz poetā esse. at Hesiodum helotum atq̄ seruoz. Nā altegē rei bellicę altegē agriculturā p̄cepta reliquisse. Idē cū fecisset diez septē cū argiuis inducias seruato tpe eos qm̄ scederibus fiderent. dormiētis tertia nocte adortus alios interemit:

adortus nauali pugna p̄aliando interit.

Cleombrotus Pausaniā filius cum peregrinus quidam cum eius patre de uirtute cōtenderet: hucusq̄ ait. te pater est melior donec etiam tu generis.

Cleomenes anaxandridis filius homegē aiebat lacedamoniōz poetā esse. at Hesiodum helotum atq̄ seruoz. Nā altegē rei bellicę altegē agriculturā p̄cepta reliquisse. Idē cū fecisset diez septē cū argiuis inducias seruato tpe eos qm̄ scederibus fiderent. dormiētis tertia nocte adortus alios interemit:

Eurycratidas
Zeuxidamus

Erondas

thearidas

Themistheas

Leōidas

Thermophyle

Theopōpus

Aclis

Pylis

Thericyon

Isthmos philippus

Thectamenes

Hippodamus

Archidamus

Hippocratidas

Caria

Callicratidas

Lysander

Cleāder

Cyrus iunior

Sardis

Ephesus

Ioues

Cyros

arginusas

Hermon

Cleombrotus

Cleomenes

Homerus

hesiodus

argiuis

alios egit in seruitutem. Cum uero obiurgaretur quod iurandum transgressus esset. aiebat ad diem iurandum minime nocles addidisse: ac maxime quod quoquoque malo hostes affecerit: id tamen apud deos: tum apud homines eam putari iudicio antiquo. **V**erget ipse argis cuius urbis gratia foedera fregerat: frustratus est: quoniam mulieres ius quod a sacris arma detraherent: sumpsere de ipso ultione. **E**t ad postremum captus mente paruo abrepto gladio se ipse incidit a pedum iuncturis in laetalia usque loca: uitamque reliquit ridens atque laetabundus. **E**t cum uates dissuaderet exercitum in argiuorum urbem duci: redditum. non futuere turpe: ubi ad urbem accessisset: uidissetque tum portas clausas tum mulieres in muris stantes. hic tibi ait reditus turpis uideatur esse in quo uiris mortuis uxores portas clausurunt. **I**dem ad argiuos cum conuictis obiurgantes tamquam periurum & impium. **M**aledicendi inquit mihi uobis ius est: mihi uero uos male afficiendi. **S**amioque atque legati cum eum rogarent: ut aduersus Polycraten tyrannum bellum gereret: ob idque longiore oratione uterentur: ex oratione inquit uestra: quod quidem ab initio dixeritis: haud memini. **P**ropterea uero neque media intelligo: summa autem nequaquam probo. **P**raedo in super cum in lacedaemoniorum agrum fecisset incursum: diceretque ubi captus est: id propterea est a me factitatum: quoniam alimentum quod praebere militibus non habebam. **I**taque ad eos qui haberent nec sponte darent: ablatus ueni pro deos inquit malicia celer est. **A**tqui nequam homo quispiam cum maledictis eum honoraret: certe propterea inquit in omnes ipse maledictis: quo respondentes non satis temporis habeamus de tuo uitio loquendi. **E**t cum ex ciuibus quidam diceret oportere bonum regem mitissimum prorsus esse. **I**ta inquit: quod contempui non sit. **I**dem cum in longam agrotationem traheret: expiatoribusque ac uatibus fide quam minus antea consueuerat: adhiberet: ob idque qui spem miraretur: quod miraris inquit? **N**on. **I**dem nunc sum: quod tunc eram. **C**um ergo idem non sum: nec eadem etiam probum. **A**d haec cum sophista quidam de fortitudine plurima uerba faceret: risit is quidem. **D**icente autem sophista quod rides. **C**leomenes: cum & me de fortitudine dicere: audias: & ipse rex sis: quoniam inquit o hospes si irundo quoque de fortitudine loquerer: idem hoc facere. **S**in autem aquila oratio esset: uahementer gescerem. **A**rgiuus quoque dicitur prioris confictum rursus eum pugnaturum: miror inquit si trium syllabarum additione meliores nunc estis quam antea fueritis. **A**tque cum qui spem in eum conuicio uteretur diceretque: delicatus es o cleomenes: at melius est inquit quam iniustum esse: uege tu pecuniarum es studiosus: & si tibi abunde ex sunt. **E**t cum psalter ei comedare quod uellet cum allas uirum laudaret tum psalter eum esse graecorum optimum dicebat: hic autem quopiam ex iis qui prope aderant: ostenso: pro deos inquit hic est apud me faciendum iuris artifex omnium optimum. **P**raeterea cum Maander samii tyrannus ob psalmi impetum ad spartam fugisset: ostentassetque quicquid aduexerat: aureaque & argentea pocula: & quot uellet: elargiret: non solum nullum accipit: sed et ueritus ne inter alios quosdam oppidanos distribueret ad ephoros profectus melius ait sparte esse: ut si uos hospes samius epelophonelo abiret: ne illius suasionibus spartiatum aliquis malus efficeret: ii uero optemperantes Maandrum eodem die proclamantes expulerunt. **I**n super cum quod dixisset: cur argiuos qui sapius uobis cum bello contendant non e medio proclama storiis sustulisset? **Q**uonia si e medio sustulisset inquit: non haberemus qui iuuentutem tanquam exercerent. **I**dem cum quis perunctaret: quia obrem spartiatum hostium spolia diis non offerent: quoniam inquit a timidis sunt.

Samii

Maander

Cleomenes
Labotus

Leotychidas

Leotychidas

Leon

Leonidas

Gorgo
Thermophyle

Cleomenes cleobroti filius cum ei gallos pugnaces quis daret diceretque eos esse eiusmodi: qui pro uictoria pugnando interirent: propterea inquit ex iis mihi aliquos dato: qui interimant illi. **N** sunt hisce meliores. **L**abotus cum quis longiore oratione uteretur: ait: **Q**uid mihi pro paruis rebus magna facis sacrificia? **N**antum rei fat fuerit: tantum tibi dicendum est.

Lotychidas ille primus cum a quopiam esse facile mutabilis diceretur: pro tempora inquit: non quem admodum uos estis ob uestrum ipsorum uitium. **A**d eum uero qui interrogabat: quoniam quis pacto maxime presentia bonam meatur: **R**espondit: si non omnia fortuna crediderit: interrogatus quoque quod maxime liberis pueris discendum esset: ea inquit: quaeque sint eis cum in uiros uenerint: profutura. **I**dem perunctante quopiam quam ob causam minime spartiatum potu uteretur: inquit: ne pro nobis alii sed pro aliis ipsi consultemus.

Lotychidas aristonis filius cum quod dixisset demarati familiares in eum male dicere: pro deos inquit nequaquam miror. **N**am bene dicere nemo istorum possit. **A**d propinquiores autem portam cum draco esset clauis ad uolutus: uatesque prodigium esse affirmarent: minime id mihi quidem uidetur: inquit. **A**t si clauis draconis esset aduoluta: prodigium foret. **E**t ad Philippum tenebrarum mysteriorum cultorem qui uahementissima mendicitate premeretur: ac diceret tum fore: ut ii qui apud se disciplina mystica opera dedissent: felicitate post mortem consequerentur. **Q**uidnam ergo ait: o fatue non quamprimum moreris: quo a miseria flatu paupertatisque quiescas? **C**um quis autem esset percunctatus: cur hostium arma diis immortalibus non offerent: quonia inquit quae ob possessorum timiditate uenati sumus: nec a iuuentute uideri nec diis offerri decet.

Leon eurycratida filius interrogatus qua quis urbem habitans tuto habitaret: ubi inquit neque plura incolentes possidebunt neque pauciora: & ubi ius firmitatem roburque accipiet: iniuria uero infirmitate ac imbecillitate. **A**tque in olympia cum cursores intueretur: qui ut emitterentur festinant: idque quod plus lucri assequerentur: quanto ait magis pro uelocitate quam pro iusticia cursores student. **I**dem cum quis de rebus haud inutilibus uerba fecisset intempestiue: **N**on opportune hospes inquit: opportuno uteris.

Leonidas anaxandrida filius & cleomenis frater ad quendam qui dixisset: praeter regiam dignitatem alio nihil nobis praestas: at ni uobis inquit: melior extitisset: dignitatem regiam adeptus non esse. **E**t cum uxor gorgo percunctaretur: quo tempore ad thermophylas cum persis pugnaturus egrediebatur: si quid sibi preciperet: inquit: ut & bonis nugas & bona parias pignora. **D**icentibus autem ephoris cum paucos secum ducere ad thermophylas: haud inquit: paucos ad quod proficiscimur negotium. iterum cum ii dixissent: nunquid aliud facere decreuisti? quid nam inquit: aliud quam barbarorum transitus uerbo impediturus:

re uero pro græcis interiturus? Atqui in thermophylis cum iam esset: ait ad commilitones: dicunt barbarum in proximo esse quare tempus non est terendum. iam. n. aut uinci a nobis barbaros aut nos mori libet. Et quopiam dicente a barbarorum sagittarum ictibus neq; solem ipsum intueri licere: propterea inquit eo id grati? quod sub umbram cum iis pugnabimus. idem cum alius dixisset. adsunt prope nos. ergo inquit nos quoque prope illos adsumus. ad hæc cum quis dixisset o leōida aduersus multos cum paucis dimicaturus ades. Si me inquit multitudini fidere existimatis. ne omnis quidem græcia satis est. breuis enim pars est pro illorum multitudine. sin autem uirtutibus uel hic numerus satis est. alio uero eadem dicente. attamen inquit multos me cū traho ut morituros. Præterea cum xerxes scripsisset. licet tibi ubi mecum institui q̄ cum deo pugnaſ malis habere græciæ principatum. rescripsit leonidas. Si quæ in uita honesta sunt cognoscere. abstinere. profecto ab alienarum rerum cupiditate. apud me uero longe plus ualet mors ipsa pro salute græciæ. q̄ principatus i græcos. Rursum cum xerxes scripsisset. Mitte ad me arma. rescripsit. Veni. & accipe. Et cum iam hostes adoriri uellet: ac magistri equitum dixissent: alios ei socios expectandos esse Non. n. ii adsunt: inquit: qui sint pugnaturi an nescitis. eos solos pugnare aduersus: hostes qui & uerentur & metuunt reges? Milites autem monuit: ut pranderent tanq̄ apud inferos cænaturi. Insuper interrogatus cur uir fortissimi illustrem ac præclarā mortem obscuræ uitæ anteponunt: quoniam inquit: alterę naturæ alterę sui ipsorum propriam putant. Et cū cælibes uellet icolumes: sciretq; perspicue illos id minime toleraturos scuticis incertis epistolis cuiq; datis eos ad ephoros misit. Item cum ex adulta ætate tris seruare uoluisset: ii re cognita eas epistolas accipere noluerunt. Quin unus dixit non nuncius sed pugnator secutus sum. Secundus istic inquit manens melior sim. At terti? Non equidem post hosce ait: sed antepugnabo.

Hochagus polyxidæ ac sironis pater cum ei esset a quodam nunciatum e duobus filiis alterum mortuum esse: diu sciebam inquit eum mori oportere.

Lycurgus legumlator uolens ab inueterata pſentiq; uiuendi consuetudine ciues in temperatiorem uitæ ordinem traducere: & honestos probosq; efficere: erant. n. uicij & sumptuoso & delicato: duos enutriit catulos eodem patre ac matre genitos: quoz alterum dimissum: domi edacitati crapulæq; assuefecit: alterq; secū ducens uenationibus exercuit. Deinde iis in concionē actis uepres illic posuit & quædam gula irritamenta: subinde leporē dimisit. Cum uero consueta uterq; petiisset: & alter cepisset leporē ait aspiciſ o ciues: q̄ eodē nati genere instituto uitæ q̄ uahementer inuicē dissimiles differentesq; euaserūt? quodq; ad res honestas atq; illustres artificiosior existit exercitatio q̄ natura? Sed serunt aliqui non eos adductos catulos: qui eisdem parentibus nati essent: sed alter ex cicuricus alter ex uenatoriis: deinde deteriore natum genere uenatoriis exercuit: at meliore natum lurchationibus solum assuefecit. Inde uterq; ad quæ fuerat assuetus impetum cū fecisset: effecitq; declaratum: quanto educatio & ad bonū & ad malū adiumento sit. ait lycurgus: Sic nos quoq; o ciues splendor generis quem multi admirantur: herculisq; posteritas nihil adiuuat: ni ea gesserimus: quapropter ille omnibus se hominibus clariorem nobilitatemq; ostendit: & id quidem si res honestas per omnem uitam exercemus ac discimus. Idem solo diuiso & in omnes aqua portioe sorteq; distributo: fertur aliquando posteriore tempore cum ex peregrinatione per agrum nuper demessum transiens positos aceruos similes æqualesq; uidisset: affectum lætitiæ surrexisse dixisset: ad astantis. Quam omnis laconica multoz fratrum uidetur esse: qui eam modo diuiserint. Et cum ad as alienum rescindendū hortatus aggreditur etiam omnem suppeletilē ex æquo diuidere: quo inæqualitatē omnino & dissimilitudinē tolleret: intuens lacedæmonios grauior ac moleste ferre manifestā oblationē nummum tum aureū tum argenteum infirmum irritūq; effecit: ac ferreo solo utendum Imperauit: ad cuius solutionē definiuit: ut ad id usq; quod necessariū foret: totam substantiam haberet. Quo quidem facto omnis iniuria e lacedæmoniē est eiecta. Nam nec furari: nec contumperere muneribus nec alium priuare aut rapere quispiam amplius quicq; poterat: quādo quidem id neq; oc cultare: neque possidere iucunde neque uti sine periculo neq; aut exportare aut iportare tuto quiret. Ad hæc inuicta ex urbe omnia superuacanea q; exegit. Quare neq; mercator neque sophista neque uates nebulosæ neque rerum laboraturum artifex spartam ingrediebatur. Nec. n. nūmum apud eos qui esset in usu: lycurgus cōcesserat: sed ferreum duntaxat constituerat: quod mina est æginensis ponderis: ualoris autem æreorum quatuor. Et cum aduersus delicias bellum aggredi diuitiarumque desiderium auferre animo uolutasset: conuiuia introduxit. Itaque ad illos qui percunctarentur: q̄ obrem hæc constituisset. & cū armis minutatim ciues diuisisset. quo inquit alacriter ac facile imperia admitterent. ac siquid tumultuarentur: paucis daretur erratum. & ut etiam ex æquo cibus potusq; esset nec ullis potulentis esculentis sue. præterea nec strato aut uasis aut alia q̄ piam re omnino diues pauperi antecellat. Cumque diuitias negligendas contēendasque reddidisset. quippe quæ nemini nec usui nec ostentationi esse possent. dicebat ad familiares. q̄ pulchrum est o socii ex operib; diuitias demonstrare. cuiusmodi uero sunt. quoniam cæcæ. Insuper curam adhibuit. ne ante cænatuſ domi factas esset ad conuiuia proficisci. aliis esculentis potulentis sue repletis. Vituperabant autem cum reliqui perinde atq; incontinentem: & ad communem uictum demollitum: qui minus secum aut biberet aut ederet. Multabaturq; is. qui manifesto esset depræhensus. Itaq; Agis diu postea q̄ rex creatus est militia reuersus: debellauerat enim Athenienses: cum uolens uno die apud uxorem cænare portiones accerferet: eas tribuni militum non misere. Quod cum ephoris innotuisset: ab iis multatus est. Huiusmodi ergo constitutiones cum locupletes inique molesteque tulissent in eum insurrexere: maledictis iactuque insequentes. quippe quem lapidib;

Locha/
gus
Lycurg⁹

Agis

Minerua uellent obruere. Pulsus autem e foro elabatur. Et aliis anticipato itinere in aedem defugit Minerua calciocae. Et
alcander cum retro faciem uertisset: eius oculum baculo alcander insequens eruit. At hunc publico decreto cum accepisset ad cruciatum: nec male affecit: nec reprehendit quin potius eum uita uictusque socium habens reddidit non modo laudatorem cum sui ipsius tum etiam cōis uita ac uictus: uerum etiam totius uiuendi morūque instituti studiosum. Alius uero calamitatis monumentum in sacello calciocae Minerua statuit: quam optileti appellauit: oculos enim **Dores** optilos dicunt. Idem interrogatus cur scriptis legibus non esset usus: quoniam inquit eruditi ac prouecti necessario instituto quod pro tempore usui est: probant. **Itē** quibusdam percunctantibus quare culmen adibus securi imponendum imperarit: ualuas autem serra dūtaxat nullog alio ferramento: quo inquit ciues omnibus in rebus quas in aedes important: mediocritatem seruent: nec habeant ex eis quicquid quae apud alios habentur in pretio. Ex qua quidem consuetudine **Leotycheden** serunt qui primus spartae regna uit: cum apud quēpiam canaret: uidissetque domus tecti apparatus & sumptuosum atque tabulatum: hospitem rogasse: an quadrata apud eos ligna nascerentur. Interrogatus etiam **lycurgus** quamobrem aduersus eosdem hostes sepius expeditiones ducendas prohibuissent: quo uel sapius inquit: repugnare consuescentes belladi peritiam caperent. Quare **Agelilao** quoque regi non mediocri dandū crimini uisum est quod continuis in boetia irruptionibus ac pugnis thebanos instruxerit: qui lacedaemoniis resisteret. Propterea saucium **Antalcidas** cum eum uidisset. **Per** pulchrum ait: doctrina a thebanis mercedem recipis: quibus uel inuitis ac nesciis pugnandi disciplinam tradideris. Alio etiam quarente quamobrem uirginum corpora cursibus & luctationibus ac discorum iaculorumque iactibus exercuisset: quo inquit: radicatio gignendogē robusto principio in robustis sumpto corporibus pulcherrime germinet. Ipsaque partus robuste perferrentes & facile & pulchre doloribus resistant: ac si qua necessitas acciderit: possint & pro seipsis & pro natis & pro patria pugnare. Et cum uirginum in pompis nuditatem quidam reprehenderent atque causam quarenterent ut inquit: uisum quibus uiri studiis exercitata nulla eis recedant neque corporis uel uiribus uel ualitudine neque animi ambitioe ac uirtute & ut etiam obexteram gloriam sint animo elatiore. Itaque de gorgone uxore **leonidae** huiusmodi quoque responsum traditur. Nam cum quadā: ut uideatur peregrina ad eam dixisset: solaxuos lacena uiris imperatis: respondit: solax. nos uiros parimus. Et cum eos qui nubere nolissent: a spectaculo gymniciis in ludis prohibuisset: eisdemque ignominiam addidisset effecit: ut gignendis filiis quae diligentissime prospicerent. Nam eo honore atque obseruantia quam senioribus iuniores praestant: illos priuauit & illud in **Dercyllidan** dictum quauis spectatus imperator esset: reprehendit nemo. Etenim aduenienti quispiam e iunioribus subsellium nequaquam cessit: inquit. Nam nec tu mihi qui cederet: genuisti. Percunctate autem quodā cur sanxisset nuptui puellas sine dote dari? Quo inquit neque ob egestatem sine uiris ulle dimitterentur: neque propter opulentiam expeterentur: sed quisque potius spectato puellae ingenio ac moribus in capienda uxore moueretur. Ob id autem ornandi etiam studium ex uere amore. Idem cum nubedi tempus certum statuisset tum mulieribus tum etiam uiris ad eum qui huiusce rei causam quarenterent: respondit ut partus ei adultis geniti ualētiores essent. Ad illum uero qui miraretur: quod uirum simul cum nupta cubare prohibuisset: imperassetque: ut plurimum diei cum aequalibus una esset: noctes autem totas quiesceret: cum sponsa uero & clam & non sine pudore congregederetur: ait: ut & ualentiores corporibus quandoquidem ad satietatem usque non coiuerint: & amado semper sint noui: natosque robustiores praestent. Ad haec odorum pretiosumque unguentum amouit perinde atque olei contagium ac perniciem. Itemque tingendi artem tanquam sensus assentationem. Et omnibus cultus ornatusque corporei opificibus spartem inaccessibilem fecit: perinde uel artis prauitate artes inquinantibus. Tanta uero illis temporibus mulierum erat pudicitia: tantumque aberat ab ea quae posteris saeculis secuta est: mulierum procliuitate: ut incredibile sit eas superior tempore adulterio obnoxias extinxisse. atque **Gerade** cuiuspiam hominis spartiatē uetustissimi dictum celebratur: qui rogatus ab hospite quid apud eos adulteri paterentur: nam se nullam uidere legem hac de re a **lycurgo** latam: inquit nullus o hospes adulter apud nos fit. Subdente autem illo at si fieret: idem inquit **Geradas**: Nā quo inquit modo adulter fiat spartae: ubi diuitiae deliciae cultusque omnis ornatusque corporis ignominia est. Verecundia uero ac deorum magistratumque obedientia & habetur in pretio: honoraturque in primis. Idem **lycurgus** ad eum qui popularem principatum in urbe constituendum hortaretur. ait tu primus in tuis adibus popularem principatum facito. Percunctante uero quopiam quobrem parua adeo tenuiaque deorum immortalium sacrificia statuisset. quo inquit nunquam ab honoranda diuina re desistamus. Et cum ea sola certamina in quibus manus minus tolleretur: exercere ciues iussisset eiusce rei causam percunctanti quo nullus ipforum ait. laborando defatigari assuecat. Interrogante etiam quodam quare frequenter castra mutanda iuberet: ut maiore inquit detrimento inimicos afficiamus. alio iterum quarente cur turris oppugnare prohibuisset: ne inquit aut a muliere aut a puero aut ab aliquo huiusmodi homine fortiores interimantur. Item consulentibus thebanis de sacrificio ac ludu: quem **leuchothea** praestarent: consilium dedit: ut si quidem deam, ducerent: haud lugerent. Sin autem hominem arbitrarentur: num perinde ac dea sacrificarent. Rursum quarentibus ciuibus quo pacto hostium impetum repellamus: si pauperes inquit fueritis: nec alter magisquam alter interrogetur. ac iterum de muris quarentibus inquit eam urbem quae uiris non lateribus cincta esset: sine muris nequaquam esse. Praeterea spartiatē diligentiam come adhibebant quoddam **lycurgi** de hac re dictum celebrantes: quod & pulchros coma magis decoros: & turpes formidabilioris faceret. Monebat autem qui belli in fugam uertissent hostes uicissentque: eo usque insequerentur: quoad foret victoria confirmata: deinde continuo reddi

tum facerent: nū modo non moris græcanici esse inquit illos qui censisset enecare sed eā quoque uilitatem quæ cum hostes scirent lacedæmonios eis parcere qui caderent. sustinetis uero tollere. fugiendum uilius quæ manēdū esse ducerent. Atque pœuclatē quopiam quā ob rē hostium cadauera spoliāda uenisset. ne circa spolia tēpus terrenes inquit haberēt in pugnādo negligētius. quā potius paupertatē una cum ordine seruarent.

Lysander cum a Dionisio siciliæ tyrāno ad eius filias prætiosi sumptuosioresque amici missi essent eos nequaquā accepit inquit uereri se. ne hisce turpiores uiderēt. At paulo post ad eundē tyrānum ex eadē urbe Aristas amissus cum ad ipsū quoque Dionysius duas misisset stolas. iussissetque. utrā mallet. acciperet ac portaret ad filiā ipsā inquit illā melius electurā quare utraq; accepta habuit. Acer itē Lysander cauillator & admodū decipiēdo uariū ut pote quæ & iustum in eo quod conducit & honestum in cōmodo collocare aiebat uerum p̄stare mēdacio. Vtriusque autē perinde ut expediret. & æstimationē & prætiū definiri. Ad eos uero a quibus uituperaret. quæ plurima decipiēdo ageret perinde atque degenerasset ab Hercule. quodque res nō aperto Marte efficeret sed dolo surridens respondebat quo leonis non assequeretur uulpis pellē assuendā esse. Et cū ab alijs accusaretur: quod quæ Miletū iuratus fuerat: nequaquā obseruaret: aiebat puerorū eē talis decipere: uirorū autē iureiurādo. idē ubi ad capræ flumen athenienses ex insidijs uicisset: ac eos præfisset fame urbem cepit: scripsitque ad ephoros: athenæ captæ sunt. Ad arguios uero qui de soli finibus cū lacedæmonijs disceptarent: seque iustiora iis loqui dicerent. districto gladio qui huius inquit ius habet: optime de soli finibus disceptet. Boetios quo tēpore per eorum agrum transiret. tumultuātis inter se intuens misit ad eos pereuntes utrius rectis hastis an declinatis per ipsorū agrum iter faceret. Et cum uir magarensis in publica cōcione audacius dicendi licētia apud eum uteretur. tua uerba o peregrinæ inquit ciuitatis indigent. idē ubi corinthi defecisset: ad eorū muros profectus cum lacedæmonios timidiuulos adoriendo aspiceret. leporesque uisus eēt fossam transiens. nō uos pudet inquit o spartiatæ huiusmodi hostes formidare: ad quoque moenia lepores ob otiosam inertē uitā dormiunt. Ad hæc in samothracia oraculū ei petenti sacerdos ut sibi diceret iussit quod iniquissimū esset a se opus in uita p̄petratum. Quare Lysander interrogauit utrum tuo an deorum iussu facere hoc oportet. Illo autē præ metu iussu deorum inquit: Tu ergo ait absis eminus: & ego illis iniquitatem enarrabo. si p̄cunctentur. Itē cū a persa interrogaretur quopitissimum remp. laudaret eam inquit quæ fortibus ac timidis præmia digna reddiderit. Ad eū uero qui dixisset ipsum a se & landari & defendi: duo inquit boues mihi in agro sunt. Vtroque autē silente: plane scio. & qui nihil operaretur & qui operatur. idē cum a quopiam contuicis afficeretur ait dicito crebrius peregrinelle dicito nihil omittens. si tuum iis malis euacuare animum possis quorum plenus uideris esse. Atqui postero tempore cum post eius obitum in contractione sociali Agefilaus uenisset in Lysandri ædes quo litteras de ea controuersia consideraret. eas enim Lysander apud se seruabat repetissetque libellum ad lysandrum de repu. scriptū ut oporteret ab Euryprotidis ab Agiadique regnū auferre atque in medium ponere & ex optimatibus electionē facere quo non herculis posteris sed illi potius dare: ut honos qui talis foret uirtute iudicatus. qualis hercules extitisset. cū ob eā etiam ille in diuinos honores sublatus esset. Et hanc quidem orationem ædere & ad ciues efferre aggressus est quo inde demonstraret. quod latebat qualis lysander fuisset ciuis: & id quidē iis agens in lysandri amicorum calūniam: at aiunt Cratiden qui per id tēporis princeps inter Ephoros esset ueritum ne oratio si lecta foret: assensionem faceret: reprehendisse. Agefilaus dixissetque non lysandrum effodiēdum eē: sed eā potius orationē callide p̄suasitque cōpositam. una cum illo defodienda: Ad hæc illi qui eius filias p̄crati fuerant: deinde post obitum quoniam quæ diuitem existimātes colebāt ubi iustum ubi frigi ad probum ex paupertate cognoscēt: despiciebant.

Mamertes missus legatus cum a quopiam ex illius loci hominibus laudibus summis efferretur quæ amicis pluribus abundaret interrogauit an exploratum haberet quoniam modo abundans amicis pluribus periculum facturus sit. id alter cū itē discere quæret aduersa inquit fortuna expimētum faciet.

Nicander cum quidam dixisset arguios male de ipso loqui. Num ergo inquit dant pœnam qui de bonis loquuntur male. Percunctante autē quopiam quare comam barbāque nutrent quoniam inquit proprius ornatus uiro est omnium pulcherrimus ac minime sumptuosus. Et cum ex atheniensibus quidam dixisset ocium Nicander admodū admittis: uera inquit narras ai non quæadmodum uos: ut acciderit studemus negocijs.

Pantheodas legatione in asiā fungēs ostētantibus ei quibusdā murū & magnū & sublimē p̄ deos inquit peregrini. pulchra ē mulierū domus. idē in academia cū philosophi multa seriāque differerent ac deide Pantheodē interrogarent quid hi sermones ei uiderentur quod uero aliud inquit quā boni cæterū utilitatis habentes nihil: si minus uos ipsi utamini.

Pausanias cleombroti filius delijs aduersus athenienses de insula disceptantibus dicentibusque ut secū dū suā ipsorū legē neque mulieres in insula p̄iūt: neque mortui hūant. Quoniam igitur inquit pacto hæc patria uobis sit inquit neque fuit uestigium ullus nec erit. Exulibus autē hortātib; ut aduersus athenienses exercitū duceret dicentibusque cū de ipsi; laudibus in olimpiacis ludis p̄dicaret solos athenienses aduersus eū isibillasse. quod nā igitur existimatis: inquit eos facturos si male affecti fuerit: quæ bene affecti isibillāt. Et quopiam p̄uclatē cur Tyrteū poetā ciuitate dōarint quo inquit nunquā peregrinus nobis p̄esse uideatur ad eū quoque qui cū corpore esset infirmus: consulere aduersus hostes terra marique dimicandum uisne igitur: inquit: te ipsum exutis uestibus ostendere: qualis es:

Lysander
dionisius
Aristas

Miletū
Capra
lumen
Athenienses
athenæ
argui
Boetia
Megarē
sis
Corinthi
samothracia

Agefilaus

Euryptotida
agiada
hercules
Cratides

Mamertes

Nicander
argui
athenienses

Pantheodas
asia
achade

Pausanias

Delij
athenienses
Tyrteus

q nobis pugnandum consulas. Idem sumptuositatem uestis in barbarorum præda cū qdā ad mirarentur: melius esse inquit ipsos esse multifaciundos q̄ quæ multifaciunda sunt possidere. at post uictoriā de mediis ad platas iussit præparatam perfarum carnem suis apponendam. Quæ cum mirabili sumptu eēt: per deos inquit. lurchus est peres: qui cum tam multa haberet ad massam nostram ueniebat.

Medi
Plata
Pausani
as
Tegæ

Pausanias plistonactis filius ad illum a quo esset interrogatus. quobrem ex prisca legibus nullam apud ipsos mouere liceret quoniam leges inquit uiris non legibus uiros oportet dominari. Item cū tegæ post exilium lacedæmonios laudibus efferret: ait quispiam cur igitur non mansisti sparta. sed fugisti potius: Quoniam ne medici quidem inquit: apud eos qui bene ualent sed ubi sunt agrotantes uersari conserunt: Ad illum uero qui ab eo punctaretur: quo pacto thracas uincere quiret: si medicum inquit constituerimus ducē. Et cum medicus eum consideraret: deceretq; nihil habes mali. Non enim te medico inquit utor. Idem cum ab amico quodam reprehenderetur: q̄ in quēpiā medicum malediceret: nec eum tamen expertus nec ulla affectus iniuria: quoniam inquit si essem istum expertus minime uiuerē: Insuper cum medicus ei dixisset: senex es factus: quia inquit non sum te usus medico. Dicebat etiam hunc medicum eē optimum: qui non sine agrotantis morbo marcescere: sed q̄ celerime sepeliret.

Pædaretus

Pædaretus dicēte quopiā maguum esse hostium numerum. Ergo inquit eo maiorem gloriā consequemur. quo plures enecabimus. Quēdā uero intutus: qui tacti molis natura erat: tamen propter modestiam laudaretur a ciuibus: ait nec uiros mulierum similis laudandos esse neq; uirorum mulieres. nisi mulierem necessitas: aliqua coegerit. Idē cum in trecentorum numerum non esset electus: qui honos in urbe ordine præstabat: hilaris subridensq; abibat. Reuocatus autē ab ephoris & quid ridet interrogatus inquit quoniam urbi gratulor: quæ me trecentos meliores habet ciues.

Plistarchus

Plistarchus leonidæ filius ad eum qui interrogasset: quobcausam a primis regibus minus appellaretur quoniam inquit illis erat opus rege agide: at illorum posteris nequa q̄. Et cum quidam patronus caularū ridicula diceret non cauebis inquit: peragrina continua ridicula quo ipse nō fias ridiculus. quē admodū si iuuctatores sunt quise continuos in luctando præstant. Item ad eum qui luscina imitaretur: libentius ait hospes luscina ipsa audire. Dicēte at quodā ipsū a quopiā maledico laudari: miror id quēdē ait. ni me fortasse mortuū ei q̄ nūciarit. Nā bene loq̄ de uiuo nemine ille potest.

Luscina
Plisto
nas
Polydorus
Messena
Argui

Plistonax Pausaniæ filius cū atticus quidam rhetor in scitiam lacedæmoniis obiiceret: recte inquit naris. Nam e grecis omnibus soli nos mali nihil a uobis didicimus. Polydorus alcamenis filius cū frequentius quis minitaretur inimicis: nescius inquit es maximam cruciatum partē abs te consumi. Idē cum exercitum aduersus Messenam. educeret: interrogauit quidā: an esset aduersus fratres pugnaturus. minime inquit. sed in id agri se profecturum: de quo nondum eēt fors habita. Arguius autem rursus post trecentorum illorum pugnam uniuersis acie superatis. Polydorum socii hortabantur: ne oportunitatem prætermitteret: sed hostium adortus murum urbem caperet. Nam cum & uiri perissent & uxores desertæ essent: id facillimum factu fore. Quare ad eos ait aqua pugna aduersarios uincere mea sententia honestum est. Sed qui de agri terminis pugnauerimus: urbem capere cupiamus: iniustus esse duco: ueni. n. ut agrū recuperare: non ut urbem occuparem. Interrogatus ē quobrem spartiatæ fortiter in bello discrimen subeunt: quoniam inquit uereri duces non metuere didicere.

Polycratidas

Polycratidas ad regios ptores una cum aliis legatione fungēs cum ab iis interrogaret. utrū priuati adesset: an publice missi essent: si ait impetrauerimus: publice missi sumus: si minus impetrauerimus. priuati adsumus.

Phœbidas
Clitoris

Phœbidas cum quidam auctore discrimen dicerent: diem hunc demonstraturum fortem uigilam inquit multi diem illum esse faciendum: qui fortē uirum monstrare saluum possit. Et cum in eo loco a clitoris obsideretur. qui & difficilis eēt & expertus aqua: fertur in ea fœdera uenisse: ut solū bello partem eis cederet. si una secum sui omnes e proximo fonte biberent. Nam fontem hostes prædiis tenebant. Post iusiurandum uero coactis omnibus qui cum eo aderant. uoluisse illi qui nollet bibere: regnum dare. Quod cum nemo admisisset: sed bibissent oēs ipsum ubi post oēs descēdisset: at se a qua isperisset: et presentibus hostibus ad ortum esse egrog; potitum. peride atq; non bibisset.

telecer

Telecer ad eū qui dixisset patre maledictis in ipsum uti: nisi iis inquit: dignus essem. haud pater utere. Dicente autem fratre non aque ciues ei aduersari atq; sibi: cum iisdem tamen parentibus natus sit eos eē: ut iuniores seniorib; assurgerēt quo inqt ita hi habētēs i maiorib; natu honerādis maiore honore parentes psequat. Et cum quispiam esset punctatus quātū substantiæ possideret. plus inquit: quā sat est.

Charilaus
Lycurgus

Charilaus interrogatus quobrem Lycurgus paucas adeo tulisset leges: qm̄ inquit pauca dicētib; paucis etiā legibus opus ē. Percunctate at quodam quare puellas aperta facie: uxores autē uelata in ppa culum agerent: quia inquit puellis uiri sunt inueniendī. at uxoribus uiri seruandī. Idem cū mancipiū quoddā audacius eēt aduersaretur ni ait: irascere. enecare te. Atq; interrogatus a quopiā quam putaret optima eē reperi. in qua plurimi ciues inuicē sine seditione uelint de uirtute certare. Itē cū quis percūteretur cur oia deoz signa cū armis eēt apud ipsos posita quo inqt nec q̄ i hoies exprobatōes obprobriaq; dnr pp timiditatem i deos referamus: nec iuuenes iermes diis immortalib; pccel habeāt. Ad illū quoq; qui eēt punctatulus: qre nu

Amiory legatis prolixiore oratione utētibz dixere spartata. **P**rima quidē obliuī sumus. **P**ostrema vero ignoramus: quia res memoria exciderūt. **C**ū lōga orator prolixaq; usus oratiōe respōsiōes peteret quas ciuibz referret: refer igitur dixere: & te dicendo & nos audiēdo uix dedisse. & ad thebanos aliquibus de rebus cōtradicientes dixerūt: aut sape minus oportet aut plus posse.

Iacon interrogatus quāob causam menti pilos plurimum nutris quo inquit canos intuens: nihil agā **Iacon**
 ipsis in dignum.

Lius cum esset quis percunctatus: quare seis breuibz utimini: quo inquit comminus cum hostibz manū conferamus.

Iaudante quopiā fortissimos pugnatōres: iacon inquit in **T**roia.

Lter cū audisset quosdā in cāna ad bibēdū uicogit: nō ē ad edēdū inquit uicoguntur.

Indarus cum scripsisset **G**raecia sustentaculum athena: iacon ait grāciam funditus raturam: si huius modi sustineatur sustentaculo.

Et cum quis intutus in tabula quadam picta iaconas ab **A**theniensibus iugulari diceret fortes quidē atheniensis: iacon tempestiue subdit: & ii quidem in tabula.

Ad quēdā uero q; calūniōsa male dicta libēter audiret: iacon ait desine aures aduersus me benigne p̄sta

Ad quē q; plecteret: tac diceret: inuitus erraui dixit q; sp̄iā inuitus igr̄ ē plectere.

Intutus quidam homines qui dum uita decederent: in sellis curulibus sedebant: absit inquit ut hic se/

Chiū cū olim ē cāna abeūtes in ephororū curia uomuissent: curulibusq; in sellis ubi sedebant ephori deieciissent: uāhemēter primum qui ea fecissent: inquirebant: an ciues ii essent. **V**t uero chios extitisset senserunt proclamauerē chiis permittitur lasciuire.

Quā q; amygdalas duplo uiliore p̄cio q; duos silices uenire aspiceret: nunquid rari inquit sūt lapides

Vsciniā quū q; uellisset: ac parū inuenisset carnis: ait uox hoc ē & aliud nihil.

Iacon q; cū cynicū **D**iogenē cōplecti statuā aerea uidisset in magna ui frigoris: p̄cūctatus ē: an rigeret **Iacon**

Quod cū ille negasset: ait quid nam igitur magnum facis.

Et cū metapontino cuidam iacon metū exprobaret atramē inquit non parū alieni habemus agri: hīc

autē ait non solum igitur meticulosi sed etiam iniusti estis.

Peregrinus quidā cū sparta rectus in alterū erus indueretur calceis: ait ad lacōa. **N**equaq; tu lacō mea **Peregrinus**

sententia quantum ego: tēporis tantū dē ipse staret super pedem. **Q**ui excipiens non enim starem inqt

& ex anseribus quidem nullus est qui nō staret.

Um quis artis rethorica laudibus effereatur: aliquis iacon ait. **A**t per geminos ars si ueritatem non te/

tigerit: nec est nec unq; sit futura.

Rgius aliquando cū dixisset: multa spartatarū sepulchra apud nos sunt dixit iacon: at argiuorum **Argius**

apud nos ne ullū qdē: p̄ inde atq; ii saepe agros adorti essent at spartam argiui nunq;.

Laco captiuus cū ueniret: diceretq; p̄co. lacona uendo: increpauit inquiens: captiuū proclamoto **Iacon**

q; **Q**uidam ex iis militibus qui apud **L**ysimachū merebant: ab illo interrogatus nunquid esset ex manci/ **Lysima**

piis. **T**u autem piras inquit stipēdio quattuor obolorū lacona ad te iterum. **tus**

Vm thebani laconibus uictis ad leuctra ad ipsū **E**urotā essent & qdā iētabundus diceret: ubi nunc la **Thebā**

cones sunt: iacon ab iis captus non adsunt: inquit. **N**ō. n. uos huc uenissetis. **Leuctra**

Atheniensibus rogatibz quo tēpore urbē tradiderāt. **S**amū sibi dimitterēt: dixerūt: **C**ū uestri fueretis: **Eurotas**

tunc alios quoq; habere postulare. **E**x quo ēt puerbium illud ē. **Q**ui sese ipse non hēt: samum uult: **Atheni**

Rbem quandam cum lacedaemoniū uicessent: ephori dixerunt: perit lactatio iuuentutis. **N**on. n. **enses**

post hac iuuenes habebant. quin eis repugnēt. **Samus**

Liam urbem rege lacedaemonioze pollicente se penitus euerfuge. **N**am ea laconibus negotia plerūq; **Prouer**

præbuerat: nequa q; permisērunt inquietes nullomodo euerfes: nec tolles iuuentutis cotem. **bium**

Vstantibus p̄dotribz qui pueros exercerent atq; erudirent: haud præficiēbant: quo nō arte sed uir **Lysander**

tute honori studebant. itaq; **L**ysander interrogatus quonāmodo eū charon uicisset. igenio igr̄ atq; industria. **Charon**

Philippas quo tēpore in eorum uenisset agrum: cum scripsisset: utrum amice se ire uellent an hostili/ **Philippo**

ter responderunt: neutrum. **Antigon**

Legatum quendam cum ad **A**ntigonum demetrii filium misissent. eum mulctauere: quoniam audis/ **nus**

sent uocauisse illum regem: quis medium annonæ cuiq; a rege in caritate portaret. **Demetri**

Demetrius cū crimini daret: qd legatū unū ad se misissent. **N**ō igr̄ satis ē: dixerūt ad unum. unus: **us**

Lagitiosus quidam sententiam optimam cum tulisset: hanc quidem admiserunt: at illo amoto sentē **Flagitio**

tiam alteri qui honeste uixisset inscripserunt. **sus**

Rates cum inuicem dissentirent: ii patrem mulctauere: quod filios dissidentis despiceret: **Plates**

Psaltem aduenam, mulctauere: quoniam digitis citharam pulsaret.

Quo pueri pugnabant: quorum alter falce alterum uulnerauit loctatali uulnere familiaribus at pueris

cū is eēt pugnā dimisurus: pollicētibus auxiliū se laturus & illū q; p̄cuserat interēpturos: nullo mo/ **De iusti**

do p̄ deos inqt. **N**on. n. est iustum. **E**t. n. ego fecissem hoc si iustum asleg potuissem: fortisq; fuissem.

Hter puellis quoniam adesset tempus: quo furari liberis pueris lege fas erat: quodcumq; quis posset: dabaturq; turpitudini deprehendi: ubi qui cum illo una aderant: pueri uiua uulpecula furati ei custodiendam tradidissent: & ii qui illam amiserant: quassitum uenissent. uulpeculam hic subiecit sub amictu bestia uero exasperascente ac pueri latus ad extra usq; deuorante: ne palam fieret: quiescebat. Sed ut demum p^o illorum abitionem factum pueri aspexere: culpamq; dicentes melius fuisse manifestare uulpeculam q̄ celare ad mortem usq; minime quidem inquit: sed longe melius esse doloribus q̄ somno diem obire & quam hominum sermonibus diuulgari: q̄ molliciam tupter uiuere curauerim:

Lacon Antigonus

Qum quidam in laconas in itinere incidissent. dixissentq; secunda estis fortuna usi. na hunc nuper lacones abiire: dixerunt hi nequa q̄ p bellicosissimu Enyaliu. sed illi potius usi sunt q̄ i nos no iciderut

Iter spartiatia ab antigono rege captiuus factus ubi uenisset: aliis in rebus omnibus emptori parebat quascunq; libero faciundas existimabat. **V**t uero imperauit: ut matula ferret: haud passus e inquit ens non seruiat. **E**t cu ille surrexisset: hic ascensa testa ubi dixisset disces emere: seipsum imisit: atq; obit.

Lacoo

Hter cum ueniret: dicente quopiam si te emero: eris frugi. etiam si minus inquit emeris. **L**ius captiuus cu ueniret: addete pcone macipiu uenudare execrabilis inqt. non captiuum dicis: **L**acon muscam insignis loco habens in clypeo & hanc sane non maiorem uera musca. ubi deridentes quidam dixissent: hoc ad latendum esse ab eo factum: immo inquit ut manifestus fiam sic enim proxime hostes aggredior: ut hoc insigne ipforum uisui magnum sit.

Spartia

Hter cum in symposio lyra esset adducta. **N**on laconici inquit moris est nugari: **P**artiatia interrogatus an secura esset ad spartam uia. inquit: qualis accesseris. **L**eones enim eminus pificiscuntur a leone: lepores autem uenamur etiam intra tabernaculum. **I**n palestrico manu nexu cu pstratus qspia colluctatore frustra pulsaret. atq; ad terra traheret. ubi corpore defatigatus deficeret. illius brachiu mordebat. & alter ait mordes o lacon sicut mulieres: nequam inquit alter. sed ut leones.

Claudus

Claudus ad bellum egressus quibusdam cum sequentibus ac ridentibus conuersus ait: mala capita non est cum hostibus fugiendo pugnandum. sed manendo ordinemq; tuendo. **H**ter istus sagitta cum uita relinquerent. non hoc inquit sibi cura e quod moreretur sed quod a molli ac semiuiro sagittario esset occisus: egissetq; ipse nihil.

Lampis

Qum in tabernam meritoriam quis diuertisset parandumq; cauponi dedisset obsonium: ubi aliter caesum atq; oleum petisset: ait. si caseum haberem. etiam obsonio egerem. **H**ter uero qui lampin aginetam beatum diceret. quoniam ditissimus esse uidebatur. erat. n. gubernator multarum nau. um. lacon ait. **N**on attendo foelicitati. q̄ pendeat ex funibus. **Q**um quis dixisset lacona mentiri. is respondit. liberi enim sumus. alii uero si quando uera non dicunt peccandi sunt:

Tynnichus

Qum quis cadauer rectum sistere uellet. atq; uiteretur. ubi factis omnibus id nequisset. per geminos ait intrus aliquid ee oportet.

Thrasymbula epigramma

Tynnichus Thrasymuli filii mortem fortiter tulit in hunc uero epigramma huiusmodi factu e. **E**xanimus pitanen clipeo thrasibulus in acri. **T**ynnichus hunc igni cum daret. hac loquitur **C**onfossus septem uulneribus rediit. **F**lere decet timidos oculus te nate sepulchro. **P**assus ab argiuis q̄ ergo nulla gerebat. **C**ondomeam ficcis ac lacedaemonium.

Pitane

Halbiadi atheniensi cum aqua plurimum balneator funderet. lacon ait quidnam hoc ut immundo ualdeq; fordido plus praebet.

Argiui

Philippo macedone quadam per epistolam lacedaemoniis imperante ii rescripserunt. **L**acedaemonii philippo. de quibus nobis scripsisti. non. **C**u at in agge laconicum philippus fecisset impetum. ac oes perire uiderentur. dixit ad quendam ex spartiatis. **Q**uid nunc facietis o lacones? **Q**uid. n. inqt aliud. quam fortiter moriemur. **S**oli. n. graecoꝝ nos liberi esse ac no parere aliis didicimus.

Alcibades

Ost aduersa agidis pugna obsides **A**ntipatro petente pueros quinquaginta. **E**theochles ephoꝝ gerens ait qdē minime datu ire. ne malis moribus imbuerent priuati institutione priuati. nec ciues foret. **I**enes uero aut mulieres si uellet duplo etiā pluris datum ire. **E**o autem grauius minitante nisi acciperet publice responderunt. si grauiora morte imperites facilius moriemur.

Antipater

Enex in olympiis du ludus pageret spectare affectabat: ubi at federet: no hebat. **I**n multos uero pfectus locos erat & cotumelia: & canillo recipiebat q̄ a nemine. **V**t at a lacedaemonios uenit. pueri oes assurrexere. pluresq; uiri cessere locu. **A**t ceteris graecis plausu more admiratis ac sumis laudibus efferetibus: senex ut mouit canumq; caput barbamq; senilem & lachrymasset ait. **H**eu misero mihi ut oes graeci qua honesta sint norunt. sed iis lacedaemonii utuntur soli.

Etheochles olympia

Herut at qda ide athenis quoq; accidisse. **N**a cu panathanæa agerent. attici ipsi senē pbris in seqbant. **H**ippe q̄ eum ut suscepturi inuitabant. **S**iuero accederet: no recipiebāt. **V**t at petitis fere oibus ad lacedaemonios uenit spectatores. oes e sedilibus assurgentes locum cedebant. eo aut factio mirifice turbadelectata insigni admodum significatione applausit. **A**tq; spartiatia quis dixit. **P**er geminos athenienses quidem qua honesta sunt. sciunt. non autem agut.

Panathanæa

Herut at qda ide athenis quoq; accidisse. Na cu panathanæa agerent. attici ipsi senē pbris in seqbant. Hippe q̄ eum ut suscepturi inuitabant. Siuero accederet: no recipiebāt. Vt at petitis fere oibus ad lacedaemonios uenit spectatores. oes e sedilibus assurgentes locum cedebant. eo aut factio mirifice turbadelectata insigni admodum significatione applausit. Atq; spartiatia quis dixit. Per geminos athenienses quidem qua honesta sunt. sciunt. non autem agut.

Médicus a locone petit: at si tibi inquit dedero: eris pauperior. **T**ux uero huius ineptitudinis qui pri-

mus porrexerit: auctor est futurus quippe qui inertem te fecerit.

Lacon ubi quēpiā uidisset: q res diis immortalibus cōgregaret nihil ait curare deos: q se eēt paupiores

Vim quis adulterum apud turpem uxorem comprahendisset: afflicte ait quā tibi necessitas.

Lius oratorem audiens: q magnos uerter orationibus ambit: & per gemino ait: fortis qui da hō hic

ad nullā propositum instruit: atq; exercet linguam.

Quoniam lacedæmonia q̄s uenisset: honore inspecto quem iuniores senioribus præstabant. in sola inquit

sparta senescere conducit.

Interrogatus lacon cuiusmodi tyrtæus poeta esset bonus inquit: q iuentutis animos & contume-

lia imbuat & stulticia.

Lter cum in dolore oculorū egredere ad bellum: & aliqui ei dicerent quo uadis ita affectus: aut qd

facturus. **S**i aliud inquit nihil egero saltē hostis gladium heberaho.

Bris & spartis lacedæmonii ultro ad **X**erxen psage regē ad cruciatū cui lacedæmō p oraculo erat ob-

noxia pfecti. **N**ā caducatores a rege ad se missos lacedæmonii occiderant: ubi uenisset ad regē iusse-

rit: quo uellet mō se p lacedæmonis interimeret. **S**ed ut ille admiratus uiros liberauit: rogaretq; apd se ut ma-

neret. **E**t quo nā pacto dixere uiuere hic possimus patria legibusq; relictis & his uiris p qbus tm itineris mori-

tur inuenimus. **A**d eum indarnus dux maiorem immodum rogaret: ac fore diceret. ut ii aq; honoraretur atq; il-

li: qui amici maxime apud regem ad dignitatem prouecti essent. dixerunt. ignorare uideris nobis: cuiusmodi

res est libertas. cui mentis compos perlage regnum aut pretulerit.

Lacon quoniam de superiore hospes eum declinasset: postridie uero stratis usus lage magnificeq; exce-

pit. incendit strata eaq; pessundabat addēs: pp hac heri ne in storio qdē dormiui.

Lter cum uenisset athenas: aspiciens atheniēses q pnas & obnoxiiū pclamaret: & publicanos ac leno-

nes gererent: & alia inepta opera agerent: nihilq; turpe ducerent ubi in patriam reuertisset: percun-

stantibus ex eo ciuibus qualia essent: quā athenis uiderat: per simulationem dicebat omnia esse honesta: orati-

oneq; monstrabat omnia apud athenienses honesta censerit: turpe aut nihil.

Lius quempiam de re interrogatus respondit: non. **V**t at is qui interrogaret: respondisset: tu mentiris

uides ne inquit: te uanum esse q quā noris: interrogos.

Enerunt aliquando legati lacones ad lygdamini tyrannum. **V**t uero ille differens sape congregi tar-

daret: dicerent at eum omnib; in rebus moliter hēre: at isti narrato dixere nos neq; p deos immorta-

lis ad ipsum uenisse: ut palestram cum eo luderemus: sed ut differemus:

Acona quempiam cum quis misteria edoceret: interrogabat: qd impiā maxime egisse sibi conscius es-

set. **H**ic aut ut dii ipsi norunt. **A**t ubi ille magis magisq; urgeret: ac diceret: oio id eloq; te oportet: cō-

lacō interrogauit: cui me pri; oportet eloq; tibi ne an deo; illo at dicēte. deo; **T**u igit; inqt abscondito.

Lter cum noctu monumentum præteriret: ac demonium quoddam uidere uisus eēt: incurrebat: ut id

lancea toleret. atq; infigens inquit. quo me fugis bis moritura anima.

Lius cum optasset ab leucade seipsum iacere: locum inscen dit: altitudineq; inspecta auersus ē. **Q**uod

cum ei daret; probro: inquit non existimaram optioni alia maiore optione opus esse.

Lius in acie cum esset ensem in hostem demissurus: quoniam receptui cecinissent: nō etiam demissit.

Quodā uero pcutate: cur hostē quē cepat: nō occidisset qm inqt melius ē parere picipi q necare.

Laconi cuidam cum in olympia uictus iterum esset: dixit quis tuus aduersarius o locon te melior fuit:

minime inquit: sed prosternendo aptior.

Oge q ad cōuiuia ingrederent; cuiq; nata maxius mōstratis foribus per has ait: uerbū nullū egredie:

Et cum nigrum qd dicit; ius apud eos maxime pbaret; adeo: ut senior ne carmē qdē appeteren sed eā

adolecentibus cederēt: fert; dionysius si cylie tyrannus huius gratia emisse laconicū adolecētē: eiq; i-

perasse: ius illud sibi pararet: ac sumptui nulli pceret: qd cū deinde gustasset: offensus despuisse: quo-

cunq; dixisse. o rex hoc iux tibi uescendum est: ubi te & laconice exercueris: & in eurota laueris.

Lacones ubi modice in conuiuio biberint: abeunt sine funali. **N**on. n. licet pgerē præuio lumine neq;

hanc neq; aliam uiam: quo asuescant & ex tenebris ac noctu fidenter intrepideq; pscisci.

Lteras pro necessitate discabant. **R**eliquaq; uero disciplinaz admittebant nihil. **N**ec hoium magis

uam libroz. **E**rat at illa iis disciplina. ut honeste percent: labores constantissime tolerarent: pugnandoq; aut

uincerint: aut interirent. **D**egebant autem sine tunicha amictū unū in annū capiētes. **E**ratq; corpibus squalidi

Et qui balneis ut plurimum ungentisq; abstinerent. **D**ormiebant etiam una pro alis & turmis in thoris ex arū

dinibus factis: quas secus eurotam nascentis ipsi conuehebant summitates manibus non ferro confringentes.

Per hyemem uero eos qui lycophones appellantur sibi subiiciebant thorisq; immiscebāt. **E**a enim materia ca-

lidi quiddam hebere uidebatur. **A**uare præterea eos pueros qui probro essent animo: permissum erat. coire aut

cum iis turpissimum censebatur. pernide atq; non animus sed corpus potius amaretur. qui uero esset accusa-

tus perinde ut ad dedecus congregiens. is erat per omnem uitam infamis.

Mos etiam fuit iuniores interrogari a senioribus: & quo proficiscerentur & quamobrem atque

qui minus respondere. aut causas neceret obiugari. **Q**ui uero se presente delinquentem non ob-

Bris
Spartis
xerxes

Iudarnus

Lacon

lygdam;

lycopho
nes

iurgasset. pari castigationi erat obnoxius: cui etiam delinquens ipse Et q̄ castigationem moleste ferret. in ma-
gno erat opprobrio. Quod si quis in delicto esset deprehensus. oportebat hunc quandam in urbe aram cir-
cuire ac uituperationem quamdam in se ipsum uersu compositam canere. Quod aliud nihil erat quam ipsum
semet obiurgare. erat etiam mos non proprios dūtaxat. ueteri patres atq̄ his parere sed omnes etiam seniores
uerecundia prosequi. Et illis in uis cedere e sedilibusq̄ assurgere: quietissimeq̄ transire. itaq̄ ius quilibet habe-
bat non quemadmodum in aliis ciuitatibus suorum filiorum & seruorum ac possessionem sed aequae proximi
ac suarum rerum ut quam maxime iis communibus uterentur. & p̄inde atq̄ de rebus domesticis curā gereret.
Et qui puer aquopiam castigatus ad patrem detulisset: turpe erat audienti patri: si minus eum rursus castiga-
set. Credebant enim sibi ipsis ex institutione patria nil turpe filiis imperare.

Hrantur autem pueri ex esculentis quidquid possint: discunt hi quidē ingeniosissime dormientib⁹
aut negligentius custodientibus insidias tendere. qui uero fuerit deprehensus: uerberibus esuriq̄ mul-
tatur. Tenuis enim iis uilisq̄ cerna est quo sua industria indigentiam propulsates audere calereq̄ co-
gantur: in faciundo autem conuiuio propterea parsimonia utebantur: ut affluerent repleti nunq̄ possentq̄
famem ferre. ita enim arbitrabantur uel ad bellum utiliores fore: si possent etiam sine cibo labores tolerare: &
continentiores tenuioresq̄ in multum usq̄ tempus degerent a paucitate sumptus. Et sine obsonio degere atq̄
atq̄ escam omnem admittere id existimabant: ad meliorem ualitudinem corporum ab alimenti paucitate ha-
bitudinemq̄ accedere: putantes ii quidem ipsum spiritum: qui p̄ nimio alimento in profunditatem latitu-
dinemq̄ premit. in altitudinem corpora non p̄sum attolere: facereq̄ pulcherrima. Graciles. n. & macilen-
ti habitus artuū agilitati parent: habitiores uero & carnosi onere suo reluctantur.

H hac nemine minus modulis carminibusq̄ studebant. in iis autem stimulus quidam inerat ad uim a-
nimi incitandam & ad impetum quasi furentem quendam atq̄ strenuum inducendum ac dictio erat
& facilis & seuera: habebatq̄ aliud nihil: q̄ tum eorum laudationes: qui generose fortiterq̄ uixissent:
ac p̄care & fauste pro sparta occubissent: tum etiam eorum uituperatione: qui metu id agere detrectassent:
perinde atq̄ tristem uitam miseramq̄ uixissent. Erat p̄terea p̄ceptio quadam atq̄ iactantior excitatio pro
atatum dignitate ad uirtutem. Tribus enim choris pro tribus atatibus in celebritatibus constitutis unus sene-
ctutis incipiens canebat. Nos olim fuimus robusti iuuenes Florentis uero atatis alter respondens: inquebat
Nos autem sumus: quod si uelis: periculum facito. At puericiae tertius. Nos autem erimus multo p̄fecto ro-
bustiores. atq̄ numerū primi illi quibus & in tripudiis & ad tibiam cum in hostes ferrentur: utebatur. ut & for-
titer & audenter agerent: mortemq̄ contemneret: incitabant. Nam lycurgus bellicae excitationi studiū musi-
ca admiscuit: quo bellandi uehementia modulatione temperata consonantiam conuenientiamq̄ haberet. ita
q̄ rex anteq̄ pugnas iniret: sacrificabat musis: quo & oratione p̄claraq̄ memoria digna facinora pugnares
redderent. Quod si quis p̄sca musicae quicq̄ transgrediretur: haud sinebat. Vnde etiam terpendrum: qui &
uetustissimus esset: & reliquis per id temporis citharocedis prestaret: ac heroicas res gestas laudibus efferret: e-
phori tamen multare: eiusq̄ acceptam citharam affixere: quod unum solum neruum ob sonni uarietate su-
perfluo intendisset. Simplicioris enim duntaxat modulos probabant. at Timotheum quoniam carnis mo-
dulis studeret: ephoroḡ un⁹ arrepto gladio iterrogauit: ex utra pte abscederet: qui superessent ad septē neruos

Lycurgus
Musae
terpēder
Timo-
theus
Carnii
moduli
Lycurgus

P̄terea omnem sepulchrorum superstitionem Lycurgus sustulit concedens & in urbe sepelidos
mortuos & secus sacella habenda monumenta. Piaculaq̄ amouit. & ne quid una sepelirēt uetuit: sed
condentes corpus puniceo amictu & olea frondibus atq̄ omnis circumdarent. inscriptiones quoq̄
quae in sepulchris fierent: prohibuit nisi eorum: qui belli obissent. itemq̄ & luctus & lamentationes.

H hac peregrinari eis non licebat: ne externis moribus ac malis uiuendi disciplinis imbueretur. atque
ne peregrini qui in urbem confluerēt: mali cuiuspiam doctore ciuib⁹ existerent: eos urbe exigendos
statuit. Ei autem ciui quisquis puerorum institutionem minus seruasset: ciuitatis iura communia nō
erant. Quidam uero tradidere quicumq̄ etiam peregrinus ciuilem excitationem seruauisset pro lycurgi sen-
tentia eum participem factum portionis initio constituta.

Quod in super non licebat. Vicinorum seruis aequae ac propriis uti mos erat. Eodem modo & cani-
bus & equis: nisi iis opus esset heris. Et in agro si quis re aliqua egeret ubi aperuisset: portassetq̄ posse-
foris res necessarias: obsignatum penum relinquebat.

In bellis amictibus puniceis utebantur. Tum enim color eis uilis uidetur: tum coloris sanguinolē-
tia plus metus imperitus p̄bet tum etiam ne apud hostes latis clamoribus increbresceret: si quis eor-
um saucius fieret: sed lateret illos id potius propter utilem coloris similitudinem.

Quoniam imperatoria calliditate uicerint hostes: marti boues sacrificant. Quodcumq̄ autem aperto p̄-
lio: gallum. assuefacientes si quidem ductores suos non solum hellicos esse uerum etiam imperato-
ria calliditate astuciaque pollere.

Euspicationibus & optatis addunt iniuriam pati posse. Eorum autem supplicatio erat propter bo-
nas actiones quae pulchra sunt dare: & amplius nihil.

Venus

Uenerem colunt armis p̄ditā atq̄ deos etiam oīs & foeminas: & mares lanceas habere faciunt: tanq̄
omnes bellicam uirtutem habeant. Adduntq̄ p̄terea qui prouerbio utuntur. Qui manū ad aliqd
fert uocare fortunam: perinde atque oporteat dos inuocare: cū qd aggressuri acturique sit: secus uero minime.

ET quo pueri a uinofitate abhorrerēt: eis mācipia madida mōstrabat.

Mos eis fuerat ne ianuas quidē pulsare sed clamare extrinsecus.

Poenibus non ferreis sed arundineis utebantur.

Omedias & tragedias nequaquā audiebāt quo neq; serio neq; ioco audirēt: quā legibus cōtradicerēt. Archilochū poetā cū eēt lacædemone eadē hora expulere: qm̄ accepisset eū Poetice scripsisse melius eē amittere arma quam mori. Sic enim ait.

Aspida quæ circa periit mihi callipon alto:

In luco. Saion possidet ille meam.

At caruisse armis quam mortem occumbere prestat.

Aspide pro capta mox melior dabitur.

Puellis & pueris communia sunt sacra.

Siraphidan ephori multauerūt q̄ a multis iniuriam acciperet.

Curacū militē interimere: qm̄ tālā quandam in secutum imposuisset

Dolefcentem qui in gymnasio uersaretur quoniam uia q̄ ad Pyleā duceret: nesciebāt punierunt.

Ephisophonta qui posse diceret de qua uis re diem totum differere: eiecerunt: ingētes oportere bonū oratorē rebus parem habere orationem.

Veri apud eos casti uirgīs totū diē in ara Orthiæ dianæ ad mortē usq; presepe tolerāt ilares ac gestiētes æmulatione uictoriæ inticē cōtēdentes: quis ipsorū & diuitius & magis uerba tollerarit. Et quæ uerba euaserit tam illustris clarusq; habetur quam qui maxime. Dimicatio uero ipsa uocatur dissagellario. fit autem singulis annis.

Unum uero id quoddā ex pulchris uisum est beatisq; institutis q̄ ex huberatiā oeci ciuibus Lycurgus inuenerit. Nā in sordida arte uersari nullo mō licebat: at ne in q̄st uaria quidē q̄ operosam congeriē negociationesq; contineret: fecerat enim diuitias & spernendas & cōtēnendas omnino. Vex mācipia eis agrū colebāt: redditūq; ferebant antiquitus constitutū. Eratq; execrabile: si quis plus mercedis quenq; polceret quo & illi pp̄ lucrū ministeria libenter exquerentur & hi ne rursus plus quererent.

Rohibebāt ēt & eē nauæ & uitæ nauali pugna. Vex cū posteriore tpe p̄ naualē pugna maritimi p̄ncipatus potiti eēt: rursū cū ciuiū mores inq̄nari intuerentur destiterunt. Sed rursus mutatione sunt usi quēadmodū i aliis rebus omnibus. Et enim cōuectis ad lacedæmonios pecūiis qui conuexerant. iis morte damnati sunt. Nā Alcameni & Theopompo regibus oraculū redditum est fore: ut auaricia p̄iret Sparta. Veruū tamen. Lysander eum fecisset captiuos Athenienses: & auri multū & argenti inuexit & hi quidem exceperunt: uirūq; honorarunt. Itaq; Lycurgi legibus cum urbs uteretur: iurandūq; seruaret: græciæ principatum bonitate legum & gloria an nos quingentos tenuit. Cum ea uero paulatim transgredere. & habēdi auaritas diuitiarumq; studium inuaderet: tum uires diminutæ sunt tum socii propterea sunt eos exosi. Attamen quis ita haberent: post Philippi macedonis uictoriam ad cheroniam cum omnes eum græci & terra & mari imperatorem appellassent ac etiam Alexandrum filium post fusos euersosq; Thebanos: soli lacedæmonii licet urbem sine muris haberent: essentq; admodum pauci ob cōtinua bella tum etiam longe imbecilliores & q̄ facile capi possent: tamen cū breues admodū quasdam lycurgi institutiōis scintillas adhuc seruarent: neq; una militarunt nec cum his nec cum alijs deinceps macedonicis regibus neq; in cōem cōcessum ingressi sūt neq; tributum tulerunt. quousq; despectis oīno Lycurgi legibus a propriis ciuibus in tyrānida acti neq; apli us quicq; ex patria institutione seruantes & aliorum effecti similes superiorem gloriam elationemq; amiserūt in seruitutemq; migrauerunt: ac nunc quēadmodum alii græci romanis parent.

Argileonis bralidæ mater cum eius filius diem obisset: ut amphipolitæ quidam qui spartam uenerāt eam adissent: interrogauit: si decore & pro spartæ dignitate filius obierat. Magnificatibus uero illis atq; dicentibus illum lacedæmoniorum omnium in operibus optimum fuisse: ait o hospites & æquus quidem filius meus & bonus fuit uerum multos habet lacedæmon illo meliores.

Orgo cleomenis regis filia cum aristagoras milesius eum hortaretur: ut bellum aduersus regē pro Ionibus gereret: grandēq; polliceretur pecuniā: & quo magis is cōtradicebat: eo plus hic pecuniarū adderet: corrupet te inquit pater peregrinellus iste. ni clerius ædibus eieceris. Et cū ei aliq̄n pater iperaset: ut euidā mercedis rōe frumentū daret: addidisset: docuit. n. me uinū facere mitius. Ita o pater inqt: qm̄ uinū plus potabitur: bibentes etiam delicatiores ac deteriores futuri sūt. At aristagoram cum a quodam ex famulis calciari aspiceret: pater inquit: nunquid peregrinus iste manib⁹ caret. Eadē cū peregrinus quidā molliter otio studeret illum urgens atq; extrudēs: nō hinc inquit abis: qui nec quæ mulieris sunt: potes. Interrogata uero a q̄piam artica: cur solæ uos lacanæ uiris imperitis quia inquit solæ ēt uiros parimus. Ad postremū cū uirum leonidan ad thermophylas egredientem hortaretur: ut se sparta dignū ostēderet: interrogaretq; quid sibi agendū eēt. is ait: ut & bono nuberet. & bonos pareret liberos.

Oxyrtia cum aliquando ex eius filia nepos Acrotatii ex quadam puerorum pugna multa cepisset uerbera: essetq; domum delatus ut mortuus: domesticis familiaribusq; flentibus. Non tacebitis ait monstrauit enim cuius esset sanguinis. Nec inquit fores uociferandi sunt: se curandi. Cū nuncijs uenisset ex cretas q̄ acrotati mortē nunciaret. Nōne ait: erat cū iret aduersus hostes: aut interficiendus ab illis aut illos interfe-

Dama / **tria** / **Epigrā** / **ma** / **Epigrā** / **ma**
DA materia cū filiū audisset & timidū & seipsa idignū ubi audiuisset: enecauit: i scriptisq; hoc epigrāma
Hunc timidum mater damat rion ipsa peremit.

Nec dignum matre nec lacedaemonium.

Ltera lacena filiū q; ex acie fugerat: interfecit: iquiens non meū est hoc germen: a q; hoc est epigrāma
Vade malum germen: tenebras pete: quenq; prorsus

Eurotas cernas nec fluat ad timidas.

Sicatulū nequam perrexeris: ito sub horcum

Nec sparta dignus nec generis titulis

Alia cum filius in acie cecidisset: ait

Sic flendum timidos: hilaris te nate sepulchro

Epigrā / **ma** / **Epistola**
Condo meum pariter & lacedaemonium

Vdiens quādam quod & seruatus filius esset: fugissetq; ex hostibus scribit ei Mala de te fama diffusa
Est: aut hanc nunc elue: aut ne sis.

Lia cum filii fugissent ex pugna: ad eamq; uenissent. **Q**uo inquit ueni tis fugientes ignaua mancipia?
An huc unde egressi estis regressuri? & ea quidem sublati uestibus pudibunda eis ostendens.

Quādam filium aduenientem intuta percunctata est: quid ageret pa tria: **Q**ui cū dixisset: omnes perie
Re: sublatam tegulam in eum imisit: atq; interfecit. Inquiens te igitur malum nuncium misere nobis.

Quādam matri narrāte gūosa fratris mortē deinde nō turpe tibi ē ait ab huiusmodi comitatu aberrasse.
Quā qdā filios quos quos habebat ad id bellū emisisset: q; i suburbiis gerebat: stetitq; expectās eū ē

Quā pugna ubiq; aduenit: atq; percūctāti sibi nūciauit filios oīs obisse: at nō hoc inqt pēctabat igna
Unum mācipiū: sed qd agit patria: qui cū dixisset ab ea uictoriā eē: libenter igit' ait: accipio etiā filiorum mortē.

Epeliens quādam filium ut tenuis quādam anicula accedens dixisset o mulier fortuna: per geminos
Bonā respondit. Et enim qua gratia eum peperit: ut pro **S**parta morere hoc mihi contigit.

Vlier quādam Ionica cum ob quendam pannum suum gloriaretur cumq; pratiofum: lacena mon
Stratis quattuor filiis qui decori fortissimiq; essent. **T**alia inquit esse oportet honesta ac bonā mulie

Ris opera: & hisce iactari atq; extolli.
Lia cum de filio accepisset: ut male a peregrinatione reuerteretur: scripsit. **M**ala tibi fama diffusa est:

Uel hanc abice: mel morere.
Immiliteretiam cum chorū exules spartam uenissent: prādaretur ualde accusabāt. **Q**uem ubi mater

Teleutia accersisset: & ea quorum accusabatur: audisset: sibiq; filius deliquere uideretur: litteras adscū
Dedit: **M**ater prādareto. **A**ut age meliora: aut istic mane. **N**ā si **S**partā ueneris de salute tibi despondū ē

Ltera filio q; cēt iniuriā accusatus. **N**ate inqt aut crimine aut uita te ipsum absolue.
Lia claudū filiū pmittēs in acie. **N**ate ait cū incendis memento uirtutis.

Lia cū filius ab acie pede uulnerato reuerteret: uehementerq; doleret. **S**i uirtutis inquit nate mimine/
Iis cū non dolebis tum etiam audebis.

Acon belli uulneratus nec ualēs scederē qd rudedū more iter faciebat. is qm ridiculo eēt: cū uerecūdar
Iur ait mater & quāto ē nate melius ob fortitudinē latari q; ob ridiculū fatuorū uerecundari.

Lia cū filio itere clipeū traderet eūque hortaret. **N**ate inquit aut hunc aut in hoc.
Lia filio qui ad bellū proficiscebatur cū traderet clipeum hunc ait tibi pater seruaui sēper. **Q**uare tu

Quoq; uel hunc serua uel morere.
Lia ad filiū qui diceret paruū habere ensē: ait adde etiā incessum.

Lia cū audisset filiū in acie fortiter agendo interfiss: meus enim inqt eras **A**c cū de altero accepisse qd
Pra timiditate seruatus eēt. non enim eras inquit meus.

Ltera cum audisset filiū in pugna mortuū eē: ait. **Q**uāmodū locatus furrat. eum ponite suppleat
Autem frater illius locum.

Lia cū publica populi totius pompa fungeret' audiuit fratrem in acie uictorē mori ex uulnerū multitu
Dine itaq; minime coronā. posuit sed exultans potius ait ad proximas. **V**t multo melius est amicā in acie ui

Rem mori q; olympiorum superatorem uuere.
Quā qdā sorori narraret generosam ipsius filii mortē illa inqt siquid pp illū latata sum tātum pp te

Acanā q; iterpellauit an se uitiandā cōcederet hac at inqt egdē cū puella essem didici parere patri &
Hoc agi mulier at uiro: **S**i ergo me iusta rogat huic manifestum faciat primū:

Ilgo paupercula interrogatā quā marito dotē daret patriā inquit pudicitia.
Acanā iterrograta an coisset cum uiro minime ego inquit sed ille mecū.

Quā qdā esset clam cōpressa foetūq; perdidisset sic nulla emissa uoce se cōstātē toleratēq; praestitit ut
Et parentes aliosq; proximos latuerit cum abhortiuum saceret **N**am dolorum magnitudinem uicit

Seditas quā turpitudinem est adorta
Acanā cum ueniret interrogata quid sciret ait fidelis eē.

Lia captiuitatē acta idē tide interrogata: bene inquit administrare rem familiarē.
Iterrogata quā dā a quopiā an bona foret si se emerit equidē ēt si non emeris

Hlia. cū ueniret: scone p̄m̄stante quidnā sciret libera inqt eē. **V**t at̄ emptor quedā indigna libera im-
perasset: inquiring gemes: q̄ tibi ipsi huiusmodi possessionis inuideris. se ipsā exegit.

Mediolani kalen. octobres: M. cccc. liiii.

FRANCISCVS PHILelphus Federico Cornelio Salutem.

Q

Quod multarum legum mentionem factam inuenias apud **M. Tulliu** Ciceronē: & apud **T. Liuium** aliosq̄ ueteres scriptores neq̄ quid legibus illis contineretur aut q̄ obcausam la-
tā fuerint: satis intelligas ob eamq̄ rem quid ipse habeam certi scire cupias: non teneo diu-
tius te suspensum. Itaq̄ leges eas. quā crebriores sunt magisq̄ necessariae quo facilius & cla-
rius ueterum oratorū atq̄ historicorum & ipsorum quoq̄ iuriscōsultorū scripta locis suis
cōprehendantur: hisce litteris subieci. **Vale.** Ex bononia. iiii. idus apriles. M. cccc. xxxix.

Gnaeus Pompeius strābo ueteribus in colis transpadanis ius latii dedit & q̄ ceterā colonā latinā habebant
id est ut petendi magistratus & ciuitatis **R**omā ius adipiscerentur.
Portia legē nō licebat interfici ciuem romanum uerum uirgis uerberari. **H**oc autem significatur qd̄ ea re tol-
leatur dignitas ciuilis: & redigeretur in seruum quia tādē faciebat seruum.
Fabius adiecit poenā iis qui non certo numero ut ante fuerant definiti: deducerunt: & sectarentur candidatōs
in campum comitiōrum tempore.
P. Clodius Tri. plebis: legem tulit perniciosā. **L. pisonē** & **G**abino consulibus nequis per eos dies quibus cū
populo agi liceret de cōsilio seruaret contra legē **F**uliam & **A**eliam.
Cinthis legē tulit q̄ euet̄ antiquitus: uequis ob cām orādā donum pecuniā ue acciperet.
Aurelius cotta prātor legē tulit quibus temporibus uerres a **C**icerone accusatus ē q̄ cōmunicata snt iudicia
senatui & equitibus romanis & tribunis araiis.
M. Opius legē tulit: ne superfluo ornatu mulieres romanā uterentur: neue pilētis. i. redis pensilibus. uaheren-
tur neue plus uncia in auribus appenderent.
Gn. Pōpeius magn⁹ legē tulit ut quāstōres suffragio populi ea iis q̄ cōsules fuerāt crearentur.
Valerius publicola legem tulit ut nulli magistratui liceret corpus **R**omani ciuis in dicta causa cōdēnare lice-
retq̄ damnatis ad populū prouocare.
Aquilius legē tulit de dolo malo de fraude de deceptione de simulatione.
Mālius acil⁹ glabrio legē tulit de pecuniis repetūdis seuerissimā q̄ ne cōperendinari quidē reū sit.
Vaconius legem tulit nequis census hoc est pecuniosus hāredē unicā relinqueret filiā. **E**rat autē census ille:
qui cētū milia sestertium in professione detulisset.
G. Calphurnius piso legem de ambitu tulit suo consultu: quā prater alias poenas poecuniaria etiam poena fu-
erat adiecta.
Gabinus legem tulit: quā bellum **Gn. Pompeio** de persēquendis piratis datum est aduersus **L. Trebelli tri.** ple-
bis intercessionem.
Papius ciuis **R**omanus legē tulit ut peregrini urbe **R**oma uti prohiberentur.
Qu. **L**atortus cū adolēscētes in cōtractibus circūuentri. soleret. poenā eorū deceptorū adiecit.
Clodius tribunus plebis legem tulit annoniam ut frumentum populo quod antea senis aris ac trientibus in
singulos modios dabitur gratis daretur.
Clodius idē **T**ri. plebis legē tulit de collegis restituendis q̄ lex ex seruorū face constituta dicitur.
Clodius idē **T**ri. plebis legē tulit ne quē cēsores in senatu legendo preterirent neue qua ignominia afficerēt
nisi utriusq̄ cēnsoris sententia damnatus esset.
Aurelius cotta iudiciariā legē tulit cū eēt pretor qua cōmunicata snt iudicia senatur & equitibus romanis &
tribunis araiis ut ex iis tribus ordinibus lecti iudices res iudicarent.
Qu. **u**arius **T**ri. plebis legem tulit ut quereretur de iis quorum ope consilioue socii contra populum **R**oma-
num arma sumpsisent.
Cornelius cōsul retrulit in senatu. ut qm̄ exteratū nationū legatis pecunia mutuo daretur usura turpiq̄ & fa-
mosa ex eo luera fierent uequis legatis exterarū nationū pecuniā expēsam sceneraret.
Cornelius idē legem tulit: nequis in senatu legibus solueretur nisi senatores ducenti adfuissent neui quis cū ab-
solutus esset intercederet: cum ea de re ad populum ferretur.
Cornelius idē legē tulit ut prātores edictis suis perpetuis ius dicerent.
P. Licinius crassus orator: & **Q**u. **s**cauola pont. max. idēq̄ orator: & iuriscōsult⁹ duo oium sapiētissimi cō-
sules legē de ciuibus regūdis tulerūt i eorū cōsulatu cū sūma cupiditate urbis **R**omā italici populi tenerēt: &
obid magna ps eorū p̄ ciuibus **R**omanis segereret necessaria lex uisa est ut i suā q̄sq̄ ciuitatis ius redigeret.
M. iunius siluius cōsul cū. **Q**u. **c**ecilio metello numedico legem bello crimbriico tulit quod diu prae simul
& infelicitate gestum ē propter diminuta militiā stipendia.
Manilius tri. plebis legem tulit. qua **Gn. Pompeius** magnus bellum aduersus regem ponti. **Mitridante** extra
ordinem gereret.
Post exactos reges anno. xvi. cum plebs propter nimiam potentium dominationē in montē sacrū trans anie-

lex pom
peia
lex Por
tia
lex fabia
lex Clo
dia
lex Cin
thia
lex aure
lia
lex opia
lex pom
peia
lex uale
ria
lex aglia
lex acilia
lex ueco
nia
lex cal
phurnia
lex gabi
nia
l. papia
lex lato
ria
lex do
dia. i.
lex clo
dia. ii.
lex clo
dia. iii.
lex iudi
caria au
relia
lex uaria
lex cor
nelia. i.
lex cor
nelia. ii.
l. cor. iii.
lex lici
nia &
mutia
lex iunia
lex mani
lia

nem secessissent: & ibi armata confedisset duos primos tribunos crearunt: qui deinde ad numez. x. aucti sunt & legē cōdixerunt: quibus suū in patres ius tuerentur priusq; in urbē reuerterentur. Vnde & sacrata dicuntur ad patrū plebisq; concordia p̄tinentes.

Cassius longinus. L. filius legem tulit: qua populus per tabellam suffragium ferret. **G. Mario & G. Flacco** consulibus.

Cassius idem alteram legem tulit ad minuendam nobilitatis potentiam: ut quem populus damnasset: cuius i perium abrogasset in senatu ne esset.

Aurelius cotta legē dedit: cū **Sylla** ad diminuenda: in plebis potētia multos cum ei magistratus ademisset: ut plebi liceret interceptos magistratus capere. & comunicata sunt iudicia senatui & equitibus Romanis & tribu arariis. Vnde & lex iudiciaria dicta est:

L. Roscius otho consul legem tulit: ut in theatro equitibus romanis ordines quattuordecim spectandi ḡra daretur. **M. Plotius syllanus** legē tulit cū eēt tri. pl. **Gn. Pōpeio strabone** & **L. portio catone** cōsulibus: qua tribus singula ex eo numero quinos de nos suffragio crearent: qui eo anno iudicaret ex eo factum est ut senatores quoq; in eo numero essent ut quidam etiam ex ipsa lege.

Satyrus lex est qua uno rogatu multa simul & uaria cōprehendit. ut uultisne: iubetisne: Vt cū iugurtha bellū cōponat elephantos tradat ois: transfugas reddat uniuersos.

Otho tri. plebis legem tulit: nequis in ordine equestri spectaturus sederet: nisi sestertia quadragentam illia possideret: qd si cōtingeret quisq; eēt: siue ingenuus siue libertus: inter equites spectare ei liceret i gradu. xiiii.

Scatinus legē tulit qua puerorū cōcubitores graui supplicio afficerent quos arsenocetas uocant.

G. Iulius cæsar lege sanxit ne adulteri forent deprehensi aut supplicio dederentur.

Mamilius tri. pl. legem tulit ut quando res a nobilibus aduersē gesta fuerant: etiam ii ad magistratus gerendos admitterentur quorum maiorem in romana rep. magistratus nō exercuisset huiusmodi at homines noui

Sempronius grachus legem tulit qua frumentum e publico distribueretur populo romano qua appellatur frumentaria dicta est.

Qu. hortēsius dictator cū antiquioribus temporibus patricii plebiscitis nequāquā tenerentur eā tulit legem ut eo iure quod plebs statuisset & patricii & omnes quirites tenerentur.

Annaria legē appellat: que modū annoz finit quibus magistratus capiendi potestas sit.

Aelius & Fufius tribuni plebis sua auctoritate legē tulerunt nequis p̄ eos dies quibus cū populo liceret: non nisi de celo ceruasset quippiā ageret.

Lex aterima cōstituit ut cū mos priscus fuisset irrogāda multa p̄ magistratus ouis aut bouis nomine ouis are demo. bos aut are centeno definiri intelligatur.

Falcidia legē tulit qua cauetur ne plus legare liceret q̄ lege clodia: ut emptorū bonorū ē uncia nouē: idē ipsoz testatorū gratia prout isum est ob id: quod plerūq; intestati moriebantur recusantibus scriptis hereditibus pro nullo aut minimo lucro hereditatis

Flauius inter iudicia publica constituit de plagiaris cū quis plagios idest obliquis & insidiosis pollicitationibus seruū a domino uel filium a patre subtrahit uel etiam pecus.

Iulius cæsar legem de peculatu sanxit in eos qui rem uel publicam uel religiosam uel sacram furati sunt uel furatibus ministerium adhibuerint uel qui furta scientes suiceperint quos uel capitali animaduersione uel deportationis pœna puniri iussit.

Cornelius legem in eos tulit: qua & testamentaria uocatur qui testamentum uel alias tabulas falsas scripserit signauerit recitauerit subiecerit quine signum adulterinū fecerit sculpsit expressit: Seruos quidem ultimo affecti supplicio liberos autem deportatione.

Ponpeius asperrimum crimen noua pena parricidas persequitur. Siquis parentis aut filii fata perpetraverit: siue clam siue palā insutus culleo cū cane & gallo gallinacio uipera & sima uel in uicinū mare uel in amnē p̄iceretur ut inter feralis angustias cōprehensus omnium elementorum usu uiuus carere incipiat. & ei cæli iugstiti terra mortuo auferatur.

Cornelius legem in eos tulit qui homines occidendi causa cum toelo ambulēt ultore gladio eos persequens **Talium** at interpretatum est oē quod longe iaci potest ut lapis lignum ferrū apo tu telos idest longe sciunt & ḡrazi belos quod sagittam significat apo tu baleim quod significat iacere.

Lator us ciuis romanus legem condidit: qua cautum erat ut siquis pupillorum bona direperet accerimas p̄nas lueret.

Apuleius legē tulit qua cauebatur: siquis publicā maiestātē minuisset capitalis eēt.

Franciscus Philelphus **Petro lustino Philelpho. Sal.**

Aldio te angī animi ex obitu **Alfina** matris honestissima & probatissime scēminā uehemētius q̄ par est. Amisisti tu sane matrem at ego filiam: cum enim nata esset ex **Nicolao** fratre meo germano: habereturq; tholētini primaria quadā mulier eā certe diligebam ut filia itaq; non minor mihi in ea iactura facta est q̄ tibi filio. Num fortassis ignoras ea nos lege natos omnis ut tādē moriamur. Illorum dolēda mors ē: qui nunq̄ meminere se morituros.

At **Alfina** quid de hac mortali uita sentiret liquido fecit exploratum omnibus cū foret uisus pietatis & christiane religionis obseruantissima misericordie opibus: assidue dedita. Nullo in proximorū

- lex cas
- sia. i.
- lex cas
- sia. ii.
- lex aure
- lii cotta
- lex ro
- clia
- lex plo
- tia
- lex saty
- ra
- lex otho
- nis
- lex scati
- nia
- lex iulia
- lex ma
- millia
- lex seni
- pronia
- lex hoc
- rensa
- lex anna
- ria
- lex alia
- & fufia
- lex ateri
- na
- lex falci
- dia
- lex fla
- uia
- lex iulia
- lex cro
- nelia
- lex pom
- peia
- lex cor
- nelia
- lex lato
- ria
- lex apu
- leia

odio tenebantur iniuriarum non minus oblita q̄ beneficentia memor. intelligebat in hoc saeculo nihil eē fir-
mi: nihil stabile: nihil sumopere appetendum. Sed ueram & optandam tranquillitatem ac beatitudinem i celo
repositam ad qua peruenire qui uellet: eum uacare oportere omni forde mundana seruari ab angelis habitacu-
la bonoru infernalis penas & intollerabilis cruciatus iis apud inferos constitutos: qui sui deiq; obliti uitam
uiuerent belluarum. Nihil neq; faciebat: neq; cogitabat cuius non redderet probatissimam rationem. Erat ab
omni muliebri uanitate atq; imundicia abhorrens. Cibo ac potu utebatur moderate eoq; minime deli-
cato. Norat. n. oris in continetiam iter parare ad illecebras & obscenas corporis uoluptates: quibus & cor-
pus uitaret & anima. Et quia dicerat ei cum immortalis deo esse sermonem: qui diuinis orationibus studeret q̄
quid sub ripere poterat a domesticis negociis: illisq; necessariis: id oē orando usurpabat. Præstabat formæ bo-
nitate cunctas mulieres Tholētinas. quā ipsa nulla fouebat arte: sed ea grauitate pudoreq; leniebat: ut uene-
rabilis omnibus redderetur. Familiam suam bene moratam ut redderet. modestissimis suis moribus curabat
esse exēplo. Celebrationi hostiæ christiane: ut q̄ deuotissime interessent ne unū quidem diem prætermisit unq̄
Liberos suos castigatione magis q̄ uerberibus instituebat castigationē inquiring dici humanitatis uerbera ira-
cundia: quæ a furore alio nihilo distare q̄ tempore iusticiam non legibus sed bono & æquo metiebat. Con-
stantiam in sexu muliebri apprime laudabat Leuitatē non oderat modo sed etiam exercebat. Fortitudinem
prohabat eam: cui nihil admixtū eēt excandescetia. Et ut prudentiæ operibus gaudebat ita ab omni mala
malitia perinde quasi a teterrima quadam peste auertebatur. Somni erat paucissimi: cumq; uigilaret: omnis
eius cogitatio erat de animæ immortalitate ac futura uita. Præterea per noctem cogitabat: quid i die foret actu
Parfimoniam domesticis in rebus amplectebantur. inde diuinis uero liberalitatem ac munificentiam. ieiuni-
is quibus supra patur am muliebrem utebantur reddi se dicebat & ingenio perspicacitatem & membris ualidi-
orem sed quid hæc tibi & alia plura cōmemorem quorum non es ignarus. Nempe ut memineris ex talibus ui-
ta: institutis laudatissimisq; operibus nihil mali. Alinae matri euenire potuisse sed iam ea contigisse bona: que
maxime optabat cum eēt in uita. Fruitur enim æterna beatitudine. brauiq; futurum sperat: ut illud posside-
at habitaculum quod angelica custodia sibi seruatum nouit. Deū omnipotentē pro te orare non desinit: ut hæc
uitæ peregrinationē ita transigas: ut secū una in celesti patria sit futurus. Hæc si tecum ipse cogitabis: iudicabis
perfecto non modo tibi non esse dolendum sed lætandum potius: qd̄ ea sis matre natus: cuius sanctissimis meri-
tis in celestē sis gloria peruenturus. Vale ex urbe. xy. calē. Martias. M. cccc. lxxvi.

*Instruktionē del ben uiuere utilissima. cōpostā il sūmo oratore & poeta Fracischo philepho allo illustris-
simo principe & excellentissimo signore Philiberto inelyto duca de Sauoglia.*

H Splendore per parte della nostra excellentia demandato illustrissimo principe Philiberto inelyto du-
ca de Sauoglia quale ordine equal uia obseruare dobbiate circa. Instruktionē dela uostra uita costū-
e doctrina cominciando dala presente uostra etate de quattor dece anni e cosi poi perseverado in si-
no a quel tempo: nel quale per uoi medesimo tutto cognoscere ho giudicato non potere honestamente fu-
gire questo laudatissimo studio etiam dio che per le m e occupationi lequale sono non pichole & appresso p
la mia etate dannigia ottantauno me sia molto laborioso. E quantunq; piu ragioni mēduca a soddisfare alla
uostre laudatissima domanda pur due tra laltre piu me stringe. Luna per essere la uostre celsitudine congiun-
ta per piu affinita con questi inuidiosissimi e potentissimi principi e signori modonna Bōa uostre amida e mis-
tere Giouani galeazo maria sforza uostro cognato duessa & duca de Milano Laltre ragione procede da q̄
li honori & singulari benefici conferiti in Mario mio dilectissimo filiolo per quello excellentissimo & opti-
mo principe & duca de sauoglia monsignore Aloysi uostro auo e progenitore ilperche con breue compedio
me sforzaro soddisfare al uostro desyo in tal modo parlando. Soprogna ltra cosa douete sempre hauere la men-
te a lo omnipotente dio: da cui solo procedono le signorie & reami & iperii & ognaltro bene humano. La
iustitia e la pieta sono due principalissime uirtute nel principe. La iustitia e distributua deli officii humani se-
condo li meriti de ciaschuno: la pieta consiste nel culto diuino. Ne anchora laltre uirtute se debono mette-
re in negligentia come e la forteza de lanimo in non temere li pericoli oltra el bisogno: ma metterse al retaglio
dela morte per la salute dela patria. quantunq; dire solea il nobelissimo re Agefilao la forteza esser uirtu sup-
flua quando tutti li homini fusseno iusti. La temperantia me pare douerse amare & obseruare da ciaschuno.
che per il tropo piacere o del mangiare o del bere o de laltre delecti sensetiuu lho cōmete infiniti delecti La lo-
queniia adorna ogni uirtute. la quale ni principi e molto lodata Onde Parysatis regina de persia conforta-
ua li doi suoi figlioli Artaxere & Cyro: che quando uolesseno parlare al populo douesseno usare parole gra-
uissime & ornatissime. Quella cosa per la qual auanzamo tutti laltre animali e el parlare perche quanto ala-
ragione come dice Aristotee logni animale: ne ha tanta: quanta basta ala conseruatione de quelli. Ma solo el
parlare e quella cosa dela quale ognaltro aiale for delho ne priuato. Deue duncq; il principe in tal prerogati-
ua ingegnarse auanzare tutti li suoi foto posti. Et pche la eloquentia presuppone una bona gramatica descen-
dero a questa pte. Sono alchuni patri imprudenti: iquali a suoi figlioli darano qualche indocto pedagogo cre-
dēdo che i q̄lli principii cischauno possa soddisfare. & non cōsidera quel precepto de horatio il quale dice che
la botte serua in se logo tempo quello odore: il quale psequado da nouo su impiuta. Diogene babilonio par-
lando de re Alexandro dice esserli molto nociuto che prima che philippo suo patre lo metesse sotto la doctri-
na daristotele: hauesse hauto per suo pedagogo uno uitiuosissimo huō chiamato leonides: il qual il maculo dal

clí desonestissimi flagitii da q̄li gia mai poi se pote abstener et̄ dio che fosse in tutte lealtre cose uno clarissimo re. Et p̄ tanto uoi eccellentissimo **Philiberto** douete comãdare a chi ha cura dela uostra persona. Che ue troueo uno magistro eruditissimo & ornato de nobilissimi costumi: il q̄le habia da essere uno specchio dela uostra uita. **Re philippo** at̄dicto se stimaua hauere acquistata nõ piccola felicitate hauer trouato **Aristotele**: il q̄le infino ali primi elem̄ti de gramatica hauesse ad amagistrare **Alexãdro** suo figliolo. Et **dionisio** magiore che fu principe de syracusa in sicilia cõdusse infino da tene il famosissimo philosopho **Platõ** per amaeistrare diõisio suo figliolo. Il uostro leggere & studiare uole essere la matina a bona hora infino alora del disnare. **Disnato** che harete sp̄ sobria mente p̄ non occupare tropo intelletto o p̄ il tropo magiare o p̄ il superchio bere douete alquãto star fermo & plare alchune cose piaceuole & honeste cõ uostri domestici & non cose multe sup̄tile per nõ occupare la fantasia acio chel chaldo naturale sadue alo stomacho p̄ piu facilmente padire. Et essẽdo cõsì riposato p̄ lo spatio dunhora se uole retornare alegere le regole de gramatica cauate sotto debita breuitate da **Pri**sciano & dali altri aprouati auctori. Et quãdo col tẽpo q̄ste tal regole fusseno bene iparate se uole odire qualche bono poeta como e uirgilio & In quella tal lectione esaminare gramatica: e anche se uole hauere qualche bono exẽplo de bella littera & scriuere alquãto. Et p̄che il tropo studiare ua i fastidio me pare utilissimo che p̄ spatio de due hore ue metate ad exercitare la persona in q̄lche laudeuole giocho come farebbe ala balla p̄ichola fiorentina: ale braccia al curso: ala poma e simili giochi. Ne anche il giocho di scachi non me dispiace: il q̄l fu prima trouato da palamedes nel capo troião p̄ nõ stare otioso. & q̄lũq; altro giocho se sia: nel q̄le la ragione auãze la fortuna. **Onde** il giocho de le tauole & di dati al sozo & le charte & simile baratarie se debẽo fugire. **Dopo** queste due hore cõcesse al giocho se uol tornare a lo studiare de larte de rethorica: & odẽdo li p̄cepti se uogliono iparare a mente & q̄lli execitare con farue dare alchune theme uulgarẽ & q̄le cõponere p̄ lettera secũdo lornato de eloquẽti. Et similmẽte odire lepistole de tullio cõ le theme uulgarẽ le q̄le bisogna ue mostre il uostro p̄ceptore come p̄ imitatione fare le dobiare. Et p̄che ciaschũa epistola & oratiõẽ tato e piu bella quãto ha snia graue & a ppriate congiõte seco douete farue legere tullio de officii & le quõni tusculãe & laltre ope morale de tullio. Ma la piu utila opa e piu conueniẽte al principe e q̄lla istitutione scripta i libro octo da xenophãte socratico & da me trãsserita de grãco in latino & intitulata al sũmo pontifice papa **Paulo** secũdo chiamata pedia cyrii: la q̄l se contene q̄le essere cõuẽga lauãta dil principe cominciãdo dal nascimẽto de q̄llo & segtãdo cõ dignissimi admagistramẽti infino a lultimo giorno de la p̄sẽte uita. Et q̄sta e q̄lla opa la q̄l se lege che publico sipione africano nepote dil primo africano nõ se la leuaua may de mão. **Oltra** costui dice **Tullio** io: o cõsumata legẽdo tuta la pedia de cyro: il che onde tãta sapiẽtia factõ nõ harebẽno se nõ hauesse nõ p̄ la lectione de q̄lla cõsequito fructõ gradissimo. **Nõ** debo io po tato strẽgerue al cõtinuo studiare: che nõ p̄cedate q̄lchealtro refrigerio & maxime ni giorni festiui. Ni q̄li me pare degno exercitio ladare ala caccia poche q̄sta e una imitatione & representatione de lexercitio militare. Ma il uostro cacciare in la uostra tenera etate uol esser cõtra q̄lli animali i q̄li nocere nõ ue possãno como sono lepori caurioli & daini. **Douete** spesse uolte dare grata & piaceuole audientia a uostri & q̄lli farueli beniuoli. Et quãdo alcũo ue facesse q̄lche presentuozõ acceptarlo gratiosamente como se grade fosse. **Leggesse** de lantedictõ re **Artaxerxe** che caualcãdo fore de la sua cita: & eẽdo usanza che tutti ni quali per uia se scõtraua il presentasse: uno pouereto uilã che niente altro hauea: cõ tutte due le mane prendendo acqua duno fiumicello gliela porse ala bocha: & lui piaceuolmente subridendo glie mise le labra poy tornato in la cita mãdo in dono a q̄l uilano una copo doro. **Re philippo** dictõ de sopra hauẽdo un giorno data grade audientia al populo finalmente fastidiato & stracho se leuoe: & alhora una uechiarella pouereta dixẽ o **Re philippo** odite la mia cã: a cui respõdendo **Philippo** io nõ sono otioso quella foggionse cridando non uogliate essere re se uolete essere otioso. il che lui bene consyderando da capo se mise a sedere & expedi collei. & gli altri cherano presenti. **Douete** guardarue dusari al desinare & alacena uarii cibi & cõsi anchora uarii uini poche cõe scriue hipocrate in uno suo libro intitulato de flatibus: il qual io traduxi de greco in latino ciaschuno cybo ha una sua propria uentositate. Et come diuerse uenti fanno in mare uarie & diuerse tempestate: simelmente uarii & diuerfi cibi genera in li nostri corpi uarii & diuerfi & piculose ifirmitate: quel medesimo iteruene nel bere uarii & diuerfi uini. le cui uentositate tanto son piu piculose q̄to p̄ducão piu graue & mortale infirmitate. **Dice** aristotele cõe **Plutarcho** scriue ciaschũ uio esser uetoso e maxiamẽte el uio uermeglio il q̄le q̄to e piu piẽo de colore tato a magior uetositate. **Oñ** comãda che ali puti piccholi non se dia uio: & loggiũge bisognare cõsi le nutrice abstenerle dal uio como li fantini: poche nel lactare li dãno il nutrimento. Et chel uio sia i ogni etate piculoso noi il uedemo p̄ cõtinua expiẽtia: poche q̄li che beuão il uino puro disordẽtamẽte: alchũi morono de morte subitana. ad altri li cade la gocciola & cõsi p̄de q̄lche pte dela psona: a molti uene il morbo caduco. **De** la q̄l cosa q̄sta e la cagiõẽ. q̄lla uetõsita grande dil uio la q̄le senalza in suso: q̄n̄ retorna i dretõ: scõfia le uene: de le q̄le sempedisce il trapassare e q̄lla uia p̄ la q̄le la psona respira se uene a stroppare: de q̄ p̄cede cõe pare ad hippocrate: che colloro i q̄li sono d̄ debole cõplexiõẽ morão de morte repẽtina. **Ma** q̄lli i q̄li sono de piu forte cõplexiõẽ cadẽdo nel morbo caduco o uero apoplectici q̄n̄ p̄ la goccia p̄dono q̄lche pte dela psoa. **Chel** morbo caduco p̄cede da la dicta uetõsitate se manifesta che q̄lli che sono caduti se scõfião & nõ retornão nel prio sũimẽto infino a tato che nõ gitão una spuma p̄ la bocha. **Quãto** sia la potẽtia dil uino i lacedamõii el demostrauão: che subito chel fatino era nato il bagnauão nel uino p̄ cognoscere la loro habitudine. **Et** in q̄to li fatini fusseno inclinati o al morbo caduco o daltra incurabile egrotatiõẽ p̄ natura. subito se debilitauão & resoluuiasse & q̄sti tali nõ uoluião fusseno la

Stati ma li gittauano uia conutile ala republica. Ma qlli i qli erao de ferma cõplexiõ & habitudie nel bagno
 nõ solamete nõ se debilitauano: ma se faceuano piu uigorosi & piu firmi: & qti nutriuano cõ singular dili-
 gẽtia cõe utile a se & ala prima Douete uoi anchora p tali exẽpli e ragiõ guardaruẽ dal bere itẽperata mte &
 ufate il uino bene iacqto nõ solamete p la sanitate dil corpo ma anchora p il gouerno de lintellecto: a cio che
 coresto uro felicissimo picipato i lögissimo tẽpo ue possa godere: lassia stare i infiniti altri uitii che gna il uino
 ufato intẽpatamente: narraro solo qte infirmitate raccõta il scissimo & eruditissimo Ambrosio nel suo libro
 intitolato de ieiunio, che sono il cõtinuo tremore di mẽbri: il p dẽre il sctimẽto: la mutatiõ de colore: il p dẽr
 la uoce: il uariare il colore: linfiamento caldo di liõchi lhãelito & ale uolte la puza de la boca el murmur are de
 lorechie il fremitu del naso: la piculosa phrenesia: lace: biffimo dolore del male dela pietra: la incurabele poda-
 gra: la deformitate de larticuli: la mortale crudẽzza dil non padire: lo spesso & intollerabile uomito. **Q**uesto
 e qillo che p hieremia dio plaua: qn dixẽ. **B**eue te e ibriacate ue & faciate il uomito & caderete: & nõ ue leuare/
Nõ sapẽo noi **A**lexãdro dicto de sopra qn senebriaue et dio uel conuito familiare hauere occisi li pi u be-
 niuoli amici che haueffe. Poi che occiso hebbe clyto il qle haueua caro cõe la sua uita: ritornato i se: nebbe tan-
 to dispiacere: che p pocho remase: che nonise priuasse con le sue pprie mãe de la uita. **E**t ludith qn tagliõ la te-
 sta al cõ inimico olopherne: certe qn hebbe inebriato. **M**a retornado al diuino Ambrosio: per il uino et dio li
 hõ i qsi deũgono cauali aĩtrati p mutatiõ de la ppria natura: cõciosia cosa che ifiamati dal natural uapore
 del caldo corpo & cõtra natura infiamati dal caldo dil uino nõ se posseno cõtẽnere ma sono si factamete ex-
 citati in le bestiale cõcupiscẽtie che niuno tẽpo hãno determinato ad usar el cõcubitio. **D**al uino anchora ap-
 parono uarie imagine: dubiose apparẽtie: passẽgiare inestabele. **S**peffo trapassano lõbre come se fusseno: fossi
 a qti tal pare che la terra se moua. **E**t subito se leua suso: & pare che senchline al basso: & cõe se qlla se uolges-
 se in torno forẽ dil sud sentimẽto cadono in bucuni & pcedono la terra cõ le mani o uero cõe se li monti cõ
 curreffeno luno cõtra laltro li pare essere inclusi in qlli. **C**he besogna troppo parole qn uedeno li cani li paro-
 no leoni: & fugino. **A**lchũi rideno ineptissima mente. **A**lchuni piãgono cõ dolore icõsolabile. **A**ltri uedono
 pauori for dogni ragione. **S**ogna ueggiãdo dormẽdo litigano. **L**alor uita glie uno sogno: & lo sogno glie la
 morte e qlunq; altra cosa se po dire o fingere pui dura. **E**t p tãto douete notare pĩtãtissimo signore besognare
 usare il uino il qle sia piccholidimo o bene ina qto. Ilche chi non obserua lui medesimo e cagiõ de dil suo male.
 ne menore diligẽtia se de hauere in cibi: che siano ne molet ne uarii: la qle cosa chi nõ fa la sua uita nõ po essere
 lõga. **P**latõ dice essere cosa dishonestissima magiare due fiare el giorno. **Q**uõto e piu dishonesto & dãnofo n
 cessar mai de fare tauole & tauolete cõ uarie & diuerse collatiõ de mille ibãdigioẽ. **P**e q pcedẽ che la psona
 nõ padisci & qillo liquore il qle se spreme della mala digestiõ e i piaga il pulmõ: il qle eẽdo i piagato pduce il
 piteo al q morbo niuno remedio uale. **E**t q medesimo liquore corrupto uenuto che sia al fecato: nõ se con-
 uerte in sangue ma in hydropisia & altri infiniti morbi. **N**oi douemo nel magiare & nel bere usare qle cibi
 & qlli uini: qli habino a p dũre la sanitate & la bona habitudine. in la sobrietate & uel uicũ continuo come
 se contengono molte altre cose utile & degne de loda cõsi anchora la bellezza del corpo specialmente se cõser-
 ua: la qle qto nel principe sia desyderata: il demostra **E**uripide poeta dicẽdo inuerita la bellezza de **P**riamo e
 degna dimperio. **E**t **X**enophonte socratico scriuẽdo in la pedia de cyro prenominata dice in lui eẽre stato qẽ
 tro cose singulare & egregie una eximia bellezza: una mirabile humãtade: grãdissimo studio de sapere: & sum-
 mo desiderio de honore. **Q**uello che nõ se fatia mai de magiare e de bere: e bruttissimo & spuzulẽte: e bizaro
 e superbo ne se cura de sciẽtia ne anche li e apto p eẽre il ceruello da grassissimi uapori assediato. **N**e anchora
 fa differẽtia tra lhonor al dishonore: ne tra la fama ad infamia. **D**emetrio phalereo philosopho excellẽte con-
 fortua **P**tolomeo re de epyto adunãssi libri qnti potesse: li qli fusseno scripti de tutte qle materie le qle apar-
 tẽgono al picipẽ: pero che legẽdo qli intẽderebe cose infinite le qle li amici de principi nõ ardiscono dirle p
 nõ dire cosa che li dispacia. **E**t certo molto ue douete guardari dali assẽtatori: che cõe dicea antisthenes philo-
 sopho e uia melio abbattersẽ ni corui che in li adulatori: pero che li corui cauano li ochi dil corpo ma li adula-
 tori cauano cõ le sue piacẽtini cõ lãdare a secũda li ochi de lintellecto. **E**t **T**halete milesio solea dire: che de li
 aiali saluatichi il piu pessimo era il tyrãno **M**a de li animali domesticchi ladulatore era il peggiore de tutti. **E**t
Pittaco essẽdo demãdato da **M**isilo che cosa ueduta haueffe miraculosa in tutta la sua uita respose il uechio ti-
 ranno. **Q**uãdo il picipẽ intẽde qle cose piacciono a li suoi subditi & qle li sono in odio: conose qle uia deb-
 ba tener p eẽre accepto: ilche legẽdo se para **C**õsortouẽ dũq; alo studiaẽ & a leger p eẽre uno gloriosissimo pn-
 cipe & amato da tutti **M**olto ue sara utile la cognitiõ de le historie p rĩspecto di uari casi che ocorri sono i ua-
 rii tẽpi & i diuerse signorie le qle cose fão lhõ prudẽte & adueduto i le cose che accadão. il peche ue oforto a far
 ue leger o uero leger da p uoi li comẽtarii de **C**esare & **S**allu. & **T**itoliuo: & **Q**uinto curtio. & iustio: & **V**ale-
 rio maximo & doi libri p me traducti de greco in latino ni qli pultarcho narra molti exẽpli chiamati dicitẽrie
Ma qn serete in erate piu ferma & in li ani piu robusti: ue douerete exercitare in larte militare col giostrare col
 bagordare col tornegiare iparare lo scrimire cõ la spada con bastoni cõ la lancia el sapere usare larco il bale-
 stro & tutti li altri exercitii. che susano in facti darmie. **P**er el pĩsẽte nõ me destẽdero piu oltra p non tediare la
 uostra excellẽtia **M**a qn odero qsto mio ricordo hauer factõ qleche fructõ cõ magiore diligẽtia ue scriuero co-
 se salutifere & gloriose. **E**t qsto principio io **F**rancisco philelpho cauallieri & poeta laureato ho factõ come
 iducto dal uostro magnifico cauallieri messere **R**uffino de mures il qle p uostra pte me ne pregho & anchora

sollicitato dal nobilissimo gẽtile hõ missere iohannbaptista caimo. **Recomandádome semper ala uostra illu-
strissima signoria.**

JACOBO Antiquario Ducis Mediolanensium secretario **Georgius** ualla placētinus salutē dicit plurimā
Finis.

O Alieni medici præcellētis de medicine principis opusculum ad nicolaum nepotem tuum
tibi iacobe atiquari latinum feci: qđ eū a dialectica & philosophia: unde perq̄ eruditus emer-
sit ad medicinæ studia se conuertisse nuper accepi: tū quod ad rudēs erudiēdos hunc librum
in signis iprimis auctor cōposuit: tū quod non mediocres illic ad ipsum nepotem tuum fru-
ctus deriuari posse existimarem: quando quidem totius fere medicinæ siluam inde ipsi liceat
animo contemplari & sese ad eam capessendam conformare planeq; instituere. Quod sane
meum erga te officium quam latus tibi deprobam facile poterit iudicare qui pristinam inter nos. & iugē no-
rit beniuolentiam ut in perpetuo tete erga me teneris officio: omitto lenitatem in loquendo: sedulitatem i ob-
sequendo: fidem & caritatem in obeundo & quecunq; amico profutura intelligas amplectendo quod sane q̄
in te rarum tam amabile & obseruabile est. Videas siquidem quosdam sua opinōe doctissimos qui ut ip si uul-
go eruditiores habeantur sublimes incedantur: qui litterarum studiosum quenquam uix recta facie spectare
dignentur: quos dum loquuntur credas singultire mox uero cum se in quenquam commouerint adducto su-
percilio: fronte rogata: contractisq; naribus meras aduersum singulos tristes hypocritæ profundant in sanias
ex garrulitate lingulacæ auctoritatem aucupantes tumidis crepitantes sermonibus & quo sint imperitiores co-
perulantes intueare. Contra uero nos tuam morum sanctissimorum suspicimus prudentiam admirabilem
q; humanitatem stilum amanus reconditas exquisitasq; sententias quas splendida uestit oratio: mollis flexi-
bilisq; uerborum cōprehensio ut ea tuo propemodum fingi uideatur atbitrio ita fluunt omnia ita liquecunt
ita nusquam adhaerescunt. His tantis uirtutibus fit ut par sit omnes in omnibus liberatibus disciplinis te plu-
rimum obseruare: his ego me allectum ad te obseruandum certe scio hinc quod potui amoris inter nos pign-
exhibui. Verum modo iam nos forte uerbosiores q̄ necesse est simus ipsi Galieno cedamus de medicine prin-
cipis locuturo: si tamen prius recensuerim quid ipse apud amonum philosophum post aristotem inter pri-
mos habitum de medicine diuisionem annotarim in libro si quidem diuisionum omnis inquit ars subiectum
habet & finem itaque medicina subiectam habet corpora atq; medicamina: finem uero ad sanitatem corpo-
ra perducere diuiditur porro medicina in speculandi uim & agendi speculandi quidem uis diuiditur in natu-
ræ & causæ & signorum explicatiōe agendi autem uis in sanabile & curabile. Rursus naturæ explicatiōe diui-
ditur in elemēta tēperamēta potētias hūores & mēbrorum pticulas. Causæ explicatiōe i pposita & capitularia
& cōprehēsa signorū explicatiōe in recordabile: discretile & futurorum p̄fagiū quod prognosticō uocatur: rur-
sus sanabile est in cohibendo & nutricando & expellendo: Curabile in remedia adhibendo. uictum deligēdo
& chirurgicā exercēdo hæc sunt quæ Amonimus nunc: que reliqua inspiciamus.

Galeni medici ad medicinam introductorium.

M Edicinæ artis intētio quidem ē sanitas finis autē sanitatis adeptio: at medicis illa cognitu ne-
cessaria sūt ex qb̄ aut absēs abduci sanitas pōt aut p̄sens cōseruari atq; absētē adducētia sani-
tatē medicamina qđē & ad iumēta appellant p̄sētē uero cōseruatiā salubres uictū hæc de-
mū & ipam medicinam sciētā salubribus: & morboris cōstare p̄scogz oñdit oratio salu-
bria qđē uocās q̄ p̄sētē cōseruēt sanitatē: & q̄ sublapā atq; afflictatā reuocēt morbosa uero
his cōtraria medico siqđē duplici cōgnitiōe opus ē: una qđē ad delectū faciendū & assumēdū altera uero ad
fugandū hinc ēt hōz exquiere ac inuestigare sciētā nec tñ oēs idē cōsentiunt: sed alii qđē solā aiunt arti ex-
perientiā sufficere: alii at nō parū uī rō perficere hinc igit ab experiētia illegitime excitati empirici nominā-
tur icidē & a ratiōe rōnales & p̄inde p̄riæ sunt hæc inter medicos factiōes: altera qđē ab experiētia medicami-
nū petens inuētiōe altera uero a demōstratiōe factiōis nomē inuenere has hypiricē & logicē nominare cō-
sueti sūt empiricē qđē obseruātē cōmiscētē. Logicē siue rationalē opinatē & ratiocinatē factiōibus quoq;
simile uiros ptulerunt empiricos qđē obseruatores & cōmētatores eaz rerū q̄ euidētes eēt illis. q̄ experiētiā:
cōlectati sūt rōnales porro & opinatores sine dogmaticos & cōmētatores q̄cūq; se rōū accomodarunt institu-
tā uero hoc pacto artē empirici ferūt cū in multos delabi morbos homies uidiēt alios qđē temere. ac sponte
egrescere ac senescere aiaduēterit uelut sanguinis fluxu ex naribus aut sudore: aut alui p̄fluio aut id genus
alioz quoz singulis ad adiuuētū aut detrimētū q̄piā p̄ductus ē nec tū qđ sensile ē id in eā fecerūt alios autē
quoz morbi eā appareat nō tñ ex electiōe nra sed aliquo euētū ac fortūa sicut euenerit aliqñ lapsū aliquē aut
p̄cūsū aut quoquo mō factiū sāguinē p̄fundere nec nō cupiditate uictū in morbo bibere frigidā aquā aut ui-
nū aut huiusmodi qđpiā aliud quoz singulis ad cōmodū aut in cōmodū p̄ducāt. Primā itaq; cōmodogz aut
i cōmodogz spēm naturalē appellarūt secūdā at fortuitā utrāq; uero ipsaz primā circūcidētā uocauerūt qđ
ex ipuiso rebus adueniat & circū eas cadat nomē iposuerūt aduētiā igit experiētiā spēs ē hmōi sui at cuius
libet instigatiōe cū ultro ad experiēdū p̄uenerint aut i sōnis cōmoniti aut quoquo mō aliter opinātes. Ceterū
tertū quoq; experiētiā genē ē imitatoriū cū iuuātib̄ aut lædētib̄ siue ut cūq; aut natura aut fortūa aut sua spō-
te ac monitū ad eosdē rursus morbos ab experiētia p̄ducāt idq; ē qđ ipsoz artē iperimis cōstituit nec tñ bis aut
ter sed ēt sepi⁹ imitaturi p̄fecerūt. Deīn in eisdē morbis idē faciēdo iueniētes ut plurimū eandē recordatiōe
speculatiōe nominātes iā fidē factā putauerūt & artis ptē eē postq̄ uero multe huiusmodi conuissent spe-

cultationes medicina diceretur ut sit medicina quidem præceptorium huiusmodi aggregatio: & qui ea aggregat medicus: talis autem aggregatio sua cuiusque perspectio uocata est: quæ recordatio quædam est eorum quæ sæpius & identidem perspecta sint: nominauerunt autem hoc ipsum quoque experientiam: eiusque expositionem historiam. Id enim ipsum per sese obseruanti perspectio: discenti autem quod ab alio fuerit obseruatum historia est. Sed quoniam in morbos aliquos inciderunt est quando non peruisis: aut quibusdam cognitis quibusdam utantur: sed in locis in quibus medelarum copia non erat. Tum ad experientiam se conuertit auxilium obseruationum sibi aliquod inuenientes instrumentum ad similes rei transitum quo utentes sæpe numero etiã a morbo ad morbum ut simile idem adiumentum trasserunt & a loco ad locum: & a prius cognitio auxilio ad proxime accedens: a morbo quidem ad morbum ut si ab igni sacro in serpentina transitus fuerit: a loco ad locum ut a brachio ad crus ab adiumento ad adiumentum ut in alui pro fluuiis a pomo ad mespilum. Omnis autem talis transitus uia profecto est ad inuentionem. Inuentio uero ante experientiam nuspia est: sed cum quod speratum fuerat ad experientiam perductum est ab ea testimonio iam fides facta. hoc nihilo tamen minus ut eumque pluries ac identidem ita habere fuerit obseruatum experientiam similis transitum secutam exercitationem uocant: quod eum qui hanc habiturus sit inuentionem ita arte exercitatum esse oporteat. Cunctaque experimenta: ante experientiam inuenisse: quibus ad se confirmandam ars indigebat: & quæ circa euenientia fieri potuere: hæc nempe ab experimento ad artis finem est uia.

Quæ rursus ratione duce perficitur: ea corporis cui mederi inuestigat naturam iubet ediscere: nec non causarum omnium uires in quas quotidie incidens corpus aut sanius aut magisque fuisse ualitudinarium euadit præterea aerum quoque naturas: & aquarum & locorum: & institutionum. & ciborum: & potuum: & consuetudinum medicum percallere aiunt oportere: quo egritudinum omnium causas inueniat & medicaminum uires possit coniectare: & de eis ratiocinari: ut talis rei causam norit ad talem uim auxilium accommodet: quod usui esse cognouerit: prius enim multifariam exerceri impossibile ei aiunt: qui ad medicandum sub dubitet quæ admodum in paruo siquidem exemplo id omne tibi licebit intueri. Esto pars corporis aliqua languida & dura: & resistens: & tumidiuscula hic causam medicum inuestigare primum oportet cur plurimus profluens humor per id quod a natura est in eam partem eruperit exicatque ipsum: ac distendit qui languorem adducebat: deinde si amplius proflexerit: cohibet ne profluat: quod si eam partem ab illo humore immunem non reddideris quoniam pacto inhibebis quominus profluat: languidam ergo partem exinanies refrigerando quidem & a stringendo atque obturando influere prohibebis: calefaciendo autem & emungendo quod aggregatum fuerit exinanies. Ita igitur ab ipsa affectione eis conferens efficitur ostensio: non tamen hanc solam aiunt sufficere. uerum & ab egrotantis potentia alteram esse ostensionem: & ab ætate aliam nec non a sua languentis natura. Aliis hoc pacto etiam ab anni tempore: a natura regionis: ab institutionibus: a conditionibus: a consuetudinibus: & ab horum singulis sua fieri posse ostensio existimatur: uerbi causa quo id exemplo manifestius deprehendas: esto quispiam acute fabricitas: ad se mouedum piger: corpe grauiter sentiens: esto etiã nunc longe turgidior quam prius: plusque ruboris habeat: sint præterea uena multo turgidiores non dubium uulgo aiunt: quibus huiusmodi calidi sanguis copia redudet: quænam igitur medela: aut quænam exinanitio multitudini namque hoc aduersatur quod contraria: rarius sint adhibenda medicaia: quo pacto igitur exinanientem? aut quousque? id enim a sola causa cognoscere impossibile est: oportet siquidem & uim & ætatem: & ipsam ætatem & regimene & cetera que paulo ante dicta sunt aduertere. Nam si ualidus fuerit uiribus: & ætate adolescens: & anni tempus uernum fuerit: & locus fuerit temperatus: non errauerit quispiam si incisa uena sanguinem detraxerit: quantum ipsa iubet: quod si uiribus ibecillis ac ualitudinarius fuerit: ætate uer puer ac ualde pusillus: aut admodum senex: & in frigidis regionibus quales sunt apud scythias: aut feruidis quales sunt apud æthiopia: & anni tempus aut ualde frigidum: aut ualde calidum ne sit quousque ex uena sanguinem mittere audeat. ita sane & consuetudines & institutiones: & naturas corporum iubet aduertere: ipsis namque sua conferentis ostensionem fieri putat a quibus autem conferentis ostensio dogmaticis est: ab eiusdem obseruatio est empiricis: prædicta enim in febricitante casuum aggregationem quam syndromen. id est concursum nominare consueuerunt: dogmatico quidem exinanitionem edicit: empirico autem obseruationis recordationem: nam hoc pacto habentibus plerumque exinanitionem profuisse aduertit quod obrem nunc quoque ea uisus sperat profutura. Ceterum ætate nempe adolecentes idoneam euacuationem minime moleste ferre uidit: ex quibus id sæpe aduertit: ita autem uere magisque ætate: in loco temperato: nec non si languenti euacuandi fuerit consuetudo: uelut per hæmorrhoidas: aut nares: at dogmaticus abstulerit certe et ob hoc: plus sanguis a rei natura excitatus. Empiricus autem quod ita sane obseruarit: & in uniuersum in eiusdem languentibus eadem esse oportet medicaia ratus est tam dogmaticis: quam empirici ita sibi assumunt hæc ut circa eo abigant inuentionem in eiusdem. non appareribus in corpe casibus dogmaticis causa nascitur indicatio unum curationem inueniunt. Empiricis autem est commemoratio sæpe: ac identidem obseruatorum: sane in quibus dogmatici casum nullum apparentem habent quod ostendat causam in iis percipiari non detractat: idque principale causam appellamus: ut si rabiidus canis: aut uipera aliudue huiusmodi quæpiam momorderit hucus certe ipsum uihilo magis aliis uidebitur huculceribus alteratum: aut profecto a principio cum de rabiète cane emanauit: si se uidebitur moribus ab alio factis aiali. In uipis autem ad priores quod dies hucus est aliis si se: postremo autem cum iam passiones laborauerit: quodam eis adueniunt perniciosa & fere tales casus: quales quod ex uirulentis & læthali bus oboriri dicuntur aialibus: quod non facile admittit curationem: & quod confestim a principio ad postremum usque euadit perniciosa: quod nam igitur huiusmodi recta erit curatio: an uidelicet exhauriendum est quod subiuit aculeum cum corporis discreptionem eius quod concipiendum est: an ad cicatricem agere oportet: ac festinandum ut hæc concludat: sed hæc aliquid contrarium est: sciat enim. sæpenumero ipsa

si oino exigua fuerint: calidifq; & acutis & ad trahendū ac exiccādū uirus aptis utuntur medicaminibus: pp̄ eā
 dē cām eadē medicamina et empirici suscipiunt nō ab ipsi⁹ rei natura ad inuentionē pducti: sed eoz q; ab ex
 perimēto apparuerūt memores: quēadmodū. n. in atatib⁹ & tpiibus: & regionibus: & in unoquoq; eoz q; di
 cta sunt curatio ab experientia ipsis cognoscit: ita in eis causis q; principales nominantur siquē uias inuentionis
 ueras esse utraq; pariter sibi asciuerunt nō est q; lōgiore utantur orōne: sed qm̄ experientia dogmatici increpāt:
 alii qdē ut instabilē: alii at ut ipsefectā: alii uero ut artis expertē. Cōtra uero empirici rōnē utpote pluasibilem
 qdē sed nō uenam ipugnant: ob hoc duplex utrisq; ratio est: ac longius extendit accusantq; & particulatim de
 sensa: ut q; ab aesculapio de experientia dicta sunt qui ostēdit ut arbitratur nihil sēpe idēdem p̄spici posse: atq;
 ita eam prorsus instabilē esse uult & ne qdē ad exiguū aliqd inueniendū esse idoneā: necnon ab Erasistrato q;
 ait simplicia qdā & in simplicibus ab experientia cōperiri: ueluti qd̄ stupori portulaca medeatur: nec tñ hac cō
 posita & in cōpositis idē fieri cōcedit: nō impossibile qdē ipsam oino inuenire: nec tñ in uniuersum ido
 neā esse uult hęc & huiusmodi sunt q; proferuntur ab illis: q; ab experientia aliqd concedunt inueniri: sed cul
 pant ipsam quod uagetur: qd̄ termino nullo cohibeatur: qd̄ lōga & quod ut ipsi aiunt disciplina expertis sit:
 deinde alii q; hanc rationē exercent atq; p̄sequuntur nō instabilē neq; nō existentē ut rem aliquā artis expertē
 esse uolunt itaq; et aduersus has incessentes rōnes respondent & stabilē & per se idoneā: & artē ostendere tē
 ptant experientia & idē multifaria ratiocinatione aduersarios incessunt itaq; dogmaticis ad unāquāq; co
 rum accusationis sp̄tē respondere necessariū arbitrati: p̄dicātes se corporis naturā tenere: & agritudinū om
 niū generationes: & medicaminū uires in oia pariter insurgētes empirici calūntant: qd̄ pluasione tenus iure
 p̄cedant: ceterę firmitudinē nullā habeant cognitionis: est et qm̄ cognitioni suę cedent rē inusitatā indicare tē
 ptantes: & hoc aliqñ dantes supflūū rursus coarguunt: hęc certe in uniuersū ambigunt empirici p̄ter & dog
 matici: speciatim at multa in unoquoq; ipsoz ueluti in his q; ad inuentionē p̄tinēt & eoz q; nō appareant q;
 stionibus & in eis q; in anatome: q; in ostēfione: quaq; in dialectica speculationē laudant instrumenta siquē hęc
 ipsis incerta uenant: sed neqdē empirici anatomen inuenire cōcedūt neq; si et inueniat id ad artē p̄cipiendā eē
 necessariū at ne qdē ostensionē ullā oino esse qd̄ alterę ex altero cognosci impossibile sit qd̄ cuncta sua indigeāt
 cognitione atq; incertā natura rei uni⁹ qdē signū esse: neq; porro ulli arti opus eē dialectica: p̄inde dialectices
 ad diffinitiones aliqd cōferre: uez demonstrationē aiunt nō eē principū ullius incertę natura rei: iā uero ex
 iprobis demōstrationis modis: q; bus dogmatici uti cōsueuerunt: aliqd de rōcinationē in uniuersū dicūt & eo
 dē qdem mō q; uero enunciāt inuenire eisdē impossibile esse: neq; ars ulla alia pp̄ id cōsistit: neq; uita ut aiunt
 hūana p̄cedit. Hęc at rōcinationo: quā apparentē esse aiunt rōnē utilis qdē ad incertaz occasionū inuentionē
 ita. n. ipsi uocāt q; cunq; generis qdē sunt sensibiliū nō tñ et demōstrauerunt: utilis at et ad redargutionē eoz
 q; audent aliqd in id qd̄ apparet dicere: utilis quoq; in apparētibus rebus ostēdere: qd̄ despiciūt & ad sophi
 smatis occurrēdū ad nullo manifesto abstines sed in his sp̄ uersat nec tñ hic rōcinationo ingunt: sed ab apparē
 tibus qdē incipiūt: & ad in uniuersū incerta p̄cedunt: & ob hoc multiformis ē nā ab eisdē apparētibus aliqua
 do ad aliud: qd̄ in numero incertoz sit accedit: hinc et dissonantiā sibi iniudicabilē p̄struunt: q; in cōprāhen
 sibilitatis signū esse asserūt: ita. n. ipsi uerā ac stabilē cognitionē cōprāhensibilitatē uocant illi at cōtrariā in cō
 prāhensibilitatē: atq; incōprāhensibilitatē dissonantiā cām esse aiunt ad iprobandū: dissonantiā porro incom
 p̄hensibilitatis signū eē. improbationē uero circa incerta p̄portionem esse aiūt non circa apparētia hint unū
 quodq; apparēs testimoniū affert uera dicētibus falsos uero coarguit. Talia inter se inuicē ambigentes empiri
 ci & dogmatici in morbis eisdē curationē eādē facientes quēq; in utraq; se factione exercuerunt

De methodicis.

Ut q; methodici nominant: ita. n. se uocāt nō quēadmodū dogmatici artē doctrina tractandā eē asse
 runt: uez mihi uetę uidentur opinionones citra rationem instituere artiq; opera multa transformā
 hi sane neq; passum locum ullo mō cōferre aiunt ad curationis ostensionē: neq; cām: neq; atatē: neq;
 tps: neq; ad agrotātis potētę cōsiderationē neq; naturę aut habitus eius: excusant sane et se & a regionibus:
 & a tpiibus & a cōsuetudinibus a solis passionibus cōferentis ostensionē sufficere asserentes nihil. ab his spe
 ciatim: sed cōiter: & in uniuersū apponentes: uocātq; ea et cōia quadam. Hęc certe ipsa in omnibus p̄sequ
 untur q; particulatim tractantur: & expiunt alii qdem p̄ uictū agritudines: nōnulli at oium duo oino cōmu
 nia ostendūt & tertiū ex his mixtū nominaq; ipsis iposuerunt astrictiōē & fluore: oēmq; agritudinē asserūt
 aut astrictā: aut fluentē eē: aut ex utroq; mixtā: q; si uaturales corpoz deiectiones scaturiat strigmentū uocant
 sin uero adhuc magis ferantur fluores dicere solent qm̄ at & scaturiant & ferantur in hoc minutionē cōsistere
 sicut in oculo inflāmato: pariter: & profluente: inflāmationē uero: q; strigmentū passio est q; sola nō sit: sed cū
 fluore circa unum & eundem locum totum simul mixtam efficere passionem: commodi uero ostensionem i
 strigmento digestionem: in fluoribus autem ut contineatur esse. genu. si modo ita contigerit. inflāmato. di
 gerendum esse aiunt: profluentem autem alium aut oculum cohibendum. ac continendum in mixtis uero uē
 hementiori insistentium. nam magis uexanti & periculum efferenti hoc est magis ingruenti occurrendum et
 se aiunt potiusquam alteri: quid igitur se non dogmaticos uocauerunt ostensione adiumenta prabentes quo
 niam scrutantur aiunt incerta dogmatici. nos autem in euidētibus ut opus est uersamur. factionemque su
 am totamita diffiniunt euidētium eorum quę communia sunt cognitionem ac ne cūctis aliis artibus com
 munis uideatur diffinitio. illas siquidem euidētium qualitātū cognitiones esse arbitrantur. ob hoc adiecerūt

quæ medicina finē consequunt ipsorū porro quædam nō quæ consequunt sed medicina cōueniunt apposuere. Complures at utrunq; cōiungentes cognitionē esse euidentiū eorū quæ cōia sunt disciplinā asserunt quæ medicina finē cōueniat ipsumq; cōsequat quidā at quæadmodum thessallis intētionum & necessariorū ad sanitatē sic certe dogmatici indignant appellari. nō. n. sibi opus esse incerto aiunt sicut illi: neq; empirici. & si quod maximum illis est circa euidens habeat. qđ ab illis ostensione distinguant. nec tū in ipso circa euidens exercendū mō secum empiricis aiunt cōuenire illos. n. ut ab incognitis distinguant ab incertis se uero tanq; ab inuisitatis & empiricos qđem in euidētibus obseruationē se uero ostensionē habere: in his igit se ab utriusque differre asserunt & p̄sertim in qbus tēpora & regiones & ætate & huiusmodi oīa excidunt: q̄ inuisitata manifesto sunt ut illi censent: gloria autē causa a priorib; medicis in primis rebus habita: idq; methodices factionis maximum a singulare bonū esse aiunt & ob hoc se ipsos uenerant & admirationi haberi putant breuiq; uitā asserentem artē uero longā: increpant: nā econtrario prorsus id accipiendū esse. n. ipsam breuē: uitā uero longā quod cū cōtis falsis ablatis ars proficit: & si ad cōmunitates oēs nos respexerimus nō lōga neq; difficilis sit medicina sed facilis & apta: q̄ mensibus sex aut q̄celerime percipi possit. Ita. n. in ægritudinibus esse p̄ uictū si in angustum uniuersum ualde contrahat itidē: & in eis q̄ p̄ chirurgiā & medicamentariā: q̄nquidē in illis quoq; in uniuersum cōmunia quædā inuenire p̄temptant: medicaminūq; mœtas numero paucas subiiciunt. Proinde quidē peruulgatis sex mēsis nihil negocii habuisse uident sed multo citius totā artē ediscere credidisse: concisāq; disciplinā causa uere cognoscēdi tps̄ satis suppetiuisse: si mō nō mentiuntur: mētentiū uero negligentiam nobis liceat increpare: at quo possit q̄spiā maxime iudica: iure ne circa utile se excacarent: aut recte ne supfluum tantū effugiāt iam dicere nō recuābo: enim uero nō parua uidetur cōsiderationeq; ad rationē usq; mō procedere: quæadmodum i dogmaticis & empiricis sunt ubi de adumētorū inuentione cōtendunt p̄sentē usum ad mittentes: uerūcūq; artis opera uazhemēter offenduntur: itaq; ante methodicam factionem necessarium uel maxime adiuuare.

Quoniam in rebus oībus administrandis duplex sit iudiciū: unum qđē quod a ratione: alterq; uero quod a manifesto euidētibus manat: qđ a ratione sola proficiscit: id sane maius est: q̄ ad introducendū adhibendū esse uideat: nō ergo nunc eius est locus: alterq; at quod in euidētia positū est: oībus cōmune existit hoībus: quid ergo prohibet hoc nos uti: qđ & primū & apertū pariter est ad introducendū quoq; ab ipsis magnificū est methodicis q̄ppe q̄ nihil aliud: q̄ euidens extollunt: & ubiq; efferunt: at contra incertū omne inuisitatū esse aiunt: age itaq; de his potius coniciamus q̄ principales causæ nominātur. Iudicii regulam ad ipsum euidēs adhibentes: primūq; methodicus accedens dicat: qđnā frigora: & æstus: & ebrietates: & cruditates: & expletiones: & inedias: & labores & ocia: & pulmentorū q̄litates: & cōsuetudinū cōmutatiōes dogmatici pariter & empirici passim tractatis: utrū his uos mederi oportet. affectiones in corporibus dispiciētes ubi principiū nullum taliū prorsus est: ueq; ipsa qđē abeunt. quod at ab his factum i corpore manet & huic medicari oportet. id. n. ipsa passio est. Cōsiderandū igit ipsum cuiusmodi sit: nā si strigmētū sit: digerēdum: sin autē fluidū cōtinendū. a quacūq; eā utrūq; factum fuerit qđ igit adhuc cām iuuat: neq; fluido digestionē digente: neq; strigmēto ut cōtineat aut oīno nihil: ita sane res ipsa indicat similiter est methodicis sermo & de incertis: & de eis q̄ uerā: ac principalissimā causā noīant: & illa quoq; uiunt esse supflua passione curationē suā indicatē et si eā unde emanarit: nō cognoscat. Hoc at mō rationibus ad tēpora: ad ætates: ad regionesq; transcendunt: hic ueteres demirant medicos nisi ita medeat: re ipsa tā apta: nā inflāmatio inquit cū passio fuerit strigmentosa: & non sit æstas digerētib; indiget adiumentis: sin autē hiems aliis q̄busdā: ueq; in utroq; tēpore eidē neq; in puerorū ætate digerētibus: senū at continentib; opus erit medicaminib;: ne in ægypto qđē degerētib;: athenis at continentib;. & econtrario in inflāmatione quæ fluida passio est: nunq; digerētibus sed continētib; p̄petuo opus esse aiunt tā hieme q̄ ætate: ueq; atq; autūno: siue puer sit agrotus: siue adolescentis: siue senex: siue id in thracia acciderit: siue in scytia Ioinaue ut sit agrotus: nūquid: huiusmodi nihil ad quicūq; aiunt p̄ficere: sed in cassum hæc oīa satagi: atq; exgri qđ porro corporis partes: nunqđ & ipsa quoq; ad curationis ostensionē frustra dinoscunt: aut audeat q̄spiā dicere qđ in neruosa qđē parte inflāmatio digerenda sic in arteriosa at aut carnosā aut uenosa continenda atq; cōhibēda: aut oīno si strigmētum in aliq; corporis parte fuerit: audeat q̄squā dicere qđ non sit digerendū aut non continendū qđ erit fluidū quod si nūc partis natura non submutat curationis modū: sed semper iuxta passionis genus adiumentorū est inuentio: in cassum est manifesto partis cōsideratio: ac methodicus quidem talis quasi per nebulā ac figurā expræflus: ac cedat nunc secundo loco empiricus ita quodammodo.

V. De empiricis.

Eo euidētibus nihil noui antiquus. nec quicūq; dicere possum sapiētius eis quæ sæpe prospexi: qđ siq; id quod euidens est floccifacit. quæadmodū quædam mihi uideor audiuisse sophistā q̄ nos ipsum euidens magnificantes cauillationibus amouebat. ad quē nos. tu profecto iam uictoriā uiceris cadmeā sin autem quæadmodum a principio te ad diu incertum inutile esse asserentē. sed sequenda concedentē manifesta forte uidebor ad euidens abs te despectum iducere. duo a rabido cane morfi hoīes ad consuetos medicos ierunt remedia petentes horum alterius exiguum fuit hulus. ut totam pellem non uideretur discerpisse. Is autem curationem adhibebat hulus solum & nihil aliud curans. Itaq; intra paucos dies sana es pars esse uisa ē. alter at posteaq; canē rabire nouit. tū absuit. ut celeraret hulus ad cicatricē pducere. ut ei contrariū fecerit: & semp̄ maius efficere studuerit ualidis & acutis usus medicaminib; ad addidum usq; tps̄ & p̄petuo hoc tēpore

biei medicamina. ut aiebat ipse eum bibere coegit atque ita ab omnibus uniuersum. absoluit. siquidem sanus is euasit. quod medicamina
 na ebibit. alter autem quod se nullo existabat malo obligari coeque aqua expauit & subuulsus perit. nunc quod tibi uidetur prici
 palis causa in his frustra percurata esse: aut ob aliam causam ille homo mortuus est: quod pro negligentia medici causam prius nul
 lam suscitatis: neque curationem a se obseruata amplectentis: mihi profecto ob nullam aliam causam quam ob hanc uis. Sed quoniam euide
 tia sequentis huiusmodi causam nullam preterire non possunt. Ita et aetate preterire non possumus & proinde neque euidentia proinde
 re: siquidem hinc in euidentia cogimur in eisdem prius passionibus non usquequaque eadem curationem indicantibus. **Verum** est quod tamen
 distantes fuerunt idifferetibus aetatibus ut in quantitate solui aut adiuuentorum modo distigantur: sed toto est genere: pleure
 ticos igitur multos adolecentes & ualidos uidi ego saepenumero & a nobis ex uena sanguine emiserunt: neque cui
 quam in extrema senectute: aut puero admodum puo neque uos ausi estis ex uena mittere sanguinem: neque alius ullus
 unquam: quod autem cum hippocrates inquit: sub cane & ante canem oposa sunt medicamina: & cum rullus inquit aetate supio
 res medicadum esse uetres: hieme autem inferiores utrum nobis uerum dicere: aut metiri uideatur. **In** utroque. non afferenda dele
 ctione dubituros puto metiri. non si dixeritis euidentis ipsam floccifacietis: quod magnificare dicebatis: uideatur quidem
 ita habere uerum: ut hippocrates dicit: si autem ipsam uerum dicere aueratis admittitis tempora: & regiones quas inutiles esse defi
 niuistis. **Verum** puto uos a uera nunquam longe peregrinatos. fuisse patria: neque in regionum differetia ullum fecisse experime
 tum: aut omnino scisse ut quidem sub septentrioem non ferant accumulatas sanguinis missiones quemadmodum nequidem ad aegy
 ptum: totumque meridiem: quod autem inter haec sunt media manifestum saepe a sanguinis missione sumunt auxilium: idcirco ne cor
 poris quidem partem consideratis: quod admirabilis haec ratio uestra mihi uideri solet & uehementer absurda non uera dicen
 tibus modo: sed et illis quoque a nobis aguntur prius contraria: o dii immortales hinc si inflammatio fiet eadem indigebit curatio
 ne: siue in lacerto: siue in ore: siue in oculis fuerit: quod nam igitur aliquando uos prospexi in lacertis inflammationes
 uulsella: ac scilicet pro abstergere & oleum irrorare. **In** oculis autem nunquam quod autem oculos obstipantibus medicamina: medi
 caminibus inflammatos: nunc quid lacertos iisdem inungitis: quod porro aures inflamatas nunquam oculorum medicami
 ni adiuuentis: quod oculos nunquam aurium: atqui longe aliud aurium inflammationis: aliud oculorum est medicamen: acetum
 siquidem cum oleo rosaceo aurium est inflammationis praesentaneum remedium. **Ceterum** neminem puto tam demetrem quam oculis infla
 matis ipsum audeat adhibere: quod si audeat non exiguum detrimentum cum audacia ac temeritate audebit: propterea gurgu
 lionis inflamato egregium medicamen est spinax aegyptiacae fructus: alumine autem tritum praecipuum est nunc quod igitur haec & occu
 lis inflamatis: & auribus praefuerint aut e contrario extremum attulerint detrimentum: oiaque haec ego ita effero ut pri
 mum uobis concedam propositum: quod oporteat in lacertis aut manibus inflammationem digerere: nec tamen etiam oculorum:
 aut gurgulionis: aut aurium: quod si inflammationem quam in lacertis: & manibus non quocumque modo digerendam commemorare:
 forte cognoueritis si sapiatis: quantum haberetis: quod autem nunc habet sermo: euidentis est recordatio. **In** quocumque si quidem
 parte non ulla plaga inflamatis aliquibus sed sponte praesente affectionem inchoantibus quod plethorice nominatur: nemo cen
 sebit pitulacae digestionem indigere: ante totum corporis deiectionem ac euacuationem nam praesente inflammationem si id se
 ceris non modo non imminues: uerum etiam adauxeris: inde est quod tali sane tempore obstipantia & refrigerantia ei patri accomo
 damus: cum autem totum corpus deiecerim: tum est inflamata particula digestionem tolerabit: quod si haec dices: ut exor
 tus omnem habui orationem uobis: non persuadeo: tempus utique fuerit mihi auerso euidentis magnificientibus libera
 ri & bona uenia illos dimittere haec empirico memorante accedat dogmaticus: ita ferme dicat.

De dogmaticis.

Morte recte sentiendi tibi illa sufficere potuerunt ubi dictum est neque aetate: neque tempus: neque regionem: & neque
 de principali causa partem uel corporis ullam inutile arbitrari: quod si euidentia commemorans non dum plura
 sit empiricus sed alia adhuc opus sit orationem illud mihi apponendum duco: quo tuae factionis propo
 situm fractum & imbellicum esse demonstrare: nempe uos euidentium communitatum cognitionem dicentes audi
 mus: interrogabam autem ipse ubi libet circa quod communitas ipsa in primis consistat: & quonam pacto ipsam cogno
 uerimus: at id nondum ut puto potuit cognosci: causam plane nomnum tenus pariter conceditis in rebus aut
 ipsis estis differentes qui nam si quidem uestrum strigmentosum & fluidum naturalibus egestionibus dimetiuntur
 fluxus alii autem ex uobis nonnulli: immo equidem non pauci in ipsis corporum affectionibus aiunt esse pas
 siones: acculant quoque grauius eos qui ad deiectionem ac euacuationem respiciant: mihi autem ubi utriusque errare uideatur
 tur fortassis iam exposuero: sit autem prior nobis aduersus illos oratio qui passiones egestionibus per naturam
 esse iudicant demiror enim ipsos si neque sudores unquam: neque urinas: neque uomitus: neque scissiones plures quam
 quae per naturam sint in morbis uiderunt utiliter euacuantia & quod omnium maxime alienum est si ex naribus
 quidem fluxum aliquando morbum eiecisse animaduertunt cuius non quantitatis modo sed totum genus contra
 naturam exigit: sudorum autem & urinarum quaecumque per uentrem aut in uomitum prouunt genere quidem
 non contra naturam: neque tamen immoderata est tota multitudo: ut eo quidem uidi quosdam in tantum sudorem excres
 sisse ut culcitras quoque sudore perfuerint: necnon alios tantum ex uentre exgressisse ut supra triginta cotylas ex
 pleuerint: sed non uidetur horum quicquam tollere quo minus agritudinem afferens euacuetur: quanquam regu
 lae ad oia: quae a natura sunt egestionibus utenti. **Cum** haec modi fuerit impedimenta. quae obrem probabiliores quamdam esse uide
 tur quod affectiones: in ipsis corporibus communitates subiiciunt: sed hos quoque demiror quoniam pacto eas euidentes ausi
 sint dicere: nam si ex alio non fluens est fluxus. uerum corporum affectio ex qua ipsum est fluens. haec nullo sensu euidentem esse coti
 stinis. & circa ieiunium. & circa uentrem & mesareon & multa alia interiora quoque nihil sensu percipere possibile est. non

ipsum neq; ipsius passionem: quoniam pacto igitur euidenter dici poterint communitates? nisi aliquid quod per signa intelligi queat euidenter esse quispiam uocare uoluerit: quod si hoc i quoniam ueteres adhuc medicos excellunt? quo pacto etiam confessim ac lex mensibus artem se docere prædicant? non. n. parua utiq; doctrina indigeant necesse est aliquid cognoscendum: quod sensum effugiat uerum qui hoc ex sententia uelit exercere anatonem opus est singulorum quæ intus natura tegat doctrina: & naturali nõ parua speculatione per discere quo singulorum opus & usum consideret: si quidem priusq; hæc inueniantur quæ in portionibus sunt corporis penitissimi ullius impossibile est passionem diiudicare atq; percipere: quid porro dicetur: quod hic profecto dialectica magnopere opus est: quo aliquid quod ex aliquibus constat ac perficiatur manifesto depræhendatur: nec unq; admittenda sophismata non a se nec ab alio contorta: est. n. uideri ubi nobis inuitis aliqui nobiscum sophismatis cauillamur: & tamen: uerbi causa: quid est fluor: clamenter a se quaesierint: si defferendi facultatem tenuerint: nec sane id solum sufficere putandum est: quod a quibusdam eorum dictum est: fluor affectio quædam contra naturam est: nam nisi quid sit affectio teneamus nihil admodum plusq; prius cognouerimus: nunquid digestio quædam est aut mollities. aut rarefactio: non enim dicentibus ipsis audiri quicq; manifestum potest: sed quod aduenerit nunc quidem hoc: rursus autem illud: sæpe uero simul oia tanq; nihil inter se differant: quod si quis ubi hæc inter se differant inter se eos docere temptauerit & uelut eorum singula sua indigeant curatione: audire nullo modo patiuntur: sed ueteres incessunt & carpunt quod huiusmodi incassum ac temere diffiniant: ita illaboriose ac negligenter circa ueritatis inquisitionem habent: at neq; quod cõtracto explicatum contrarium sit molli autem durum: raro quoq; densum audire patiuntur & ut præter hæc omnia aliud quiddam est naturales cohiberi egestionis & fluere & quemadmodum hæc ab hippocrate oia diffinita sunt: uerum de his ipsis per quam petulanter iudicium ferunt: & inflammationem ita sane uocant durum ac resistentem nec nõ dolore afferentem & calidum tuberculum admodum per uicaciter & inconsiderate strigmentum passionem esse dicunt exinde porro alias inflammationes implicatas nominant uelut in oculis ubi cum fluore fuerint nec nõ in gurgulione: & palato: & cicatricibus: inde supponunt spiramentorum alia quidam rara facta esse: alia spaciosiora & propter hæc utraq; passionis perpeffos: quidam uero nõ diffident circa unum & idem spiramentum una consistere fluorem & strigmentum quod neq; facile cognouerunt ita in oem prouunt temeritatem: ex his pauci admodum pati possunt plures de his oibus audire & despiciere: uixq; ipsos pœnitet ut ad id quod uerum est se conuertant: inter hoc igitur quicunq; aliquatenus accurrate de primis ac generalibus passionibus uoluit perdiscere sua scripta esse ferunt: at quod nunc introducendis utile futuram ducimus non iniuria aduersus ipsos pauca dicenda sunt: putem uerum aliquid illos etiam a se mutuari: id autem fiet si a cauillatione alieni rationem & a ratione exquirant.

Hoc autem edicit ratio: ut uocata etiã aduersus illos ipsos inflamatio contra naturam turberem dolorẽ afferens: & resistens: & calicis nihilo magis rarius aliquid exercens iuxta sua rationem: aut sua parte densius: aut durius: sed plenum uore superfluo & ob hoc extensum nec tñ si quid omio extendat: id densius: aut durius se effectum est: discant nepe hoc in coris & seribus: tricisq; ac loris si prorsus extendere temptaueris ita etiã medela impletorum ac inflamatorum deiectionis est ac exinanitio id. n. repletioni contrarium quibus deiectionis consequitur densitas autem aut raritas neutrum necessario: & nequidem fluor: aut detentio neq; n. si rarum ex ipso iam continuo fluere necesse est: quid si crassum & pusillum fuerit comprehensum & si neq; densum cohibetur: nam multum ac tenue etiam penitus effluit meatus satius igitur fuerit ipsos quoq; quæ a ueteribus tradita sunt didicisse: quot modis prius in particulis tectum rursus eicitur: nam rarefactio comprehendente ipsum & ipso comprehenso: tenuato: ac maiore effecto & uehementius moto: & aliquo exteriorum attracto aut ab aliquo interiore impulso: & tanq; refluxum ab aliquid eorum quod intussunt si quis hæc oia transcendens unã deiectionis cauillam esse putarit spiramentorum rarefactionem uidebit euidentia plane ignorare: nempe lanam: aut spongiã: aut aliquid huiusmodi manifeste inuenitur si parte intra se humidum habent: teguntq; neq; dimittunt: sed plus refundunt: quidnam igitur? nõne in oculis: & naribus: & ore aliis quã ita raris id ipsum nouerunt ut accidat aliquando præ multitudine depræhensa in ipsis humiditatis nõ corporum humiditate effluere: enim uero fidelitas sæpenumero uidemus tam raras ut insua in eis aqua pfluat: at si mel in fundas nequaquam affluit: crassiora si quidem melis essentia: quã fidelis sunt spiramenta: an nõ illud æquum erit cognoscere ob tenuitatem sæpenumero aliquid fluere utcumq; ipsum comprehensum corpus a natura nõ fuerit perforatum. **C**eterum an non sæpenumero natura: quæ animalis corpus admistrat: ac regit impulsu uehementiore insurgens eo redundans quicquid est ex haurit deiectionem perinde ac illud: & expellens quid igitur nõ erat difficile accurate exercitato artis opera cognouisse multum enim corporum hoc pacto sunt eiectionis reliquas quoq; factorum causas prætereo. Itidem retentorum æquales numero huiusmodi contrarias: non enim illorum inuitorum talis ratio disciplina est: hoc autem mihi aliquando uidentur scire. Insuper transeo posse aliquando sputare oculum: aut multo fluore: aut facta tenuitate multa: aut ab huius parte natura expellente corporibus ipsis nihil præter naturam alteratius habentibus. **O**portet sane tenue fluxu crassum efficere: mutuũ uero deicere ac euacuare: naturam uero motum si oportue sese obtulerit excipere: neq; oculorum corpora tractari: sicut neq; de fluoris causa extiterit: nam arbitrari inflammationem quidam aliquid strigmentum esse passionem alteri uero implicitam nescio cur nõ demitisse uideat. **P**rimum namque suorum sunt obliti precepto: quod fluidum deiectionis secretum si sit: aut strigmentum cohibitiõibus: sed ad ipsas corporum opter affectiones respiciet.

Cum igitur prorsus similes euaserint sibi inter se & in nullo differre feratur: quæ nunc dicta inflammatio a prio-
 re quæ quod affluat: nunquit non ualde alienum est mixtam & implicitam hanc quidem nominare: illam uero
 strigmentosam esse arbitrari. Deinde ne hoc quidem: quod in promptu positum fuit ipsis in mentem ratioci-
 nari uenit quod neque in manu: neque in pede: neque in brachio: neque in crure: neque in coxa: neque in alia aliqua cor-
 poris parte inuidens uisa fuerit unquam inflammationis species huiusmodi ut extorsus aliquid effundat. At
 solis quæ in ore: quæ in oculis: quæ in naribus sunt id eueniat: utrum iuppiter omnibus implicitis communi-
 tatibus instituit: ut earum nulla unquam in nullam aliam corporis partem se immitat: sed oculos tantum & na-
 res & os oppugnet. Inflammatio quidem cuncta potest occupare: quæ eius generatiõis causam excipere ino-
 luerunt. Scire quidem expedit alia natura rara esse alia densa: ab aliis quidem aliquid floris effundi: ab aliis
 autem cohiberi: nam si utrem impleas aut aliud id genus obstructum liquida re aliqua nihil diffluit: at ex spon-
 gia aut ex re aliqua rara confestim quicquid fuerit redundans effunditur: quid igitur difficultatis afferebat ip-
 sis cognoscere quanto omnis alia pellis sit astrictior: ea quæ ad oculos est & nares & os corporis partes & rei
 naturam apponere: longum uerborum complexum ambageque multas dimittendo: quod autem hoc ita habeat i-
 dicant nobis: quæ in aliis sunt particulis per attractum inflammationes. nam in illis quæ tenuiora suis sunt par-
 tibus fluitant: quemadmodum in oculo & naso: & ore: idque tantisper quoad passionis expertus fuerit: & omnis
 astricta pellis horum nihil refundet: causa huius non inflammationis est species. Caterum quemadmodum por-
 ro si melle aut liquida pice non admodum immensa copia: spongiam aut lanam madefacias: nihil propter li-
 gidi crassitudinem fluitat. Item si aqua aut id genus ita tenuibus: & eis parum aspergas ne ita quidem: tum fluitat
 obliqui diuinitatem: ac eadem puto: ratione ex oculis non usquequaque aliquid profunditur: aut propter li-
 quoris crassitudinem: aut quod non redundet: utpote quæ secundum naturam habeant: pro inde contingit hoc
 inflammationis genus nihil ab alio differre præterquam profuentis essentia crassitudine ophthalmiamque absque
 fluore perficere: quam sapientissimi methodici strigmentum uocant: & ab implicitis mixtisque differre putant
 suos sermones suscipientes: quos sursum ac deorsum transferunt ad corporata passionum præparaciones esse
 uideri uoluerunt non autem in humidis constituisse: quoniam pacto igitur quado in ipsis corporibus affectio
 nullam habens differentiam: sola uero ea quæ humida natura tenuia: aut crassa sunt consequuntur aliquando
 quidem fluitare: aliquid aliquando at cohiberi dicitur: & communitates abitantur esse differetes. Ita nempe et
 mixtum atque implicitum a uobis intelligentia percipi non potest: alia uero omnia: quæ particulatim digeruntur non
 pueri modo uegeti: etiam per chirurgiam: & pharmaciam: quæcumque aberrarint uim forte didiceritis si hæc persuadere
 non possunt: sed iam pura loquar desinam quæ quæ ad introducendum in medicina rudes hæc satis multa esse arbitror.

FINIS

Impressum Venetiis per Philippum de Pinzis Mantuanum.
 Anno Domini. M. cccc. lxxxii. Die. xiiii. Octobris.

Registrum orationum Francisci Philephi & aliorum
 operum quæ in hoc uolumine continentur.

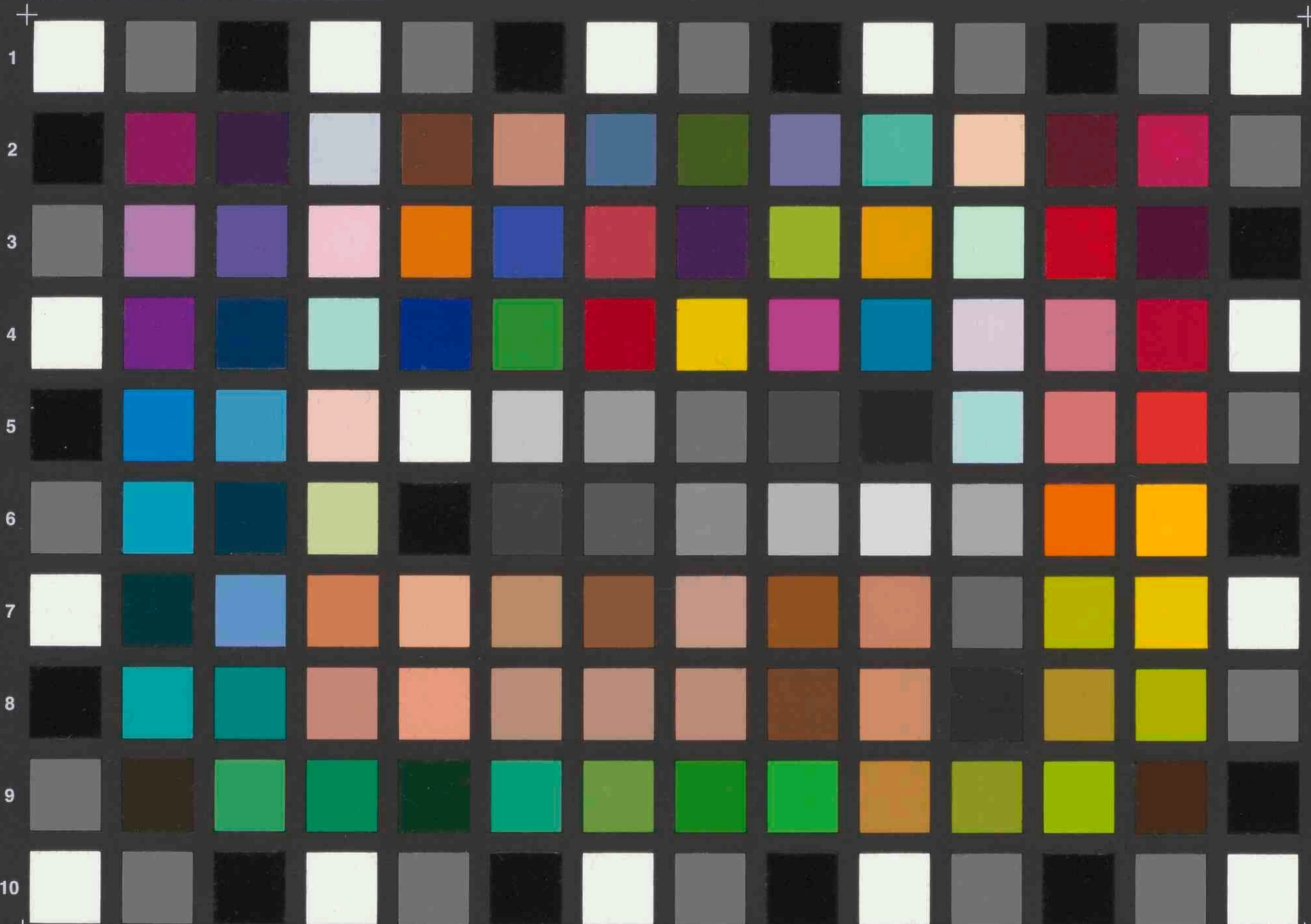
a b c d e f g h i k l m n

Omnes sunt terni præter. n. quæ est quatenus.

3282 A 3283.

cm

A B C D E F G H I J K L M N